ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium Loch, id est, Linctuum, Suffuf, id est, Puluerum, Aquarum, Decoctionum, Oleorum, quorum apud Ferrarienses pharmacopolas vsus est.

His accefsit de morbo Gallico lepidifsimus eiufdem Authoris Tractatus.

Ad Reuerendiß. Balduinum de Balduinis, Epifcopum Marianenfem.

LVGDVNI.

Apud Sebaftianum Honoratum.

1561.

AD REVERENDISS. BALDVINVM DE BALDVINIS EPIſcopũ Marianenſem Antonius Muſa Braſſauolus.

*

POſtquàm Roma diſceſſi, Reuerendiſſimè Præſul, intra me ſedulò cogitare cœpi, quo muneris genere eſſem Reuerendiſſimam præſtantiam tuam ſalutaturus. nam ſummos viros Antiquitas abſque muneribus nunquàm erat ſalutare ſolita. Denique occurrit mihi libellus iſte, qui proxima fœtura in lucem proditurus erat, vt eſſet noſtræ ſalutationis initium, & munus: non quidem, vt aliquid dignitatis tibi impartiri poſſit, cùm à te potius dignitatem, & authoritatem recepturus ſit, ſed quia ad medicam facultatem ſpectat, in qua tu adeò profeciſti, ac excelluiſti, vt ſummum artis culmen, ſummúmque apicem omnibus conſentientibus calculis adeptus ſis. Libellũ igitur hũc tuæ celſitudini inſcribimus, dicamus, atque deuouemus, vt ſit muneris illius inſtar, quo Reuerendiſſimam Excellentiam tuã hodierna luce ſalutamus. Quod ſi alacri vultu, vt ſperamos, receperis, ad maiora in tui gratiam edenda excitabimur. Vale.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

*

Examen omnium Loch, id est, linctuum vel eclegmatum, quæ in Ferrariensibus pharmacopolis seruantur.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRASS. Cur toto hoc die cum isto nebulone, ne dicam lenone garris? iamdudum magnam illius negotij partem pertractauissemus, quod hodie tibi disquisiturum spopondimus, nisi tot bonas horas cũ hoc blaterone amisisses. SEN. Secus fieri non potuit. BRASS. Imò cùm ita facis & ætati, & arti, & loco, & dignitati tuæ derogare videris: quin omnes ferè homines qui in foro sunt, huc accessisse conspicio, vt nugas quas cum illo habes, audiant. SEN. Tamen ego submissa voce loquebar. BRAS. Submissa prorsus voce loquebaris, si canes ipsi submissiè latrant, & si

qui alta voce ſtrident, ſubmiſſa voce lo-quuntur. SEN. Ita eſſe iurando affirmaſ-ſem. BRASS. An neſcis iram tuum ani-mum impedire, ne verum diſcernere poſ-ſit? at hæc miſſa faciamus, & illum cum malo ſuo genio abire ſinas, nos vero illa contemplemur, in quorum gratiam huc iſta hora acceſsi. SE. Imò nihil magis exo-pto. Nunc etenim loch genera in examen ducenda ſunt. BRASS. Scito illa, quæ ab Arabibus loch vocantur, à Græcis ἐκλήγματα dici, & à Romanis linctus, nomina à lingendo deducta. nam linctus, vt catapo-tia minimè tranſglutiuntur, nec bibuntur, vt potiones, ſed in ore ſeruantur, ac veluti lambuntur, atque linguntur, quoad paula-tim liquidiora effecta, partim in thoracem, partim in ventriculum deſcendant. SEN. Linctus igitur appellandi ſunt, qui loch à me priùs nominabantur? BRAS. Appellan-di quidem, ſi Latinum nomen imitari vo-lueris, & ſi Græcum, eclegmata. quæ cùm in os inſumpta ſunt, homo pronus iacere debet, vt in aſperam arteriam faciliùs de-ſcendant, quoniam ſi ſupini iaceamus, in gulam potiùs dilabuntur. SEN. Idem & in aëre attrahendo contingere deberet. BRA. Non eſt par ratio, quia adeſt in thorace follis ille pulmonicus, qui ad ſe aërem attra

hit

hit. SEN. Neque hoc bonum est quod per solam illam viam attrahatur, & præsertim Ferrariæ, vbi aër valde crassus est. BRASS. Multæ aliæ sunt in nostro corpore viæ præter asperam arteriam, per quas aër ingreditur, nimirùm insensibiles cutis meatus. Cùm verò dicis Ferrariēsem aëram esse valdè crassum, deciperis. nam non est adeò crassus, vt arbitraris, aliàs de hoc nostro Ferrariensi aëre vbertim disserui, cum illustriss. Victoriam Piscariæ Marchionissam curarem, vt Marino viro doctissimo satisfacerem, qui nostrum hunc aërem, & natale cœlum reprehendebat, Marchionissæque Ferraria discedere suadebat, ac saluberiorem locum eligere. SEN. Semper arbitratus sum nostrum natalem aërem humidissimum esse atque crassissimum, & ab aliis veteribus id semper audiui. BRASSAVO. Tu vnà cum illis decipiebaris. SENEX. Cur igitur fama hæc increbuit, & per totam ferè Italiam adhuc vagatur? BRASSAVOLVS. Vetus fama fuit Ferrariense solum humidissimum esse, & conuallibus, lacunis, ac stagnis plenum, quia in extremis conuallibus situm est, nec tunc fama verò discrepat, quoniam vallibus circunsepta erat, vrbs nostra nullúsque aderat locus quin cānetis, & paludibus scaturiret,

tum crassissimus & humidissimus aër altmam vrbem nostrã sepiebat, humidiq; mor bi eo tẽpore sine delectu vigebant, cruráque præsertim occupabant, qui ob nimiam humiditatem sanitati breui restitui non poterant. SE. Ob hoc fortè adagium per totam Italiam peruectum est, putrida, scilicet esse Ferrariensium crura. BR. Adagium hoc tunc à vero prorsus emanauit. nunc autem oppositum esse constat. nam & ars, & nostrorum patrum, ac auorum industria, & diligentia, solum hoc minus humidum reddidere. nam conualles omnes, & lacunas, hominum boúmque laboribus in solidam terram ac fertilissimam commutarunt, vt paulatim in talem deuenerit temperiem Ferrariẽsis aër, vt in actiuis qualitatibus æquilibrium teneat. SEN. At in passiuis quæ'nam qualitas superatur? BRAS. De actiuis primò disseramus, quas temperatas esse in calido & frigido, hic aër ostẽdit: quia neque frigidissimas hyemes, neque calidissimas æstates habemus sed mediocritatẽ seruant hæc tẽpora, & si quandoque rigeat glacies, & nix substrata sit, breui perdurant. in passiuis verò qualitatibus ferè tẽperatus est, tamen in humidum potius vergit, in quo omnes febrè bene se habent mortales, & humanæ vitæ optimè conducit. SE. Antiquæ nostrum principũ, pictu-

ræ

ræ aëris temperiem quæ nunc viget, ostendere possunt. nã qui ante ducentos annos dominabantur, ita picti vidẽtur, vt pãno quodã totum caput, mentũ ac barbam integerent. BR. Neq; istud ab re faciebãt. nam eo humiditatis noxas euitabãt, quoniã illo tempore conualles multæ & lacunæ sole illustratæ, effumabãt, & euaporabant, vt aër hic his plenus vaporibus, caliginosus, & humidissimus redderetur. SEN. Illam fuisse rationem arbitror, cur tam arcte caput obnecterent, quoniam cùm ætatis processu conualles obstruerentur, & in ductis riuulis aquæ in padum confluerent, illorum capita tam graua circundari panni onus ferre nõ potuerunt, idcirco pannũ in leuiorem pileum cõmutarunt. BRA. Hoc & secundò, & tertiò, & quartò, & quintò, ac sæpius cõmutatum est, ídque Principum figuræ ac Icônes (vt tu ipse probè dixisti) in variis tẽporum successionibus ostẽdere proculdubio est. SEN. Hoc sæpius & vidi, & adnotaui, & alios minoris ætatis admonui. BRA. Denique cõuallibus omnibus obstructis, & in feracissimam terram redactis, paruissima, leuissimáque absque vllo incommodo geruntur pilea, quod planissimum indicium esse potest, aëris temperiem esse immutatam, & ad tẽperatas ferè qualitates redacta. SE. Haud leue est eiuscemodi

argumentum ad aëris temperiem comprobandam. BR. At aliam audias non mediocrem rationem. SEN. Iam audire sum paratus. BR. Externi homines & aduenæ, qui ex diuersis non modò Italiæ, sed totius mundi partibus Indies Ferrariam cõfluunt, in hoc aëre probè vitam degũt, siue in sicciorib⁹ sint orti locis, siue in humidioribus, siue calidioribus, siue frigidioribus. SENEX. Musca alba profectò est, aduenam inuenire, qui Ferrariensem cœli statum, & vitales has auras, hoc est, aërem in quo viuimus, non bene ferat. BRASS. Hoc maximum est probi aëris ac bene temperati indicium. SEN. Et quo nullum fortè maius, ne dicã æquale inuenire poterit. BRASSA. Et hoc potissimùm ad propositum suadendum facit, quòd nulla est in Italia vrbs (pro populi ac multitudinis ratione) iu qua tot antiquiores & seniores inueniantur, quot Ferrariæ visuntur? non pauci sunt qui centesimum annum transegêre. octuagenarios plures alit Ferraria, septuagenuarium esse nullius ferè momenti negotium esse videtur, in hac vrbe. SEN. Et quod mirum est, mulieres etiam ad has ætates Ferrariæ perueniunt, & integra ac sapienti mente fruuntur, & vegetioribus sensibus vt res præter naturam videatur, nisi quispiam

ocul

oculata fide ita esse percipiat. BRASSA. Hæc integrum testimonium esse possunt, quòd Ferrariensis aër temperatus sit. SEN. Nosco in præsentiarum me diu ex longo rumore fu isse deceptum qui tamẽ antiquitus verus erat. nũc verò absurdus putabã nimirũ Ferrariensem aërem adhuc humidissimũ esse nisi me egregiis rationibus admonuisses. at nunc percipio, ad temperiem quandam hominibus conuenientem esse redactum, & si nonnunquàm humidus esse videatur, est ob singularem tempestatem, & anni conditionem, vel vigente hyeme qua vniuersus ferè orbis humidus euadit. BRASS. Tibi verò mirum haud videatur, humidissimum aërem temperatum euasisse, quoniã vt Plato in libris de legibus scriptum reliquit, omnia hæc terrena immutãtur, vt ibi montes fuerint, maria nunc latrent: & vbi maria, montes: vbi vrbes erant erectæ, nunc valles visuntur, apud nos rem ita euasisse certum est. nam vbi conualles erant, & stagna, nunc solida terra, variis herbis induta virescit, hominésq; ac bruta fert, ac pascit. SEN. Talisq; terra effecta est, vt omnia fertilissimè progignere sit apta. BRASSA. Audias nunc & aliud ad hoc suadendũ argumentum. Ferrariensia vina oligophora ac dilutissima ex soli humiditate antiquitus erant, nũc præpo

tẽtia giguuntur,& talia,quæ marinos æstus ferre possunt, neque vllam putredinem incidũt. Hoc verò maximũ est indiciũ, solum esse ab eo,quod antiquitus erat, immutatũ. SE. Et hoc fortè magnũ est hominibus incõmodum.nam cùm vina erãt oligophora, cornix alba videbatur, podagricũ hominẽ Ferrariæ inuenire,aut qui vesicæ calculo laboraret.nunc verò vinis ipsis immutatis,potentioribusq; effectis, multi podagra laborant,& nonnulli vesicæ calculo.BRA.Id verissimum est,quod enarrasti.at ad eadẽ persuadenda, hominũ qualitates ac dispositiones plurimũ facere videtur. nã si Ferrariensium hominũ colores cõtemplemur statim viuidos esse pro maiori parte percipiemus. SEN. Sunt præterea magni corpore Ferrarienses,& per proportionẽ crassi, quæ temperatas aëris qualitates attestari possunt. BR. Neq; splendidus esset faciei color, nisi in temperato aëre viueremus. Idẽ præterea &artes atq; studia ostendunt.nam Ferrariæ viri non desunt in omni arte,omniq; facultate præcellentes,siue illa spectes,quæ vt cõficiantur,manuum auxilio indigent,siue illa quæ ad ingenij acumen,& mentis discursum spectare videntur, cùm Ferrarienses patria exeunt,nullis sunt in ea quã exercẽt facultate secundi.hæc omnia sunt & probi,&

semp

temperati hominis indicia. SEN. A tua hac sententia dissentire nõ possum, quia humida regio homines ingenuo hebetiores reddit, & cerebri substantia pinguiusculos gignit. BR. De virium robore, ac membrorum agilitate, quid opus est eloqui, cùm omnibus palam sit, in his exercitationum generibus Ferrariẽses multum pollere? SE. In illa qua sum ætate costitutus, nunquàm audiui Ferrariensem aliquẽ, in duello dimicãtem, qui gloriosam palmã non sit adeptus, tamen & multi ab eo tẽpore quo memoria mihi deseruit, in publico duello dimicarunt. BRAS. Ego qui nõ sum tam grauis annis, vt tu ipse es, non paucos referre possem, qui trophæa Ferrariam reportarunt, & adhuc in Deorum templis suspensa manent: at hæ dotes in his hominibus esse non possunt, qui intemperato aëre ortũ habẽt. prætereà verò in 6. climate vrbs nostra sita est, quòd clima temperatissimum esse authores testãtur, & in medio prorsus huius Septẽtrionalis quam incolimus orbis partis. nam à xl. partiũ & dimidiæ latitudine incipit, & in xlvij. & quartam alterius parte desinit, vt medius eius punctus à xlv. parte parum recedat, quæ est nonaginta partium medietas. intelligo autẽ partes illas in quas astrologi facilioris computationis gratia, huius quartæ mũdi partis

quam

quam incolimus diuisêre. quod verò mediū sit, hinc cōstare potest, quia ab æquinoctiali tantum distat, quantū à polo distare concipitur. medium præterea existit in hac parte, quæ commode habitatur, videlicet inter partem illam, quæ à tropico cancri ad circulum arcticum vsque intercipitur. nam circulus cancri ab æquinoctialis partibus paulò minus 24. distat, totidémque partibus distat arcticus circulus à polo, vt inter vtrosque circulos partes restent ferè xlij. quæ si per medium diuidantur, planum erit sextū clima vtriusque dimidij partem capere. nam (vt Mathematicè probatur) ab extremis lineæ partibus æquis demptis portionibus, punctus qui erat in tota linea medius, in ea parte quæ remanet, & ipse medius remanebit. nam si ad alterum declinaret extremorum, necessarium esset, maiorem portionem fuisse ab vno latere ablatam, quàm ab alio, vel prius in medio non fuisse, dicendum esset. at hic situs temperatus, temperatas reddit regiones, quæ sub ipso sunt. vocatur verò per boristenem clima, sub quo neque hyemes sunt algidissimæ, vt homines frigore rigescant, neque illis presentibus viuere possint, neque ardentissimæ æstates quibus homines exurantur, & calorem ferre non possint. sed hæ omnes horum temporum quali

tates,tam facile feruntur, vt extremæ haud videantur. hæc verò omnia certissima sunt loci temperie præditi indicia, neque astra quæ sub hoc climate sunt, caliditatem maximam frigiditatémue præter modũ inferre possunt. nam ab Astronomis scriptum est, per huius climatis initium in cœlis Bootis astile transire, & extremitatem alæ sinistræ cygni sinistrũ Persei brachium dexterúmque aurigæ humerũ. per ipsius verò medium dicunt transire humerũ sinistrũ Artophilacis, & dexterũ Persei crus, caprámque Erichtonij. at per huius climatis finẽ dicunt Arcturi caput transire, & sinistrũ engonasis genu, & sinistrum Persei latus, quæ astra non possunt magnopere caliditatẽ & frigiditatem excitare, imò neque humiditatem, aut siccitatem. SEN. Sub sexto igitur climate temperata est habitatio? & regno illi correspondens temperata? BR. Temperata præ cæteris est atque perfectissima habitatio, vt in nostris in tertium lib. Aphoris. Commentariis scriptum reliquimus. Adde, si vrbes illas contẽplemur quę sexto climati subsunt, omnes ferè aërem habẽt ad temperiẽ inclinantem. Deniq; si vrbis nostræ situm cõtemplemur, non est prorsus despiciendus. nam talis est vt ex eo tẽperies suaderi possit, lõgè abest à mõtibus, lõgè à mari, lõgè à paludibus

Impræs

in præſentiarum, ac ſtagnis. SEN. Nunc præ-
tereà abſunt valles. BRAS. Omnibus ventis
expoſita eſt Ferraria præſertim bonis, qui
illam abſq; vllo impedimento circunagunt,
ac circunſpirant, optimas habemus aquas, ac
viuas, quæ à fontibus ad nos per bonã terrã
ac fertiliſsimã confluunt, neque ſtagnantes
ſunt. de aquæ dotibus, & aquarum palma in
libris de ratione victus in morbis acutis li-
bertim tractauimus. huius generis vrbes to
dotibus inſignitas laudauit Hippocrates, in
libro de Aëre, aquis, ac locis: cùm ait. Quam
obrem vrbes quæ bene poſitæ ſunt, ſoléque
probè luſtrantur, ventíſque bonis perflantur
aquíſque optimis vtuntur, minus has muta-
tiones ſentiunt, quas prius ſcilicet enume-
rauerat. Ferraria ventis omnibus afflatur,
ſed Borea, Aphrico, ac Coro frequentius,
quorum ſecundus garbino vulgò dicitur, &
tertius Maeſtro. hi verò ſunt ſaluberrimi in
Italia venti, nihil inſuper adeſt, quòd aliqua
ex parte ſolem impedire poſsit, ne Ferrariã
illuſtretur, ac irradiet, illã quotidie circuit,
& ipſa in medio exultans ſolis vires ac viui
ficantes radios, nullo non momento recipit.
SEN. Cùm igitur Ferrarienſis aër temperie
præditus ſit, & hoc in omnibus tam paſsiuis
quàm actiuis qualitatibus, éſtne aliqua qua
litas, ad quam potiùs inclinet? BRASSAV.
Talis

Talis est nostri aëris temperies, vt in humidum tantisper inclinet, & hoc præsertim imminente hyeme, si illam haud frigidam esse contingat, & ad crassam aliquãtisper inclinet. SEN. Audiui in eiuscemodi aëre temperato quidẽ, sed ad crassum inclinante homines & animalia commodiùs ac diutius viuere. BR. Ita esse & ratio & experientia ostendunt, ratio inquã, quia sumus composita corpora, nõ simplicia, crassa, & cõpacta, idcirco temperato prorsus aëre indigemus, sed tali temperie, quæ ad crassum potiùs, quàm ad tenue vertat, experiẽtia verò quia indies videmus homines in hoc aëre longæuos esse, ac diutius superuiuere, & integra sanitate frui. SE. Gaudeo plurimum atque lætor nostrum natale solum, tali, tâmq; exquisita tẽperie esse præditum. at nunc tẽpus instare videtur, vt de speciebus loch verba faciamus. BRASS. Vt lubet. At schedam tuam depromito, & per ordinẽ linctuum genera referto. SEN. Tam pauca sunt, vt absque scheda (nullo etiam prætermisso) referre posim. nam omnia ita integra memoria teneo, vt in pyxidibus disposita sunt. BR. Quódnam primum est? SE. Id quòd primũ est, si ab vna parte incipiam, vltimum erit, si ab alia parte exordiri voluerim. BRASS. Ab ea parte numerare incipito, quæ versus ostium vergit.

SEN.

SEN. Primum igitur est loch sanum & expertum. BR. De hoc à Mesue scriptum est, quòd illud inuenerit, & quod tussi confert ac raucedini vocis, quæ ob frigiditatem contingit, & pituitam crassam, quæ in thorace ac pulmone continetur. at ipsius compositionem referto. SE. Referam vt in examen veniat, ita à Mesue conficitur:

℞. Cinnamomi
Hyssopi siccæ Glycyrrhizæ
Singulorum ℥ ß.
Iuiubarum Sebesten
Singulorum num. xxx.
Passularum enucleatarum
Caricarum Dactylorum pinguium
Singulorum ℥ ij.
Fœnugræci ʒ v. Cap. ven. M. j.
Anisorum Fœniculorum
Iridis Calamenti Seminis lini
Singulorum ʒ iiij.

Hæc omnia coquatur in lib. iiij. aquæ quoad duæ libræ supersint, supra quas iniiciantur penidiarum libræ duæ, & ad mellis spissitudinem coquantur, posteà addantur

Pineorum mundatorum ʒ v.
Amygdalarum mundatarum
Glycyrrhizæ Tragacanthi
Gummi arabici Amyli
Singulorum ℥ iij. Iridis ʒ ij.

Mis

Misceantur omnia, & agitentur quousque cõpositum maceretur,& albũ fiat,dosis ejus est à drach.v.vsq; ad decẽ. BR. In codicibus Mesue ita ad verbum scriptũ est vt retulisti. SEN. Quare huius linctus dosin ponit Mesue,cùm non sit solutiuus? BR ASS. Id facit,si quis voluerit copiã,scire,quæ ex ipso vna vice sumi potest:tamẽ nos iubemus cochleari vel lingula aut re alia simili, modicũ accipi lingẽdo, itaq; fieri sæpius,& in ore quãtum fieri poterit,retineri,ac sini vt paulatim destillet.nam hoc modo portio aliqua actũ ad thoracẽ tendit,ac pulmonẽ, crassásq; materias incidit,& naturã ad expulsionẽ excitat, tamẽ nõnulli sunt Pharmacopolæ nõ solùm in aliis Italiæ vrbibus,sed & Ferrariæ,qui in aliquibus simplicibus pondera euariant. SE. Quónam modo id faciunt? BR. Isto,qui sequitur,vt compositionem simul habeas:

℞. Cinnamomi
Hyssopi Glycyrrhizæ
Singulorum ʒ iiij.
Iaiubarum Sebesten
Singulorum num.xxx.
Passularum Caricarum Dactylorum
Singulorum ℥ ij.
Fœnugræci ʒ v.
Cap.ven. Anisorum
Fœniculorum Iridis Calamenti

Singulorum ʒ iiij.
Seminum lini ʒ iiij.ß.
Aquæ communis ℔ iiij.
Misce, & bulliant ad consumptionem medietatis, posteà adde
Zuccari ℔ ij.
Pineorum mundatorum
Amygdalarum mundatarum
Singulorum ʒ v.
Glycyrrhizæ
Gummi arabici
Tragacanthi
Amyli
Singulorum ʒ iij.
Iridis ʒ ij.

Misce, & conficiatur eclegma secundùm artem. SEN. Modicissima esse videtur inter Mesuen, & istos differentia. BR. Non parua est, quia hi zuccarũ apponũt, vbi Mesue penidion addit, prætereo etiam quod cap. vẽ. sub põdere drach. iiij. ponũt. at Mesue dicit M in. j. SEN. Vidi etiam Pharmacopolas qui in suis cõpositionibus ponunt solùm passularum, caricarum, & dactylorũ singulorum vnc. j. cùm tamen Mesue ponat vnc. ij. BR. Adsunt & nonnulli qui radicem iridis imponant ad drach. iiij. SEN. Hæc non magnificio, sed id solùm mihi nõ placet, quòd diapenidiarum loco, zuccarum addiderint. BR. Cur nunquàm probè album est eiusce modi eclegma, quòd tamẽ album esse deberet? SE.
Quia

Quia diu non ducitur, ac agitatur. BR. Diu igitur ducatur vt album euadat, veruntamẽ cum penidia cõpositionem hanc ingrediantur, nõ ab re fortè erit, ad exquisitiorẽ compositionis intellectionẽ de penidiis, ac diapenidiis tractare. SE. Vt Iubet. BR. Quomodo diapenidia conficis? SE. Vt docet Nicolaus. nam eiuscemodi cõpositio ad Nicolaum refertur. BRA. At Quomodo illam conficit Nicolaus? SE. Hoc modo:

℞. Penidiarum ℥ xvj. ß.
Pineorum
Amygdalarum mundatarum
Se. papa. albi
Singulorum ℥ iij. ℈ j.
Cinnamomi
Gariophyllorum
Gingiberis
Succi glycyrrhizæ
Tragacanthi
Gummi Arabici
Amidis
Seminum citruli, melonis
Seminum cucumeris, cucurbitæ
Singulorum ℥ j. ß.
Camphoræ tertiã partem vnius scrupuli.
Syrupi violati, quod sufficit. posteà compositionem hoc modo fieri ostendit, in vna aquæ libra, tres violarum vnciæ bulliat, donec aqua aliquantulum inficiatur, posteà coletur, & vna zuccari libra addatur, & bulliat donec inspissari incipiat, tunc nuclei pinei addantur, & amygdalæ, & melonis

ſemina,citruli,cucurbitæ,& cucumeris, & vnaquæque ſemina per ſe imponantur,probè contuſa, ſempérque rudicula mouendo, deinde penidia addantur, tenuiter puluerizata,& cum liquefacta fuerit, craſſum illud quod ſupernatat lingula (quam caciam vocant)percolentur,& in mortario iterum probè terantur, & bene agitando commiſceatur, deinde camphora iniicienda eſt,& denique prædictorum aromatum pulnis, cum prædicto ſyrupo agitando in mortario conquaſſentur,donec ad minima ſint commiſta mane præbeatur,& veſperi, cum ptiſana calida.his verò qui febrem non habent, cum vino calido,ita Nicolaus ait.BRASSA. Hæc ſunt diapenidia,quæ in vſu habentur,& quæ à nõnullis recentibus diapenidia magna vocantur.SE.Quomodo magna dici poſſunt,ſi parua diapenidia haud conficiantur?BR.Magna ob eorum præſtantiam nuncupantur, & ob eorũ eff[illegible]ciam,& à penidiis quæ copioſe compoſit[illegible] ingrediuntur,diapenidia nuncupantur.Nicolaus dicit ad omne vitiũ pulmonis ac tuſsis valere,& ad raucedinem vocis ex ſiccitate factã, phthiſi ſuccurrit, & craſſas materias attenuat ac ita parat, vt cũ extuſsitur,facilè exeãt,neq; tracheæ cãnalli inhæreãt,veruntamẽ cum ipſa cõpoſitio ab ipſis penidiis diapenidiũ nuncupetur, quo modo

modo penidia ipsa conficiantur, contẽplari necessarium est. SE. Penidia in pharmacopoliis seruamus. BRA. Cuiusnam authoris sunt? SEN. Penidiorum authorem nunquam legi, sed à præceptore ita parari didici, vt nunc paro. BRA. Quid persolueres, si penidiorum authorem tibi indicarem? SE. Nihil prorsus, quia ad me nihil spectat, an Socrates fuerit, an Plato, modo res ipsa de qua agitur probè cõficiatur. BR. Et an rectè conficiatur ignoras, si authorẽ nescias à quo cõpositio desumitur. nam verũ in tuo paruo libro rectè, an nõ recte scripta sit ignoras. SE. Authorem igitur pandito. BRAS. Penidiorum compositio à Bulchasi refertur, in libro qui Seruitor inscribitur, cùm ait, Accipe zuccari albi & mundi libr. j. vel duas, vel ad summum tres, quia non possunt probè fieri in multa copia, idq; pone in vas æneum stanno circunlitum, vel in vas terreũ vitro deliburum, cuius orificiũ latum sit. at æneum vas aptius est, zuccarúmque deinde liquefacito, cum tanta aquæ dulcis quantitate, qua cooperiatur, & (ait author) si zuccarum est forte, pone cum eo pro qualibet zuccari libra, mellis vnciam vnam, & supra ipsum destillato oleum amygdalarum dulcium, si illud habes. si verò illo careas, oleum aliud eius loco superiniicito, & vas ad ignem ponito supra prunas, ex

acapinis lignis (hoc est adeò siccis, vt fumum non emittant) confectas, ac semper æqualiter misceto, & coquito, donec sit prope aquæ consumptionem. experire verò an coctum sit, gutta, supra marmor eiecta, quam digitis tangito, cúmque fila inter digitos fieri cõspicies, neque adhæreant, tunc ab igne remouendum est, & supra marmoreum lapidem eiiciatur, atque extendatur. prius verò aut oleo amygdalarum dulcium sit inunctum, aut sesamino: partésque eius vndique sparsæ (dum calidæ sunt) in vnum colligantur: caue autem ne manus tibi aduras. deinceps trahe & extende per manus vt dulcia trahuntur electuaria, curuúmque clauum in pariete infigi iubeto, supra quẽ diutius penidia extendito, frequenter tractando, vt fit in dulcibus aliis electuariis, quousque ad summum dealbetur, notatóq; semper igne calefaciendum esse dum attrahis, vt extensioni magis obediens sit, & post calefactionem iterum supra clauum appone, & attrahito, cùm erit album, vt tibi videbitur, forficibus incide in frustula secundùm libitum tum, si verò tibi animo sit, rotundas efficere formas, aut oblongas, aut alias diuersas, amylum album accipito, ac terito, & supra marmor ponito, & extende supra hanc farinam, quæ supra

marmor

marmor sparsa est, penidiarum pastam, quam plicato, inuoluito, incidito ac conformato, vt tibi lubuerit, tamen hoc opus cito expedire oportet, ne dum manibus tractatur, frigescat, deinde supra cribrum extendito, & per vnius horæ spatium iuxta prunas apponito, posteà refrigerari sinito, ac seruato. SEN. Ego præcisè ita conficio penidia quæ seruo. BRAS. Nec vllus alter adest conficiendi modus, hæc sunt penidia, quæ diapenidon ingrediuntur, & diapenidion superius enarratum illud est, quòd loch sanum ingreditur, ad quod iam sermo deflectendus est. SE. Cur ad loch. sanum redeundum, si de eo superius iam vbertim egerimus? BRAS. At istud nondum enarratum est, cinnamomum, scilicet hyssopum siccum, & glycirrhizam in multis Mesue impressas codicibus sumi ad semidrachmam singulorum, imò & inter pharmacopólas aliqui sunt, qui semidrachmam tantùm illorum trium simplicium apponunt, & alij semiunciam. SENEX. Cui sententiæ magis inhæres tu? BRASSA. Illi, quòd quatuor singulorum drachmæ sumantur: nam & glycyrrhiza, & hyssopus, & cinnamomum in maiori copia, sumi debet, quàm in semidrachma, vt tota compositio ab ipsis etiam vim habeat, quam & ab ipsis prorsus

sus habere debet. SENEX. Ego semper horum trium simplicium drachmas quatuor apposui mei Mesue manuscripti verbis ductus. BRASSAVOLVS. Etiam si fuisses tua sponte ductus, probè egisti. SEN. Reperitúrne loch istud sanum apud antiquos? BRASS. Est Mesue inuentum, at nullus alius antiquior de eo (quòd sciuerim) mentionē facit, diapenidia tamen apud antiquos inueniũtur, si Actuarius, & Nicolaus Alexandrinus antiqui sint. SE. Cupio & horum authorum compositiones audire, num inter se conueniant, & an eædem sint cùm illa, quam paro compositionem. BRA. Non erit mihi molestum horum authorum compositiones referre. SEN. Vt lubet, nam & mihi gratissimum feceris. BRA. Ita ab Actuario scriptum est. Diapenidiō antidotum valet aduersus omnem pectoris noxam, tussi à frigore contractæ, vocis iacturæ, tabidis, purulenta excreantibus diluculo, & vesperi cum cremore prisanæ calido sumptum.

℞. Penidiarum ʒ xvj.
Nucis pineæ Amygdalarum
Seminis portulacæ
Capitis papaueris albi
Singulorum ʒ iij.
Cinamomi sexquiscrupulus j.
Garyophyllorum Gingiberis

Succi

Succi glycyrrhizæ Tragacanthæ
Singulorum ℈
Mellis quantum sit satis. hæc est Actuarij compositio. SEN. Est mulùm breuis ac decurrata. nam in ea quam paramus compositione, sex simplicia plus adsunt, quàm in ista, & simplicium etiam pondera euariant, at cur ad garyophylla pondus non addidisti, sed locum astro signasti? BRASS. Quia neque in Actuarij codice adest pondus. SE. Quod verò arbitraris esse horum pondus? BRAS. Arbitror omnia illa in eodem pondere, cum cinnamomo esse debere, quoniam & in compositione quam paras in eodem sunt pondere, imò verborum Actuarij continuatio hoc idem innuere videtur, cùm dicit, cum sexquiscrupulo vno cinnamomi, garyophyllorum, gingiberis, succi dulci radicis, tragacanthæ singulorũ, arbitror particulam hanc singulorum referri debere ad idem pondus, vt hic sit sensus, sexquiscrupulus vnus singulorum, scilicet cinnamomi, gingiberis, & reliquorum. SE. A tua sententia non dimoueor. BRA. Nec dimoueri debes. SEN. At cur vocat hunc linctum antidotus Actuarius? BRASSA. Antidotus prorsus dici non potest, nisi vocabuli significatum ampliemus, fortè legẽdum est magnum cùm & in Alexandrino scriptum sit

diapenidion magnum. SEN. Ad cuius differentiam, dicitur magnum? BRASSA. Ad parui differentiā, quod describit, sed vtraq; referā, ne illa desideres, ita vero dicit Alexādrinus de magno loquēs diapinidio, Hoc opitulatur asthmaticis, arteriacis, siue perdit tussientibus, vocē calidā ex calido perfectê reparat, peripneumoniacis subuenit.

℞. Penidiarum ℔ j.
Pineorum Amygd. purgatarum
Se. papaueris albi
Singulorum ℥ xx.
Cinnamomi Garyophyllorum
Gingiberis Succi glycyrhicæ
Tragacanthi Gummi Arabici
Amyli Seminum citrili
Melonis Cucumeris Cucurbitæ
Singulorum ℥ x.
Camphoræ ℈ iij.

Syrupi violacei quod sufficit, hoc modo conficito, penidia cum syrupo lento igne aliquantulum bulliant, & inde puluis eorum quæ in puluerem redacta sunt, temperetur, detur mane & vesperi cum tepida. SEN. Differt ab eo, quod conficio in ponderibus tantum. BRASS. Et cum ego crediderim pondera in hac compositione magis iusta esse, idcirco secundùm hæc pondera compositionem ipsam seruandam esse maluerim

fuerim, quàm illam, quam seruas, in qua est tam magna copia cinnamomi, gingiberis, & garyophyllorum. SEN. Hoc non erit surdo cantatum. deinceps enim maius Alexandrini diapenidion seruabo. BRASSA. Paulò pòst idem Alexādrinus diapenidion minus refert. SEN. Et hoc contemplandum est. BR. Ita dicit author: Diapenidion minus faciés ad vlcera quæ intrinsecus maturanda sunt, omnes putredines expurgat, & pectoris constipata mollit.

℞. Penidiorum ℥ lxxx.
Papaueris Gingiberis
Tragacanthi Pinearum purgatārum
Amygdalarum Anisorum
Seminis citruli Melonis Curcurbitę
Singulorum ʒ xij.
Spicæ Croci
Singulorum ℥ vj.

Mellis rosei quod sufficit. detur mane & vesperi cũ tepida. SE. Súmne hoc cõfecturus ac seruaturus? BRAS. Minimè, sed satis erit primum seruare ad vsus. SE. Legi, quandoq; apud Mesue loch bonum & expertum, estne hoc, quod vocatur sanum? BRAS. Non est hoc. sed de eo sermonem habet in capitulo de tussi humida, ita verò illud conficit:

℞. Mellis boni ℥ iiij.
Vitellorum ouorũ recentium Butyri
Singulo

Singulorum ℥ iij.

Mel & butyrum coquantur quoad habeāt modicū spissitudinis, deinde paululùm infrigidari sinito, & cum eis ouorum vitella misceto. posteà adde Piperis nigri ℥ xij. & sumatur ex eo lambēdo mane, & vesperi, & est expertum. SEN. Arbitror quòd pro obsonio cū pane edi posset. BR. Bonū profectò est gustui, propterea illud bonū vocat, & expertum. at alia linctus genera referto.

SENEX. 3

Loch de pino secundo loco in pyxidibus meis ordinem habet. BRASSA. & de illo iam verba faciemus. SEN. A Mesue dicitur tussi antiquæ conferre, & asthmati & sputi glutinositati, & anhelitus constrictioni. BRASS. Modum referas quo illud conficit Mesue. SEN. Ita conficit:

℞. Granorum pini ℥ xxx.
Amygdalarum dulcium
Auellanarum assatarum Tragacāthi
Gummi arabici Glycyrrhizæ
Succi glycyrrhizæ Amyli
Cap. ven. Radicum lilij cœlestis
Singulorum ℥ iiij.
Carnium dactylorum cheyron ℥ xxxv.
Amygdalarum amararum ℥ iij.

Mellis

Mellis Passulum
Zucchari taberzeth Butyri recentis
Singulorum ℥ iiij.

Mellis taberzeth quātum sufficit, ex eo accipiatur quasi lambendo vncia vna. BRA. Aliqui sunt Ferrariæ, qui ab hac compositione Loch de pino haud multùm euariāt, alij vt cœlum à terra distincti sunt, illi, qui modicè euariant, grana pini in eadem mensura ponunt in qua sunt amygdalæ & auellanæ. SEN. Hos haud probè agere arbitror. BRASS. Imò prauè agunt, quoniam & intentionem omnium Mesue codicum euariant, & ponunt in minori copia, nucleos pineos, quàm esse deberēt, nec à pino denominatio fieri posset. SE. quod legitur mellis, & deinde passulatum, ab aliquibus continuate ponitur, vt mel passulatum intelligatur, hoc est mel passulatum, in quo scilicet decoctæ sint passulæ vuæ. BRAS. tamen siue passulas addideris, siue mel in quo ebullierint haud magnifaciendum est. SE. tamen quid potius sumendum, num vtrunque an mel ita coctum? BRAS. mel potius accipiendum suaderem, in quo passulæ fuerint decoctæ. at quid intelligis per lilij cœlestis radicem? SE. Iridis radicem. BRAS. Ita prorsus intelligēdum erat, nonnulli etiam sunt, qui butyrum non apponunt

nunt. quod tamen apponẽdum censeo, cùm ad illa quæ præscripta sunt conueniat, & quamuis nõnulli butyrum prætermittant, quia rancescit, ob hoc nos iubemus hunc linctum in parua fieri copia, in tãta inquam, quòd in vno mense vendatur. SENEX. quid intelligit per dactylos cheyron? BRAS. Nonnulli intellexere dactylos ex regione quadam, quæ tali nomine vocatur, at aliàs nos ostẽdimus esse corruptum vocabulum, & loco illius particulæ cheyron legendum esse fuluum, vt legi debeat dactylorum fuluorum. SENEX. Quid autem verè intelligendum est per Zuccarum taberzeth, & per mel taberzeth? BRASSAV. Nonnulli per mel taberzeth succum ipsum intelligunt, ex quo per cocturam fit zuccarum, quòd tamen nondum exiccatum sit, per zuccarum verò taberzeth illud intelligunt, quòd iam exiccatum sit, at cùm hi absque autoritate, & ratione loquantur, & nunquam de liquato zuccaro vlla facta sit apud authorem mentio, properea cum sua hac opinione dimittantur, & nos cum aliis dicamus, zuccarum taberzeth esse zuccarum vocatum album, & depuratum. ita & mel ipsum depuratum erit mel taberzeth, fitq; eiuscemodi compositio cum melle, & non cum zuccaro liquido, & vbi præsto erit ac præsens

ſens zuccarum illud liquidum antequam dureſcat? SEN. Debétne ſumi in tanta copia, vt refert Meſue, & nonnulli confirmant qui medicos illos reprehendunt qui in pauca præbent copia? BRAS. Mihi potius arridet, vt frequenter ac modice accipiatur, quàm ſemel copioſè, quoniam in tanta copia, illud deglutire cogimur, neque poteſt diu in ore ſeruari, ſi verò ad drachmæ quantitatem accipiatur, in ore facilè detineri poteſt, & paulatim deglutiri. SEN. Vniuerſa hæc compoſitio, cùm ex frigidis & calidis conſtituta ſit, in quo quantitatum gradu eſſe poteſt? BRASSA. Nonnulli dicunt in primo ordine calefacere & exiccare, at mihi potius videtur, quòd ſit in ſecundo ordine calidum, & in paſsiuis ferè temperatum vel modice exiccare. SEN. Nonne vehementius eſt, quàm loch ſanum? BRA. Minimè, nam loch ſanum magis calidum eſt, & vehementius iſto. SENEX. Cur aliqui incipiunt à loch ſano, poſteà præbent loch de pino? BRAS. Hi errant, & medicamentorum vires ignorant, nam in thoracis affectibus primò debet præcedere loch pini, deinde loch ſanum & expertum. SEN. Quæ ſunt compoſitiones quibus alij vtuntur pharmacopolæ ab hac diuerſæ, quàm ex Meſue adduximus? BRAS. Aliqui in pon-

deribus

deribus differunt ita conficientes,

℞. Granorum pini ʒ xx.
Amygdalarum dulcium
Auellanarum assatarum
Tragacanthi Gummi arabici
Glycyrrhizæ Succi glycyrrhizæ
Amyli Capill. veneris
Radicum iridis
Singulorum ʒ iij.
Carnium dactylorum ʒ xv.
Amygdalarum amararum ʒ iij.
Mell. passularum
Zuccari taberzeth Butyri recentis
Singulorum ʒ iiij.

Mellis taberzeth quantum sufficit. SE. in melle quantum temporis debent passulæ coqui? BRASS. Quo ad omnes sint veluti consumptæ & liquefactæ, vt expressione facta & per linteum excolata, id quod excolatum est mel passularum appelletur. audias verò compositionem quàm nõnulli seruant pharmacopolæ, ab illa Mesue differentem. SE. est hoc valde difficile? BRAS. statim percipies, nisi tibi graue sit audire, ita nimirùm conficiunt:

℞ Capill. veneris
Florũ boraginis Buglossi Violarum
Singulorum ʒ iij.
Passularum Succi glyzyrryzæ
Singulo

Singulorum ʒ vj.
Iuiubarum numero xlv.
Iridis ʒ iiij. Dactylorum ℥ j. ß.
Hyssopi siccæ ʒ iiij. ß.
Aquæ fontis quantum sufficit, misce & fiat decoctio secundùm artem, postea adde,
Amyli Amygdalarum mundatarum
Seminum omnium mundatorum
Singulorum ʒ vj.
Pinearum mundatarum ℥ j. ß.
Tragacanthi Gummi arabici
Seminis papaueris albi
Singulorum ʒ iij.
Spodij ʒ vij. ß. Zuccari ℔ iij.
Misce & fiat electuarium secũdùm artem. SEN. ab illo Mesue toto differt cœlo. nam neque in simplicibus conuenit, neque in ponderribus, neque in conficiendi modo. BRASSAV. est alterum prorsus eclegma, & lõgè diuersum. SENEX. væ ægrotis illis, qui in medicorum manus incidunt, qui & composita ignorant medicamenta, & compositiones quas pharmacopolæ seruant, nesciunt. nam eiuscemodi diuersitas posset esse nõ paucorum malorum causa. BRAS. Hi medici, qui illa quæ indicant ignorant, non sunt illi qui medicantur, sed sunt pharmacopolæ. SEN. adest & Ferrariæ pharmacopola quidam, qui Eclegma hoc secũdùm

Serapionem conficit, & vocat illud loch de granis pini, ita verò conficit.

℞. Granorum pini
Tragacanthi Auellanarum
Radicis iridis Gummi
Singulorum ℔ j.
Seminis lini torrefacti Dactylorum
Singulorum ℥ vij.
Butyri Mellis
Singulorum quantum sufficit,
Misce & fiat eclegma secundùm artem.

BRASS. Alter etiam reperitur pharmacopola, qui secundùm conficit à Serapionem Methimen de granis pini vocatum, ad tussim antiquam, & asthma, & anhelitus constrictionem.

℞. Granorum pini Tragacanthi
Seminis cucumeris Citruli
Gummi Fœnu græci
Amygdalarum dulcium excoriatarum
Glycyrrhizæ Amyli
Capill. veneris Singulotum ℥ v.
Amygdalarũ amararũ excoriatarũ ℥ ij.
Dactylorum ℥ xx.
Butyri recentis ℥ xl.

Mellis quantum satis est, misceatur, & quibus conuenit adhibeatur. SEN. Fortè & suæ sunt apud Auicennam de pino compositiones. BRAS. Imo non desunt, sed ab his sunt

long e

longè diuersæ, quales & illæ sunt, quæ à Rasi in decimo practicæ referuntur. SEN. Ego verò, quã compositionem seruaturus sum? BRASS. Illam Mesue, quæ per totã Italiam in vsu est. SEN. Reperitúrne apud antiquos? BRAS. Multæ quidem sunt apud antiquos cõpositiones quæ pineos nucleos recipiunt, at nulla talis est, qualem Mesue descripsit, si nihil habeas in ipsa Mesue cõpositione, in quo ambigere possis, ad aliud linctus genus te conuertito.

SENEX.

Nihil prorsus habeo, idcirco loch de pulmone vulpis in medium adducam considerandum. BRASS. A quo authore illud accipis? SEN. A Mesue. BRASS. Quomodo conficit? SEN. Isto.

℞. Pulmonis vulpis sicci
Succi glycyrrhizæ Capill. veneris
Seminis fœniculi Anisorum
Singulorum partes æquales.

Confice cum zuccaro decocto in aqua quãtum sufficit, & quandoque conficitur cum rob myrtino, túncq; magis roborat. BRAS. In quo loco apud Mesuen extat hoc eclegma? SENEX. Illud non vidi in ipso authore, sed compositionem habeo in meo paruo libello, sub titulo Mesue scriptã, at nónne

est in Mesue antidotario? BRAS. minimè omniũ, sed est in illa parte in qua de phthisi sermonẽ habet, & eclegma ipsum Gal. attribuit. SE. conficitur ne, vt ego retuli ab omnibus pharmacopolis qui Ferrariæ degunt? BRAS. nonnulli ita statute conficiunt.

℞. Pulmonis vulpis præparati
Succi glycyrhizæ Seminis fœniculi
Singulorum ℥ ß.
Zuccari albi ℔ j. ℥ iiij.

Misce & fiat eclegma secundùm artem. SE. isti capillos veneris prætermittũt, & anisa, quæ tamen ad thoracem conferre possunt. BRASS. pauciora prorsus accipiunt, quàm à Mesue scriptum sit, & in zuccari quantitate aberrãt, debet esse gustui optimũ eiusmodi eclegma, cũ tantam zuccari recipiat copiam, at nonnulli ita conficiunt.

℞. Pulmonis vulpis sicci
Succi glycyrhizæ Capill. veneris
Seminis fœniculi Anisorum
Singulorum ℥ iiij.

Confice cum succo dissoluto in aqua decoctionis myrti, postea adde Syrupi myrtini ℔ ij. v. Misce & fiat eclegma. SEN. erit valde molle, neque ita dicit Mesue, sed inquit ipse, aut zuccaro confici, in aqua dissoluto, aut rob myrtino. BRA. at hi vtrunq; accipiũt ne errent, & præterea magis roborat.

in hoc

in hoc verò Mesue præceptum non seruãt, qui vult vnum aut alterum esse recipiendũ, & non vtrunque. nam vnum aliud impedit, aliqui sunt qui ita prorsus conficiunt, vt à Mesue scriptum est, tamen anisa prætererunt, alij ex melle hoc modo conficiunt.

℞. Succi glycyrhizæ Pulmonis vulpis sicci
Seminis fœnicolorũ Capillorũ veneris
Singulorum ℥ j. Mellis ℔ j.

Contritis conterẽdis, omnia in melle optimo despumato misceantur, vt pro singulis tribus vncijs mellis vna pulueris vncia misceatur. SEN. zuccarum conuenientius esse arbitror. BRAS. Ad nõnullos affectus mel est efficacius, tamen illud à nobis seruandum est, quod probè authores scripsere: scripsit verò Mesue zuccarum accipiendum, aut rob myrtinum, non autem mel. SEN. Sunt ne aliæ apud pharmacopolas diuersitates? BRAS. Vna adest nõ mediocris, nam nonnulli magnam quandam compositionem conficiunt, à nullo authore quem sciuerim positam. SE. Illã audire desidero. BR. Tuo desiderio satisfaciã, cũ ita illi cõficiãt,

℞. Radicis iridis Glycyrrihzæ
Hyssopi siccæ Tragacanthi
Singulorum ʒ j.
Pulegij Sinnamomi
Amygdalarum dulcium

Singulorum ℈ ij.
Gingiberis Ficuum siccarum
Dactylorum Cubebarum
Seminis vrticæ Anisorum
Singulorum ℈ ij.
Pulmonis vulpis præparati ℥ vj.
Zuccari dissoluti in decoctione cap. ven.
Glycærrhizæ, hyssopi, & pulegij ℥ vj.
Misce & fiat loch.

SEN. Ampla videtur eiuscemodi compositio, & in simplicibus, ac ponderibus ab illa Mesue longè diuersa. BRASSA. Cùm à Mesue scriptum sit, pulmonis vulpis præparati, quomodo illum præparas, & quid est hoc præparare? SE. Ita præparo, pulmonem in primis ab omnibus immunditijs libero, posteà ardente aqua lauo, deinde zuccaro probè puluerizato illum aspergo, deinde exiccari sino in calidario, vel in furno mediocriter calido, deinde cùm exicatus est in absinthio inuoluo, ac conseruo. BRASSAVOL. Cur potius in absinthio quàm in alia herba? SEN. Quia ita consuetum est in absinthio conseruare, idque videtur absinthij esse proprium. BRASSA. Ob hoc fortè absinthio includitur, quia tineæ absinthiū fugiunt, ac formicæ, ne ab illis corrodatur, tamen alter adest præparandi modus. SEN. Quinam? BRASSA. Pulmo accipitur,

& per bronchia ac canales inciditur, & vino albo potenti odorato abluitur, idque quinquies, aut sexties fieri debet, & lotio vna ab alia vnius horæ spatio distet, in furnóq; exiccetur tepido, cùm primũ exiccatus est in absinthio reseruetur. nota prætereà vinum quo abluitur calidũ esse oportere. SE. neq; iste aptandi modus mihi displicet, at reperitúrne apud antiquos, quòd vulpis pulmo, pulmonis affectibus conueniat? BRAS. Imò reperitur, nam Gal. in decimo de Simplicium medicamentorum facultatibus libro dicit, vulpinus pulmo, si bibatur resiccatus asthmaticos iuuat. & in libello de medicinis facile parabilibus ad Solonẽ scriptum est ad asthmaticos facere pulmonem vulpis siccatum & tritum, & vino nigro potui traditum, & Dioscorides de pulmonibus agens ait, quin etiam vulpis siccatus pulmo suspitiosis vtiliter bibitur. SEN. reperitúrne apud Galen. eiusdemodi genus linctus? BRAS. illum in hoc authore diligenter quæsiui, & nunquam inuenire potui, sed alia etiam sunt, quæ Musue Galen. attribuit, cùm de illis ne quidem somniauerit. SEN. reperitúrne saltem apud alios antiquos? RAS. nõ quòd inuenerim, licet vulpis pulmone nonnunquam vsi sint. SEN. quam igitur compositionem seruatu-

rius sum? BRASS. illam Mesue in capit. de phthisi, quam Gale. attribuit, licet illā apud Gal. nunquàm inuenire potuerim. SEN. sunt ne aliæ apud pharmacopolas diuersitates? BRASSA. nullas præter enarratas. SEN. putas ne magnā esse in hoc pulmone vim? BRA. pulmonem hunc haud magnifacio, neque ad ea quæ dicuntur magnopere valere arbitror. ac alios sequi volo vbi manifestum nō appareat in ægrotis nocumētum. veruntamen in eclegmatibus superius dictis, primum ordinem hic tenet in imbecillitate, in secundo loco est linctus de pino, in tertio loco est linctus sanus & expertus, in quarto verò loco est linctus de scilla.

SENEX.

Et hic est quod in meo sequitur pharmacopolio linctū de pulmone vulpis. BRASS. quomodo conficis hunc de scilla linctum? SEN. vt Mesue conficit. BRASS. ipse ait esse medicamētum magni iuuamenti illis quibus materia crassa, glutinosa, & difficilis maturationis exhuberat, in mēbris anhelitus reddens eam facilem ad expulsionem, & confert difficultati anhelitus & dolori pectoris, ac laterū, & quomodo illud conficis? SEN. vt author facit, videlicet:

℞. Succi

℞. Succi scillæ Mellis despumati
Singulorum partes æquales.

Misce & decoquantur in formam linctus, & lambēdo accipiatur. BRAS. ita accipiendus est cùm affectus illos quos retuli quispiam patiatur, omniáque eclegmata, quæ pro thorace sumuntur, ita sunt delingenda, ac in ore seruāda, quoad paulatim stillent, partim ad thoracē, partim ad ventriculum. SEN. Quomodo in thoracē descēdere poterunt? BRAS. Pars aliqua omnino descendit ad pulmones, si homo pronus iaceat, alia pars ad gulam tendit, quæ etiam resudat ad thoracē. SEN. Quid intelligeres tu in hac cōpositione per hāc particulā partes conuenientes? BRAS. Idē intelligo ac si dixisset partes æquales, nam & in capite de scilla eclegma facit, ex succo scillæ ac melle, & in cap. de tussi humida loch refert de scilla sabor expertū & efficax in humida tussi, cùm eiuscemodi materias ex pectore educat, & ex partibus conficit æqualibus, nam dicit,

℞. Succi scillæ Mellis
Singulorum partes æquales.

Coquantur quoad incrassentur, hoc indiciū esse potest, quòd æquales partes recipiendæ sint. SEN. Id tibi credebā etiā si probare nō esses enixus, & Auic. in quinto canone inquit loch de scilla cōferēs ad anhelitus dif

ficultatē,& sputi, & dolori laterū,& pectoris,sumātur succus scillæ & mel despumatum,& coquātur simul,& lambat de eo ante cibū,& post cibū.SEN. Arbitror esse vehemens medicamētū. BRAS. Vehementissimum est,potissimū vero senibus præbetur, qui anhelitus difficultate deprehēsi sunt, & materia crassa ac glutinosa abundant.nam mirū in modū illā incidit, ac attenuat, & à Serapione in septimo tractatu scriptum est, Ioch de cæpa scillæ conferens ad asthma, & anhelitus difficultatē sumatur succus scillæ,& mel æquali mēsura, & igne decoquatur, donec spissitudinē acquirat, & lābatur ante cibū,& post cibū.ex his planū tibi esse potest,quòd æquales partes mellis & succi sunt accipiēdæ.SEN.Quanto spatio ante,& post cibū sumi debet?BRASSA. Vnius horæ spatio,tamē toto die sumi debet,pro singula vice cochlear nostrate,capite verò prono sinatur,vt paulatim descēdat.ac tu quomodo scillæ succum extrahis?SEN.Hoc modo, scillam accipio, & extimos cortices, ac intimam pelliculā eijcio, & vna intrinsecam partem quam venenum esse fatentur,simul cum abiectis pelliculis, postea in triticeæ farinæ pasta includo,vel siligineæ, vel hordeaceæ,neque lutum accipio vt quidam faciant:quia sordities in scillam decidit,cum

scilla

ſcilla in paſta incluſa eſt, illam in furnũ pono, & tãdiu deſero, quoad paſta ſit cocta, & ſit effectus panis. BRAS. Calefacisne vehemẽter furnũ? SE. Tẽperatè calefieri iubeo. BRAS. Multo igitur tempore indigebit ad cocturã. SEN. Indigeat, quid refert? ego panis cocturam expecto, imo in furnum poni iubeo, poſtquam arthocopi panẽ ſuum decoxerint, neq; amplius furnum calefieri iubeo, deinde à furno eximo, & ſcillæ laminas ita calidas in lapideo mortariolo, piſtillo ligneo pinſo, quo ad ſcilla probè pinſa ſit, deinde in tenue linteũ inuoluo, atque exprimo, itaq; ſuccum colligo. ferro autẽ non vtor, quia vti venenum euadit. BRA. curaui ego vulnera enſe, qui ſcillam inciderat, illata vix poterãt vulnera ad cicatricem perduci. SEN. ego hoc aliàs audiui. BRAS. & veriſsimum eſt, puerum vidi qui ſcillam cultro incidebat, & qui eodem cultro pollicem in iunctura ſibi percuſſit, vixque ſanguis exiuit, verum ex hoc vulnere obiit. SEN. nunquam audiui, quòd interficeret. BRAS. hoc deinceps nunquam dicere poteris, ſed eandem ob cauſam qua tu lutum non accipis pro ſcilla in furno coquenda Actuarius luto etiam non eſt vſus in ſuo de cõpoſitione medicamẽtorum libro, vbi de ſcilliticis agit panibus, & inquit, ſcillẽ nouellam

uellam, non per quam magnã oportet circunlinire, non vt nonnulli luto (sordidum enim mihi & spurcũ videtur) sed subactam polline (inassatur enim facile tenerrimus hic pollen) hactenus Actuarius. SEN. fieri ne potest vt non sint diuersi ac dissidentes in hoc linctu pharmacopolæ? BRAS. diuersi haud sunt, sed omnes eodem præcise modo parant. SEN. reperitúrne apud antiquos eiuscemodi linctus? BRAS. imo est antiquissimus, & apud Dioscoridem inuenitur, qui vbi de scila agit, inquit, prodesse diuturnis tussibus, suspiriosis trium obolorum pondere cum melle in eclegmate. en quomodo cum melle prebet in eclegmate, & nihil aliud addit, imo & ipsemet Dioscorides illam vel luto coquit, vel pane aliquo ob vehemẽtem illam quam habet acrimoniam. SEN. ne pigeat obsecro Dioscoridis modum referre. BRAS. ita dicit, crustã ex panificio, & opere pistorio aut luto inuoluitur, inuolutáque in furnũ coniicitur, aut carbonibus obruitur, donec circũlita crusta illa abunde tosta sit. quod si amota crusta illa, nondum cocta penitus scilla tenerior fact i flaccescet, noua ex panificio, & pistorio opere crusta, aut luto circundata iterum cremabitur: quod enim sic cremata nõ fuerit graui periculo præsertímq; interaneis,
dabitur

dabitur. SEN. ita vrere videtur, vt in puluerem deduci posſit. nam ſecunda vice vrit, quãdo tenerior facta flacceſcit. BRAS. ſi torreatur vt in puluerẽ reduci poſsit, ex puluere & melle fiet linctus, tamẽ hoc Dioſcorides nõ ſancit quòd ita ſcilicet torreatur, vt in puluerem deduci poſsit, veruntamen alios coquendi modos præbet. SEN. quoſnam? illos etenim ſcire flagro. BRAS. Ita ſequitur Dioſcorides, torreantur hæc ipſa etiam in operculato fictili in furnum coniecta, ſumitur ex ea abiectis extimis cunctis partibus quod maximè intimum eſt, coquitur eadem conciſa etiam, effuſa priore aqua, nouáque ſuperinfuſa vſque dum neque amaritudo, neq; acrimonia in aqua ſentiatur. ſiccatur in vmbra etiam in taleolas ſecta ſcilla, cum funiculo traiecto, ſic ne taleolæ inuicem ſe tangant, per interualla ſuſpenditur, vtimúrque ſic ſecta & ſeruata ſcilla ad oleum, vinum, acetúmque, quæ à ſcilla ſcillitica nominãtur, hæc Dioſcorides. SEN. Et perpulchre, miror tamen cur Gale. de hoc medicamento mentionem non fecerit. BRAS. Quis te hoc edocuit? SEN. Tu ipſe qui Gale. non adducis. BRAS. Nondum erat tempus, nec præſtabatur occaſio, imo Gale. de hoc linctu mentionem facit, ſed ad ipſum conficiendum, neque

ſcillam

scillam, neque mel coquebatur. SEN. Fortè neque Mesue coquebat, licet de aliquibus scillæ coctionibus loqueretur, vbi de illa agit: tunc enim cùm cocta est, non adeò vehementer agit. BRAS. Haud est lethalis error, si quis ita excogitauerit, quamuis Dioscorides dicat plurimos habere crematam vsus, & quòd non cremata graui periculo sit & præsertim interaneis. SEN. Gale. locum (ni pigeat) mihi indicato, vt in eo authore præsentem linctum inuenire possim. BRAS. Est prope calcem septimi libri de compositione medicamentorum secundùm locos, vbi inscriptio est Asclepiade pharmaca ad dysentericos conscripta, & refertur ad Antonium Musam, scillæ crudæ (inquit) succum exprimito, eique parem mellis attici mensuram addito, & ad prunas admota coquito, dato inde ante & post cibum mystri mensuram. SEN. Non possum non arbitrari ab hoc Galen. loco Mesuen accepisse. BR. Id fieri non potest, quia accipit ipse despumatũ mel quod à Galeno non accipitur, verùm cùm de hoc satis dictũ esse videatur ad aliud linctuum genus accedito. SEN. Id statim efficiam, si me hac ambiguitate leuabis, à te dictum est Galen. scillam non coxisse, neque mel, tamen verba quæ ex eo adduxisti, illa decoxisse

xisse ostendunt. ERASS. Intelligebam ante mixtionem: neque scillam coquebat, nec mel, vt alij faciunt, sed post mixtionem coquebat.

SENEX.

Loch igitur de papauere cùm mihi satisfactum sit, contemplemur. ERASS. illud est quod diapapauer etiam vocatur. SEN. illud profiteris, verum quibus conuenit affectibus? ERAS. Mesue ait ad calidam tussim conferre, & ad pectoris asperitatē, & ad illum cuius sputum tenue est, & maturatione indiget ac incrassatione, & febri calidæ conducit, atque pectoris dolori, & pleuritidi, at tu quomodo illud conficis? SEN. vt Mesue facit, videlicet.

℞. Papaueris albi ʒ xxv.
Amygdalul. Granorum pini
Gummi arabici Tragacanthi
Succi glycyrrhizæ
Singulorum ʒ x.
Amyli ʒ iiij Seminis portulacæ
Lactucæ Cotoneorum
Singulorum ʒ iiij. Croci ʒ j.
Penidiorum alborum ℥ iiij.

Syrupi de papauere quantum sufficit. syrupus verò hic propriè fit ex seminibus papaue

paueris albi,& nigri, & feminibus,lactucæ ac violarum. BRASS. scito me in aliquibus antiquis codicibus scriptum reperijsse,amyli ℥ iij.& non iiij.quibus maximè assentio.forte dices cùm hic ponat syrupum de papauere, cur addidit qui sit ex feminibus & reliqua quæ recēset syrupum ingredientia.SEN.Imo ambiguitatem facit, quod dixisti,at dilui potest, quòd duas posuerit syrupi de papauere descriptiones,vt illam recenseret,de qua intelligeret, simplicia quæ ingrediuntur, enarrauit. BRASSAVO. at ego excusationem tuam recipiendam non esse suadebo,quoniam & si duas referat syrupi de papauere compositiones,tamen nulla illarum hæc est,quæ sola illa accipit,quæ hîc referuntur.SENEX.verum profectò est,ac nos syrupum de papauere accipimus,qui in vsu est, & quem in nostro seruamus pharmacopolio. BRASSA. multas præterea habet syrupi de papauere descriptiones in sua practica Mesue,tamen nulla est huic similis,idcirco arbitrandum est Mesuen intelligere linctum hunc ex syrupo de papauere ita concinnato confici debere.SEN. mihi autē dubitatio occurrit cōtra ea quæ dixisti, quia Mesue diminutus videbitur. cū nō edocuerit in quo liquore simplicia illa ebulliri debeāt,&an cōpositio sit zuccaro vel melle

con

conficienda. BRASS. non mihi displicet & licet nonnunquam in necessariis ambigere, vt res ipsæ certius inueniantur, ac discutiantur, ex his ergo quæ à Mesue enumerata sunt, syrupus confici debet, & quamuis non referat in quo liquore hæc sint ebullienda, intelligendum est in aqua, & ex zuccaro potius fieri debere quàm ex melle, cùm mel calidius sit, nam fulgidum linctum parare intendit. SEN. Verum & alter esse videtur in compositione error. BRAS. Quinam? SEN. Quia simplicium quantitatem non edisserit. BRASS. At facilè est quantitatem inuenire. nam per hunc ordinem, & his seruatis ponderibus confici debet.

℞. Capitum papauerum alborum cum seminibus, Nigrorum
Singulorum ℔ ß.
Seminum lactucæ Florum violarum
Singulorum ℥ j. ß.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ secundùm artem, hoc est donec sint papauerum capita decocta, deinde exprimantur, & cum duabus zuccari libris fiat syrupus, vel ex vna zuccari libra, & altera penidiorum, hic est syrupus, qui eclegma hoc de papauere ingreditur, alij tamen aliter conficiunt, sed ineptè, & præter artem. SENEX. Esset re execrandus error, si quispiam hoc dia-

papauer ex alio conficeret syrupo? BRASSA. Non seruaretur authoris intẽtio, qui ita fieri monet, tamen si cum communi de papauere syrupo conficeretur, haud magnifaciẽdum esset, neque execrabilis esset error. SE. Semper ex hoc confeci. BRA. Nec solus es, sed omnes hunc modum sequuntur pharmacopolæ, tamen mihi potius arridet, vt authorum vestigia sequamur, & cum illorum cõpositiones facimus, illa imponamus, quę ab ipsis scripta sunt, si quis verò alia cõpositione vti voluerit, hanc suo modo paret, & cum arte, & non sequatur authorem. SEN. Confecistine tu quandoque diapapauer? BRAS. In tenui materia à capite ad pulmones descendente, & præsertim salsuginea, cùm ægroti vexantur, vt dormire nõ possint, hoc eclegma confici iussi, & optimè conduxit.

℞. Seminum peponum
Cucurbitæ Cucumerum
Singulorum ℥ j.
Seminum papaueris ℥ j. ß.
Amyli Gummi arabici
Tragacanthi Succi glycyrrhizæ
Singulorum ʒ iij.
Seminis hyoscyami ʒ ij.
Nucleorum pineorum Amygdalarum
Singulorum ʒ vj.
Boli armeni Terræ sigillatæ

Sing.

Singulorum ℈ j.

Rosarum rub. Balaustiarum

Singulorum ℈ ij.

Misce, cum zuccaro violato cando, ex succo violarum confecto, & iuleb violato eodem modo facto fiat eclegma secundùm artem. quandoque addo opij grana quatuor. S E N. debet esse cœlestis coloris zuccarum hoc candum violatum, & iuleb violatum, ex succo violarum confecta. B R A S S A V O. Eo prorsus colore affectum est, somnum inducit eclegma hoc, tussem mitigat, & materiam hanc tenuem ingrossat, neque illam ad pulmones descendere sinit, imo crassa reddita per sputum emittitur. S E N E X. in quo affectu addis opium? B R A S S A. Cùm homines in desperata quadã sunt insomnia, vt nullo pacto dormire possint, confici iubeo quandoque ex papaueris albi recentibus capitibus in aqua ad vltimam consumptionem ebullitis, & per linteũ expressis, postea hoc quod è linteo descenderit collecto bolum armenum addi iubeo, & zuccarum candidũ violatum ex succo violarum & iuleb violatum. itaque linctus conficitur, qui tenui destillationi, & insomniæ summè prodest. nõnulli dicũt Mesuę diapapauer esse frigidum in primo ordine, & humidum. verũ hoc est supra secundùm ordinem frigidum & hu-

midum. SEN. iubésne & papaueris cortices ebulliri? BRASSAV. Et cortices ipsos: nam capita recentia accipi iubeo, & in aquã imponi. SEN. Ad quam copiam? BR. hoc nihil refert, sint quotcunq; capita, & in quocunq; põdere. nam posteaquàm expressum fuerit ex singula expressi vncia, boli armeni vnciam addo & zuccari violati semiunciam. de violato autem iuleb tantum appono, quã tum ad corpus molle reddendum satis erit, nonnunquam verò tragacanthum addo, vt glutinosius euadat, & cùm sumitur diutius in ore permaneat. nam quanto magis in ore seruatur, & paulatim stillat, tanto magis prodest. SE. habemus & in vsu Nicolai diapapauer, quod author dicit, hecticis, phthisicis, ac nimium vigilantibus, mirificè prodesse. BRASSAV. illius authoris compositionem referto. SENF. iam refero.

℞. Succi glycyrhizæ
Tragacanthi Gummi arabici
Singulorum ʒ x.
Se. papaueris albi Penidiorum
Singulorum ʒ xx.
Amygd. dul. mundatarum ʒ x.
Amyli Se. cotoneorum Portulacæ
Singulorum ʒ v.
Se. melonis Cucurbitæ
Cucumeris Lactucæ Maluæ

Sing

Singulorum ℥ viij.

Omnia hæc in puluerem redigantur, & cum syrupo violaceo vel sapa conficiatur. BRASSA. Pauci sunt in hac vrbe, qui hoc seruent Nicolai diapapauer. SEN. Ego semper seruaui, tamen nunquàm audiui medicum, qui inter dicendum diceret. ℞. diapapaueris Nicolai, sed omnes simpliciter, diapapauer, vel loch de papauere indicant: & tunc illud Mesue præbeo. BRASSA. Ergo in tua pyxide, in tuóve labello Nicolai diapapauer, quod prima vice confecisti integrum esse debet. SENEX. Nisi pauperculis quandoque gratis errogassem, totum haberem, quod prima vice confeci. BRASSA. Iam vires amisisse nō dubito, cùm nimis antiquum sit. SE. Ob hoc illud abiicere statui, & deinceps nō conficere. BRASS. Frustra est illud seruare, si non indicitur & in vanum simplicia amittantur, quæ illud intrant, at bonum esse inficias haud ire possum, & vtile, at Mesue diapapauer potius probo. SEN. Nos pharmacopolæ vocamus illud Mesue loch de papauere, & hoc Nicolai diapapauer. BRASSAVOL. Tamen vtrunque est linctus vtrunque est eclegma, vtrunque est diapapauer, hoc est ex papauere confectum, vos autem vocabulis vtimini, vt vobis in mentem venit, at Mesue in capite illo vbi agit de medicinis frigidis

gidis ad tussim catarrhalem. tria refert dia-papaueris genera. SE. Posteaquam nobis nihil aliud agendum est in præsentiarũ, quàm de his linctuum generibus agere, optarem vt tria hæc genera referres. BRA. Id libenter efficiam: primo inquit author, diapapauer ex inuentione nostra conferens cum auxilio Dei ad tussim catarrhalem recentem, & antiquam, & pectoris ægritudines maturat, & est mirabile.

℞. Papaueris ℥ xxx.
Glycyrrhizæ Tragacanthi
Penidiarum
Singulorum ℥ xxx.
Gummi arabici Succi glyzyrhizæ
Farinæ fabarum Fœniculi
Anisi Se. lactucæ Amyli
Se. portulacæ Maluæ
Singulorum ℥ x.
Se. cucumeris
Melonis Cucurbitæ
Singulorum ℥ v.

Confice cum melle colato, aut cum penidijs & melle sing. quantum sufficit. dosis est aur. ij. SEN. Iam vnum audiui Mesue diapapauer: ad alia te conferas. BRASSAV. Mesue iterum dicit, diapapauer ex inuentione nostra conferens cum auxilio Dei tussi catharrali recenti, & veteri, pectoris ægritudines matur

maturat, & est mirabile.

℞. Papaueris ʒ xxx.
Gummi arabici Succi glycyrrhizæ
Tragacanthi Penidiorum
Singulorum ʒ xxx.
Seminum fœniculi Anisorum
Lactucæ Maluæ
Singulorum ʒ x.
Seminum cucumeris
Cucurbitæ Melonis
Singulorum ʒ v.

Confice cum melle colato aut cum penidiis & melle quantum sufficit. Dosis aur. ij. s E. Referas & tertium, vt ad maiora progredi possimus. B R A SS. Istud non est ex inuentione Mesue. sed est Hamech filij Zachariæ, cuius iuuamentum (inquit) est sublime ad tussim catharralem cum caliditate & asperitate, & siti, & ad raucedines vocis, & ad pleuritim.

℞. Papaueris albi Penidiorum
Singulorum ʒ xxv.
Succi glycyrhizæ Tragacanthi
Gummi arabici
Singulorum ʒ xx.
Amygd. dulcium ʒ viij. Amyli
Seminum cotoneorum Portulacæ
Singulorum ʒ v. Seminũ cucumeris
Citruli Melonis Cucurbitæ

Lactucæ Maluæ
Singulorum ℥ iij.

Tempera cum syrupo violato. dosis eius ab aur.ij.vsque ad vnciam semis cum aqua hordei decoctionis iuiubarum & sebesten, & si vigilias habeat cum eo quod mulgetur ex papaueris semine cum cortice suo, hæc sunt diapapaueris genera à Mesue descripta. SE. At in vsu non sunt. BRA. Minimè, nisi quispiam in vsum ducat, at potius laudo diapapauer illud quod etiam ex Mesue conficis, & in tuo seruas pharmacopolio. SE. Nónne adest, & apud Auicennam loch de papauere BR. Adest in quinto canone, summa prima, tractatu quinto. SEN. Quomodo ab Auicenna conficitur? BRA. Alio modo quàm à Mesue conficiatur, nam ita dicit, loch de papauere conferens ad sanguinis per vomitum expulsionem, & ad calidam febrem, tussim, pectoris dolorem & pleuritim, cuius compositio hæc est.

℞. Rosarum rubearum ablatis capitibus
Gummi arabici
Singulorum ℥ ß.
Amyli triticei Tragacanthi
Granorum papaueris
Singulorm ℥ ij.
Spodij Croci
Singulorum ℥ ß.

Succi

Succi glycyrrhizæ ʒ ij.

Aggrega has medicinas tritas, & cribellatas quæ hac actione indigent, & cõfice cum triplicato, & repone in vase, & vtere quando necesse fuerit, & bibatur cũ tereniabin, aut decoctione hyssopi. SEN. Quid intelligendum est per hoc, & confice cum triplicato? BRASS. Aliqui intelligunt cum vino cocto, cuius tertia pars consumpta sit. SEN. Hoc quadrare nõ videtur, quia hoc triplicatum vocari non potest, sed potius est resolutum. BRA. Posset prorsus in hoc casu sumi sapa, & conueniret, at potius arbitror hic verbum deficere, & legi oportere & confice cum triplicato iuleb violato, aut zuccaro violato, auc aliquo simili. SEN. Ita esse non dubito, sed ad alia contemplanda accedamus. BRA. Quid impedit te aliud proponere considerandum ex his, quæ in tuo sunt pharmacopolio?

SENEX.

In meo pharmacopolio, nullæ aliæ insunt compositiones, quæ sub nomine loch comprehendi possent. at multa sunt quæ delingendo sumuntur. BRASSA. Omnia illa quæ pro thorace & pulmone conficiuntur in medium adducito, præsertim si delin-

genda sint, quamuis non sint sub nomine loch imponenda, hoc est eo non sint insigni ta nomine. SEN. Electuarium igitur pectorale in medium prosiliet. BRAS. Et hoc linctus vocari potest, at quis est ipsius author? SEN. Ignoro, sed illud habeo in meo libello scriptũ, & cùm electuarium pectorale indicitur, illud præbeo. BR. Vocatur & loch pectorale, & multi recentiores medici vocãt illud loch pectorale, veruntamen conficiendi modum referto. SE. Iam refero.

℞. Succi caulium ℔ j.
Bulliat & despumetur, postea adde croci ʒ. ij. Mellis Zuccari
Singulorum ℔ ß.

Fiat loch secundùm artem & vtere lambendo. BRASSA. Quidam reperiuntur, qui habent quidem electuaria pectoralia, at illa loch non vocant, neque electuaria, sed potius mixturas pectorales. SE. Quo modo cõfectæ sunt? BRAS. Isto,

℞. Zuccari violati Boraginati
Buglossati Manuschristi violati
Singulorum ℥ iiij.
Diairis ex zuccaro ℥ vj.
Penidiarum Diatragacanthi
Singulorum ℥ vj.
Diacalamenthi Loch de althæa
Singulorum ℥ ij.

Misce,

Misce, cum syrupo violato, & fiat mixtura, ac reseruetur. SEN. Ineptum videtur vocabulum, hanc compositionem appellare mixturam. BR. Imò Ineptissimum. nam vnamquanque compositionem, mixturã esse nemo ignorat, in hac verò cõpositione, quę prę dura sunt, primo debẽt in puluerem redigi, posteà conseruis recipienda sunt, denique omnia cum syrupo violato sunt miscenda. SEN. Magna est differentia inter electuarium pectorale quod conficio, & istud. BR. Non me latet, cùm dixeris te nescire cuius sit authoris id quod cõficis pectorale electuariũ, authorẽ tibi aperiã, reperitur apud Gordoniũ, & ab ipso vocatur loch de caulibus, licet tu electuarium pectorale voces. in nõnullis tamen pharmacopoliis hoc quod sequitur electuarium pectorale conficitur.

℞. Althææ præparatæ ℔ j.
Enulæ ℔ ij. Hyssopi
Gariophyllorum Cinnamomi
Singulorum ℥ j.
Glycyrrhizæ rasæ ℥ ij.
Origani ℥ ß. Crocci ℨ j.

Althæa primo coquatur & enula optimè, & singula per se pistentur, & fiat electuarium secundùm artem, quo lambendo vtaris. SE. Vidi apud nos paucos pharmacopolas illud confici.

℞. Pen

℞. Penidiarum Diatragacanthi
Singulorum ℔ ß.

Misce & cum iuleb violato fiat loch, aliqui sunt, qui confectum seruant, & alij tunc faciunt cùm electuarium pectorale indicitur.

BRAS. Alij verò sunt, qui ita conficiunt.

℞. Penidiarum
Zuccari candi violati Diatragacanthi
Singulorum partes æquales.

Iuleb violati quãtum sufficit, misce & fiat eclegma, aliqui miscent cum syrupo de glycyrrhiza, at ego diuersa præparari iubeo pectoralia eclegmata, vt conuenit ac contingit. nam in pleuretidis initio cùm nihil expuitur, & materia est penitus cruda ex iuleb violato, & zuccaro cando violato eclegma confici iubeo, postea syrupum de capillis veneris addo, & deinde penidia, postea diapenidia, & si materia sit partim crassa, partim tenuis, ita confici moneo.

℞ Diapenidiarum Diatragacanthi
Singulorum ℥ j.

Cum syrupo de capillis veneris fiat linctus, vel cum syrupo de hyssopo, si crassa materia superet, si verò tenuis superet, cum violaceo, & plus addo de penidiis si sit crassa & multa materia, si verò sit tenuis, & in copia plus addo de diatragacantho, itaque vario vt ei conuenit, qui affectus est & materiæ

riæ expuendæ. nam ipsa est quæ augere, & minuere facit illa quæ compositionem ingrediuntur. SE. In materia crassa attenuanda quando magis augere volueris, quomodo incedes? BRASS. Post penidia, & diapenidia, loch de pino indico, cum cyrupo de capil. vene. deinde loch sanum accipi iubeo, postea diatridē, deinde loch de scylla, hisq; addo vt in linctus formā coniiciantur, syrupum de yssopo primùm, deinde syrupū de prassio, posteà oxymeli compositum, deniq; oxymeli scilliticum, itaque per ordinē incedo. SE. In materia verò tenui quem ordinē seruas? BRA. Id tibi explicabo cùm omnia linctuum genera enodauerimus.

SENEX.

Nunc sequitur diatragacanthum. BRAS. Et si sub linctus nomine positum non sit, tamen cùm lambendo sumatur, & in ore seruando, vt hæ materiæ quæ in thorace sunt expuantur, idcirco ab re non erit, de illo in præsentiarum tractare, túque probè fecisti, cùm illud huc adduxeris, at cùm duplex sit diatragacanthum, calidum scilicet & frigidū de quo intelligis? SEN. Cùm simpliciter profertur diatragacanthum, frigidum semper intelligitur, & cùm quispiam

simpliciter petit diatragacanthum, illi semper frigidum præbeo, imò si calidum porrigere voluerim id efficere nequirem, quia neq; illud seruo, neq; vnquã seruaui. BRA. At à quo authore frigidum accepisti? BN. A' Nicolao, qui ait diatragacanthum à tragacantho nomen accepisse, & addit sanare omne pectoris vitium & pulmonis, quod ex caliditate fit & siccitate, præsertim phthisicis, hecticis, pleuriticis, & peripneumonicis, & addit valere ad omnem tussem quæ ex caliditate fit, vel siccitate, & ad omnem linguæ ac gutturis asperitatem. cùm verò sumitur tam diu in ore seruetur, quòd dissoluatur. BR. Compositiones referto, nam preter ea, quę ab authore scripta sunt, scio te nuibus materiebus multũ proficere, quæ in trassari debent. SE. A' Nicolao ita paratur:

℞. Tragacanthi albi ℥ ij.
Gummi arabici albi ℥ j. ʒ ij.
Amyli ℥ ß
Glycyrrhizæ mundæ ʒ ij.
Seminum melonum
Citrulorum Cucurbitæ Cucumeris
Singulorum ʒ ij.
Penidiorum ℥ iij.
Camphoræ ℈ ß
yrupi violati, quòd sufficit. BRAS. Quomodo hæc simul miscet, vt compositio fiat?

SEX. Ita ait, semina cum aqua ponātur supra zuccarum, tantáque sit aquæ copia, vt zuccarum tegi possit, & bulliāt vsque ad aquæ consumptionem, posteà per rarissimū pannum percolentur, & deinde quod percolātum est, ad syrupi decoctionem ac consistentiam coquatur, posteà fundatur in mortario aromatū pulueres bene miscēdo. BRASSAVOL. Hoc modo conficiendum est, primò tragacantum seorsum in puluerem redigendum, & non cum aliis diutina indiget confusione, priusquam in puluerem redactum sit. nam si aliis misceretur, antequam esset tusum, & contenderemus in puluerem omnia simul redigere, alia in tam tenuem pollinem redigerētur, quòd per aërem aduolarent, tragacātho igitur seorsum in puluerem redacto, & alia in puluerem redigantur, quæ redigi debent, semina deinde à suis corticibus liberanda sunt, deinde fiat syrupus vt ipse dicit, at aduertendum ne nimis coquatur. nam tunc pulueres, recipere non posset. SENEX. Nonnullos vidi, qui nunc syrupum clarificabant. BRASSAVOL. Ob quam rem? SE. Vt tragacanthum magis album efficeretur. BRAS. At posteà est minus efficax, in syrupum primò ponatur tragacāthi puluis, deinde alij pulueres sequantur probe semper commiscendo, scitoque

gummā

gummi genera in violarum aqua solui debere, & in puluerem minime cōteri, & hoc est in omni compositione seruandum. nam ex hac tra[?]atione magis album efficitur, neque illud faciendum, quod aliqui faciūt, qui pro singula puluerem vncia zuccari libram commiscent. at pro singulis tribus puluerem vnciis, vna zuccari libra misceatur, omniśque probè commista in placentulas vel in morsellos redigantur. SENEX. In quo loco apud Galenum syrupus albus reperitur Nicolai. BR. Cur hoc petis? SE. Quia quòd dixi syrupus violaceus, in decompositionibus, & in multis codicibus ita scriptum est, syrupu albi Galen. authoréśque exponunt, id est iuleb violati, nonnulli verò dicunt, syrupi albi, id est syrupi violati. BRAS. In meis Nicolai codicibus, non legitur syrupi albi Gal. sed simpliciter syrupi violati, tamē quia multi codices ita habēt, videlicet, syrupi albi Galeni dicimus apud Galenum non inueniri syrupū album, nedum hoc nomen syrupus, at apud ipsum legitur ius album, quòd huic compositioni minimè cōueniret, neq; Gal. cognitionem habuit iuleborum vel syruporum, vt nostra hac ætate conficiuntur, & quia nonnulli dicunt Galenum per hunc syrupum iuleb simplex intellexisse, ex aqua, & zuccaro

conf

confectum, nos istis dicimus Galenum non cognouisse zuccarum quo nos vtimur, ex cannis excoctũ, cognoui tamen saccharum, quòd supra cannas æstiuo tempore concrescit, at hoc non est nostrum vocatum zuccarum, syrupus igitur violaceus desumendus est. SENEX. En ad quantam malitiam deuenere homines, vt hoc etiam diatragacanthum adulterare nitantur. BRASSAVOL. Quo illud adulteratur? SEN. Amyli puluerem in magna copia adijciunt, & pulueres alios subtrahunt. BRASSA. Hos ego statim suspendi iuberem, quia si in re tam parui momẽti, & minimi lucri adulterium faciunt, ambigendum non est, in rebus maioris momenti & amplioris lucri esse adulteria commissuros. SEN. Nemo ambigere debet. BRAS. Si quempiam noscis, qui hoc exerceat mihi indicato: nam primus erit quem puniri faciam, ob errore quos in compositionibus cõmittunt pharmacopolæ. SE. Si mihi quispiã occurrat adeò impius, illum protinus detegam, & vt à vitijs suis emendetur, atque expurgetur, tibi indicabo. BR. Huic illud boni præstabis, quòd admonitus deinceps cauebit, ne huius generis errores cõmittat. SE. Sed pessimus huius scelestis animus nunquam corrigetur, erit hic bonus, vel saltem non malus formidine pœnæ

non autē virtutis amore. BRAS. Tibi iureiurando affirmo, si tres aut quatuor huius generis errores, vel potius excogitata adulteria, in aliquo inuenirem pharmacopolio me illum è pharmacopolarum albo esse eiecturum, vt nunquā deinceps in nostra hac alma vrbe artem exerceat, & si adulteriū in catarthicis sit medicamentis, præter annotatam punitionem, tercentis etiam mulctabitur scutis, nam illorum nulla ratio habenda est, qui ob paruum lucellū homines sponte necare volunt. SEN. Nulla est tam sæua punitio, qua hi improbi ac scelesti puniri nō debeant, ad rem verò redeamus, nam diatragacanthum calidum sequitur contemplandum. BRAS. A quo authore desumitur? SE. A Nicolao, vt arbitror. BRASSAVOLVS. In Nicolai codicibus haud inuenitur. SEN. Cuius ergo authoris est? BRASS. Hoc diatragacanthum non legi, nisi apud quempiam ex recentioribus, quorum libri nunc vix leguntur. SEN. Quinam est hic author? BR. Gilbertus vocatur, qui in sua Praxi in capitulo de thoracis strictura diatragacanthū calidum descripsit, quod ad frigidi differentiam ita nuncupatum esse constat, hoc verò ita confici monet.

℞. Tragacanthi in sufficienti aqua temperati ℥ iiij.

Hyssó

Hyssopi ℥ j. ʒ ij.
Cinnamomi ℥. ß. Gingiberis ʒ ij.
Glycyrrhize Succi glycyrrizæ
Singulorum ʒ j.& C xv.

Confice cum calamento tragacanthum & sufficienti melle, & lento igne ad spissitudinem decoques, posteà ab igne deponito, pulueres addito ac vsui reseruato, & ad castaneæ quantitatem præbeto. SEN. Ego in meo pharmacopolio semel tantùm in cuiuspiam medici gratiam confeci, & semel, aut bis tantum vendidi. BRA. Nec immeritò, quia cùm valeat (vt ferunt) ad asthmaticos, hæmoptoicos, anhelosos, suspitiosos, peripneumonicos, pleuriticos, & ad omnẽ pectoris coarctationem, ac ventriculum roboret, & concoctionem adiuuet, & tussientibus conueniat ob frigidam pituitam quā eijcere non possunt, miror cur tragacanthum recipiat, quod adstringit, coagulat, & expuere non sinit. nam eius officium est incrassare id quod tenue est, non autẽ quòd crassum est attenuare. SE. Forte ponitur ad adstringenda simplicia, vt forma in qua fit perficiatur. BRAS. Nimia est tragacanthi copia, si compositionem ad hunc finem ingrederetur. SE. Noui pharmacopolas nonnullos, qui plus etiam addunt in eorũ compositionibus tragacãthi, ita enim cõficiũt

℞. Tragacanthi triduo in aqua temperati ℔ j.

Hyssopi Pineorum
Amygd. mundatarum
Singulorum ℥ iij.
Seminis fœnugræci Cinnamomi
Singulorum ℥ ij.
Seminis lini vsti ℥ iij. Gingiberis
Glycyrrhizæ rasæ Succi glycyrrihizæ
Singulorum ℥ j.

Puluerizentur tenuiter, quæ in puluerem redigenda sunt, & quæ conterenda sunt, contritioni mandentur, postea hoc modo conficiatur. tragacăthum in aqua infusum, per linteolum extorquẽdo excerne, & cum libris duabus, & vncijs octo mellis cocti vsque ad spissitudinem, lento igne rudicula semper agitando misceto, deinde nuclei pinei, amygdalæ, lini semina & fœnugræcum addantur, postea ab igne deponatur, & suprascriptorum aromatum puluis addatur vsuíque reseruetur. BRAS. Est longè diuersa ab illa quã retuli, & in simplicibus, & in ponderibus eiuscemodi compositio, & si diatragacanthum calidum esset conficiendum, ac seruandum hoc proculdubio esset, nisi tantam tragacanthi copiam reciperet. nam huius compositionis intentio est attenuandi ac aperiendi, tragacanthum vero astr

ro astringit,& incrassat.s.s E N. Prætermittam igitur. B R A S S. Prætermittito, cùm alij adsint superius dicti linctus ad eosdem affectus, valentius facientes, interim verò alia contemplemur.

SENEX.

Nescio an diairidẽ huc afferre debeam. B R A S. Quamobrem? S E N. Quia in linctuum genere esse non videtur. B R A S S. imò & lingendo sumitur, & thoraci conuenit, ab re verò non est, si de eo agamus, cùm sit compositio, quæ ad thoracis affectus conuenit, nam vt Nicolaus inquit, dyspneis prodest, arteriacis, tussientibus, vocem deperditã restaurat, si ex frigitate sit. S E N E X. Hi omnes sunt & thoracis, & ipsius partiũ affectus. B R A. Ob hoc de illo tractare conuenit, at compositionem referto. S E N. Notandum primò reperiri diairidem ex melle, & diairidem ex zuccaro. B R A S S. In his nulla alia differẽtia esse debet, quàm quód vnum recipiat mel, & aliud zuccarum. S E N. Imò multũ differunt. B R A S. Vtrunque igitur referto, vt quomodo differant, contemplari possimus. S E N E X. Nicolaus diairin ex melle ita conficit.

℞. Iridis ℥ j.

Polij Hyssopi Glycyrrhizæ
Singulorum ʒ vj.
Tragacanthi Amygdalarum
Pineorum Cinnamomi
Gingiberis Piperis
Singulorum ʒ iij.
Caricarum Carnium dactylorum
Passularum mundatarum
Singulorum ℥ iij. ß.
Styracis rubræ ʒ ij. ℈ j.

Mel quod sufficit, sumatur vesperi cum vino calido. BRAS. Ego vnaquaq; hora præbeo, & perficit semper, & præsertim cùm crassas materias quæ in thorace sunt expuere oportet. SEN. Tu ergo eo veteris ac si sit linctus? BRASS. Et quid est aliud quàm linctus, qui lambendo sumi debet? notáque & si dicat sumi cum vino calido, hoc faciendum esse intelligit, posteaquàm fuerit eliquatum, & descenderit. SEN. Amarum esse debet. BRASS. Ob quam rem? SEN. Quia iridem recipit. BRAS. At radix illa non est vehementer amara, tótque adsunt, dulcia, vt maiorem extinguerēt amaritudinē, quàm sit illa iridis, veruntamen hoc diairis quod ex Nicolao adduxisti, ex melle confectum est, nunc illud adducito, quod ex zuccaro fit. SEN. Id ita conficio, zuccarum depuratum, ac clarificatum, & ad debitam coctu-
ram

ram percoctum accipio, & cùm infrigidatum fuerit, puluerem radicis iridis ad debitam quantitatem commiſceo, & in vocatis morſellis confectionem facio. BRAS. Illa igitur non recipit, quæ in diairide cùm melle ſumuntur? SEN. Non recipit, & hoc eſt, quòd pereuniter vendo. BRASS. Iuberem vt omnia adderentur, & in ſolidiorem formam ex zuccaro redigeretur. SENEX. Ita deinceps efficiam. BRASS. Quantam mellis copiam id recipit quòd cum melle eſt? SEN. A libra vna & ſemis vſque ad duas. BRASS. Nonnulli verò ſunt, qui in Nicolai compoſitione tragacanthum accipiunt, & amygdalas ac reliqua in hoc ordine ad vncias tres. SENEX. Hoc abſurdum videtur, quia reliqua nimis ſuperarent. BRASS. Arbitror ego compoſitionẽ quam adduxiſti eſſe exquiſitè illam Nicolai. aliqui prættereà ſunt, qui vbi legitur caricarum, dactylorum, paſſularum ſingulorũ drachmas tres, & ſemis, legũt drachmas quatuor & ſemis. SEN. Hic eſt mitior error, verùm reperiturne apud antiquos eiuſcemodi diairis? BRASSA. Si antiquus eſt Nicolaus Alexandrinus apud antiquos inuenitur, quia apud ipſum eſt, imò Nicolaus propoſitus ab Alexandrino accepiſſe videtur, quia eiſdem ferè vtitur verbis. nam dicit, diairis, dicitur

ab iride, & prodeſt dyſpnoicis, arteriacis, tuſsientibus, vocem perditam reſtaurat, ſi ex frigiditate fuerint. duodecima pars eſt libræ tres, ita verò conficit.

℞. Radicis iridis ℥ j.
Pulegij Hyſſopi Glycyrrhizæ
Singulorum ʒ vj.
Tragacanthi Amygdalarum
Pineorum Cinnamomi
Gingiberis Piperis
Singulorum ʒ iij.
Caricarum Carnium dactylorum
Paſſularum enucleatarum
Singulorum ʒ iij. ß.
Styracis rubri ʒ ij. ℈ j.

Mellis quod ſufficit, ſumatur veſperi cum vino calido. SEN. Eadem prorſus eſt compoſitio cum illa, quam adduxi. BRASSAVO. Nónne tibi dixi propoſitũ ab Alexandrino accepiſſe? SEN. At in alijs compoſitionibus aliquo modo differre videtur, in hac verò nihil diſcrepat: nam neque vna ſyllaba in vna eſt compoſitione, quæ in alia non ſit. BRASS. Nota prætere a vbi dicit ſtyracis rubri, aliquos addidiſſe ſtyracis liquidæ ſub eodem pondere, videlicet drachmas duas & ſemis. SENEX. Putas ne hoc eſſe addendum? BRASS. Siue addatur, ſiue non addaur, haud magnifacio, tamen in maiori parte co

te codicum non adest, cùm verò de diairide satis dictum sit, ad alia te conuertito.

SENEX.

Nescio an in hunc ordinem referendum sit diacodium. BRASS. Inferendum, quoniam inter linctus genera numeratur, sed hoc erit apud antiquos tã diuersum, vt à Galeno multa ipsius genera referantur, in libro de cõpositione medicamẽtorũ secundũ locos. verũtamẽ cùm de ipso plene tractaturi simus, ab illo incipiamus, quod tu paras & in pharmacopolio seruas, SE. Ego Nicolai diacodion sequor & hoc modo cõficio ℞. Capita papauerum nõ nimis viridium nec nimis exiccatorum numero xij.

Rosarum ℥ ij.
Croci ʒ ß. Acaciæ Glycyrrhizæ
Singulorum ʒ j.
Boli ℥ ß.
Cinnamomi Symphyti
Bypocistidis Balaustiarum
Singulorum ℥ j.
Myrtillorum ℥ j.
Corallorum rubrorum, alborum
Sumachiorum Sanguinis draconis
Laccæ Roris syriaci
Singulorum ℈ ij.

Seminis portulacæ ℥ ß.
Ita verò conficitur, papauerum capita in tantundem aquæ pluuialis imponatur, vt bene tegantur, hicque per tres dies dimittantur, & in eadem aqua vsque ad tertiam partem bulliant, postea colentur, & in hoc quod decoctum est, libra vna & semis mellis myrtini imponatur, in quo melle, quæ præscripta sunt admisceantur, & si fortè quispiam ignoraret, quomodo myrtinum mel conficiatur, statim Nicolaus quomodo fiat edocet, cùm dicit confectio mellis myrtini talis est, in duabus despumati mellis libris libra vna succi myrtillorum imponatur, & ad succi cõsumptionem percoquatur, postea colatur, quantitas sumendi est à drachmis quatuor ad sex. BRAS. Nihil plus addit Nicolaus, vt tu adduxisti. SEN. Et ego Nicolaũ sequor. BRAS. Cur potius Mesuen nõ sequeris in compositione illa, quam vocat sua lingua diaticur, quę græcè diacodion est? SEN. Ita didici à pręceptore meo, & cùm à medicis diacodion indicitur, semper hoc præbui, in præsentiarum præbeo, & in posterum præbebo, nisi melius fuerim admonitus. BRAS. Tamen cùm antiquorũ compositiones haberi possunt, nunquàm probo, vt illæ deserantur, & nouæ quædam introducantur. nam

illæ

illæ quæ ab antiquis scriptæ sunt, per longam experiẽtiam comprobatæ sunt. at nouæ compositiones, nondum certa iudicia habere potuerũt. SEN. In hoc tecum facio, sed ego sum id semper secutus, quod à pueritia didici, ac imbibi, neque vllus ad hoc neq; tempus me admonuit, gaudeóq; non dum periisse vt diacodij compositionẽ conficere addiscam. BRA. Si de diacodio, omnia quæ dici possunt referre tentarem, dies prius deficeret, quàm ipsa compositionis diacodij materia, idcirco dicendum est diacodion, variis modis confici debere, vt variæ sunt intẽtiones, ad quas eo vti voluerimus, hæ verò diuersitates à Galeno docentur, in septimo de compositione medicamentorum secũdùm locos, capite secundo, in quo loco cùm multas diacodij compositiones attulisset, denique propriam diacodij compositionem describit, notat nos ita vti debere sua compositione vt ipse illam composuit. SEN. At quomodo illam composuit? BRAS. Audito, arbitratur illam esse præstantiorem compositionem, in qua ad vnum aquæ sextarium, decem papaueris capita iniiciuntur, vt à Critone scriptum est, aut ad duos sextarios quindecim capita vt Soranus dixit, medium deinceps inuenit inter horum duorũ authorum sen-

tentias

rentias, quando octo aut nouem capita in vnum sextarium confecerimus, neque præ macerat Gale. papaueris capita ad triduum vt Hæras faciebat, neque etiam statim collecta capita coquit. sed si humidiora sint, & meliora ad vnum diem, nocte etiam subintellecta, si etiam duriora & sicciora sint, longiori tempore macerat, idcirco nondum indurata accipere oportet, & valde mollia abiicienda sunt, & scciora modicum succum habent, humectiora verò crassum quidem, sed crudum adhuc, & aquosum ac debilem, vt illa fugienda sint capita, quæ ex humidis, & palustribus locis affecta sunt. numerus verò iuxta aquæ proportionem iniiciendus est; de mediocribúsq; intelligito capitibus, nã aliqua sũt moderatis maiora, aliqua minora, alia inter hæc mediocria, ex his prædictum numerũ ad sextarium coniicere oportet, cocturęq; terminus nõ sit, vt tertia pars, aut quarta aut aliqua talis pars aquæ fiat reliqua, verum vbi primum in totum flaccida fuerint facta, cur verò flaccida esse debeant, ratio à Galeno assignatur, quia succum expressurus est, quod facile fiet ipsis flaccidis effectis, diutius coquere iudicat superuacuũ huic succo mellis dimidiam mensurã commiscet, & lento igne coquit ad attici mellis compa

compagem. at quia nonnulli in pluuia aqua primam cocturam fecere, ne videlicet ipsa ad aliquam putredinosam qualitatem permutetur, idcirco addit & fontanam sufficere, pluuiosa nõ præsente, aquam verò non probat, quæ per plũbeos canales percurrit, quia nonnihil ex plumbo in ea continetur & ideo, qui eiusmodi aquæ fęcem bibunt, dysenteriam incidunt. hæc est diacodij cõpositio Galeni. SEN. Parùm differt ab illa Mesue in simplici compositione diacodij, priusquam adstringentia simplicia illi addantur. BRA. Imò Mesue intagram Galen. compositionem afferre debebat, quia illam se relaturum spopondit. SEN. Quinam est huius compositionis vsus? BRAS. Multiplex est, qui tam plane à Galeno descriptus est, vt eius verba tantum audire indigeamus. Datur his (inquit) qui somno opus habent, quibus plerunque etiam cogimur dare illa, quæ opium receperint, his præberi debet, qui tenuem habent, à capite ad asperam arteriam destillationem, & ob sequẽtem tussim dormire haud permittuntur. at Galen. pro his ex sapa diacodion parat, túncque ait, ad huiusmodi sufficientem cocturam esse, vbi papaueris capita ad aquæ medietatem fuerint decocta, imò addit, quod per passum, & the-

ræum

ræum creticum melius est,quàm per mel coctũ ram fieri, vbi fluxus valde tenuis extiterit.nam non latebat Galenũ attenuantis facultatis esse mel, propterea tunc fugiendum, quia tenues fluxiones auget,admiscet etiam dulcem radicem huic pharmaco, dum coquitur, & si absuerit, eius succum inijcit, qui de Creta asportatur, si circa pulmonem adsit destillationis copia, quæ à capite descenderit confectionem ex melle, aptiorem esse dicit, sicuti indigentibus somno illa quæ ex sapa constat, his etiam qui indigent reiectione per sputum,compositio quæ recipit mel est commodior, si æger somnum capere voluerit, diacodion accipiat,aut ex melle conditum,aut quod citra mel est apparatũ, si quandoque aliquid vrgeat, vt vtraque permixta sint ex eo plus pone quòd magis vrget, notátque Galen. id vrgere magis, quod maiori auxilio opus habet,& si petas in quãti copia præbeatur, inquit datur cõ moderata mensura duorum cochleariorum satis magnorum copia,debet verò eiuscemodi copia augeri,& minui iuxta corporis magnitudinem eius qui sumere debet, & ætas consideranda est,& anni tempus ac regio.nam in his omnibus frigidioribus minimum dandum, calidioribus amplius. adde

distillationis respectum suadere an plus, an minus sit exhibendum. hæc est diacodij Galen. compositio, & mutatio, quam in ipsa facit. SEN. Scire optarē & illa diacodionis genera que apud antiquos erant in vsu. BRAS. Nimis prolixum esset referre. SEN. Quid aliud acturi sumus, quàm istud? BRAS. Audito igitur hæc, quàm referam antiquissima fuit, & vsitatissima diacodij compositio, in qua tamen (vt Galen. notat) multum differebant. nam aliqui ad centum viginti papaueris capita aquæ sextarios viginti infundebant, vt vnumquodque sextarium sex papaueris capita reciperet, alij verò in octuaginta aquæ sextaria octingenta papaueris capita infundebant, vt singuli sextarij capita decem acciperent. nonnulli in vno aquæ sextario, octo papaueris capita imponebant, alij (quos Galenus reprehendit) in aquæ sextarios tres octuaginta papaueris capita imponebant. Alij (quos vehementius reprehendit) in tres aquæ sextarios centum viginti papaueris capita imponebant. SEN. Si hoc erat commune, quæ postea erant propria authorum diacodia? BRASSAVO. Andromachus mille ducenta viridia papaueris capita sumebat, postea pluuiam aquam indebat, neque ponit (vt Galenus refert) quantitatem.

tatem. SEN. At quam aquæ quantitatem Andromachum posuisse arbitraris? BRA. Tantam posuisse arbitror quanta papaueris capita tegerentur, & ebullire possent. Chrito autem hoc modo composuit, capita papaueris agrestis octingenta, aquæ sextarios octuaginta ad tertias coquito, & exprimito, & decem mellis libras adiicito. SEN. Hoc est simplicissimum diacodion. BRAS. Simplicissimum quidem, sed nonnunquam compositum efficiebat Chrito, cùm adebat.

Croci Myrthæ
Succi hypocistidis
Singulorum ℥ xij.
Thuris ℥ vj. Acaciæ ℥ xij.

Galenus tamen simplicissima vsus est compositione, & non ista composita. SEN. Alia prosequaris obsecro. BRAS. Heras ita conficiebat diacodion. capita papaueris viridia centum viginti, aquæ pluuiæ sextaria tria, triduo macerentur, postea ad tertias coquito, & exprimito, & addito mellis sextario, in duplici vase coquito, & cùm spissari cœperit, adde acaciæ ruffæ ʒ j. succi hypocistidis ʒ j. at cum capita in aqua ponebantur, vna croci drachma in linteolo posita, simul erat ebulliendà. quidam addunt myrrhæ ʒ j. quam cum modico passo terunt. postea quoad spiscescat percoquunt, à Galenóque

lenóque notatur, si cùm mel apponitur, nihil aliud addatur, esse diacodion non medicamentarium. SENEX. Fuit pauca aquæ quantitas illa quàm hic author accepit. BRASSAV. Galenus etiam idem iudicauit, verùm Democrates in libro Philiatrus inscripto, id est, rerum medicarum studiosus, Themisonis diacodion refert, ab eodem authore inuentum, & in metris confectum. SE. Et hæc carmina lubentissimè audirem. BR. Audies si aures accommodabis, nam ita cecinit:

Papaueris quòd nominant ipsi agricolæ
Agreste, nam spontaneum est, nec conseritur,
Capita virentia, & recentia integra,
Semen rubrum, nondum nigrum gerentia
Decem quatuor centúmque magnitudinis
Mediocris in nouam cellulam atque amplã indito,
Infunde tres pluuia de aqua sextarios,
Macerato in his totam diem noctem simul,
Dein coquito lento igne, ac diutiuscule, &
Omnem liquorem expressum in ollam excipito.
Et mellis attici libras tres addito.
Rursusque lenem ad flammulam decoquito
Dum mellis haud fiat liquidi bona compages,
Mox frigefacta in vitreum vas condito,
Sic nos quidem, ac Themison primus qui perdidit
Vsum, addidit myrrham, acaciam, & rubens crocum, &

Hypocistidis succum, ast ea obsoleta iam.
Simplex enim parata commodissima est
Iocunda valde lenis atque viribus
Ex hac datur mystri minuti quantitas
In noctem aliquando plus, minus rursus diem,
Vt tempore pauco in ore hanc sic detineat
Iussus liquentem sensim, ita post vt deuoret
Quòd si nolles aluum morandi gratia, &
Sistatur vt pulmonis & stomachi fluor,
Eruptióque sanguinis septum supra
Facere, eupatoricæ, aut tu potius huic ponticæ
Addes, rhois succi, simul drachmas duas
Tantundem & acaciæ bonæ, non veteris, &
Auferre iam volens ab igne pharmacum
Diluta passo ambo hæc simul confundito
Paulatim, adhuc feruentibus in ollula
Quo ferueant parum simul, mox vasculo
Refrigerata indantur, inde vitreo.

SE. Gestio animo cum medicamenta audio carminibus composita. BRA. Hoc boni habent quòd in ipsis simplicium pondera facilè variari non possunt. nam minima quęque mutatio carmē deprauare potest, adde facilius posse memoriæ cōmendari. SE. Alia prosequaris. BR. Adest & Sorani diacodiō, ab ipso authore ita cōfectū. Rz. Capita papaueris numero centū quinquaginta, aquæ sextarios viginti, in lebetem nouum coniecta ad dimidias coquito, & reiectis capitibus mel-

Jis ſextarium vnum addito, poſtea verò.

Myrrhæ Croci

Hyppociſtidis Succi acaciæ

Singulorum ℥ j. obolos iij.

Linteolo illigato, & in lebetem ſuſpendito, quo ſimul cum melle coquantur, poſtquàm verò craſſeſcere inceperit, faſciculum colligatum tollito, & in mortarium coniectum, cum paſsi cyathis tribus terito, indéque in lebetem coniectum lente ſimul donec ſpiſſetur, coquito at à Sorano ſcriptum eſt, mitior eſt confectio, quæ ex ſolo melle, & capitum papaueris cremore conſtat. efficacior autem redditur ſi in faſciculum linteoli pro adſtringentibus mellilotum, & radicem dulcem addideris, hæc à Galeno in præcitato libro referuntur. SENE. Hoc ferè modo conficit Meſue. BRA. Imò Meſue Galeni modo conficit, licet poſtea diuerſa addat, vt antiqui faciebant. nam acaciam addit, rubeam enſitt idem pro quo legendum eſt hypociſtida, crocum, myrrhã, balauſtia, & ramich admonet, præterea nonnullos mellis loco penidia appoſuiſſe. alij verò zuccarum apponunt, quod mihi ſemper magis placet quàm mel, & mellis vires habet, licet ſint remiſsiores, monet præterea diſpoſitionem quandoque exigere vt ex nigro papauere conficiatur, ad quinquaginta

capita,& quandoque fieri debere ex papauere nigro & albo simul. SEN. In tanta authorum diuersitate, quodnam diacodij genus confecturus sum? BRAS. Illud quod ex Galeno retuli. SE. Illud posthac conficiam, at reliqua prosequaris. BRAS. Refer tu quodnam genus linctus supersit considerandum. SEN. Nullum genus à me prorsus relictum est, ex his quæ in vsu sunt. BRA. De eclegmatibus ergo finitum erit.

SENEX.

Finitũ prorsus erit, nisi inter linctus, manus Christi vocatum, diamargaritonem, & saponeam numerare volueris. BRASS. Cur non numeranda cum pectori ac thoraci conueniant? SEN. Audiui manuschristi adstringere, quomodo igitur pectori ac thoraci conferet? BRASS. Si id quòd dicis verum esset, in tenui saltem ac calida conueniret distillatione, at ubi ostendam genus aliquod manuschristi pectori conferre, & aliud ad alia. SENEX. Iam ore aperto quod dicas expecto. BRASSAVOL. Ego verò à te peto quomodo conficias. SE. A' quo initium sumere debeo? BRAS. A' manuschristi. SEN. Duo manuschristi genera conficio, & in meo pharmacopolio seruo, alterũ simplex, alterum

alterum perlatum vocatum, quòd à perlis hoc est margaritis quæ illud ingrediuntur nomen sortitum est, est verò illius compositio quod simplex est, talis.

℞. Zuccari clarificati, & ab aqua percolati ℔ j.

Aquæ rosaceæ ℔ ß.

Misce, & ad aquæ consumptionem simul bulliant, & vnà ad vehementem zuccari coctionem deinde supra marmor farina aspersum iniice, & in placentulas conformentur. BRASS. Nonnulli oleo amygdalarum dulcium sibi manus inungunt, & in placentulas conformant. ENEX. Placet ne tibi hic modus? BRAS. Imò displicet, sed potius probo vt supra farinam conficiantur, hoc est manuschristi, quod aliquam habet adstringendi vim. at conficisne aliud manuschristi genus? E. Non aliud quàm perlatum. BR. Tamen & eodem modo fieri debet pro thorace manuschristi violatum. EN. Quonam modo? BRASSAV. Isto.

℞. Zuccari clarificati, & ab aqua percolati ℔ j.

Aquæ violarum ℔ ß.

Misce, & coquatur vt superius dictum est, & eodem modo conformetur. nota me quãdoque ex succo violarum & succo rosarum fieri iussisse, túncque maiorem gratiam habebat,

bebat, & plus conferebat, quàm facta ex aquis distillatis. SEN. Iubebas igitur & rosarum succum, & violarum simul misceri? BRASS. Minimè omniũ: sed iubebam fieri manuschristi violatum seorsum, & seorsum manuschristi rosatum. SENEX. Fortè posset, & hoc modo manuschristi boraginatum confici, & buglossatum, & saluiatum. BRASSA. Quis fieri impedit? imò & ex his fieri potest, & eorum vsus ad illos erunt affectus, ad quos herbæ ipsæ, aut flores conferunt. SENEX. Aliqui sunt, qui duas tantùm aquæ vncias pro singula zuccari libra imponunt. BRASSA. Hi errant, quia tunc nullam fere haberet ab aquis efficaciam, at pro singula zuccari libra sex aquæ vel succi vrticæ esse debent, nunc tuum manuschristi perlatum referto, & modum quod illud conficis. SE. Ita conficio.

℞. Zuccari clarificati & in aqua dissoluti ℔ j.

Aquæ rosarum ℔ ß.

Misce, & bulliant ad consumptionẽ aquæ, & quoad zuccarum consistentiam habebit, atq; perfectam, vt scilicet duriusculum euaserit, tunc iniice margaritarũ non perforatarum, & in puluerẽ redactarum ℥ j. Misce & in placentulas redigantur. BR. Videtur esse nimis pauca margaritarum quantitas. SE.

Quan

Quanta igitur esse deberet? B R. Vncia vna. S E. Ita semper confeci. B R. Et semper aberrasti, imò vsque ad duas vncias apponi posset, tamen cõueniens etiam est si vnam tantùm margaritarum vnciam receperit, conficisne aliud manuschristi genus? S E. Memini me quandoque confecisse manuschristi ex fragmentis vocatum, sed confici dimisi quia nullus vnquam illud indicebat. B R A. Cùm verò illud ea vice confeceris, quomodo confecisti? S E N. Hoc modo.

℞. Zuccari clarificati & in aqua dissoluti. ℔ j.

Aquæ rosarum ℔ ß.

Misce, & bulliant ad aquę censumptionem, & ad zuccari duriciē. postea in fine addātur.

Omnium fragmentorum pretiosorum subtilissime puluerizatorum ʒ ij.

Margaritarum ʒ j.

Misce, & supra marmor farina aspersum fiant placentulæ. B R A S. An hoc serues, an nō serues nihili facio, idémque de perlato intelligo, qui in pretiosis illis lapillis, hoc est meris vitris paucam habeo fidem, imò & si etiam essent veri lapilli nullam adhibeo fidem illis lapillis, neque etiam in margaritis spem aliquam pono, nisi pulchrum monile ipsarum haberem, & illud venderem? S E. Hoc forte vtilius esset, quàm collo gestare.

BRASS. His manuschristi diuersa addi possunt, & secundùm ista nomen diuersum efficere. at hæc quæ dicta sunt, de his manuschristi satis esse videntur. SEN. Et ob id potissimum, quia eodem semper fiunt modo, quicquid ipsis addatur. BRASS. Saponeam igitur contemplemur.

SENEX.

Saponea duobus conficitur modis. BRA. Hi modi à te referendi sunt, vt contemplemur an pectori conueniat, cùm multi eam ad hunc vsum seruent, & ita præbent ac si linctus vice fungatur. SEN. Hic vnus est cõficiendi modus.

℞. Zuccari clarificati & aqua cõsumpti ℔ j.
Aquæ rosaceæ ℥ iiij.
Amyli puluerizati ℥ iiij.

Bulliant hæc omnia simul ad aquæ cõsumptionem, & quoad zuccarum durã coctionem nactum sit, posteà adde

Gingiberis optimè puluerizati ʒ ij. deinceps in vocatos morsellos supra marmor extendantur. hic est vnus modus conficiendi saponeam, at scire percupio vnde deductũ sit nomen hoc saponea. BRA. Ab albo sapone (vt arbitror) quia in albas redigitur portiunculas, vt albus sapo, verum secũdam

afferte

afferto compositionem.SE.hæc est,

℞. Amygdalarum dul. mundatarũ ℥ xvj.
Amyli purissimi & noui ℥ iiij.
Zuccari albi & clari ℔ j.

Ex hoc zuccaro nouem vnciæ sumantur, cùm tunsis amygdalis, quæ simul mixta per densum setaceum percolentur, & ad ignem suspendantur, cúmque spissari cœperit amylum, & reliquæ tres zuccari vnciæ sunt ad prædictam compositionem addendæ, sinendúmque est, vt ad perfectam cocturam redigantur, ad quam cùm peruenerit in bolos quos morsellos vocant, redigendum est. BRA. Cum minori coctura in linctus formã deducitur, & in thoracis affectibus præberi potest, sed modicè efficax est, imò in hoc iuuandi genere, æquè vel etiã magis iuuabunt pignocata vocata, & mazapanis. SE. Multos vidi, qui hæc pro tussi emebant. BR. At quomodo cõficis pignocata, & mazapanes, cum thoraci conferre non dubitem, & in hunc ordinem sunt reponenda.

SENEX.

A mazapanis incipiam, quos ita confici iubeo. Recipiatur amygdalarũ dul. semilibra, quæ tenuissimè conteratur, & in tenellã pastã redigatur, his addatur libra vna zuccari

tenuissimè puluerizati,& vnam probè misceantur,ac pistentur,inter pistandum verò, ac subigendū valenter misceantur, & addatur aquæ rosaceæ quantum sufficit, vt probè misceantur,& ad quantum lubuerit quantitatem extendantur,deinde zuccaro in quo nō nihil tragacanthi dissolutum sit,& ex oui albumine clarificato,crustam mazapani superinduo,quæ vti vitrum videtur,quàm vulgus Rosellam appellat. BRASSA. Ego nonnunquam ex amygdalis & peponum seminibus fieri iubeo,quandoque ex amygdalis & nucleis pineis,quandoque ex amygdalis,& pistachiis,ac nucleis pineis,quandoque ex prædictis,& caponum pulpa cum quispiam nutriendus est. SEN. Vnde nomen hoc accepit mazapanis? BRA. Est nomen compositum, ex maza & pane,maza verò antiqua fuit cōpositio,qua vescebātur, vnde posteriores ad compositionem illam alludentes mazapanem nuncuparunt.at facilius est scire, vnde pignocata nomen sortitum sint, nam à nucleis pineis nomen sortita sunt,quæ quomodo conficis,enarrato.

SENEX.

Hoc modo pignocata conficio, zuccari clarificati,ac nondum perfectè cocti libram vnam, accipio, & ligulam in qua decoquitur ab igne remoueo,ac rudicula vehementissimè

tissimè circunduco, postea quàm optimè agitatum fuerit, ac dealbatum, quod ex hac agitatione fit, addo nucleorum pineorum ℥ iiij. & iterum probè misceo, postea perfectè coquo, & in vocatos morsellos redigo. BR. Non mihi placet tanta zuccari quantitas, in tam pauca nucleorum pineorum copia. SE. Si aliter fierent, diu perdurare non possent. BRASSA. Neque volo vt perdurent, sed potius dum recentia sunt edantur. SEN. Nonnulli pro singula zuccari libra, nucleorum pineorum libram imponunt, sed diu perdurare non possunt, idem in mazapane dicendum est. BRASS. Scio cùm in tali copia adest zuccarum gustui magis placere, sed vis nucleorum pineorum minus exercetur, at diamargaritonem vocatum iam contemplemur.

SENEX.

Duo compositionis de margaritis genera parata seruo, alterum ex Nicolao, alterum ex Auicenna sumptum. BRA. Vtrunque referas, vt illud probemus, quod magis probandum videbitur. SEN. En igitur Nicolai diamargariton audito.

℞. Gariophyllorum Cinnamomi
Spicæ Galangæ
Ligni aloës Glycyrrhizæ
Trochiscorum diarhodon Diaui

Singul

Singulorum ʒ j. ß
Nucis moschatæ Maceris.
Alipiæ moschatæ Zedoariæ
Rhabarbari Styracis calamitæ
Singulorum ʒ j.
Margaritarum perforatarum, non perfortatarum
Ossis de corde cerui Blattæ bysantię
Ambræ Cardamoni
Leuistici Seminum basilici
Singulorum ∈ j.minus G̈ ij.
Camphore C̊ vj.

Mellis rosati quod sufficit. detur in æstate cum rhodo stomate, id est aqua rosacea, vel cum aqua frigida in hyeme cũ vino mane, & meridie. BR. Ad quæ conferre dicit Nicolaus? SE. Authoris verba referam, vt inde colligas ad quos cõferat affectus, inquit verò diamargariton à duobus dici margaritarum generibus perforatarum, inquã, & non perforatarũ, quæ cõpositionẽ ipsam ingrediuntur. BR. Miror cur solas non perforatas non acceperit, quia perforatio illa à margaritarum perfectione nõnihil aufert. nam ob aliquam acrem materiam, quę illos erodit, perforantur, idcirco non adeò exquisitæ sunt, vt non perforaræ. SE. Si tibi placuerit, deinceps non perfortatas solas ad duplũ ponderis quàm sint recipiam, vt vicem perfora

foratarum suppleant. BRAS. Illa prosequaris, quæ à Nicolao scripta sunt. SEN. Sequitur valere ad cardiacos tristes, hoc est mæstos, & ad omnem cordis imbecillitatem, & stomachi fastidium aufert, digestionem procurat, asthmaticis, dyspnoicisq; opitulatur, phthisicis opem fert, & his qui ex longa ægritudine sunt extenuati, in calcè verò compositionis adnimaduertit Nicolaus, phthisicis potissimum, & consumptis prodesse. BRAS. Hoc non est diamargariton, quod in vsus seruatur, & quod in rotulis vbique conformatum inuenitur, & album est. nam in electuarij formã hoc potius conficitur. SE. Ita profectò est, at ego nunquam aliud diamargariton confeci, quàm istud, & illud Auicennæ, quod ex tertio canone sumitur. BRAS. Multa hîc essent consideranda, vt de trochiscis diarhodon, de trochiscis diani. id est, de violis. Verùm cùm in libello de trochiscis sint à nobis explanata, nõ sunt iterum repetenda, sed erit satis adnimaduertisse hoc non esse diamargariton, quod communiter in omnibus fit (præterquam in tuo) pharmacopolis, impresentiarum verò Auicennæ compositionem referto. SE. Hæc est quæ sequitur.

℞. Margaritarum non perforatarum
Pyrethri

Singu

Singulorum ʒ j.
Gingiberis Masticher
Singulorum ʒ iiij.
Been albi rubri Piperis
Macropiperis Singulorum ʒ iij.
Zedoariæ Doronici
Seminis apij Thapsiæ
Nucis moschatæ Maceris
Singulorum ʒ ij.
Cinnamomi ʒ v.

Zuccari sublimis ad pondus omnium, & nonnihil plus si opus sit, & fiant morselli, imò & in electuarij forma fieri potest.
BRASSA. Ad quæ dicit conferre hoc suũ diamargariton Auicenna? SENEX. Mulieribus conferre ait, nam maniacum affectiones sanat,& affectiones quæ sunt in mulierum ventriculis remouet. notat verò adhibendum esse studium in illarum ventriculis, idcirco ait illos roborari oportere, cum his quæ sunt veluti zeleniabin cũ xyloaloë, & mastiche, & similibus, his etiam conferunt electuaria ex zuccaro plurimo cum speciebus aromaticis, in quibus non adest multa caliditas facta,& cum emplastris stypticis calefacientibus aromaticis. BRAS. Et cur viris præberi non potest eiuscemodi diamargariton? SEN. Non negat Auicenna viris præberi. BRASS. Mirum tamen videtur

cur

tur fœminarum ventriculis tot adhiberi voluerit, cúm ipsum diamargariton ad hæc perficienda sit satis. S E. Tot fortè adhibuit, vt breuius in sanitatem restituatur, tamen quicquid sit, illa sunt Auicennæ verba, quæ adduxi. B R A. At his prætermissis dicimus hæc quæ adduxisti, non esse diamargariton illud quod in publico & communi vsu habet. nam maxima pharmacopolarum pars hoc seruat, quod referam.

℞. Zuccari fini
Margaritarum perforatarum, non perforatarum
Singulorum ℥ ij.

Misce & fiat puluis subtilissimus, ex quo & rosacea aqua fiat confectio in rotulis secundùm artem. S N. De hoc iam locuti sumus. nam est manuschristi perlatum. B R A. Nota tamen aliquos esse pharmacopolas, qui Nicolai diamargariton parant, & illud vocant diamergariton calidũ, & subinde aliud conficiunt, quod frigidum appellant. S E N. Quomodo frigidum hoc conficiunt? B R A. Hoc modo.

℞. Sandalorum omnium
Florum rosarum Violarum
Seminis peponum mundatorum
Trochiscorum diarhodon.
Serici contusi

Sing

Singulorum ℥ ij.

Ossis de corde cerui	Spodij
Doronici romani	Been vtriusque
Spicæ nardi	Croci

Singulorum ℈ ij.

Margaritarum perforatarum, non perforatarum

Rasuræ eboris	Saphyrorum
Smaragdorum	Hyacinthorum
Seminis acetosæ	Endiuiæ
Ligni aloës	Ambræ grisæ

Singulorum ℥ ß.

Auri optimi ℥ j.

Camphoræ ℈ j. Moschi ℈ ij.

Misce, & fiat puluis, ex quo deinde possunt fieri morselli vel placentulæ vt lubebit. SE. Nunquam audiueram hoc genus diamargariton frigidi. BRASS. Deinceps ita dicere haud poteris. SEN. Reperitúrne apud antiquos diamargariton? BRAS. Actuarius cõpositionem quandam parat, quam diamargariton vocat, sed à præscriptis differẽtem. SEN. Illam libenter audirem. BRASSA. Ita dicit Actuarius, diamargariton, id est, ex vnionibus illinctus, concinnatur contra vehementem cordis vibratum, falsas abolet imaginationes, aberrantésque à ratione cogitationes animi, quibus addicti sunt insani & atræ bilis principatus, & dæmonia

nia abigit. SE. Hæc mira videntur. BRASS. Ita verò conficit.

℞. Intubi
Linguæ bouis maioris, minoris
Santali citrini Rutuli
Linguæ passeris Singulorum ʒ vj.
Agalochi Succini Corrali cremati
Ambaris Gariophyllorum
Margaritarum Seminis citri
Basilici Cyperi Boli armeniaci
Corianni sicci Auri Argenti
Aluminis Galliæ moschatæ
Setæ crudæ Scobis cornu ceruini
Spodij Rhoei indici
Singulorum ʒ v.
Thymi
Florum roris marini maioris, minoris
Senecionis Zudæræ Creci
Cubebe, id est carpesij Maceris
Nucis indicæ Seminum inberum
Singulorum ʒ iij.
Moschi Camphoræ
Singulorum sexquiscrupulum.

Ea tusa cretáque cum punicorum Zulapio vt fermentescat misceto, modus est sicilicus sexquiscrupulus ex antedicto Zulapio. SEN. Potestne, & in rotulas conformari? BRAS. Quid impedit? SEN. Maxima videtur compositio. BRAS. Idcirco & illi mi-

norém fidem adhibeo, præsertim cùm dicat fugare dæmonia. SEN. Exorcizata aqua fugantur, atque benedicta. BRASS. Imò rectis actionibus, mentéque recta, & spe tota in Deo optimo maximo posita, ac in seruatore nostro Iesu Christo. ad rem verò redeuntes, Alexādrinus diamargariton aliud retulit capite. 159. SENEX. Neque istud prætermittito. BRASS. Ita inquit, magnum & preciosissimum contra omnes cordis imbecillitates, & stomachi distemperantiam, fastidium aufert, coctionem procurat, Asthmaticis, dyspnoicis opitulatur, phthisicos, & eos qui ex longa ægritudine extenuati sunt reficit, & renutrit subito, deficientes magna cum celeritate leuat, & ad miraculum vsque recreat. SEN. Non dicit illa fatua, quæ ab Actuario referuntur. BRASS. Ita verò conficit:

℞. Cinnamomi Ligni aloës
Gariophyllorum Spicæ
Galange Glycyrrhizæ
Trochiscorum violarum Diarhodon
Singulorum ʒ xv.
Nucis moschatæ Alyptæ
Zedoariæ Nardi Maceris
Rhabarbari Styracis
Singulorum ʒ x.
Margaritarum integrarum perforatarū

Ossis

Ossis eboris Ossis de corde cerui
Gingiberis Blattæ bysantiæ
Singulorum ʒ v.
Mosci Ambari Cardamomi
Seminis libistici Basilici
Singulorum ʒ iij.
Camphoræ ʒ j.

Mellis rosei quod sufficit. dentur de eo drachmæ duæ mane, & in meridie aut cùm opus fuerit. SEN. Hæc compositio ostendit Alexandrinum non fuisse antiquum, quia recepit os de corde cerui, ambracanum, & camphoram. BRASS. Id prorsus ostendit, sed ad alios linctus te cõuertito. SEN. Nullos alios seruo, aut vidi vnquam ab aliquo seruari pharmacopola, nisi medicus quispiam nonnunquam genus vnum, aut alterum sibi parari iubeat, quo dum viuit in suis vtatur ægrotis: at illo obeunte ab vsu desuescit. BRASS. Otiari igitur erit opus? SENEX. An hęc tibi videtur esse conueniens hora redeundi domum? BRASSS. Imò iam transacta est, heus puer mulam ducito, vale mi senex. SEN. Et tu quoque, verùm redire non obliuiscaris, vt denique nihil in meo pharmacopolio prætermissum sit, quin sub examen venerit.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium infusionum, quæ apud Ferrarienses pharmacopolas seruantur.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRASSA. Planum est in vestris pharmacopolis nulla decoctiones prorsus seruari, sed fieri cum à medicis pro ægrotantibus indicuntur. De infusionibus verò locuturus à te peto num aliquæ per quodpiam temporis spatium seruentur? SENEX. Imò aliquæ sunt infusiones quæ diu seruantur. BRASSAVO. Quænam? SENEX. Rosarum infusio, imò multæ rosarum infusiones seorsum à pharmacopolis seruantur. BRASSA. Omnes referto. SEN. In præsentiarum efficiam, si aures accommodatis. BRAS. Iam prorsus accommodatæ sunt. SEN. Audias igitur, syrapũ rosarum

vocat

vocatum simplicē conficimus, qui ex paucis rosarū infusionibus cōstat, infusionem hanc pro hoc syrupo conficiendo, si eo indigebimus seruamus, huius infusionis quantitatē quampiam conficimus, ex cuius parte syrupum rosatū simplicē paramus, si contingat nobis syrupum hunc deficere, ex seruata infusione illum efficimus, antequàm nouæ rosæ emerserint, ac floruerint: si verò vsque ad nouas rosas huius syrupi satis habeamus, infusionē eijcimus, & aliā paramus, ad eundē conficiendum syrupum. en igitur hæc vna est rosarum infusio; quam seruamus. BRAS. Alias referto. SEN. Syrupum etiam de siccis rosis conficimus ex siccarum rosarum infusione, hāc etiam infusionem seruamus. BR. Quid opus erat hanc infusionem vos seruare, cùm toto anno siccæ rosæ habeantur? SEN. Vt in promptu habeatur infusio, & ne illam tunc efficere cogamus. BRAS. Quid refert hoc si illam etiam tunc efficeres. SE. nihil refert. at illam semper in meo pharmacopolio seruare volui. BRAS. Id facis, quod multi alij nō faciunt, nam in rarissimis inuenies hanc infusionem pharmacopolis, & fortè in nullis præterquam in tuo. SENEX. Ne ab antiquo more desciscā, illam semper seruabo, neque vnquam me pœnitebit. BRASS. Ad alias sermonem cō-

uer.tiios E. Fit etiã syrupus rosatus solutiuus vel de nouẽ infusionibus, huius syrupi tãtã quantitatẽ paro singulis annis in mẽse Maij, quantã arbitror toto anno mihi suffecturã, & reliquũ infusionis quod mihi superest seruo. si syrupus ipse deficeret, ex hac seruata infusione tantam syrupi quantitatẽ paro, quanta videbitur ad nouas vsq; rosas suffectura. BR. Corrumpetur si tanto seruabitur tempore. SEN. Nonnunquam vidi infusionem hãc corruptam, & putrefactam, tamen ne putrescat illam modice ebulliri facio, & in vitrea phiala seruo, oleo superingesto, ne vel tantillum aëris ingredi possit, hac nimirum præparatione huius generis infusa diu seruari nihil impediet. BRAS. At ego tantùm syrupi semel facerem in mense, videlicet Maij dum rosæ florescunt, quantum mihi potius superesset, quàm deficeret, & infusionem hanc minimè saruarem. SEN. Huius syrupi quãtitas quæ consumi debeat sciri non potest, sicuti neque sciri potest, quot ægroti futuri sint in hac nostra alma patria Ferraria, qui syrupo solutio indigere debeant. insuper accedit vt nonnunquam pharmacopolis externis huius syrupi plures libras vendam. BRAS. Si huius syrupi mercator esse instituisti secus est, à te verò hoc agendum esset, vt tantam copiam

piam parares, quanta pro hoc populo sit satis, iámque instructus esse deberes, quanta copia singulis annis in ægrotis consumatur, & licet par ratio semper non sit, tamen non magnopere euariabit, si deinde vt externis vendas copiam aliam conficere volueris conficito, tamen id semper seruato quod in nostræ patriæ gratiam conficitur, & nunquã nisi ciuibus qui eo indigent ad expurganda corpora vendatur. SEN. Hoc quod cõsulis deinceps efficiã. senæ etiã infusionem per tres aut quatuor dies seruamus. BR. Hoc nõ est seruare, sed est illã quando opus erit cõficere. illa nimirũ tantùm seruari dicuntur, quæ per multos menses, haut de anno in annũ, vel per amplius spatiũ integra seruãtur, de senæ verò infusione nihil in præsentiarum agendum est, cùm in syruporum libello satis amplè pertractata sit, hic illud tantùm addere placet pharmacopolas extare, qui senæ infusionẽ præbẽt etiam corruptam, qui per decem aut quindecim dies confecta permanserit. SRN. In meo pharmacopolio in æstate singulis diebus, in hyeme alternis conficitur, neque vnquam hoc ipse diem quartum attingit. at hi qui corruptam præbent infusionem dire vti crassatores puniendi sunt. BRASSAVO. Ita mente volutabam, quempiam in hoc erro-

re deprehensum in carcerem trudi iubere, & per quindecim dierum spatium nihil aliud in potu ei præbere, quàm putridam senæ infusionem, quæ dum corrumpitur acescit, & hunc saporem vehementem habet, qui bibentibus summopere displicet. SEN. Videretur ebullitionem semper debere esse infusione potiorem, quia in ebullitione simplicia plus morentur cum vehementi calore, quàm in infusione. BRAS. Et hæc est causa cur aliquorum debet fieri infusio, aliorum ebullitio, & non infusio. nam illa quæ vires habent in superficie infundenda sunt, ne diu ebulliendo vires istæ exhauriantur. adde illa quæ vires habent tenues, & tenuis sunt substantiæ ob eandem causam potius infundenda esse, quàm ebullienda, & illa quæ modicas habent vires potius infundenda sunt, quàm ebullienda, insuper illa quæ substantiam ratam habent, à quibus vis facile euaporare potest, infundenda sunt, non antem ebullienda, vnde flores, tenella folia, ac similia potius infundenda sunt, quàm ebullienda. SEN. Mihi subit memoriæ Mesuæ sententia, qua dicit infusionem meliora reddere medicamenta. BRASSAVOL. Posteaquàm de Mesue incidit sermo, optarem vt referres quomodo medicamenta per infusion

fusionem meliora fiant. SEN. Id libenter efficiam. nam spero me saltem hoc recepturum, quod Mesue contextũ vbi obscurius videbitur interpretaberis. BRAS. Incipito igitur, nã agere nequeo quin satisfaciã. SEN. A Mesue ita scriptum est, infusionem medicamenta ita reddere meliora, quoniã eorum facultatem maleficam aufert. BRA. Miror cur de hac re exemplum non præbuerit. SEN. Imò præbet. nam dicit sicut granum cnidium & Esula aceto macerata superficialem acrimoniã amittunt, quæ alioqui maximè vrerent. BRA. Hoc non voco infundere, sed macerare. nam non opus est acetũ calefacere, sed hæc in ipsum vt frigidum est imponuntur, & in illo macerantur, & si tibi in his placuerit vti vocabulo infundutur, nullus impedit, & hãc actionem infusionem vocare poteris, hoc etiam modo & coriandra in acetum infunduntur, cùm præparantur, & aceto ipso macerantur. SENEX. Ita prorsus constat, sed aliud exemplũ præbet Mesue in eadem re.. BRAS. Quodnam? SEN. Inquit & turbith lacti mulso infusum & siccatum ventrem non amplius turbare. BRAS. Ex his ergo colligere putas infusionem à medicamẽtis malignitatem auferre. SEN. Imò nihil aliud intelligo. BRAS. Tamẽ cùm sermo noster de infusionibus esse debeat,

beat, quæ per os sumuntur, & nõ de ipsis in fusis: propterea quod à te adductum est ad rem ipsam non videtur, SEN. Imò ad rem est vt de infusionibus verba facimus, licet omnes non sint infusiones quæ per os insumantur, at infusa diu seruari possunt, non autem infusiones ipsę, imò hæ de quibus verba facimus abiiciuntur statim, cùm noueri mus à medicamentis vim malignam iam esse ablatam. BRAS. Fateamur ergo & has infusiones considerari debere, quæ in fusa corrigunt, tamen ipsæ non sumuntur, sed abiiciuntur. at reliqua prosequaris, quę de his infusionibus à Mesue scripta sunt. SE. Iam tenes iuxta Mesuen infusionem malefìcam medicamentorum vim auferre, aliud deinceps à Mesue scriptum est, & ipsam infusionem vim habere, bonam medicamentorum facultatẽ augendi. BRAS. Pręberne exemplum Mesue? SEN. Præbet. nam dicit turbith succo cucumeris agrestis infusum vel maceratum ab hac infusione hoc recipere, quod crassam materiam ac pituitosam, à remotis partibus vehementum educit, & hermodactylus scillitico aceto infusus, vt scillæ succo, aut raphani succo, id acquirit quod à iuncturis materias vehemẽter educit, & longè vehementius quàm sit ipsius natura. tertium præterea in agarico

præ

præbet exemplum, quòd scilicet in oxymeli te infusum vehemētius purgat quàm suapte natura facere soleat, hæc sunt tria in his rebus Mesue exempla, quæ etiam ad propositum ostendendum satis apta videntur. BRAS. Quod de hermodactilo scriptum reliquit, non est in vero hermodactilo intelligendum: sed in colchico ephemero, in præsentiarū hermodactylum vocato, quod prorsus infundendum est vt vim illā amittat, qua insumentes strangulando necare potest. SEN. Infusiones nonnunquam in medicamentis fiunt vt vim' quam habent medicamenta cuipiam liquori impartiantur. BRAS. Hæc est vera & exquisita infusio. SEN. Et est in tertio loco à Mesue relata. BRAS. Authoris exempla referto, vt contēplemur an sit vera, & exquisita infusio. SE. In aloë exemplum præbet, cùm inquit, aloēm in aliquem infundi liquorē vt ipsius vis in illum conuertatur. BRA. Ad eundem finem fit rhabarbari infusio, vt ipsius vis in liquorē transeat. SEN. Multæ vero à Mesue causæ referunrur, cur hoc fiat. BRA. Causas istas ne silentio pertranseas. SEN. Inquit Mesue medicos infusiones facere vt infusæ rei vis ob multas causas in liquores trāseat, inter quas vna est vt medicamenti vis ad profundas partes, ac remotas promptius penetret,

netret. BRAS. Et ratio est quia medicamẽti vis in crassa est substantia, cùm verò infunditur, & in liquorem quempiam vis, quæ ob liquorem facile penetrare potest, id verò prius non habebat, aqua igitur infusionis aloës facilius penetrat, quàm faciat ipsa aloë in substantia sumpta. SEN. Exemplum verò præbet, vt cùm decoctum aromatum, cui infusa sit aloë bibendum præbemus. BRA. Aromatum decoctum aloëm proculdubio magis penetrare faciet, quàm ita per se ipsam penetrasset, & quàm penetrasset, si in pura aqua esset infusa, quia aromata aquæ impartiuntur vt facilius penetrare valeat, & omnia quę sunt simul mixta per easdem vires magis penetrare possunt. SEN. Aliam rationẽ reddit Mesue inquiens interdum fieri infusionem vt medicamenti vis mitior fiat. BRAS. In aloë ipsa hoc fieri non erat opus, quia vis aloës mitissima est, neq; hoc indiget vt mitior efficiatur. SEN. Mesue in scamonio exemplum præbet, nam scamonium lineo panno quandoque ligatum in syrupo aliquo incoquimus, siue in sapa, siue in alio succo, vt ipsius visque insolens est ac vehementissima mitescat. BRA. Hoc & in colocynthide fieri potest & in turbith, & in vnoquoque vehemẽtissimo medicamẽto. SEN. Nonnũquam

medica

medicamenta reperiuntur quæ vires habent oppositas, tunc infunduntur vt commixtæ vires ab inuicem separentur. BRASSA. Huius rei exemplum præbeto. SEN. Mesue exemplum referam in rhabarbaro, & myrobalanis. hæc infunduntur, vt deiectoria vis, & ventrem subducens in liquorem transeat. vis autem adstringens, in rhabarbaro, & myrobalanis permaneat. BRASSA. Hoc est cur nonnulli infundere voluere priusquam in alui profluuiis rhabarbarum præberent. at in profluuiis opto ego quòd prauum est subducat, postea adstringat, hæc nimirum causa est cur in alui profluuiis rhabarbarum exhibeam, & myrobalanos vt ventrem scilicet subducant, postea adstringāt. nā subductoria vis prius agit quàm adstrinctoria. SE. Nōne feltē vstulatum præbes in alui profluuiis rhabarbarum? BRA. Et hoc mihi displicet, quoniā vstulatio illa eductoriam rhabarbari vim exhaurit, tamen rhabarbarum quòd in alui profluuiis adhibetur, primò subducere debet, secundò adstringere. & hæc est intentio quam in profluuiis, in quibus rhabarbarum conuenit medicus habere debet, vt quod prauum est prius educatur, & quod bonum est adstringatur, vel aluus adstringatur, ne quæ bona sunt excernat. SEN. Nonnulla quandoque

doque infunduntur, vt nouam acquirant naturam. BRAS. Quomodo hoc intelligis? SEN. Vt Mesue facit, cùm ait colocynthidis medullam tragacanthi mucillagine imbutam ventriculi villis adhærere desinere, imò cito permeare, neque sedi neque vesicæ obesse, & descamoneo exemplum præbet, quod oleo violaceo infusum nullo modo obesse possit. RBAS. A' Mesue denique notatur inter illa quæ infunduntur, aliqua esse quæ vim solam in infusione relinquũt, alia quæ him solam non relinquunt. sed aliquid etiam eorum substantiæ commiscetur. SEN. Quæ nam hec sunt?. BRASSA. Cassia, & tamarindi cùm hæc infunduntur eorum vis in liquorem transit in quem infunduntur, & nonnihil etiam substantiæ ipsorum in eundem liquorem transit. SEN. Hoc planissimum est, tamen rarissimè vel nunquam cassia infunditur, tamarindi verò plerũque infunduntur, & eorum substantia ab ipsis difficulter remouetur. BRASSA. Cum pinsa sunt, portio aliqua aufertur, sed hæc missa faciamus, & de infusionibus quæ quotidie fiunt pertractemus. SEN. Ab re tamen non fuit hæc quæ ex Mesue retulimus, in medium attulisse, vt cur simplicia infundantur causam haberemus. BRASS. De

infu

infusionibus nunc pertractemus quæ simpliciũ vires recipiunt, simplicia infundũtur, quia decoctionem non ferunt, decoctionem verò non ferunt, vel quia vires illas quas habent in superficie seruant, vel quia modicissimas habent. SEN. Adde vel vt à profundo aliqua simplicis medicamenti vis attrahatur. BRASSA. Hoc nunquam dixerim, quoniam eiuscemodi ebullitione potius indigent, vt à profundo ad circunferentiam vis aliqua educatur. nulla autem infusione indigent. SEN. Ita esse non dubito, sed id mihi inconsiderate in mentem venerat effutiendum, nunc verò ad rem propositam redeamus. BRASSA. De re proposita iam satis dictum esse arbitror. SEN. Cur hoc? nondum est hora quòd de infusionibus verba facimus. BRASSA. Tu ergo colloquia horis meteris? dic verò quæ est intentio nostra in hoc sermone? SE. De infusionibus peragere, quæ in Ferrariensibus pharmacopolis seruari consueuerunt. BRAS. At cùm nullæ seruentur à vobis infusiones, quid nobis dicendum relinquitur? SEN. Nihil prorsus quantum de hoc sit, at multa alia supersunt considerãda. BRAS. Tot fortè non sunt quot esse arbitraris, vt autem sermoni de infusionibus quæ diu seruari non possunt finem imponamus

(quam

(quanquan infusa aliqua diu seruari valeant) dicendum est, infusiones has tunc esse conficiendas cùm à medicis indicuntur, nisi per tres aut quatuor dies plus minus illas seruare libuerit. de infusionibus verò intelligo cùm herbarũ vires in quempiam liquorem recipiuntur, & hæc de infusionibus iam satis esse videntur. SEN. Dixisti infusa diu posse seruari, infusiones autem minimè, at infusa sunt infusionum infusa, igitur si infusa diu seruari poterunt, & infusiones diu perduraturas censendum erit. BRASSA. Non me latebat te nonnunquam declaratum esse dialectica, nunc autem video quantum profeceris, nam argumentum hoc tuum eorum quæ sunt ad aliquid regulis innititur, videlicet quòd vno posito aliud ponitur, & quod vno remoto aliud remouetur, quæ regula in ipsis relatiuis, vt relatiua sunt vera est, at in rebus ipsis hoc est in substãtia cui relationes innituntur vera non est, quoniam nunquam erit pater vt pater, nisi filius adsit, tamen is homo qui fuit quãdoque pater absque filio esse potest, idẽ in infusionibus & infusis dicendum est, infusio vt infusio non aderit, si abfuerit infusum, & è cõtrario. at res i?a quę infusio vocatur, absq; infuso esse põt, & infusum siue infusio

Infuſione, quanquam dici etiam poſſet infuſum & infuſionem non eſſe vera ad aliquid: ſed hæc quæ ad propoſitum minimè ſpectāt, miſſa faciamus. SE. Ego in his argutiis ſummè delector. BRAS. A Platone derideberis, qui pueriles has nugas tam longæuus exerceas, quoniam idem author quēdam ſenem qui in his verſabatur garrulis nugis deriſit, ac penitus à Philoſophorum ſchola exploſit. SENEX. Tamen & tu de dialecticæ præſtantia vtilitate ac neceſsitate, nonnunquam verba feciſti. BRASSAVOL. Tunc pueriles annos agebam, & de vera dialectica verba faciebam, non autem de ſophiſticis his nugis, quæ hominem deriſui tradunt. SENEX. Optarem vt edoceres quibus argumentis huius artis vtilitatem ac neceſsitatem annotabas. BRAS. Iam ſupra crepidam loqui inciperemus. SEN. Neque hac hora aliud à nobis agendum eſt. BRASSA. Poſteaquam rem hanc vehementer tibi cordi eſſe conſpicio, alias vt pueriles noſtros luſus legere poſsis efficiam.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium aquarum, quæ in publicis Ferrarienſibus pharmacopolis seruantur.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRA. Aquæ illæ quas in pharmacopolis ſeruatis, ſuntne eodem modo confectæ? SEN. Eodem prorſus, nam omnes vi ignis eliquatæ ſunt, & per vocatum alambicum ex herbis extruſæ. BRASSA. Tamen & hoc etiam modo confectæ, id eſt, vi ignis eliquatæ, diuerſo modo extruduntur. SEN. Ita conſtat; nam aliqui balneo vocato Mariæ has aquas conficiunt, alij ſolo alambico, balneum verò Mariæ ad id alludere videtur, quòd apud antiquos in duplici vaſe eſt. BRASS. Diſtillandarum aquarum modum ignorarunt antiqui; quod verò frequens

est apud Galenum in duplici vase coqui nō est balnei Mariæ modo eliquari. at est coctura quædam, quæ ab igne immediatè non fit, sed à te alia, ab igne tamen excitata, vt id quod coquitur nihil ignis recipiat, quæ verò per balneum Mariæ fiunt herbarum vi ignis eliquationes, coctiones minimè sūt, sed vaporum ab herbis extrusiones, qui vapores deinde conglobati in aquam descendunt, in hac distillandi arte authores naturā summopere imitati sunt, pluuias mollientem, nam ex vaporibus à terra, & ab aquis eleuatis pluuiæ fiunt, à solis verò calore eleuantur, à quo tenuitatem acquirunt, & in mediam vsque aëris regionem ascendunt, quæ frigidissima est, in qua cùm sunt ob loci frigiditatem condensantur, & condensati in aquam congelantur, ac descendunt, & hæc pluuia appellatur. eodem modo ars paruum quempiam plumbeum mundum effecit, in quo talia sunt à quibus vapores eleuari possunt, qui eleuantur, & vsque in mediam huius parui mundi regionem ascendunt, in qua cùm sunt, quia frigida est condensantur, & aqua efficiuntur, ac per mundi latera descendunt, & in carnali colliguntur, per canulámque exeunt. plerunque verò si aquam extrudere volumus alambicorum summitates frigida aqua refrige-

rare cogimur, vt vapores intus condensari valeant, qui alioqui ab ignis vt consumerentur, & aqua colligi non posset, sunt verò eiuscemodi instrumenta plumbo effecta, quia metallum hoc frigidum est, & vapores condensare aptum. SEN. Putasne aquas omnes quæ alambico fiunt simplicium è quibus extruduntur vires seruare? BRASSA. Aliquas seruare arbitror, alias minimè. SEN. Eas quę seruant libenter addiscerem, & eas quæ nõ seruant. BRASSAVO. In primis te in genere docebo, postea singulatim de vnaquaque herba, cuius aqua in vsu est verba faciemus. In genere igitur herbæ omnes calidæ & siccæ aquas suas optimas reddunt, quæ caliditatem seruant, ac siccitatem, at herbæ frigidæ & humidæ suam non seruant humiditatem, neque frigiditatem, quia ex igne in alambicum recepto nonnihil caliditatis acquirunt, quòd suam propriam ab aqua aufert naturam, neque aqua ista filius simplicis medicamenti, à quo extruditur amplius naturam habet. SEN. Nihil igitur habet illius simplicis à quo extruditur naturæ? BRAS. Dicendum non est quòd nihil prorsus habeat propriæ qualitatis, ad modicam habere nemo ambigere debet. SEN. Tamen endiuiæ aqua & lactucæ ac solatri (vt experientia ostendit) infrigidare valent.

BRAS.

BRASSAVO. Id quidem faciunt, sed modice, alioqui verò vehementer infrigidarent, si proprias herbarum à quibus extruduntur qualitates seruarent. SENEX. Quid igitur agendum vt proprias seruare posśint qualitates? BRASSAVOL. Decoquendæ sunt. & decoctum sumendum est, vnde in his aquis in quibus frigiditatem, & humiditatem expetimus, aquæ non sunt alambico extrudendæ, sed herbæ potiùs decoquendæ, vel in fluminis aquam infundendæ, & aquæ loco alambico extrusæ hac aqua vti debemus. tamen si quispiam his aquis potius vti exoptet, quæ vi ignis eliquatæ sunt, noscat si balneo vocato Mariæ eliquentur, humidarum ac frigidarum virium minus amittere, quàm si alambico eliquentur, vel capello vocato. nam hæ aquæ plus calidi ac sicci recipiunt, quàm illæ quæ balneo Mariæ conficiuntur. SEN. Distillandi hoc munus, vnde hoc nomen sumpsit vt Mariæ balneum vocaretur? BRASSAVOL. A mari: nam magna adest aquæ copia, quę in magno vase ebullit, fumus verò qui ab hac ebulliente aqua eleuatur, is est, qui sua caliditate humidiores partes & vaporosas ad herba eleuat, quæ in bona vocata condensantur, & aqua fiunt, quæ in vas recipiēs colligitur, vnde aqua quæ ebullit mare esse

videbitur, vt potius vocari deberet maris balneum, quã Mariæ, nisi imaginemur huius balnei inuentorem vel huius modi distillandi, mulierem quãdam fuisse Mariam vocatam. SE. Quicquid sit & vnde nomen deduxerit, ad id quod cœpimus negotium nihil facit. ego autem scire voluerim, quænam herbæ vi ignis eliquari debeãt, & quæ non debeant eliquari, sed potius decoqui. BRAS. Id libenter efficiam, si tu singulatim aquas omnes vi ignis extrusas, quas in pharmacopolis seruatis in medium attuleris. SEN. Id statim efficiam neque diu immorabor, peoniæ aquã seruamus. BRAS. Hæc alambico extrudatur, quoniam calidicate sua viget, & in frigidis affectibus præbetur, vt in epilepsia, in apoplexia, & in eiusdem generis reliquis, quanquam & mulieres illa vtãtur ad puerorum vermes, & ad affectum vulgò brutam vocatum. SEN. Seruamus & nenupharis aquam. BRASS. Hæc alambico conficienda non est, quoniam ea ad infrigidandum vtimur, alambici verò calor propriam illius frigiditatem aufert, at flores potius decoquendi sunt, & decoctum vbi opus erit exhibendum, vel saltem Mariæ balneo extrudatur. SE. Et scabiosæ aquam seruamus. BRASSA. An calida sit, an frigida eiuscemodi aqua, ambiguum videtur. nam quid

quid ſit apud antiquos ignoratur, & illi qui ſtœbem eſſe arbitrati ſunt decipiuntur, ſed in noſtro ſimplicium examine hac de re locuti ſumus, tamen quicquid ſit recentes illam calidam & ſiccam in ſecũdo ordine arbitrantur. SEN EX. Si ita eſſet vi ignis eliquata ſeruari deberet. BRASS. Et illam ita ſeruato. SEN. Et parietariæ aquam in pharmacopolis habemus. BRAS. Ad quem finem illam ſeruatis? SEN. Medici ad vrinam prouocandam illam indicunt. BRASSAV. An id verum ſit ex Dioſcoride colliges, qui ait halxinem (hoc etenim nomine illam vocat) eſſe frigidæ, & adſtringentis naturæ, ſi illam ad refrigerandum ſerues (vt vires habet) vi ignis eliquanda non eſt; ſed potius ebulliẽda, & in ſimplici aqua, ita nimirùm propriã frigiditatem ſeruabit, neque tuo fine fruſtraberis, ſi ea ad infrigidandum vti volueris. SEN. Et lactucæ aquam ſeruamus. BRA. Cùm hac ad infrigidandum & humectandum vtamur, decoctum tunc facito, quando à medicis lactucæ aqua indicitur. SEN. Hoc non efficiam ne cum illis contendere cogar. BRASSA. Verùm cùm hanc aquam ego indixero, decoctum pro meis ægrotis præbeto. SE. Alambico etiam diſſoluta frigida eſſe videtur, quia experiẽtia oſtẽdit imbecilliorẽ nonnullis ventriculũ reddidiſſe,

qui illam exhausere. BR A. Non negatur in hac aqua etiam vi ignis eliquata frigiditas aliqua, sed tanta non est quanta indiget medicus vt ægrotanti applicet, quando ægrotãtem secundùm talem gradum alteraturus est. SEN. Et maluæ aquam seruamus. BR. Alambico dissoluta seruari potest, quia caliditatem aliquam habet, at ipsius humiditas ab ignis calore remittitur. SE. Neque bardanæ aquam præterimus. BR ASSA. Est vngula caballina. SEN. Nos etiam farfaram vocamus. BR ASS. Bechion à Græcis, à Latinis tussilago dicitur, quia tussi opitulatur, cùm frigida sit herba, decoctio potius facienda est, quàm alambico eliquanda. SEN. Quomodo frigida si tussi opitulatur? BR ASSA. Partes aliquas calidas habet, idcirco à Gale. acredinẽ habere notatũ est, idcirco non magnifacio, siue huius herbæ aqua per alambicũ collecta sumatur, siue per ebullitionẽ in dulci aqua. SE. Et capillorum veneris aquam seruamus. BR. Adiãthũ est apud Dioscor. & Gal. capillus veneris. Gale. verò notat inter caliditatẽ & frigiditatem esse symmetron, idcirco vbi moderata indigemus caliditate aqua vi ignis eliquata vti poterimus, si verò temperato frigore indigeremus, esset potius decoquẽda herba, habet & desiccãdi facultatem, quæ in aqua vi ignis eliquata ma-

gis

gis pollet. SEN. Et maioranæ aquam seruamus. BR. Galenus dicit in caliditate esse tertij ordinis, in siccitate secundi, idcirco igne detrusa, quia ipsius caliditas augebitur, seruari poterit. SE. Quid sentis de sabinę aqua, qua nullum caret pharmacopolium? BRASS. Ipsius vis calida est, idcirco vi ignis eliquanda, quæ caliditate adhuc magis vigebit. SE. Non deest in meo iuæ aqua pharmacopolio. BR. Et hæc ignis vi ab ipsa herba extrudenda est, nam in secundo ordine calefacit, in tertio iuxta Galenum desiccat, hæ verò qualitates ignis vi vehementiores reddũtur. SE. Arbitror idem iudicium futurum de apij aqua apud nos recondita. BR. Idem prorsus. SEN. Et idem erit de aqua ex eupatorio iudicium. BR. Hoc non est tam certum, tâm que constans, quoniam à Galeno notatur incidendi, extergendique facultatem habere, citra manifestam caliditatem, propterea posset & vi ignis eliquari, & ebulliri. SEN. Quid de scolopendrio dicendum? BRASS. Si de illius herbæ aqua, quæ passim à pharmacopolis scolopendria vocatur, & ab antiquis phyllitis intellexeris, cùm frigida sit herba, & adstringens, erit potius decoquenda, quàm ab ea vi ignis extrudenda aqua, at si antiquorum scolopendriam intellexeris, quòd à pharmacopolis citrach vocatur,

cùm sit herba calida, caliditatéque vigeat, vi ignis eliquari poterit, atq; seruari. SEN. Et portulacæ aquam seruamus. BRA. Hæc nullo modo est igne eliquanda, nam ea qua possset frigiditas remitteretur. SEN. Et chamæmeli aqua nostra vasa plena sunt. BRAS. Cùm tẽperata sit herba, poterit vi iguis eliquata seruari, & si opus erit decoctum etiã confici. SE. De matricariæ autẽ aqua quid dicendum videtur? BRA. Cùm sit calida herba, & calor ab alambico vehementior reddatur, igne eliquatam seruatam esse censemus, imò & idem iudicium de saluiæ aqua, menthæ & hyssopi faciendum est. SEN. Et has omnes seruamus, & vna rutæ aquam, BRA. Et hæc est alambico confecta seruanda. SE. Fortè & cardui benedicti, & lupulorum aqeas & asparagi igne eliquatas seruare oportet. BRASS. Hæ herbæ prorsus calidæ sunt, caliditatéque vigent, quanquã in lupulis aliqua fortè sit ambiguitas, tamẽ calidos esse constat, propterea & hanc, & illam igne eliquatas seruato. SEN. De solani aqua quid sentire oportet? BRASS. Quid aliquid quàm illam non esse seruandam, quæ igne sit eliquata? frigidissima nimirum herba est, & frigiditate pollet, idcirco ne vi ignis incalescat cùm ea indigemus herba decoquenda est, & decocto vtendum, idem de cucurbitæ

aqua

aqua cēsendum est, de aqua plantaginis, de endiuiæ aqua, de aqua violarū, & similibus. SENE. Quia omnes frigidæ sunt. at de cuscutæ aqua quid sentis? BRASSA. Nescio an citros vocem, an herbam hoc quod cuscuta dicitur, de qua recentiores ambigunt. SE. Sunt veluti capillamenta, à nonnullis podagra lini vocatur, quoniam lini culmos lædit, nam lini plantas ambigit, tegit, & crescere non permittit. BR. Ferrarienses rustici grungum vocāt, nōnulli existimāt esse calida capillamēta, alij frigida. in vsu est huius plātæ aqua ad iecoris obstructiones reserādas, ratione huius actionis calida esse videbitur, tamen secundū ordinem excedere nō sentio, vnde poteris, & hanc seruare vi ignis eliquatam, quamuis & per decoctionem vires proprias seruare pòssit. SEN. Et graminis aquam seruamus. BRASSA. Hanc herbam temperatā esse arbitror, in actiuis scilicet qualitatibus, tamen ob dulcedinem quam habet ad temperatam dependere caliditatem, vel saltem calidas partes habere, quanquam Galenus in sexto simplicium dicat, radicem eius esse modicè frigidam, & siccam, de herba verò dicit quòd primo excessu refrigerat, in humiditate verò & siccitate moderata est, verùm dulcedo aliquid caliditatis habere testatur. at mulieribus quæ ipsa

ipſa vti volunt ad necandos vermes in pue-
rulis iubeo vt illam decoquãt potius, quàm
vt ignis eliquatam accipiant. SEN. Audiui a-
lias te dicentem vermes haud necare, cùm
tamen herba ſit apud omnes publicitus re-
cepta. BR. Et nunc iterum audies, nam her-
ba eſt quæ vermibus potius blãditur, quàm
aduerſetur. nam non ſolùm non eſt amara,
ſed dulcedine quadam viget, quo ſapore ver
mes delectantur, tamen vt mulieribus ſatiſ-
faciam nonnunquam contentus ſum, vt hac
herba vtantur, ne tandiu imbibitam opi-
nionem ſtatim eruere volens deridear. nam
& ſi vermibus non aduerſetur, febri ſaltem
aduerſari videtur, imò iubeo vt ſimul ebul-
liat, cum huius herbæ radice hordeum, quo-
niam qui vermibus vexantur, vt plurimùm
febre correpti ſunt, præſertim ſi vehemen-
ter iis corripiantur. at de his ſatis, quæ ad
hoc propoſitum minimè ſpectant. SENEX.
Sumne graminis igne confectam aquam
ſeruaturus? BRAS. Vt lubet, tamen mihi po-
tius arridet vt in aqua ebulliat. SEN. Et be-
tonicæ aquam in pharmacopolis habemus.
BRAS. An calida ſit, an frigida. à Galeno mi
nimè explicatum eſt, tamen vires quas re-
fert calidam eſſe oſtendunt, quæ non niſi à
calido medicamento haberi poſſent: inquit
enim quòd incidit, & eſt amara, ac ſubacris,
calcul

calculos rumpit in renibus, pulmonem, pectus, & iecur expurgat, abstergítque, menses quoque cit, & comitialibus prodest, cum rupta conuulsáque curat, postremò acidum ructantibus, & ischiadicis pota auxilio est, hi affectus non nisi à causa calida fieri possunt. arbitror verò esse in secundo ordine calidam, quia sensu calidam esse percipitur, & in eodem ferè ordine exiccare, vel in primo saltem intenso. SE. Ex hac igitur herba aqua vi ignis eliquata seruanda erit. BR. Iam ex te ipso noscere incipis, quænã herbæ sint vi ignis eliquãdæ, & quæ minimè. SE. Vir esset pinguiori mineruæ præditus, qui hoc statim non nouisset cùm à te dictum sit, & verè dictum aquas ab igne in alambicum agente nonnihil caliditatis adipisci, idcirco cùm frigidæ herbæ hoc modo igne eliquentur earum aqua frigiditatem remittit. in herbis autem calidis earum caliditas augetur.

BRASS. Argumentum sumito quòd aquæ ab ignis caliditate nonnihil recipiant, quoniam cùm bibuntur sensus quidam vstionis in ipsis semper sentitur; quem vstionis sensum vulgus brustolinum vocat, ac si rei vstulatæ odorem nactæ sint, si verò balneo vocato Mariæ aquæ conficiantur, huius odoris speciem vel non habent, vel modicissimè haben , idcirco si frigidæ aquæ Mariæ bal

balneo eliquentur, minus caloris recipiant, vnde si ex herbis frigidis aquas vi ignis eliquatas extrudere volueris, in vocato Mariæ balneo eliquentur, veruntamen in frigidis herbis decocta potius semper seruabo, quàm aquas vi ignis extrusas. SE. Et pimpinellæ aquam seruamus. BRASS. Ea medici vtuntur ad incipientes hydropes, ad cachexias, & alios similes affectus, tamen ignota est apud antiquos herba. nonnulli arbitrati sunt esse Dioscoridis Thelephium, apud Theophrastum mentio fit bibinellæ herbæ, Theodoro Gaza ita vertente, quicquid tamen sit videtur apud antiquos ignota, vnde vel ea nõ vtor, vel rarissima vtor, nonnulli putãt quòd lapidem in renibus ac vesica confringat. SE. Cùm de simplici aliquo medicamento audio, quòd vesicæ lapidem frangat, semper vires aliæ quas illi attribuunt authores, mihi suspectæ sunt, quoniam huius sententiæ sum, nihil prorsus esse quòd vesicæ lapidem confringere possit, præter malleum & incudem. BRASSA. Neque ego à tua sententia, vel tantillum dimoueor; sed & hi addunt pimpinellam contra stranguriam valere, & dysuriam, & quòd vim habet vrinam prouocandi, & iecoris obstructiones ac lienis aperiendi, nonnulli arbitrati sunt pimpinellæ puluerem in ecclegma redactum

in melle, vel zuccaro in febriētibus ad duas drachmas per multum tēporis insumptum, cum quatuor vnciis aquæ pimpinellæ ægrotum à phthisi liberare. SE. Hoc mirificum esset. BRA. Imò proficuum, si experientia ita esse ostenderet. SE. Quid putas tu? BR. A' phthisi non liberaturum etiam si mille pinpinellæ acetaria ederentur. SEN. In accetariis plerunq; pinpinellam cōmisceri vidi. BRA. Tamen ex his herbis est, quæ difficulter coquuntur. SE. Seruanda igitur erit aqua vi ignis eliquata. BRA. Illa inquā ex pimpinella. SE. At ex chelidonia, quænam seruanda est. BRA. Consideremus prius quid Galenus de ea sentiat, arbitror te seruare chelidonij maioris aquam. SE. Illam prorsus. BRA. De eo autem Galenus dicit esse tertij ordinis absoluti iam calefacientium & exiccantium. SE. Iam scio aquam ex chelidonio igne eliquatam potius esse seruandam, quàm decoctum faciendum: sed & idē iudicium in absinthij aqua faciēdum est, & in aqua melissæ. cùm sint calidæ harū aquarum herbæ. BRAS. Ex te ipso iam negotiari potes. SEN. Tamen mihi summè placet, vt omnes quas in pharmacopolis seruamus aquas contemplemur, aut illas saltem nominemus. BRAS. Vt lubet. SEN. Nescio quid faciendum sit de buglossæ & boragi-
nis

nis aquis. B R. Si herba quæ vulgò buglossa vocatur cyrsion sit apud antiquos, est calida herba, & borago, quã Dioscorides ac Galenus buglossum vocant calida est, & humida, caliditatis ratione igne eliquari deberet, humiditas verò vt decoquatur expetit, quoniam humiditas per decoctionẽ facilius seruatur, imò & aqua in qua dequoquitur ad illam nonnihil addit. at cùm hæ aquæ ad hilaritatẽ insumãtur, & potius temperatæ sint, quàm in hac vel in illa qualitate multũ excedãt, idcirco per Mariæ vocatũ balneũ eliquatę, potius seruãdæ, nã ita gratiores erũt neq; in hoc conficiẽdi modo humiditas multum amittitur. S E. Quid dicendũ est de verbenæ aqua? B R. Quid? quòd alambico educta seruanda sit: nã vt Galenus dicit vim habet hactenus desiccandi, vt vulnera cõglutinet. an verò calida sit an frigida minimè exprimit. nos in frigiditatem inclinare putamus, siue de recta loquamur, siue de supina verbenaca, de recta Dioscorides dicit ignes sacros cohibere, & exedentia cõpescere, hæc verò sunt rei frigidæ munia, nõ autẽ calidæ. supinã autẽ contra tertianas prębet. at quicquid sit, illã quæ in Mariæ balneo eliquata est, seruato. S E N. Et fumi terræ aquam seruamus. B R A. Herbã calidam esse ipsius vires ostendũt, quæ obstructiones aperit, vrinam

nam prouocat, & ventriculum roborat, démque sapor ostendit, qui acris est, & amarus, licet Galenus addat & aliquid habere acerbitatis. SEN. Ex his ergo inferendum est, aquã vi ignis eliquatã seruari debere, at de acetosæ aqua quid dices? BRAS. Nihil aliud quàm esse per decoctionem faciendam cùm sit frigida herba. SEN. Si frigidam esse nouissem, neque istud ignorassem, eius scilicet aquam per decoctionem esse feciendam, verum & cichorij aqua eodem modo erit paranda. BRAS. De hoc ambigendum non est, cùm frigidę sit temperiei. SEN. Est etiam siccæ. BARS. Ita Galenus ait, & has vtrasque habet in secundo excessu qualitates. notáque domesticam esse syluestri magis frigidam, notat insuper multæ humiditatis admixtionem siccitatem extinguere. vnde per decoctione potius erit facienda, si hac humiditate vtamur. si autem siccitate vti voluerimus, per alambicũ facta potius erit seruanda. SEN. Et iridis aquã in pharmacopolis seruamus. BR. Et hæc vi ignis eliquãda est: quoniã caliditas in ipsa exigitur & siccitas. SEN. In alchachengi aqua quid facturus sim ignoro. BRA. Cùm hac aqua ad aperiendum, & vrinã prouocandã vtamur, calidam esse cõstat. SE. Reliquum nõ ignoro. BR. Quid scilicet? SEN.

Esse vi ignis eliquandam, sed & corticũ faba rum aquam seruamus. BRA. Vrinæ ardorem mitigat, quia frigida est, & cortices illi frigidi sunt & humidi. SEN. Hoc ostendit aquam esse per decoctionem faciendam. BR. Verum esset si virides cortices per hyemem seruari possent, at cùm seruari non possint, aqua balneo Mariæ ex his corticibus in æstate fiat. SEN. Imò vtuntur etiam ad mitigandam vrinam si acris est, cicerum presbyterorum aqua. BRAS. Si hæc herba saliunca sit calida potius est, quàm frigida, & vrinam prouocat, idcirco potius seruanda est alambico confecta. SEN. Et lauandulæ aquam seruamus, quam igne eliquari oportere regulę à te enarratæ ostendunt. BRAS. Si spicæ genus sit, vel non sit, tecum facio. nam calida herba est, atque sicca, & his viget qualitatibus sicuti & roris marini aqua vi ignis eliquata seruanda est, cùm & ipsa caliditate ac siccitate polleat. SEN. Et citrangulorum aquam ad epithemata pro roborando corde seruamus. BRAS. Et hæc quoq; calida est, & Mariæ balneo conficienda. SEN. Quid de Eufragiæ aqua dicendum videtur? BRAS. Nondum reperi apud antiquos euphragiam, cùm tamen herba sit oculis vtilissima, & quæ illos abstergit, ac visum acuit. SEN. Ignoras igi-

tur

tur qua qualitate sit prædita? BRAS. Imò non ignoro, quia calida herba est in secundo ordine, & in eodem etiam excessu sicca, abstergítque ac emundat, & visum puriorem redit, oculorúmq; humiditates resoluit. SEN. Ergo seruanda est vi ignis eliquata. BRAS. Ita seruanda prorsus, reliquas prosequaris aquas. SEN. Nullas alias seruamus. BRAS. In officinis igitur aquam vocatam Nampham non habetis. SEN. Neque habemus, neque seruamus, at illam myrobolæ seruant. BRASSA. Si quispiam medicus pro epithemate illam indiceret, quid à te ageretur? SEN. Ad myropolas statim mitterem, quorum in foro copia est, & illam ad quantitatem quæ tunc sufficeret emerem. BRAS. Et profectò eiuscemodi aqua non est diu seruanda, cùm eius odor euanescat, si nullas alias in pharmecopolis seruatis aquas, ab re non erit ad prandium accedere, reliqua quæ ad hoc negotium attinent cùm tempus dabitur oportunũ tractaturi, interim verò scito frigidas aquas vi ignis eliquatas in vsum venire posse, cum tanta non indigemus frigiditate quanta est herbæ cuius est aqua, frigiditas. SEN. Neque hoc prætereundum erat.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium suffuf & pulverum quæ apud Ferrarienses *pharmacopolas in vsu sunt.*

BRASSAVOLVS, SENEX.

BRASS. Illane seruatis quæ à Mesue suffuf nominatur? SEN. Neque scio quid suffuf nomen significet imò si quispiam canem lapide percuteret ac diceret inter iaciendum suffuf, non dubito quòd tantùm à loco in quo est discederet, quãtum pedes illum ferre possent. BRASSAVOL. Imò & si prolata dictione caro vel panis percutiatur idem efficiet. SENEX. Neque in illo morabitur loco si panibus & ossibus impetatur. at quid significat nomen hoc suffuf? BRASS. Est arabum nomẽ quod pulverem odoratum significat, antiqui nonnullis vtebantur odoratis pulueribus

ueribus ad membra intrinsecus & extrinse-
cus roboranda, & ad flatus ac alia similia ar
cenda, semper autem erant odorata, propter
ea, dici potest quod de odoratis pulueribus
hic loquemur. SEN. Nos in pharmacopo-
lis diuersas puluerum compositiones ser-
uamus, sed multæ non sunt odoratæ. BRAS
SAV. Mihi animo est vt omnes illos pulue-
res contemplemur. SEN. Nihil ad rem fa-
ciunt, quia odorati non sunt, & præterea ali
âs ingrediuntur compositiones quibus dein
de vtimur compositis. at si suffuf puluerem
significat, de his pulueribus agemus, & idē
erunt quod suffuf. BRAS. Tamen suffuf
& puluis differre videntur. SEN. quo nam
modo? BRAS. Quia puluis nomen est ge
nerale ad quocunque pulueris genus, & vnū
quoque simplex medicamentum siue crasse
siue tenuiter in puluerem redactum, pul-
uis dici potest, & cinis, ac terra ipsa mi-
nutissimè trita puluis dicitur. at suffuf est
puluis tenuissimus atque odoratus. SEN.
Pulueres igitur omnes quos in pharma-
copolis seruamus sum adducturus?
BRAS. Illos omnes, vt cōtemplemur nun
quid ipsorum aliquis suffuf sit, nam suffuf
puluerem significat ex pluriū simplicium
pulueribus confectum atque odoratū, hos
igitur tuos pulueres in medium adducito.

SEN. En puluerem quendam seruamus ex quo fit stomachica nocrea. BRA. Quisnam est? SEN. Hic qui sequitur:

℞. Cinnamomi Gingiberis
Singulorum ℥ j.
Macis Nucis moschatæ
Cariophyllorum Singulorum ʒ j.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. hũc seruamus puluerẽ ad trazeã stomachicã cõficiẽdã. BR. Est odoratus puluis & talis qui vẽtriculũ roborat, flatus dissoluit, coctionẽ procurat, obstructiones aperit, & reliqua agit, quę aromatũ calida facere cõsueuerũt: at de illo nihil in pręsentiarũ dicendũ videtur, quoniã agemus cũ de trazea ipsa verba faciemus. SE. Seruamus etiã & diagalangæ species. BR. Quænam sunt? SEN. Hæ quæ sequuntur,

℞. Galangæ ℥ j. ß. Gingiberis ʒ vj.
Glycyrrhizæ ʒ ij. Piperis ʒ iij.
Hyssopi siccæ Gariophyllorum
Cardamomi maioris Cinnamomi
Nucis moschatæ Singulorum ʒ j.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. BRAS. Et eiuscemodi puluis suffuf vocari potest, cùm odoratus sit. de quo agemus quando de diagalanga sermonem habebimus, dissoluit & ipse flatus, ventriculum roborat, & frigida membra calefacit. SEN. Cùm de hoc puluere alibi etiam tractaturus sis, senæ puluerem

In mediū afferam, qui ad catapotia continē-
da seruatur, ad electuaria insuper, & quādo-
que ex iure in potu sumitur, vel ex aliquo li
quore. BR ASSA. Puluerem hunc adducito.
SE. Illū audito.

℞. Foliorum senæ Tartari albi
Singulorum ℥ ij.
Gariophyllorum Cinnamomi
Galangæ Amidis
Singulorum ʒ ij.
Diagridij ʒ iij.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. BR ASS.
De hoc puluere in libello in quo de cathar-
ticis agimus medicamentis quæ pilularum
formā non seruant, locuti sumus. SEN. Me-
moria habeo, propterea pulueres hieræ sim
plicis Galeni in medium adducam. BR ASS.
qualesnam? SEN. Hos:

℞. Cinnamomi Mastiches
Assari Croci Xylobalsami
Spicæ cardi Singulorum ʒ vj.
Aloës optimi ʒ c.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. BR ASS.
De hoc puluere vbertim locuti sumus in
nostro pilularum examine. SEN. De specie-
bus ergo hieræ picræ Galeni verba facia-
mus. BR ASS. Illas referto. SEN. Hæ sunt:

℞. Cinnamomi Croci
Spicæ nardi Schoeni Assari

 Casiæ

Cassiæ ligneæ Xylobalsami
Carpobalsami Violarum
Absinthij Epithymi Agarici albis
Ros.rub. Turbith electi
Colocynthidis Mastiches
Singulorum ℥ j.
Aloës ad pondus omnium.

BRA. Et de hac hiera in prædicto loco verba fecimus, & vna ostendimus nō esse Galeni, neq; illam vnquā somniasse Gale. SEN. de aromatico igitur rosato Gabrielis agamus, cuius species, id est, pulueres in pharmacopolis seruamus, ita verò conficitur,

℞. Ros.rub. ʒ x.
Glycyrrhizæ rasæ ʒ iij. ℈ ij.
Ligni aloës Sandalorum citrinorum
Singulorum ʒ ij.
Cinnamomi electi ʒ iij. ℈ j.
Macis Gariophyllorum
Singulorum ʒ j ℈ ij.
Gumi arabici Tragacanthi
Singulorum ℈ v. G vij.
Nucis moschatæ
Cardamomi maioris Galangæ
Singulorum ℈ ij.
Spicæ nardi ℈ j. G vij.
Musci G xiiij.
Ambracani ℈ j. G vij.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

BRASS. Absurdum videretur nos medicamentis locum præoccupare velle: de hoc enim agemus quando de aromatico rosato verba facturi erimus. SENEX. De speciebus igitur, id est pulueribus confectionis Elescophagamus, quæ ex his conficiuntur,

℞. Scamonij Turbith albi
Singulorum ʒ ij.
Cariophyllorum
Cinnamomi Gingiberis
Myrobalanorum emblicorum
Nucis moschatæ Polypodij
Singulorum ʒ ij. ß.
Zuccari albi ʒ vj.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

BRASS. De hoc locuti sumus in medicamentorum examine quæ pilulæ non sunt, & catharticã vim habent. SEN. Frustra igitur hæc refero. BRAS. Non frustra, quia in memoriam saltem illa reuocas, quæ nisi sæpius pertractentur, obliuioni traduntur. SEN. Puluerem igitur audito quem ad necandos vermes seruamus.

℞. Cinnamomi electi ʒ ij.
Gingiberis Cornucerui vsti
Spodij Peoniæ
Corallorum rubrorum
Lupinorum Dictamni
Coriandrorum præparatorum

Singulorum ℥ j.
Seminum caulium Centonici
Sementinæ Singulorum ℥ j.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

BRASS. Et de hoc etiã puluere locuturi sumus,cùm de electuariis & vocatis cõfectionibus agemus. SE. Et pro diacymino conficiendo puluerem seruamus qui talis est.

℞. Cymini præparati ʒ vj.
Cinnamomi Gariophyllorum
Singulorum ʒ iij.
Gingiberis ℥ ß. ℈ ß. Galangæ ʒ j. ß.
Piperis Satureiæ Calamenthæ
Singulorum ʒ ij.
Piperis longi ʒ ß.
Spicæ nardi Nucis moschatæ
Singulorum ℈ ij.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

BRASS. Et de hoc in prædicto agemus loco. SEN. Puluerem igitur diarhodon abbatis cõtemplemur,qui hoc modo cõficitur.

℞. Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorum
Singulorum ʒ ij. ß.
Tragacanthi Gummi arabici
Spodij. Singulorum ℈ ij.
Assari Spicæ Masticхes
Cardamomi maioris
Cardamomi minoris Croci

Ligni

Ligni aloës Gariophyllorum
Galliæ moschatæ Seminum anisorum
Seminum fœniculorum Cinnamomi
Seminum basilici Berberis
Seminum scariolæ
Seminum portulacæ Maluæ
Lactucæ Papaueris albi
Cydoniorum Citruli Melonis
Cucumeris Cucurbitæ
Singulorum ℈ j.
Ossis de corde cerui Margaritarum
Singulorum ℈ ß.
Zuccari candi Rosarum rub.
Singulorum ʒ j. ß.
Succi glycyrrhizæ Rhabarbari electi
Singulorum ℈ j.
Camphoræ Ĉ vij. Musci Ĉ iij. ß.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

BRASS. Neq; de hoc puluere vel tantillum verba facturi sumus, quoniam in libello de electuariis, de eo vt conuenit, verba faciemus. SEN. Abstinere non possum, quin puluerem illum referam, ex quo diamuscum dulce conficimus, est verò hic:

℞, Croci Doronici Zedoariæ
Ligni aloës Macis
Singulorum ʒ ij.
Albarum margaritarum
Setę crudę adustę Carabe
Corallo

Corallorum rubrorum
Galliæ moschatæ Melissæ
Singulorum ℥ ij. ß.
Been albi Been rubri Folij
Serici Gariophyllorum
Singulorum ℥ j.
Gingiberis Cubebarum
Piperis longi Singulorum ℥ j. ß.
Musci ℈ ij.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

BRASS. Et de hoc etiam puluere tunc agemus cùm de diamosco dulci in electuarijs pertractabimus. SEN. Seruamus & diambræ pulueres, qui sunt.

℞ Cinnamomi Doronici
Gariophyllorum Macis
Nucis moschatæ Folij
Galangæ Singulorum ℥ iij.
Spicæ Cardamomum maioris
Cardamomum minoris
Sandalorum citrinorum Ligni aloës
Piperis longi Singulornm ℥ ij.
Ambracani ℥ j. ß.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. Neque hic puluis in præsentiarum considerandus est. sed suo loco de illo pertractare satis erit. tunc verò pertractabitur cũ de electuarijs verba faciemus. SEN. Temperare non possum quin pulueres diatrion pipe

pipereon in mediũ afferã, etiã si illos minimè contẽplaremus. hic verò est ille puluis.

℞. Piperis albi Piperis nigri
Piperis longi Singulorum ℥ ij.ß.
Gingiberis Thymi Hasce
Anisorum Singulorum ℥ j.
Spicæ Amomi
Singulorum ℈ j. C̈ x.
Casiæ Seminum apij
Sileris montani Assari
Enulæ siccæ Singulorum C̈ xv.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BR. De diatriõ pipereon suo agemus loco, propterea ne ipsius tractationem præoccupemus: tunc enim de illo agemus, quãdo in aliorũ ordine erit pertractandum. mirũ verò est quòd pulueres in pharmacopolis non seruetis, qui deseruiant solum vt pulueres, & compositiones alias non ingrediantur. SE. Cõstrictuum puluerem ad hũc vsum seruamus. BR. Cuius authoris est? SEN. Est puluis (vt vocant) magistralis, qui certum non habet authorem, sed ita in vsum receptus est. BR. Pulueris compositiones referto. SE. Hæc est quæ sequitur.

℞. Boli armeni Terræ sigillatæ
Nucum cyparissi Seminũ portulacæ
Myrtillorum Acaciæ
Singulorum ℥ ß.

Se

Seminum plantagini Gypsi
Singulorum ℥ ij.
Thuris albi Sanguinis draconis
Singulorum ℥ ij.
Mastiches Tragacanthi
Gummi arabici Consolidæ maioris
Singulorum ℥ v.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

BRA. Cùm medici constrictiuum pulueremindicunt tu hunc præbes? SE. Hũc semper præbeo nisi medicus quispiam particulariter puluerem alium indixerit. BRA. Sunt & alij Ferrariæ pharmacopolæ, qui hunc puluerem conficiunt, sed plura habent in compositione simplicia, quàm tu adduxeris. SE. Quænam? BR. Leporis pilos, chartã vstam, & furni fuliginẽ. SE. Compositionẽ quã alij parãt integrã adducito, nam memini me illã quãdoq; vidisse, in quo autem loco, mente non teneo. BRAS. Hæc est quam refero compositio, à tua etiam in ponderibus differens.

℞. Boli armeni Terræ sigillatæ
Seminum portulacæ Myrtillorum
Acaciæ Pilorum leporis vstorum
Seminum plantaginis Chartæ vstæ
Singulorum ℥ j.
Fuliginis furni Gypsi
Singulorum ℥ iiij.

Sang

Sanguinis draconis Thuris
Aloes Singulorum ℥ ij.
Masticbes Tragacanthi
Gummi arabici Consolidæ maioris
Singulorum ℥ j.
Misce, & in puluerem redigantur.

SE. Percipio iam in hoc puluere plura esse simplicia, quàm in meo. at meo haud pauci vsi sunt, & valdè profuit. BRASSA. In hoc puluere conficiendo nonnulli dicunt crasso modo terenda esse simplicia, quod absurdum iudicare oportet: nam nõ solum sunt tenuissimè conterenda, sed etiam per cribrum ex pergameno eliquenda. SEN. Sumiturne per os hic puluis? BRAS. Sumi nihil prohiberet, at eius frequentissimus est per extrinseca vsus, quando sanguis sistendus est: tunc enim oui albumen sumunt ac concutiunt, postea huic pulueri miscent, & stuppis, vel linteis, vel penicillis recipiunt, & supra locum è quo emanat sanguis imponunt, nõnulli oui albumine & plantaginis succo ad puluerem ipsum dissoluendum vtuntur. SEN. Idem est & pulueris quem seruo vsus. BRAS. Idem prorsus est, sed is quem adduxi magis adstringit. SEN. Omnes igitur aut meum seruant puluerem, aut eum quem adduxisti? BRAS. Minimè omnium, nam multi à

alio

alio vtuntur constrictiuo pulnere,& alium seruãt. SE. Quẽnã? BRA. Hũc qui sequitur:

℞. Boli armenti ℔ j.
Myrtillorum ℥ vj.
Sanguinis draconis ℥ iij.
Mastiches Thuris
Singulorum ℥ j.
Rof.rub. Balaustiarum
Singulorum ℥ ij.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

SEN. Puluis quem seruo est longè vehementior isto. BRAS. Inficias minimè eo, & ille quem superius adduxi est tuo vehementior. SEN. Extantne alij, qui alium seruent? BRAS. Imò apud aliquos pharmacopolas hunc seruari vidi.

℞. Mastiches Thuris
Nucum cyparissi Antimonij
Corticum granatorum Balaustiarum
Copularum glandium
Singulorum ʒ ij.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

SEN. Et ego quoq; hunc puluerem seruo, sed cùm alicui intestinum exit, illum tantum præbeo. BRAS. In hoc casu ob id conuenit quia adstringit, verum alij pharmacopolæ pro constrictiuo puluere hunc adhibent. cùm simpliciter constrictiuus puluis indicitur, & prorsus constrictiuus est

eſt, non tamen aliorum comparatione, nam vehementius adſtringunt ſupraſcripti, & hic quem pro inteſtini recti exitu ſeruas, non tantum adſtringit, ſed etiam membra roborat, ſupra quæ ponitur. SENEX. Suntne antiqui de aliquo conſtrictiuo puluere locuti? BRASS. Sunt prorſus. nam Galenus in quinto methodi medendi libro puluerem quendam deſcribit, quo in omni ſanguinis profluuio ad aſtringendum vtitur. SENE. Opto ſummoperè hunc Galeni puluerem addiſcere. BRASSA. Id ſtatim efficies, nam ſuum puluerem ita Galenus conficit,

℞. Thuris partem vnam

Aloës partis vnius ſemiſſem

Miſce, & fiat puluis ſubtiliſsimus. SEN. Quomodo hoc puluere vſus eſt Galenus? BRAS. Illum cum oui albumine ad mellis craſsitudinem ſubigit, poſtea pilo leporis molliſsimo excipit, & loco ſupraponit, vnde ſanguis emanat. SEN. Nonnullos vidi, qui medicamentum pilis non excipiunt, ſed pilos potius minutim incidunt, & medicamento miſcent. BRASS. Hoc non magnifacio, nam tot poſſent inciſi pili accipi, quòd illis etiam medicamentum exciperetur. Aetius verò eodem vtitur medicamento, & pilis non excipit, ſed lana, locóque imponit. SEN. Alios etiam vidi, qui goſopion accipiebant

piebant. BRAS. Nonnulli etiam sunt, qui sequenti vtuntur constrictiuo puluere.

℞. Thuris Aloës
Pilorum leporis vstorum
Boli armeni Sanguinis draconis
Terræ sigillatæ Mastiches
Singulorum ʒ j.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. SEN. Quinam est ipsius vsus modus? BR ASSA. Is qui superius in aliis pulueribus dictus est, plantaginis succo misceatur, & oui albumine, stuppáque excipitur. SENE. Ego nunquam vidi te constantem cùm pulueres constrictiuos indicis, sed modo vno, modo alio veteris puluere. BR. ASSA. Ita fieri necessarium est, cùm diuersæ etiam sint intentiones, ad quas ego vtor, & modo hunc adstringentem pulueream modo illum vt affectui quē curo, conuenit, mihi parandum iubeo, & nunc duo, nunc tria, nunc plura misceo simplicia, vt plus, & minus, adstringere animo est, & vt simul membra ipsa roborare intendo. SEN. Quo modo adstringentia per magis & minus differunt? BR AS. Si omnia in ordinem quæ adstringunt tibi referre voluerim, & secundùm vires proprias, secundùm magis & minus distinguere, nimis amplum esset negotiū. at paucula quædam per hunc ordinem tanquā omnium specimen adducam.

tam de quibus Galenus mentionem facit, in sexto de compositione medicamẽtorum secundùm locos, capite tertio. S E. Hęc haud oscitanter expecto, & ore aperto à te deprehendere incipio. B R. Hæc moderatè adstringunt, rosæ, rosarum flos, palmulæ, phænicobalani, pampini vitis, rubus, rubus caninus, aspalatum, cyperum, cycinum, siliquę mori, mori radices, hypocisthis, mala austera, pira acerba, sorbi, rheom aloë, iunci rotundi odorati flos, radix nardi indicæ, radix nardi communis. S E N. Quæ post hæc vehementius adstringunt? B R A. His fortiora sunt, neque manifestam habent asperitudinẽ. fructus spicæ Aegyptiæ, rheon, diphryges, rhus obsoniorum, balaustium, cycini, malicorium, galla, galla omphacitis, baccę myrthi, cotonea acerba, virgulta tenera ilicis, arbuti, smilacis, phagi glandes, corna, mespila, fructus memœcilli. eximiè verò adstringentia sunt, omnia aluminis genera, sed scissum est tenuiorum partium, ideo vtilius, atramentum sutorium, tamen aliquid habet caliditatis. S E N. Acaciæ nullam mentionem fecisti. B R A S. Sub Aegyptia spina continetur. S E. Neq; de bolo armeno, aut terra sigillata verba habuisti. B R A S. Inter mediocriter astringentia numerãda sunt: at hic locus non est de astringentibus omnibus per-

tractandi. tibi autem in præſentiarum ſatis ſit, vt hæc ex Galeno ſumpta pro exemplo poſuerim, vt tu ipſe alia ex his inuenire queas. SEN. Cuperem vt tu conſtrictiuum quendam puluerem conficeres, qui vehemẽtiſsimus eſſet. BRAS. Hic eſt vehementiſsimus adſtrictorius puluis.

℞. Aſpalati Muſci Helenij
Myrrhæ Thuris Thuris corticis
Maſtiches Nucum cypariſsi
Myrices Cyperi Hypociſtidis
Litij Acaciæ Rhu obſoniorum
Nucleorum pineorum
Balauſtiarum Malicorij
Buccinorum Eboris
Cornu cerui Seminum plantaginis
Seminum hederæ Aloës
Sarcocollæ Symphyti
Mororum rubrorum exiccatorum
Pſylij Myrtillorum
Plumbi cremati Aluminis liquidi
Pumicis Gypſi
Corallorum alborum
Lapidis hæmaticis
Gallæ omphancitidis
Cornum fructus Maceris
Maſtiches Conſolidæ maioris
Singulorum ʒ iij.
Lapidis armeni Boli armeni

Terræ

Terræ sigillatæ Squamæ ferri
Aluminis scissilis Atramenti sutorij
Singulorum ʒ ij.

Misce,& fiat puluis subtilissimus.cuius vsus erit ad omnia adstringenda,quæ adstrictione indigent.SEN.Arbitror tuum hunc puluerem omnia complecti, quæ adstrictoriam vim habere scripta sunt.BRAS.Multò plura sunt adstringentia , quàm illa quæ compositionẽ ingrediuntur, tamen multa sunt, & talia quæ nunquam te decipient, si puluere isto vtaris,qui & per os insumi potest, & extrinsecus adhiberi,& per clysteres iniici, vt adstrictione indigemus & ratione loci in quo fieri debet. SENEX. Posset tamen & ex paucioribus fieri adstringentibus simplicibus.BRASSAVO.Posset profectò, & ego quandoque duo aut tria indico,vt illis opus habeo,at in præsentiarum reliquos pulueres quos seruas,adducito.

SENEX.

Et capitalem temperatum puluerem seruamus.BRAS. Nonne & frigidum seruatis atque calidum?SEN. Minimè omnium. BRASS.Ergo cũ capitalis pului: indicitur, siue calidus dicatur, siue frigidus, siue temperatus,hunc semper adhibetis, quem temperatum vocasti?SE. Hunc semper adhibemus,& ita præceptor meus faciebat,& ego

ad hanc vsq; ætatem semper feci. si aliũ me factturũ edocebis, illum deinceps conficiam, ac seruabo. BRA. Necessarium erit pulueres istos secundùm has tres intentiones distinguere, & vnumquenque seorsum paratum seruare, ne talis deinceps error contingat, qualem ad hoc vsque tempus semper commisisti. nunc verò tuum illum referto capitalem puluerem, quem seruas temperatum. SE. Hic est quem refero,

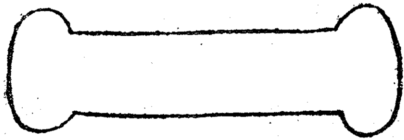
℞. Sandaracæ — Rof. rub.
Nucum cyparissi — Myrtillorum
Corticum thuris — Mastiches
Gariophyllorum — Singul. ʒ ß.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. BRASSA. Gariophylla, contra reliqua simplicia sóla pugnant, tamen ad temperiem quodammodo accedunt. at ne putes vnumquenque tuo modo conficere, cùm nonnulli sint, qui capitalem puluerem hoc modo componant,

℞. Florũ chamæmeli — Florum stœcadis
Florum meliloti — Singul. Man. ß.
Mastiches — Macis
Cubebarum — Nucis moschatæ
Corticum citri — Rof. rub.
Singulorum ʒ j.
Corallorum rubrorum ℈ ij.
Salis vsti ℈ iiij.

Conterantur hæc, & in puluerem redigantur.

tur, ac supra coronalem commissuram extendatur. SEN. Præceptor meus hac compositione vtebatur ad sacculum conficiendum supra caput imponendum. BRASSA. Nihil impedit sacculum fieri, & hoc puluere impleri, ac supra caput poni. SEN. Quænam debet esse sacculi forma supra caput imponendi? BRAS. Si vna & lambdæ commissura roboratione indigeat, hęc est sacculi forma.

qui his pulueribus implendus est, & capiti supraponendus. nota verò nonnullos sub aliis ponderibus hũc puluerem seruare. SE. Quonam modo? BRAS. Isto qui sequitur.

℞. Florum chamæmeli
Florum stœcadis　　Marioranæ
Singulorum Man. ß.
Macis　　Mastiches
Singulorum ʒ j.
Corallorum rubrorum ℈ j.
Cubebarum　　Nucis moschatæ
Corticum citri　　Rosarum
Singulorum ʒ j.

Salis vsti ℈ iiij.

Misce,& fiat puluis subtilissimus. SEN. Pauca est in hoc,& in superiori differentia. BR. Paucissima omnino, quoniam præcedens descriptio recipit corallorum rubrorum ℈ ij. hæc verò recipit corallorum rubrorum ℈ j. in reliquis conueniunt. SEN. Vidi ego pharmacopolas, qui sequentem seruabant puluerem,& nunc seruant,& pro capitali omnibus vendunt. BRAS. Nõdum vidi quinam puluis sequatur. SEN. Neque videbis,sed audies,ita enim conficiunt:

℞. Sarcocollæ Thuris Iridis
Sanguinis draconis Myrrhæ
Aristolochiæ longæ Farinæ hordei
Aloës Singulorum partes æquales.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. BRASS. Est Auicennæ puluis, sed qui non ponitur supra caput,ad roborandum,nisi vlcus in capite adfuerit,nam de hoc puluere Auicenna agit.vbi de cranei fractura verba facit,quoniam post vlceris concoctionem ac emendationem eo vtitur,vt caro sub detecto osse generetur. SEN. Quos pulueres ad hoc propositum iuberes tu seruaturos esse? BRAS. Optarem vt hunc temperatum seruares, & cùm temperatum puluerem capitalem indixero,hunc præberes.

℞. Ros.rub. Balaustiarum

Mast

Maſtiches Singulorum ℥ ij,
Macis Thuris Myrtillorum
Singulorum ℥ j.
Nucum cyparisſi Stœcadis
Singulorm ℥ j.ß.

Miſce,& fiat puluis tenuiſsimus. SEN. Multa calida puluerem hunc ingrediuntur. BR. Si frigida calidis comparabis,totam compoſitionem ad temperiem accedere percipies, cùm verò capitalem puluerem frigidum indixero,hunc qui ſequitur præbeto.

℞. Boli armeni Roſ.rub.
Myrtillorum Maſtiches
Balauſtiarum Corallorum rubrorum
Gummi arabici Terræ ſigillatæ
Singulorum ℥ ij.

Miſce,& fiat puluis tenuiſsimus. SEN. Non videtur multũ frigidus hic puluis. BRAS. Nec caput vehementer infrigidandum eſt, in quo ſcilicet frigidiſsimum continetur membrum,adde non debere eſſe valde frigidum,quia frigidi natura eſt obſtruere. SEN. Tamen in phrenitide maximè infrigidamus ex oxyrhodino,& non fit obſtructio. BRA. In oxyrhodino acetum adeſt quod penetrat ac incidit:idcirco non obſtruit,imò non cõueniret ſi obſtrueret, nunc calidum capitalem puluerem audito.

℞. Nucis moſchatæ Macis

Corticum citrorum Stœcadis
Maioranæ Hyssopi Acori
Cubebarum Iridis illiricæ Costi
Menthæ Singulorum ʒ j.
Gariophyllorum Cinnamomi
Singulorum ʒ ij.
Euphorbij ℈ j.

Misce, & fiat puluis tenuissimus, quo etiam sacculus fieri poterit, & commissuris supraponi. at si puluerem absque sacculo commissuris applicare volueris, in frigido puluere commissuras myrtino oleo vel rosaceo prius delinias, postea frigidum puluerem supra spargito, pro temperato puluere oleo rosaceo vel chamomælino commissuras delinito. cùm verò calidus puluis applicandus erit, nardino oleo commissuræ delinendæ sunt, vel oleo de nuce myristica, quia oleorum vires puluerum viribus similes esse debēt, qui commissuris supraponuntur. SEN. Deinceps intui gratiam hæc tria puluerum genera parata seruabo, vt cùm indixeris, distinctè præbere possim. BRASS. Alia iam prosequaris puluerum genera.

SENEX.

Seruamus & puluerem sanctum nuncupatum. BRASSAV. Etsi de hoc puluere in catharticis locuti sumus medicamentis, tamen ab re non erit compositionem saltem

referre

referre. examen verò si quispiam scire voluerit, ad libellum de catharticis recurrat, in quo omnia sunt aperta. SENEX. Ipsum igitur puluerem adducam. BRAS. Id facito. SE. En adduco,

℞. Folliculorum senæ ℥ j.ß.
Tartari albi ʒ ij. Gingiberis ʒ ß.
Misce, & fiat puluis. BRASSAVOLVS. Alij hunc puluerem ex elaterio conficiunt, ac reliquis supradictis, tamen de hac re in præsentiarum nos minimè loquemur, sed te potius ad alia referenda excitabimus.

SENEX.

Seruamus & senæ puluerem. BRAS. Tamen & ille quem sanctum nominasti senæ puluis est, at de illo etiam in libello de medicamentis catharticis, quæ pilulæ non sunt verba fecimus, vnde te puluerem referre satis erit. SEN. Senæ puluis hic est.

℞. Foliorum senæ Tartari albi
Singulorum ℥ ij.
Gariophyllorum Cinnamomi
Galangæ Amidis
Singulorum ʒ ij.
Diagridij ʒ iiij.

Misce, & fiat puluis. BRASSA. De hoc puluere illa in memoriã reducito, quæ in libello de catharticis medicamentis quæ non sunt in pilularum forma scripta reliquimus.

SE. Alios ergo referam quos seruamus pul-
ueres. BR. Iam referto.

SENEX.

Inter illos quos seruamus pulueres, pul-
uis cordialis temperatus suum ordinem ha-
bet. BR. Aliosne à temperato seruatis? SE.
Et frigidum seruamus. BR. Calidum verò
non seruatis? SE. Alium non seruamus à tem-
perato, & frigido puluerem. BR. Hoc fortè
probe effectum est. SE. Quam ob rem? BR.
Quia cor nunquam calefaciendum est, etiã
si frigidissimum sit. at cum calefactione in-
diget talibus calidis vti debemus, quæ ad
temperiem accedant, & ad calidum depen
deant, non autem his, quæ cordis caliditatẽ
nimis augere possent. at puluerem hunc tuũ
pro corde temperatum contemplemur. SE.
Est hic quem refero:

℞. Rof. rub. Florum boraginis
Florum buglossi
Florum violarum
Singulorum ℥ vj.
Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorum
Singulorum ℥ ij.
Charabe Corticum citri
Singulorum ℥ j. ℈ ʃ.
Spodij ℥ j. Gariophyllorum
Macis Croci Singulorum ℈ j.
Ossis

Ossis de corde cerui ʒ ß.
Been albi Been rubri
Singulorum ʒ iij.
Misce, & fiat puluis.

Quidam volunt contundendum esse crasso modo, alij tenuissime. BRAS. Cum his facio qui in tenuissimum puluerem comminuendum esse monent, quando eo indigemus. SEN. Ita facimus, illum seruamus in frustula concisum, vel mediocriter contusum, postea cùm vti voluerimus eum in tenuissimum puluerem redigimus. BRASSAV. Hoc probè effectum est, ne à tenuissimo illo puluere vis effluat medicamentosa, & ideo pro pulueribus seruãdis hæc vna sit regula, primo crasso quodam modo contundantur, quousq; oportunitas contingat, qua illo vti voluerimus, tunc in tenuissimum puluerem facilè redigetur, vel etiam integra simplicia seruentur, quoad ipsis vti voluerimus, & tũc in tenuissimum puluerem redigantur. SEN. Nónne est temperatus eiuscemodi puluis? BR. A temperato nonnihil declinat, tamen alij sunt qui alio vtuntur pro corde temperato puluere. SE. Quonam? BR. Isto.

℞. Rubini Granatæ
Jacinthi Smaragdi Saphiri
Singulorum ℈ j.
Margaritarum non perforatarum ℈ j.

Corallo

Corallorum rubrorum.
Corallorum alborum
Ossis de corde cerui Cornu vnicornis.
Singulorum ℈. ß.
Musci Ambræ
Singulorum ℈ iiij.
Foliorum auri Foliorum argenti
Singulorum folia vj.

Omnia subtilissimè puluerizentur, & per linteum eliquentur præter aurum & argentũ quæ postea addantur, aliqui sunt, qui hunc seruant (vt vocant) cordialem puluerem. SE. Quid tu de hac compositione sentis? BRA. Quid aliud quàm quòd aliàs dixi? compositiones quæ pretiosos recipiunt lapides, & aurum ac argentum, vanas esse, nisi sint coronæ regum, aut pontificum infulæ. nam lapides illi pretiosi præter id quod vitra sunt, etiam si essent veri lapides, vires illas ad cor non habere arbitramur, quas arabes authores illis imponunt, idcirco quantum in me sit potius probo compositionem à te adductam, quàm hanc in præsentiarum à me relatam, & à multis pro cordiali puluere seruatam. SEN. Vidi ego & alios qui cordialẽ vocatum puluerem seruabant, ad epithemata conficienda. & pretiosorum lapidũ fragmenta recipit, tamen & multa alia etiam recipit præter pretiosa fragmenta. BRAS.

illum

illum referto. SE. Hic est qui sequitur.

℞. Florum buglossi
Florum boraginis Florum melissæ
Singulorum Man. ß.
Sandalorũ alborum Sãdalorũ rubrorũ
Sandalorum citrinorum Rosar. rub.
Singulorum ʒ ij.
Doronici Been albi Been rubri
Carabæ Ossis de corde cerui
Singulorum ℈ iiij.
Corticum citri Seminis acetosæ.
Ligni aloës Gariophyllorum.
Singulorum ʒ j. ß.
Croci ℈ ß. Margaritarum ʒ ß.
Musci Ĉ iij. Camphoræ Ĉ. vj.
Rubini Granati Iacinthi
Smaragdi Saphiri
Singulorum ʒ. j.
Corallorum rubrorum
Corallorum alborum Spodij.
Singulorum ʒ. ß.

Vnumquodq; horum simplicium seorsum in puluerem redigatur, postea vnà misceantur, ex hoc deinde puluere cum aceto, vino cretico, aqua rosacea, & aliis aquis, vt melissæ, boraginis, buglossi, acetosæ, epithemata conficiunt. BRASSA. Idem nunc repeto, me scilicet nullam in his pretiosis lapillulis habere spem, nisi magni haberentur, & multæ

& multa pecuniarum summa venderētur, at si pulueres, vel in epithematibus, vel quocunq; alio modo cordi non applicātur vt calefaciant, vel vt frigefaciant, quando videlicet hæc prætiosa fragmenta recipiunt, sed solum vt cor ipsum roborent, veruntamen alios etiam vidi pharmacopolas, qui ad sacculos pro corde roborando conficiendos sequentē puluerē seruabāt. S E. Illū audire expecto. B R A. Hic est, ne amplius expectes.

℞. Florum boraginis
Florum buglossi Florum melissæ
Singulorum ℥ ß.
Rosarum rubrarum ℥ ij.
Florū chamæmeli Florū roris marini
Singulorum ʒ j. ß
Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum Been albi
Been rubri Boli armeni
Ossis de corde serui
Singulorum ʒ j.
Corallorum rubrorum
Seminum acetosæ Corticum citri
Singulorum ʒ ß.
Ligni aloës Spodij
Singulorum ℈ ij.
Croci Setæ crudæ
Singulorum G̈ x.

Cam

Camphoræ ℈ ß.

Vnumquodque crasso modo pulverizetur. ac misceatur. S E N. Pro conficiendis sacculis conuenit vt contritio crasso modo fiat, pro epithematibus autem debent tenuis simplicia in pollinem conteri. at perdurantne diu pulueres? B R A SS. Tantum perdurant, quantum simplicium vis in ipsis permanet, & odor, ac sapor seruatur. S E N. Ego mihi pulueres paro per duos menses. B R. Fortè neque eorum vis tandiu perdurant, tamen puluerum crasso modo cõtritorum vis diutius permanet, quàm in pollinem contritorum. S E N. Nosco & pharmacopolas quĩ hunc sequentem seruant puluerem.

℞. Zaphiri Hyacinthi
Rubini Smaragdi Granatæ
Singulorum ʒ ß.
Corallorum rubrorum
Corallorum alborũ Ossis de corde cerui
Spodij Limaturæ auri
Argenti Charabæ
Singulorum ʒ ij.
Croci Xyloaloës
Singulorum ʒ j.
Cinnamomi electi ʒ iij.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. B R A S S. Est puluis à Nicolao Florentino confectus libro quarto in capite de syncope, quo vti

possumus ad epithemata, ad cataplasmata, ad linimenta, ad sacculos, vt alias illi cognoscebimus. SEN. Sit vel Nicolai Florentini vel alterius, nihil ad rem facit. BRAS. Nota verò nonnullos in hoc puluere etiã addere
Cristalli Ambræ
Singulorum ʒ ß.
SEN. Hoc ignorabam. BRAS. Nunc non ignoras, aliqui præterea extãt Venetijs qui pro temperatis conficiendis pro calido corde sacculis alium seruent pulueram. SEN. Quemnam? BRAS. Hunc qui sequitur:
℞. Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum
Rosarum Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Spodij Camphoræ
Foliorum myrti Boraginis
Singulorum ʒ j.
Been albi, rubri Corticum citri
Nucis moschatæ Spicæ
Ossis de corde cerui Granę tinctorum
Foliorum lauri Gariophyllorum
Zedoariæ Ligni aloës
Ozimi Rosis marini
Cubebarum Mellissæ
Singulorum ℈ j.
Musci ₢ iiij.
Ambræ Croci,
Sing

Singulorum ℈ iij.
Contundantur,& fiat puluis qui pro conficiendis sacculis reseruetur. SEN. Est magna compositio. BRAS. Imò est confusa, neq; combustam setam in compositionem aliquam recipiẽdum voluerim. de osse autem de corde cerui, quòd est chartilago quędam neruea nihil in præsentiarum loquor, nam nullas pro corde habere vires non dubito. at hæc pro temperato puluere qui ad cordis affectus conferat sint satis. nunc de frigido verba faciamus, aliqui pro corde, hunc seruant frigidum puluerem:

℞. Rosarum Florum buglossi
Florum boraginis
Singulorum ʒ ij.ß.
Corticum citri Foliorum myrti
Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Coriandrorum præparatorum
Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum
Singulorum ʒ j.ß.
Camphoræ ℈ j.
Misce & fiat puluis.

SEN. Hic non est frigidus puluis quem seruo, sed pro conficiendis sacculis pro corde calido hunc potius seruari vidi. BRASSA. Tuum igitur hunc frigidum cordialem (vt

aliorum verbis vtar) puluerem explicato.

SEN. Iam explico:

℞. Rof. rub.	Florum violarum
Florum boraginis	Florum buglossi
Singulorum ʒ vj.	
Triasandalorum	Charabæ
Spodij	Corallorum rubrorum
Corallorum alborum	
Myrrillorum	Corticum citri
Singulorum ʒ ij. ß.	
Macis	Nucis moschatæ
Croci	Ligni aloës
Been albi	Been rubri
Singulorum ʒ ß.	
Melissæ	Basiliconis
Florum nenupharis	
Singulorum ʒ ij.	
Camphoræ	Ossis de corde cerui
Singulorum C̄ xv.	

Misce, & fiat puluis.

BRASS. Neque hic est ita frigidus puluis vt fieri potest, sed fortè is qui composuit, calida addidit vt frigida penetrare facerẽt, quoniam frigida suapte natura sunt ad penetrã dum inepta, at alij sunt Ferrariæ pharmacopolæ qui puluerem alium pro corde magis frigidum seruant? SEN. Quinam est? BR. Hic qui sequitur.

℞. Rof. rub.	Florum nenupharis

Flor

Florum boraginis
Florum buglossi Florum violarum
Singulorum ℥ ß.
Sandalorũ alborum Sandalorũ rubrorũ
Sandalorum citrinorum Rasuræ eboris
Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Singulorum ʒ ij.
Coriandorum ℥ ß.
Lambruscæ Semen acetosæ
Singulorum ʒ j.
Ossis de corde cerui ℈ ij.
Margaritarum ℈ iiij.
Camphoræ ʒ j.
Croci ℈ ß.
Misce, & fiat puluis.

SEN. Hic prorsus est prædicto frigidior. BRAS. Nulli dubium est, quia nihil recipit calidi, vel euidenter ac insigniter calidi. SE. Arbitror pulueres pro corde adductos esse omnes ad id propositum qui à diuersis pharmacopolis per totam Italiam seruantur. BR. Adducam & alium puluerẽ, qui pro corde seruatur, ac per os sumitur, vnde & zuccarũ recipit. SEN. Nunquam audiui pulueres pro corde, zuccarum recipere. BARSS. Hoc deinceps dicere non poteris, quoniam hanc pulueris compositionem tibi referam per os sumendam, quanquam & nihil impedi-

ret eo in epithematibus vti. est verò hic qui sequitur ne illum desideres,

℞. Corallorum alborum
Corallorum rubrorũ Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ ß.
Rasuræ eboris Cornu cerui
Singulorum ℥ ij.
Coriandrorum præparatorum
Spodij Rosarum
Singulorum ℈ ij.
Seminis acetosæ
Saphiri Rubini Smaragdi
Hyacinthi Granatæ
Ossis de corde cerui
Singulorum ℥ ß.
Zuccari albi ℥ iij.
Foliorum auri Foliorum argenti
Numero xxv.

Cõterantur omnia subtilissimè & seruetur. SEN. Zuccarum profectò non reciperet nisi per os insumeretur. at fragmenta illa per os insumere, an tutũ sit ignoro. BRAS. tutũ quidem est, sed ob quẽ finẽ recipiãtur, me latet. nam non arbitror illas habere vires, quas illis attribuunt arabas. secus verò est pro vna intentione pro roborando corde puluerem adhibere, aliud pro alia. SEN. Quid ex tuis his verbis intelligere stauistis BRA. Istud, quod pro corde pulueres quando

quandoque seruantur ad cor à venenosis materiebus tuendum, quandoque ad infrigidandũ, quãdoq; ad calefaciendum, & quandoque per extrinseca, quandoq; per intrinseca, quoniam his pulueribus extrinsecus vtimur, ex ipsis epithemata parando. intrinsecus verò in potu præbendo, vel in catapotia redactis transglutiendo. SEN. Desiderio quodam agitor quempiam pro corde puluerem ex his qui illud roborant, & à materiebus venenosis tuentur seruare. BRAS. Pulueris compositionem te edocebo, sed nunquã vendes, nisi egomet indixero, aut ex meis discipulis quispiam. SEN. Et hoc mihi erit satis, nam plura à te singulis annis in meo pharmacopolio pro ægrotis indicuntur, quã ab alijs huius vrbis decem medicis simul indicãtur, verum si aliqua contigeret pestilẽtia, ego eo in epithematibus vterer, & per os præberem. BR. Hic est pro corde puluis qui venenosis materiebus aduersatur, & aeri venenoso ac pestilenti obsistit, quem te seruaturũ deinceps moneo. SE. Non desinã quin seruẽ, sed illũ referto. BR. Iam refero:

℞. Boli armeni — Terræ sigillatæ
Corallorum rub. — Corticum citri
Singulorum ℨ j.
Scordei — Calendulæ
Giragæ, id est, polemonij — Thlaspi

Singulorum ʒ ij.
Cinnamomi Rosſ.rub.
Singulorum ʒ j.ß.
Miſce,& fiat puluis ſubtiliſsimus, quo ad epithemata vti poteris,& ſi per os inſumẽda volueris adde zuccari ad pondus omnium,& cinnamomi quantitatem auge, vt ad tres drachmas perueniat. nam tunc magis ſapiet. SEN. Cur in hoc puluere os de corde cerui non poſuiſti, ſpodium, eboris raſuram, & pretioſos lapillos? BRAS. Quia ad hoc negotium nihil prorſus conferre arbitror, nam à nullo authore fide digno proditum eſt, neque vllam habent manifeſtam qualitatem, qua hoc efficere poſsint. at illa omnia quę in præſcripta cõpoſitione extant, apud antiquos authores reperiri conſtat, & ad ea peragenda quæ diximus apta eſſe teſtantur, neſcio etenim quid valere poſsit ad corroborandum chartilago illa neruea, quæ in cerui corde reperitur, minúsq; ſcio quomodo ad idem præſtandum cõferat ſpodiũ, ac pretioſi illi lapilluli, imò ſi quid ex his eſſet cui hoc præſtari poſſe conſiderem, potiſsimum eſſent margaritæ, quibus tamen modicam fidem adhibeo, & nullam prorſus auro & argento, niſi ratione qua copioſè habẽtur, & ad neceſſarias res emendas quibus frui-

mur expenduntur. SEN. Si hæ compositiones quas adduxi tibi minimè placuerint tu aliqua parandam edoceto. nam ego illam in tui gratiā seruabo. BRAS. Nōne seruatis puluerem pro corde calidum? SEN. Ego nō seruo, neq; aliquem audiui qui seruaret. BRAS. Cur nō seruatis? SEN. Ignoro. BRAS. Fortè hæc causa quia cor calidissimum est omnium mēbrorum quę in corpore continētur, idcirco refrigeratione aliqua semper indiget, vt pulueres illi qui tēperati dicuntur calidorum vice fungantur. nam maiorem nō exigit caliditatem quàm illa sit, quæ in temperatis continetur pulueribus cor. hanc ob rem nemo calidū puluerē pro corde seruauit. at temperato pro calido vtuntur. SE. Nūquam audiui medicum aliquem, qui puluerem pro corde calidum indiceret, sed tēperatū indicentes audiui, cū epithemata fieri volunt. BRAS. Id fit ob id quod à me dictū est, cùm à medicis puluis pro corde frigidus indicitur, illum præbe frigidū quē vltimo loco adduximus, & cū tēperatū indicunt illū prębe, quē tu cōficis. ego autē hos pulueres nūquā indicam, sed statim puluerem mihi parabo, cum eo pro meis ægrotis indigebo, tamē pro horū puluerum forum ex simplicibus qui cordi vere conferunt, hic qui sequitur est puluis pro-

corde frigidus, quem seruandū volueris.
℞. Florum neuupharis lutei
Rosſ.rub. Florum violarum
Florum boraginis Florum buglossi
Florum labruscæ Se.acetosæ
Singulorum ʒ vj.
Corallorum rubrorum
Terræ sigillatæ Boli armeni
Singulorum ʒ ij.
Sādalorū rubrorū Sādalorū luteorum
Singulorum ʒ iiij.
Camphoræ Myrtillorum
Singulorum ʒ j.
Croci ℈ j.
Ambracani Ö iiij.
Misce, & fiat puluis subtilissimus, qui præbeatur quando puluis pro corde frigidus à medicis indicitur. SE. Ego deinceps hunc parabo. BRA. Si temperatum conficere volueris, id facile efficies, si hæc quæ sequūtur simplicia prædictæ cōpositioni addideris:
℞. Macis
Nucis moschatæ Cinnamomi
Ligni aloës Corticum citri
Singulorum ʒ ij
Musci Ö ij.
Misce & fiat puluis subtilissimus, & præcedenti pulueri misceatur, quo poterit etiam pro calido vti, quoniam cor simpliciter
calida

calida non exigit,tamen si alicui placeret ca lidum puluerem parare, id facilè fiet, si suprascripta simplicia tantum sumantur gariophyllis additis, & in puluerem redactis, sed calidis solum nunquam indiget cor. nunc alios prosequaris pulueres qui in pharmacopolis seruantur. SEN EX. Nullos alios (quod sciuerim) seruo. BRASS. Tamen alij etiam apud alios seruantur pharmacopolas. SEN. Forte ex simplici re. nam & ego omnium ferè simplicium puluerem seruo. BRASS. At hoc non probo, cùm melius fit tunc in puluerem redigere cùm medici eo indigēt, & pulueres quos dixi ab alijs seruari pharmacopolis nō sunt simplices, sed ex diuersis compositi. SEN. Tu illos referto.

BRASSAVOLVS.

Multi incarnatiuum vocatū puluerē seruant, quē supra vlcera quæ exiccatione indigent spargunt, quoniā ob nimiā humiditatē caro in ipsis augeri nō potest. SE. Ex quibus conficitur simplicibus? BRAS. Ex his.

℞. Mastiches. Sarcocollæ
Sanguinis draconis Boli armeni
Corticum thuris Myrrhæ
Lithargirij Aloës
Singulorum ʒ ij.

Misce, & fiat puluis subtilissimus. SEN. Ferrarienses chirurgos video compositio-

nus semper indicere vt illis videtur, cùm his pulueribus indigent. BR ASS. Tamen & nõnulli Ferrariæ, Venetijs ac Romæ hunc prædictum seruant, & cùm puluis incarnatiuus indicitur, præbent. SEN. Alios prosequaris pulueres quos minimè seruo, tamen apud aliquos in vsu sunt.

BRASSAVOLVS.

Nonnulli sunt, qui pro virilis membri exanthematibus puluerem seruant, quem vulgò vocãt puluerem pro carolis. SE. Ego quandoque hunc puluerem seruaui, sed postea animaduerti me nunquã illum vendere, idcirco illum conficere ac seruare prætermisi. BR ASS. Tu nullum debes habere cum tonsoribus commercium, & cum nonnullis qui temerè medentur. SEN. Neque cum his partem vllam habere volo. BRAS. Sed hi sunt, qui hos pulueres vendi faciunt, & quæ ingrediuntur ignorant, imò si etiam scirent quæ simplicia ingrediantur, eorum tamen vires ignorãt. SEN. Hunc puluerem referto, nam statim an is sit quem seruabam, percipiam. BRAS. Pro virilis membri exanthematibus hic est puluis:

℞. Aloës Tutiæ præparatæ
Turis Boracis Cucurbitæ
Lithargirij Aluminis rochæ
Tartari Aristolochiæ rotundæ

Iridis

Iridis Boli armeni

Singulorum ℥ iij.

Camphoræ ℥ ß.

Zuccari albi ℥ ß.

Misce, & fiat puluis subtilissimus:

SEN. Hic est præcise puluis quem ego seruabam. BR. ASS. Mihi subijt mente causa, cur illum amplius non vendis. SENEX. Quænam est? BR. ASS. Quia omnes vocato præcipitato vtuntur, in puluerem redacto, nam hoc breuissime eiuscemodi exanthemata tot prætermissis simplicibus in sanitatem restituit. SEN. Ego etiam seruare solebam puluerem quendam ad virile membrum vlceratum. BR. ASS. Et multi pharmacolæ illum seruant, quem referre ne pigeat. SEN. Ille quem seruabam hic est:

℞. Gallarum Aloës

Singulorum ℥ ß.

Zuccari albi Sanguinis draconis

Singulorum ℥ ij.

Misce, & fiat puluis, cuius vsus est primò aqua aluminosa locum abluere, postea puluerem supraponere. BR. ASS. At hi pulueres nihil sunt, si præcipitato comparentur, verum horum vsus sit prius, vt à leuioribus curatio exordiatur.

BRASSAVOLVS.

Miror autem, quòd puluerem aduersus

lune

lumbricos nō serues. SE. Imò seruo. BRAS. Tamen non retulisti. SEN. Eram oblitus, sed hanc compositionem in meo seruo pharmacopolio.

℞. Seminis portulacæ ʒ j.
Musci ℈ iiij.
Corallorum rubrorum
Coriandrorum præparatorum
Singulorum ʒ j.
Seminis attriplicis ℥ ß.

Misce & fiat puluis, qui cum vino præbeatur potenti, vel aqua decoctionis radicum graminis, vel agrimonij, dosis est ʒ ß. vel ℈ iij. BRAS. Nescio cur tam pauca coria præbeatur. SEN. ita audiui. BRAS. Quando ego puluerem pro vermibus indico, tu hunc præbes? SEN. Hunc met. BRAS. O Dij inmortales nihil ferè habet, vel modicum quid, quod vermibus aduersetur, sed de aliis quibusdam miror pharmacopolis, qui libistici radicem sumunt, ac exiccant in furno cùm panis eductus fuerit, postea in puluerem redigunt, & cùm pro vermibus puluis indicitur præbent. SEN. Non conuenit. BRAS. Meliora adsunt, & vermibus magis propria, quis aut tibi persuasit, vt talem pro vermibus seruares puluerē? SEN. Nullus, sed præceptorē meum secutus sum virum grauissimum, qui puluerem ita paratum

paratum seruabat. veruntamen & aliū pro verbi:nus seruabat ppluerē preceptor meus, quē semel tantū cōfeci, quia mihi videbatur potius pro corde puluis. BRAS. Illum referto. SEN. En refero.

℞. Cornu cerui vsti
Granellæ præparatæ Dictamni
Seminum caulium Sem. [illegible]
Sem. coriandrorum præparatorum
Sem. portulacæ
Ossis de corde cerui
Singulorum ʒ ß.
Lapidum pretiosorum
Singulorum ʒ j.
Rhabarbari electi ʒ j. ß.
Foliorum auri nu. vj.
Sem. libistici ℈ iiij.

Misce, & subtilissimè terantur ac seruentur. BR. Quid est granella? SE. Est herba Ianuæ. BR. Ignotū per ignotū tradidisti nam minus in præsentiarum te intelligo, quā prius, nempè quid sit herba Ianuæ non intelligo, vocabulum forté deprauasti, & vbi herba Ianuæ legisti, scriptū erat herba Iamnua. est verò herba Iamna ea costus, costúsque (de amaro intelligo, ac nigro, nō de illo, qui nūc est in vsu dul[illegible]i) [illegible]rmes interficit. SE. Ita nos vocamus h[illegible]bam quandam, & garnellā, & herbā Ianuæ. BR. Alij sunt qui hanc ferè compositio

positionem conficiunt, verùm nonnulla ex superabundanti addunt, nunc ad alia transeundum est, quoniam tua hæc herba mihi ignota est, nisi sit vocata sementia. SEN. At tu horum compositionem referto, vt quę addiderint, percipiam. BRA. Ita conficiunt:
℞. Cornucerui vsti
Granellę pręparatę Dictamni
Mirrhæ Tormentillæ
Sem. caulium Sem. acetosæ
Sem. coriandrorum præparatorum
Sem. portulacæ Ossis de corde cerui
Singulorum ʒ iiij.
Saphyrorum Smaragdorum
Rubinorum Granatorum
Hyacinthorum
Singulorum ʒ j.
Rhabarbari electi ʒ j. ß.
Sem. libistici ʒ x.
Foliorum auri numero xl.
Misce, & fit puluis subtilissimus. SEN. Aliquo omninò adest differentia, at non valde magna. BRAS. Tamen vtraq; compositio ad cor roborādū potius facit, quàm ad vermes, si illa etiam ad cor faciunt, quæ in cōpositione posita sunt. nam multa sunt quæ neq; cordi cōuenire arbitror, at ego de his compositionibus admiratione afficior. tu verò in mei gratiam hunc, qui sequitur, pul
uerem

uerem seruato, qui mirum in modum vermes interficit.

℞. Corallinæ Sementinæ Scordei
Singulorum ℥ j.

Misce, & fiat pulnis subtilissimus. SE. Hunc tuum puluerem deinceps seruabo. BRASS. At tibi sum compositionem aliam præstaturus, quam in mei gratiam sernabis, quando pro lumbricis puluerem indixero. illam verò in scriptis mandaui in vermium curatione quam edidi. SENEX. Cùm primum illam præbebis statim parari faciam. extant verò alij pulueres qui in vsu sint?

BRASSAVOLVS.

Seruatur & à nõnullis pharmacopolis pulvis pro his, qui in lecto mingunt. SEN. Ego aliás seruare solebã, sed diu est quòd illum nõ vendidi, imò & aliqua portio fortè adest in pyxide. BRASS. Modum igitur refer quo illum conficiebas. SENEX. Hic est modus.

℞. Coriandrorum præparatorum
Gummi arabici
Granorum myrtillorum
Boli armeni
Singulorum ℥ j.

Misce, & fiat puluis, cuius sumenda quantitas est drachma vna ex vino calido nigro styptico in lecti ingressum. BRASS. At illi pharmacopolæ de quibus intelligebam,

alium conficiunt puluerem, cuius compositionem in Montagnanam referunt. SEN. Compositionem hanc (ni pigeat) referto. BRAS. Hæc est quam refero.

℞, Stomachorum gallinarum præparatarum ℥ iiij.
Agrimoniæ ℥ j.
Cineris erinacei combusti ℥ iij.

Misce, & fiat puluis, cuius præbeatur ægrotanti drachma ex vino, vel ex iure, cùm itur dormitum. SE. Quomodo præparantur gallinarum ventriculi? BR. Hoc modo ventriculi gallinarum scindantur cultro, deinde ab extima pelle liberentur, aquam postea quæ à capitello descendit cùm nigrum saponem parare volunt, accipito, & per horam ventriculos in illam infundito, postea duabus aut tribus vicibus vino lauato, dein in nigrum vinum per horam infundito, postea vino alio lauato, & deinde in prædictam capitelli aquam infundito, postea lauato, & iterum in vinũ infundito, hócque toties facito, quoties album euaserit, denique in furnum ponantur in quo prius coctus fuerit panis, & exiccentur, ac ad vsus referuentur. SEN. Ego compositionem istam haud magnifacerem. BR. Et ego minus. SE. Quem ergo puluerẽ pro hoc negotio seruandum desideras? BR. Hunc qui sequitur.

℞. Bosi

℞. Boli armeni Terræ sigillatæ
Singulorum ℈ j.
Acaciæ Balaustiarum
Myrtillorum Corallorum alborũ
Rosarum rubrarum
Singulorum ʒ j.

Misce,& fiat puluis subtilissimus, cuius sumenda quantitas est drachma vna in vino styptico nigro,cùm dormitum itur. SE. Videtur potius constrictiuus. BR. Et quisnam alter esse potest? SEN. Suntne alij pulueres, qui ab aliis seruentur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Nonne & tu Ducis puluerem seruas? SE. Seruo,sed illum inter aromata numero. BR. Idcirco suffuf est,id est odoratus puluis,quo ad ventriculum vtimur roborandum, ac calefaciendum. at quomodo illum conficis? SE. Hoc modo,

℞. Cinnamomi ʒ ij.
Gingiberis Galangæ
Gariophyllorum Nucis moschatæ
Cardamomi maioris
Cardamomi minoris
Cubebarum Piperis longi
Singulorum ℈ j.
Zuccari albi ℥ vj.

Misce , & fiat puluis primò pinsendo aromata, postea zuccarum. BRASS. Melius es-

set pro singula puluerem drachma zuccari vnciam commiscere. at hunc ducis puluerem alij faciũt ex solo cinnamomo, & zuccaro, alij hoc modo,

℞. Cinnamomi ℥ j.
Gingiberis ʒ j. Croci ℈ ß.
Zuccari ℥ iij.

Misce, & fiat puluis, vel primò aromata in puluerem redigito, postea zuccarum addito, alij sunt qui magnam conficiunt compositionem, & illam sub Ducis nomine seruant. SEN. Quonam modo hi parant, & ex quibus? BR. Hoc modo.

℞. Cinnamomi Gariophyllorum
Corticum interiorum cinnamomi
Amomi Melegetarum
Trium piperum Gingiberis
Folij Ligni aloës Macis
Singulorum ʒ ß.
Cardamomi Cubebarum
Singulorum ʒ j.
Spicæ nardi ℈ ß.
Musci G̈ iiij.
Nucis moschatæ ℥ ß.
Zuccari albi ℥ vj.
Florum auri num. vj.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

SEN. Magna profectò est compositio eiusce modi. BRASS. Magna quidem est, tamen simpli

ſimplices compoſitiones mihi potius arri-dent, vt illa cæteris præſtare videatur, quæ cinnamomum tantum gingiberem, ac zuccarum recipit, neque illa deſpicienda eſt, quæ præter hæc nonnihil etiã aſſumit croci. SEN. Extantne alij pulueres, qui ab aliis ſeruentur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Nonnulli puluerem ſeruant ad inteſtini exitum. SEN. Cuius inteſtini? BRAS. Recti inteſtini, quod inuertitur, & ad quantitatem quandoque quatuor aut ſex digitorum plus minus exit. SEN. Ego nunquam puluerem hunc ſeruaui, tu verò compoſitionem referto ni tibi moleſtum ſit. BRASS. Moleſtum minime eſt, ſed illa hæc eſt, quam nunc tibi refero ſi audire ne pigeat.

℞. Maſtiches   Thuris
Nucis cypariſci   Antimonij
Corticum granatorum
Balauſtiarum   Glandium
Singulorum ʒ ij.

Miſce, & fiat puluis. SEN. Quonam modo hoc puluere vtuntur? BR. Inteſtinũ prius vino nigro tepido, quod ſtypticitatem quandam habeat abluunt, poſteà inteſtinum hoc puluere aſpergunt, & paulatim intra anum imponunt: ita enim paulatim conſtringitur, & non exit, tamen de hoc inteſtini exi-

tu suo agemus loco, quando exitus intestini recti curationem moliemur.

SENEX.

Rhabarbari insuper puluerem seruamus, & aloës. BR. De simplicium pulueribus hic verba non facimus, sed de compositis tantum loquimur, nam hoc modo vnumquodque simplex hic esset pertractandum.

SENEX.

Memini me quandoque pulueres alios seruasse, quos in præsentiarum minimè seruo, cùm illos vel nunquam vel semel tantũ vendiderim. BR. Quosnam? SEN. Puluerem ad gonorrhœam seruare solebam, & cùm quispiam hunc affectũ patiebatur, hunc puluerem illi præbebam. BR. Puluerem ipsum referas. SE. Hic est,

℞. Menthæ siccæ ʒ iij,
Sem. agni casti Radicum iridis
Singulorum ʒ ij.
Sem. ruthæ ʒ j.
Sem. lactucæ ʒ ij. ß.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

BR. Quomodo præberi iubebas, & in qua copia? SE. Absque pondere semicochlear cõmune accipi iubebã, ex albo vino per duas ante cœnam horas. BR. Melius est illum ex iure accipere in quo vitulorum aut boum pedes ebullierint, tamen non multum ad-

stringe

ſtringebat hic tuus puluis, arbitrórque vix vnum fuiſſe ſanitati reſtitutum. SEN. Ob hoc fortè nullus fuit vel vix vnus, qui illum emeret. BR. Melius eſt ex bolo armeno, terra ſigillata & albis corallis puluerem hunc cõficere. nunc vnuſquiſque medicus ad hoc propoſitum vt illi videtur puluerẽ indicit. tunc autem alios ne ſeruabas pulueres.

SENEX.

Seruabam, & puluerem ad dolores poſt partum, cùm iuuenis eram, ſtatímque cùm mulier pepererat puluerem hunc ab ea ſumi iubebam, nunc nulla eſt quæ illum recipiat, propterea ab vſu ita deſiuit, vt amplius non vendatur, ob hoc illum minime ſeruo. BR. Ipſius compoſitionem ſaltem adducito. SE. Hæc eſt quæ ſequitur.

℞. Corticum caſsiæ
Caſsiæ ligneæ
Cinnamomi Cap. veneris
Singulorum ʒ ij.
Aniſorum Paſſularum
Singulorum ʒ iiij.

Terantur ſubtiliter, & cum vino albo præbeatur. BR. Puluis hic obeſſe non poteſt, tamen alia multa ſunt quæ exquiſitius ab his doloribus liberant, idcirco non mirũ ſi abolecus ſit huius tui pulueris vſus. alios autem vidi pharmacopolas qui ita parabant,

℞. Cinnamomi Gingiberis
Aniſorum Amidis
Seſelidis Cumini
Singulorum ℥ ij.
Matricariæ Arthemiſiæ
Sabinæ Cap. ven.
Singulorum ℥ j.
Myrrhæ Bdellij
Singulorum ℈ j.
Zuccari ad pondus omnium

Miſce, & fiat puluis ſubtiliſsimus, cuius ſumenda quantitas eſt drachma vna ex vino cretico, vel ex iure, in quo petroſelini radices, ac fœniculi ebullierint, ſed nec puluis iſte amplius in vſu eſt. SENEX. Audiui caſsiæ corticē multum facere ad hoc propoſitum, qui compoſitionē meam ingreditur. BRA. quam caſsiam intelligis? SEN. Illam qua ad leniendum ventrem vtimur. BRASSAVO. Ergo huius vocatæ caſsiæ quam ego ſiliquam oblongam nomino corticem ſumis? SEN. Illum ſumo. BRASSAVOL. O maxima hominum ignorantia. SEN. Multos audiui medicos qui corticem illum ad menſes prouocandos indixere. BRASSAVO. Vtinam mendici potius eſſent, quàm medici, hi qui adſtringentem rem pro aperiēte adhibent. SENEX. Ergo cortex ille adſtringens eſt? BRAS. Hoc hi ſoli ignorant, qui ſenſu carent.

rent. SEN. At in dies video medicorum turbam, ad ciendos menses hoc cortice vti. BRASSA. Optimè dixisti medicorum turbam, hoc vti, quia celebres medici huius generis peccatum non committerent. SEN. Vnde prouenit hic error? BRAS. Hinc errorem istum emanasse arbitror, quoniam id quod in præsentiarum cassia vocatur cur ita nominetur ignoro, cùm potius oblonga siliqua vocari deberet, & longum chirath. at apud antiquiores græcos cassiæ quidē mentio fit, sed per cassiam id intelligunt, quod nos vulgò canellam vocamus, vnde recentiores medici, id quod à græcis cassia dicitur idem esse putarunt, cum eo quod ab Arabibus cassia vocatur, vnde omnes antiquorum cassiæ proprietates quæ nostra canella est, Arabum cassiæ quæ est siliqua oblonga attribuunt, verùm inter alia ad quæ confert antiquorum cassia, hoc vnum est, mēses ciere, recentiores hinc accepisse arbitror, cùm & censuerunt, & scriptis mandarunt cassiā hanc Arabum menses prouocare, vnde nomine decepti putarunt, & vulgarem cassiā easdem habere vires, eandémque esse. SEN. Non potuit ædepol alia fuisse causa, quam ista. at quomodo nosti huius vulgaris cassiæ corticem adstringere? BRAS. Præter ipsam experientiam, quæ rerum omniū magistra

est,& gustus ipse hoc ostendit, nam si corticem hunc masticabis adstringere prorsus conspicies præter id quod est terreæ naturæ,siccæ,atque frigidæ,vnde si eo ad infrigidandum,& exiccandum vti volueris,munus hoc efficere posse, non dubitamus. SEN. Adsuntne alij pulueres qui ab aliis seruentur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Nullus alius mihi in mentem venit præter puluerem vocatum cyprium. SEN. Pulvis hic ad myropolas spectat,non autem ad pharmacopolas. BRASS. Imò & nonnullos pharmacopolas illum seruare noui,& secundùm Arabes potest vocari suffuf, cùm sit puluis odoratus. SE. Quomodo conficitur eiuscemodi puluis? BR. Varia sunt huius pulvis genera, & tot ferè componitur modis quot sunt myropolæ, & multi cum paucis odoratis compositionem parant, vt magis lucrentur, modo nonnihil redoleat puluis. SE. Tu integras compositiones referto. BR. Et integras & optimas tibi referam compositiones.audito igitur cyprium puluerem qui suauiter redolet.

℞. Rosarum damascenarum
Cyperi Sandalorum citrinorum
Singulorum ℥ j.
Iridis ℥ ß.

Ligni

Ligni aloës
Calami aromatici
Galangæ Belzuini
Singulorum ℈ j.
Gariophyllorum ʒ j.
Musci Chirath.v.
Zibetti Chirath.iij.

Vnumquodque horum in puluerem redigatur, & simul secundũ artem misceantur. S E. Hic est puluis cyprius? B R. Est vnus modus illius pulueris, tamen & hoc potest muscus quercinus suffumigari. & reddi odoratus, vt postea ostẽdemus in alio, qui sequitur illius pulueris modo. hic verò puluis in vitrea phiala seruandus est. S E N. Illum igitur referto, quem dicebas puluerem. B R. Iam refero.

℞. Musci quercini ℔ j.

Muscum verò longiorem eligito. & magis album qui haberi possit, crassásque illius partes abiicito. postea dulci aqua lauato. & toties lotiones repetito quoties vltima aqua qua lauatur clara ac limpida euadat. deinde supra tabulam optimè siccam extendatur, Soliq; exponatur, donec egregiè siccetur. postea rosacea aqua aspergatur, dein linteo tegatur, & Soli iterũ exponatur, donec exiccetur. interim verò sæpius voluendus, ac reuoluendus muscus est, dúmque solis feruorem adhuc seruat, fricandus est ac in

in puluerem redigendus, & per setaceũ cribrum eliquandus: manibus verò fricandus est in linteo & extra linteum: id verò quod in cribro permanebit, & per foramina non eliquabitur, iterum Soli exponendus est, & eodem modo faciendum, quoad vniuersus muscus subsederit, & per setacei cribri foramina eliquatus fuerit, dein puluis hic sumatur, & rosacea aqua moschata aspergatur, postea supra amplã mẽsam in inferiori parte extẽdatur, magnóq; lĩteo tegatur, deinde sequẽti suffumigio foueatur, ac suffumigetur.

℞. Belzuini ℥ iij.
Styracis calamitæ ℥ iiij.
Laudani Ligni aloës
Singulorum ℥ j.
Moschi Chirath. ß.

Vnumquodque per se conteratur vel cultro incidatur, & omnia simul misceatur, deinde ex hoc suffumigio, ad vnius cerasi quantitatem sumatur, & igni modico supraponatur, hócque suffumigium sub iam dicta mensa collocetur, & per vnius horæ spatium dimittatur, postea iterum eodem modo suffumigium fiat, & iterum per horæ spatium effumet. hócque modo cõtinuandum est, quousque compositio ex qua suffumigium fit deficiat. cùm verò puluis suffumigium ita receperit in vitream phyalam probè obturatam

rep

reponendus est.nota verò suffumigiū istud fuisse satis ad libram vnam musci quercini odoratam reddendam. S E. At si puluis sit in maiori copia quid tunc agendum est? BRA. Suffumigium multiplicare est opus,cùm verò puluere isto vti volueris tunc.

℞. Huius suffumigati pulueris ℥ j.
Belzuini ʒ j.
Musci Chirath.iiij.
Zibett Chirath.iij.

Misceantur hæc & in vitrea ampulla bene obturata seruentur,si verò huic suffumigato pulueri primam compositionem commisceri volueris non mediocriter odoratū reddes pulnerem.S E. Neque iste secundus erit inodurus. B R .Imò apprimè redolet,& odore haud negligendo.S E.Extant ne alij conficiendi modi?B R .Extant,&multi,nam adest cyprius puluis rosatus.S E.Quomodo conficitur? B R. Hoc modo.

℞. Rosarum damascenarum ℥ ij.
Sandalorum rubrorum ℥ j.
Ligni aloës Ciperi alexandrini
Singulorum ʒ iij.
Iridis ʒ j.
Gariophyllorum tritorum ʒ j.
Musci optimi Chirath.iij.
Zibeti Ambracani
Singulorum Chirath.ij.

Vnumquo

Vnumquodque seorsum in puluerem redigatur, & per cribrum setaceum eliquescat, postea simul misceantur, & in vitrea ampulla bene clausa reseruetur, hic est vnus modus cyprij pulueris ab aliis distinctus, tamen ex hoc potest quercinus muscus prædicto modo suffumigari, & postea addantur, muscus, & ambra, tunc erit exquisitus puluis & suauem spirans odorem. SEN EX. Non dubito, at extantne alij præparandi hunc puluerem modi? BR. Extat & cyprius puluis niger. S E. Nunquam vidi nigrum, sed vidi equidem non probè album, qui cineritium colorẽ præ se ferebat, ne verò tibi molestum sit nigrum hunc referto. BR AS. Hic est qui sequitur,

℞. Cyperi ℥ ij. ß.
Sandalorum citrinorum Laudani
Singulorum ℥ ß.
Gariophyllorum ʒ iij.
Musci Chirath. iij.
Ziberti Chirath. ij.

Vnumquodque seorsum tenuissimè conteratur & vnà misceantur, ac in vitrea ampulla reseruetur. S E N. Si postea quercini musci suffumigato pulueri, hunc puluerẽ commiscere voluerim, nonne fieri poterit? BR AS. poterit quidem, sed si hoc feceris tam odoratus non erit, vt sunt pulueres illi quercino musco

musco haud mixti, neque isto addito pulerit niger. SEN. Cur omnes quercinum muscum accipiunt? BRA. Cur ad odorata conficienda olea, balaninum accipitur? SE. Quia vniuscuiusque odoris expers est, & omnes facile recipit. BRA. Idem de querno musco iudicium fieri debet, nam nullum penitus odorem spirat, & omnes facilè recipit, idcirco media est ad pulueres odoratos materia, nam pro aliorum medicamentorum materia illa sumuntur, quę exuperantem nullam qualitatem habent, vt neque calida sint neque frigida, neque humida, neq; sicca, æque illa sumenda sunt pro communi odoramentorum materia quæ nullum habēt odorem, neq; suauem, neq; insuauem, qualis est muscus iste roboreus, qui ab his sumitur, qui odoratum hunc cyprium puluerem cōficere volunt. SEN. Adsuntne alij hunc puluerem conficiendi modi? BRA. Imò adsunt, nam nonnulli ita conficere, primò quercinum muscum in Ianuarij mense collectum recepere, rosaceáq; aqua lauarunt, posteà in Sole, vel in furno exiccarunt, itaq; dū adhuc incalescebat, ipsius libram vnā recipiebant, iridis vnciam vnam, & in puluerem redigebant, & tenuiter per cribrū setaceū eliquabant, deinde rosacea aqua madefaciebant, vt totum id humidum efficeretur, postea

supra

supra setacei cribri fundum extendebant, linteóque contegebant, & sub cribro setaceo suffumigium hoc modo faciebant, pro vnaquaque prædicti pulueris libra, hæc pro suffumigio recipiebant:

℞ Pulueris belzuini ℥ j.
Styracis calamitæ ℥ iij.
Ligni aloës ℥ j.

Omnia hæc conterantur, ac misceantur, & supradictus musci puluis eo suffumigetur, cauendúmque est ne ab vlla parte exeat fumus. at per semihoræ spatium dimittatur, postea iterum eodem suffumigio suffumigare oportet, deinde accipiendum ac iterũ pinsendum, cum eo quod relictũ est ex prædicto suffumigio, & iterum per cribrum setaceum eliquandum, & pro singula huius pulueris vncia miscendum.

Musci chirath. ij.
Ambracani chirath. j.
Zibeti chirath. iij.

Hæc simul misceantur, & exquisitus puluis habebitur. SE. Et etiam bene suauiter odoratus. BR. Et suauiter odoratus. SE. Adsunt ne allij cõficiendi hos pulueres modi? BR. Adsunt, hũc audito modum, bouillum stercus recens accipito, & in sole, vel apud ignẽ exiccato. SEN. Odoratus esse non poterit si ex stercore conficiatur. BRASSAVOL.

Reliquum

Reliquum audito, postea an fœtere possit iudicabis. nam quandoq; ex amaris rebus dulcia fiunt, immatura persica amara sunt, quæ cùm maturescunt dulcissima euadunt. SEN. Illud natura fit non arte. BRASS. Et ars naturam imitatur, & ea plerunq; ars perficit, quæ natura perficere nesciuit, vnde immatura persica quæ amara sunt si melle vel zuccaro condiantur, melleam dulcedinem, ac sacchaream acquirunt. SE. Prosequaris igitur. BRAS. Deinde conterantur, & rosacea aqua exquisita abluatur in catillo per diem dimittendo, quod quater fiat, denique in eodem extẽdatur vitreato catillo, vt stercus totum in catillo extensum sit, ac illi inhæreat, deinde prædictus catillus vertatur, suffumigando, vt superius dictum est, in supradicto puluere, opúsque est prædictum puluerem dum suffumigatur cõmouere. si verò exiccaretur, opus est iterum aqua rosacea illum madefacere. cúmq; pluries fuerit suffumigatus puluis in prædicto catillo bene tecto exiccari permittatur, & cùm probe siccus erit in vitrea ampulla conseruetur, postea

℞. Huius pulueris ita præparati ℥ j.
Belzuini ʒ iij. Musci chirath. iij.
Omnia simul misceantur, ac puluis fiat.

SEN. ex stercoribus ergo odoramenta fiũt,

hoc idem est vt cùm aliqua condiuntur eduliia quæ simpliciter edi non possunt, sed conditura efficit, vt gustui sint apta, non pauci acerbi fructus edi non possunt, qui posteaquam cōditi fuerint, à nobis libēter excitantur. BRAS. Nonne audiuisti nonnullos quandoque dicentes si calceorum soleæ condirentur, quod egregie saperent? SEN. Audiui. BRAS. Et ita esse constat, nam illustrissimus & excellētissimus Alphonsus Dux Ferrariæ tertius, qui supra omnes quos vnquam nouerim herbarum, florum, fructuum, surculorum & caulium cōditura delectabatur, huius rei periculum fecit, posteaquam soleas aqua, cinere, & calce diu macerati fecit, zuccaro condiri iussit, & omnes conditas soleas degustarunt, inter quos & ego testis sum, qui per multos etiā annos partem soleæ conditam seruaui, quis vnquam putaret nuces pineas cum summis corticibus edi posse? cùm sint tam præduri fructus, sed illos conditura molliores & esui aptos reddit. SEN. Imò & nucem plurimā cū crescit nullus vnquam edere posset, nisi conditam, at suntne alii hunc puluerē conficiendi modi? BRAS. Adsunt, nā hic est vnus modus ab alijs distinctus, aridas rosas accipito & in puluerē redigito, & si tibi videatur aldc modicum pulueris liliorum albo

alborũ, postea styrachis, ac belzuini æquales partes addito, de horum verò statuta quantitate nihil dicitur, quoniam quanto horum plus apponetur, tanto redolentior reddetur compositio. SEN. Ergo puluerem hunc, non ingreditur quercinus muscus? BRAS. Non ingreditur, sed & alium audito cyprium puluerem:

℞. Florum aranciorum
Florum rosarum odoratarum musco
Rosarum Florum gelsmini
Singulorum partes æquales.

Exiccentur & fiat puluis, vt in cyprio puluere ex quercino puluere superius dictum est. at puluis alius cyprius nunc mihi in mẽtem venit qui violaceus nuncupatur, & albus est. SEN. Hanc compositionẽ libenter audiam, præsertim cùm violarum odor mihi gratus sit, neque odoratis vaporibus caput offendit, imò neque vapores ascendere sinit. BRA. Compositionem igitur audito:

℞. Iridis ℥ ij.
Sandalorum citrinorum ℥ iij.
Rosarum damascenarum
Ligni aloës Belzuini Cyperi
Singulorum ℥ ß.
Musci chirath. iiij.
Ziberti chiratht. ij.

Omnia singulatim in puluerem reddãtur,

postea simul misceantur , & in vitream ampullam seruetur. SEN. Cur cyprius puluis violaceus appellatur, cùm neque violas, neque violarum odorem vllo modo spirare possit? BRASS. Id verum est quod dicis, tamen à myropolis vialates nuncupatur, at si ego illum violaceum vocandũ voluerim, iuberem vt exiccatæ violæ adderẽtur, licet cùm siccæ sint, multum odoris nõ habeãt. SEN. Neque cùm virides si manibus tractẽtur, tamen siccæ nonnihil seruant odoris. BRASSA. Imò virides pertractatæ nescio quid herbacei spirare videntur. SENEX. Adsuntne aliæ horum puluerum compositiones? BRASSA. Adest & hæc quam qui conficiunt dicunt esse cyprium puluerem naturalem, fortè quia simplicissimus iubent in Decembris luna, vel Ianuarij colligẽdã esse lalanem. i. vsnem, & in vmbra exiccandam, postea cum modico aquæ rosaceæ pinsenda est, & in pastæ modũ redigatur, (si verò absque rosacea pinseretur nares ingrederetur, & illas offenderet) cùm erit pinsa, & ita in pastam redacta, ponatur in pateram, & in vinariam cellã, vel in locum alium humidũ deportetur, quod mucida euaserit, ac affloruerit, tunc istam supra tabellam extendito, & in clibano vel sole exiccari facito postea iterũ in tenuissimũ pulue-

puluerem redigito & ſolo belzuino ſuffumigato, vel pro ſingula pulueris iam ſicci libra Manne belzuino drachmæ decem miſceantur, & diu in mortario agitanda, & ita erit optimus puluis ..S E N. Quid lalane ſit ingnoro,& quid etiã vſne.B R AS. Herba eſt, quæ è Cypro Venetias affertur muſco ſimilis, imò eſt ipſe muſcus quo & tu vteris, & arabes arborũ muſcum vſneen vocant.S E N.Hinc fortè accepit vt cyprius vocaretur.B R AS.Imò hæc fuit nominis cauſa, quia è Cypro Venetias conuehitur, muſcus verò noſter qui in quercubus oritur non eſt adeo exquiſitus, vt cyprius, nonnulli, in cypro in puluerem redigunt, & in placentulas ſubigunt, vt commodius ferri poſsit.S E N. Suntne illæ placentulæ quibus Ferrarienſes myropolæ vtuntur ad hunc puluerem conficiendum? B R A S.Illæ prorſus ſunt, quas cirellæ de cypri vocant. S E N.Prius quid eſſent ignorabam, & terrã quandam eſſe arbitrabar.B R A S.Non eſt terra, neque ſub dentibus ſtridet, ſed eſt prædictus puluis, quem & emptores ignorant, ſed dicunt ad cyprium puluerem conficiendũ eſſe cirellas.S E N.Ferrarienſes pharmacopolæ quomodo puluerem hunc conficiunt?B R A S.Placentulas iſtas in puluerem redigunt, quæ belzuino ſuffiunt,

postea odoratum quodpiam addunt, vt muscum, vel ambracanum, & zibettum nonnũquam commiscent, at suarum commixtionum certam regulam non habent: quoniam aliquis plus odoramenti, aliqui minus, aliqui vnum, aliqui aliud cõmiscẽt odoramentum. at pulueres quos superius enarrauimus perfectissimi sunt. SEN. Cypriæ istæ placentulę sunt cineritij coloris, ad album vergentis. at adsuntne alia simplicia quibus hic puluis confici possit? BRAS. Illa omnia quæ ex se nullum odorem spirant, & odores facilè recipiunt, talis esse generis arbitrandum est, nonnullos vidi qui amygdalarũ intimos cortices comburebant, & in puluerem redigebant, & pro huius pulueris fundamẽto vtebãtur. SEN. Quos cortices intelligis? BRAS. Non perduram testam, sed intimum illud spolium, quod amygdalæ substantiam immediatè contegit, alij (quos potius probo) in clibano exiccant, & in pulue rem redigunt, postea supradictis modis suffumigant, in populo albo tenellum quoddam adest albumen friabile, quod in puluerem redigi potest, & (vt prius dictum est) suffiri, nam nullum habet odore hic puluis, & est omnium capax, æque verò friabile est eiuscemodi lignum vt optimum agaricum,

migant

nonnulli sunt nunc Ferrariæ qui alabastrum vocatum lapidem in tenuissimum pollinem redigunt, & suffiunt, ac pro cyprio puluere vendunt, alij ampullam suffumigant, postea implent puluere aliquo, qui cùm in ampulla ab emptoribus odoratur, ob odorem ab ampulla cõtractum, odoratus videtur, postea cùm extrahitur nihil penitus redolet. SEN. O scelestissimi omnium. BRASS. Hic est Aediliũ, & Tribunorum plebum error, qui curare deberent ne quispiam deciperetur? SEN. Adsuntne alij cyprij pulueres? BRAS. Infinitis ferè alijs confici posset modis, tamen à præscriptis haud multum euariare poterũt. at tempus iam est huic de cyprio puluere sermoni metam imponere, tu alios interim pulueres referto, ex his quos in pharmacopolio seruas. SEN. Nullos alios seruo pulueres, neq; (vt Arabicè loquar) suffuf. BRA. Huic igitur contemplationi finem imponamus.

SEN. Vt lubet.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium Oleorum, quæ apud Ferrarienses pharmacopolas seruantur.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRASS. Neque pluuit, neque ventus, neque cœnosa via te remorari potuerunt quin huc accederes? SEN. Imò neque tonitrua, neque fulgetra, neque ipsa fulmina talia extitissent, vt me vel pauxillum domi occlusissent, vel detinuissent, quin ad nostrum hoc negotium perficiendum accessissem. Nam tam vehementi sum dulcedine affectus in his compositionibus considerandis, quæ in meo sunt pharmacopolio, & tanta dulcedine illectus, vt cùm bibo, cùm edo, cùm dormio, cùm vigilo, in his semper versor. Tota nocte dormiens hanc schædam scribebam.
BRASSAVOL. Vnum tamen scio quod te

domi

domi per integrã diem clausisset. SE. Quod nam illud est? BRAS. Insomnium aliquod terrificum, & horrorem inducens, nam audiui te insomniis adeò credere, vt tota vita tua ab i,lis dependere videatur: nihilq; tibi magis certum esse potest ad futura prædicenda insomnio. SEN. Necessarium est me illi rei credere, quæ nunquam me fefellit. nam nihil prorsus mihi euenit commodi, vel incõmodi: nihil dextri vel sinistri, quin illud dormiens longè antea præuiderim. BRAS. Id melancholicis præ cæteris contingit naturis. Si tot ostenta, tot portenta, tot praua insomnia, & terrifica, tot visa, & tot varios euẽtus tibi cõtigisset, quot mihi superiori anno 1550. contigere antequam Romam proficiscerer, non dubito te Romam vnquam fuisse profectum. SEN. Talia fortè extitere, vt neque domi recessissem. nam his rebus sum valde addictus, neque absq; ratione, quoniã sæpius mihi verũ prædixere. Imò ab insomniis nunquã deceptus sum. at quæ fuere ista tam horrida, támq; terribilia, quæ tibi occurrere? BRAS. Quæ, tot, & tanta, támque terribilia, vt relaturus horrescere incipiam: nocte illa, qua mihi summo mane indicatum fuit illustrissimum Ducem Romam profecturum esse, & me accingi oportere, vt illum comitarer,

huius generis visum in somniis accipi: per asperos, inacessósque montes mihi equitare videbatur cúmque in summum deuenissem iugum, è maximo præcipitio equum decidisse, & in acutũ lapidem caput meum impegisse: præ ictu verò magnam vocem emisi, & cum tanto tremore, tantóq; timore experrectus sum, vt anceps sim, an in veris discriminibus tantum vnquam timuerim: iterum dormiui, & statim per montes mihi equitare videbatur, & à nonnullis latronibus insequi, at ego citato cursu fugiebam. Equus verò flumen ingressus, quod transeundum occurrebat bibere volens, statim in caput decidit, méque in profundam aquam deiecit, submergique videbar: at latrones occurrentes, me ab aqua liberarunt, spoliarúntque, & nudum reliquerunt. Ego autem fingebam esse mortuum. Abibant latrones, vnus verò ex illis ad me conuersus dicebat, videtur quòd adhuc palpitet, illum finire statui, quandoque nos insequeretur: nam homo mortuus bellum non ingerit, pugionéque euaginato, me punctim in thorace feriebat, primóque illo ictu, magno cum eiulatu experrectus sum. tũc vxor mea, quæ vnà in eodem erat thoro, quid haberem interrogabat, nam persenserat me in magna esse angustia, ac anxietate, lamẽ-

tariq;

rarique, conqueri, ac eiulare. Ego illi respō-
di me somniasse, & nihil esse. Tertiò obdor-
miui, & per montes tertiò equitare vide-
bar, cúmque equum in quandā montis co-
stam flecterem, en maximus ac ingēs ser-
pens, qui quatuor equi mei crura cauda col-
ligauit, & sub equi cauda collo exire vide-
batur, & per equi dorsum caput elongabat,
quousque ad collum meum perueniret, ex-
tensóque collo dentibus caput meū ample-
ctebatur, & cauda tam vehemēter equi cru
ra arctabat, vt in terram decidit. Tertiò ex-
perrectus sum cum magno timore: cùmque
dies iam illucesceret, ampliùs dormire no-
lui, ne tam sæuis insomnijs premerer. Ele-
cto igitur surrexi, mente quodammodo cō-
motus. En illustrissimi Ducis nostri Archi-
triclinus ad me accessit: & eiusdem illustris-
simi Ducis nomine me admonuit, vt itineri
me accingerem, ipsum illustrissimū Ducem
Romā comitaturum. SE. Ego (si eiuscemo-
di insomnia habuissem) Romā nullo pacto
profectus essem. BRASS. Quamobrem? SE.
Ne in me ipsum terribilia illa insomnia cō
uerterentur. BRASSAV. Si Principi cuipiam
inseruires, qui te amaret ac veneraretur,
nónne in rebus tam honestis illi parêres? &
præsertim cùm vitā suam in tuis manibus
sponte commisisset, nulliq; alij fideret. SE.
Si esses

Si esset Imperator Augustus, aut summus Pōtifex ab hac vrbe cū his diris insomnijs, non me dimouissent, imò nō nisi post quintumdecimum diem domo exiuissem ne somnium in me verteretur. BRASS. Imò si vera essent insomnia, in te etiam domi clauso verti potuissent. nam si à schalis cecidisses, collúmque tibi fregisses, vt nonnullis cō tigit, ex alpibus esses deiectus, possunt nimirum schalarū summitates in insomnijs pro alpibus sumi. & quispiam ex tuis famulis potuisset te pugione interficere, ac spoliare, vt nonnullis quandoque contigit: vndique igitur pericula imminent, illis etiam similia, quæ per somnia videntur. SEN. At hæc non tam facilè domi cōtingunt, vt in montibus asperísque locis, & in accessis. BR. Vndiq; sunt angustię: at somnia vti vera recipiēda nō sunt, cū & à Catone scriptū sit:

Somnia ne cures: nam mens humana quod optat
Dum vigilat sperans, per somnū cernit idipsum.

SEN. Ego certus sum, te nunquam excogitasse trucidari, neque è summis iugis cadere, neque ab angue lacerari. nam nemo est tam insanus, qui hęc mēte reuoluat. BRAS. Satis est me audiuisse de præcipitiis multos decidisse, imò & semel vidi in Genuensibus montibus Petrum Lauezolum nobilem Ferrariensem, qui è summo monte in

iusti

infimam conuallem vnà cum equo decidit. SEN. Fuitne in frustula comminutus? BRAS. Imò nihil mali perpessus est: sed per duos menses perenniter plorauit. Deus optimus illum seruauit. audiui etiam nonnullos è montibus decidisse, & necatos esse. SEN. Nunquam vidisti serpêtem equorum crura colligantem. BRASS. Romæ marmoreum vidi Laochoontem, qui à duobus anguibus cũ filijs nectebatur. SEN. Nondum fueras Romę, vt Laochoontẽ videre potuisses. BR. Aliàs viderã Romæ in Põtificis hortis, imò satis esset, me frequenter vidisse diuũ Georgium pictũ, & draconẽ illũ fabulosum ipsius equi crura nectentem, hoc inquã satis fuisset, vt cũ dormirẽ, talis in phantasia irriperet imaginatio. SEN. Quicquid sit, ego Romam nunquã profectus essem, insomnis illis horribilibus perterritus. BRAS. At ego, qui illustrissimum Ducem vti filium diligo, tius, duodtunc contigit, posteaquam desererę potuissem: sed aliud audias vehementius quod tunc contigit, posteaquam Architriclinus mihi indicauit, quòd essem illustrissimum Ducem comitaturus, in librarium meum cubiculum redij, & minimè dormiens, sed vehementer vigilans, vocem audiui vti hominis eiulantis, ac conquerentis, quæ locum ferè contremiscere facie-

faciebat, perterrefactus surrexi(nam sedebam)& quisnam esset interrogaui, vox illa suspirium haud quoddam magnum emisit, illámque amplius non audiui. SEN. O magnum ac statum tuæ perniciei portentum, posteà Romam profectus essem.
BRASS. At aliud audias per multas anteà noctes in cubiculo, in quo dormiebam, vocem quandam audiueram conquerentem, dum noctu expergiscerer. hæc autem vox solebat esse mihi præsagium, cùm aliquid disfortunij illi contingere debebat. ipsa etenim omnia futura bona, & mala, quæ illi euentura erant per multum ante temporis, quàm fierent, prædicere sciebat, hanc quandam vocem vigilans audiui, non dormiens. Imo cùm aliquid incommodi mihi euenturum est, sentio ac si sit aquæ gutta, quæ in terram stillet, vel supra aliquam capsam, aut scrinium, hanc stillam, quã nunc voco stillam, per multas noctes antequàm Ferraria discederem audiui, solet nimirum futurorum malorum mihi esse prænuntia. SEN. Quid esse arbitraris? BRAS. Si antiqui atem sequerer, genium meum esse dicerem, qui de incommodo aliquo malo me admonet, vt illud euitem. christianè verò loquens, dicam esse Angelum mei custodem, qui me monet, vt si fieri
pos

possit, malum illud euitare tentem. SEN. Hoc maximum Dei donum esse puto. BR. Non ambigo. nam Deum (ob immensam suam misericordiam) semper fautorem habui, ac protectorem, qui direxit me in semitas suas, & quem in finem vsque me directurũ spero, quoad in sinu Abrahæ me reponat, vt vnà cum sanctis suis cohabitem in secula seculorum. Sed & alia audito, quæ te magnopere deterruissent. Vltima illa die, qua sequente mane Ferrariæ discessurus eram; cũ cubiculi mei fenestræ inhærerem, quæ viridarium versus inspicit, ego contemplans an tempus tranquillum futurũ esset, (nam aër tunc multis nubibus erat oppletum) en fax quædam e cœlo decidit, quæ parietem, fenestram, & meipsum lambere visa est, hæc in terram decidit, ac euanuit. SEN. Si hoc mihi contigisset, certus fuissem me breui obiturum esse. BRASS. Vana prorsus fuisset opinio. Sentisne tu cum Platonicis, quod vnusquisque proprium sydus habeat, quod decidit, cùm obiturus est? SENEX. Imò in illa sum sententia: experientiaque ostendit in illis æstatibus plures mori homines, in quibus plures decidunt stellæ. BRASSA. Eadem est in his ratio, qualis de Cometæ apparitio refertur. Nam cùm hæc apparent, scilicet & multi ignes cadentes & Co-

metæ,

metæ. tunc annus ille valde siccus est, qui acutas etiam inducit ægritudines. multi verò in acutis ægritudinibus obire solent. Imò & si verum esset quod vnusquisq; proprium haberet astrum, & maius, & minus secundùm hominum conditiones. ego talis non sum, vt astrum tam ingens habere debuissem, quale illud, quod eo tempore decidit. SEN. Hanc hominum differentiam non intelligo, quò ad progenies, & prosapias, sed quo ad virtutes, & ad cæteros iuuandos mortales: illi etenim sunt maiores, qui vti Dei multis benefaciunt. imò ob hãc causam rerum inuentores Antiquitas Deos vocauit, tamen quicquid sit, vniuersus orbis cum his portentis Romam haud me duxisset. BRAS. Hæc omnia deliramenta esse arbitratus sum, & à nemine sanæ mentis consideranda. Sed audias quod consecutum est nocte illa vltima, qua summo manè Ferraria discessurus eram, cùm dormirem, videbatur mihi esse in domo meo antiqua; & genitorem meum, ac genitricem fratres, sorores, filios, patruos, consobrinos ad me venisse; méq; circundasse, tamen dormiens intra me dicebam, nónne isti sunt mortui? At genitor interrogauit me, nunquid cũ ipsis omnibus proficisci voluerim, mente cõmotus annuere nolebam. At denique

nique annui, dicens me tunc esse illos comitaturum, itaque itineri se præstiterunt, & ego vnà cum illis ad diui Andreæ templũ profecti sumus, in quo templo Brassauolorum sepulchra erecta sunt. Tunc genitor, ac genitrix me comprehendentes, in terram extendere. interim ingens strepitus in cubiculo excitatus est, & ego experrectus sum. SE. Et cum hoc insomnio Romam profectus es? BR. Et essem in Indiam profectus. iam verò illucescebat, è lecto surgere cœpi, mihíque interulam præposterè imposui, deinde è lecto surgens, & aëris constitutionem ante fenestram considerans. En cornix versus me crocitans volauit, & ligulam, qua me nectebam, è manibus meis ferè abduxit, sinistrorsum abuolauit, posteà maximè crocitans supra fumarium illius cubiculi, in quo eram, insedit. Interim ego vxorem meam deridebam, quæ cornici maledicebat, & iussit vt lapidibus abigeretur, quod famulus quidam præstare tentauit, sed nunquam abigere potuit, imò statim noctua, quæ supra idẽ fumariũ insidebat, terrificam vocem emittere cœpit, forte à cornice deterrita. SE. Ego nec domo inde ad octo dies exiuissem. BR. Reliqua verò audito, is qui calcaria mihi imposuit, id quod ad sinistrum spectabat pedem, dextero aptauit, & è cõtrario, quod ad dexterum

attinebat, sinistro. SEN. Tot refers, vt impossibile esse videatur, quin aliquid summè sinistri tibi contigerit. BRASS. Nihil tamen contigit, instructus igitur equum ascendi, cum verò è domo egrederer, in portæ limine tam vehementer cespitauit equus, vt ferè deciderit. Ferraria egressi, locus constitutus erat, in quo prandere statueramus, erat verò in dimidio itineris inter Ferrariam & Bononiam, & locus sanctus Petrus in Casali vocatur. Cùm ab equo descendere volui, sagi mei pars sub Ephippio continebatur, descendens tota sagi dextera pars confracta est, & diaphoretico sudore profluere cœpi, syncopénque incidi, vt fuerim coactus me supra lectum prosternere, & interula exui, ac fricari, deinde venter commotus est, & remissam quandam febrem incidi. SEN. Hoc saltem te impedire debebat, ne Romã proficisceris. BRASS. Et ego hoc potiùs verendum iudicaui, quàm alia omnia portenta, & de egressu Ferrariam cogitare cœpi, tamen eadem die Bononiam petere volui, nocte quieui, vt mane consequenti non essem quidem à febre immunis, sed esset remissisima, vt pro itinere perficiendo equum ascenderim, denique Romam perueni sospes, quãuis ob frigus dextero crure dolere cœperim. At hoc, quod sequitur, te forte vehemẽtiùs

tius detinuisset, Reuerendissimus Cardinalis Estensis iussit me domi suæ habitare in monte Iordano. præcipienti domino libenter obtemperaui, in die magno sancti Iouis in templum profectus sum, quod in monte Iordano erectum est, vt Eucharistiæ sacramentum sumerem. Aderat religiosus quidam (vt plerique sunt) ignarus, qui & mihi, & aliis Eucharistiam præbuit per modum viatici. SEN. Quomodo per modum viatici? Eóne modo, quo præberi solet breui morituris? BRASS. Illo inquam, quando à medicis omni spe vitæ destituti sunt, & id sacerdotibus indicatur. SEN. O ignarissime omnium religiosorum. ego hanc Eucharistiam haud sumpsissem, sed in alium locum diuertissem. BRASSAVOL. Cùm audissem religiosum istum aliis Eucharistiam sub viatici verbis præbentem, mihi in mentem venit abire, at desiderium hoc primò compescui, intra me dicens, Hoc nihil refert, sum nunc in via Ferrariam redeundi, & ad æternam patriam, ad quam omnes tendere debent. Post hanc Eucharistiæ sumptionem, in cubiculum meum redij, ac nonnullis diuinis eloquiis operã dedi, post prãdium religiosum illum ad me vocari iussi, accessit ilico, quẽ interrogaui, cur illis verbis vteretur, cùm Eucharistiam præberet

Ipse qui nec probè literas colligere nouerat respondit se quandoque audiuisse quempiã ita dicentem, nullámque insuper rationem afferre sciebat. at si illius manus vidissem priusquam Eucharistiam sumpsissem, nunquam permisissem, vt in os meum illam imponeret. Erant nimirum manus fumario nigriores. prolixósque habebat vngues cœno, aut stercore, aut pure plenos. nam totus erat scabiosus, & scabiei pustulæ in manibus purè profluebant. SE. Mirum est, quòd hæc omnia non te deterruerint. BR. Neque maiora me deterruissent, cùm hæc omnia fortuit arbitrer, nihilque futuri portendere, nisi supra humores, Veruntamen cùm Ferratiam redirem, casus contigit, qui mihi magis displicuit. SEN. Quinam fuit hic casus? BRASS. Magnificus ac nobilissimus Philippus Strozza Mantuanus, anulo me donauit triginta aureorum pretij, cyaneo lapide decorato, quem in sinistræ manus auriculari digito gerere cœpi, hunc anulum prope Bolsennam amisi, elegissem potius longè peiora somniasse, quàm anulum amisissem, non ob ipsius pretium, sed vt tanti, talisque viri monumentum apud me esset reconditum: tamen neque hoc ægrè tuli, sed comitibus omnibus dixi. En omnium portentorum finem nactus sum. nam omnes ferè prædicta

port

portenta audiuerant. imò quando Romam proficiſcebar, hæc omnia in peſsimum iter interpretatus ſum. nã quotidie pluit, & viæ omnes præter aſpredinem, adeò erant limo plenæ, vt equi ad ephippia vſque cœnum pe netrarent. SE. Vno verbo mentem meam tibi aperiam: neque Duces, neque Reges, neque Pontifices id efficere potuiſſent, vt Romam profectus eſſem. BR. At quid mihi cõtigerit, contemplator, idcirco & inſomnia, & alia portenta nulli facienda reor, quanquam maximus ſim ſomniorum coniector, nõnullaque habeam inſomnia, quæ me nunquam fefellerunt, vnum prætereieram, quod erat primo loco dicendum. nam eo fortè deterreberis, cùm ab omnibus antiquis obſeruatum ſit mortem ſemper prædixiſſe. SEN. Quódnam eſt hoc? BR. Quódnam? id quod meo magno incommodo magnóque diſpẽdio conſecutum eſt. SE. Contremiſco audiẽs, & adhuc quid dicturus ſis, ignoro. BR. Horrendum igitur ac deterrendum audito euentum. Si ego his, quæ obſeruata ſunt ab antiquis, fidẽ præſtarẽ, anno 1549 magnã tegetẽ cẽtum curruũ capacitatis, è regione domus meæ apud Sanctum Spiritũ fieri feci. anno autem 1550. cùm hora 21. die 26. menſis Februarij Epidemicos Hippocratis libros, publicè interpretarer, en ex meis famulis vnus

in publicas profectus scholas totus sudore profluens, alta voce dixit: Patrone, non est amplius legendum, sed domum celeriter redeundum, quoniam domus ipsa comburitur, & iam accensa est, & tota flagrat. Interim ego campanas audiebam eo vehementer intonantes sono, ad quem cum domus, & tecta comburuntur, excitari solēt & malleo percuti, ego contemplationis viribus in meipso collectis, illi responsum dedi, comburatur, nam hinc discessurus non sum, priùs quàm integram lectionem perfecerim. Nā intra me consideraui domum meam exuri non posse, neque conflagrare, cùm tota con camerata sit, ac lateritiis fornicibus compacta, tunc lectionem prosecutus sum. famulus fortè considerās se malè locutum esse, dixit non esse domum, quæ conflagraret, sed tegetem, quam in auiario ædificari feceram; tunc huic dixi. Ito tu, & cum aliis ignem extinguatis. In Hippocratísque interpretatione procedebam. at scholastici nouarum rerum cupidi, cùm campanarum audirent sonitum ingeminare, manibus ac pedibus supra tabulas magnum strepitum excitabant, vt necessarium fuerit me lectioni finem imponere, & cum ipsis scholasticis domum regredi. Cùm domum redij, tectum reperij quod superiori anno, pro fœno, palea, & lignis

s custodiendis parari iusseram, totum fuisse combustum, ignémque fuisse extinctum: illuc tamen tota vrbs concurrerat. SE. Ad quid peragendum? BRAS. Vt in his sit casibus aliqui ceu amici, vt infortunium deplorarent, qui domi suæ potiùs manere deberent, ne illis impedimento essent, qui ignem extinguere possunt: alij accedunt rerum nouarum cupidi, vt videant: pauci vt ignem extinguant: maxima verò pars vt furetur. SE. Hoc nunquam credere potuerim. BR. Imò certus esto. nā aliqui ligna asportarunt, alij strigile, alij spongias, quibus equorum caudæ abluuntur. alij habenas, & vsque ad scopas ac scopulas deuenere, quispiam præterea inuentus est, qui cùm paucum mulţę tegmentum surripere non posset, pilā quandam surripuit, quā vestis mea detinetur cùm mulæ insideo, ne per ipsius mulæ clunes decidat. sed vnum fuit, quod præter cætera magis me molestauit. SEN. Quódnam? BRAS. Locus ille, in quo teges ædificata erat, meum est auiariū, in quo multos habebam, & pingues capos, gallinásque altiles, huius generis animalia, cùm ob ignem, tum ob hominum multitudinem deterrita extra cohortis parietes abuolarunt. vicinis autem meis indici feci, si capos meos, aut gallinas habuissent, mihi redderēt. Nemo

autem fuit, qui vel minimum pullum redde re voluerit. SE. Hoc fuit prorsus maximum dispendium. BRAS. Et multis rationibus maximum, cùm quia erant optimæ prolis gallinæ: tum quia capi erant pinguissimi, quos reseruabam, vt iura nutritioni apta mihi cõficerent, cùm in æstate nonnunquam in appetentiam incidam. SE. In his igitur casibus opus est (vt vulgò dicitur) malum perpeti, & malum annum. BR. Hoc mihi præ cæteris displicuit. SEN. Non dubito: quoniam illud tibi auferebatur, quod vitam præstaturum erat. BRAS. Alij cellam vinariam meam ingressi erant, & certatim absque delectu bibebant, vt quempiam viderim, qui absque intermissione decem cyathos biberit. SEN. Ignem denique extinctum inuenisti? BRA. Inueni, quidem, sed postquam tectum conflagrauerit, & tegulæ omnes fuêre fractæ. SE. Hoc contigit antequam Romam profectus esses? BRAS. Hoc inquam contigit. SENEX. Neque diuus Petrus, & Paulus Ferraria me dimouissent. nam conflagrationes, illarum præsertim rerum, quas aliquis condidit, vel ædificari fecit, illius qui condidit perniciem significare solent. BRASS. Tamen tu vides, quid in me ipso mali cõsecutum sit: dispendium potius ægrè tuli iterum condendi tegetem, & amissos capos, ac gallinas, quàm de vi

devita periculum timuerim,quanquam non ignorauerim à Suetonio & Plutarcho in aliquorum heroum morte ſcriptum eſſe,templa conflagraſſe,turres, domos, & proprias ſtatuas,quæ etiam fuêre fulmine ictas, ac ſi illius herois conſecuta eſt mors, ab his ignibus fuiſſet prædicta. At hæc ſunt gentilia à chriſtianis haud credenda,qui totam eorum ſpem in Chriſto ſolùm habere debent. SEN. Hæc eſt ſummarum ſumma, ego nunquam Romam fuiſſem profectus. BRASS. Verùm ego profectus ſum & incolumis regreſſus. SEN. Quomodò potuit exuri locus is, cùm nullus ibi habitet? BRASS. Nullus eſt Ferrariæ nobilis,neque in alia Italiæ vrbe, qui ſuos famulos, ac ancillas melius perſoluat quàm ego perſoluam ſemper ſunt apud me debitores,& ego creditor: tamen in viros, ac mulieres adeò iniquas incido (ob mea fortè apud Deum demerita) vt pluſquam beluæ ſint. Quomodo autem illos in victu tractem, & in quibuſdam annuatim donariis,tu noſti. SENEX. Non eſt opus hæc mihi referre, qui iam diu domi tuæ verſor. BRASS. Scis etiam in meo viridario multa eſſe ſimplicia, quæ vt ab hyemis inclementia defendam,ſingulis annis iubeo milij nigri culminibus tegi. Vere aduentante ſimplicia deteguntur, & abiiciuntur culmina.

Ancilla quædam ebria (vt ferè semper est) milij nigri culmos cóbussit in inferiori, quę domi meæ inest, coquina: vxor mea, quæ virago est, & quotidie totã domũ circuit vidẽs milij nigri cinerẽ aliis cineribus cõmisceri, clamare cœpit, ac dicere, quòd ille cinis in alium locum asportandus erat, qui facilè posset lineos pãnos potiùs denigrare, quàm vel tantillũ dealbare. Ancilla hæc ebria expectauit, quòd vxor mea abiisset, & cinerem hunc in auiarium portauit. Erat verò cinis, in quo nondum erant scintillæ extinctæ. cinerem autem apud palcare portauit, in quo multi paleæ currus aderant, quæ paleæ sub tegete seruabantur, ad equorum & mulorum vsus, contigit fortè fortuna, vt eo die vehemens quidam ventus spiraret, qui milij nigri culmina semiaccensa excitauit, & in paleã detrusit, itaque palea accensa est. SEN. O vere ebria mulier, quę ignem apud paleam tulit. BR. Ebriissima, vt sui moris est, at hæc missa faciamus, ad præsens negotium nihil attinentia. & id ob quod conuenimus, pertractemus. Dic igitur quid scriptum erat in tua illa schæda, quam dormiens scripsisti? SE. Dormiens quidem non scripsi, sed illam mihi scribere videbatur, cùm tamẽ esset iam scripta. omnia verò cõtinet olea, quæ in meo extãt pharmacopolio, & quæ à medicis quotidie

indicuntur. BRAS. Nunc igitur tibi in animo est, vt olea omnia quæ in vsu sunt, examinemus, ac contemplemur? SEN. Erit mihi gratissimum, ni tibi molestum sit. BRAS. Didicistine adhuc quid olei nomine censendum sit? SEN. Olea sunt, quę oleagineam habēt naturā, vt inungere possint, & liquida sint, non prædura, vt vnguenta. BRAS. Imò & olea apud antiquos vnguenta vocātur, & præsertim odorata. SEN. Memini cùm de vnguentis ageremus, te ostendisse olea apud antiquos vnguenta vocari. imò particulariter docuisti, laurinū oleum apud Galenum vnguentum nominari. BRAS. Gaudeo tibi in mentem hæc venisse, ne iterum in memoriam reuocare cogerer, & locos referre, quibus suadetur, quæ nunc olea vocantur, vnguenta ab antiquis fuisse nuncupata: quanquā & nonnunquam illa olea vocentur, tamē Galeni sententiam de hac re non prætermittam, qui in vltimo capite secundi libri de Simplicium medicamentorum facultatibus, inquit, Oleum etenim rosaceum nominare aderit, quod absque odoramentis præparatum est, cui autem & horum aliquid inditū fuerit, non id etiam oleum, sed vnguentum cognominant. SEN. Composita igitur odorata erunt vnguenta. BRAS. Et etiam olea, & ita censuisse

fuisse veteres dicit Galenus. simplicia verò sunt olea. At de quibus oleis tractaturi sumus? SEN. De omnibus, quæ in publicis officinis seruamus. BRASS. De compositis igitur agemus, & de simplicibus, & de his, quæ per expreſsionem fiunt, & per ignis vim. SE. De omnibus in summa, cur verò ita petiisti? BR. Quia multa sunt oleorum genera inter se diuersa. SEN. Non intelligo quid sentias, nisi planioribus verbis aperias. BR. En explico, cùm simpliciter oleum dicitur, oliuarum oleum semper intelligitur, quod per expreſsionem fit, & per expreſsionem oleum amygdalarum, laurinum, & balaninum, & alia multa, vt illa quæ ex persicorum seminibus extruduntur, prunorum, & armenicorum, alia fiunt per odoramentorum impositionem in hæc, quæ exprimuntur, vt est oleum de gelsemino, oleum de rosetis. alia fiunt per foliorum impositionem, vel herbarum, vt oleum amaracinum, rosaceum, & eiusdem generis alia: nonnulla ab arboribus exudant, vt oleum abietinum, opobalsamum, & quandoque opus est arboris corticem scarificare, quãdoque non est opus: alia vi ignis fiunt per vocata alambica, vt nos in præsentiarum facimus cinnamomi oleũ, gariophyllorum, & gingiberis, pro his oleis Mesue nos remittit ad Alchymistas,

tamen

tamen ego aliqua conficio, chymica arte neglecta. SEN. Scio cur negligas. BRAS. Et cur? SEN. Quia ex stercore, & vrinis singulis annis mille aureorum prouentum tibi accumulasti. BRAS. Hæc fuit mea ars chymica, cui totis viribus semper innixus sum, vt facultatem medicam semper diligenter exercerem, extat & aliud oleorum genus, quod è montibus exudat, ac emanat, vt petroleum montis gibbij vocatum, & multa alia. SE. Si de his omnibus non agemus, aliquæ saltem oleorum species ex his quę enarrasti à pharmacopolis seruantur, de quibus agendum erit. BRAS. Ab eo igitur incipias & eo, quod in tua scheda primò scriptũ est.

SENEX.

1 Oleum amygdalarum dulcium, primum locum occupat. BRAS. Cur de communi oleo priùs verba non facis? SEN. Quia notissimum est. BRAS. De ipso tamen multa pręscienda sunt, & multis, ac diuersis modis seruandum est. SENEX. De illo igitur vt iubet agamus. BRASSA. Imò necessarium est: tum quia diuerso modo illud seruare debes: tum quia multas ingreditur, & oleorum, & vnguentorum compositiones, quomodo oliuarum oleum ex expressione fiat, tam manifestum est, vt edoceri non indigeat. At tu ex oliuis immaturis oleũ seruare debes,

quod

quod omphacinum vocatur, & Galenus quandoq; illud vocat omotribes, id est crudum. SEN. Hoc seruo, imò illud mihi paro, & ita parãt omnes alij pharmacopolæ Ferrariæ. BR. Habésne oliuas in tuo viridario? SEN. Non habeo, & ob frigus ægre in Ferrariensi agro nascuntur. sed dulcius oleum, quod haberi possit, emo. postea optime lauo, hoc est omphacinum oleum. BRA. Hoc prius non audiueram, arbitraris igitur oleũ ita lotum, effectum esse, ac si immatura sit oliua? SE. Non, sed easdem vires habere putabam. BR. Quomodo easdem, si hoc oleum etiam ita lotum sit calidum, & omphacinũ frigidũ, ac adstringens? SE. Quid igitur dein ceps à me agendum erit? BR ASS. Mutinam mittendum, & oliuæ emendæ, quæ immaturæ sint, Ferrariámque asportãdæ, ac exprimendæ. Notáque huius olei duplex genus seruari oportere. Vnum ex oliuis prope maturitatem, sed tamen immaturis, aliud ex acerbissimis hoc secundo in magis, ac vehementibus vtimur inflammationibus, primò autem in paruis ac remissis. SEN. Nónne idem esset, si ad amicum quempiam meum scriberem, qui vt hoc oleum haberem, curaret? BRAS. Idem prorsus, si fidem illi præstare posses, Verùm contingit, quòd vir hic, ad quẽ scribis, circa alia occupatus

est &c.

eſt, & ad hoc peragẽdum famulum mittit, qui (vt famuli faciunt) omnia ex oppoſito peragit, idcirco tutius eſt, ſi ad te oliuæ mittantur, quas electas habebis, & illas eiicere poterit, quæ ineptę tibi videbũtur, de oleóque certus eris, quod in pharmacopolio ſeruabis. S E. Erit longè maior expenſa, quàm cõueniat. B R A. Dic, cur omphacinũ oleum in tuo ſeruas pharmacopolio. S E N. Vt vendam, & aliquid lucrer. B R. Quid impediet te cariùs vendere, & emptoribus cauſam indicare? S E. Omnes pharmacopolium meum euitarent. B R. Non euitarent, ſi ita conſtare, vt aſſeris deprehenderent, at potius euitare deberent, ſi noſcerent te illa non habere, quæ habere deberes, & aliud pro alio vendere. S E. Ad oleum redeamus, nam mores tuos deinceps ſeruaturus ſum. B R A. Ex vtroque omphacini genere, & lotum, & non lotũ ſeruare oportet, vt in promptu ſint, cùm vel à Medicis indicuntur, vel in aliquam compoſitionẽ ſunt ponenda. S E. Ita deinceps efficiã. B R. Cùm verò oleũ ex maturis oliuis, quòd cõmuniter oleum vocatur ad multa ſeruaturus ſis, dulce oleum quęrito, quod alieni odoris nihil ſpiret. & hoc ſerua lotum, atq; non lotum, & ex omni genere ſalſum ſerua, & minimè ſalſum. S E N. Mihi ſuperfluum eſſe videtur oleum lauare, cùm in ipſa exigatur

pinguitudo. BRAS. Ob multa lauatur, primò, vt album fiat, prætereà, vt ab ipso nonnunquā falsedo remoueatur, tertiò, vt acritudinem dimittat. quartò, vt oleagineus odor auferatur, quintò, vt aliarū rerum odores, sapores, & qualitates alias faciliùs recipiat. SEN. Súmne alia de oleo seruaturus? BRAS. Antiquum etiā & nouum in omni genere seruato. nam multæ compositiones antiquum expetunt oleum, aliæ recēs. SE. De simplici oleo nihil aliud seruari posse arbitror. BRASSA. Neque ista à tua officina abesse debēt, ne cùm illis indigueris, aliunde quærere cogaris. SEN. A' tuis mandatis nec quidem discedam, sed omnia integrè exequar. BRA. Neque istud prætereundum est, quòd ex diuersis mundi partibus olea enanciscaris, quæ tenuiora sint, & minus tenuia. Galenus iubet quandoque sumi sabinum vti tenuius, quandoque Hispanum. At cùm ista vel haberi non posśint, vel difficulter haberi, Romæ verò Sabinum facile habetur. In hac verò nostra alma, ac inclyta patria difficulter, idcirco Sabini loco exquisitum Salodiense seruato, & pro Hyspano id, quod ex piceno affertur, modò optimum sit. In oleis verò non solùm distantes patriæ differentiam faciunt: sed in eadem patria diuersi colles, vt Septentrioni magis

oppo

oppositi sunt.& meridiei hoc in oleis diuer sitatem facit in tenuitate & crassicie. SEN. Curabo etiam vt hæc oleorum genera, quæ enarrasti consequar, sed lucrum non feret expensas. BRASSA. Imò feret, nisi supra modum lucrari volueris. SENEX. Nondum nouisti animum meum circa lucrum. BRASS. Imò iam diu noui, & vtinam omnes tui similes essent. nam res viliori pretio venderentur, quàm nunc fiat.

SENEX.

2 De dulcium igitur amygdalarum oleo verba faciamus. BRASSA. Vt lubet. Quomodo illud conficis? nam hoc imprimis contemplandum est, & merito post id quod vere oleum est, & à cuius nomine alia omnia nuncupata sunt secundum locum obtinet. nam non solum est medicamentum, sed & alimentum, cum dulces amygdalæ, & ipsarum succus (Galeno teste) animalia nutriant. multis verò confert eiuscemodi oleum, de quibus agemus, si priùs tu quomodo illud conficias, aperies. SEN. Illud cõficio, vt à Mesue edocemur, quanquam & aliũ habeã modum, quoad maiorẽ extrudendi olei copiam, quam communiter fiat, potius vtor. BRAS. T[illegible] po[illegible]s hoc modo vteris ob auaritiam. Nam ita exprimere non est opus, vt ex amygdalis quæ[illegible] crassissima pars exeat,

sed satis est tenuiorem partem extrudere, vel saltem primã partem à secunda seorsum seruare. SEN. Nōdum est, quòd hoc obseruare cœpi, vtranque scilicet partem secernere, & crassiore in conficiendis emplastris, ac vnguentis, quæ præcipuo alicui membro applicentur tantùm vti. BRASS. Modos nunc illos, quibus hoc oleum paras referto. SEN. Mesue ita parari docet, dulces amygdalæ accipiātur, & ab omni cortice liberentur. BR. Ad quantam copiam accipis? SEN. Hoc non animaduerto, Nam quantitatem, quam voluero accipio, posteà extremè tero, contundo, & in massam redigo, deinde per quinque horarum spacium in loco calido exsiccari sino, iterúmque tero, ac contundo hánceque massam ita callidam in torculari pono, Adeòque premo vt oleum exeat. BRAS. Quo modo amygdalas ab vltimo liberas cortice? SEN. Quandoque illa in sartagine vehementer calefacio, posteà crasso linteo optimè confrico, tunc cortices illi abeunt, ac decidunt. BRAS. Oleum istud vstulatæ rei saporem enanciscitur, ob hanc vehementem in sartagine calefactionem. SEN. Hoc verum est, idcirco alias amygdalas ebulliri feci, posteà facillimè ab illa pellicula immunes reddidi. BRASSA. Et hoc facit vt oleum aqueū euadat. nam amygdalis aqua imbibitur.

SENEX. Nonnunquam ego cum tota mea familia cultris sumptis amygdalas abradendo ab extimo illo cortice liberauimus. BRASSAV. Tunc nec vstulatæ rei odorem, nec aqueam naturam habere debuit. SEN. Ita profectò fuit, sed magnus labor fuit, longáque temporis contritio illa, qua vnaquæque amygdala abradenda erat. BRASSA. Iuxta laborem tuum oleum vendito. SENEX. In eodem adhuc sumus sermone, tunc nullus à me emeret, si vel tantillum plus vẽderem, quàm alij faciũt. BRAS. In quo calido loco contusas illas reponis amygdalas? SEN. Calidarium quoddam paruum habeo, in quo bellaria seruo, in illud per quinque aut sex horas repono, donec totum incalescat. BRAS. Nimius calor euitandus est, ne pinsa illa massa torreatur, propterea in furno calefieri non debet, tamen in sole, æstiuo tempore calefieri possent. At suauior caliditas est, si per totum hoc tempus lintea igne incalescant & illis circundetur hæc massa, frequẽter illa immittendo, donec perfectè calida sit, tamen Mesue facit, & ex pinsis amygdalis quæ in duplici vase coquantur. SEN. Haud intelligo impræsentiarum, quomodo in duplici vase coquendæ sint. BRAS. Hoc multis modis intelligi potest, primò, quod amygdalæ bulliant in aqua in vase

duplici, vt illarum cortex facile auferri possit. Potest & hoc de iam tritis amygdalis intelligi & ita prorsus intelligendũ est, quod scilicet amygdalæ excorticatę, ac tritæ in vitreum vas, vel in vitreatum absque aqua ponantur, & vas hoc in alio vase calescat, in quo sit aqua per horam, postea torculari amygdalæ exprimantur, tunc maior olei copia emanabit. SENEX. At erit aquosius. BRASS. Nõ aquosius, quia aquam minimè attingunt amygdalæ, neque aqua ad ipsas peruenire potest. Addit & alium modum calefaciendi amygdalas Mesue, si tritę in sacculum ponantur, & sacculus sub cineribus recondatur, siue sub calida terra, siue sub arena calida: ita enim & magna exibit olei copia. SENEX. Ego nõnunquã sub calido furfure iussi hunc sacculum poni, & olei conuenientem copiam eduxi. BRASSA. Nihil refert siue furfur acceperis, siue milium, siue aliquod aliud, modò calorem seruare possit. SENEX. Modus vero proprius, quo magnam olei copiã educo, talis est, excauatum ferrum ad volę manus formam, sed magis concauum fieri feci, aliud pręterea ferrũ fieri iussi ad illius cauitatis magnitudinem, quod illam implere possit, postea amygdalas ad oleum paratas in cauitatem pono, & alio ferro in capite in modum pilæ rotũdo comprimo,

comprimo, tunc vehementius oleum educo & maiorem copiam colligo. BRAS. Hic videtur esse secundus modus à Mesue descriptus. SENEX. Quinam est ille. BRAS. Iubet amygdalas in vase concidi, vt posteà cõcitetur, idque in loco calido fieri monet, & aquę calidæ modicum superfundi, & prelo constringi, prelo vero concauitatem habentem in decliuiori autem parte adsit veluti ductus per quẽ oleum in vas descendat, in quo colligatur. monet verò in inferiori preli parte adesse cõcauitatem, & globum ad concauitatis mẽsuram, & quod hic globus vacuã cauitatem semper impleat. SEN. Omnino ille esse videtur, quẽ seruo modus. At Mesue negligere videtur an ex ferro sit, an ex ligno. Sed ego experior ex ferro id magis effi cere atque plenius. BRAS. Dioscorides eodẽ modo conficere videtur. SEN. Dioscoridis modum & ipsius authoris verba referto. BRAS. Sumit ipse (at de amararum amygdalarum oleo loquitur, quamuis idem sit conficiendi modus) quartam modij amygdalarum partem, quas purgat, hoc est à corticibus liberat, deinde arescere sinit, quod nobis indicium est à corticibus feruẽti aqua liberasse, posteà ita exiccatas pistillo leuiter cõprimit, quo ad in offam, vel in placentulã illas redegerit, deinde aspersis feruẽtis aquę

laminis duabus, semissem horæ confundere sinit, posteà ab aqua eximit, & iterum in mortario contundit. Cùm verò secunda hac vice fuerint contusæ, in alueolum ponit, vel in prelum ac exprimit. SEN. Non est magna differentia. At quid nunc dicis, cùm Dioscorides aquam superingerat, aquosum igitur erit? BR. Omnino magis aquosum erit, quàm si amygdalæ non fuissent aqua imbutæ. Nota verò Dioscor. nõ fuisse prima expressione contentum, sed amygdalas illas accepisse, quæ erant expressæ, & aquæ laminam superinfudisse, paululúmque siuisse, vt combiberẽt, deinde ab aqua exemisse, & iterum expreßisse. SEN. Magna olei quantitas hac secunda vice exire non debet. BRA. Tanta exit, quanta exire potest. Verùm hoc oleũ cum præcedenti simul miscebant antiqui. SENEX. Ex amygdalis verò ita conficiendo, quanta olei quantitas emittitur? BRAS. Dioscorides dicit amygdalarum semodium, vnam olei heminam reddere. SE. Aliâs ex vna amygdalarum libra, quinq; vel sex olei vncias elicere solebã. Nunc cum meo illo ferreo instrumẽto ad octo, & nouem vncias educo. BRAS. Tuũ illud ferreum instrumentum gratißimum tibi esse debet, cùm te nõ modicè superlucrari faciat. SEN. Gratissimũ mihi prorsus est instrumentũ: tũ quia vtile,

tum

tum quia à me inuentum. BRASS. A te inuentum? fortè è ferro illud aliâs factum esse non constat, sed ex alia materia extitisse, ex Mesue sententia constat, qui in torculari concauitatem facit, & iuxta concauitatis capacitatem, quæ in torculari est, globũ: nõ exprimit verò, num ex ferro, an ex ligno esse debeat: sed modum alium audio, quo oleum istud efficitur. amygdalæ vehementer terendæ sunt, posteà in feruentem aquam iniiciẽdæ, & ebullire sinendæ, pinguedinem semper, quæ innatat à vase, in quo ebulliunt auferendo. nam pinguedo illa oleũ est, quod ab amygdalis emanat. SEN. At erit multa aqua mistum. BRAS. Tunc eo vtar, cùm emollire opus erit. Verùm & si nonnulla aquæ portio oleo sit commista, illam auferre haud difficile est, oleum per aliquod spacium quiescere sinendo, in hoc etenim spatio oleum ascendet, & aqua in fundo permanebit. SEN. Non me latet hoc non esse difficilè eximere ab oleo, videlicet aquam, domũ phyalas habeo perforatas, cũ quibus oleũ ab aqua eximo. Nam cùm oleũ & aqua in phyala sint, & per aliquot horas quieuerint, foramen aperio, quod est ferè inter aquam & oleum in phyala, itaque oleum exit, & aqua relinquitur: & si olei pauxillum sit derelictum, illud totum facilè aufero. BRASS. Nõ

dubito,sed & alius est oleum educendi modus,vt ego ex gingibere, gariophyllis, cinnamomo, & pipere oleum extrudo,in æneo vase duobus tantum pugnãtibus,glacie, scilicet,& igne,hoc est summo frigore, & summo calore. SEN. Sunt prorsus mirabilia illa, quę ex diuersis rebus extrudis per calorem, & frigus olea:&,quod admirabilius est,odorem,saporem, & colorem rei seruant, quam in oleum resoluit. BRAS. At nuper imaginatus sum(nam facile est inuentis addere)modum quo oleum abũdantius educam, quàm priùs facerem. SEN. Neque istud erit tibi inutile,verùm tuum hunc distillandi modum mihi aperire ne recuses. BRASS. De eo impresentiarum nihil tibi dicturus sum , cum de illo sim seorsum libellum scripturus, qui totum hunc modum aperiet. SENEX. Multos vidi, qui ex amygdalis integris , & non excorticatis oleum educunt,illas in trusatilem molam ponentes,ac prementes. BRA. Non conuenit hoc,quia eiusmodi oleũ corticis colorem habere debet,neque tãta educitur copia,quanta educitur, si sint pinsi, & calefactæ(vt superiùs dictum est.) amygdalæ. SEN. Quem modum sequi debeam(cùm tot sint)ignoro. BRASS. Mihi placeret, vt cultro amygdalas cortice liberares, & sine aqua pinseres, posteà eo modo exprimeres.

res,quo tibi magis placeret. Et si,vt Dioscorides facit,aquam addere volueris, pro hoc prælium inferre recusabo, verùm isto vtar oleo ad effectus in quibus emollire opus est, & multum humectate.SEN.Quibus conuenit oleum amygdalarum dulcium? BRAS. Illa imprimis referam,in quibus peculiariter eo vsus sum & vtor. postea ea quæ ab authoribus dicūtur,exequar in thoracis inunctionibus vbi humectare oportet, eo peculiariter vtor. Cùm verò aliquis torminibus premitur,quatuor vncias potui prebeo, ex eo quod recenter sit ab amygdalis expressum.SEN.Quarum partium torminibus adhibes hoc oleum?BRASS.Omnium intestinorum torminibus,& ventriculi sit cuiuscūque generis affectio,præbeo & mulieribus, quę peperere,ad quatuor vncias bibendum cum duabus vncijs zuccari vocati fini, ne torminibus crucientur, & illas à torminibus liberant.cùm quispiam ex inanitione singultum incidit cochlear huius olei transglutiendum prebeo, & hoc frequenter, imò & si sit ex flatu conuulsio,& ex repletione vtor,& proficit.SEN. Id tibi dicam quod Satyrus domino suo dixit,quod eodem spiritu ad calefaciendum,& infrigidandum vtebatur:ita tu eodē vteris oleo ad singultū ex inanitione,& repletione qui fiūt ex causis cō

trariis. BRASS. Et ego respondebo, vt Satyro responsum fuit, & si idem sit oleum, tamẽ diuersa intẽtione vtor ad conuulsionem ex repletione, & diuersa ad conuulsionem ex inanitione. Vtor præterea hoc oleo pro basi, & subiecto iu diuino illo vnguento ad partum facilitandum, & ad dolores sedandum, & ad accelerandum fœtus exitum, cùm in via est, & non nisi difficulter, & cum tempore exire soleat, hoc oleo particulariter ad hæc vtor, & semper proficere expertus sum. Vt autem amygdalas dulces, minus efficaces esse quàm amaras Dioscorides iudicat, ita amygdalarum dulcium oleum minus efficax est, quàm amararum. SEN. Ita ratio dictare videtur, si id verum sit, quod à Dioscoride primo scriptũ est, dulces scilicet amygdalas esse minùs efficaces maris. BRAS. Ad nonnulla conueniunt amygdalæ dulces, ad quæ non conuenirent amaræ, idémque iudicium in oleis faciendum est. Ad thoracem autem emolliendum, amygdalarum dulcium conuenit oleum, non æquè verò amararum conuenit, leniunt gutturis asperitatem dulces amygdalæ, idémque efficit oleum, quod ab oleo amydalarum amararum minimè efficit, idem in pulmone facit, & in omnibus extrinsecis partibus valet, & huius generis oleum ad omne pre-

duror

durorum humorum genus. artubúsque aptissimum est, ac iuncturis, hecticis in potu præbendum est. nam illos impinguat, præter id quod interanea humectat, & in hoc casu oleum illud melius est, quod cum aqua effectum est, si argenteo tubo in vesicam per penem, vel in vterum per colum iniiciatur horum membrorum ardori succurrit. SEN. Nonne Actuarius ac Alexandrinus, de hoc oleo verba fecerunt? BRAS. Arbitror de amygdalarum amararum oleo ipsos loqui, vt in illo ostedemus. de hoc verò satis iam dictum est.

SENEX.

3 De amararum igitur amygdalarum oleo verba faciamus. BRAS. Nihil est quod à nobis dicendum sit de ipsius ab amygdalis eductione, quia eodem modo & eisdem instrumentis educitur, quo & quibus amygdalarum dulcium oleum superius confici diximus. Vnum verò minimè probo, quod à nonnullis pharmacopolis fieri his oculis vidi, cùm amygdalarum amararum oleo carerent, dulcium amigdalarum oleum commiscebant, huius olei munus est, obstructiones aperire, dolores sedara, flatus resoluere, & materias etiam à quibus flatus excitantur, peculiariter aurium doloribus à causa frigida succurrit, & surditati.

quæ

quæ ab eadem sit genita causa & sibilis, ac strepitibus, qui in auribus gignuntur, asperitates, quæ in membris reperiuntur. lenire dicitur, imò ita esse experientia ostendit, si asperum membrum eo inungatur, cùm nerui dolent, & tensi, ac duri efficiuntur, his prodest hoc oleum, faciei maculas aufert, quas vulgus panes vocat, imò & lentiginibus succurrit, ac asperitatibus quæ in facie contingunt. Dioscorides ait ad muliebrium locorum strangulationes valere hoc oleum, & eiusdem partis inuersiones ac inflammationes ad capitis, & aurium dolores facit, intentos sonos, & sibila fugat, prodest prætereà renum cum vrinæ malo aliquo doloribus, vrinæ angustiis, calculosis, suspiriosis, & lienosis: emendat idem vultus maculas, asperam, discolorémque à Sole cutem, & rugas melle lilij radicibus, cypriæóq; aut ex rosa ceræ commixtũ quinetiam hebetes restituit oculos, & cum vino furfurea atque manantia capitis vlcera exerit. Hæc Dioscorides de amararum amygdalarum scito etiam asperis conferre perionibus, & si ad vncias quatuor bibatur aluum egregiè soluere, & vermes necare. SEN. Fortè, quia amarum. BRAS. Et ob hoc etiam. nam cùm Galenus de simplici aliquo lumbricos necare dicit, addit

quia

quia amarum: rerum verò amararum natura, ratione qua amara sunt est calefacere, attenuare, incidere, digerere, tergere, & valenter. S E. Nunquam vidi animal aliquod in hoc oleo nasci. B R A S. Et hoc est amararum rerum natura, ac proprium, vt neque in vermes conuertátur, neq; vermes admittant, propterea bilis pura in vermes conuerti non potest, quia supra modum amara licet pituitæ mista vermes nonnuuquam gignere possit, tamen adest tunc maior pituitæ copia, bilis minor. S E N. Alexandrini modum conficiendi hoc oleum nondum edocuisti. B R A S. Ipse non exprimit amygdalas: sed in oleum oliuarum infundit, itaque ait author ille, prodest ad Cephalalgiam, aurium dolorem, tionitum, & surditatem iniectum compescit, rugas, & sordes faciei cum cerato irino aut rosaceo deterget, strangurиosis & lithiadicis, super pectinem inunctum, aut per virgam immissum prodest, matricis dolores, phlegmones, suffocationes in modum pessarij suppositum, mitegat. Recipe olei libras quinque, amygdalarum purgatarum vncias vigintiquatuor, amygdalæ tritæ, & in oleo triduo infusæ ad medietatem coquantur, & colatum condatur, & vsui reseruetur. S E N. Et si non exprimat, an de dulcibus, an de amaris loquatur

quatur amygdalis, effectus tamen ad quos valere refert, quod de amaris loquatur, ostendunt. BRAS. Ita prorsus est, sed aliam apponit confecturam, quæ talis est, Amygdalæ amaræ purgatæ, & siccæ in pila diutius tundantur, & cùm aliquantulo aquæ diu subigantur, & post quinque aut sex horas iterum terantur, & manibus fortiter exprimantur, illud autem aquæ, quod supernatauerit cochleari colligatur, hoc iterúmque facito, donec totam pinguetudinem excusseris, quæ sicuti suprà diximus, cochleari collecta condatur, & vsui reseruetur, hæc Alexandrinus. SEN. sunt alij omnino conficiendi modi. at quomodo conficit Actuarius? BRAS. Omnia authoris verba referam, ne quicquam desideretur. Inquit, nimirum amygdalinũ oleum prodest aduersum inflammationes vteri. conuersiones, occlusionésque, item ad strangulatus eorundem locorum infusum, doloribus capitis instillatum medetur, aurium grauitatem, sonitus, stridores, & sibilos discutit, renum vitio, & vrinæ difficultate laborantibus, calculosis, viscerum tormentis, iocinorosis, suspiriosis, lienosis sumptũ subuenit, neuos & maculas à facie tollit, & cutem erugat, reliquámque eius emaculat labem, cum radice lilij melle, rosaceóq; tanquam

quám cerato permistum, oculo abolet hebetudinem, emanantia capitis vlcera, furfurésque ex vino detergit, hoc aliqui Metopion vocant, ratio eius talis, amygdalæ amaræ chœnices quatuor purgatas, & exiccatas pistillo ligneo in mortarium collatas leuiter cõtunde, quo ad massa fiat, cui aquę feruentis heminas duas affusas semihoram dimitte, posteà vehementiùs iterum tunde, deinde ad tabellam premens torrinum cremorem excipe, & quod pinguedigitis adhæsit, in cornicula diffunde, rursúsque in id quod expresseris, heminam aquæ vnam infunde, & spatio vt combibat interposito, iterum exprime forma, qua prius, choenices quatuor heminã conficiunt. hæc Actuarius. SEN. Quo hæc olea amararum, scilicet & dulcium amygdalarum, in quo qualitatum ordine reponi debẽt? BRAS. Dulcium amygdalarum oleum in actiuis qualitatibus temperatum existimatur, in passiuis in primo ordine humidũ. At necessarium est dicere esse in primo ordine intenso humidum, vel in secundo arbitror, potius in secundo esse humidum, amararum verò amygdalarum oleum est in primo ordine calidum, nec aliqua destituitur humiditate, quamquam & siccitatem habeat, quæ qualitates quodammodo inter se pugnare videntur

dentur: denique hoc notato, si ad quatuor vncias bibatur, omnia expurgare que in intestinis continentur, & obstructiones aperire: sed hæc iam satis esse videntur.

SENEX.

4 De regijs nucibus oleum sequitur, de regijs dico ad auellanarum nucum & similium differentiam, modus condendi hoc oleum est. Idem cum his, qui dicti sunt modis in oleo amygdalarum dulcium conficiẽdo. Nota verò huius generis oleum triplex fieri, Vnum ex oleosis, & ferè semiputridis nucibus: multi enim nuces dimittere solent, vt inueterescant, & oleosę efficiantur, quo maiorem olei copiã educant. At oleũ istud per os haud sumitur: nĩ eo modo mediocriter lę deret. fit ex optimis nucibus oleũ, & hoc est, quod per os præbere debemus: tertium fit ex oleosis partim, & partim bonis nucibus, & hoc ad clysteriorum vsum vti possumus. nam mirum in modum flatus discutit, vnde in colico dolore clysterem imponere conuenit ex vino cretico, & oleo de nucibus. Mesue etenim dicit crassos flatus resoluere, & tumoribus conferre, ac neruorum contractionibus, neruorúmque puncturæ conuenit ex lota calce simul, scabiei quoque aduersatur. At in hoc casu quantò est magis rancidum, tanto efficacius est, lucernæ quæ ex

hoc

hoc oleo ardent ad illas legentibus vel exercentibus capitis dolorem, & perturbationem ingerit, nucum oleo ad pisces in sartagine coquendos vsus sum, optimos reddere pisces noui, & ab ipsis magnam humiditatis partem auferre, gustuique placent: sed opus est, vt de optimis nucibus oleum fit: non autem ex rancidis. modus verò auferendi ex hoc oleo scabiem, hic est,

℞. Olei nucis ℥ vj.
Calcis ablutæ ℥ j.
Salis communis ℥ ß.
Misce.

SEN. Tamen à Mesue de calce addenda, & sale nihil scriptum est. BRAS. De sale quidem nihil scripsit, de calce verò prius statim dixerat, quod huic oleo misceatur. SENEX. Hoc dicit, cùm de neruorum punctura sermonē facit. BRASS. Tu verò intellige etiam ad scabiem, quæ sequitur. SEN. Miror cur calx non exurat. BRASSA. Imò lota exiccat absque mordicatione, ac digerit. ego verò ad opus perficiendum salem addo. SENEX. Quódnam oleū accipis aduersus scabiem? BRASSA. Illud quod ex antiquis, ac rancidis nucibus confectum est à Galeno in septimo de Simplicium medicamentorum facultatibus dicitur, esse tenuium partium, & per halitum digerere, ac sine morsu siccare.

Quantum verò in nerui punctura cõueniat eiuscemodi oleum, Galenus in sexto Methodi aperit; & in libro de Compositione medicamentorum secundùm genera. Ad aurium tinnitus & frigiditatem mulieres Ferrarienses hoc oleo frequenter vtuntur, illud calidum in aures imponẽtes, quod ab re non est, licet aurium proprium in frigidis affectibus amygdalarum amararũ oleũ esse videatur. SEN. Maximus est Ferrariæ huius olei vsus, ad capsas, ac mensas ex nuceis tabulis confectas illustrandas. Nam cùm eo inunguntur, pulchrum colorem contrahunt. BRAS. Neque pauca consumitur in his inungendis, ac perficiendis copia. SEN. Possétne fieri ex recentibus nucibus? BRAS. Posset quidem: sed nonnihil haberet humiditatis, mirificũ profectò est, rem tam humidissimã, vt est recentissima nux, tempore adeò siccam euadere. SEN. Nux dum nucleum facit, nõ solùm est humidissima, sed & crassæ & glutinosæ substantiæ, nam initio nux subiectum habet veluti mucũ quendã crassum ac glutinosum. Vnde cũ vim habeat glutinãdi, quã paulatim per coctionẽ amittit, & maturationẽ, si ex nucibus recẽtibus expilatis oleũ fiat gustui optimũ est, & albũ est, ac aqueũ nucũ etiã olei vsus est, cũ in dysenteria tinesmus adfuerit, par-

ua accipitur ex nuce tabella, & nucum oleo bene inungitur, & calefit, & hic qui tinesmo cruciatu supra tabellam sedere iubetur, venter adstringitur, & tinesmus remittitur, valet & hoc oleum ad latum Lambricum. SEN. Legi Dioscoridem id de nuce ipsa dicentem. BRA. Si nux ipsa id efficit, cur nucis oleum id valentius non efficiet? SEN. Id effecturum non dubito. at Actuarius dicit eandem habere vim caryinum oleum cum balanino, idcirco vultus maculas, lentigines, varos, & cicatricum nigredinem exterere deberet. SE. Hæc proculdubio facere deberet. cũ à balanino oleo hæc omnia perficiantur. BR. At experientia ostendit nucũ oleum, carnem denigrare. SE. Fortè de extimi corticis succo intelligis. BR. De oleo loquor, quod non modò carnem, sed & tabulas denigrat. oleum verò istud aluum soluere non dubito. At oleum, quod ad aluũ solutionem suscipiendum est, ex recẽtibus nucibus confectũ esse debet: & si vltimo illo cortice, qui carnẽ tegit, excoriatæ essent, cùm premuntur nuces, oleũ dulcius efficeretur, & aptiùs aluũ emolliret. A rãcido & veteri abstinendũ est, nisi velimus & gulã, & asperã arteriã maximè vexare, potest & auribus instillari, cùm ex frigiditate dolẽt, & cùm sonitus, ac sibili in ipsis persentiantur. SEN. Dispe-

ream, nisi ex hoc oleo recenti pisces in sartagine mihi coqui faciam. BRASS. Tibi non displicebunt, & secum afferunt nucis suauitatem: sed summopere caue, ne oleum sit rancidum: ita enim & pisces amitteres. SEN. Quomodo amitterem? BRAS. Quia edere non posses, nisi cum summo fastidio. SEN. Nunquàm coqui facerem in huius generis oleo, nisi esset recens. ad id verò quod dicebamus redeuntes, est Actuarius solus, qui dicit oleum nucum eandem habere vim cum balanino. BRASS. Imò est & ipse Dioscorides, qui in calce illius partis, vbi de balanino agit oleo, inquit confici. Similiter vt balaninum, oleum sesaminum, & ex iuglandibus nucibus, haberéque easdem balanino vires. SEN. Fortè intelligit in multis. BRASS. Alia nunc referas consideranda olea.

SENEX.

Oleum de been post caryinum accedit. BRASSA. De illo nuper loquebamur. Apud Dioscoridem est oleũ balaninũ, quod been vocant Arabes, à recentioribus, & à Galeno sexto de Simpliciũ medicamentorum facultatibus libro, balanus myrepsica vocatur, hoc est vnguentaria glans, quia ad odoramenta oleo ex hac glande expresso vtebantur, vtpote quòd nullius odoris sit particeps, & reliquos odores facilè recipiat, à

Mes

Mesue dicitur fieri hoc oleum, vt fit oleum de amygdalis. Nota verò fieri posse per expressionem, & cum aqua & absque aqua, & per ebullitionem, & per modum illum nostrum ex æneis vasculis. Dioscorides etiam dicit confici & balaninũ oleum eodem modo, quo amygdalinũ, & addit, Vultus maculas, lentigines, varos, & cicatricum nigredinem exterit: aluum idem soluit, sed stomacho nocet, aurium doloribus instillatur, sonoribus, & sibilis cum anserino adipe vtiliter, hæc Dioscorides. Nota verò aluum mollire, vt oleum amygdalarum dulcium, ac nucum faciunt. nam si vnciæ quatuor sumantur, ventrem subducit. cicatrices nonnunquã delinire iussi, & pulchriores effectæ sunt, si balanus ipse edatur, vomitum inducit, & si copiosiùs edatur, ventrẽ etiam subducit. S E. Non est in magno vsu apud pharmacopolas B R. In magno tamen est apud myropolas. S E. Ego tamen illud semper seruaui. B R. Illo frequenter vsus sum in his, qui fæce habens in corpore præduras, vẽter etenim clysteri ex hoc oleo remollitus est. S E. Nónne & alia eandẽ vim habent? B R. Habent quidẽ, vt oliuarum oleum, & amygdalarũ, sed non tam efficacem, vt balaninum, arbitror quòd stercoris odorem facilè etiam recipiat cùm in rectũ iniicitur intestinũ. S E. Nemo

ambigere debet. omnibus modis fieri posse non dubito, quos superiùs enarrauimus, Tu reliqua oleorum genera prosequaris.

SENEX.

6 Oleum de Cherua huc accedit. BR. Tu semper magis barbaris vocabulis vteris, quę dici possint. Dioscorides illud vocat oleum κίκινον, Latini oleum cicinum, vel kicininũ. SE. Vnde nomen accepit? BR. Scito herbam illã, quæ vulgò myrasole, hoc est heliotropiũ, vel solisequa vocatur, semẽ parêre, quod veluti spiculas habet, vel pedicula absque acumine in extimo cortice, hoc semẽ animali cuipiã assimilatur, quod Latinè ricinus dicitur, vulgò verò cecca, quod fortè nomen scilicet cecca, ἀπό τοῦ κίκου deductũ est. nã κίκον animal hoc Greci vocant. Ex expressis huius plantæ seminibus, vt prædictũ est, vel per vocatũ alambicũ, vel per ebullitionem oleũ fit, quod cicinũ, & ricininũ nominatur: nõnulli putant esse oleum de catapucia vocatum, quod absurdum est: quia illa inter lactarias herbas numeranda est. at cicus vel ricinus lacte caret. huius olei confecturam ita docet Dioscorides, Sumito quot satisfacere credideris maturos ricinos, contusosque eodem modo, quæ in cratibus siccantur in sole disponito, sinitóque in sole esse, vsque dum vestiens eos disruptus cortex ceciderit,

rit;tunc collectam eorum carnem in mortarium coniicito, tusámque diligenter in lebetem stanno ex interiore parte illitũ aqua plenum transferto, & admoto igne facito simul ferueant. Cùm verò omnem quem habebant humorem, iam remiserint, amoto ab igne lebete illo conchula colligito, quod supernatabit oleum, reponitóque. SEN. Hic est modus, quo superiùs in aliis dixisti per ebullitionem fieri, & olea educi, nónne? BR. Hic prorsus est tamen hic modus, olei haud multum facit. SEN. Ob hoc fortè Dioscorides scripsit in Aegypto, quòd maiore eius copia indiget ea gens. aliter conficitur ricininum oleum. BR. Hic alter modus plus olei reddit. SEN. Quínam est? BR. Dioscoridem audito, qui ita ait: Purgatos enim ricinos, statim molis subiiciant, eránt que diligenter, cùm farinam eorum in sportas coniicientes prelo exprimant. Nota verò & ex ricino oleum omphacinum fieri posse, si ex illis fiat immaturis. SEN. Quando maturitatem habent ricini? BR. Dioscorides monet tunc esse maturos, cùm ex vestientibus eos folliculis emerserint. SEN. Ad quos valet affectus huius generis oleum? BR ASS. Dioscorides inquit valere ad manantia capitis vlcera, ad scabies, ad solis inflammationes, ad præclusos, & inuersos muliebres locos, ad cica-

trices informes, ad aurium dolores, si em‑plastris misceatur, efficaciam illis præbet. Præterea hoc denique à Dioscoride scribitur, quòd potum per aluum aquas, & ventris lumbricos pellit. SEN. Mesue verò dicit flatum crassum dissoluere. BRASS. Et hoc etiam facit glutinosam pituitam simul attenuando, coliq; intestini, & ilij, ac hydropi confert, aut bibitum, aut per clysterem iniectum. SEN. Hoc est, quòd à Dioscoride dicitur, ducere aquas potum, imò & pituitam etiam educit, & quicquid in viis continetur: vim enim habet qualem ricino tribuunt au‑thores. Circūforaneus quidam superioribus annis qui fingebat se esse Venetum, volebat fieri facere hoc oleum ricininum, quod ad aptandas lanas aptum esse dicebat, & ad vrēdum in lucernis, & ad saponem conficiendum, petebátque ab illustrissimo Duce priuilegia, & fingebat partem agri Ferrariensis cici seminibus se seminare velle, tamen nihil effecit, & deinceps nunquam est visus. BRA. Ita solent isti efficere, vt videant num aliquid lucrari possint. Quod si illis succedat, abeunt, sed palàm. si non succedat, disparent ac si vmbræ sint. SE. Nónne in tuo horto cicum seminasti? BRA. Seminaui. at magnam seminum copiam non produxit, vt de illo multa experiri potuerim: verùm futuro

anno

anno in maiori copia seminari, vel plantari faciam. SEN. Et ego in experiendis rebus te semper cōcomitabor, cùm nihil mihi charius sit, nihílque gratius, quàm noua quotidie addiscere, atque experiri. SEN. Reperitúrne alius hoc oleum conficiendi modus præter hunc Dioscoridis apud antiquos? BR. Actuarius de illo etiam mentionem facit, & modica est à confectione Dioscoridis differentia, nam dicit: Cicinum oleum (idem verò est quod ricininum) facito ad hunc modum, ricinos eius maturos refrigeratos quot putabis huic rei satis esse, in solem conferto, expressósque vuarum modo in tabulatis explicitarum sternito, vt perarescant, & tantisper contineto, dum inuestiens cortex spōte decidat, cùm carnes eorum collectas, & in pilam iniectas diligenter condito, & in lebetem plumbatum aquam continentem cū vino subiecto igni feruefacito, vbi succum omnem reddiderint ignem subtrahito, atq; oleum omne, quod innatat in parua colligens cornua tollito, & ita recondito. SEN. A Dioscoridis confectione modicè differt. BR. Addit hic author aquæ vinum, quod non addit Dioscorides. Audito verò quid in Actuario posteà sequatur. Inquit enim: Aliqui vbi abundat, vsus eius aliter temperant, repurgatos ricinos ad trusatiles molas conferunt,

vt probè ac diligenter molantur, molitósq; in sportulam conficiunt, deinde machinamẽtis cremorem omnem exprimunt. Ricini autem maturi sunt, cùm inuolucris ipsos cingentibus destituuntur. Prodest autem cicinum oleum psoris, vlceribus capitis érumpẽtibus, solis inflammationibus, vuluis quæ occlusæ, conuersæque obstrangulant, cicatricibus fœdis, aurium doloribus additum in emplastra, affectus eorum accẽdit potu, aluũ ciet, quę aquis grauatur, lumbricos intestina occupantes depellit. SEN. Vt percipere possum authores omnes, qui post Dioscoridem scripsere, ab eo accepisse constat. BR. Tamẽ Auicenna à Dioscoride nõ accepit, cùm ipse mentionem faciat olei de cherua, id est ricinini compositi, licet in secundo loco simplex ponat eo confectum modo, quo Dioscorides scripsit. SEN. Cupio audire hoc Auicennæ cõpositum ricicinum. BRAS. Audies compositionem quandam barbaram, si aures accommodabis. Ita enim quinto canone dicit Auicenna, Oleum de cherua, quod confert ad mollificationem, & paralysin, & torturam, & hepatis obstructionem aperit ac splenis, & ad colicam confert, cuius permistio hæc est:

℞. Ameos Origani
Calamenti montani Myrrhæ

Ma

Marmacor Seminum apij
Seminum fœniculi
Seminum anisi
Sem. alandachocha,
Masticbes Assari
Fœnugræci
Singulorum ℥ vij.
Alseel Alphael Albeh
Acori Casiæ Indæ Bdellij
Singulorum ℥ v.
Serapini Ammoniaci
Opopanacis
Singulorum ℥ iij.
Radicum apij
Corticum radicum fœniculi
Schoeni Glycyrrhizæ
Enulæ siccæ Hascæ
Singulorum ℥ x.
Ezirlusen Sinsider
Singulorum ℥ iij.
Gingiberis Cinnamomi
Gariophyllorum Cardamomi
Girbage Cubebarum
Macropiperis Piperis
Nucis moschatæ Macis
Nigellæ Costi Carui
Singulorum ℥ iiij.
Zedoariæ Doronici
Singulorum ℥ v.

Tere

Tere medicinas crasso modo,& funde super eas aquam,adeò vt submergantur, & decoquantur,donec dissoluantur,& colentur, & fundantur super ea olei de cherua recentis lib.v.j Decoquantur lento igne, donec consumatur aqua,& remaneat oleum,& admonistretur,cùm necesse fuerit pondus aur. ij. vel iij.cum aqua de radicibus.SEN. Est apta compositio hæc? BR. Est nullius momenti. SE. Multa sunt in hac compositione simplicia,quæ me latent. BR. Et deinceps te latebunt.nam neque minimum quid tibi explicarem,quoniam non est nostrum propositũ de vnguentis,sed de oleis pertractare. SEN. Tamen simplicia saltem intelligere optarẽ, quæ ab Auicenna dicuntur,ne tempus lusisse videar. BR. Neque vnum,vt dixi, sum tibi impræsentiarũ relaturus.alias verò quid sint,ad vnum vsque explicabo, nunc vtilius erit olea prosequi, quæ in vestris seruantur pharmacopolis. SE. Audiui infelicissimum esse hoc oleum domi seruare. BRASS. De planta dicitur,domum illam esse male beatam,in qua sit plantata. Mirum tamen est, cur ita increbruerit fama, cùm dæmonibus aduersari creditum sit,& esse ferè ad omnes incantationes amuletum.

SENEX.

7 Oleum de Chartamo sedem hîc posuit.

BR.

BRA. Miror cur hoc serues, cùm in vsu non sit, gaudeo tamen, quòd illud serues, quoniã deinceps eo vtor. quam verò compositionẽ confecisti? SEN. Illam, quam refert Mesue. BR. Et quam refert? SE. Eundem posuit cõfectionis modum. BR. Quomodo tu illud confecisti? SE. Per expressionem. BRA. Per expressionem fieri nihil impedit omni modo, quo fieri potest expressio, & per ebullitionem, & per ænea vascula eo modo, quo nos conficimus. SE. Omnibus his modis fieri posse non dubito. BR. Excoriastine grana à suo illo præduro cortice? SEN. Minimè, sed cum pinso cortice pressi. nam nimis difficilè esset vnumquodque granum aperire. BR. Tamen hoc faciendum est, ne oleum ab illo cortice nonnihil adstrictionis acquirat. SEN. Esset nimis longum singulum granum ab eo cortice eximere. BRAS. Nónne etiam eximi facis peponum semina, cucurbitarum & similium? SEN. Ita quidem facio. sed tenellos cortices habent: chartami verò semen prædurum est, vt comprimi non possit, & granum educi. BRAS. Imò si inter angulos dentibus constringatur, granum statim prosilit. SEN. Ego in tam parua copia oleũ vendo, vt graue mihi esse non debeat ex emundatis granis parare. nam sola grana pro primariis nobilibus vendo. BR.

Eit

Est proprius psitacorum cibus, & eo maximè delectantur, diutiúsque viuunt, si isto nutriantur. SEN. Tamen sunt amara eiuscemodi grana. BRAS. At psitacis dulcia videntur, sicut & amaræ filices, capellis dulces esse videntur, experimentum vidi, psitacos amara semina plus diligere, quàm dulcia. Psitacum domi habebam, qui amaras amygdalas lubentius edebat, quàm dulces, & semina citrorum lubentius, quàm multa dulcia, non tamen quàm zuccarum. SEN. Ad quos confert effectus eiuscemodi oleum? Ad eos secũdum Dioscor. ad quos confert oleum cnidiũ. cnidium verò oleum potum in purganda aluo vires habet, tamen oleum de cnico, id est, chartamo minus efficax est. SEN. Mesue dicit regio morbo occupatis cõferre, obstructionibus, & dolori ventriculi, & dolori coli intestini, & obstructioni pectoris ac pulmonis plenissimè conferre, eáque emundare, & vocem clariorem reddere. BRA. His omnibus conuenire non dubito. Sed ad aliqua redeamus, & olea quæ in tuo seruas pharmacopolio, in examen ducamus.

SENEX.

8 Laurinum oleum in mea scheda sese offert examinandum. BRAS. Quomodo oleũ istud conficis? SEN. Vt Mesue facit, qui ita ait: Accipe quot lauri baccas tibi placuerit,

quæ

quæ maturæ sint, & dum adhuc recentes sunt, in pila contundito, & cum aqua in aheno bullire facito, deinde in torculari plano quod vacuitatem non habeat, exprimito, & ex aqua oleum quod supernatauerit, colligito: postea iterum contrita grana torculari cauitatem habente exprimito, calidámque aquam infundito, & oleum colligito: hoc oleum ita conficere nos docet Mesue. BRAS. Dioscorides in pila contundere non videtur, neque in alio instrumento: sed inquit, lauri baccas sumendas iam drupas, & in aqua coquendas. nam pinguitudo quædam ex vestiente eas cute remittitur, quam manibus conchula exprimentes colligunt. SENEX. Ex tusis baccis oleum faciliùs exire debet, & exit etiam per expresſionem, & per æneum vas, vt nos olea ex simplicibus extrudimus. Itaque & exquisitius exit oleum & magis odoratum. Verumtamen Dioscorides nonnullos refert, qui alia commiscebant huic oleo simplicia, cùm ait: Quidam in confectione eius acerbum oleum angulosos rotundóque odoratis iuncis præterea odorato itidem calamo anteà spissantes, tamen lauri tenerrima folia in id coniicientes, simul omnia cogunt. SENEX. Laurum magis redolere debet. BRASSAVOL. Magis profectò laurum redolet: sed & alia, quæ

ſunt addita odoramenta, ſentiuntur. at alij alia etiam addebāt, vt Dioſcor. refert, cùm aitquidam & lauri baccas foliis ſuperadiiciunt, donec odore ſatis eſſe videatur. Aliqui præterea ſunt, qui ſtyracem & myrrhā commiſcent. SEN. Cùm diuerſa ſint baccarum genera, è quo genere hoc oleum erit efficacius? BRASSA. Dioſcorides pro me tibi reſpondebit, cùm ait, probatiſsima ad laurini olei confectionem montana, & latifolia laurus eſt. SEN. Montanam hîc Ferrariæ non habemus, tamen latifolia adeſt. at non magnopere laborabo, ſi lauri baccas mõtanas eniciſci voluerim. BRAS. Quomodo deprehendis laurinum oleum in ſuo genere eſſe optimum? SEN. Illud optimū eſſe arbitror, quod laurum magis redolet. BRASSA. A Dioſcoride verò notatur illud eſſe cæteris præſtantius, quòd recens ſit colore viridi, amariſsimum & acre. SEN. De amarore ſum maximè expertus, nam quandoque illud guſtaui, & ipſius amaritudo linguam, & palatum adeò mihi penetrauit, vt per longum temporis ſpatiū inhæruerit. BRASSA. Non mirum, quia & calidum eſt tenuium partium, poteſt & hoc oleum ex baccis immaturis confici, quod non erit adeò calidum, vt illud quod ex maturis conficitur, & aliquid habebit adſtricti

adstrictionis: propterea aliquibus conueniet, ad quæ non conueniret, si ex drupis baccis id est optimis ætate ad decerpendum esset confectum. SEN. In multis etiam prædictis exmaturis, & immaturis olea confici licet. at quibus confert affectibus eiuscemodi oleum? BRASS. A Dioscoride dicitur, calefacere, mollire, laxare, & lassitudines recreare. SEN. Quomodo recreantur lassitudines? BRAS. In lassis eo iuncturæ inunguntur, & lassitudo remittitur: propterea Dioscorides sequitur vtile esse cunctis neruorũ malis, febrium horroribus. SEN. Bibiturne ob febrium horrores? BRAS. Non bibitur, sed ex eo calido dorsum inungitur, vel linteum in eo madescat, ac calefiat. postea supra dorsum extendatur, addit & valere ad auriũ dolores, & distillationes, conuenireque contra renum ex frigore dolores ait, vt si aliquod aliud valeat, denique addit quod potũ, nauseam facit. SEN. Imò præter nauseam si subuersionem, nihil est, quod magis aduersari ventriculo dici possit. BRASSAV. Tu es expertus? SEN. Sum expertus magno meo incommodo, quia illud (vt dixi) gustando, in os amaritudinem quandam ad multas horas impressit, quæ nauseam mihi commouit, fitne alio modo hoc oleum? BRASS. Alexandrinus 727 sui libri de Compositione

ne medicamentorum capite, lauri baccas in oleo ebullire facit, cùm ait: Sumantur lauri baccæ recentes, & maturæ, contritæ, & diu coctæ in oleo exprimantur, & colentur, cùm que refrixerit, illud pingue quod supernatauerit, penna colligitur. SE. Talem efficaciam habere non arbitror, qualem id habet, quod in aqua ebullit: quia aqua ab oleo laurino segregatur. oleum verò imbibitum nõ segregatur, puto enim, quod de oliuarum oleo intelligat. BRAS. Id semper intelligẽdum est, cùm simpliciter oleum profertur. SEN. Videtur ferè author hic velle, quòd oleum hoc laurinum supra oleum oliuarum natet, & penna colligatur. BRA. Ob hanc causam excogitaui mendosum esse Alexandrini Codicem, & legendum esse, in aqua ebullire. SE. Ad quæ confert secundùm ipsum? BRA. Inquit virtutem habere calefactoriã & malacticam, facit etiam ad capitis & aurium dolores, & ad omnes neruorum passiones, & dolorem intestinorum vniuersorum in malum perterrebatum immissum, & ad lenes prunas calefactum, anóque suppositum siue iniectum, hæmorrhoidium dolorem placat, & ex eis fluentem sanguinem sistit: scabiosis, & pruriginosis iuxta ignem inunctum aptabitur. SEN. Plura retulit, quàm ipse Dioscorides: & Mesue etiam addit, dolori

lori hepatis,& hemicraneæ stomachi,ac lienis,& omnium interraneorum conferre, & dolori coli intestini & vteri. Extâtne alius, quid de eo locutus sit? BRAS S. Actuarius de eo sermonem habuit,& confici docet pondere adhibito, quod nec à Dioscoride, nec ab aliis adhibitum est: sed ipsi lauri baccas sumunt,vt ipsis placet. SEN. Quomodo conficit. BRA. Hoc modo. Olei è drupis expressi libræ septem,& semis,baccarum lauri maturarum sexquilibra commistis, & molitis oleum exernitur. SEN. Et hic quoque oliuarum oleum apponit. BRA. Apponit quidem nisi intelligeremus ex drupis lauri baccis, quæ in olea & lauro drupæ insunt, & tũc ex oleo laurino oleum laurinum confecisset,idcirco potiùs intelligo accepisse oleum ex drupis oliuis. Sequitur Actuarius, quidam baccas lauri solùm citra mistionem aliam moliunt & ita prelo, vel fisco oleum exprimũt.hoc verò merum est & sincerum. SEN. Hic est cõmunis conficiendi modus, verùm conuenit ne hic author cũ aliis in huius olei viribus? BRAS. Conuenit,sed alia addit quæ ab ipsis scripta non sunt. SEN. Referas obsecro, quæ ab ipso scripta sunt. BRAS. Ita consequitur author. laurinum excalefacit vehementer,& mollit,ita vt iij. qui scabie scatẽt, & asperis impetiginibus obsidentur, illiti

in balneo, persanentur. sed eo conuenit abstinere lichenibus & psoris inflãmationẽ minantibus. In calidis quoque temperaturis, & biliosis: si quidem frigidis torporibus, humidis & putricosis congruit. Item iis quorum articuli algoribus aut perfrictione afflinguntur, ischiadicis subsidio est, vermes, & pediculos enecat, furfures capitis emendat. Alopecias, & ophiases corrigit, usus eius in lauacro nitri, posteà detergere oportet vino & melle, & fœnigræci farina: sed cauendum est, ne capitis calorem sentiat: laurinũ hoc oleum admoueatur. SEN. Non mihi displicet hic vsus, temperies scilicet annotare, in quibus non conueniat, & quibus conferat effectibus. BRASS. Veruntamen in doloribus potissimum ventris per clysterem iniicitur, & hominem à dolore liberat, eóque millies vsus sum in intestini coli dolore, & aliis ventris, & nunquam me decepit, quomodo semper profecisse expertus sum. Ad alia verò nunc pedem conferamus.

SENEX.

9 De oleo Sesamino agendum venit. BR. Sesamus in Grecia frequentissimus est, quo panum crustas circundant, & copetas ex ipso faciunt, illa fortè sunt, quæ à Dioscoride in coico coptaria vocantur, vel saltem illæ placétulę, quas nos copetas nuncupamus, à co-

à coptorijs per similitudinem nomen sumpsere. Tu verò quomodo sesaminum oleum conficis? SEN. Sesaminum oleum ab Apulia Ferrariam transportatum, emo, cum sesamus Ferrariæ non nascitur. BRAS. Ego in rusculo meo Franculino vocato, seminari iussi, & profecit. sed rusticorum incuria à passeribus fuit ferè totus voratus, est negligentia nostra, quę facit vt in Ferrariensi agro nō nascatur: negligentia verò est, quia nō seminatur. SEN. De hoc non dubito, tamen nonnunquam à quodā Apulo semina ipsam Ferrariam fuere allata, quæ emi & oleum Mesue modo à granis eduxi. BRASS. Tu denique modum hunc Mesue referto. SEN. Primùm ab omnibus immunditiis, & à puluere sesamum liberaui, deinde ipsum aqua cū pauco sale modicum aspersi: posteà manibus confricaui, deinde iterum aqua aspersi, vt madesceret, & quia secunda vice id madorem non sumpsit, tertia etiam vice irroraui, posteà grana supra latam mensam, vt exiccarentur, extendi iussi, deinde in furnum posui, & modica assatione assaui, quamuis etiam illud effecisse potuissem supra æream patinam igni superpositam, supra quam sesami grana extensa essent, quæ modicè assarentur. at ego in furnum posui supra tabulā extensam, posteà in sacculū posui ex aspe

ra tela confectum, & optimè perfricaui, & tanto tempore, vt cortices abigerentur. deinde illum supra mensam dilataui, & cortices abstulli. illúmque iussi molis emolliri, & in pastam quandam deduxi, deinde torculari exprimi iussi. BRAS. Longus est hic conficiendi modus. à Mesue dicitur fieri, vt oleum amygdalarum. Superiùs verò dictum est amygdalarum oleum multis modis fieri posse, & exprimendo, & ebulliendo, & per vocatum clambicum, & aliis diuersis modis. SEN. Et Mesue etiam breuiorem modum docet conficiendi oleum sesaminũ, cùm ait, Et quandoque trahitur oleum prætérquam excorientur scilicet grana. ita verò cõfici debet, sesamus primò assetur, deinde molatur, & fiat massa, & sicut dicimus, oleum trahatur. BR. Paulus Aegineta lib. vij. c. 19. breuibus modum conficiendi hoc oleũ docet, cùm ait: Oleum sesaminum fit cõtusis sesamis, & per sportulam in testulam expressis in aqua calida, oleo ipso decreto, & vitreis vasculis reposito. SEN. Quomodo conficidocet Dioscorides? BRAS. Conficiendi modus à Dioscoride haud edocetur, sed de sesamo tractans, id tantùm dicit, fit ex sesamis semine oleũ quo Aegyptij vtuntur: Paladij temporibus, & Collumellæ in Italia frequentissimus erat, nunc ferè aboletus est. SEN.
Putas

Putas tu corticem auferendum esse? BRAS. Cùm sit tenellus, illum auferre negligerem: sed vno ex supradictis in oleo amygdalarum modis absque tanta præparatione exprimerem. SEN. Ad quos confert effectus eiuscemodi oleum? BRAS. A Mesue dicitur, impinguare, arbitror: quòd beluas vehementer impinguaret, & illis saperet, si biberetur in copia. Imò & si grana ipsa pabuli loco ederentur, est pingue granum, dulcis etiam ac pinguis saporis, ipsi quandoque eiuscemodi grana torrefacta zuccaro condita, & omnibus mirè placebant, genitale semen auget: nam & pingue est, duritias ac asperitates lenit, vocem clarã reddit, guttur asperum emollit, Et est materia oleorum multorum, quoniam ex sesamino oleo multa olea conficiuntur. Dioscorides notat sesamum stomacho obesse, & animæ grauitatem facere, quoties quispiam ipsum ederit, & dentibus inhæreat, ratio est, quia facilè putrescit, & anima hoc est halitus, qui ab ore exit, putrido hoc semine inficitur, & fœtidus exit, si in neruis aliqua crassa concreuerint à sesamo illito discutiuntur, contusis, & inflammatis auribus prodest, atque ambustis stellionum, & cerastarum morsibus medetur. SEN. Dioscorides multò plura dicit ad quæ confert, quàm Mesue. BR. Sequitur præterea, quòd

herba in vino decocta, contra oculorum inflammationes, & grauissimos eorum dolores presertim valet. Adde etiam, quòd recēs oleum sesaminum pectori confert, & tussi, & pleuritidi, eiúsque vsus in olei amygdalarum dulcium defectu pro illo conueniret. SEN. Dulce est, cùm recēs habetur. BRAS. Et granum ipsum à quo exprimitur, dulce est, & pingue: in puerorum tussi huius olei cochlear cum zuccaro candi in puluerem redacto illam sedat, si paulatim transglutiatur, panem ex Creta allatum, granis sesami crustatū edi gustui minimè ingratū, eo cretenses nonnunquam vtuntur in aliquibuspanū generibus, quando pasta tenella est, & pani suam formam acceperit in sesami grana inuoluunt, vt totus panis extrinsecus his granis impleatur, postea coquūt, & tota crusta est sisamis circūspecta. At de hoc oleo iá satis.

SENEX.

10 Imò & oleum de nuce Indica moras rumpebat, vt in medium prodiret. BRAS. Quid si indica nux, in nostro Simplicium examine scriptum est. Miror cùm hoc oleū in vsu non sit, cur illud serues. SEN. Semper seruaui, & frequenter vendidi. BRAS. Quomodo confecisti? SEN. Per expressionem, vt oleum amygdalarum dulcium exprimitur. BRAS. Potest & per ebullitionem

fieri,

fieri, & per ebullitionẽ illã, quæ per alambicum vocatum fit ex igne, & glacie. SEN. Quomodo ex igne & glacie? BRAS. Eo modo, quo ego ex diuersis rebus oleum extrudo. nam & ex pipere, & ex gariophyllis, & ex cinnamomo simplicissimum oleum educo, quod ita redolet ista simplicia, vt ipsamet seipsa redoleant, propriúmque illius simplicis saporem seruat. SEN. Noui illorũ oleorum perfectionem, si in magna conficerentur copia. BRAS. In maiori copia fieri non possunt, quia huius simplicis medicamenti spirituosa pars tãtùm elicitur. SEN. Ad quos confert affectus oleum de Indica nuce? BR. Mesue inquit neruorum dolori conuenire, thoracémque ac pulmonem lenire, & clarã vocem efficere, atque corpora impinguare, genitaléque semen augere. SENEX. Arbitror me ob hoc vendidisse, vt semen augeretur emptoribus. BR. Et ego ob aliud puto, vt scilicet mulieres nonnullæ, quæ concipere non poterant, conciperent, neque solũ hoc oleo vtũtur ad hunc finem, sed ex ipsius nucis carne ac aromatibus morsellos vocatos aut placentulas confici faciunt, quas edunt vt concipiant. SEN. Ego millies huius generis morsellos, & placentulas paraui, & à medicis millies mihi indicti sunt. BRAS. Alia igitur olea sub examen veniant.

SENEX.

11 Oleũ de feminibus lini examini subiici cupit. BRAS. Oleum est maximè in vsu ad emolliendum SEN. A Mesue cõuulsionibus conuenire dicitur, & omnes neruorum duricies ac iuncturas lenire, estque optimum medicamentum ad ani affectus, & ad omnes ani abscessus, ad hæmorrhoidas, ad ani rimas, & potissimùm conuenit dolori pulsatiuo. BRASSAVOL. Intelligi doloris pulsatili, qui in ano est, præsertim cùm hæmorrhoides vexant. Superioribus diebus quendam curaui ex hæmorrhoidum dolore, qui vehementer cum pulsatione vexabatur, fatebatúrque quòd obiisset, nisi iussissem linteum in oleo feminum lini madefactum imponi. Conuenit prætereà & ad excitanda sputa. SEN. Multos vidi, qui in pleuritide hoc prebent. BRA. Error est, nisi conuenienti tempore præbeatur, at Ferrariæ nonnulli sunt temerarij, qui ex professo, cùm aliquem norunt laterali morbo affectum, illuc accurrũt, & vnum vel alterum adducunt testem, quibus hoc oleum præbuere, & sanitati restituti sunt. SEN. Tamen illos non referunt, qui obiere, hos verò longè plures esse, quàm illi, qui supersuixere non dubito. BRAS. Præbent verò olei ex feminibus lini vncias quatuor, aliqui sex, mellis rosati colati vncias duas, itaq; propinant. Sem-

Sempérq; ad lucem Ducem Herculem primum, qui cùm esset à medicis in pleuritide destitutus, hoc sumpto oleo conualuerit, cùm hoc falsissimũ sit. at quo modo oleum hoc conficis? SEN. Eo modo (vt Mesue inquit) quo sesaminum oleum conficitur. In hoc verò differt, quia à lini seminibus cortices haud auferuntur, quando oleum expressuri sumus, sicut à sesami granis remouentur. BRAS. Fieri etiã potest eiusce-modi oleum per ebullitionem, vt si hæc semina pinsantur, & veluti in pastam deducantur, posteà hæc massa in aqua ebulliat, oleum supernatare percipies, quod lingula colligi debet, fit etiam & per vocatas botias nostro modo, & est optimũ oleum, verùm & educitur cum modica aquæ effusione: & hoc quod extrahunt ad lucernas accendendas vtuntur, tamen lumen ita clarum non emittit, vt oliuæ oleum, caputq; perturbare videtur, si quis probe lucernæ fumũ permanserit. Ad alia verò te conferto.

SENEX.

12 De Rosaceo oleo hic pertractandũ est, cùm post præscripta suam sedem primò repositam habeat. BRAS. Ad olea iam transigere videris, quæ per expressionẽ minimè fiunt: sed per solam rerum impositionẽ in ipsum oleum: hinc olea per impressionem

vocan

vocantur. Nam (vt Mesue ait) sicut per sigillum in ceram imprimuntur imagines ita herbarum vires in olea, vt per sigillum, imprimuntur, possúntq; & composita dici, & simplicia, vt vnum solùm simplex medicamentum vel plura recipiunt. Ab rosaceo autem oleo non ab re incepisti: quoniam est oleum multis nominibus dignum, & tale quod ad infinitos feré conuenit affectus, multa verò sũt olei rosacei genera, tu quot generibus vteris? & quot in tuo seruas pharmacopolio? SEN EX. Seruo rosatum oleum completum, & simplex oleum rosatum, & rosatum omphacinum. BRAS. Cõpotum hoc quomodo conficis? SEN. Vt à Mesue edocemur. nam prima est, quam refert compositio, & quam vocat oleum rosaceum cõpletum, & roborare dicit, resoluere, lenire, & dolorem sedare. BRASS. Compositionẽ referto. SEN. Id efficiam, postea quam notauero, Mesuen rosatum oleum in completum distinguere, & in rude: completum fit ex maturo oleo, & maturis rosis. Rude verò ex immaturis oliuis oleo, & ex rosis nondum maturis. BRAS. Quomodò dici potest maturum, & immaturum in rosis, cùm maturum & immaturũ soli. fructibus conuenire videatur? SEN. Mesue (?) modo intelligendus est. nam rosæ per similitudinem

nem immaturæ dicuntur, nimirùm cùm calyx nondum apertus est, immaturæ coquantur. BRAS. Sed hæc missa faciamus, & quomodo conficiat, referto. SEN. Oleum de oliuis sumit, aut oleum sesaminum. BRAS. Quódnam accipis tu? SEN. Oliuarũ oleum, nam semel ex sesamino oleo confici, & rosarum odore minus erat refectum. BRAS. Causa non me latet. SEN. Me tamen latet. BRAS. Causa fuit, quia sesaminum vetus erat, atque rancidum. SEN. Antiquum quidem erat, non tamẽ rancidum. BRAS. Prosequaris. SE. Oleum hoc pluribus lotionibus fontium aqua lauari iubet, deinde recentium rosarum rubrarũ folia sumi quantitate sufficienti, & in oleo quod modo lotum est sepeliri, & in vitreo vase recondi. cuius orificium obturari monet, & Soli exponi per dies septem, deinde in vase duplici coqui per horas tres, postea permutari iubet rosarum folia, & alia accipi recentia, & per alios dies septem in Sole dimitti, posteà eodem modo coqui, vt prius, & iterum rosarum folia permutari, & aquam infusionis rosarum accipi iubet, de qua superius sermonem habuit, cùm de syrupis agebat. Eiuscemodi verò aqua ad tantam attingat copiam ad quãtam ipsum oleum, iubetque vasculi os claudi, in

quo

quo repositum est, & per quadraginta dies insolari, deinde percolari, & Soli per longũ tempus exponi. BRAS. Cùm igitur oleum rosarum completum indico, hoc præbes. SEN. Hoc inquam. BRAS. Rosatum verò omphacinum quomodo conficis? SEN. Iñ eodem loco docemur à Mesue. vocat verò hoc oleum Rude, ad completi differẽtiam. conficiendi verò modus idem est cum prædicto, in hoc verò tantùm differt, quòd hoc rude immaturarum oliuarum oleum recipit, & rosarum folia, quæ nondum sunt expansa aperto calice, imò calix adhuc adstrictus est. BRAS. De hoc rudi oleo dicit, quòd inflammationes extinguit, roborat, in vnũ cogit, densat, fluxionésque sistit, si bibatur dysenteriæ maxime conuenit, & si aliquæ materiæ per corpus defluant, illas cohibet. at quomodo simplex à te vocatum cõficis? SEN. Vt Nicolaus conficit. BRAS. Modum referto. SEN. Duas olei communis libras accipit, suóq; modo lauat, librámq; vnam ac semis viridium rosarum aliquantisper contusarum sumit, & in plenam ollam ponit in caldario aqua pleno suspensa, & tandiu bullire sinit, quousque ad tertiam partem pertingat, postea in lineum pannum album imponi iubet, & torculari exprimi: hincque liquorem conseruat. BRAS. Tamẽ
mod

modicam copiã efficis vna vice? SEN. Nunquam maiorem efficere volui, sed potiùs pluries reiteraui, hoc nimirum in compositionibus quas facio, obseruo. vt nunquam authorum quantitatem excedam. BRAS. Et hoc mihi summè placet. nam quantitatem augere, plerunq; est causa, vt haud probè fermententur medicamenta. SEN. Ita conficio commune rosaceum, súntne alij. qui alio modo conficere moneant? BRAS. De hoc oleo in suo antidotario Actuarius peragit, & inquit: Rosarum rubrarum detractis vnguibus, & noctu diúq; in omphacino oleo decoctarum sexquilibram operculato vase diebus quadraginta insolato. SEN. Hoc est oleum rosaceum omphacinum, verùm non animaduertit rosas non debere esse apertas, sed accipiendas esse calicibus etiam clausis. BRAS. Omnino magis conuenit, si ex eiuscemodi conficiatur rosis, At Alexandrinus 740. sui libri capite ex omphacino oleo etiam cõficit, cùm ait: Accipe olei omotribeos, abluti libras tres. rosarum ℔ j. rosæ exungulatæ in mortario diutissimè tritæ. cùm oleo in vase vitreo condantur, & ad Solem per octo dies exponatur, nono autem die colentur, & eiectis prioribus, totidem nouellæ contritæ immittantur: rursúmq; octo diebus vas

in apricum proponatur, circa nonum diem diligēter colentur, & eodem oleo alia eiusdem ponderis immittantur, & ita fortiter obturatum diebus quadraginta Soli exhibeatur. constitutis verò transactis diebus in temperato loco vsui reseruetur. SEN. Eadem videtur esse cum prima Mesue compositione. BRAS. Et fortè Mesue ab Alexandrino accepit: sed Paulum Aeginetam audito lib. 7. cap. 19. ita conficientem. Recipe rosarum rubrarum detractis vnguibus, & per diem, noctémq; refrigeratarum vncias tres, olei omphacini sextarium Italicum vnum, summa cura, ac diligentia vasculum extrinsecus, ne diffluat, & euaporet coperculans sub dio ad quadraginta dies insolato, quibus diebus elapsis, deponit nō quidem in solum aut pauimentum, sed in tabulam. SEN. Ob quam causam hoc facit. BRAS. Ne à pauimento humiditatem aliquā attrahat, & ne situm redoleat. at aliorum modos quosdam refert, qui à communi vsu dissidentes videntur, quāquam illos expertus sim. SEN. Quinam sunt hi modi? BRAS. Ita inquit, quidam loco expositionis ad Solem, ad puteū aquæ frigidæ quadraginta dies appēdunt vasculū, propterea quòd ex frigore amœnū ac gratū odorem obseruat, alij in terrā hoc ipsum difodiunt.

SEN

SEN. Est'ne verum, quod ob frigiditatem
odorē magis seruet? BRAS. Odor tam fu-
xibilis est, vt cùm caliditatem persentit cur
nascatur & illud quod sub terra seruatur, sicut
redolet. SEN. Ergo melius est illud in sole
conficere, quàm in frigore, vel in alio loco.
BRAS. Melius arbitror, tamē frigidius est,
si vel in puteo, vel sub terra seruetur, quia à
locis frigiditatē acquirit. SEN. Id, quod in
puteum dimittitur, debétne aquā tangere?
BRAS. Debet, sed animaduertendū est, ne
aqua vasculū ingrederetur. SEN. Suntne alij
præter dictos, cōficiendi modi? BRAS. Me-
sue præter modū illum, quē nuper adduxi-
sti, tres alios refert modos. SEN. Illos ni pi
get cōtemplemur. BRAS. Quid aliud à no-
bis in præsentiarū faciendū, quàm hęc con-
templanda? ex hoc cōficiendi modo, quē ex
Mesue nūc referā, Oleū rosaceum sumit, vt
magis sit resolutiuū. Recipit verò succi ro-
sarum, & aquæ infusionis rosarū singulorū
partem vnam, Olei boni partes tres, foliorū
rosarum cōtusarum quantum sufficit, pone
in vitreum vas, & orificium obturato, soli-
que per decē dies exponito, deinde per tres
dies in duplici vase coquito, posteà iterum
adde rosas, & per septē dies insolato, post-
eà iterum coque, & eundem modum ter-
tio replicato, deinque probè exprimito, vt

simul tantum relinquatur aqua infusionis rosarum, & rosarum succus cum oleo, & in vas ponantur, quod bene obturetur, & Soli per quadraginta dies exponatur. SEN. Non arbitror rosarum succum, & rosarum infusionē per hoc tempus debere esse resoluta. BRAS. Recorderis, quòd etiā in duplici vase per tres dies ebulliuit. SEN. Aliū etiam Mesue modum contemplemur. Amygdalæ (inquit Mesue) bene purgatæ ad quantitatē, vt lubuerit sumantur, & in mortario extremè terātur, deinde trita rosarum folia accipito, & cum amygdalis misceto, iterum bene tundendo, posteà in loco calido per integram diem relinquantur, deinde aquæ calidæ infusionis rosarum modicum addatur, & absque vlla intermissione misceantur, denique torculari exprimantur, & quod expressum est, in vitreum vas arcti orificij ponatur: vt probè obturari possit, solique exponatur, quando lubuerit eo vti poteris. BRAS. Vt autem has Mesue compositiones finiamus: quartam ponit, in qua oleum hoc ex sesamo excorticato fieri monet, & quod eodem modo fiat, quo tu in tertio modo retulisti. Mesue verò notat amygdalas sumi debere, quādo oleū rosaceū rude, id est omphacinū facturi sumus. melius autē esse ad oleū rosatū completum. SEN. Sesamino oleo vti intelligere

rō,

rō,quando sumus hoc modo oleum istud cō fecturi.nam ad rosaceum rude,id est omphacinum nihil melius, quàm oliuarum oleum accipere omphacinum. SEN. Aliter fieri non posse reor , si quis illud modicè astringens, ac refrigerans habere voluerit. BRAS. Verũtamen alio fit modo ex amygdalis, sumuntur amygdalæ,& à suis omnibus liberantur corticibus,deinde rosarum folia ipsis cõmiscentur amygdalis,& cùm folia aruerint,alia sumantur,& prima abiiciantur, hócque multoties fiat,quoad scilicet rosarum odor in amygdalas transiuerit.at transiuisse non solùm cognoscitur odoratu,sed & gustu, cũ vna editur amygdala, & rosarum odor integrè persentitur,quanquam & hoc sit minus odoratus sentire per os odores, verum sentitur masticādo:propterea gustui attribuitur, licet sit ipse odoratus qui sentit, hoc percepto,amygdalæ exprimantur,& rosaceũ habebitur quod mirificè rosam redolebit. SE. Opus est in hoc condendo oleo decies plerunque rosas immutare. BR. Mutentur & vigeties,labori & rosis parcendum non est,toties verò immutari debent,quoties odor in amygdalas optimè receptus sit,fit & ex Myrepsica balano rosaceam , & duobus modis vno modo in balaninum oleum rosarũ folia imponendo:altero modo in mundatis bala-

nis folia imponendo, vt de amygdalis dictũ est, cúmque odor in balanos receptus fuerit, tunc exprimantur. SEN. Hoc modo myropolæ odorata olea conficere solent. BRA. Non me latet. SEN. Súntne antiquiores de hoc oleo locuti? BRASS. Dioscorides de illo mentionem facit, & conficiendi modos in scriptis reliquit. SEN. Ni tibi molestum sit, hos Dioscoridis modos referto. nam hunc authorem inter probatissimos semper existimaui, & numeraui scriptores. BR. Imo & inter diligentissimos, sed audias quid de illo dicat, fit hoc modo rosaceum vnguentũ. SE. De vnguento nõ loquimur, sed de oleo. BRA. Nonne aliás audiuisti, illa quæ nunc olea coquãtur, si odorata sint, ab antiquis vt Dioscoride, Galeno, vnguanta vocari, & nõ oleas. SEN. Audiui, sed memoria exciderat, quod cœpisti iam prosequaris. BR. Et tunc potissimũ vnguentum appellant, cùm aliud ab oleo recepit. Illud verò ita conficit Dioscorides: Schœno rotundi odorati iunci pondo quinque, vncias octo, simúlque olei pondo duo, vncias quinque, tundito deinde, maceratúmque aqua coquito continue miscẽdo, cúmque per colum traieceris in olei pondo viginti & vncias quinque, rosas sine humore aliquo numero mille conicito, manibúsque odorato melle inunctis miscens, sæpius leuit

leuiter per diem premens, integrã dein noctem dimissas matutino exprimito, cùm q; quod in eo fæculentũ est, subsederit ex vase, in quo erit in craterẽ melle anteà inunctum trãsfundito, & seruato, cõiectis mox in labellũ expressis illis eisdẽ rosis superinfundito, iterũ spissati olei pondo octo, & vncias tres. Iterúmque exprimito, erit hoc tibi secundarium rosaceum. & si tertium, & quartum efficere volueris, nihil impedit: sed oleũ infundito & exprimito. SE. Quantò magis à primo receditur, tantò debent esse rosacea imbecilliora. BR. Nulli dubiũ esse debet, propterea primũ, & secundũ effici iuberem, & amplius non progrederer, licet Dioscorides dicat primũ fieri, secũdum, tertium, & quartũ, notátque quoties feceris, toties crateras melle inũctas esse oportere. Et præterea notat, si volueris iterata confectione vires rosaceo adiicere, in oleũ primò expressum, parẽ recentium, & sine humore rosarum numerũ adiicito: manibúsque melle anteà inunctis exprimito, facitóque iterum, tertiũ & quartum similiter exprimens, & quoties facies, nouas quotidie detractis vnguibus cõiicito rosas. sic enim efficacius erit. SE. Hoc modo in infinitum progredi possemus. BRA. Imò finem imponit Dioscorides, quia ait vsque ad septimam tamen additionem, nec vltra

rosarum vires oleum admittit, melle præter eà & prelum inunctum sit. SEN. Consentit ergo, vt septem fiant rosacea? BRA. Neminẽ cogit septem efficere, sed potiùs monet fieri posse, si quispiam ita oleum multiplicare voluerit. A Dioscoride verò notatur oportere diligentissimè oleum à succo rosarum separare: nam vitiat minima eius pars totum vnguentum. SE. Quomodo hoc fiet? BR. In coctura debet esse cõsumptus. SE. Tamen Dioscorides huius succi mentionem non facit. BR. In principio quidem mentionem non facit, sed in fine ostendit factam etiam esse de illo mentionẽ superius: propterea in contextu nõnulla desunt verba, quæ erãt fortè, vt rosarũ succus aquæ misceretur, quãdo in principio ebullit. Vel intellige, quòd rosarũ succum intelligat, qui in aqua recipitur. SE. Præparatiue docet alio modo, quàm isto? BR. Imò docet. nam sequitur, quidam solas centum rosas, detractis vnguibus insolatas põdere vnciarum sex in olei sextarium demergunt, dimissásque in eo diebus octo madere, mox quadraginta diebus tertia rosarũ adiectione insolatas sic reponunt ac seruãt. SENEX. Hi sunt faciles modi. BRASS. Audias & alium compositum modum, quem & ipse refert Dioscorides. SE. Iam audio. BR. Inquit, sunt etiam qui odorato calamo, & aspalatho oleum

oleum ante spissant. SEN. Quomodo deinde efficiunt? BRAS. Modo iã præscripto, imò & addit nõnullos esse, qui ad coloris bonitatem anchusam, & ne ingrato odore sentiatur, salẽ adiiciunt. SEN. Ad quos valere dicit affectus suum rosaceũ Dioscorides? BR. Audias illũ ita dicentem, est rosaceo adstringẽdi, refrigerandique vis, adspergitur vtiliter, & cataplasmatis pari vtilitate miscetur, potum idẽ soluit aluũ. SEN. Nauseosum videtur rosaceum bibere. BRA. Cur nauseosum, si in doloribus etiam simplex oleũ bibitur, & oleum amygdalarum dulciũ? Nota verò non solùm aluum subducere, sed bilem extrudere, & aquas, & quæcunque in ventre continentur. SEN. Ad quantam copiã hoc facit? BRASS. Ad quatuor vncias sumptum. SEN. In meipso proculdubio experiar, cùm excreare nequiuero, verùm illa prosequaris, quæ à Dioscoride de ipso referuntur. BRASSA. Sequitur quod stomachi ardores restinguit, caua nutrit vlcera, malefica mitigat, manantibus capitis vlceribus, eruptionibúsque aliis in ea parte infigitur. Aspergunt contra capitis dolores in principio, dentes eodem in dolore colluuntur, facit ad induratas palpebras, contra quas inungitur. Clysterem præter hæc infundit, contra intestinorum, muliebrúmque loco-

rum pruritus,& erosiones. SENEX. Id quod nos conficimus ad tótne valet affectus? BRAS. Imò & quod tu conficis, & id Dioscoridis ad plura etiam valet, quàm ab ipso Dioscoride scriptum sit. nam confert podagrarum inflammationi, & hæmorrhoidarum, & infinita ingreditur composita. est oleum humanæ vitæ haud mediocriter vtile, sicut & rosa ipsa qua nullum est magis visitatum simplex, & quod plura ingrediatur composita SENEX. Quódnam oleum sum seruaturus, id est quam compositionem sum facturus? BRAS. Illam Mesue primam. SEN. Illam quam vocat oleum rosaceum completum? BRASS. Illam inquam, & Nicolai compositionem prætermittito, quia hæc Mesue magis digna est, sempérque vidi optimos pharmacopolas Mesue compositionem potius seruare, quàm illam Nicolai. quanquā & nonnulli sint qui Nicolai compositionem sequuntur. Iussi nonnunquam rosaceum ita confici: Oleum primò probè lauari iussi, & vltima lotio fuit ex aqua rosacea: posteà in ipsum rosarum folia exactis vnguibus, quæ fuissent per quinque horas à rosario ablata, imponi iussi, erat vitrea phiala, vas, in quo rosaceum conficiebatur, tantámque rosarum quantitatem apponi iussi, vt phiala videretur esse semiplena oleo, & semiplena rosis.

sis. Deinde phialam obturatam soli per octo dies exposui, posteà rosas illas exprimi iussi ac abiici, & alias imponi, & post octo dies id iterũ feci, posteà exprimi iussi. Et in quadraginta dierum spatio rosas sexties mutaui, denique vltima vice, quia amplius rosæ non aderant vltimas rosas in oleo reliqui, & per quadraginta dies æstiuo Soli exposui, deinde phialam reponi iussi, oleum istud odoratissimum fuit, imo si nonnunquam aliquæ guttæ in terram deciderent, rosarum odor per totum cubiculum referebatur. Nota verò in Mesue compositione, cùm infusionis rosarum aquam apponit, & dicit apponendam esse, sicut quantitas olei, antiquum habemus Mesue contextum, quem vidisti.
SEN. Et vidi, & multa in eo emendatiora esse reperij, quàm in aliis sit Mesue codicibus.
BRASS. Illius particulæ loco, sicut quantitas olei scriptum est, sicut quarta pars olei.
SEN. Ita legendum non dubito, quia nimia videtur infusionis rosarum aquæ quãtitas, si olei quantitatem æquauerit. BRASSAVO. Nonnunquam ex ruberrimis rosis quæ nullum habent odorem, rosaceum fieri iussi, reperiique esse magis adstringens, quàm id quod ex odoratis conficitur rosis. Iussi nonnunquam ex damascenis rosis eodem modo confici oleum, quod odoratissimum fuit, tamen

men & myropolæ ex excorticatis amygdalis, & damascenatum rosarum foliis, vt superiùs de communibus rosis cum amygdalis dictum est, illud conficiunt: sed quandoq; fieri iussi oleum præ omnibus adstringens ex rosis albis, & oleo omotribes, hoc est omphacino, & ex oliuis immaturis expresso, cæteris frigidius est, & magis adstringens, sed odore caret. Imaginatus autem sum, confici posse, & odoratum, & adstringens hoc oleũ, si partim ex odoratis rosis, partim ex albis conficiatur: ex illis enim odorem, ex his adstrictionem & frigiditatem enancifcetur. SEN. Hæc de rosaceo satis videntur, nisi aliũ habeas conficiendi modum, quem non audiuerim. BRASSA. Cùm hæc tibi satis esse videantur, ad aliud olei genus contemplandum te conuertito.

SENEX.

23 Oleum chamæmelinum excuti oportet. BRASS. Excutiamus, at tu quomodo illud conficis? SEN. Vt Mesue docet, qui ait, vt oleum rosaceum confici oportere. BRASS. At cùm multæ sint olei rosacei apud Mesuem compositiones, quam sequeris in hoc chamæmelino conficiendo? SENEX. Primam in ordine. BRAS. Neque mihi displicet. Scito tamen chamæmelinũ ex omphacino oleo non esse conficiendum, at sem-

per

per ex oleo fiat ex maturis oliuis expresso, quod completum author ipse vocat, quanquam & nonnulli ex sesamino oleo conficiant. SEN. Et Mesue ex hoc fieri debere monet. BRAS. Verùm non omnes pharmacopolæ eodem conficiunt modo. nam aliqui compositionem illam olei rosati sequuntur, in qua in oleum rosarum flores imponunt, & per quadraginta dies insolant. at ego hoc modo fieri facio mirè redolens, chamæmeli flores primò oleo probe loto in phialā poni iubeo, & lutea florū parte phialam impleo, & per octo dies in feruēti sole seruo, posteà flores exprimi iubeo ac eiici, & alios similes flores imponi, & iterum per octo dies in eodem sino loco, posteà exprimi iubeo, hócq; per totam æstatem facio, quousque chamæmeli flores haberi poterunt, qui per totā ferc æstatem habentur, posteà ad vsus reponi iubeo, vltimósque flores in oleo relinquo. SE. Florum chamæmeli odorem seruaturū non dubito. at cur luteam florū partem accipis, & non albam? BRASS. Quia illa est quæ odore fragrat, & quæ herbæ vires seruat, & cùm Paulus conficere docet, solam luteam partē accipit. albam verò eiici iubet, quanquam & si alba illa foliola in oleum (cum parte tamen lutea) imponerentur, errorem commissum esse non iudicarem. SEN. Pauli conficiendi

ciendi modum audire optarem. BRAS. Ita ait libro septimo capite 20. conficitur ex chamæmelorum floribus albis foliolis resectis, per diem integrum naturalem sinuntur à sua herba abscissi flores, posteà sumuntur horum florum duæ unciæ olei sextarium unum Italicum, posteà in vas ponenda, & vasis os raro linteo tegendum, quo commodiùs exhalet. Insoletur deinde per quadraginta dies, posteà diligenter tegito, & ad usus seruato. SE. Hic author nullam facit ebullitionem, & nullam expreßionem. BR. Ita simpliciter conficit, ut tibi retuli. SEN. Extantne alij antiquiores, qui de eo locuti sint? BRASS. Actuarius & ipse conficere docet, albis exactis foliolis, quæ luteam partem circundant. ita verò dicit, chamæmeli flores lutei sine ambientibus candidis foliis pondere sextantis in libram olei demerguntur, & vitreo vase linteolo cooperto, quadraginta dies Sole sinatur illustrari, dicit etiam per se vel cum temperato calore illitũ rarefacere, longas maximè febres discutere, quòd si ex mero calido, dolores omniũ corporis membrorum illitum leuat. SE. Mesue plura de illo dicit quàm Actuarius. BRAS. Quid denique ait? SE. Esse oleum benedictũ, multis iuuamentum præstans. nam resoluit, dolores sedat, cúmque modicam quandam

dam stypticitatem habeat, defluxum prohibet materierum, neruos roborat, & eorum doloribus confert. & omnia neruosa membra robustiora facit. BRAS. Quod stypticum sit Mesue aduersus Galenum esse videtur, qui vim laxandi illi attribuit, ob quam vim floribus aduersatur, & illas prohibet. Alexandrinus vero in suo de compositione medicamentorum libro inquit: Salubre esse ad feruorem, & capitis dolorem, stomachi vitia ex bilioso siue alio colore commota compescit, articulisque proficit, & ad multa alia salutiferum est. SE. Inter anodyna numeratur. BR. Et verè anodynon est. SE. Docet ne illud conficere hic author? BRASSA. Docet. SEN. Et quo modo? BR ASS. Isto qui sequitur. Recipi iubet olei dulcis ℥ xxxvj. floris chamæmeli mense Iulio collecti ℔ j. flos in oleo diebus canicularibus in vitreo obstructo vase ad solem suspendantur ad quadraginta dies, deinde conseruetur in loco conuenienti. SE. Mediocriter calefacere arbitror. BR. Temperatum est. Imò Galenus in secundo de compositione medicamentorum secundùm locos eo ad infrigidandum vtitur. nam illorum, qui caput habent inflammatum ob solem, caput hoc oleo perfundit, & linteis madefactis capiti supraponit. SEN. Vergitne ad calidum? BR ASSA.

Est in primo ordine remisse calidum, idcirco inflammationi conuenit, quia illa quæ in primo ordine calida sunt, inflammatas partes refrigerant. Galenus oleo rosaceo illud comparat. SE. Sentísne tu idem cum Galeno? BRA. Non possum non sentire chamæmelinum oleum esse rosaceo parumper calidius. At cùm de isto satis dictum videatur, alia oleorũ genera in mediũ prodeant.

SENEX.

14 Oleum violaceum sedem suam post chamæmelinum collocauit. BRAS. Collocauerit vt lubet: à Mesue dicitur, quòd vniuscuiusq; nostri corporis partis inflammatione sedat, pectoris asperitates, ac pulmonis lenit, calidos abscessus mitigat, pleuritidique confert. At ego in incipientibus hecticis ad inungendum thoracem eo vtor. nam ab hectica refrigerando, & humectando thoracis partes præseruat, ne ita absque præsidio dimissæ exiccentur, vel ab ipsis intensis, quàm sint tota humiditas exhauriatur. At à quo authore illud accipis? SEN. A Mesue, & tu ipse Mesuen adduxisti de illius viribus loquentem. BRA. Quomodo violatum conficis? SEN. Eo modo, quo rosaceum, vt Mesue docet: addit verò hoc dēpto, quod ex viridi oleo fieri debet, vt amygdalino, vt sesamino. BRAS. Per viride oleum, omotribes

tribes oleum intelligit ex immaturis oliuis confectum, quod omphacinum vocatur refrigerandi vim habet ac leniendi, inflammationes sedat vbicunque sint, asperitates lenit, & quæ in pectore sunt, atque pulmone, pleuritidi conuenit, calidósque abscessus sedat, hoc solo oleo, & cera multos ab hectica, quæ iam cœperat præseruaui, toto thorace ante & retro inuncto. Hoc oleum duobus modis fieri iubeo. Primò, sumpto oleo omphacino, quod odorare debes, si nihil penitus habeat odoris, nullam præparationem illi adhibeo. at si nonnihil habeat odoris, iubeo vt probè aqua abluatur. Denique verò vltima lotio fit ex violarũ aqua iubeo, deinde vt in phialam ponatur, in quam nigræ violæ pro ratione olei iniiciantur: posteà soli per quatuor dies exponantur, à Sole mox auferantur, violæque exprimantur, ac eiiciantur, & recentes aliæ in oleum imponantur: deinde per quatuor dies insolentur, vase probè tecto: posteà exprimantur, & ita fiat tertiò, quartò, & quintò: denique vas à Sole remoueatur, & iterum nouæ violæ imponantur, & per triginta dies Sole illustrentur, & reseruẽtur ad vsus. SE. Mesue iubet ex oleo amygdalarum confici, & sesamino. BRASS. Si ex prædictis oleis confici debeat, opus est, vt diligenter lauentur, tunc nimirũ omphac

phacini vim incidunt, præsertim si frigidissima aqua lota sunt. Alter modus est accipiendo amygdalas dulces electas, ac excorticatas, quas violis commisceto, & ita facito singulis diebus, vel alternis saltem, toto illo tempore quo violæ florent, & amygdalæ violarum odorem ample imbibitum habuerint: tunc amygdalæ exprimendæ sunt, & oleum hoc, quod amygdalas redolet, seruandum. De sesami granis idem fieri posset, nisi extrinsecum corticem haberent, qui odorem probè imbibi non sinit. Ex myrepsica autem balano eodem modo fieri posse constat, cùm & myropolæ ita conficiant. SE. Extántne alij conficiendi modi? BRASS. Nonnulli lotum oleum, & violas sub terrá reponunt, odoratius fieri rati. Alexandrinus vero ita confici monet,

℞. Olei ℔ viij.
Violarum ℔ j.

Violæ cum oleo in vase vitreo conditæ, per dies viginti ad solem suspendantur, post hæc lento igne aliquantulum in vase fictili, vel vitreo bulliant. post rursus decem diebus ad solem exponantur, deinde reponantur. SE. Refértne affectus ad quos conferat? BRA. Et plures refert, quàm dictum sit. nam dicit, Phreniticis non dormientibus, cum tritici farina, & strichni succo subactum fronti, &

ti,& temporibus impositum, soporem inducit, cyathi duo cum euphorbij scrupulis duobus poti lumbricos mirè excludunt volis manum,& plantis pedum illitum, stomachi feruorem placat, cum succo portulacæ,& aquæ cucurbitæ mistũ, hepati, & præcordiis adhibitum intolerabiles causi calores mitigat. SEN. Ad calidos omnes affectus in genere conuenit. BRASSAV. Actuarius ad violaceum conficiendum violarum quadrans & olei libras duas recipit, posteà insolat. Paulus Aegineta ἰατὸν oleum ab aliquibus fieri dicit ex purpureis, ab aliis ex luteis, ab aliis ex albis vnguibus detractis, accipit foliorum violarum vncias tres, & in olei omphacini Italicos sextarios quinque recipit, & accuratè constringit, ne exhalent, posteà decem diebus insolat, ter ipsas post triduum commutans,& ad conseruandum pauca quędam viridia folia immittit. SEN. Violaceum ex luteis violis violatum non dicitur, sed oleum de Cheir, vel Alcheis. BRASSA. De hoc etiam verba faciemus, quod violaceo oleo vires habet oppositas, tamen & quæ ab Arabibus Cheir vel Alcheir dicuntur, apud Græcos sub violarum genere continentur, de re autem in nostro simplicium examine locuti sumus. At violaceum ex his semper fieri debet violis, quæ cœlesti colore insigni

tæ ſunt. Imò adeò hoc colore, & florido imbutæ ſunt: vt violaceus color nuncupatus ſit, & per violaceum hunc intelligamus.

SENEX.

Cùm de Cheir mētio facta ſit, de oleo quod ex eo cōficitur, verba faciamus. BRA. Eodem fieri modo conſtat. At ad hoc cōcinnandum, omphacinum accipi non eſt opus. nam eiuſcemodi oleū calidum eſt, & doloribus ex flatu conuenit, & ex pituitoſa materia frigida, & per clyſterē iniectum, ventris torminibus ſuccurrit, neruorum dolores ſedat, & iuncturarum, pectori conuenit, renibus, ac veſicę. Meſue illud magis ꝓbat, quod ex cheir cōficitur luteo, quam quod ex albo. ſed de conficiendi modo, dicit fieri, ſicut oleū chamæmelinum. Paulus, qui de omni violarū genere locutus eſt, tres violarum vncias abſque vnguibus pro ſextario vno olei, & in vitreum vas ponit, quod obturat, & per decem dies in ſole ſeruat. & geſſemini vocati ſub viola vel leucoio contineri videtur. Nobis tamē potius arridet, vt eo conficiatur modo, quo violaceum oleum cōfici diximus vt ſcilicet in optimi olei phialā, ſed non omphacini, tantum florum violarum lutearum imponatur, quantum phiala capere poteſt, poſteà ſoli per ſex dies exponantur, & flores exprimantur, nouíque imponātur, poſt alios

lio: sex dies idē fiat, quousq; hoc per quadra ginta dies factum sit, tunc harum violarum odorem oleo inesse, & luteum quendam co lorem acquisiuisse percipies, denique flores impone, quo amplius remouere non debes. sed ad vsus seruato. Tamen à Dioscoride iasmini vnguenti mentio fit, quod ex albis vio lis fieri dicit, non dubito ex nostris gelsemi ni esse confectum, quamuis nomen à violis deductum sit. Ita verò cōfici docet Dioscorides. At primo ait, quæ in Perside iasme quasi facto à violis nomine violaceo appellatur albæ violæ floribus conficitur, coniectis in Italicum sesamini olei sextarium eorum florum vnciis duabus, & vt in liliino demonstratum est in alia vasa translatis: vtuntur eo Persæ in conuiuiis odoris causa. Toto etiam corpori in balneis accommodatum his est, quos lauari, & calefieri oportet. Ingrata in eo odoris nimia bonitas est, ideóque multi non libenter eo vtuntur. SEN. Et nunc etiam qui in balneis lauantur, hoc oleo post lotionem inunguntur. Conficitur verò floribus in omphacinum bene lotum impositis in phiala, & per sex dies insolatis, & denique ita procedatur, quousque gesmini flores reper seuerarint, vicéque vltima gelsemini flores in oleo finantur, & ad vsus reseruetur, oleū hoc potiùs ad odorem paratur, quàm ad

medicos vsus, à myrobolis hoc modo cõficitur, Iesmini flores dulcibus excorticatis amygdalis miscent, ac toties mutant, quo ad amygdalæ iesmini odorem receperint postea amygdalæ exprimuntur, & oleum colligitur odoratum. Idem fit ex vnguentaria glande, & gelsemini floribus, posset fieri & ex sesami seminibus eodem modo. SEN. Hoc est omnibus floribus & herbis commune. BRASSA. Tamen propalandum est, & reiterandum, ne memoria decidat, & vt illa quæ sunt apta, enodentur, nunc aliud olei genus contemplemur.

SENEX.

15 Oleum Anethinum sese offert considerandum. BR. A quo authore illud accipis? SE. A Mesue qui ait, eodem modo confici quo chamæmelinum. BR. Accipisne flores vt in chamæmelino, flores solùm accipiuntur, imò sola lutea pars. SE. Flores accipimus, & aliquid herbæ. BR. At Dioscor. solos accipit flores. SE. Quomodo hoc conficit Dioscorides? BR. ipse vocat anethinum vnguentum, & accipit olei pondo octo, & dodrante anethini floris pondo vndecim, & bessem facitóque diem vnam in oleo madeant, tum manibus exprimito ac reponito. SEN. Vno solo die nõ debet anethi odorem recepisse. BR. Tecum fuero, nisi in oleo ebullierit, hoc for

tè præuidẽs Diosc. addit quòd si volueris secũda a lectionevires illi addere, nouũmque anethi florẽ pariter in oleo demergito. SEN. Nos flores istos in oleũ imponimus, & per quadraginta dies insolamus, posteà reponimus. BR. Melius est hoc modo cõficere (vt à nobis aliâs dictũ est) oleũ probè lauare, posteà anethi flores cũ hoc oleo in vitreã phialã imponãtur, quæ obturetur, & soli per sex dies exponatur, postea flores exprimãtur, & abiiciãtur, ac alij noui indãtur, & ita per singulos sex dies vsq; ad quadraginta, fiat vltima vice sinẽdi sunt in phiala flores, & ad vsus reponẽdi. SE. Ad quos adhibetur affectus eiuscèmodi oleum? BRA. A Dioscoride dicitur. Potest anethinum vnguentũ muliebres aperire, & lenire locos, contra circulariũm febrium in accessione cũ tremore algores accommodatum est, calefaciens, & lassitudines recreãs, vtile præterea articularũ doloribus est. SE. At Mesue de ipsius viribus ita disserit: Dolores sedat, resoluit, sudorẽ prouocat, idcirco rigori febrium inunctum in spina, & mẽbris neruosis cõfert, somnũ prouocat, & capitis dolori aduersatur, abscessus resoluit, & duricies, Paulus pro anethino oleo cõficiẽdo iubet recipi comã florum viridis anethi, quæ vno die exiccata fuerit ad vnciã vnã & in olei dulcis sextarium Italicum vnũ

imponi, & insolari, tamen & alium docet conficiendi modum quo breuius fit, tunc eadem florum coma exiccata, cum oleo in duplex vas ponatur, & percoquatur, tamen à Paulo iudicatur hæc esse inefficaciora olea, quàm illa quæ per insolationem fiunt. Tamen vndecunque Galenus de anethino oleo verba facit, semper illud per decoctionem parare videtur. SEN. In quo loco de hoc oleo sermonem habet Galenus? BRAS. Non extat vnus solus locus, sed diuersi sunt loci, in quibus de ipso mentionem facit. SEN. Volumina scire optarem, in quibus de his pertractauit. BRAS. In quarto de sanitate tuenda vno ante calcem folio, de oleis tractat, qui succos non crassos nec lentos, qui in carne, cutéque resident, euaporare faciunt. Et inquit anethinum oleum præparasse, est facillimum Potest verò & id medicamentum per halitum digerere siue solo eo, siue cum ceresináque vtare. Danda verò opera est, vt in vase duplici & anethinũ coquatur, vtiliúsque fuerit, si anethum viride sit, quod vtique si quo tempore requirit compelletur maturũ id esse. SEN. Percipio Galenum in duplici vase coquere voluisse, sed per hanc ebullitionẽ non negauit perfectius esse, si insoletur. BR. Ita à Paulo iudicatum est, tamen nonnullos audiui, qui aliam sequerentur sententiam, à
quib

quibus prorsus sponte dissentio. nam insolatum semper vehementius est. sed Galenus ita parat, quando in promptu non habemus & eo breui vti velimus. SEN. Nonne etiam breuis modus est ille, qui à Dioscoride refertur, qui anethi quantitatem in oleum ponit, & per diē tantū in illo sinit: posteà exprimit. BRAS. Hunc Dioscoridis modum non probo. imò & per ebullitionē breuius fit, quam Dioscoridis modo. SEN. Ampla videtur anethi quantitas illa, quam Dioscorides in oleū ponit, olei scilicet pondo octo, & dodrantem florum anethi pondo vndecim, & bessem, hoc est, si velimus per communia vestra vsitata pondera exprimere, olei libras octo, & vncias nouem, florum anethi libras vndecim, & vncias octo. BRAS. Ampla profectò quantitas est, & talis vt oleum superet. at fortè hæc causa est, cur tantùm per diem in sole dimittit, & deinde exprimit: tamen quicquid sit, mihi semper magis placet modus ille, quem retullimus. SEN. Alia referto Galeni loca, in quibus de hoc oleo loquatur. BRAS. In vndecimo Methodi, & in duodecimo de eodem agit: sed omnia repetenda non sunt, ne labor hic noster in immensum crescat. Ab Actuario de hoc oleo ita ita scriptū est, calidū est, illitu medetur horroribus certo circuitu remeantibus, lassitudin

tudines discutit, dolores articularios suble uat, vteri duricies emollit subter inditum. ita verò confici docet: anethum viride no-ctu, diúque flaccescens, instar vnciæ demergitur in olei dulcis sexquilibram, & operto vase quadraginta dies insolatur. SEN. Hic est communis modus. BRASSA. Nihil refert, ego nunquàm præterissem quin huius authoris verba audires, neque mihi graue erit alium parandi modum tibi referre, quẽ Alexandrinus partim per ebullitionem, partim per insolationem fieri docet. SEN. Quinam est hic modus? BRAS. Author ille inquit: Recipe olei vncias vigintisex, florum anethi vncias duodecim, tribus diebus flos in eo infundatur. quarto verò die, lẽto igne parum coquatur, & succus diligenter elicia-tur. Iterúmque decoctioni foliorum anethi vnciæ tres addantur, & ad Solem suspendantur, vsuíque reseruetur. SENEX. Cur secunda vice folia apponit, & non flores? BRASSA. Non dubito flores etiam sumendos esse, in quibus maior inest vis, quàm in foliis, & Alexandrini codicem mendosum esse reor, qui vbi folia habet, legendum est flores, quanquam & folia easdem quidem habeant vires, sed sunt imbecilliores. SENEX. Docétne quibus conferat affectibus? BRAS. Imò docet, cùm ait, opitulatur caput dolen-
tibus,

ribus,& hemocraneorum articulorum dolo
ribus inunctum subuehit,typica frigora, sto
macho,renibus , & dorso iuxta ignem illi-
tum emendat Matrici suppositum , men-
struis imperat,& omnes casus eius compo-
nit.SE.Omnes ferè in his,ad quæ valent con
uenire videntur.BRAS.Non mirum est,qua
re nullas alias habet vires ab istis.At oleum
quod in tua sequitur scheda: iam in mediũ
prodeat à nobis considerandum.

SENEX.

17 Oleum Liliorum alborum ad examen accedit.BRAS.A quo authore accipitur?SE-NEX.A Mesue,qui ita de illo disserit pectoris dolori conferre,& dolores illos sedare, qui à frigiditate fiunt, & vteri dolori conuenire,ac eius frigiditati, renes quoque calefacere,& vesicam,&colicæ prodesse.BR.Hæc prætermittito,& quomodo illud conficias, enarrato.SEN.Ita conficio,vt Mesue docet, qui ait,eodem confici modo, vt chamæmelinum,præter id quod lutea pars in lilio eiicienda est.BRAS.Et in chamæmelo pars alba erat eiicienda, fit quoque oleum hoc ex maturarum oliuarum oleo,vel ex sesamino, posset & ex amygdalarum dulcium oleo cõfici.SE.Docet & aliũ cõficiẽdi modũ Mesue. BR.Quem modũ?illum referto. SE. Inquit accipiẽda esse liliorum folia ad vncias octo.

Mastiches Calami aromatici
Costi Carpobalsami
Singulorum ℥ j.
Gariophyllorum Cinnamomi
Singulorum ℥ ß.
Croci ʒ iij.

Omnia præter liliorum folia infundantur in sufficienti aqua, & die ac noctu dimittantur, posteà ebulliant ebullitione vna aut duabus, deinde supra hæc inijce olei sesaminiq; aut olei de oliuis completis libras duas, & in vitreum vas cum liliorum folijs ponito, in Soléque per dies quadraginta dimittito: deinde percollato, ac vtari. Addit Mesue, si liliorum oleum ex lilio, quod iris dicitur, cōficiatur, esse magis resolutiuum, calefactiuū penetratiuū. At si fiat ex communibus lilijs albis vocatis, esse magis solutiuum, doloris lenitiuum & maturatiuum. BRAS. Cur oleū ex iride his liliorum alborum oleo comparauit, cùm de irino oleo seorsum à nobis pertractandum sit? EX. Fortè quia & hic flos apud ipsum sub lilij nomen venit. BRA. Liliorum oleum, quod nuper adduxisti, cōpositum est, non simplex: hic verò de simplici oleo pertractare intendimus. Nos itaque cōfici iubemus, & est valde efficax, completum oliuarum oleum sumatur optimelotū, ac in vitream phialam ponatur, quæ liliorū

albo

alborum foliis impleatur, & ore obturato, per octo dies Soli suspendatur, posteà folia exprimãtur,& alia noua in phialam addantur: itáque singulis octo diebus fiat, quousq; lilia haberi poterunt: vltima vice Soli per triginta dies exponatur: denique bene exprimantur,& ad vsus reseruetur. Nõ mihi etiã displicet, si hac vltima vice folia in phiala relinquantur, potest fieri & ex amygdalis, quibus liliorum folia inuoluantur, quoad odor fuerit probè ingressus amygdalis, posteà amygdalæ exprimantur, & oleum conficiatur, quod liliũ redolebit hoc eodem modo fit ex vnguentaria glande, & ex sesamo, si sesami semina habeantur. SEN. Quódnam ex his efficacius est? BRAS. Illud quod per tot dies fuit insolatum immutatis foliis. SEN. Fecêréne antiqui de hoc oleo mentionem? BRAS. Imò maximam,& antiquitus vocabant ipsum vnguentum susinum & crininon. SE. Cur ita? BRAS. De nomine susino ratio non habetur. nam authores ignorant, cur susinum vocatum sit. de crinino verò ratio facilis est, nam à lilio crini nõ vocatur, cùm Græci ita lilium nominent, ac si diceremus oleum crininon, id est liliinum. De eo Dioscorides amplè pertractat, & compositum facit, non simplex, & vnguentum vocat. sicut & multa alia vnguẽta olea nominauit.

SE. Ne tibi moleſtum ſit illa referre, quæ à Dioſcoride de hoc oleo prodita ſunt. BRA. Sunt nimis prolixa. SEN. Et à nobis nullum aliud negotium peragendum eſt, tu breuioribus verbis quibus fieri poßit, referto. BRAS. Vt tibi morem geram, hoc eſt iam, ait ille: Sumito olei pondo nouem, & quincuncẽ, & odorati calami pondo quinque, & quadrantem, myrrhæ quincuncem, tuſáque omnia, & vino odorato macerata, in oleo decoquito, per colum deinde traiicito, traiectóque oleo tuſi cardamomi, cœleſtique aqua macerati pondo tria & ſemiſſem iniicito dimiſſúmque cardamomum in oleo madere exprimito. ſpiſſati deinde hoc modo olei pondo, & ſemiſſem ſumito itidem & lilia mille numero, decerptáque eorum folia in labrum quod latum, non tamen profundum ſit conicito, ſuperinfuſóque oleo manibus melle inunctis miſceto. dimiſſáque omnia integrum cum ſua nocte diem, matutino in reticulo compoſita exprimito, citiſſimè quo defluet oleum à ſimul expreſſa aqua excolans, & ſeparans: neq; enim roſacei modo miſtam ſibi patitur aquã, ſed concale factũ referuet, & vitiatur. Diffundito præter hæc ſepius in alia atq; in alia melle inũcta vaſcula ſalẽ inſpargens, & quæ coeũtes deſcendunt ſordes diligentiſsime auferens, poſt

hæc

hæc translatis ex fiscella in labrum expressis, primùm aromatis superinfundito. Iterum aromatis odorati olei par priori pondus, adiectísque tusi cardamomi drachmis decem, manibus efficaciter misceto, nec multò pòst exprimito, quod defluet purgās superinfundito, & tertium, iterúmque eadem facito, cardamomum & salem pariter inspargens, & manus melle inungens. Erit quod primum fuerit expressum, probatissimum. Secudum, quod deinde. postremæ verò notæ tertium. Sumito deinde iterum lilia mille, decerptáque eorum folia in labrum coniicito, superinfusóq; expresso primùm oleo, eadem pariter vt in primo facito, cardamomum adhuc miscens, mox exprimens. In secundo itidem, tertióque vt præmonstratum est facito, cardamomum pariter adiiciens & exprimēs: quoties enim noua folia in oleo maduerint, eo efficatiore potestate vnguētum habebis, postremò cùm iam satis tibi esse vedebitur, singulis eius confectionibus misceto probatissimæ myrrhe duas & septuaginta drachmas, croci decem, cardamomi duas, & septuaginta. Addit deinde quidam croci, cinnamomiq; par pondus tusum, cribróque excussum in labrum cum aqua coniicito, primóque expressum vnguētum superinfundito. Cúmq;

aliquantis

aliquantiſper dimiſeris, in parua excipito vaſcula ſine humore, gummi, & myrrha, crocóque & melle aqua dilutis anteà inuncta. Eadémque in ſecunda vnguenti expreſſione facito, & in tertia. SEN. Dioſcoridem militem fuiſſe rebar. BRAS. Miles quidem fuit, ſed non talis, quales noſtro hoc tempore militant literarum ignari, & qui nulla fide integri ſunt, & pietate. SENEX. At adeò diligenter vnguentum hoc efficere nos docuit, vt nihil aliud poſſe non dubitem. Dioſcorides vero miles fuit, & pro vniuerſa humana natura pugnator, quæ ob ſuam natiuam imbecillitatem facillimè collabitur, niſi medicis præſidiis perenniter ſubleuetur. Verùm & alio modo hoc oleum conficere nos docuit Dioſcorides. SEN. Quónam? BRAS. Cùm & ipſi notum eſſet id, quod edocuerat eſſe compoſitum vnguentum voluit, & ſimplex vnguentum edocere, quod ex balanino oleo, liliiſque aut quouis alio placuerit oleo conficitur. SE. Poſteaquàm tot ex Dioſcoride relata ſunt, hoc etiam referas, ad quos conuenit affectus. BRASSA. Libenter efficiam. Sequitur author, calefit vnguentum hoc, mollit, præcluſos, & inflammatos muliebres locos aperit. Eſtq́; omnium aliorum in vniuerſum muliebribus, id eſt fœminarum

rum mensibus vtilissimum, vtile idem manantibus capitis vlceribus; varis, furfuribus, & pustularum in capite eruptionibus. vibices, præterea quamprimum emendat, & reliquo corpori concolores reddit, rarefacit in vniuersum: liliinum vnguentum, potum per inferna, purgat. SE. Ergo in potu sumebatur hoc vnguentum? BRAS. In potu quidem. & ego nostrum liliinum in potu mulieribus plerunque præbui, ob vteri causam, & optime contulit. Dioscorides sequitur vrinam eiicere, & stomacho noxium esse, & nauseam facere. Actuarius in libro de Compositione medicamentorum, mensuram cõficiendi hoc oleum docet his verbis: Accipe foliorum liliorum (intellige de florum foliis, non autem de plantæ foliis) exactis vnguibus, sextans dulcis olei libras tres, tribus insolentur diebus, deinde prioribus eiectis, noua coniiciantur folia, mox iterum exacto triduo, inducãtur alia, ter hoc opus obeundum. SE. In tuo conficiendi modo ter fierine iubes? BRAS. Toties fieri iubeo, quoties lilia florescunt, & quoties haberi poterunt. SE. Quid de hoc oleo dicit Alexandrinus? BRAS. Ipse compositum quoddam oleum, non simplex conficit. SE. Quodnam est illud? BRAS. Hoc quod sequitur,

℞. Olei ℔ v.
Liliorum ℔ j. Rosarum ℔ ß.
Masticheſ ℥ ij. Croci ℥ j.

Lilij, roſarum, maſtiches, croci puluis ſimul cum oleo in vitreo vaſe cõdatur, quod ad Solem nouem diebus ſuſpenſum, decimo die lento igne coquatur, & colatũ vſui reſeruetur. SE. Quodnam potius probandum tibi videtur? BRAS. Simplex. nã cùm de liliorum oleo quæſtio eſt, vim liliorum ſolùm petimus, & non alterius ſimplicis, ne putantes nos liliorum viribus vti velle in aliquo affectu, diuerſorum ſimplicium viribus vtamur. SEN. Hoc mihi placeret, quod licis, ſi in omnibus ſeruaretur. BRAS. Paulus hoc modo conficit.

℞. Foliorum liliorum, quæ per diem fuerint à lilio diuulſa & noctem ℥ ij.
Olei Italicum ſextarium.

Iniiciãtur in vas bene obturatũ, ne exhalet & in Solem ponantur dies tres, quibus trãſactis primis floribus exemptis, & proiectis, aliæ duæ vnciæ aliud triduum immittantur, & ſic reponantur. SEN. Actuarius te hoc fecit, liliorum folia, ſcilicet immutauit. BRAS. Ob hoc illud Actuarij perfectius iudicato. SEN. Cur Paulus non dixit flores iſtos eſſe exprimendos, ſed illos abſq; expreſsione eiicit? BRAS. Illud ſubintelligere

gere oportet. Nota verò Paulum post simplex liliorum oleum, compositum etiam retulisse. SEN. Quónam modo? BRASSA. Esset nimis longum referre. SEN. Et quibus negotijs adstricti sumus, quin Paulum suum hoc oleum conficientem audire possimus? BRAS. Posteaquam tam impensè hoc scire desideras, quomodo ab eo authore conficiatur, audito.

Sumito olei sextarios. iii.
Calami odorati ℔ v.
Myrrhæ ℥ v. Cardamomi ℔ iij.
Foliorum lilij detractis vnguibus, & per diem & noctem dimissis ℔ j
Cinnamomi ℥ iij. Croci ℥ v.

Pręparationem vniuersam in tres iniectiones diducito, primùm quidem myrrham, & calamum vino per quinque dies macerantes ter in die agitemus, tum oleum ad paucissimum decoquamus. secundò verò cardamomum aqua per triduum macerando commouentes pari rursum ratione cum oleo ad horam vnā simul elixemus, deinde detrahentes oleo puro liliorū tertiam partem iniiciamus, & lapso iam triduo colando aliam liliorum tertiam partem iniicito, quam iterum post triduum colans, & repurgās primæ alteram liliorum tertiam partē cum rosaceo leuigato immi, te: transactis

actis tribus aliis diebus oleo detracto, cinnamomum contusum loco arnabo, vel cassiae duplum carpesium iniice, & reponito. SEN. Compositum Dioscoridis liliinum est magis amplum quàm hoc Pauli, sed quam compositionem magis probas tu? BRASS. Illam Dioscoridis: ex simplicibus verò illã magis probo, quam ego adduxi. At ad alia oleorum genera sermonem conuertamus.

SENEX.

18 Oleum Irinum huc accedit cõsiderandum. BRASSAV. Et Irinum etiam ab iride vocatur, mirificum est oleum. at in eo cõficiendo quem sequeris authorem? SEN. Mesuen. BRAS. Compositionem referto. SEN. Iubet accipi radicum iridis quantum placuerit, & florum iridis ad duplum, aquae decoctionis radicum iridis quantum sufficit. funde super haec oleum sesaminum, vel oleum rosaceum completum, quantum satis est, posteà decoque in duplici vase, & permuta radices, ac florũ folia, & id facito quod dictum est de oleo rosaceo. BRASS. Quid factum est in oleo rosaceo? SEN. Fer hoc modo facta est rosarum mutatio. multas verò dotes huic oleo praestat Mesue. BRASSA. Quásnam? SEN. Inquit Irinum oleum esse abstersiuum, resolutiuum, maturati-

turatiuum, & frigidorum dolorum sedatiuum, & materierum quæ in pectore sunt, & pulmone, maturatiuũ, iecorísque ac splenis doloribs cõfert, atq; eiuscemodi mẽbra calefacit. Iuncturarum præterea doloribus confert, & earũ durities lenit, idémq; efficit in duris abscessibus, & in strumis, & vteri dolori ac frigiditati valentissime cõfert, conuulsionibus conuenit, si in aures instilletur, auriũ dolores sedat, & narium fœtori opitulatur. BR. Pluribus quidẽ cõfert affectibus, sed plures etiã prætermisisti, vt quod intestinorum doloribus cõueniat, & capitis, & chiragris, ac podagris à frigida causa. SEN. Nihil prætermisi ex his, quæ à Mesue scripta sunt. Incusandus est Mesue, qui nõ omnia scriptis mandauit. Súntne antiqui de hoc oleo locuti? BR. Imò celeberrime extat apud Dioscoridẽ compositio, quam deinceps in mei gratiam serues, iubeo, & cùm Irinum oleum, vel vnguentum indixero, hoc Dioscoridis semper præbeto. SEN. Id libenter efficiam, imò plurimum gaudeo, cùm antiqua medicamẽta in lucem, & vsum redire video. BRASSA. Fortè igitur arbitraris te seniorem in iuuenilem ætatem posse redire. SENEX. At cùm sim hoc Irini spissamentum facturus: illud referto, vt si in aliquo anceps sim, ambiguitates remoueas. BR ASS. Hoc libenter efficiam

ciam, ita Dioscorides inquit: Sumito noui, necdum florentis in palma fructus operimẽti pondo sex, & bessem, tusúmque tenuissimè in olei pondo septuaginta tria & semissem, conicito, miscetóque aquæ heminas decem, tum in æneum conιecta omnia coquito, vsque dum operimenti fructus palmæ odorem contraxerint, oleum deinde in cratere m melle inũctum excolato, primò ex hoc oleo Irinum vnguentum conficitur madente (vt mox tradetur) inspissato sic oleo iride. SEN EX. Quomodo iris madet, & quæ iridis pars? BRAS. Radices. nam hoc mihi magis placet, quàm si flores apponerentur. quoniã radix oleo odorem præbet, hoc verò pacto fiat: Sumito illius olei libram vnam, radicũ iridis crasso modo puluerizatarum vncias tres, simul misceantur, posteà Soli per aliquot dies suspendantur, vt iridis vis melius in oleum ingrediatur. nam non æquè bene ingreditur, si non insoletur, vel saltem paulisper bulliat. tamen & alium cõficiendi modum Dioscorides tradit. SEN. Nec ab re facit quia primo modo confici nõ posset. nam operimenta non habentur nondum florentis in palma fructus, quod spathem, vel elatem Græci vocant. BRAS. Non esset magni momenti negotium illud habere. SEN. Secundam Dioscoridis compositionem audire

perc

percupio. BRAS. Inquit ipse. Cōficitur idem præterea hoc modo: sumito olei pondo septuaginta, & semissem, ligni balsami pondo quinque & sextātem, tundito vt dictum est, omniáque simul coquito, addito deinde balsami ligno, tusi odorati calami pro eo adiicito pondo nouem, & dextantem, myrrhæque granarũ vetere odorato vino dilutum, & in oleo demergito. Sumito deinde spissati aut aromatis odorati olei pondo quatuordecim, tusæque iridis par pondus in eo demergito, facitóque integrum cum suis noctibus biduum in eo madeant, túncque valde & violenter exprimito: & si efficaciores vires vnguento addere volueris, iridis par pondus, bis, térque facito in oleo pariter madeant, & exprimito, probatissimum est quod solam iridem, nihilque aliud olebit. SENI. Cupio & noscere ad quos iuxta Dioscoridem conferat affectus. BRASSA. Tuum hoc desiderium facillimè explere possum. nam sequitur, molliendi, calefaciendique vires irinum habet vnguentum. repurgat quæ medici asserunt, putrescentiáq; & sordida vlcera muliebrium locorũ vitiis accommodatum est, inflammationibúsq; & præclusionibus eorum, fœtus ex vtero pellit, hæmorrhoidas aperit, contra aurium sonitus cum aceto, & amaris amygdalis instil

latur, contra diutinas à capite in subiectas partes destillationes, & ozænas, inunctis e naribus succurrit. Purgat idem aluum ponde re cyathi potũ, prodest ileosis, vrinã cit, vomitus difficultates adiuuat, digitis aut vomitoriis inũctis. quin etiã in anginis inungitur, aut cum mulsa aqua gargarizatur, datur & contra faucium asperitates, & his qui cicutam, fungos, aut coriandrum hauserint. SEN. Longè plura sunt hæc quæ à Dioscoride referuntur. quàm illa quæ à Mesue scripta sunt. BRAS. Et adhuc alia supersunt ab his authoribus prætermissa: tanta efficacia pollet eiusce modi oleum. SEN. Qui modus magis tibi placet vt paretur? BR. Ille quem superius attuli ex radice, & illo præcise modo, & non alio, quando simplici irino vti voluerimus, & non ex multis composito. SEN. Extantne alij authores qui de hoc locuti sint? BRAS. Alexandrinus, & Actuarius de hoc oleo verba fecere, & conficiendi modum edocuere. SEN. Horum authorum conficiendi modos scire optarem. BRA. Ita inquit Alexandrinus.

℞. Olei sextarios decem.
Aquæ sextarios tres.
Radicis iridis ℔ iij. & ℥ iiij.
Radicis lilij ℥ xv.
Radicis cyperi viridis ℥ vj.

Hel

Helenij ℥ iij.
Anchusæ ℥ ij.
Cinnamomi Asæ Spicæ
Singulorum ℥ j.

Species in puluerem redactas, radicésq; contritas in aqua, & oleo diebus quinque infunde, & leuibus prunis ad consumptionē aquæ decoque, ita tamen ne ardeat oleum, & inde ablatum post diem integrum refrigeratum cola. & in vase conditum vsui reserua: est enim calidum, & leptoriticum. SEN. Quid significat hoc vocabulum? BR. Author vocat hoc oleū leptopocon, quia crassos humores extenuat, propterea bene addit. & ideo humores reprimit, & humores pingues subtiliando consumit. SEN. Et hoc est valde compositum oleum. BRASS. Compositum profectò est. SEN. Secundùm compositionē ad plura valere debet. BR. Referam quæ ab Alexādrino dicuntur. Inquit quòd vsurpatur ad diuturnum catarrhum, naribus illitum ozænas & putredines narium aufert, tinnitū aurium cum aceto & ruta & amygdalis amaris commistum, & auribus iniectum tollis asthmaticis gargarismo adhibito opitulatur, vētrem tollit in mensuram cyathi vnius acceptum, & tormina intestinorum iniectū placat, tumores hystericos, & suffocationes vuluæ sedat, vice pessarij suppositum ambobus

menstrua educit hæmorrhoidas veteres in-
iectum, siue colo iniectum aperit. SE. Aliqua
refert, quæ à Dioscoride haud scripta sunt.
BRAS. Et aliqua etiam præteriit, quæ ab eo
sunt relata. sed Actuarij compositionẽ nunc
audito, qui ita ait. Irinum oleum calefacit,
emollit, roborat.

Aspalathi Iridis
Baccularum viticis
Piperis Inulæ
Singulorum ℔ j.
Lachrymæ panacis
Iunci odorati
Singulorum ℥ j.
Anchusæ, duellam.
Olei quantum satis esse videbitur.

SEN. Neminem adhuc audiui, qui hoc iri-
num oleum simplex conficeret. BRAS. Imò
nec Paulus illud simplex facit. SE. Pauli igi-
tur modum non adduces? BR. Imò adducã,
sed ad hunc locum seruaui, ita dicit ipse, irini
olei conficiendi ratio.

Iridis Aspalathi Cyperi
Singulorum ℔ v.
Succi panacis quadrans,
Anchusæ ℥ ij.
Olei ℥ xxx.
Aquæ sextarij xv.

Sunt qui ad hæc addunt floris lentisci ℥ vj.
Casiiæ

Casſiæ quadrantem.
Xylobalſami ℥ vj.
Nardi celticæ ℥ vj.
Omnia contuſa aqua, & oleo diebus quinque macerans coquito in diplomate horis ſex, & deponito. SE. Aqua reſolui debere arbitror. BRA. Imò ob hoc illam ebullire facit. SE. Opus eſt vt vehementer ebulliat, ſi tota aqua in ſex horarum ſpatio reſolui debeat. BR. Et ſi à Paulo ſcriptum nõ ſit, tamen cenſendam eſt tantum ebullire debere, vt aqua ſit reſoluta. SE. Imò, & aliquantiſper bullien dum erit poſtquam aqua fuerit reſoluta, ſed quid eſt in diplomate coqui? BR. Eſt in duplici vaſe coqui. SE. Et hoc etiam aquæ reſo lutionem retardat, idcirco pluſquam ſex horis indigebit. BRA. Tibi iam dictum eſt per ſex horas, & horas intelligendas eſſe quò ad aquã fuerit reſoluta, & vt notaſti aliquantiſper etiam abſque aqua oleum cum ſimplicibus ebullire debet. Ad alia verò oleorum genera ſermonem vertere conuenit.

SENEX.

19 Oleum Sambucinum in medium adducendum eſt. BRASS. Multi Ferrariæ illo vtuntur, cùm partem aliquam combuſtam habent. SEN. Dupliciter paratur, ex floribus, & ex medio tenello cortice. BRA. Hoc quod ex cortice confectum eſt, illud eſt quo

Ferrarienses mulieres ad cõbusta vtuntur.id verò quod ex floribus confectum est, illud est quod neruorum doloribus adhibetur,& neruos roborat. SEN. De hoc igitur solo conficiendo Mesue locutus est,quare inquit.Oleum sambucinum lenire, cutímque mundificare, & neruorum doloribus cõferre,ac illos confortare. BRAS. Neque mihi displicet vt ita intelligas.at quomodo à Mesue conficitur? SEN. Inquit vti oleum rosaceum confici debere,tamen olei chamæmelini confectio videtur esse magis propria huic olei sambucini compositioni,& aliqui Mesue codices legunt,vt chamæmelinum oleum confici debere nam ita fit vt chamæmelinũ. ita verò illud conficiendum arbitror,oleũ probè lotum accipere oportet, posteà in vitreã phialam imponendum.& albis sambuci floribus implenda est,& Soli per sex dies suspẽdenda,posteà flores exprimerem , & nouos imponerem,hócque per totum id tempus efficerem,quo sambuci flores haberi possunt, idem iudicium est de eo quod ex tenellis cõficitur corticibus,quæ sub duro cortice continentur corticem illum septies saltem mutare oportet,& phiala semper ad Solem suspensa permaneat,hic est melior modus qui fieri possit. Si oleum illud quod ex floribus confectum est odorabis,flores illos mirum

rum in modum redolere percipies. Nonnulli decepti sunt, putantes sambucinum oleũ esse apud Arabes oleum de gelsemino, quia Arabes non vocant illud sambucinum, sed sambacinum, nomen à sambac deductum, & non à sambuco.

SENEX.

20 Hoc prætermisso de oleo de Cotoneis verba faciamus. BRASSAVO. Fuit in maximo vsu apud antiquos, neque in præsentiarum ad minores est vsus, ab antiquis melinum oleum vocabatur, non cotoneorum oleũ nominatur, faciendi ratio apud Paulum est, vt à corticibus minimè mundetur, sed lanugo supra corticem extensa tantùm auferatur, postea cum corticibus incidi iubet, deinde tres cotoneorum vncias in olei omphacini sextarios Italicos decẽ imponit, & quadraginta dierũ spacio insolat. SE. A Mesue alio modo conficitur. BRAS. Hunc Mesue modum refero. SEN. Ita inquit Mesue: Accipe carnem cotoneorum cum suis corticibus tritorum, quibus mediata accidit maturitas, & succi eorum singulorum partes æquales olei ex oliuis completis quantum sufficit in vas vitreatum imponito per dies quindecim ad Solem, postea coque in vase duplici per quatuor horas, deinde cotoneorum & succi eorum bis, vel ter permuta

mutatio fiat vt dictum est, posteà colato ac recondito. B R A S. Omnino diuersus est Mesue modus ab illo Pauli. Nonnullos vidi qui tantundem succi cotoneorum sumunt quantum omphacini, posteà per viginti dies insolant, & ad succi consumptionem in dupli ci vase coquunt, posteà colant, ac reponunt. SE. Modus hic haud mihi displicet. B R. Tamen ex longa ebullitione aliquid nidorosi acquirit. nam opus est vt diu bulliant, si succos integrè exinaniri debeat. S E. Ad quos cõfert affectus eiuscemodi oleum? B R. Nõne Mesuen legisti? S E N. Legi. nam dicit stomachum, & nutrientia mẽbra roborare, laxisque membris succurrere, & sudoris multitudinem prohibere. B R A. Optarem vt duo de cotoneis olea conficerentur, vnum ex cotoneis maturis, alterum ex immaturis. nã primum remissius, secundum vehementius adstringit. SE. Vtrumque deinceps parabo, atq; seruabo. at valetne ad alios affectus à prędictis? B R. Actuarius inquit adstringere, ideo stomachi, & iocinoris imbecillitatibus, ventris defluxionibus accommodatum esse. SE. Quomodo confici iubet author hic? B R A. Iubet accipi malorum cotoneorũ exempta medulla selibram, olei omphacini sextariũ, mala particulariter tunduntur, & in oleum dimersa quadraginta dies insolantur. SEN. A Paulo

Paulo non magnopere differt, verùm quod dicitur exempta medulla, quomodo intelligendum est? nam medulla exempta, cortex solus relinqui videtur. BRASS. Codicem deprauatũ esse reor, & legi oportere exempta lanugine, quæ scilicet in pomi superficie visitur. nam quod dicit mala particulatim tunduntur, ostendit mala sumenda esse cũ carne sua. SE. Est conueniens coniectura. BR. Posset etiam intelligi exempta medulla, id est seminibus exemptis cum corticibus semina ambientibus. SEN. Conficitne eodem modo Dioscorides vt isti faciunt? BRASS. Dioscorides compositum facit quod melinum vnguentum vocat, & dicit ita à Romanis appellari, Dioscor. verò cõficiendi modus hic est. Sumito (inquit) simúlque misceto olei sex, aquæ verò sextarios decẽ, superiniicito deinde tusi corticis palmæ trientem, rotundiq; odorati iunci par pondus. dimissáq; omnia integram diem madere, decoquito, excolatúmque oleum in patentioris oris vas aliquod coniicito, & superposita ex arundinibus crate, aut rariore storea cotonea superponito mala, panisque operta aliquot diebus dimittito, vsque dum cotoneorum odorem oleum cõtraxerit. hic est Dioscoridis conficiendi modus. SE. Cum simplex non sit, illud potius conficerem

quod

quod tu edocuisti. BRASS. Et si simplex non sit, ad illos tamen confert, quos retulit affectus. XEN EX. Et qui sunt hi affectus? BRA. Inquit adstringendi vis huic oleo & natura est, refrigerátque, facit ad scabies, vlcera, furfures, perniones, & quæ serpunt, instillatur idem contra muliebrium locorum exulcerationes vtiliter, & eadem vtilitate contra citatam vrinam infunditur. Sudores præterea compescit, & cōtra cantharidas, buprestes, & pinorum erucas vtiliter bibitur, erítque in eo genere probatissimum quod cotonea olebit. SE. Si cotonea sumantur probè matura, cotoneorum oleum facilè contrahit, secus est, in immaturis. BR. Cùm oleo ex immaturis cotoneis vtimur, tunc non indigemus odore, sed vehementiore adstrictione cum membrorum roboratione. scito verò alium à Dioscoride referri conficiendi modū, quo nonnulli suo tempore vtebantur. SE. Neque modus his prætereundus est. BR. Non præteribo, ita nimirum dicit, quidam mala ipsa pannis decem diebus, vt coërceatur, neq; effletur odoris bonitas, tum bibuum cum suis noctibus in oleo dimissa exprimunt, & oleū seruant. SE. Si isti ex puro oleo confecerint, & non ex oleo illo composito, erit simplex cotoneorum oleum & non compositum. BR. Nota simplex melinum fieri debere ex simpli

simplici cotoneorum carne & oleo, reliqua sunt composita. SE. Suntne cotonea in parua incidéda frustula? BR. In minima, imò non ab re esset. Cotonea magna lima in tenuissimam scobem reddere, quãdo succus excipiẽdus est, plus nimirũ succi hoc modo exprimitur, neq; cortices dimittendi sunt, quare oleo odorẽ præbent. SE. Quando succus cũ oleo ebullit, maximè crepi tat. BRASS. Imò cùm vehemẽter, vt plerũq; vas exeat, & hæc est vna ex causis quare in duplici vase conficiendus sit. at tempus est ad alia progredi.

SENEX.

21 Oleum Myrtinum sub præsentem considerationem accedit. BR. Vtinã ab omnibus eo modo conficeretur, quo nõnunquam vi ignis, & glaciei ex ipsius myrti baccis, illud eduxi. SEN. Si conficiendi modum me edocebis illud semper ita parabo. nam persensi, & odorem, & saporem myrti ita seruare, vt nemo in ipso decipi possit. BRASS. Quomodo in præsentiarum conficis? SEN. Mesuẽ sequor, qui ait stomachum & corroborare, atque neruos, fieríque sicut oleum de cotoneis: propterea myrtorum baccas accipio, ac contero, succúmque facio, postea accipio ex pinsis baccis, & succo partes æquales, & in oliuarum completarum oleum in vitreo vase per dies quindecim ad Solem

lem impono, deinde in vase duplici per horas quatuor, vel ad succi consumptionẽ coquo, postea myrtillos, & succum permuto, térque hoc facio: denique colo, ac ad vsus seruo. BRAS. Hic est ad libellum Mesue modus, quo cotoneorũ oleum confici iubebat. Scito verò, & ex myrti baccis per expressionem oleum confici. SEN. Tu verò quomodo parares? BR. Satis mihi videretur, myrtillorũ succum accipere, & in oleũ põdere ad æquales partes, ac in duplici vase vsque ad succi cõsumptionem ebullire, posteà in hoc oleũ myrtillos imponere, & per quadraginta dies insolare, denique absque expressione seruare myrti baccas in oleo sinendo, nõ reprobo tamen si cuipiam exprimere placuerit, & oleũ absque myrtillis seruare. SE. Reperiturne apud antiquos huius generis oleũ? BR. Maximè reperitur, nam (vt ab hoc ordiamur authore) Nicolaus Alexandrinus id cõficere docet, sed cõpositum est nõ simplex. SEN. Vt ipsius compositionem referas expecto. BRAS. Inquit Alexandrinus,

℞. Olei sextarios quinque,

Vini sextarium vnum.

Foliorum myrti tenerrimæ ℔ j.

Croci Oenanthes

Singulorum ℥ x.

Mastiches Acaciæ

Sing

Singulorum ℥ viij.

Ita verò conficitur. folia myrthæ in pila sine intermissione tundantur, & in vino nocte ac die infundantur. altera verò die oleo supermisso leues ad prunas vsque ad vini cõsumptionem coquantur, deinde fortiter colentur. ad vltimum autem puluis croci, œnanthes, masticℏes, acaciæ inseratur, iterúmque lento igne tam diu exagitãdo bulliat donec optimè cõmisceatur, & recõditum vsui reseruetur. SEN. Præter id cõpositum est, & nõ simplex, id etiam habet quod ex foliis cõficitur, & non ex baccis. Cùm (vt reor) ex baccis efficacius esse debeat. BRA. In hoc ambigendum non est, licet author hic ex foliis conficiat. ego quandoque myrtino oleo confecto, & expresso iussi myrti folia in ipsum imponi, & non moueri, quare oleo odorem præstant, quem prius nõ habebat. SENEX. referturne ab hoc authore quibus conueniat affectibus? BRAS. Refertur quidem, sed cum diuersorum simpliciũ miscella. SEN. Quomodo hoc intelligis? BRA. Authoris verba referam, & statim percipies, inquit, virtutem habet stypticam, & ideo putridos humores capitis, & dolorem emendat, cum masticℏes, boli & semine volatilis, singulorum vncia vna mistum, & fronti impositum, superciliorum & oculo-

rum dolorem arcet, & lippitudinem in eis ex rheumatismo non permittit, cum camphoræ scrupulis duobus tragacanthe vno. Mammillas inunctum æstiuos sudores malè olentes dispellit, eásque decenter distentas pristino decori reddit, diaphoreticos sudores, & cœliacos fluxus super stomachũ, & totum ventrem inunctum puluerẽ ornantes & acaciæ superspar so adstringit, hæc sunt ad quæ conferre dicit hoc oleum Alexandrinus. SE. Faciuntne alij cũ isto authores? BR. Actuarius ita de hoc oleo disserit. Myrteũ oleũ refrigerat & adstringit, ideóque cœliacis affectibus subuenit, sanat igne ambusti pustulas rumpentes, illitu emendat attritos hyeme concitulos, & intertrigenes illitum corrigit, sedis rimas, cõdylomata, luxatos artus persanat, & sudores coërcet. SEN. Quomodo conficit Actuarius? BRAS. Ita inquit. foliorum myrti recentium vncia teritur, & in olei omphacini sextarium mergitur, & vt cætera factitatur. SEN. Et hic etiam author ex foliis conficit, & non ex baccis, cùm illud magis probem quo ex baccis cõfectum est. BRAS. Dioscorides verò tres cõficiendi modos refert, & ex foliis omnes conficit, neque baccarum mentionem vllam facit. Duo modi simpliciores sunt. Tertius autem compositus est. SEN. Nihil effectum esset nisi

modos

modos istos conficiendi Dioscoridis refe-
res. BRAS. Ecce iam refero, inquit ipse: Sū-
mito nigræ ægrestis, aut satiuæ myrti tener-
rima folia, tūdito ea, tusáque exprimito; ex-
presso deinde myrti succo parē acerbi, olei
mensuram misceto, facitóque in carboni-
bus caleant vsque dum simul cōcoquantur,
tum quod in summo fluitabit oleū auferto,
hic primus est Dioscoridis modus. SEN. Se
cundum audire iam expecto. BRAS. Ita se-
quitur. Conficitur & aliter minore labore,
tūdito tenerrima myrti folia, tusáque in o-
leo & aqua coquito, quod supernatabit oleū
colligas. SENEX. Superest vt tertiū modū re
feras. BRA. Sequitur tertio. Priuatim, & per
se myrti folia itidē in oleū coniecta, in sole
madeant. Sunt qui oleum malicorio, & cu-
presso, angulosóque, & rotundo odoratis iū
cis antea spissetur. SEN. Hoc est forte com-
positū quod dicis. BRAS. Hoc inquam com-
positum est, sed de eius efficacia ita Dioscori
des dicit. Efficaciores ad agendū vires habet
quod sapore amarescit, pingui liquore, oleo
sum, viridéque & translucidū est, myrti odo
rē referēs, SE. Percepi & Dioscoridē ex myr-
ti foliis cōfecisse. BRAS. Tamen & ex baccis
fieri posse, & maiorem habere efficaciam
non dubito. SEN. Ad quos effectus valere
eiuscemodi oleū dixit Dioscorides? contem

plemur parũper nũ eisdẽ cõferat affectibus, qui ex aliis authoribus relati sunt. BR. Dioscoridem audito de illo ita differentem, est illi adstringendi vis, indurat, eámque ob causam his quæ inducendis cicatricibus conficiuntur vtiliter miscetur, facit ad ambusta capitis manantia vlcera, furfures, pustularũ eruptiones, intertrigines, rimas, cõdylomata, & laxatos articulos, compescit idem sudores, cunctísque aliis prodest, quæ adstringi aut densari oporteat, à Galeno in primo de Compositione medicamentorũ secundũ locos, & in secundo de Compositione medicamentorum per genera notatur, hoc oleũ ratione olei digerere myrtorum ratione adstringere, nos eo vtimur in his qui venã fractam habent in thorace, vel apertam, vel à qua exudet sanguis, & mirificè prodest. SE. Cũ antiqui authores, & probi ex tenerrimis conficiãt foliis, cur illos imitari non debemus? BR. Imitemur si placet, sed ex baccis etiam cõfectum habens de oleo isto Plinius mentionem facit, lib. 15. capite. 7. & monet ex myrti baccis oleum fieri, & ex foliis. SE. Quid putas censuisse Mesuen? BRASSAV. Cum Serapio, Aliabbas, Rasis, & cæteri arabes ex foliis cõfici doceant, arbitrandum fortè est, & Mesuen ex foliis confecisse, & foliorum succo. SEN. Vtrunque genus parabo.
Plinium

Plinium ſequutus, & illud ſcilicet quod ex foliis conficitur, & illud quod ex baccis. BRAS. Non errabis, quia frequentius eo vtar, quod ex baccis confectum erit. Ad alia iam te aceingere poteris.

SENEX.

22 Oleum Rutaceũ hic non longè ſuam ſedem habet. BRAS. Quomodo illud cõficis? SEN. Vt Meſue parat, qui inquit fieri ſicut oleum myrtinum. BRAS. De myrtino oleo ſtatim locuti ſumus, & tunc dicebat oleum myrtinum fieri ſicut oleũ de cotoneis. SEN. Hoc verum eſt, propterea rutaceum ita conſici iubeo. Accipiantur foliorum rutæ, & ſucci eiuſdem ſingulorum partes equales, olei ex oliuis cõpletis quantum ſufficit, ponãtur in vas vitreum, & per quindecim dies Soli exponãtur, deinde per quatuor horas in duplici vaſe coquantur, poſteà permutari facio folia, & iterum addi ſuccum & fieri vt dictum eſt, bis vel ter, denique colari iubeo, & recondi. BRAS. Eodem modo conficis, vt Meſue, oleum de cotoneis conficiebat, tamen abſque ſucco, & ebullitione ita fieri iubeo. In menſe Maij teneriora rutæ folia in olei phiolam imponantur, & per octo dies inſolentur, poſteà percolentur, & iterũ alia teneriora folia imponãtur, & per alios octo dies inſolẽtur, hócq; decies fieri debet deni-

que exprimantur & ad vsus referuetur, hoc oleũ rutæ odorem spirat, & omnes rutæ actiones agit. SEN. Non dubito. BRAS. Cur non accipis oleum omphacinũ, si fieri debet sicut myrtinũ, & myrtinum sicut illud de cotoneis? SEN. Ita me docuit præceptor meus à quo hanc artem didici. BRAS. Et nõ ab re, quia myrtinum, & cotoneorum olea vim adstringẽdi habent, & in illo sunt vsu. Rutaceum verò vim oppositam habet, scilicet aperiẽdi, & vt aperiat, ac calefaciat adhibetur quod verò à Mesue dicitur fieri sicut oleum myrtinum, de conficiendi modo intelligendum est, non autẽ de omphacini sumptione, quia est aduersus rutacei olei intentionẽ. SEN. Súntne aliqui antiquiores, qui de hoc oleo mentionem fecerint? BRA. Sunt & inter alios. Alexandrinus cap. 725. sui libri, & illud Græca voce nominat oleum peganinũ, huius authoris confectura est,

℞. Olei ℥ lxx.
Foliorum rutæ ℥ xxiiij.
Sampsuci Cumini
Singulorum ℥ v.

Herbæ, & Cuminum semotim tusa, & in oleo dies quinque macerata in vase duplici coque, exprime, & reconde. SEN. Ad quos affectus conuenire dicit? BRAS. Inquit singulariter prodesse ad genuum dolorem, &

ad podagram, conducit etiam ad capitis, & præcordiorum dolorum, ex ficco & calido ortum. SEN. Mihi oppositū videretur, quod ſiccum potiùs & calidum augeret dolorem. BRAS. Imò ita prorſus ſentire debes, quia à calida & ſicca cauſa dolor augebitur. Idcircò, cùm ita in authore legatur in codice, mẽdum eſſe ratus ſum, & legi oportere ad frigidum & humidum dolorem, vel legatur valere ad præcordiorum dolorem, cùm calidum & ſiccum ſit, ſcilicet hoc oleum. nam ſicca & calida doloribus aduerſantur, qui vt plurimùm à flatuoſa materia fiunt. doloribus verò ex calido & ſicco excitatis, calida & ſicca haud conueniunt. vnde ab Actuario probè dictum eſt. Rutaceum oleum calefacere, & reſiccare, propterea diſtillationibus auxiliatur, doloribus cum thoracis tum reliquarũ partium, quæ vim caloris deſiderant remedio. SEN. Hoc conuenientius eſt, quòd ab Actuario ſcribitur, partibus, ſcilicet conuenire quæ vim caloris deſiderant. At compoſitio quam refert Alexandrinus ſimplex nõ eſt. ignoro verò an illa Actuarij ſit ſimplex. BRASS. Simplicisſima eſt. nam accipit comarum rutæ, & foliorum die, noctúque decoctorum vnciam, olei libram, & anethini modò Soli exponit. SENEX. Quomodo anethinum Soli expoſuit ipſe? BRASS. Per qua-

draginta dies. SEN. Quomodo decoquẽtur diu & noctu comæ,& rutæ folia? BRAS. Codex deprauatus est. nam legendum est noctu,diúque flacceſcens, vt de anethino dictũ est. nam absurdum est dicere, quod nocte ac die coquantur, conuenit verò quod comæ,& folia noctu ac diu flacceſcẽt, pesteà in oleum ponantur & insolentur. flacceſcẽtia verò superficialẽ quandam humiditatem amittunt, ex aëre contractã,& à rore matutino. SE. Melius igitur videretur siccã rutã habere quàm flaccidã. BR. Fortè melius,& quinquies, aut sexties illam mutare, mirum in modum valet contra flatus, quãdo ex eo calidũ fit clysma & imponitur. SENEX. Nullæ extant in hoc oleo difficultates diluendæ? BRA. Nullæ prorsus: idcirco genus aliud in medium adducito.

SENEX.

23 De Nardino igitur oleo verba faciamus. BRASSA. Non ab re fuisset, si dixisses vnguentum nardinum, tamen confunduntur vocabula, vt olea nonnunquam vnguenta vocentur,& vnguenta olea. Non dubito te in huius compositione Mesuen sequi: propterea Mesue cõpositionẽ adducito. SE. Tres refert cõficiẽdi modos Mesue. BR. Omnes referto, vt contemplemur, quínam melior sit. SE. Id statim. Primus modus est,

℞. Tpi

℞. Spicæ aromaticæ ℥ iij.
Vini Aquæ
Singulorum ʒ ij.ß.
Olei sesamini ℔ ß.
Decoquatur in vase duplici, lento igne per horas ferè quatuor, & frequẽter moueatur. BRAS. Hic est simplex modus. SEN. Et est ille, quem seruo. BRASS. Iam secundum modum referto. SEN. Ita inquit,
℞. Spicæ Indæ ℥ iij.
Sampsuci ℥ ij.
Xyloaloës Enulæ
Folij Indi Calami aromatici
Foliorum lauri Cyperi
Schoeni Cardamomi
Singulorum ʒ j.ß
Antequàm conterantur, super ipsa iniiciatur vini & aquæ quantum sufficit, olei sesamini libræ sex, deinde, vt prius dictum est, conficiatur. BRAS. Quando prius? SEN. In prima compositione. BR. Quid fecit prius? SEN. Coxit in vase duplici, iussitque horas sex coqui, & singula hora agitari. BRAS. Intellige hîc per singulam horam frequẽter, quia per vnius horæ spatium expectandum non est, sed frequenter sunt commouenda. SE. Nunc tertium Mesue modum audito.
℞. Spicæ Indæ. ʒ iiij.
Styracis Gariophyllorum. S

Singulorum ℥ iij.
Nucis moschatæ ℥ v.
Olei balsami ℥ vj.
Olei sesamini ℔ iiij.

Fiat sicut illud, hoc est in vase duplici bulliat igne lento, sed hoc horis quinque percoquatur. SEN. Quæ compositio tibi magis placet? BRA. Illa, quæ simplicissima est. SEN. Erit ergo prima. BRA. Prima sit, quia tãtùm habet nardum, & nihil aliud quàm vinum, aquam, & oleum sesaminum. SEN. Conficitúrne hoc modo ab antiquis? BRAS. Si placet antiquorum cõpositiones in medium afferam. SEN. Imò summè placet, & nihil gratius mihi efficere poteris. BR. Dioscoridem igitur audito, nardinum vnguẽtum hoc modo cõficientem. SEN. Audiui & multiplicẽ esse apud Dioscoridem compositionẽ. BRAS. Est multiplex, idcirco cùm de ipso agit, ita exorditur. Multifariàm conficitur nardinũ vnguentũ malabatri folio scilicet, & sine eo plerunque autem ex vnguẽtaria glande aut acerbo oleo miscetur, vt spissetur quidem rotundus odoratus iuncus, vt odoretur autem costus, amomum, nardus, myrrhia, & balsamum. SEN. Ferrariæ confici nõ potest, quia costo caremus, amomo, & balsamo. BRAS. Si verum costum, & amomum, & balsamum ostenderem, quid præmij à te reciperem?

SEN. Ex meo pharmacopolio quicquid placuerit, accipito. BRA. Ego potius accipiam (liceat nūc hoc nomine vti) ex bellariopollio. SE. At quis tibi tribuit eiuscemodi rara simplicia? BRA. Fuêre in illis locis, in quibus nascuntur collecta, & Ferrariā asportata. SE. Misit fortè Illustrissimus Dux ad hæc accipienda, vt superioribus annis statuerat? BRA. Neminem inuenit ex his, qui simplicia cognoscere possunt, qui illuc proficisci voluerit: tamen tantam pecuniarum summā erogare volebat, quanta is esset contentus, qui illuc profecturus erat, nemo tamē inuētus est, qui illuc proficisci ausus sit. SE. O humana ineptitudo, nullus experiri voluit quā ta sit dulcedo alienis expensis, orbem peragrandi, quomodo igitur ad duas manus eiuscemodi peruenêre simplicia? BRA. Illustrissimus Dux noster ad Serenissimum Henricum Galliarum Regem literas dedit. vt dignaretur ad magnum Turcarum Regem scribere qui alicui ex suis imponeret, vt simplicia quæ ego volueram, ex propriis locis colligerētur. hoc effecit Gallorū Rex, & curauit magnus Turcarum Rex, vt hæc simplicia haberētur, quæ nūc domi seruo. SEN. Nihil ardentius videre cupio, Deóq; immortaleis gratias ago, quòd ante hoc tempus vitalem auram mihi non surripuerit, vt eius-

cemodi simplicia è fontevidere possim. BR. Nunc quod incœpimus prosequamur, cras simplicia tibi libenter ostendã, interim verò magnã audias huius olei, vel potius vnguẽti compositionẽ, quam ita refert Actuarius.

℞. Olei trepondo Inulæ
Xylo aloës Iridis
Foliorum myricæ Aristolochiæ
Arboris thuriferæ Frondium lauri
Casiæ Xylocasiæ
Iunci odorati Costij
Amomi Styracis Myrrhæ
Cardamomi Gariophyllorum
Hadi Ladani Assari
Zarnabi Myrobalani
Fructus balsami Terebinthinæ
Singulorum sextula.
Aspalati Piperis Cinnamomi
Singulorum duella.
Cyperi Xylobalsami Folij
Spicæ nardi Spicæ Celticæ
Ligni cinnamomi Bochi
Singulorum sexquisextula.
Balsami ℈ ij.
Foliorum myrti siccorum Casiæ
Singulorum ℥ ij.
Frondium buxi sextans.
Vini odorati modus, qui sufficere videbitur. SEN. Quomodo posteà hęc cõmiscet simpli

simplicia? BRAS. Nihil aliud dicit, prerterquàm quòd simplicia refert. SEN. Fortè supponit nos scire, quæ nescimus, ego quoque simplicia omnia, quæ in meo sunt pharmacopolio, commiscere scirem, & id compositum quomodo in mentem venerit, nuncupare. nam & ipse hoc nardinum oleum vocat, cùm multa recipiat simplicia, & in maiori copia, quàm nardum. BRAS. A nardo fortè denominat, quia duplex nardus compositionē ingreditur. Reor prætereà, quòd ebullire faciat vsque ad vini consumptionem, posteà exprimat, insolet, ac recondat, tamen confusam compositionem esse, inficias minimè ibo, & talem etiam, quæ multa habeat simplicia, quæ quid sint nō intelligantur, neque impræsentiarum mihi suppetit tempus, quid sint, perquirere, & vaticinari: sed alia meliora potius sunt à nobis pertractanda. SEN. Súntne alij authores, qui diuersam sequantur compositionem? BRAS. Alexandrinus adest, qui confusam quandam, & amplam huius olei compositionem attulit. SEN. Et hanc libenter audirem. BRAS. Est nimis prolixa compositio, tu authorem ipsum, quando lubuerit, legere poteris. SEN. Nisi impræsentiarū illam audiuero, nunquam mihi occasio præstabitur illam legendi. BRASSAV. Audito igitur

tur Alexandrinum ita dicentem:

℞. Olei Hispani ℥ lxxv.
Aspalathi Myrrhæ
Nigellæ viridis Spicæ
Singulorum ℥ vj.
Xylobalsami Gariophyllorum
Cyperi Schœnanthi
Aristolochiæ Enulæ campanæ
Singulorum ℥ iij.
Balsami Cinnamomi
Calami aromatici
Folij Carpobalsami
Cassami, id est, ligustici
Cardamomi
Singulorum ℥ ij.
Nucis myristicæ Styracis
Costi Cassiæ fistulæ
Laudani Phu
Assari Amaraci
Mastiches Fascis Gallici
Sami Myrrhæ Syriacæ
Singulorum ℥ ß.

Ita deinceps cōfici docet author aspaltum, myrrham, inulam, phu, assarum, carpobalsamum, xylobalsamū, sansucum particulatim tusa, & in aquæ sexrariis duobus die, & nocte infusa oleo admisce, & tandiu coque, donec aqua consumatur, non tamē vndequaque, ne oleum exardescat: cúmque refrigera

frigeratum fuerit, die eodem accuratissime cola, & species iniice, deinde cyperũ, schœnanthum, aristolochiã, cassamum, fascem gallicum, cardamomũ, folium, nigellam, calamum, cassiam, samum, seorsum contrita, & in vini sextario vno diebus tribus infusa, vbi decoxeris, eodem modo efferuefacito. Oleóque bene colato species extermina, tertióque phœbo spicam, gariophylla, cinnamomũ, nuces myristicas, costum trita in vini optimi semina vna per biduum infunde, & superiori documento ad vini consumptionem coque, & nõ colatum ab igne depone, & in parte ipsius olei, ladanũ, mastichem, styracem, cõtusa cum balsami medicamine admisce, & ad lenes prunas aliquantulum bulli, spatula assiduè agitando. Ab igne depositum in ampulla breui foramine prædita conde, & diligenter obtura, ne suauissimus odor expiret. SEN. Hæc videtur potiùs confusio, quàm compositio. BRAS. Non dubito compositionem hanc redolere debere, sed ita nardinũ est, vt aliquod aliud? SEN. Simpliciores compositiones potiùs semper approbo. BRAS. Simplices igitur illas conficito, de quibus superiùs mentio facta est. SEN: Quibus confert affectibus hoc oleum? BRA. Dioscorides dicit extenuare nardinum vnguẽtum, nam acre est

est, abstringere humores, rarefacere, & calefacere. SENEX. Mesue longè plura retulit, quàm à Dioscoride scriptum sit. BRAS. Quænam sunt hæc Mesue? SENEX. Vocat ipsum oleum benedictum multorum iuuamentorum, & propriè ad omnes ægritudines frigidas, & flatuosas, præsertímq; neruorum stomachi, iecoris, splenis, renum, vesicæ, vteri, & confert dolori auris flatuoso, & dolori capitis, & hemicraneæ, secundùm omnẽ modum administrationis eius, & si ex eo fiat caput purgium, caput expurgatur, & bonum efficit colorem, odoratúmque reddit corpus. BRAS. In paucissimis illis Dioscoridis verbis hæc omnia cõtinentur. Sunt verò paucissima verba quatuor, vedelicet extenuare, abstergere, rarefacere, & calefacere, quare hæc efficit, idcirco & illa præstat, quæ à mesue scripta sunt. Alexandrinus verò multò plura refert, & notat fuisse Vindicianum medicum nardini olei authorem. SEN. Fortè sui nardini. BRAS. Ita intelligẽdum est. Dicit verò valere contra multa humanæ salutis hostilia. Vnde calefacit, ac relaxat inunctum, cephalalgicis, & hemicranacis prodest. Dolorem aurium cum pipere tritum veteratum aufert, paralyticis, & tremulis summũ remedium est, artriticis, & podagricis inũctum,
furio

furiosos dolores mitigat, antidotis & electuariis ad lapidem renum, & vesicæ, confectis admistum nō vulgariter opitulatur. Matricis dolores, suffocationes, & tumores, pessariis adhibitum, & suppositum mirabiliter sedat, stranguriã & dysuriam cum tertia parte succi ozimi per catheterẽ clysterizatum absq; mora soluit, & ad multa alia facit, hæc Alexandrinus. SEN. Cùm tot recipiat simplicia Alexandrini nardinum ad tot etiã valere, nulli mirum esse debet. at libenter etiã audirem quas vires illi tribuat Actuarius. BRA. Sed alia compositio est illa Actuarij ab hac Alexandrini. Inquit verò excalefacit, & adstringit, ideò hîc auxiliatur, quæ adstrictionem & calorem desiderant, id est, stomachicis, cœliacis. distillationis, & thoracis vitio, & obnoxiis, & suspiriosis, miscetur quoq; in emplastrorum compositionibus, hæc Actuarius. SEN. At quod nardinum oleum sum seruaturus?

BRASSAV. Nullum ex his compositis, sed simplicissimum ex oleo omphacino probè loto, & nardo. Reliqua huius generis olea sunt potiùs nuncupanda vnguenta & magnæ compositiones, quàm olea. Antiquitus in multis conficiebatur locis, sed potissimùm Laodiceæ in Asia optimum conficiebatur, vt Galenus testatur, in sexto de

Sanitate tuenda, nunc Laodicenum nõ habetur, sed plerunque fit ex verba vulgò nuncupata, Lauandula. Nardum Gallicum habere haud difficile est. at nardum Indicum assequi difficile quidem est, sed nõ impossibile, præsertim quæ recens sit: nã quæ habetur, sicca est. SEN. Mihi videntur Mesue compositiones valde celebres. BRASS. Imò sucundus & tertius modus sunt celeberrimi, multúmque nobiles, nam vnguenta reddunt odorata, & pretiosa. Primus verò modus simpliciter est, & quem impræsentiarum seruare debes, apud nobiles Romanos antiquitus in pretio erat.

SENEX.

24 Cùm iam nouerim quomodo nardinum oleum confecturus sim. Masthichinum oleum contemplandum venit. BRAS. Mesue duos cõficiendi hoc oleum modos edocet, quorum primus est,

℞ Mastiches ℥ iij

Olei sesamini. K ist. j.

Coque in vase duplici.

SENEX. Si sesamino oleo careremus, quid agendum esset? BRAS. Facillimè habetur sesaminum oleum. verùm in ipsius defectu dulce oliuarum oleum esse sumendum. at ambigendum non est, quod desit sesaminum. nam sesamus in Italia nascitur, & maxima

xima copia habetur in Apulia: secundus conficiendi modus apud Mesuen est.

℞. Olei rosacei ℥ xij.
Mastiches ℥ iij.
Vini optimi ℥ viij. aliter iiij.

Decoque sicut primum, ad vini consumptionem. SEN. Hunc secundum modum conficio, ac seruo. Arbitrórque idem efficere omnes pharmacopolas. BRASS. Tamen primus modus simplicior est, hi duo modi, vt à Mesue relati sunt, ita sunt à Serapione descripti. SEN. Ad quos valet eiuscemodi oleũ affectus? BRASSA. Mesue dicit stomachum roborare, neruos, iecur, & iuncturas, abscessúsque duros lenire, & dolores sedare, imò & addendum est, paulisper adstringere, & in ore seruatum pituitam à capite educere, imò & mastiche ipsa hoc efficit masticata, pituitam nimirum prouocat, & à capite vehementer educit. SEN. Súntne antiquiores de hoc oleo locuti? BRASSAVO. Omnes ferè, nam Dioscorides dicit, ex concisa mastiche, mastichinum similiter conficitur oleũ. SEN. Quomodo similiter? BRASSA. Similiter reor, vt lentiscinum. lentiscinum verò fieri dixerat vt laurinum. at laurinum hoc modo conficiebat, lauri baccas sumebat, & in aqua decoquebat, pinguitudo quædam

x vestiente eas cute remittebatur, quam

manibus conchula exprimens colligebat. Eodem pacto mastiche accepta in aquam ponatur, ebullirique sinatur. Quod exit, est oleum mastichinum, supra aquam natat, lingula colligitur ac seruatur. SE N. Est purissimum oleum, nihil habens admistum. BR. Purissimum profectò, sed & exit & pingui mastiche expressum oleum in frustula terenda est, & igne calefacienda, torcularique exprimenda, simplex exit oleum, vel mastiches liquor. nos hoc oleum per vocatas bocias egregiè educimus purissimum, mastiches odorem, ac saporem, tam euidenter seruãs, vt mastichinũ oleũ esse negari nõpossit. SE. Ad quos cõfert affectus? BR. Dioscorides inquit, omnibus cõferre muliebrium locorũ vitiis, leuiter calefacere, spissare simul, & mollire, miscetur ceratis, quæ stomacho, cœliacis, & intestinorum torminibus imponũtur, exterit & vultus vitia, colorisque amabilem bonitatem illi acquirit, laudatissimum in Chio insula oleũ hoc fit. SE. Quare & in eadem insula mastiche laudatissima oritur. BRAS. Hoc vulgatissimum est. Paulus autem Aegineta duplex mastichinum cõficit, ἁπλούστερον καὶ ποικιλώτερον, simplicissimum videlicet, & magis varium. SE. Vtrunque genus à te referendum est. BRAS. Simplicissimum hoc modo conficit:

℞. Masti

℞. Mastiches Chiæ ℥ j.
Olei omphacini sextarium Italicum.
Misce & in diplomate coque, addit Paulus nonnullos absinthij etiã & styracis vnciam vnam adiicere consueuisse. SEN. Tunc non erit simplicissimum. BRASS. Non vt videtur, idcirco vt simplicissimũ sit, nihil aliud addatur, quàm oleum & mastiche, tamen longè simplicius est, si ex sola mastiche conficiatur, & ex ea inquam sola oleum extrudendo, vel per expressionẽ, vel ignis, vi per vocatas bocias. SEN. Adducito oleum illud, quod magis variũ vocitauit Paulus. BRAS. Est hoc quod sequitur:

℞. Olei Sextarios quinquaginta.
Enulæ campanæ libras quinque.
Xylobalsami ℔ x.
Florum lentisci ℔ v.
Cardamomi ℔ vij.
Mastiches ℔ v.
Xylomastiches ℔ viij.
Terebinthinæ ℔ iij.
Absinthij comæ ℔ j.
Vini fragrantis sextarios quinque.
Aquæ sextarios decem.

Macerata vino arida ante tres dies commiscentur oleo & aquæ, & elixantur horis sex, cúmque mastiche, & terebinthina iniiciuntur, & exactè commiscendo percolantur, & refrigerata reponuntur. SENEX. Amplè hæ

compositiones haud mihi satisfaciunt. BR. Et in his præsertim, in quibus alicuius simplicis vis expetitur. Alexãdrinus & ipse hoc oleum ita compositum conficit.

℞. Olei sextarios duos.
Vini odorati sext. j.
Olei nardini sext. vj.
Celticæ Carnium dactylorum
Masticher
Singulorum ℥ ij.
Absinthij Meliloti
Singulorum ℥ j.

Dactyli, & species seorsum contusæ in vino & oleo tribus diebus infundantur, quarto deinceps die tam diu coquantur, donec vinum consumatur, posteà succus eiiciatur. Ad vltimum verò nardinum oleum decoctioni addatur, & absolutum habebitur. SENEX. Ad quos vsus conferre dicit? BRASS. Inquit Alexandrinus ad omnem stomachi dolorem accommodatum esse, & scapularum prope ignem inunctum ad dolorem hepatis, & pleuræ, cum lanis succidis tepidum appositum, optatam salutem adfert. SENEX. Ad multa plura valere dicit Dioscorides. BRASS. Actuarius verò ita confici iussit.

℞. Olei ℔ lxx.
Xylobalsami ℔ x.
Iunci odorati ℔ v.

Xylom

Xylomastiches ℔ iiij.
Terebinthinæ tripondo
Comarum absinthij ℔ j.
Vini odorati ℔ xv.

Arida vino macerātur, & ante triduum oleo & vino misceantur, mox sex horas coquuntur, tum mastiche, & terrebinthina exactè liquefacta coniiciuntur, colatáque & refrigerata in vas transfunduntur, hoc est compositum mastichinum Actuarij. SEN. Mastichem non apposuisti in cōpositione. BR. Quia in Actuarij codice, qui apud me est non reperitur. At reor esse decurtatū, & in illa parte poni debere, vbi adest xylomastiches primò præcedat mastiches, libras v. postea sequatur, xylomastiches, vt in Paulo scriptum est, tamen diuersa est hæc ab illa Pauli cōpositio. Id verò ostēdit Actuarium mastichem apposuisse. quia cùm refert conficiendi modum, inquit, tum mastiche, & terebinthina exactè liquefacta coniiciātur. at xylomastiche liquefieri non potest, sed mastiche. SEN. Hoc quod dicit ante triduū esse oleo & vino miscenda, quando est? primóne die, an secundo? BRAS. Codicem, & in hoc loco deprauatū esse arbitror, vel interpretis causa, & legendum esse post triduum, vt per triduū vino macerentur, posteà misceantur. SEN. Si hoc est compositum

Actuarij mastichinum, quódnam erit simplex? BRA. Hoc quod sequitur.

℞. Mastiches ℥ j.

Olei omphacini sexquilibram

Bulliant in duplici vase.

SEN. Eiuscemodi simplicia probo potiùs, quàm composita. at Actuarius nonne refert ad quos conferat affectus suum hoc mastichinum? BR. Imò refert. nam dicit leuiter calefacere, sed plus adstringere, cœliacis, stomachicis, dysentericisque habetur salutare, vitia, quæ sunt in facie illitũ, delet, & cutis colorem cõmendat. SEN. Cur in Mesue codicibus scriptum est vini optimi vncias octo, aliâs vncias quatuor? BR. Istud, aliâs vncias quatuor, abolendum est. nam in antiquis Mesue codicibus non adest, & prætereà vnciæ octo exiguntur. SE. Quódnam mastichinum seruaturus sum? BR. Illud, quod simplicius est, mihi magis placet. Vnde quod ex ipsa mastiche absque alterius olei miscella extruditur, mihi magis placet, & pro me hoc parato. pro aliis verò medicis illud Mesue. Galenus in primo de Compositione medicamentorum secundùm locos libro dicit, hoc oleũ recens in duplici vase calefactum anodynũ esse, phlegmonas in gingiua, lingua, oris tunica & gulæ sedare. Nunc verò, vt ad alia te conferas, hortor.

SENEX.

25 De Costino oleo pertractandum occurrit. BRA. Mirificum esset eiuscemodi oleũ, si costum verum haberemus. quod autẽ impræsentiarum ex radice quadam efficitur, quæ costum non est, & quæ potiùs dulcis est, quàm amara. SE. Est dulcis costus? BRA. Tamen authores costum nigrum faciunt, & amarum, quale est illud quod nos domi impræsentiarum habemus, quod magnus Turcarum Rex ad illustrissimum Ducem nostrum mitti curauit. A quo verò authore huius olei compositionem desumis? BRASS. A Mesue, qui ita ait:

℞. Costi amari ℥ ij.
Cassiæ ℥ j.
Extremitatem sampsuchi ℥ viij.
Vini odoriferi quantum sufficit ad fundendum vicibus duabus.
Olei sesamini ℔ iij.

Decoquantur in duplici vase per sex horas. BR. Mihi potiùs placeret, vt ad vini cõsumptionem decoquerentur. SEN. In sex horis debet esse consumptum. BR. Hoc præstare potest ebullitionis modus. nam si vehementer ebullierit, nihil penitus supererit vini. SEN. Quas vires habet eiuscemodi oleum? BRA. Nónne Mesuen legisti? SEN. Imò legi, qui dicit neruos, & lacertos calefacere.

obstructiones aperire, quæ in eisdem sunt, omnia neruosa mēbra roborare, stomachóque conferre, ac iecori, & capillos robustos reddere, vt tenaciùs inhæreant, caniciémque prohibere, corporísque colorem, & odorem bonum reddere. BRASSA. Si caniciem prohibet, mortem etiā prohibere deberet. SEN. Nec ego hoc dico, nec author ipse. Verùm reperitúrne apud alios authores eiuscemodi oleum? BRAS. Apud Græcos (quod sciuerim) non reperitur, sed apud Arabes aliquæ sunt compositiones ab hac diuersæ, & aliæ quæ hic conueniunt. pro hac re Auicennam lege in quinto canone, & Serapionem in suo Antidotario. Ego plerunque hoc oleo vsus sum in magnis rigoribus ad illos extinguendos, & item ad frigus extinguendum in febriū initiis, collū inungendo, dorsum, & extremas partes ex eo calido. SEN. Placétne tibi eiuscemodi compositio? BRASSA. Mihi potiùs placeret, vt oleum ex hac radice vi ignis educeretur, & non adhiberetur oleū sesaminum vel aliud simile. SE. Tu solus Ferrariæ hoc efficere nosti. BR. Et ego te edocui. SEN. Verùm instrumentis careo ad illud extrudendum. nam preter vocatas bocias igne & gelu indigemus. BRAS. Instrumenta omnia, quæ exigūtur, tibi mutuò præstabo, aut domum meam accedito, quoniam non deerunt

runt tibi necessaria instrumenta, & præterea carbones habebis, quos emere non coge&r. SE. Quid est, quod in aliquibus manuscriptis Mesue codicibus legitur, olei sesamini libras duas? BR. Si duæ tantum olei libre accipiantur, oleum exquisitius euadit, putóq; duas solùm libras accipiẽdas esse, vt faciliùs spissetur, quod tanto faciliùs fiet, quãtò olei quantitas erit minor. SE. Non debebat esse apud Græcos in magno vsu. BR. AS SA. Nõ prorsus apud antiquiores Græcos (licet de illo quandoque mentionem faciant) sed apud Arabes in magno erat vsu. SE. Auicennæ cõpositionem libenter audirem. BRA. Vt tuo satisfaciã desiderio, duas referam quæ apud Auicennam sunt huius olei compositiones. Primò verò, dicit in potu præberi, & ad lacertorum frigus cõferre, & propriè hepatis, & stomachi, & lacertorũ obstructiones aperire, & eos roborare, colorem bonum reddere, & capillorum nigredinem conseruare.

℞. Costi amari ℥ x.
Cassiæ ℥ vj.
Foliorum almarmacor sextaria decem.

Terantur crasso modo, & infundantur in vino per noctem, & proiiciatur super hæc olei sesamini libra vna, & semis, & decoquantur in vase duplici donec vinum resoluatur, & remaneat oleum. SEN. Habet Auicenna

minu-

minus olei, quàm Mesue. BR. ideo dixi, quòd in Mesue erant solùm accipiendæ duę libræ: tamen & in hac Auicennæ compositio ne pauca videtur esse costi, & casiæ quantitas. SE. Adest posteà magna Almarmaco copia. BR. Et in hoc pondere, error adest, quia sextarium ad minus decem & septem vncias capit. nã vt Paulus notat olei sextarium decem & octo vncias continet: sextarium vini viginti: sextarium mellis decem & septẽ ac semis, tamen debet reliqua superare, sicut etiam in Mesue compositione saluia reliqua simplicia præter oleum superat. SE. Cur ergo costinum vocatur? BR. Ab eo, quod excellẽtius est in compositione denominatur, id verò est costum. SEN. Qui intelligit per Almarmacor? nam mihi potiùs videtur Diaboli nomen, quàm herbæ. BR. Aliqui marubium exponunt, alij marubiastrum: nonnulli verò maioranam. SE. Cum his facione dissentiat ab Auicenna Mesue. At aliud referto apud Auicennam costinum vnguentum. BRASS. Hoc est, quod sequitur, & dicit ad hepatis dolorem valere, & stomachi, & ad iuncturarum dolorem ex frigiditate, & ad lateris mollificationem,

℞. Gariophyllorum ℥ j.

Calami aromatici	Spicæ	Folij
Styracis	Radicis lilij cœlestis	

Dict

Dictami Vsneæ
Singulorum ℥ ij.
Inulæ Casſiæ.
Singulorum ℥ j.
Myrrhæ ℥ ß.
Tere ſimplicia craſſo modo,& in acetum infunde in nocte,& iniice ſuper hæc
Olei Aquæ
Singulorum ℔ v.
Decoquantur lento igne, quoad ſit conſumpta aqua,& oleum relictum ſit,& coletur ac miſceatur cum primo. SE. Cum quo primo? BR. Cum primo ſuperiùs relato, hoc eſt ſecundam hanc compoſitionem cum prima miſceto. SE. Erit potiùs vnguentum, quàm oleũ: nunc Serapionis modi adducendi ſunt. BR. Illa referre ægrè fero, quæ tu ipſe videre ac legere poteris. SE. Verum eſt: ſed te præſentem non habeo, ſi ambigua quædam contingant. BR. At fruſtra effectum erit, ſi Serapionis compoſitiones adduxero: nam eædẽ præcisè ſunt cum illis, quas ex Auicenna retuli. SE. Hoc prima vice à te dicendum erat, quoniam vt illas adduceres minimè petiiſſem. BRAS. Ad alia igitur oleorum genera accingamur conſideranda.

SENEX.

26 Oleum de piperibus contemplemur. BRASS. Et hoc oleum apud Meſuen reperitur

ritur,éstq; in maximo vsu,& vocatur oleum de tribus piperibus. compositionem verò contemplemur.SE.Ita ait Mesue:

℞. Trium piperum singulorum ℥ iij.
Chebulorum Belliricorum
Emblicorum Indorum
Singulorum ʒ v.
Radicum apij Fœniculi
Singulorum ʒ iij.ß.
Serapini Opopanacis
Hyoscyami albi
Singulorum ʒ ij. ß.
Turbith albi ʒ xij.
Zizi ʒ iij.
Cardis recentis Hasech humidi
Foliorum rutæ viridium
Singulorũ quantum manu capi potest.

Decoquantur omnia prima contritione earum cum aquæ libris xxiiij.vsque ad tertiã partem,deinde colentur,& eiiciantur super olei de cherua heminæ duæ,& coquantur vsque ad consumptionem aquæ,nõnulli sunt, qui addunt

Iridis ʒ vj. Thapsiæ ʒ ij.
Anisi Cardamomi
Singulorum ʒ j.ß.
Calami aromatici ʒ ij.ß.
Spicæ Indæ ʒ j.
Expressionis alchasech,sextaria,iij.

Admi

Administrentur vbi oportet. Sunt verò qui loco olei de cherua, irinum oleum apponũt, aut oleum de cheiri, aut oleum amygdalarum amararum, aut ex omnibus partes conuenientes. BRAS. Ad quos confert affectus, iuxta Mesuem? SE. Inquit valere ad ægritudines neruorum frigidas, vt sunt paralysis, cõuulsio, tortura, tremor, & mollificatio, confert etiam epilepsiæ. & verò coxendicum dolori & iuncturarum dolori ac dorsi, colicæ conuenit. & obstructiones aperit: & planè verò conuenit. nam illum calefacit, & ipsius humiditatẽ exiccat, dolori quoque ani à frigiditate confert, & dolori renũ ac vesicæ & lapidem frangit. At quem lapidẽ frangat ignoro. BR. Cùm ab authoribus simpliciter de lapide sermo fit, neque de quo lapide loquantur exprimunt, nec ex superioribus illius authoris sententiis colligi potest, quòd de lapide alicuius partis verba fecerit, de vesicæ lapide semper intelligere opus est. SE. Tamen superius de renibus, & vesica mentio facta erat. BR. At vltimum erat vesica: Tamen si vesicæ lapidẽ conterit, tantò facilius renũ lapidẽ cõterere poterit. SEN. Mihi summè placeret, vt ex solis cõficeretur piperũ generibus, & oleo quocũq; ex enumeratis. BRA. Si ex solis fieret piperibus, posset etiam accipi oleum de euphorbio. Nã tunc

partima

partim ex piperibus, partim ex euphorbio oleum fieret vehementissimè calidum, & exiccans. SE. Ignoro cur in hac compositione hyoscyamum album addiderit. BR. Neque ego id scio quare ad compositionis intentionem nihil penitus facit. Et si diceres, aliorũ simplicium caliditatem mitigare, respondebimus cõpositionem hãc mitigatione haud indigere, sed vigere caliditate. Adde esse tã modicã hyoscyami copiam, vt cũ rebus tam calidis nihil posse efficere videatur. At quid accipis per hasech humidum? SE. Thymum accipio. BR. Non est simplex, quod à compositionis intentione remotum sit. SE. Reperitúrne apud antiquos eiuscemodi compositio? BR. Non, quod sciuerim. SE. Magna videtur piperis quantitas illa, quæ cõpositionem ingreditur: nam erunt vnciæ nouem. BR. Deprauatus est Mesue codex, & legi debet, vt in authore ipso manuscripto, quem habeo, videlicet trium piperum, singulorum ʒ iij. SEN. Non est modicus error, vbi drachmæ erant apponendæ vncias apponere. BRASSA. Tamen posset in tanta copia fieri, vt vnciæ essent desumẽdæ. Nota etiam errorem alium in communi Mesue contextu, qui error ex his, quæ in nostro manuscripto habetur codice, facilè corrigi potest. Nam vbi communiter legitur,

tur,turbith ℥ xij.in meo antiquo codice legitur turbith ℥ ij.esset nimirum nimia turbith quantitas,si duodecim drachmæ sumerentur,& à turbith,non à pipere denominationem sumere deberet.SE.Si antiqui Græci non sunt de hoc oleo locuti, arabes saltē omnes de eo mentionem fecere?BRAS.Reperitur apud Serapionem oleum de piperibus,& apud Hali,reperitur prætereà &apud Auicennam.at Auicenna non vocat istud oleum do tribus piperibus,sed de alchechengi.SEN.Alchechengi oleum seorsum seruo ab isto de tribus piperum generibus.BRASAVO. Auicennæ placuit tali vti in hoc oleo nomenclatura, & appellare oleum alchechengi fortè verò eiusce modi vox deprauata est.Alchechengi loco legendum sit de piperibus.SEN.Differt ne compositio hæc Auicennæ ab illa Mesue?BRAS.In ponderibus saltem differunt,in reliquis magna non videtur differentia.SEN. Auicennæ compositionem adducas,& differentiam contemplabimur.BRASS.Auicennam igitur audias ita dicentem:

℞ Myrobalanorum chebulorum
Belliricorum Nigrorum Emblicorum
Singulorum ℥ x.
Radicum apij Radicum fœniculi
Singulorum ℥ vij.

Macropiperis Piperis
Gingiberis
Singulornm ʒ v.
Opopanacis
Hyoſcyami Serapini
Singulorum ʒ v.
Turbith ſextaria quatuor
Caulis recentis
Rutæ recentis Haſeich
Singulorum ℥ j.

Terantur ſicca craſſo modo, & incidantur olera,& reponantur in vas,& eiiciãtur ſuper hæc,aquæ libræ viginti quatuor,& coquantur,donec dimidium ſit reſolutum, poſteà colentur & illi miſceantur olei de cherua heminæ quatuor, poſteà decoquantur, donec aqua conſumpta ſit,& oleum ſuperſtet.quidam verò in hoc addunt:

Radicum lilij ſextaria duo.
Capſiæ (eſt vna ſpecies caſsiæ apud antiquos) ʒ iiij.
Aniſorum Edubes
Aſin Cardamomi
Singulorum ʒ ij.

SEN. Nonne conuenit ad eoſdem affectus hoc Auicennæ,ad quos conueniebat & illud Meſue? BRAS. Cùm diuerſus ſit in ponderibus Meſue ab Auicenna ſtatui, vt in viribus Auicennæ verba audire,qui ait, conue-

naire

mire ad epilepsiam & paralysin,& mundificationem,& frigiditatem,& cõuulsionẽ, & stomachi imbecillitatẽ,& verã ischiã, & dolores iuncturarum,& dorsi,& colicæ cõfert, & menses prouocat,vterúmque calefacit, lapidem frangit,& ani dolorem sedat,& corporis obstructiones aperit. SEN. Ad hæc omnia valere noui. BRAS. Nonnulli etiam hoc præbent in potũ,sed in modica copia. SEN. Acerrimus debet esse eiuscemodi potus. BRA. Excogitato tu: ad alia verò nunc te conferas oleorum genera.

SENEX.

27 Ad oleum de Euphorbio,secundum ordinem me conferre opus est. BRAS. Hoc est illud oleum,de quo Mesue dicit esse solemnem medicinam ad frigidas neruorũ ægritudines,& ad eosdem dolores,& ad iuncturarum dolores, & hepatis & splenis,& de eo caput purgium fit ad sodam,hemicraneam, & lethargiam. At quomodo confici debeat referto. SEN. Cùm Mesue duos ponat huius olei conficiendi modos, hoc effecit, vt sint in compositione dissidentes pharmacopolæ. nam aliqui secundum,alij primum, sequuntur. BRASSAVOLVS. Quem modum sequeris tu? SEN. Secundum: nam præceptor meus secundũ potiùs approbabat. BRA. Et primum,& secundum modum referto. SEN.

Hic eſt primus conficiendi modus:

℞. Euphorbij ℥ ß.

Olei de cheiri ℥ v.

Vini odorati tantundem.

Dequoque vſque ad vini conſumptionem, & vtere. BR. Poſt hunc, ſecũdum modumquem tu paras referto. SEN. Hic eſt,

℞. Staphiſagriæ Condiſi

Singulorum ʒ iiij.

Pyretri ʒ vj.

Succi calamenti montani ℥ xij.

Coſti ʒ x. Caſtorei ʒ v.

Tere & decoque in vaſe vitreo, cum vini odoriferi libris tribus, & ſemis, poſtquàm fuerint in eo diebus duobus vſque ad dimidium vini. BRAS. Quæ verba ſunt hæc, quæ adduxiſti? SEN. Sunt Meſue verba. BRAS. Author nõ ita dicit. SEN. Quomodo ergo dicit? BRAS. Hoc modo. hæc per biduum infundantur, & coquantur vſque ad dimidium vini. SE. Hæc prorſus eſt authoris intentio, ſed codex meus ita habet, vt ego retuli, ſequitur Meſue, deinde manibus fricãda ſunt fricatione vehemẽti, & colanda atq; addendum olei de cheir, vel olei ſeſamini libra vna, & ſeminis, poſteà decoquendũ, vſque ad vini conſumptionem poſteà ſupra, hoc oleũ quod ſupererit eiiciendũ euphorbij recẽtis albi exquiſitiſsimè triti drachmas quatuor, & vnà

& vnà coquantur, ad vſus denique referuetur. BRAS. Eſt vehementiſsimum oleum: ſed per expreſsionem adhuc vehementius efficio, & per vocatũ alambicum, eoq́ modo, quo ex aliis rebus, etiã ſolidis oleum igne & glacie extrudo. Nota verò Meſuen primum modum ſumpſiſſe à Raſi: ſecundum verò ab Auicẽna, ſcitóq; oleum de euphorbio per alambicum confectum, & per expreſsionem eſſe veluti cauſtica & inurere, quare purior eſt euphorbij ſubſtantia hoc verò quod à Meſue fit, cauſticum non eſt licet calidiſsimũ ſit, quod per expreſsionem fit egregia educitur, inter duas ferreas laminas adeo calefactas, vt oleũ extrudi poſsit. Vnde caliditas talis eſſe debet, vt nõ exurat euphorbium, ſed pinguedo, quã habet exire poſsit. SEN. Raſis, & Auicennæ compoſitionem adducito. BRAS. Quid opus eſt tẽpus cõterere, cùm dictũ ſit, ſuam primam compoſitionẽ à Raſi accipiſſe, & ſecundam ab Auicenna? SEN. Memoriæ iam ſubiit. reperitúrne hoc oleũ de euphorbio apud antiquos? BRAS. Reperitur, & eſt apud Galenum in calce ſecũdi libri de Cõpoſitione medicamentorum ſecũdum locos, ſed ſimpliciſsimũ facit hoc oleum, ex ſolo ſcilicet euphorbio, & oleo, & illud hemicraneam patiẽti applicat, propterea dicit: Sæpe vero

& ex tempore ac improuiso pharmaca præparare coactus, simpliciter euphorbij illitione vsus sum, modica cera compagis acquirendæ gratia adiecta. sufficit autem in librã olei, siue sabini, siue alterius ei propinqui, ceræ quadrantem iniicere. & euphorbij vnciam vnam, atque ex hoc dimidiam frontis partẽ illinire, vnà cum temporis videlicet musculo. Cæterùm in quibus suspitionem habueris à calidis vaporibus dimidiæ capitis partis fieri dolorẽ. in his ne admoueris hoc pharmacum. His verò qui ob frigidas causas infestantur, commodissimum adeò est, vt sæpe semel ante balneũ illitum, quàm citissimè affectionem persanet, vt à balneo omnino sani ægri euadãt. Iuuat etiam hoc si oleum tepidum in aurem instilletur: modico euphorbio ad oleũ iniecto. Nimirum ad libram olei vnam euphorbij vncia dimidia, si validum euphorbium existat, si verò non etiam amplius iniicere conuenit, verũ in corporibus molli, ac tenero sensu præditis, etiam si minùs, quàm dimidiam vnciam inieceris melius res procedet. SEN. Percipio Galenum parare hoc oleum, solum euphorbium in oleum ponendo, imò augere & minuere euphorbium, vt ægritudini competit. BRAS. Et hoc est optimum posse secũdùm intentionem illa augere ac minuere, quæ

affe

affectibus competunt. SE. Arbitror tamē acerrimum esse omnium, si vi ignis extrudatur. BRA. Cùm eo vti voluero, ita extrudito: nam illo in surdastris frequēter vtor. Nota verò in Auicenna vinũ poni ad drachmas quadraginta, codicem mendosum esse arbitror, & legendum ad vncias quadraginta. nā in quadraginta vini drachmis non possent probè infundi simplicia. Mesue verò ponit vncias quadraginta duas. at modicè differũt quadraginta, & quadraginta duo, nunc alia prosequaris oleorum genera.

SENEX.

28 De oleo Vulpino agendum venit. BR. Mirificum est oleum (vt dicunt) ad neruorum neruosarúmque partium affectus. SEN. Et Mesue dicit esse medicamen nobile, & vltimum ad athritim, & podagram, & dolorem renum ac dorsi. BRASS. A quo authore illud accipis? SEN. A Mesue. BRASS. Quomodo confecit? SEN. Hoc modo, accipe vulpem integram, cuius interiora sint auulsa, & pone in vas, & funde supra ipsam aquæ fontium, & aquæ marinæ, singulorum kist. j. olei antiqui clari kist. ij. ß. decoque lento igne cum salis vnciis tribus, vsque ad aquæ consumptionē, deinde in vas pone, & eiice super ipsam herbæ anethi, & halasech singulorum ℔ j. & funde super ea aquæ dul-

cis.in qua eædem herbæ ad manipulum v-
num fuerint coctæ,quantum sufficit.& ite-
rum decoquendum est vsque ad aquæ con-
sumptionẽ,& administretur. BR. Alios vidi
qui alio modo conficiebant. SE. Imò & Me-
sue addit,& quandoq; præter oleum coqui-
tur vulpes,in aqua fontiũ,& in aqua salsa:&
sit aquæ quantitas multa cum eisdẽ herbis,
& administretur lauãdo membra, quæ illa
indigent decoctione. Notátque Mesue vul-
pem tandiu coquendam esse, siue faciẽdo o-
leum,siue aquam ad abluendum, donec ex-
quisitisime cocta sit,& omnes ipsius artus la
xentur,ac dissoluantur. BR. Imò totam con
sumptam esse necessarium est,vt ipsius pin-
guedo ac caro ius effecta sint, & omnia sint
liquefacta præter ossa. SEN. Multos tamen
vidi pharmacopolas,qui viuam vulpem in-
feruẽs oleum iniiciebant,vt ibi moreretur,
rati nonnihil magni oleo præberi, si vulpes
in oleum expiraret. BRAS. Ego potius Me-
suen probo,qui vulpis stercora in oleum e-
bulliẽda non ponit,sed interanea abiicit,ta-
men nouum non est viuam vulpem in oleũ
imponere:quoniã Paulus ex viua vulpe suũ
conficit oleum vulpinum, libro nimirum
septimo vbi de vulpe sermonem habet, in-
quit: Oleum in quo tota vulpes viuens, vel
extincta elixa est, tantam distrahendi po
tent

tentiam obtinet,vt qui in imo hærent corpore,humores in summam cutis superficiẽ extrahat,qua ratione oleo isto impleto solio validissimis artuum doloribus vexatos toto corpore infundere diutiúsque immorari in eodẽ cogentes languorem inchoat sedarũt,& qui multam in eo moram traxerũt,hoc modo sanitatem assecuti sunt. SEN. Non accipit viuam vulpem Paulus,sed & ex viua,& ex extincta fieri posse ostẽdit. BRA. Tamẽ & ex viua facit,quod mihi satis est ad ostendendum,& antiquos ex viua vulpe confecisse,ratióque redditur,quia & vulpis spiritus oleum subeunt.Sed vt superiùs dixi, & stercus simul ingreditur. At fieri posset quòd vulpes stercoribus careret, si per aliquot dies absque cibo seruaretur. sed interim ipsius pinguedo resoluitur, quæ ad hoc oleum conficiendũ exigitur, idcirco si viua imponatur,vnà stercus adest, si absque cibo sinatur macilenta efficitur. Si verò intestina eximantur,non aufertur pinguedo, & tota etiã vulpes absque spiritibus in decocto consumetur. SE. Melius igitur est ex mortua cõficere? BR. Melius arbitror,licet recentibus videatur oppositum. SE. Cur ex integra vulpe fit,& nõ ex vulpe in partes redacta? BR. Ab omnibus non finitur integra vulpes, sed Alexandrinus comprimit,& incidit vulpem

in partes: posteà ossa etiam conterit, quod optimum est, vt medulla in oleum exeat, & pinguius euadat. Ita verò dicit Alexandrinus cap. 745. sui de Compositione medicamentorum libri oleum vulpinum ad diuersos dolores corporis expertum, maximè podagricos, confectio eius hæc est, vulpes integra intestinorum excrementis expurgatis, tandiu contundatur, donec totius corporis ossa contritissima fuerint. Deinde sufficienti oleo immisso, ad ignem tandiu bulliat donec membratim dissoluatur, & sic sub torculare pressorium posita fortiter ab ea totus liquor extorqueatur. Post hæc decoctionis radicis siccidis tribus diebus infusa, & bene subacta ad medietatem coquatur, & coletur, & pulegij tertiã partem diebus octo infunde: deinde in diplomate tribus horis coque, excola, & vitreo vase recondе. SE. Ipse Alexandrinus ex demortua vulpe, & exenterata suum facit vulpinum. BR. Cùm oleum hoc confecisti, ésne pinguem vulpem nactus? SEN. Illam accipi, qualem habere potui. BRAS. Est adeò difficile in Ferrariensi agro vulpem adipisci? SEN. Mihi difficile est, qui non sum venator, ideò necessarium est me qualemcunq vulpem accipere à venatoribus. BRAS. Tamen pinguem esse opus est. SE. Vltima vi-

qua oleum vulpinũ cõfeci haud erat pinguis. BR. Ex illa oleũ parare nõ debebas. SE. Ex illa paraui, quã habere potui. BR. Vis te doceã quòd nũquã errabis, sed semper erit pinguis? SE. Doceto. BR. Galenus monet, quãdo vua matura est, vulpes esse pingues. & ideò eo tẽpore venatores illas capere, & posteriores edere lũbos, si pinguẽ habere volueris, hoc oleũ præparato, quãdo vua matura est, quia pingues vulpes semper habebis, vulpes etiã nõ debet esse nimis antiqua, neq; nimis infans, sed mediæ ætatis. SE. Quomodo hoc cognoscã? BR. Facillimũ est ex facie intelligere, quæ sunt ortui propinquæ. Venatores verò antiquas ex dẽtibus & facie egregiè cognoscũt. SE. Antiquas, & puellulas deserã. BR. Ita facies, quia primæ pinguedine carẽt. secũdæ verò sunt nimis humidæ, idcirco illæ probãtur, quæ in media sunt ætate. quæ calorẽ acriorẽ habẽt, & calidiores humores, & illi qui viuam vulpem sumunt. addere possunt, quòd & stercora, & vrinã calidiora habẽt. at mihi semper displicuit, ac imposterũ displicebit viuam vulpem in oleum imponere, vel in balneum, quando lotio facienda est. SEN. Efficitúrne hoc oleum ab omnibus ita simplex, nulla re addita? BR ASSA. Nónne dixisti Mesuen hyssopum addere, & anethum? SEN. Dixi. at de aliis intelligo herbis.

re nonnulli,qui sequentes herbas addidere

℞. Origani Iuniperi Roris marini
Saluiæ Betonicæ Foliorum lauri
Maioranæ Stœchadis Meliloti
Singulorum ℥ j.

Misce. Intellige verò præter hyssopũ, & anethum has alias herbas addidisse. SEN. Videtur pauca aquæ quantitas illa,quæ in hac compositione sumitur, videlicet Kist.j. BRAS. Potiùs legendum est,vt in aliis codicibus,kist.ij.quæ sunt libræ sex.at potius intelligendum est,quòd plus sint quàm sex libræ. Vnde ratus sum,kist magnum intelligere.at hoc potiùs consistit in pharmacopolæ diligẽtia,quàm in põdere.nã diligẽs pharmacopola tantũ aquæ imponere debet,quantũ cõmodè possit ebullire,& dissolui ac optimè cõsumi.Ad hoc verò peragẽdũ multa indigemus aqua:vulpes verò cõtundẽda est,& optimé cõterẽda,vt ab ossibus medulla dissiliat. nã & ipsa multũ facit ad neruos & oleũ efficacius reddit,Veruntamẽ quantũ sit de aqua in qua vulpes ebullierit, quia aliquæ sunt maiores, aliquæ minores, maiores plus aquæ exigunt quàm minores. Et prætereà, quia nõnullis in locis vulpes suo modo haberi non possunt. propterea nonnunquam pharmacopolæ antiquam vulpem, & annosam accipere cogũtur,tunc opus est multum

tum aquæ addere, quia in prędicta aqua nõ coqueretur. nam ad coquendum durios est & multa indiget ebullitione, antequã dissoluatur, ad quã ebullitionem multa exigitur aquæ consumptio, & multa est insumẽda copia: sed hæc sit etiam obseruãda regula, quando pharmacopola viderit nondum vulpis membra esse dissoluta, aqua addere poterit, & debebit, vt penitus dissoluantur, & totum ipsius pingue eliquescat, & cum oleo misceatur. SE. Nónne & oleum augendum, sicut & aqua ipsa augetur? BRAS. Minimè omnium, etiam si sit maxima vulpes, & annosissima, quia vulpinum hoc oleum efficacius fit, imò potius hoc est seruãdum, si vulpes sit parua, & recens nata, oleum minui debet, vt perfectius euadat. SEN. Quid accipit ex pelle, & ossibus hoc oleum? BR. Nihil nisi ratione, qua medulla exit ossa, & oleo commiscetur: & pinguedo quædam pelli in hæret, quæ eliquescit. Veruntamen mihi etiam summopere placet ita conficere hoc oleum.

℞. Olei antiqui ℔ j.
Pinguedinis vulpis ℥ iiij.
Medullæ vulpis ℥ ij.

Misce & bulliant, quoad in spissitudinem nunc vocati vnguenti deuenerit, quãdoque hoc modo confici iussi, & mirum in modum

dum innuit. SEN. Et hoc referto. BRASSA. Eram hoc absque prece facturus.

℞. Olei antiqui ℔ j.
Pinguedinis vulpis
Medullæ vulpis
Singulorum ℥ iij
Succi liliorum alborum ℥ ij.
Pulueris radicum iridis ℥ j.

Misce, & bulliant ad spissitudinē vnguenti. Cùm verò hæc de vulpino oleo satis videatur, ad alia te conferas oleorum genera ex his, quæ in pharmacopolis seruantur.

SENEX.

29 Seruamus & oleum de Scorpionibus. BRAS. Cùm multi sint modi, & simplices & compositi hoc oleum componendi, quo modo vteris tu ad illud cōficiendum? SEN. Ego duplex seruo, & simplex, & cōpositum, vtrumque paro, & vtrumq; est apud Mesuen. BRAS. Referas hos modos. SEN. Ita ab authore scriptum est. Recipe scorpiones circiter viginti, vel plus, vel minus, secundùm quantitatem eorum, & in vas vitreum ponito, ac supra illos infundito olei amygdalarum amararum libras duas, & liga caput vasis, & dimitte in sole diebus triginta, deinde cola, & vtere, hoc est simplex oleum de scorpionibus, mulieres Ferrarienses eodem modo conficiunt, sed oleum oliuarum

sumun

sumunt, non oleum amygdalarum amararum, & ita etiam insolent, quamuis & aliquæ sint, quæ non insolent, neque scorpionum numerum seruãt, neque olei pondus, sed ampullam oleo implent, & scorpiones qui domi inueniũtur, in oleum imponunt & quãdoque cùm vnum imposuerint scorpionem, antequàm alium inueniant imponendum, tres aut quatuor menses pertranseunt. BRAS. Secundum verò modum adducito, qui à Mesue scriptus est. SENEX. Ita conficit Mesue,

℞. Aristolochiæ rotundæ
Gentianæ Cyperi
Corticum radicum capparorum
Singulorum ℥ j.

Funde super hæc olei amygdalarum amararum K ist. j. & pone in sole viginti diebus. deinde adde scorpiones à decem vsque ad quindecim, & iterum vasis orificium stringe, & in sole pone per dies triginta, posteà coletur & reponatur. postquàm patiens tinam egreditur, vngatur, & ex eo per virgam modicũ iniiciatur hora, post horam. BRASS. Ad quid iniiciendum in penem? SENEX. Ad lapidem (vt reor) frangendum. nam dixerat lapidem in renibus & vesica frangere, & eundẽ expellere, & propriè in renibus, & fœmore, & super collum vesicę

inun

inunctum, & per virgam eiectum: tūc enim lapidem expellit. Arbitraris'ne esse verum, quòd lapides istos confringat? BRASSAV. De renum lapidè sum anceps an ab eo dissoluatur. de lapide autem vesicæ sum certus, quòd ab eo non dissoluitur. Ego semper derideo, & deridebo medicamēta, quæ lapidem in vesica frangere dicuntur. quoniam solùm malleus cum incude lapidem vesicæ frangere sunt apta: scorpiones verò non sunt tales, vt hoc efficere possit, quia frigidi existimantur, quanquam de hac re sim anceps. SEN. Quódnam oleum ex his exquisitius putas? BRASSAV. Si simplex oleum de scorpionibus accipiatur, reor illud antiquum, quod in domibus priuatim conficitur esse melius: quia multos simul habet scorpiones, & per multos dies insolatur, & per multum temporis seruatur, vt oleum fiat antiquius, licet priùs non fuerit antiquum. SEN. Tamen ex amararum amygdalarum oleo confectum non est. BRASSAV. In hoc simplici oleo, scorpionum vires tantùm exopto, & nō olei. SEN. Adsunt pharmacopolæ, qui hoc modo parant, vt referam,

℞. Olei amygdalarum amararum ℔ j.
Seminum hyperici
Florum hyperici

Florum

Florum piargæ
Singulorum ℥ j.
Vincetoxici
Florum calendulæ Bistortæ
Singulorum ℥ ß.
Amidis Seselidi
Terræ sigillatæ Boli armeni
Singulorum ℥ j.

Misce omnia simul,& imponanrur in oleũ, ac per quadraginta dies insolentur, posteà torculari egregiè exprimantur, & in hoc oleum,quod superest, ponantur scorpiones numero centum, & per triginta dies insolentur. sint verò scorpiones in mense Augusti capti, deinde oleum hoc exprimatur, & ad vsus reseruetur, dicunt & venenis aduersari. BRAS. Aduersus venena valere non dubito. At si huius generis compositiones contemplari voluerimus,infinitæ ferè sunt, tamen illa quæ est in illustrissimi Ducis nostri Archiuis, ex scorpionibus & viperis omnes alias excedit, qua ego decem & octo vicibus in diuersis vsus sum, qui vehementi veneno erant venenati, & omnes in sanitatem restituit, imò nonnunquam integrum roligiosarum collegium ad centum triginta mulieres fuère venenatæ, & omnes sanitati restitutæ sunt, ego onus sumpsi Dei amore illas curandi, & illustrissimus Dux

sua humanitate hoc oleum præstitit,& nulla desiderata est. SEN. Vnguentum hoc vel oleum illustrissimi Ducis referto. BRASS. Non referrē, nisi ab illustrissimo Duce veniam referendi impetrarē. SEN. Et cur non debet hoc diuinū munus omnibus impertiri? BRAS. Imò impertitur, quia cum hoc contigit, pyxidas præbet,& medicamenta & omnia quæ ad venenum exiguntur commoda. SEN. Tamen illi qui Romæ sunt,& extra Ferrariam habere nō possunt. BRAS. Imò & ad diuersos principes extra Ferrariam mittit, & ad diuersos nobiles. SEN. Optarem, vt compositionē propalaret, de qua mira audiui ac vidi. BRAS. Excellentiam suam interrogabo num illi placeat, vt hoc suum secretorum secretum propaletur, si annuerit, illud scriptis mandabo, vt ab omnibus participari possit, scio nimirum multos confecisse huius generis olea, vel linimenta ex scorpionibus ac viperis, sed finem non sunt assecuti. Nunquam ego expertus sum magis præsentaneū remedium ad venenum & pestilentiam isto. SEN. Si mihi gratum quid vnquàm effecturus es, hoc ab illustrissimo Duce impetrato, & suadeas hæc esse omnibus propalanda, & occulta non seruanda, hæc inquam quæ infinitis hominibus vitá prorogare possunt,

hoc

hoc etenim ingenuum est, ac benignum viri munus omnibus hominibus vtilissima quæque impartiri. BR ASS. De hac re aliàs loquemur, ad olea redeamus.

SENEX.

30 De oleo ex ouis confecto sermo habendus erit. BR. Vnũ est ex his oleis, quæ per expressionẽ fiunt, quomodo illud paras tu? SE. Tres modi à Mesue referuntur, ego solùm primo vsus sum. BR. Hos modos cõtemplemur, vt illũ eligamus, qui exquisitior videatur. SE. Ita ait Mesue. Accipe vitella ouorum elixatorũ circiter triginta, & illa manibus cõminue, ac in lapideã sartaginẽ pone, & frige super ignem mouendo ligneo aut ferreo cochleari donec rubescat, & resoluatur ab eius oleũ, & tunc exprime ea cochleari, & oleum abundantius emanabit. BR AS. Reor hoc oleum in parua exiturum copia. SE. Imò copiosè exit. BR ASS. Si torculari exprimeretur, copiosius exiret. SEN. Secũdum audias Mesue modum. Recipe vitella ouorum elixata, comminuantur mouendo, deinde probè concutiantur, vt de oleo amygdalarum dulcium dictum est, & oleum exibit. BR ASSAVO. Sententiam suam Mesue exquisitè nõ exprimit. Nam dicturus erat, quòd mola exprimatur vel torculari, & hic est modus, quo fieri debet, vt maior olei copia exeant,

quàm aliis modis. Ego ita conficiendum volo, vt ad ea, quæ conuenit valentius sit. SEN. Hunc referto modum. BRASS. Oua accipito, quę sub cineribus, ac scintillis, adeò cocta sint, vt dura euaserint, posteà accipe horum ouorũ vitella, & leuiter pinse, quoad in paruas micas redacta sint, posteà in sacculum ponito, & bene ligato, deinde torculari vehementissimè exprimito, oleum educitur, & in maiori copia quàm fieri possit. SEN. Cur sub cineribus coqui iubes? BRA. Quia oleum efficacius efficitur, quàm si oua coquantur in aqua, tamen & si in aqua decoxeris, eodem modo parandum erit. Nota verò, cùm fit expressio ouorum, vitella debere esse calida, pro cicatricibus abolẽdis, ego hoc modo confici iubeo. Primò puluerem hunc præparari moneo.

℞. Aluminis rochæ
Scaiolæ Plumæ
Singulorum ℥ j.
Argenti sublimati ʒ ij.

Misce, & fiat puluis subtilissimus, posteà iubeo in sacculo fieri tabulata hoc modo, primò substernantur oua contrita, posteà super ingeratur puluis, deinde supraponantur oua posteà puluis, deinde oua, & ita ter, aut quater multiplicentur, denique exprimi iussi, nonnunquam iussi puluerem misceri cum

ouor

ouorum vitellis,& illa simul exprimi. quan doque iussi substerni vnam ouorum portionem, deinde vnam portionem aluminis liquidi, posteà vnam portionem ouorum, deinde vnam portionẽ aluminis scaiolæ, posteà vnam portionem ouorum, denique vnã portionem argenti sublimati, & torculari exprimi,& nonnunquam plura addidi simplicia, nõnunquam pauciora. Expertus sum etiam esse mirificũ oleum ad maculas ablegandas,& ad cicatrices obscurandas. At ad quæ simplex valere Mesue tradit? S ENEX. Ait cutim mundificare,& impetiginem, ac serpiginem,& alios cutis morbos curare,& capillos nasci facere,& fistulis conferre, ac malignis vlceribus. BRASS. Eo tantùm vsus sum ad cicatrices delinendas, vt obscurarentur,& ad maculas abolendas: & nunquam meo fine frustratus sum. Illustrissimus Alphonsus Herculis Ferrariæ Ducis quarti primogenitus, cùm octo, aut nouem annorum puer esset, fronte parietem impegit, & magnum vulnus sibi intulit. nam in cuiuspiam parietis angulum impegit, magnáque fuit tunc relicta cicatrix quæ ab oleo prædicto (balsamo addito) fuit penitus obliterata, vt impræsentiarum vix appareat cicatricis vestigium. Quãdoque iussi hoc oleum fieri ex myrrha & bdelio præter aluminum genera.

Nunc tertium referas, quem ponit modum Mesue. SEN. Inquit tertium modum esse, vt distilletur in recipiente, & alambico, vt in oleo philosophorum edocebit. BRASSA. Quomodo conficit? SEN. Oua in alambici fundum ponuntur, postea alambicum fundo coniugatur, & vna calcinetur, deinde ponatur in furnum, & tantum dimittatur quòd exeat oleum. BRAS. At nunc exquisitius fit in vocatis bociis à chymistis, & magis purũ euadit. prę cęteris verò illud prævalet, quod nostro educitur modo, ex ignis vi & glaciei. SEN. Rumpar, ni viderim te hæc quandoque educentem. BRASSAV. Aestate futura, ne somno in meridiem premar, distillationibus incumbemus. nam reor nos multa in illa arte inuenturos esse. SEN. Annus mihi videbitur antequàm sit æstas, tam ardenter hæc videre peropto. BRA. Nõ tantùm videbis, sed cogar te circa hæc exerceri, nimirum noluerim vt gratis discas. SE. Si laboribus præceptorem persoluam, à laboribus non desistam. BRA. Et hoc est præmium quod à te petam. nota verò primũ modũ conficiendi hoc oleũ à Serapione, tractatu septimo desumptũ videri: secundus verò, & tertius modi ab Auicenna in quinto canone accepti sunt, solent hi authores in aliorũ referendis compositionibus sese cõsequi. At

alia

alia oleorũ genera prosequaris, quia de hoc satis iam dictum est. SEN. Nónne podagricis confert? BRAS. In aliquo casu conferre posse non dubito, quando scilicet mollificatione indigemus, sed pulchrã audito Manardi sententiam, ipse erat vir podagrosus, si qui alter vnquam fuerit. De oleo de ranis in Mesue tractans, quod ad podagram valere tradunt, inquit, sed in ea (scilicet podagra) nullum magis præsentaneum vidi auxilium, & absq; periculo, quàm vt eã homo æquo animo ferat, Hippocratis terminum expectãs. SEN. Quínam est hic Hippocratis terminus? BRASS. Quadraginta dies si breuissima sit podagra. SEN. Arbitrabar esse mortem, nam hoc termino, & podagræ, & omnes morbi recedunt, nec hominem deinceps vexare possunt. BRASS. De dierum termino intelligit quem podagricis præfixit Hippocrates eadẽ sententia oleo de ouis applicari potest, cùm podagricis adhibetur. SENEX. Haberésne artem remouendi ab hoc oleo fœtorẽ? BRAS. Optimum est præsidium oua sub cineribus diligentissimè coquere, vt durissima euadãt vitella, & nonnihil musci, & ambrani addere, fœtórque fit, quando inueterascit, idcirco singulis octo, aut decem diebus recens fiat, & potiùs in minori fiat copia. Ad alia nunc conuertendus est sermo.

SENEX.

31 Oleum de Iunipero iam accedit. BRA. Oleum est multis nominibus dignum, quo superiori anno in pestilentia illa per contagium vsi sumus, & mirum in modum contulit ad præseruationem à pestilentia, nares inungendo, tempora, & nonnihil in os seruando. SEN. A Mesue dicitur cutis infectionibus conferre, & malo mortuo tibiarum, & serpigini, & cancro, & vulneribus malis. SE. Quid est malum mortuum tibiarum? BRA. Sunt vlcera maligna, quæ in cruribus excitătur, & tamen non serpunt. SEN. Fortè, quia non serpunt, malum mortuum vocătur, nũc de conficiendi modo agamus. BRA. A Mesue illud ita confici notatur. Accipe ex lignis iuniperi quantitatem conuenientem, & minutim in frustula incide, & vitreatum vas intus imple, cuius orificium sit arctum, & fac foueam in terram, & præpara parietes eius cum terra figuli, deinde pone ollam hãc vitreatã in fundũ foueæ, amplũ orificiũ habẽtis, & cooperiatur lamina ferrea subtili perforata foraminibus multis veluti cribrũ, ita vt vndiq; ollæ lamina orificium cooperiat, deinde super laminã vasis orificiũ ex vniuerso præparetur, & præparetur cum terra figuli, vt nihil ex vtrisque orificiis respiret. post eà accende ignem supra totum vasis corpus,

&

& ita per duas horas ardere dimittito. manabit enim ex arte hac oleum, quod recõde, & vtaris cùm erit opus. SEN. Difficilius est intelligere Mesuen, quomodo hoc oleum conficiat, quã oleum ipsum cõficere, satis fuisset vno verbo dixisse fieri in duplici vase per accensionem. BRAS. Non redolet hoc oleum, sed maximè fœtet, iuniperi odorẽ minimè refert, sed potiùs ingratissimã ac grauissimã adustionẽ. SEN. Est prorsus grauissimus odor, & ob hoc fortè pestilentię aduersatur. BRAS. Imò fœtida pestilentiam potiùs inducunt, quàm illi aduersari possint, tamen nõ est fœtor rei putridæ, sed potiùs rei adustæ, & quæ à putredine præcauere potest. SEN. Nónne posset vocatis bociis extrudi iuniperinum oleũ, quod tam tetrũ nõ haberet odorem? BRASSA. Posset? & nullus est aptior modus quàm ille, quo vsus sum ex igne, & glacie. nam hic modus odorem rerum præcisè seruat, cum eorum substantia intrinseca. SEN. Confecistíne oleum istud? BRASSA. Confeci anno superiore in pestilentia illa per contagium facta, & eo vsus sum, iuniperíque odorem spirabat, imò & adhuc spirat. nam ampullam paruam domi adhuc seruo, si odorare volueris in cœna mecum est: quoniã diuersa oleorũ genera te gustare faciã, ac odorare, quæ tibi displicitura haud esse

ceor, sed iuuatura ac placitura. SE. Cras fortè tecũ ero in prãdio, vt hæc quę tãtopere videre opto percipiã. BR. Potest etiã ex vocatis bociis cũ igne quidẽ, sed absq; glacie extrudi hoc oleum, vt à chymistis cõmuniter fit.

SENEX.

32 Eodem modo, quo Mesue de olei, è iunipero eductione locutus est, oleum ex indico ligno ad tumores gallicos, & vlcera gallica optimũ extrudo. ita enim in duplici vase ponitur, & ignis supra vasa accenditur. BR. Imò hoc modo ex quocunque pingui ligno vel semine, vel radice, vel fructu oleum erui potest, hic nimirum est modus educendi communissimus. SEN. Tamen liquores omnes, & olea omnia, quæ hoc modo distillãtur, vehementissimum enanciscuntur rei adustæ odorem. Melius ergo erit si ex bociis educatur. BR. At optimum est guaiaci oleũ, & redolens, quod ego vi ignis, & glaciei extrudo præ minima corporis parte inungenda, facillimum est ex quocunq; ligno oleum extrudere, si pauca ligni portio sumatur & accendatur, itaque accensa vnius pateræ cauitati inhæreat, statim è ligno oleum emanare percipies. Oleum hoc indici ligni diuitibus in morbo gallico adhibendum est, cùm iuncturæ dolent, & vlceribus scatent. nam vlcera plenè exiccat, & dolores mitigat.

SEN

SENEX.

33 De oleo ex Hyperico impræsentiarum pertractandum est. BRASSA. Vos illud vocatis de perforata. SEN. Verum est, miror tamen cur authores, qui de hac herba locuti sunt, foramina illa parua, quæ in huius herbæ foliis insunt, non animaduertisse, vt non ab re à recentioribus sit vocata perforata, à mille, quæ habet foraminibus. BR. Quomodo verò oleum hoc conficis? SENEX. Huius herbæ probè maturæ flores accipio, quādo scilicet cùm tractantur, manus inficiūtur, & in vitreum vas impono, in quo adsit oleum bene lotū, & his floribus impleo, posteà per triginta dies insolo, itaque seruo. BR. Hic est cōmunis faciēdi modus, præter id quod non omnes oleū lauant, sed Ferrarienses mulieres absq; olei lotione cōficiunt. nam oleum accipiunt, vt à lecyto venit, & huius herbæ floribus implent, & soli æstiuo suspendunt absque ordine, & absque dierum numero, & absque olei, vel florum pondere. SEN. Neq; ego oleū pondero, neque flores, tamē numerum dierum insolandi, qui triginta sunt obseruo. BR. Nihil refert, etiam si per quadraginta, & per integram æstatem in sole immoretur. SEN. Estne hypericon eiuscemodi herba? BR. Ita quidem vocatur, tamen apud Dioscoridem illa videtur quam ipse Ascy-

ron

ron vorat. Nõnulli verò ex ipsius succo hoc oleum conficiunt in oleo, ebulliendo ad facci consumptionem. SEN. Neque hoc mihi displicet. BRASS. At communis modus apud pharmacopolas est valde compositus. SEN. Qualísnam est. BRAS. Per totam ferè Italiam maxima pharmacopolarum pars hoc modo conficit:

℞. Olei antiqui — Vini cretici
Florum hypericonis
Singulorum ℔ j.

Coque ad vini consumptionem, deinde torculari exprimatur, & huic expressioni adde
Olei antiqui ℔ j.
Vini cretici ℔ v.
Florum hypericonis ℔ ij.

Coque vt suprà, eodem modo torculari exprimito.

Tunc recipe huius expressionis partes xij.
Terebinthinæ claræ partes quatuor.
Croci partem semis.

Coque in balneo vocato Mariæ, per sex horas, deinde linteo diligenter percoletur, & in vas vitreatum, quod optimè operculatũ sit, reponatur, & per triginta dies insoletur. Cúmq; opus erit, eo vtaris. SE. Memini præceptorem meum ita conficere consueuisse. at ego semper simplicissimum paraui. BR. At hoc est efficacius ad ea, quibus est in vsu.

SEN.

SEN. Quæ sunt hæc? BRASS. Valet aduersus omnes dolores à materia frigida excitatos, contra varices, contra dentium dolores, contra podagram, chiragram, & articularem dolorem, à materia frigida facta, vulneribus opitulatur, & neruorum puncturas sanat, cõuulsiones prohibet ac dolores, si oblæsa loca inunguntur. SE. Est ergo mirificum oleũ. BRASS. Mirificum est eiuscemodi compositum, & simplex quoque mirificum est, repe riuntur & aliqui pharmacopolæ, qui vt prædictum est, maximè conficiunt, sed hoc modo parant,

℞. Hypericonis ℥ iij.

Infundantur in vinum odoratum quantũ satis est, tribus diebus, & tribus noctibus, deinde bulliant in duplici vase bene obturato, & vehemens expresſio fiat, posteà iterum recipe hypericonis bene contusi vncias tres, & infundantur in suprascriptum vinum tribus diebus cum suis noctibus, deinde addantur

Terebinthinæ ℥ iij.

Olei antiqui ℥ vj. Croci ℈ ſ.

Misceãtur & coquantur in bocia in duplici vase ad cõsumptionẽ vini, posteà in vitreato vase reseruetur. SEN. Hic modus ab aliis distinctus est, licet vinũ accipiat. BRASSA. Simplicisſimum oleum magis probo, quàm ista composita, tamen nec præscripta cõposita

fita despicio. At reliqua accedamus.

SENEX.

34 Oleum de Maiorana iam expetit considerari. BRAS. Antiquitus in magno fuit vsu sampsucinum oleum vel vnguentū, quia compositum erat, & non simplex. SEN. Obsecro vt antiquum istud sampsucinum referas. nam mirum in modū delector antiquas compositiones audire. BRASSA. Tu priùs referto, quomodo amaracinum tuū efficias. SEN. Folia amaraci sumo bene matura, & in phialam pono, oleo omphacino semiplenā, posteà addo succi sampsuci vncias sex, & ore obturato per octo dies in sole, posteà folia aufero, & diligenter comprimo, & alia noua per octo iterum dies indo, itáque quinquies facio, posteà in duplici vase bullio ad consumptionem succi, & ad vsus reseruo. BR. Quandoque fit absque succo, sed ex sola foliorum impositione in oleum, & nonnūquam sumitur oleum, non quidem omphacinum, sed ex maturis oliuis, tamen probè lotum. SE. Antiquum sampsucinum iam expecto. BR. Hoc audies ex Dioscoride sumptū, qui ita conficit:

℞. Serpilli Casiæ Abrotani
Sisymbrij Florum myrti
Foliorum sampsuci

Singulorum tantum sumito, quantum

pro cuiusq; viribus satis fore coniicis, tũdito simul omnia, acerbique olei cum his infundito mensurã, quæ madentium in eo vires euincere nõ posit, cùm quatuor deinde dies in oleo maduerint, exprimito. Rursũsq; eorundem omnium recentium par pondus, pari tempore, in eodẽ oleo demergito, & exprimito, sic enim efficacius erit, eligito sampsucum, quæ colore nigro in viridi sit, quæ longè oleat, & mediocri acrimonia sentiatur. SE. Hoc quod retulisti, vnguentum videtur. ERAS. Et à Dioscoride vocatur vnguẽtum, tamen olea quandoque vnguenta vocãtur, & vnguenta olea. SEN. Ad quos affectus conferre dixit Dioscorides? ERAS. Authoris verba tibi referam: inquit enim, facit ad præclusos, & inuersos fœminarum locos, menses, secundas, & fœtus trahit, vuluæ strangulatu concidentes excitat, lumborum & inguinum dolores lenit, præstat cum melle eo inungi, quoniam vehementione adstringendi vi locos indurat, contra lassitudines vtiliter eo inunguntur, miscetur præthereà his, quæ contra rigores in scapulas, aliterque conuulsos illinuntur. SEN. Est laude dignum vnguentum. ERASS. Et odoratum (si ita fiat vt dictum est) Cyzigenum erat antiquitus in honore. SE. Quando sampsuciaum oleum, vel amaracinum indicis,

quod

quodnam intelligis? Simplex quod ex oleo & solis sampsuci foliis conficitur, quãquam neque illud despexerim, in quo succus cum oleo ebullierit. si verò alicui placeret eo modo parare, vt à Dioscoride scriptum est, hoc indicarem, quando opus esset. SEN. Súntne alij, qui de amaracino oleo mentionem fecerint. BR. Actuarius in suo de Compositione medicamentorum libro ita conficit:

℞. Serpilli — Casiæ
Abrotani — Floris sysimbrij
Foliorum myrti — Sampsuci

Singulorum modus pro viribus eorum capitur. Omnia hæc pariter tunduntur, omphacini olei tantum adiicitur, vt adfusum, vim & efficaciam eorum quæ macerantur, opus est demum vt exprimatur. Iterúmque pari eorundem recentium mensura & eodẽ temporis spatio in eodem oleo macerantur, & vbi fuerint expressa adimuntur, hac ratione conficiendi euadit validius. Vis ei excalefactoria, acris extenuatoria, fœminarũ noxis, siue contractio siue conuersio vuluæ fuerit auxilio est, menses secundásque pellit, exanimatas vteri strangulatu recreat, lumborum, inguinúmque dolores mulcet, vsus eius ex melle commendatior: quoniam vehementi adstrictione locos indurat, lassitudines illitum discutit, cataplasmatis ad

opist

opiſtotonum vtiliter adiicitur. item ad alios quoſcunque conuulſos. SE. Aut nihil aut modice à Dioſcoride differt Actuarius. BR. Audias modò Alexandrinum, qui ita de hoc oleo diſſerit. Oleum amaricinum optimè cõfert ad ſtranguriam, & cephalicas putredines ex chirurgia factas deſiccat, & expurgat. nam & cæteros tumores cum inflammatione, ipſius perunctis locis emendat, dyſuriã, & ſtranguriam ſuper pectinem inunctũ ſoluit, hæmorrhoides veteres aperit, anaſtomaſim matriciscurat inſtar peſſarij ſuppoſitũ, menſtrua, & ſecundas educit, lumborum, & inguinum dolores, lanis in eodem intinctis, & impoſitis tollit, & ad neruorum cõtractionem mire prodeſt.

℞. Olei omphacini ſextarios quatuor.
Vini odorati ſextarios duos.
Amaraci ℥ iiij.
Floris ſiſimbrij Foliorum myrthæ
Serpilli Abrotani Caſsiæ
Singulorum ℥ iij.
Cinnamomi Nardi
Coſti Calami Xylobalſami
Carpobalſami Amomi
Singulorum ℥ j.

Species in ſubtiliſsimũ pnluerem redactas, in vino die & nocte infunde, & herbas bene contuſas admiſce, & vino permiſto per totã

noctem simul dimitte: alio die mane oleum adhibe,& cũ marcescere cœperit per septem dies desine, assiduè exagitando & cõmiscendo, octauo verò die leues ad prunas, ad consumptionẽ vini decoque, caueas ne oleum flammã trahat accẽsum, cúmq; refrigeratũ fuerit diligẽter,& in ampulla vitrea conditum reserua. habet enim virtutem calidissimam,& malacticã, anostomaticã, & aromaticam:& ideò appetitum excitat, digestionẽ celebrat,& debilia cõfortat. SE. Hoc Alexandrini ab illo Dioscoridis differt. BR. Planũ est, verùm ad alia te conferto.

SENEX.

35 Oleũ de Mentha ad sampsucinũ sequitur. BR. Ventriculo conuenit. nã illud roborat, calefacit,& concoctionẽ adiuuat. atquomodo illud conficis? SE. Eodem modo, quo oleũ de sampsuco. nam oleum accipio,& probè lauo, posteà mẽthæ folia exquisita impono,& per triginta dies in solo, posteà exprimo ac reseruo, quandoq; menthæ succũ vnà commisceo. BR. Quam mentham accipis? SE. Illã quæ gentile vocatur,& Florentina. BR. Illa est, quã apud antiquos maron esse arbitror, & est cæteris speciebus odoratior, & ex illa hoc oleum fieri debet, tamẽ mihi potiùs placet, vt hoc modo conficiatur.

℞. Olei probè loti ℔ vj.

Pon

Ponatur in vas vitreũ capacitatis octo librarum, posteà sumitur mentha hæc odorata, quoad vas plenum sit, deinde Soli per octo dies exponatur, mentham deinde exime, & torculari exprime, & itidem impone menthæ, & per octo dies Soli exponatur, ac iterũ coletur, & noua indatur mentha, hócque quinquies fiat, vt per quadraginta dies insoletur. vltima verò mentha non eximatur à vase, sed in eo dimittatur, & ad vsus reserue tur. Si verò alicui placuerit hãc vltimã exprimere, & purũ oleũ conseruare, illi cõcedatur: nam odoratũ erit, potest hoc oleũ ex amygdalis etiã excoriatis cõfici, quibus mẽtha misceatur, frequentérq; mutetur, quoad mẽthę odorẽ bene receperit, posteà exprimãtur, & oleum reseruetur quod odoratissimum erit. SEN. Súntne alij, qui alio conficiãt modo? BR. Multi etiã pharmacopolæ hoc modo parãt.

℞. Menthæ Succi menthæ
Singulorum ℥ iiij.
Olei oliuarum completarum ℔ iij.

Tria hæc in vitreum vas reponantur, & per quindecim dies Soli exponantur, vasis os obturando, deinde bulliant per quatuor horas, posteà manibus colentur vehementer exprimẽdo, hoc ter fiat, denique percoletur & seruetur. SEN. Quibus cõfert affectibus? BRAS. Vt plurimùm ventriculo adhibetur.

nam ventriculum imbecillum, ac frigidum calefacit, ac roborat, nauseæ succurrit, & vomitum sedat, concoctionem adiuuat, appetẽtiam inducit, duricies abscessum, qui in ventriculo fiunt, soluit.

SENEX.

36 Cùm hæc satis videantur, oleum de terebinthina considerandum accedit. BRASS. Antiqui terebinthina ipsa vtebantur, non oleo, tamen oleum hoc est tenuissima terebinthinæ pars, frigidis neruorum affectibus conuenit, & omnibus ægritudinibus frigidis ac flatuosis, in asthmate, & anhelitus difficultate mirificum est, si duæ drachmæ singulo mane insumãtur. Est & in empyemate proficuũ, & breui in omni praua thoracis affectione ex pituita, colicis etiã doloribus, & omnibus flatuosis conuenit, cicatrices deuorat, ac honestat, verùm quomodo oleum istud cõficis? SE. In vocatis bociis: ita enim ab Alchymistis fieri didici pulcherrimum exit oleum, & copiosum. BR. Et terebinthina est ferè tota oleũ, fæx pauca in bocia vocata superesse debet. SE. Imò paucissima, quia maxima terebinthinæ pars in oleũ cõuertitur, BRA, Fit profectò pulchrũ oleũ chymisticæ modo, At eo modo quo ego cõficio pulcherrimum euadit. SE. Quomodo cõficis? BRAS. Vi extremæ frigiditatis, & extremæ

tremæ caliditatis oleũ extrudo, ſicut ex om nibus ferè rebus extrudi poteſt. SE. Chymiſtarũ more facillimè aſcendit. BR. Meo verò modo pluſquàm facillime: nunc verò alia proſequamur, niſi aliquod ambiguũ in hoc oleo tibi ſuperſit diluendum.

SENEX.

37 Tam planè extruditur, vt nihil mihi ſuperſit dubitandum. at in mea ſcheda oleũ de leguro ſequi percipio. BRA. Dicendum eſt oleum de ſtellione. nã vox hæc, leguro, barbariſsima eſt. SE. Satis eſt quòd ab omnibus facilè intelligitur. BR. Ad quos affectus conuenire ferunt? SE. Ementes plerunq; interrogaui ad quem finem emerẽt, nõnulli reſpondere ad ſtrumas delinẽdas, alij ad areã. BR. Nullus dixit ad capillos nutriendos? SE. Nullus quem ſciuerim. BR. Tamen multæ mulieres ad capillos tãtùm vngendos cõficiunt, dicúntque furfuribus cõferre, & capitis ſquamulis, & his quæ inſtar farinæ à capite manant, quomodo verò cõficis? SE. Hoc modo.

℞. Stelliones viuos numero vj.

Olei communis ℔ ij.

In vitreum vas ponantur, quod obturatum Soli exponatur, donec totum in vnguenti modum diſſolutũ ſit, poſteà linteo percoletur & ad vſus ſeruetur. BR. Ferrariẽſes mulieres ex vno ſolùm ſtellione conficiunt m

norémq; olei copiam accipiunt, nec in Sole tantùm sinunt, quoad fuerit dissolutum, sed etiam relinquũt, & posteaquàm fuerit dissolutum. nam breui in Sole æstiuo dissoluitur stellio, sed ipse per quadraginta dies, & per totam æstatem insolant, hoc est oleum de stellione quod in publico vsu est. Reor te modicam huius olei copiã vendere, cùm multæ mulieres illud sibi parent, & aliis etiam amicis impartiãtur. SE. Rarò omnino venditur, tamen nõnunquam vẽditur. ego autẽ statui ne quicquã, vel minimũ in meo deesset pharmacopolio. BRAS. De hoc oleo hæc satis, quod nec ad multa valere videtur.

SENEX.

38 Oleum de Capparibus sedem suam hîc habet. R. De eo iam tractatum esse arbitrabar. SE. Nullum, vel minimum verbum de illo tractatum est. BRA. A quo autem authore illud sumpsisti? SE. A nullo quem sciuerim sed ita scriptũ est in meo libello quẽ è præceptoris mei libello descripsi: ita verò cõficio.

℞. Corticum radicum capparorum ℥ j.
Scolopendriæ, Tamarisci
Absinthij Singulorum ℥ j. ß.
Olei communis ℔ ij.
Aceti albi ℥ iiij.

Misce & bulliant lento igne, vsque ad aceti consumptionem, ita perfectum est. BRASS.

Alij

Alij ſunt qui ita parant:

℞. Corticum radicũ capparorum ʒ viij.
Iridis Agni caſti Tamariſci
Singulorum ʒ iiij.
Olei communis ℔ ij. Vini ℥ iiij.

Hæc omnia vſque ad vini conſumptionem bulliant, poſteà colentur, ac reſeruentur. SE. Inter hoc & meum, non eſt magna differentia. SR. Imò magna videtur, quia vbi tu ponis ſcolopendriã, hi ponũt agnũ caſtum: & vbi tu abſinthium, hi iridem: & vbi tu acetũ, hi vinum. SE. Acetum magis conuenire reor. BR. Et ego eiuſdem ſum ſententiæ, quia acetum incidit, & magis penetrare facit. at alia longè melior eſt compoſitio, qua plerunq; vſus ſum. SE. Referre ne pigeat. BR. Non piget, imò illam audito:

℞. Corticum radicum capparorum ℥ j.
Scolopendræ Abſinthij
Radicum iridis
Tamariſci Agni caſti
Singulorum ʒ iiij.
Ciclaminis ʒ ij. Galangæ ʒ iij.
Olei communis ℔ j. ß.
Aceti fortiſsimi ℥ vj.

Miſce & bulliant ad conſumptionem aceti. SEN. Hæc potiùs ſunt vnguenta, quàm olea. BRAS. Tamen olea vocantur, ſed ſimpliciſſimum de capparibus oleum, ex ſolo oleo, &

capparorum radice conficitur, capparorum radix in puluerem redigatur, & in oleũ ponatur, modico aceti addito, & nulla re alia, posteà per mẽsem insoletur, posteà ad aceti consumptionẽ bulliant, colentur, & oleum ad vsus seruetur. SEN. Conueniúntne prædictæ compositiones? BR. Conueniunt, quoniam olei de capparibus vsus ad lienem est. vnumquodque verò quod compositionem ingreditur, lieni conuenit, & illi propitium est. Nunc alia prosequenda sunt.

SENEX.

39 Oleum de Absinthio moras rũpit, vt in examen veniat. BR. A quo authore illud accipis? SEN. Neminem vnquam legi authorem, qui de eo loqueretur, sed est cõpositio cõmunis, quã ita fieri notãt nonnulli.

℞. Summitatum absinthij
Succi absinthij
Singulorum ℥ iiij.
Olei oliuarum ℔ iij.

Omnia simul misce & in vitreum vas pone deinde obtura, & per quindecim dies insola, posteà per quatuor horas bulliant, & percolato, & iterum summitatũ absinthij tantundem, & succi absinthij tantundem, itaq; hoc fiat, vltima vice coletur, & reseruetur. BRAS. Hic est ferè communis modus olea ex herbis conficiendi, cùm succus, & herba vnà

vnà sumũtur, cúmq; ebullitur, per quatuor solas horas ebulliendum non est, sed ebulliendum donec succus fuerit exinanitus. SE. Ad quos confert affectus? BRA. Frigida mẽbra roborat, ac calefacit, & præsertim ventriculum, appetentiam excicat, obstructiones aperit, & morbis omnibus obstructionũà causa frigida occurrit, vermes interficit, ac educit, si in vnguentis vel emplastris apponatur, nõnihil etiam habet adstrictionis, vt in alui profluuiis adhiberi posit. SE. Est mirifi cũ oleum. BR. Ferrariẽses mulieres id confi ciunt, absinthij cimas in oleũ bene lotum ponẽdo, & in Sole per dies multos dimittẽdo, SE. Fortè per quadraginta. BR. Determinato dierũ numero carent: sed per totã æstatem, vel per magnam partem insolari permittũt. SE. Exprimúntne? BR. Non exprimũt, sed absinthij cimas in oleo semper derelinquũt. at alij oleum de absinthio valde cõpositum faciunt, ita nimirum componunt,

℞. Vini cretici ℔ j.
Succi absinthij ℥ vj.
Misce & bullant ad consumptionem vini, posteà

℞. Olei bene loti ℔ ij.
Succi prædicti ℥ vj. Menthæ
Hyssopi Pulegij Origani
Singulorum ℥ iij.

Galangæ	Cinnamomi
Garyophyllorum	Mastiches
Nucis moschatæ	Gingiberis

Singulorum ℥ j.

Misce, & per quindecim dies Soli exponatur, postea percoletur & vsui reseruetur. SE. Nunquàm audiui hoc oleum ita confici. BR. Deinceps hoc dicere minimè poteris, in frigidis ventriculi affectibus mirificè conducit, & in flatu qui in ventriculo cõtineatur. At alia prosequaris.

SENEX.

40 Oleum de lumbricis succedit. BRAS. Nullum est oleum, cui minus fidam isto. at quomodo illud conficis? SEN. Hoc modo.

℞. Lumbricorum terrestrium ℔ ß.

Olei oliuarum ℔ ij. Vini ℥ ij.

Omnia simul bulliant, & oleum fiat, vt decet. BRAS. Ad infrigidatos neruos conuenire fertur, & illos roborare, doloribus iunctu rarum vtile esse. SE. In hoc dubito, quòd ad infrigidatos neruos valere dicitur. BRAS. Et ego tecum sum. nam lumbricos calidos nõ esse plenissimè cõstat. alij verò sunt, qui ita conficiunt, tantam lumbricorum quantitatem accipiunt, quanta ipsis placuerit, posteà nigro vino potẽti optimè lauãt, deinde in ollã imponũt, eodémq; vino illam implent & ebullire faciunt, quoad ex omnibus lumb

lumbricis vna fiat maſſa,& lũbrici amplius non appareant,poſteà tantum olei liliorum alborũ indatur,quanta eſt lumbricorũ quantitas,& iterum probè bulliãt, quoad corpus vnum affectum ſit,vel olei liliorum alborũ loco,coſtinum oleum ſumatur. nonnulli linteo maſſam illã percolant, & ad vſus ſeruãt, alij non percolant,ſed vt commiſtum eſt,ſinunt,aliqui oleum ſub terram ponunt cum lumbricis quouſque in vnam maſſam,vnúmque corpus omnia reddita ſint. SE. Quid cenſes tu faciundum? BRAS. Ego non multum fido in lumbricis, & ex cõſequenti neque in lumbricorum oleo , idcirco vnumquenque ſino,vt id agat,quod illi magis placet. Tu reliqua oleorum genera proſequaris.

SENEX.

41 Oleũ de Caſtoreo in mediũ accedit. BR. Quomodo illud conficis? SE. Hoc modo,

℞. Caſtorei Styracis calamitæ
Galbani Euphorbij
Caſsiæ ligneæ Croci
Opopanacis Carpobalſami
Spicæ nardi Coſti
Singulorum ℥ ij.
Cyperi Schœni Piperis longi
Bracteos, ideſt,ſabinæ
Pyretri Piperis nigri
Singulorum ℥ ij.ß.

Olei

Olei oliuarum ℔ iij.
Vini albi boni ℔ ij.
Omnia ſimul bulliant ad vini conſumptionem, poſteà exprimantur, & reſeruetur ad vſus. BR. Mihi non videtur, quòd potiùs ſit de caſtoreo, quàm de euphorbio, aut de alio ex ſimplicibus, quæ ingrediuntur. SE. Id nomen eſt illi inditum, & omnibus neruorum ægritudinibus confert, & tremori ac tetano, & neruorum doloribus, ac iuncturarum. BR. Adde epilepſiæ conferre, atque apoplexiæ, at non omnes pharmacopolæ ita parant, vt tu retuliſti. SE. Quomodo efficiunt alij? BR. Simpliciùs conficiunt. SE. Et quomodo? BR. Ita conficiunt.
℞. Caſtorei ℥ j. Olei ℔ ß.
Miſce, & decoquantur ad conſumptionẽ tertiæ partis, oleúmque cum caſtorei puluere reſeruetur, hoc eſt ſimplex oleũ. SE. Imò ſimpliciſsimum. BR. Simpliciſsimum non dico, quia ego ignis vi, ac glaciei ex ſolo caſtoreo ſimpliciſsimum extrudo, ſi caſtoreum recẽs ſit, facilius, & copioſius extruditur: ſi antiquum, extruditur quidem. at non in tanta copia. pharmacopolam noui, qui caſtoreum eliquabat, vt ſuis pinguedo eliquatur, poſteà coquebat, ac ſeruabat, hócque pingue loco olei de caſtoreo præbebat. SE. Ad prædictos affectus cõuenire arbitror. BR. Optimè
conu

onuenit,& est mera castorei substãtia, alij per vocatas bocias hoc oleum educũt, quod haud difficile est. Verùm alia cõtemplemur.

SENEX.

42 Oleum de sulphure locum hunc in ordine occupat. BR. Ipsius præparationem referto. SE. En refero.

℞. Sulphuris citrini Terebinthinæ
Singulorum ℥ iij.
Vini boni ℥ ij. Olei rosacei ℔ j.

Ad vini consumptionẽ lento igne bulliant, quod relinquitur, est oleũ de sulphure, oleũ est ex solo sulphure vi ignis & glaciei mirificè extruditur. Sed optimũ esset, si quis sulphuris resudationẽ haberet, quæ in locis sulphureis ex mõtibus tãquã flos exudat, imò flos sulphuris appellari potest, & debet, nam vti ros, vel sudor saxa exit. Cũ Illustrissimũ Ducẽ nostrũ. 1535. Neapoli ad Carolũ Imperatorẽ cõcomitatus essem, Baias inuisi, & puteolana loca, vbi inter montes pulcherrima adest cõuallis, in cuius medio feruẽtissima ebullit aqua, & in angulo alia adest ebulliẽs fouea, huius cõuallis solùm cyaneũ visitur, mõtibus vndiq; cingitur, aderãt pueruli quidã, quos vidi mõtes digitis tãgere, digitósq; in os imponere, & lingere, quid facerẽt interrogaui, respõdêre, quòd sulphur edebãt, & ꝙ dulcissimũ erat, cœpi tũc florẽ illũ gustare, qui à

qui à lapidibus vti ros desudabat,& dulcissimũ esse reperi,eo mane nihil aliud in prãdio edere volui,qui panem & florẽ illum sulphuris dulcissimũ,hoc illud est,ex quo perfectissimũ cõficeretur oleum.SE.Nónne & ex apyro sulphure,id est,ignẽ non experto exquisitum oleum conficeretur?BR.In hoc casu sulphur melius est,quod ignẽ expertum sit.nam depuratum est,& à lapidibus ac terra defecatum.at quicquid sit,optimũ esse ex flore sulphuris oleum,ex sulphure ignem experto melius,ex sulphure ignem non experto bonum,inter conficiendi verò modos,ille quo ex glacie & igne oleum extruditur, optimus est.Iam verò reliqua prosequamur.

SENEX.

43 Inter olea,quæ in officinis seruamus, vltimã sedẽ habet oleum de momordica.BR. Momordicã Ferrariẽse vulgus cochiã vocat. miror verò antiquos,aut neglexisse , aut ignorasse hãc tã pulchrã herbã,quæ topiario opere ordinari potest,& res diuersas inducere valet,tótq; habet,insignes viriũ dotes.SE. Antiqui igitur de momordica locuti nõ sũt? BR.Nec illã,vel à lõgè salutarũt:aut oculis (ꝙ legatur)cõspexerunt.sed quomodo oleũ istud cõficis? SE.Descriptio quam habeo , & qua semper vsus sum,hæc est.Recipe herbę momordicæ quãtum tibi placuerit,& in vitr eum

treum vas ponatur, in quo oleum adsit oliua rũ optimũ, antiquũ, beneq; obturetur, & sub terrã defodiatur, & arena bene tegatur, itáq; per integrũ annũ permaneat, & si per duos maneret annos, melius esset. nã balsamo æquiparari posset. BR. Ad aliqua fortè particularia efficacius esset, quàm balsamũ, sed aliæ sunt in opobalsamo vires, quàm in hoc oleo, in antiqua mea domo in cella vinaria phialã hoc oleo plenam inueni, & aderat chirographũ ex pergameno, phialæ collo suspẽsum, quod legẽs, oleũ hoc esse noui, & quòd essent triginta anni, quòd ibi erat defossum, adeò spissum effectũ erat, vt pinguedo videretur & album. SE. Ad quos cõuenit affectus? BR. Ferunt podagræ cõuenire, & totius corporis doloribus, & mãmillarum, si loca in quibus dolores sunt, inungãtur. nõnulli volunt vterum esse eo inungendum, & herbam in puluerem redactam bibendam, posteà cum muliere coeundum, si nondum fuerit fœta concipiet, idcirco ad conceptionem plurimum valere fatentur, ad hæmorrhoidarum dolores experientia reperi esse præcipuum, imò omnia alia excedere præsidia, cùm phialam illam inueni, quæ sub terra tandiu permanserat, cœpi nonnullis præbere hæmorrhoidibus affectis, qui statim à dolore releuati sunt. at tot deinceps huius olei portionem

petier

petierunt, vt breui totum ſit phialæ conſumptum oleum. SE. Portionem aliquam pro te, & tuis filiis ſeruare debebas, ſi quãdoque in hæmorrhoidarum dolores inciderent. BR. Nunquam negare poſſem præſidium, quod haberem alicui affecto, ſed vt ſemper feci, deinceps ſemper efficere ſtatui, omnia mea eſſe omnibus probis viris communia, & præſertim preſidia egregia, ac generoſa. SE. Nónne poteſt, & ex calycibus oleum hoc confici? BR. Nihil impedit, imò ex folliculis potiùs probo, quàm ex foliis, quia pinguiores ſunt, & plantæ vires magis ſeruare poſſunt, ſi ego pararem folliculos & folia vnà commiſcerem. SE. Ita deinceps ſemper agam. BRASSA. Optimè extruditur vi ignis, & glaciei eo modo, quo ex aliis rebus oleũ extrudere ſoleo, & perfectiſsimum eſt. Reliqua nũc proſequaris olea. SE. Cùm hoc vltimam ſedẽ habeat, nulla etiam illa in meo pharmacopolio ſeruo oleorum genera. BR. De oleis igitur finitum erit? SE. Finitum quidem, quò ad hoc examen, non tamen finitum, quo ad cõfectionem. BR. Scito te ſingulis annis noua olea in omni ferè genere conficere. At interim vale, aliàs vnà conueniemus, & reliqua omnia tui pharmacopoli compoſita ſub examen ducemus. SE. Id quàm citius fieri poterit, expediatur.

TABVLA.

Ac si hic pituitosus sit, qui in eiuscemodi
pilorũ defluuium inciderit, vena secãda nõ
est, sicuti neq; in bilioso, nisi plethora cor-
reptus esset. Verũ hoc modo purgãdus est.
℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi byzantini Oxy.simp.
Singulorum ℥ j. Misce.
X 5 Post

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium decoctionum, quarum vsus est apud Ferrarienses pharmacopolas.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRASSA. Dic mi Senex, quas seruatis vos seplasiarij in vestris pharmacopolis decoctiones? SEN. Nullas prorsus seruamus decoctiones. at illas tunc paramus, cùm à medicis indicuntur, vt sunt fructuum decoctio, tamarindorum decoctio, ex aperientibus radicibus decoctio, ex frigidis seminibus decoctio, ex vrinam prouocantibus decoctio. plerunque etiam decocta indicuntur pro abluendis nostri corporis membris, vt pro abluendo capite, pro extremitatibus abluendis, & pro fomentis aliqua in parte exercendis. nam ad fomenta ipsa & herbæ, & alia simplicia in dulci aqua, vel vino vel thermarum

aqua decoquantur, & spongiis fomenta adhibentur, fiunt & decoctiones ad balnea & stillicidia ab alto supra caput, vel aliud membrum destillanda. BR. Nónne fiunt & decoctiones ad syrupos liquefaciendos, & potabiles reddendos? SEN. Fiunt & ad multa etiam alia peragenda, quæ pharmacopolis à medicis, quando opus est indicuntur. Dic verò, potéstne definiri decoctio seu decoctum? BR. Potest eo modo, quo huius generis res definiuntur, quæ à fine vt plurimùm definiri solent, cùm sint vti medicorum instrumenta ad nonnihil ad finem medicæ artis spectandis assequẽdum. Dici igitur potest decoctionem siue decoctum esse, aliquorum simplicium virium in aliquem liquorem ebulliendo receptionem. SEN. Quæ simplicia sunt illa, quæ decoqui possunt ac debent? BRAS. Omnia simplicia decoqui posse nihil impedit, tamen hæc potissimùm decoquenda veniunt, herbæ, radices, aromata, flores, ligna, cortices, semina, surculi, succi, lanæ, liquores, resinæ, pices, gummi genera, metalla rarò decoquuntur, tamen nonnunquam decoctiones ingredi nihil impedit, sicuti & terrea omnia decoquuntur quandoque, & pinguedines ad vsum medicum, & animalium partes, & ipsa integra animalia. SENEX. Quomodo integra animalia? BRASSAVO.

Nónne

Nónne oleum vulpinum ex viua vulpe confici nonnunquam vidisti? SE. Vidi equidem. BR. Vt autem vno verbo te expediam, illa verè & propriè decoctionem recipere possunt, quæ coquuntur, & alterata in substantia coctionem recipiunt, reliqua quæ coctionem non admittunt, neque in coquendo in substantia alterantur, propriè decoqui non possunt, sed in ipsis per similitudinem vocabulo decoctio vtimur. nam ferrum quandoque ebulliri iubemus, & coqui dicimus, cùm tamen verè coqui non possit, neque in substantia alterari. At hoc coqui id est, quod dicebamus, vim suam in liquorem aliquem in quem ebullierit immittere. SEN. Quínam liquor ad decocta sumendus est? BR. Vt medici intentio exigit, ad aliquem assequendũ finem: quandoque enim in fontis aqua fieri debet, quandoque in aqua fluminis, quandoque in aqua pluuiali, quandoque in vino, quandoque in aliqua aqua ex his, quæ igne eliquatæ sunt, quandoque in thermarum aquis, quandoque in vrina, quandoque in aqua ardente, & ita de aliis sicuti in lacte, in sero, in aceto, in hepsemate, imò & in butyro nonnunquam decoctio fit. SE. Hoc mirũ videtur, quomodo in butyro aliqua coquantur? BR. Imò mirũ non videatur, quoniã petroselini folia, & apij in butyro quãdoq; co-

tur. Ad vrinam prouocandam, ac dolores sedandos. SE. Nónne aliqua plus coquuntur, àliqua minus? BR. Cur hoc petis? SE. Vt discere possim, quænam diutius coqui debẽt, & quæ breuius. BR. Hæc in præsentiarũ à te discenda sunt, cùm per sexaginta iam transactos annos hãc artẽ exercueris? SE. Noui equidem, quæ maiorẽ ferãt, & quę minorẽ decoctionú ex his, quę in pharmacopolis seruamus. At abs te generales quasdã regulas scire percupio, quibus de omnibus simplicibus iudiciũ ferre possim. BRA. Mihi prorsus mirũ videbatur, tũ in præsentarũ hęc discere velle, quę infinities exercuisti, verũ vt tibi morũ gerã de his nonnihil agemus, quæ breuiorũ expetũt, & quę longiorũ decoctionũ, & vires nõ amittunt. Nam aliqua sunt, quæ breui tempore excocta effectum quẽpiam faciunt, diuinè verò excocta oppositum efficiũt prorsus. SEN. Hoc impossibile videtur. BRASSA. Imò verissimum est, en Galenus de brassica inquit quòd modicè excocta, ventrem subducit. diutius verò percocta, adstringit. Quod & Aristo. in problematibus diu ante Galeni ortũ testatus est, idémq; de lente censet, quòd in prima coctura subducit. in secunda verò, vt in diutina ebullitione adstringit. SEN. Hæc nunquam credidissem nisi à summis viris

tam

tã affectatè prodita essent. BR. Neq; vlli ex authoribus in his credẽdũ voluerim, sed ex perientia hoc cõprobãdum est. SE. De his in præsentiarum agamus, quæ percoqui debẽt ac solẽt, & quę magnã, quéque paruã expe- tũt coctionẽ, cõtẽplemur. BRAS. Totum hoc negotium breuibus ad regulas quasqã referam, quas si lubebit, memoriæ mãdare poteris. SEN. Illas apertis auribus expecto. BR. Dicisne hoc, ac si quandoq; clausas au res habeas? SE. Et si aures patulę sint, tamẽ tũc clausę dicũtur, cũ mẽs ipsa his nõ adhi- betur, quæ ab aliquo referũtur. nũc verò vt hęc addiscã totus aures euadã, & Midã in hoc mẽbro superare cõtẽdũ. BR. Omnia in regulas quasdã digerã quarũ prima erit ista.

Omnes flores facilis sunt coctionis, neq; multam ferre possunt decoctionẽ, sed ali- quos nullũ, alios modicũ ferre experientia constat. SEN. Non me latet aliquos flores modicũ, alios nullam ferre decoctionem. BR. Violæ, rosę, boraginis flores, buglossi, serpilli, mẽthæ, saluiæ, amaraci, hyssopi, ac similium herbarum nullam prorsus ferunt decoctionem, idcirco vel imponendi cum vltima ebullitio iam facta est, vel cum re- liqua, quæ decoquũtur ab igne sunt remo- ta. SEN. Ob quid harum herbarum flores

tam modicam ferre possunt decoctionem? BR. Causa est substantiæ tenuitas, qua insigniti sunt, ob quã si per aliquod tẽporis spatium ebullierint, eorũ vis resoluetur ac euanesceret, hoc nimirum proprium est simplicium, quę tenui substantia, tenuibúsq; partibus prædita sunt. SE. De liliorum igitur floribus, qui crassam habent substantiam decoctionem perpeti dici poterit. BR. Patiuntur inquam, sed modicum, quoniã & ipsi tenelli sunt. & in superficie vires habent, à Galeno notatur florẽ hunc mistã habere tẽperaturã, partim ex tenui, partim ex terrena essentia, hinc fit, vt sit amarus si gustu percipiatur partim est ex aquea essencia, sed hac tẽperata, vnde quia terrenus essentia, propterea decoctionem aliquam ferre potest. at quia tenuis, idcirco id modicè feret. SE. De punicorum floribus quid dicendum videtur? BR. Quid intelligis per punicorũ flores? SE. Balaustium. BR. At balaustiũ flos nõ est, si verò per punicorũ flores foliola illa rubra intelligas, quæ à balaustio pullulãt, dicimus foliola ista nullam ferre decoctionẽ, sicuti de aliis dictum est tenellis floribus. balaustiũ verò maiorem fert decoctionem, ac ebullitionẽ. SE. De lauri autẽ floribus quid sentis? BR. Quod aliquam ferunt, sed modicam decoctionem, quoniã & vires habẽt ad profun

dam

dā florū partē permeātes. SE. Multi arborū flores extant, qui prædura substantia insignit sunt, quid de illis sentire oportet? BR. Quòd decoctionem quampiam ferre possunt, & perforatæ flores quam ascyron vocāt, & sclareæ, quæ herba Sancti Ioannis dicitur, modicā quidem ferre possunt decoctionē, tamen aliquam prorsus ferunt. SE. Herbarum folia súntne diu coquenda? BR. Nonnulla sunt, quę decoctionē minimè ferunt, aliqua quæ modicā, alia quæ ampliorem. SE. Hæc per regulas noscere optarem. BR. En hæc tibi sit obseruenda regula.

Herbæ quarū folia in superficie vires habent, decoctionē paucā ferre possunt. Quæ verò in ꝓfundo viribus insignita sunt, maiorē expetūt decoctionē. SE. Qua arte percipiā herbarū vires esse in superficie, & non in profundo? BR. Hic vnus est cognoscendi modus, cùm herbam quampiam manibus tractaueris, si post modicam tractationem odorem proprium amiserit, vim in superficie habere indiciū est. si verò manibus herbam tractaueris, & quantò magis illam tractas, tantò vehemētius odorē proprium spirat hæc herba, vel hæc folia (nam de foliis verba facimus) suas habent in profundo vires. SEN. De hac regula in re nota exemplum expecto. BRA. En, si ocymi folia mo-

dice tractes, odorē prorsus amittūt, & si vio-
las per manus modice duces, odorē breuis-
simè amittūt, & nescio quid herbacei redo-
lent. si quis verò lauri folia pertractauerit,
quantò magis pertractantur, tantò magis
odorem proprium spirant, idem de citri fo
liis iudicium est, & de vocatæ spicæ foliis.
SE. Hinc igitur inferēdum est, & ozymum,
& violas suas habere in superficie vires: spi-
cam verò laurū, & citri folia in profundo.
BR. Ita profectò est, sed aliā regulā audito.

Folia, quæ prædura sunt, profundiorem vim magis habent, quamuis & aliqua prædura in superficie habeant, sed hoc rarius cōtingit, & in paucioribus fortè quàm enumerari possit. SEN. Ad reliqua iam progrediaris. BRAS. En progredior.

Radices, ligna, fructus, ac semina, diutinā ferre possunt decoctionē, regula tamen vniuersalis nō est, quoniā in his fallit, quę in superficie vires habent. SE. Cortices etiā diutinam debent ferre posse decoctionē. BR. Et cortices, & lapides, & mineralia prædura sunt, imò durissima coctu, & cum his animalium carnes numerari possunt. SEN. Tamen inter carnes aliquæ citiùs, aliquæ tardiùs decoquūtur, verū quid de carnibus pertractare opus est? BR. Maximè quoniā ex verucis carne fit decoctio pro clysteriis

in

in dysenteria, & pro abluẽdo capite melan cholicis, & iura fiunt ex caponibus, phasianis, perdicibus medicamẽta. multáq; medicamẽta in carniũ iure insumuntur, & ad impinguãdũ (quod est medici opus) carnibus indigemus, & carniũ iuribus, ac decoctis, & testudinis carnis decoctio, & cohlearũ hecticis tradũtur, imò & ex albo Galeni iure pisciculi decoquũtur, & ægrotantibus edẽdi præbentur, diu etiã ebulliri debent. quæ dẽsa sunt crassa & glutinosa, & quę vires habẽt adstringentes, insuper quæ integra coquũtur, plus ebulliri debent, quàm quæ cõcisa & in minutas partes distincta, & adhuc minùs ebullire oportet, quæ in tenuissimũ puluerem redacta sunt, pingua longiori indigẽt decoctione, & vehementer coquẽda sunt coria. SE. Idcirco taurinum corium valde ebulliẽdum est, quando eo vti voluerimus, ad vulnera, vel vlcera abluenda. BR. Ostreacea diu ebullire oportet, & omnia quæ callosam carnẽ habẽt, & quę prædurã, & quæ asperã. SE. Cãnarũ radicibus magna decoctio necessaria est. BRAS. Ita constat, cùm illis vtimur ad capillorũ, quod ex gallico affectu cõtractum est defluuiũ, & illas in lixiuio ebulliri facimus, tamen non sunt extremè decoquenda, & aliis etiam prestò sunt, quibus ob alias pili decidunt causas.

SEN. Odorata decoctionē minus ferre videtur, quàm non odorata. BR. Hoc in multis verũ est, quæ in superficie odorē habēt, sed illa, quæ in profundo habent decoctionem aliquā ferre possunt, fœtida diutius ebulli-re oportet (modò non exigatur in alicuius curatione fœtor) vt fœtor ipse abeat. SE. In quibus affectibus conuenit fœtor? in nullo cōuenire arbitrabar. BR. Imò in multis conuenit, & presartim in vteri affectibus, ac pręfocationibus. SE. Reliqua iã ꝓsequaris. BR.

Omnia simplicia, quæ tenuiũ sunt partium, pauca indigent decoctione, quæ verò crassarum, pluri ac longiori. SEN. Est ne hæc regula, quæ nunquam fallere possit? BRASSA. Imò suas habet & hæc regula exceptiones, quoniam in his opus est vires non esse in superficie. nam cùm in superficie sunt, modicam decoctionem ferre constat. SEN. Mihi summopere placeret, vt negotium istud ad breuissimas quasdam regulas deduceres. BRA. Hoc quàm lubenter efficiam, hæc sit vna regula, & breuis.

Simplicia quæ vires habent maximè resolubiles, modicam decoctionem ferre possunt. SEN. Ob quas causas simplicium vires facilè resoluuntur? BRAS. Ob tres. SEN. Illas, ni piget, referto. BRAS. En,

Prima causa est, quia in eiuscemodi

simplicis

ſimplicis vis imbecilla eſt, ac pauca, & facilè reſolubilis.

Secũda cauſa eſt, quia eiuſcemodi ſimplex, vim illã qua inſignitur in ſupreficie habet, idcirco facilè ab ebullitione reſoluitur.

Tertia cauſa eſt, quia ſimplex medicamentum, raram habet ſubſtantiam, vt eius vis facilè exire poſsit, tunc nimirum breui coquendum eſt, ne vis illa in raris contenta partibus exhalet.

SEN. Hæc videtur Meſue ſententia. BR. Et eſt, quem putas fuiſſe Meſuen in medicis negotiis? SEN. Virum probum. BRAS. Et diligentuſsimum, ſi quis alter vnquàm diligentia vſus eſt in rebus medicis. SEN. Ab hoc authore ſcriptum eſt, ſemina maiora frigida decoctionem minimè ferre, ego ſæpius hoc conſideraui: & mihi ſemper viſum eſt, aliquam poſſe ferre decoctionem eiuſmodi ſemina. BRASSA. Imò mediocrem ferre poterunt, quia raram non habent ſubſtantiam peponum ſemina & cucurbitarum, ac aliorum communiũ maiorũ ſemina, neq; vires ſuas in ſuperficie habent, ſed in profũdũ vſq; penetrant, neque eorum vires adeò tenues ſunt, vt in decoctione euaneſcant, propterea concedẽdum eſt ſemina maiora frigida, decoctionẽ ſi non mediocrem, ſaltem aliquam ferre

poſſe

posse De adiũto verò, violis, ac floribus verũ prorsus est, quod decoctionẽ minimè ferunt: cùm, quia vires habent in superficie sitas, tũ quia modicæ sunt: tum quia rarã habẽt substantiam, si violas vel pauxillũ manibus tractabis odorem amittunt, & herbaceum quid redolent. audito verò & aliam regulam.

Vnumquodq; densæ substantiæ simplex medicamentum, modò imbecillas vires nõ habeat, & in superficie, magnam decoctionem ferre potest.

Medicamenta, quæ vires in profundo habent, modò non sint modicæ, nec raræ texturæ sint ipsa, diutinam decoctionem ferre possunt. Simplicia omnia, quorum vis difficulter resoluitur, diutinam ac amplam ferunt decoctionem, modò eorum vis non sit adeò modica vt facilè resoluatur. SE. Iam in genere nosco, quæ simplicia decoctionem minimè ferunt, & quæ maximè ferunt. BR. Si hæc habes inter ipsa extrema cognoscis. opus autem est, vt mente concipias aliqua esse inter hæc duo extrema, media, quæ mediocrem ferunt decoctionem, cùm aliqua sint, quæ neq; medicam, neq; amplam ferãt decoctionem. SEN. Maximum debet esse inter eiuscemodi extrema spatium. BR. Magnã habent ipsa extrema latitudinem, & maximum inter ipsa spatium, si ab his discedamus,

mus, quæ nullam vel modicam decoctionem expetunt, & ad illa progrediamur, quæ amplissimam ferunt & maximã decoctionẽ. SE. Optarem summopere, vt hæc singulatim referres, & quæ in extremis sunt, & quæ in medio. BR. Singulatim? quid putares me facturum si hæc singulatim essem allaturus? opus esset, vt de vnoquoq; simplici medicamento verba facerem, & omnia in medium afferrem, & ex tenui ac exili libello immensum volumen pararem. At non sum hæc omnia in præsentiarum tractaturus. SE. Id saltẽ edoceto cur simplicis decoquantur medicamẽta. BR. Multę sunt huius, quam petis rei causæ. Vna est vt medicamenti vis in aliquẽ liquorem quo bibi possit transeundo accõmodetur, siue eo possint aliqua corporis membra ablui, siue quia medicamentum aliquod nimis acre sit, vt acredinem deponat, siue vt in ipso vis aliqua, seu venenosa, seu humanæ vitæ aduersa corigatur: siue vt emollescat, & alijs rebus faciliùs commisceri possit. Decoctiones verò plerunque cum oppositis fiunt, vt quæpiam venenosa vis ab aliquo simplici medicamento demeretur, ebullitur nonnunquam vt masticari facilè possit, nonnullos vidi, qui pyrethrum ebulliri faciebant, vt maximam, quam habet acredinem deponeret, & faciliùs masticari posset. SEN.

In

In decoquendo vires amisisse debuit. BR. Si nõ penitus saltem maiorẽ amiserat partem, gustaui tunc modicum acredinis erat illi derelictum. at saliuã minimè excitabat, vt sui moris est, & nomẽ habet herba saliuaris, ast modicum quid acredinis adhuc seruauerat, imò & pro cibis multa coquuntur, quæ aliôqui cruda minimè esitarentur, vt de Ari radice Galenus scripsit, & succi, quos in pharmacopolis seruatis, nisi coquerentur diu, seruari nõ possent, & pinguedines à vobis coquuntur, vt diutius seruẽtur, & ne rancidæ euadant. SEN. Imò & syrupi sunt decocti, & multa alia in nostris pharmacopolis. BR. Veruntamẽ multę sunt herbarum decoctiones, quæ à medico pro ægrotis indicuntur. SEN. Multæ quidem sunt, sed nullæ seruãtur. tũc verò fiunt, cùm medicus illas indicit. BR. Imò multæ mulieribus, & ægroto assistentibus dicuntur, inscio pharmacopola, vt sunt clysmatum decoctiones, quas Ferrarienses mulieres seruant, cùm quempiam habent ægrotum qui minimè excernat, & illas conficiunt. SEN. Et nos pharmacopolæ multas cõficimus pro clysmatibus decoctiones. BR. Tamen nõ seruetis. SE. Seruamus, cùm quispiam ægrotus clysmata sępe recepturus sit. BR. At Ferrarienses mulieres decoctiones seruant, quæ communes vocantur. SEN. Ex

quibus

quibus cōficiunt? BRAS S. Ex maluis & violis, vel ex maluis, & violis ac hordeo, vel ex maluis, violis mercuriali, ac hordeo, quandoque betam addunt, quandoque brassicarum folia, quandoque furfur simul ebuliūnt, sed hic non est de his tractandi locus, sat fuit decoctiones indicasse, quæ à mulieribus fiunt, & quas non conficiunt pharmacopolæ, neque seruant. SEN. Alia prosequaris. BRASSA. Fiunt & aliæ decoctiones ad diuersas intentiones à mulieribus, quas pharmacopolæ nō faciunt, vt illæ sunt quæ in phrenitide ad cōciliādum somnum adhibentur, & ad vigilias inducendas, in cathoco. SENEX. Ex quibus conficiuntur? BRASSA. In phrenitide ex persicorum foliis lactucæ, portulacæ, nympheæ floribus, rosarum, vitium foliis ac salicum, & hoc decocto per multos dies vtuntur in lethargo. fiunt ex chamæmeli floribus, meliloto, stœcade, baccara, capillis Veneris, hyssopo, & multa insuper decocta à medicis mulieribus indicuntur, quæ à pharmacopolis non fiunt, neque ipsis indicuntur. SENEX. Nos fructuum decoctionem paramus, & alias multas ex herbis, pro syrupis aquarum vice liquefaciendis. BRAS. Hoc non me latet, & plerunque aquarum loco cuiuspiam herbæ decoctum fieri iubeo, cum frigida aqua vti voluerim, nam aquæ illæ, quæ vi i-

gas eliquantur: si herba sit frigida ipsius frigiditatem minimè seruant. idcirco iubeo, vt ex eisdem herbis quibus indigemus decoctum efficiatur, ex quo syrupum liquidum fieri moneo, vt facile bibi possit. SENEX. Alias audiui te de aquis vi ignis eliquatis verba facientem, & illas haud magnopere probantem. BRAS. Imò aliquas probo huius generis aquas calidas videlicet. alias non probo videlicet frigidas. at hic locus nõ est de aquis vi ignis eliquatis pertractandi, cùm de ipsis (vt nosti) seorsum egerimus, imò tu ipse videris in ea parte dux facti. SENEX. Iam memoria habeo. at diu est quòd pertractatæ sunt, idcirco non mirum si nunc in promptu non sint, senio præsertim obliuionem inducente, sed ad rem ipsam de qua agere cœpimus, redeamus. BRAS. In simplicibus præterea contemplandum est, quæ terreæ sint substantiæ, quæ aereæ, & quæ aqueæ, & in his perpendenda sunt illa in quibus terrea substantia attenuata est, & in quibus aquea, atque aerea. nam maiorem ferrent decoctionẽ, quæ terrea substantia prædita sunt, & non attenuata, minorem quæ aqueam, minimam quæ aeream. de his verò in suis de simplicium medicamentorum libris Galenus plenè egit. SEN. Neque istud prætermittẽdum erat, verũ in nostris phar-

mac

macopolis nullà decocta seruantur, sed tunc à nobis fiunt, cùm medici pro eorum ægrotis curandis illis indigent. BRAS. Neque immerito, quoniam hæc herbarum decocta pro faciendis fomentis: siue lotionibus, siue pro catharcticis dissoluendis medicamentis, si per triduum seruentur, putrescere solent, vt est fructuum decoctio, ac similes aliæ, quæ breui corrumpuntur, propterea non seruantur, & vt sunt clysmatum decoctiones, quæ per octo tantum dies plus minus perdurare solent, posteà & ipsæ corrumpuntur. SEN. Vnum est decoctum nuper inuentum: quod adeò diuerso modo fieri video, vt ipsi diuersi sunt facie pharmacopolæ. BR. Quódnam istud est? SEN. Indici ligni decoctum, obsecro te vt verum decoquendi modum mihi aperias. BR. De eo in morbi gallici curatione egimus, imò multi sunt decoquendi modi. SEN. Et hos abs te scire ardenter exopto. BRAS. In gallici morbi curatione scripti sunt, tu locum illum legere poteris in nostris supra secundum Epidemiorum Hipp. librum Commentariis. SEN. Optarem vt à te nunc repeterentur. BRAS. Vis ergo vt gallici morbi curationem repetam? SEN. Quid poterit mihi gratius cõtingere, imo supplex vt hoc agas oro, obsecro, ac flagito. BR. Curationem igitur ab initio repetã, illã audito.

DE MORBI, GALLICI VOCATI, CVRATIONE.

NOn pauca occurrũt considerãda, priusquam ad morbi gallici curationem accedamus, quæ erunt veluti prælùdia ad affectum probè intelligendum, probéque curandum. Primò autem nominis ratio consideranda venit: ab Italis gallicus affectus vocatur, à Gallis autem morbus Neapolitanus, gallicus morbus à nostris vocatus est, quia tunc visus est in Italia à Gallis deportatus, cùm Carolus huius nominis octauus Francorum Rex maximo cũ exercitu Neapolim obsedit, & anno 1485. magna cum gloria cepit, tunc noua hæc lues Italiam vexare cœpit, primóque Neapolitanos, ac Gallos inuasit, vnde Gallis gallicum affectum Itali nominarunt Galli verò a loco in quo primò visus est, Neapolitanum potiùs nuncupandum censuerunt. Vel dicamus gallicũ fuisse nuncupatum, quia eodem tempore Italia, & Gallis, & hac lue fuit infestata; rei verò summa est, luem hanc tunc cœpisse, cùm Galli Italiam infestarunt, & Carolus octauus Frãcorum Rex Neapolim sub ditionem posuit hæc est nominis ratio, & nullã alia, quanquã & nonnulli indicum morbũ voluerint appellatũ, quia morbus est indicis peculiaris.

Nicolaus Leonicenus in libello, quem de morb-

morbo gallico edidit, morbum gallicũ hoc modo definire, vel potiùs describere tẽtauit pustulæ sunt ab obscœnis partibus incipientes, mox totum corpus, atq; ipsam præcipuè faciem occupantes, præter fœditatẽ, magnũ insuper cruciatum plerunque afferẽtes, quæ descriptio (ne præceptori repugnare videar) Leoniceni tẽpore huic morbo conueniebar. nam cùm hic morbus vexare cœpit, statim de illo scripsit Leonicenus, idcirco modi illi affectus ac symptomatũ nondum erant perfectè noti, sub quibus oriebatur, neque quot modis, & per quot vias homines aggredi posset, planum erat, propterea vnamquanq; huius descriptionis particulã desideremus, & post Leoniceni tempora multum euariasse ostendamus. Primò igitur dicit, pustulæ sunt à partibus obscœnis incipientes, mox totum corpus, atque ipsam præcipuè faciem occupantes, veruntamen affectus hic nonnunquam absque pustulis contingit (vt vnicuique planum esse potest) vel saltem, quæ totum corpus nedum faciem occupent, insuper nonnulli doloribus solis capiuntur, & nulla afficiuntur pustula, alij nullam etiã habent pustulam, tamen præduros tumores per totum corpus habẽt sparsos, & nonnunquam in capite tantùm sunt, neque à pudendis semper incipit, sed quandoque ab

ore, quandoque à mammis, quandoque ab ano, quandoque ab insensibilibus meatibus (licet hoc rarissimum sit) ab his nimirum omnibus partibus initium habet, vt superioribus anni affectum gallicum in tres simplices species destinxerimus.

In illam, in qua aderant solae pustulae, & crustae, & hoc genus gallicam scabiem vocare consueuimus.

Et in illam, in qua tantùm adsunt dolores & hanc dolores gallicos nuncupauimus.

Et in illam, in qua sunt tantùm praeduri tumores, & hanc tumores gallicos, vel duricies gallicas nominare consueuimus.

Hae sunt simplices huius affectus species, ex quibus tres compositae resultabant. Vna harum erat in qua simul pustulae adsunt, & dolores, quae scabies gallica cum doloribus nuncupanda erat, hic verò per pustulas vlcera etiam intelligere oportet, & crustas, tam latas, quàm arctas, & mediocres.

Alia species erat in qua pustulae complicabantur, simul, & duricies, vel tumores quae vocari poterat scabies gallica, cum praeduris tumoribus.

Tertia species erat cū doloribus, & praeduris tumoribus, quae vocari poterat, dolores gallici cum praeduris tumoribus.

Ad tres has species illa accedit, in qua tres

tres simplices species complicatæ sunt, videlicet dolores, præduri tumores, & quandoque molles, & pustulæ quæ vocati poterat, scabies gallica cũ tumoribus, ac doloribus.

At à viginti annis citrà, aliæ quædam species ortum habuêre quæ an ad declinantem morbum sequantur, an aliquo modo immutatum sit genus, ambigendum esset. quinq; verò sunt potissimùm modi, quos referre nõ pigebit.

Vnus est, qui vulgò pellarola vocatur, vel defluuiũ pilorũ, ab aliquibus alopecia, sed alterius generis ab ea de qua mentionem faciunt authores, qui modus homines ridiculos reddit, cùm capilli deciderint, barba, cilia, supercilia, & palpebrarum pili: nullus etenim est, qui hos videat ita depilatos, & non rideat, vt nonnunquam ob risum ploratum sequi viderim. nam quispiam expilatus ridẽtem vulnerauit, & obiit, ægrè ferens, vt ridẽdo illum derideret.

Alius est modus, qui vulgò dicitur dentarola, quoniam dentes patienti decidunt, & hic modus quandoque talis incipit, quandoque ad pilorum defluuium consequitur.

Tertius modus, est vnguium casus, qui plerunque ad defluuium pilorum sequitur, tamen & nonnunquã vngues ipsi decidunt, & nihil aliud mali patiuntur, quia natura

venenosam morbi gallici qualitatẽ ad has partes vti à centro remotissimas transmittit. veruntamen rarò contingere solet, quin ad pilorum defluuiũ sequatur vulgus, hunc modum vocat vngiarola.

Quartus modus est cæteris deterior & summè verendus, in quo homines oculos amittunt, & occhiarolã vulgò nuncupãt, modus hic quandoque incipiens fit, quandoque ad pilorum defluuium sequitur, quandoque ad dentium defluuium.

Quintus modus est gonorrhœa, nã gallicus affectus ex gonorrhœa incipit, & postea pilorum defluuium sequitur, quandoque incipit à gonorrhœa & in gonorrhœã finit, nã nihil aliud ad illã sequitur, quàm quod ipsa perseuerat, neq; facilè euinci potest, sed necessariũ est, si sedari debeat, generosis vti præsidiis, de quibus posteà verba faciemus.

Ante vigesimũ annũ hi nõ aderãt modi, qui cõplicari possunt, & nõnunquã cũ prædictis tribus simplicibus speciebus complicari possunt, mũltæque fient specierum cõplicationes, quas omnes in ordinẽ reddemus, primò simplicies enumerantes, posteà cõplicationes omnes, quæ fieri possunt annotãtes. A simplicibus igitur ita exordiamur.

Scabies gallicæ

Dolores gallici

Tum

Tumores gallici
Defluuium pilorum
Defluuium dentium
Vnguium casus
Oculorum amissio vel peruersio
Gonorrhœa
Hæc sunt simplices species ex quibus.18.oriuntur duplices videlicet.
Scabies gallica cum doloribus,
Scabies gallica cum tumoribus,
Scabies gallica cum defluuio pilorum,
Scabies gallica cum dentium casu,
Scabies gallica cum vnguium casu,
Scabies gallica cum oculorum amissione,
Scabies gallica cum gonorrhœa.
Dolores gallici cum tumoribus.
Dolores gallici cum defluuio pilorum,
Dolores gallici cum dentium casu,
Dolores gallici cum vnguium casu,
Dolores gallici cum amissione oculorum,
Dolores galici cum gonorrhœa,
Tumores gallici cum defluuio pilorum,
Tumores gallici cum dentium casu,
Tumores gallici cum vnguium casu,
Tumores gallici tum oculorum amissione,
Tumores gallici cum gonorrhœa,
Defluuium pillorum cum dentium casu,
Defluuium pilorum cum vnguium casu,
Defluuium pilorũ cum oculorũ amissione.

Defluuium pilorum cum gonorrhœa,
Dentium casus cum vnguium casu,
Dentium casus cum oculorum amissione,
Dentium casus cum gonorrhœa,
Vnguium casus cum oculorum amissione,
Vnguium casus cum gonorrhœa,
Oculorum amissio cum gonorrhœa,
Post duplices species quæ viginti octo sunt, triplices sequuntur species, quæ ex tribus simplicibus fiunt complicatis, & sunt numero quinquaginta sex, videlicet
Scabies gallica cũ doloribus & tumoribus,
Scabies gallica cum doloribus & defluuio pilorum,
Scabies gallica cum doloribus & dentium defluuio,
Scabies galli. cũ doloribus & vnguium casu.
Scabies gallica cum doloribus, & oculorum amissione.
Scabies gallica cũ doloribus & gonorrhœa,
Scabies gallica cum tumoribus & pilorum defluuio,
Scab. gall. cum tumoribus & casu dentium,
Scabies gallic. cũ tumoribus & vnguiũ casu,
Scabies gallica cum tumoribus & oculorũ amissione,
Scabies galli. cũ tumoribus & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, & casu dentium,

Scab

Scabies gallica, cum defluuio pilorum, & casu vnguium,
Scabies gallica cum defluuio pilorũ & oculorum amissione,
Scabies gallica cum defluuio pilorum & gonorrhœa,
Scabies gallica cum dentium casu & vnguiũ casu,
Scabies gallica cum dentium casu & oculorum amissione,
Scab. galli. cum dentiũ casu & gonorrhœa,
Scabies gallica cum vnguium casu, & oculorum amissione,
Scab gall. cum vnguiũ casu & gonorrhœa,
Scabies gallica cum oculorum amissione & gonorrhœa,
Dolores gallici cum tumoribus & pilorum defluuio,
Dolores gallici cum tumoribus & dentium defluuio,
Dolores gall. cũ tumoribus & vnguiũ casu,
Dolores gallici cum tumoribus & oculorũ amissione,
Dolores gall. cũ tumoribus & gonorrhœa,
Dolores galici cum defluuio pilorum, & dentium casu.
Dolores gallici cum defluuio pilorum & vnguium casu,
Dolores gallici cum defluuio pilorum & ocu-

oculorum amiſsione,
Dolores gallici cum defluuio pilorum & go norrhœa,
Dolores gallici cum defluuio dentium & caſu vnguium,
Dolores gallici cum defluuio dentium & oculorum amiſsione,
Dolores gallici cum defluuio dentium & gonorrhœa,
Dolores gallici cum vnguium caſu & oculorum amiſsione,
Dolores gallici cum vnguium caſu & gonorrhœa,
Dolores gallici cum oculorum amiſsione & gonorrhœa,
Tumores gallici cum caſu pilorum & caſu dentium,
Tumores gallici cum caſu pilorum & caſu vnguium,
Tumores gallici cum caſu pilorum & oculorum amiſsione,
Tumores gallici cum caſu pilotum & gonorrhœa,
Tumores gallici cum caſu dentium & caſu vnguium,
Tumores gallici cum caſu dentium & oculorum amiſsione.
Tumores gallici cum caſu dentium & gonorrhœa.

Tum

Tumores gallici cum casu vnguium & oculorum amissione.
Tumores gallici cum casu vnguium & gonorrhœa,
Tumores gallici cum oculorum amissione & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum casu dentium & casu vnguium,
Defluuium pilorum cum casu dentium & oculorum amissione.
Defluuium pilorum cum casu dentium & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum casu vnguium & oculorum amissione
Defluuium pilorum cum casu vnguium & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum oculorum amissione & gonorrhœa,
Casus dentium cum casu vnguium & oculorum amissione,
Casus dentium cum casu vnguium & gonorhœa,
Casus dentium cum oculorum amissione & gonorrhœa,
Vnguium casus cum oculorum amissione & gonorrhœa.
Post species triplices, quę quinquaginta sex sunt, species quadruplices numerare oportet, hoc est, quæ sunt ex quatuor passionum predi

prędictarum complicatione, & sunt numero sexagintaquatuor, videlicet,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & defluuio pilorum,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & dentium casu,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & vnguium casu,
Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & gonorhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, & casu dentium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum & casu vnguium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio dentium, & casu vnguium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio dentium, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cum doloribus galllicis, defluuio dentium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, casu vnguium, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, ca-

su vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, oculorum amissione, & gonorrhœa:
Scabies gallica, cū tumoribus gallicis defluuio pilorum, ac casu dentium,
Scabies gallica, cū tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu vnguium,
Scabies gallica, cū tumoribus gallicis defluuio pilorum, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cū tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, & casu vnguium,
Scabies gallica, cū tumoribus gallicis, defluuio dentium, & oculorum amissione,
Scabies galica cū tumoribus gallicis, defluuio dentium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, casu vnguium, & oculorum amissioce,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, casu vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, amissione oculorum, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & vnguium casu,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & gonorrhœa,

Scapies gallica, cum defluuio pilorum, casu vnguium, & oculorum amisione,
Scapies gallica, cum defluuio pilorum, casu vnguium, & gonorrhœa,
Scapies gallica, cum defluuio dentium, casu vnguium, & oculorum amisione,
Scapies gallica, cum defluuio dentium, casu vnguium, & gonorrhœa,
Scapies gallica, cum casu vnguium, oculorum amisione, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu dentium,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu vnguium,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & oculorũ amisione,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, & casu vnguium,
Dolores gallici, cũ tumoribus gallicis, defluuio dentium, & oculorum amisone,
Dolores gallici, cum tumoribus gallices, defluuio dentium, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium casu, & casu vnguium,
Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium casu, & oculorum amisione,
Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium

tium casu,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cum defluuio pilorum, casu vnguium,& oculorum amissione,
Dolores gallici,cum defluuio pilorum, casu vnguium,& gonorrhœa,
Dolores gallici , cum defluuio pilorũ, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum defluuio dentium,casu vnguium,& oculorum amissione,
Dolores gallici,cum defluuio dentium , casu vnguium,& gonorrhœa,
Dolores gallici, cum defluuio dentiũ, oculorum amissione,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cum casu vnguium, oculorum amissione,& gonorrœa,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,dentium casu,&vnguium casu,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,dentium casu,& oculorum amissione,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,dentium casu,& gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,casu vnguium,& oculorum amissione,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ, casu vnguium,& gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio pilorũ,oculorum amissione,& gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio dentiũ,casu vnguium,& oculorum amissione,

E Tumores

Tumores gallici, cum defluuio dentiũ, casu vnguium, & gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio dentiũ, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Defluuium pilorum, cum defluuio dentium casu vnguium, & oculorum amissione,
Defluuium pilorum, cum defluuio dentium casu vnguium, & gonorrhœa,
Defluuium pilorum, cum defluuio dentium oculorum amissione, & gonorrhœa,
Defluuium pilorum, cum casu vnguium oculourm amissione, & gonorrhœa,
Defluuium dentium, cum casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Nunc illa sequũtur, quæ species, vel modos faciũt per complicationem simul quinque simpliciũ specierum, & sunt numero quadragintaseptem.
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu dentium,
Scabies gallici, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorũ, & casu vnguium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & oculorum amissione,
Scabies gall. cũ doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & gonorrhœa,

Scabies

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu dentium, & casu vnguium,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu dentium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu dentium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu vnguium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, casu vnguium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, oculorum amissione, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, defluuio pilorũ, casu dentiũ, & vnguium casu,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, & oculorum amissione,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, defluuio pilorũ, casu dentium, & gonorrhœa,

Scab. gall. cũ dolorib. gallicis, defluuio dentiũ, casu vnguium, & oculorũ amissione,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, defluuio dentiũ, casu vnguiũ, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, de-

fluuio dentium, oculorum amiſsione, &
gonorrhœa.
Scabies gallica, cũ dolorib. gallicis, caſu vnguiũ, oculorũ amiſsione, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cũ tumorib. gallicis, defluuio pilorũ, caſu dentium, & caſu vnguiũ,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dentium, & oculorũ amiſsione,
Scabies gallica, cũ tumorib. gallicis, defluuio pilorũ, caſu dentium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu vnguium, & oculorum amiſsione,
Scab. gallic. cum tumorib. gallicis, defluuio pilorum, caſu vnguium, & gonorrhœa.
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, caſu vnguium, & oculorum amiſsione,
Scabies gallica, cũ tumorib. gallicis, defluuio dentiũ, caſu vnguiũ, & gonorrhœa,
Scabies galli. cũ tumorib. gallicis, caſu vnguiũ, oculorũ amiſsione, & gonorrhœa,
Scab. gallica, cũ defluuio pilorũ, caſu dẽtiũ, caſu vnguium, & oculorum amiſsione,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, caſu dentium, caſu vnguium, & gonorrhœa,
Scab. gallica, cũ defluuio pilorũ, caſu vnguiũ cum oculorum amiſsione, & gonorrhœa,
Scab

Scabies gallica,cũ defluuio dentiũ, casu vn-
guiũ, oculorũ amissione,& gonorrhœa,
Dolores gall.cũ tumorib.gallicis, defluuio
pilorum,casu dentium,& casu vnguium,
Dolores gallici,cum tumoribus gallicis,de-
fluuio pilorum, casu dentium,& oculo-
rum amissione,
Dolores gallici,cũ tumorib.gallicis, deflu-
uio pilorũ,casu dentium,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cum tumoribus gallicis,de-
fluuio dentium,casu vnguium, & oculo-
rum amissione,
Dolores gallici,cũ tumorib. gallicis, deflu-
uio dentium,casu vnguiũ,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cum tumoribus gallieis de-
fluuio dentium, oculorum amissione, &
gonorrhœa,
Dolores gallici,cũ tumoribus gallicis, casu
vnguiũ,oculorũ amissiõe,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cũ defluuio pilorũ, casu den
tiũ,& vnguium,cum oculorũ amissione,
Dolores gallici,cum defluuio pilorum,casu
dentium,& vnguium, cum gonorrhœa,
Dolores gallici,cum defluuio pilorum, casu
dentium, cum oculorum amissione, &
gonorrhœa,
Dolores gallici,cũ defluuio pilorũ, casu vn-
guiũ,oculorũ amissione, & gonorrhœa,
Dolores gallici,cũ defluuio dentiũ,casu vn-

guiũ, oculorũ amiſsione, & gonorrhœa.
Tumores gallici, cum defluuio pilorum, caſu dentium, & vnguium caſu, cum oculorum amiſsione.
Tumores gallici, cum defluuio pilorum, caſu dentium, cum vnguium caſu, & gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio pilorum, caſu dentium, cum oculorum amiſsione, & gonorrhœa.
Tumores gallici, cum defluuio pilorũ, caſu vnguium, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,
Tumores gallici, cum defluuio dentiũ, caſu vnguium, cum oculorum amiſsione, & gonorrhœa,
Defluuium pilorum, cum caſu dentium, cum caſu vnguium, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,
Poſt hos quadragintaſeptẽ modos, qui ſunt per complicationem quinque ſimul ſimplicium modorum, ſequuntur vigintiduo modi, qui ſunt ex complicatione ſex modorum ſimplicium ſimul, videlicet,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dentium, & caſu vnguium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dent

dentium,& oculorum amissione,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium,& gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu vnguium,& oculorum amissione,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis,pilorum defluuio, casu vnguium,& gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis,defluuio pilorum,oculorum amissione,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, dentium casu, casu vnguium,& oculorum amissione,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis,defluuio dentium, casu vnguium,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis,casu vnguium, oculorum amissione,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, casu vnguium,& oculorum amissione,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, casu vnguium,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio

fluuio dentium, casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, vnguium casu, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, vnguium casu, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum dentium casu, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, vnguium casu, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, vnguium casu, & oculorum amissione,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, vnguium casu, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum defluuio pilorum, dentium casu, casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa,

Tum

Tumores gallici,cum defluuio pilorum, casu dentium,casu vnguium, oculorum amissione,& gonorrhœa.
Post viginti duos modos ex mistione sex simplicium modorum simul,octo sequuntur modi per complicationem septẽ simplicium modorum,videlicet,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumorib.gallicis,defluuio pilorũ,casu dentiũ, vnguium casu,& oculorum amissione,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis ,tumoribus gallicis,defluuio pilorum , casu dentium,casu vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio pilorum,casu dentium,oculorũ amissione, & gonorrhœa,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio pilorum, casu vnguiũ,oculorũ amissione, & gonorrhœa,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio dentium,casu vnguiũ;oculorũ amissione, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, casu vnguium , dentium casu,oculorũ amissione,& gonorrhœa,
Scabies gallica,cum tumoribus gallicis,defluuio pilorũ,casu dentiũ, casu vnguium, oculorum amissione,& gonorrhœa,
Dolores gallici,cum tumoribus gallicis,de-

fluuio pilorũ, casu dentiũ, casu vnguium, oculorum amissione, & gonorrhœa.

Post species illas, quæ variationem habent per septem, & octo sunt species, illæ sequuntur, quæ variationem habent per octo cõditiones. Verum cùm tantùm octo sint conditiones, quæ octo faciunt simplices species, idcirco erit tantùm vna species, quæ omnes octo habebit conditiones, & omnes simplices species complectetur, videlicet,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, vnguium casu, oculorum amissione, & gonorrhœa.

Homo ille, qui has omnes conditiones habebit, gallicum morbum exquisitissimè patietur, cui ad hoc vsque tempus nihil addi posse certum est, nisi alia de nouo emerserint, quæ variationem facere possint; sicuti de nouo citra annos viginti, pilorum defluuium, dentium casus, & vnguium, oculorum amissio, & gonorrhœa contingere, hæcque complicata vt superius annotauimus, ita distinctè contingunt, vt distinctæ species videri possint.

Erunt ergo ducentæ, & triginta quatuor morbi gallici species, siue modi, octo simplices, vigintiocto per cõplicationem simul duorũ simpliciũ modorũ, quinquagintasex per

per complicationem simul trium modorũ. sexaginta quatuor per cõplicationem simul quatuor modorum, quadraginta septem per complicationem simul quinque simplicium modorum, vigintiduæ per complicationem simul octo mdorum, octo per complicationem simul septem simplicium modorum. vnicus verò est, & solus modus per cõplicationem simul omnium octo modorum. si verò vnà colligantur, erunt modi.234. Ex his verò modis planum est Leoniceni definitionem his omnibus modis, & seorsum, & coniunctim non conuenire.

Nũc verò quid sit in genere morbus gallicus, vel affectus iste vocatus gallicus cõtẽplandũ est, adsunt nimirũ Galeni methodi, per quas facilè in generalem vniuscuiusque morbi cognitionem deuenire possumus, morbi dico etiã innominati, & ampliùs nõ visi, in quo genere sit, neque modus deest generales differentias ipsius morbi inueniẽdi, affectũ gallicũ morbum esse, morbi definitio quæ ex Galeno sumitur in primo de morborum causis ac differentiis plaurissimè ostendit, nam morbus, dispositio est præter naturam, qua corporis actiones sensibiliter læduntur. Affectũ gallicũ dispositionẽ esse præter naturam nemo inficias it: non enim naturalis est, sed potiùs naturæ opposita, hunc

hunc insuper morbũ operationes lædere, & actiones manifestè patet. nã & motiuæ vires, & omnes aliæ tam intrinsecæ quàm extrinsecæ læduntur. Hinc igitur facilè colligi potest affectum gallicũ morbum esse. cùm verò morbus amplũ genus sit, sub quo species non paucæ continentur, idcirco in qua specie sit hic morbus, inquirendum venit. Tres autem sunt in genere vniuersales morborum species, quæ tria vniuersalia genera vocantur, videlicet praua temperies, praua cõpositio, & continui solutio. Nã opus est, si corpus sanum esse debeat, vt bonã habeat in quatuor qualitatibus tẽperiem, vel illam saltẽ, quæ sibi conueniẽs est, bonã prætereà compositionẽ habere debet, si integra sanitate fruatur. eiuscemodi autẽ bona cõpositio multas exigit cõditiones, vt Galen. monet in primo de morborum causis, & in arte medicinali, verum omnes has conditiones ad quatuor reduxit, videlicet ad debitã & cõuenientẽ mẽbri conformationẽ, ad numerũ partiũ, quæ tot sint, quot exigũtur, ad perfectã mẽbri & totius symmetriam, & ad decentẽ quãtitatẽ, ne nimis magna sit pars, quàm esse debeat, & ne nimis parua, & ad bonam dispositionẽ. hæ verò omnes partes, quæ in debito sunt numero, ac debita quantitate, cõtinuæ etiã ad inuicẽ esse debent, &

non separatæ, si homo sanitate frui debeat.
Quærendum igitur est, in quo horũ triũ genere sit morbus gallicus. An, scilicet sit praua qualitas, vel praua cõpositio, vel solutio continui, respondendum est si de morbo gallico in genere loquamur, fateri oportere morbum gallicum esse in vnaquaq; specie, ex his tribus. Nam cùm vlcera adsunt, pustulæ, crustæ, tumores præter naturã, significatur morbũ esse in solutione cõtinui. pustulæ verò illæ, & illa vlcera fieri nequeunt, nisi sanguis, & corporis humores prauã habeant qualitatem: acrẽ, & erodentẽ, & febrẽ plerũque iunctã habent. Est ergo & in praua qualitate morbus. esse verò & in compositione morbũ, ex hoc planũ est, quia est morbus (vt omnes fatentur) in membris organicis. Videmus autem in nonnullis brachia præter suã naturã extenuari, & crura supra suam naturã augeri, ac intumescere, vt morbum in compositione incidant, quæ est debita membrorum formatio, quam plasmationem vocauit Galenus. Est ergo in compositione morbus, quo ad figuram, quo ad membrorumquantitatem, & quo ad dispositionem, vt omnia generalia morborum genera complectatur, que in genere intelligẽda esse admonemus.
Si verò de morbi gallici speciebus particulariter loquamur, singulatim de vna qua

quaq; contemplandum erit. Sunt verò octo simplices species, quibus consideratis cōpositæ omnes planę erũt, & manifestę. à scabie verò gallica incipiamus. nam ita vocatur, cùm pustulæ adsunt, & vlcera, ac crustæ, in hac adest continui solutio manifesta, quæ cum humoribus sit prauam qualitatẽ habẽtibus, acrem, & exedentem, vnáque praua adest figuratio: nam horum figura nonnunquam adeò turpis efficitur, vt qui affectum hoc morbo viderint, ridere cogantur.

Gallici dolores nonnunquam sunt absq; vllo tumore, absq; vlla pustula, vel crusta, vel vlcere, tunc ab huius morbi praua qualitate venenosa, de qua loquemur, fiunt, & hæc gallicorum dolorum species, est in praua qualitate. Si verò cum doloribus tumores adsint, vel tumores adsint absq; dolore, tunc adest continui solutio, praua qualitas, & praua compositio. nam tumores prauam figuram inducunt, & prauam compositionem in membra in quibus fiunt.

At si pilorum defluuium cōtemplemur, est morbus solùm in praua qualitate. nã est praua qualitas acris corrodens, quæ est in humoribus, quos natura ad circũferentiam expellit, in qua cùm aliquantisper immorantur, ob eorum prauam qualitatem pilorum radices corroduntur, & pili omnes cor-

runt

ruunt, nonnullis citius, alhis tardius.

In casu verò dentium præter prauam qualitatem, quæ ad gingiuas tendit, gingiuæ etiam vlcerantur, & continui solutio fit, & cùm dentes deciderint, deformes euadunt homines. nam os & rictum & genas magis arcta, quàm conueniat faciunt, quale pictores Diuo Bernardino os pingere solute, vt dici posſit morbus in qualitate, in solutione continui, & formatione.

De vnguium casu idem ferè iudiciũ esse debet. nã humores sunt acres, qui illos decidere faciunt vnguium radices erodendo, vt hic dici posſit, prauamqualitatẽ, solutionem continui, & malam cõformationem adesse.

In specie insuper illa, in qua oculi amittuntur, vel malè tractantur. nam cùm dico amitti, intelligo prauè tractari, omnia adsunt morborum genera, quippe oculos non statim amittũt, sed id paulatim sequitur, vt oculi ophthalmiam pati videantur, & valde rubri sint, tumidásque habeant oculorũ venas, vt hic necessariò praua sit qualitas, praua compositio, & continui solutio.

Denique & illa species, in qua adest gonorrhœa, à praua qualitate dependet, quæ quandoque intrinsecas penis partes corrodit, cùm materia acris per illas transit, & cõtinui solutio sequitur.

Breui.

Breuibus ergo nulla est simplex morbi gallici species, in qua tria morborũ genera ferè non complicentur, præter illam in qua solùm adest defluuiũ pilorum: in hac enim sola praua qualitas peccare videtur. Et si dictas, esse humores qui capillorum radices, & pilorum exedunt ac corrumpunt, dicimus esse quidem humores, sed ratione, qua prauã habent qualitatem id efficere valent, idcirco erit tantùm à qualitate praua morbus gallicus, in quo solùm decidunt pili.

Post speciei inquisitionẽ in gallici morbi genere ad speciem particularem aliquã cognoscẽdam peruenire oportet, per illa, quæ in arte mediciuali à Galeno traduntur. Hoc verò erit considerare, nũquid in aliqua specie morborũ apud authores nominatorum reperiatur hic gallicus affectus. tria verò sunt quæ contemplanda veniunt, si hanc cognitionẽ assequi voluerimus. Primò enim consideranda sunt illa, quæ essentialiter inhærent, secundò propria, tertiò symptomata, ex his etenim in huius morbi, speciei particularis cognitionem deueniemus, si tamẽ in aliqua sit denominata specie, & ab authoribus excogitata affectus gallicus.

Primò igitur contemplemur, in qua particulari specie superiores medici illum posuerint. nonnulli sunt qui dixerint gallicũ affe-

ctum

ctũ esse elephantiasim,alij leprã alij lychenem,alij speciẽ illã morbi esse,quæ ab Arabibus Asafati vocatur, alij prunam esse voluerũt,alij persicum ignẽ.at morbũ gallicũ nullum horum esse elegãtissime probauit Nicolaus Leonicenus in libello de morbo gallico,vt meritò excusati esse videamur, si de his sentẽtiis ac opinionibus,nihil pertractabimus.Verùm ne laborem penitus suffugere videamur,primò contẽplemur quibus rationibus suffulti sint,qui hũc morbũ elephãtiasim esse arbitrãtur, inquiunt hi : cùm hic morbus naturalem formã deprauet in figura,in lenitate,asperitate,in tumore,&diminutione . nam membra crassiora euadunt,& pustulis plena , vnde mẽbra tantam crassitiem contrahunt,tantámque pellis duritiem,ac deformitatem, vt cum elephantis pelle similitudinem quandam habere videantur,imò facies edeò tumida fit,vt satyris assimilari possit.hæc verò omnia à Galeno elephantiasi attribuuntur.idcirco mor bus gallicus elephantiasis est , hoc suadent ex Galeni verbis in libro de atra bile ,in quo monet quandoque ex atra bile pustulas in corpore absque febre excitari, & apparere.fiunt verò in cute crassiore reddita, vt est elephantiasis,igitur elephantiasis (inquiunt) est morbus gallicus, quia cum cutis crassi-

tie pustulas habet.& in medicis definitioni bus Galeno adscriptis habetur, elephas esse affectum, qui cutem crassam atq; inæqualẽ reddit, liuor adest, cum cuti, cũ oculorum albis, exeduntur partes manum ac pedum summæ, ex quibus sanies liuida, ac fœtida emanat, & in introductorio sibi adscripto inquit Morbus quem Græci ἐλεφαντίασιν vocãt, ab elephanti similitudine nomen sortitus est. nã qui hoc vitio laborant, cutem crassam, duram, elephãtorum modo asperatam habẽt, originem mali faciunt, pituita crassa, & atra bilis, vel mucosa maximè inhærescens. hi enim humores ferinũ ipsum denuntiant, quare solum veratrum, siue nigrum, siue album præsentaneum elephantiasis est remedium, hæc introductio siue medicus. Si horum sententiam contemplemur, in cutis duritie atque crassitie maximam vim facere videntur. addunt & Galenum in secũdo de morborũ causis, in illa parte, vbi loquitur de deprauata figura dicere, quippe morbus qui elephas nominatur, planè formã immutat, itidem & tabes, etenim nasus simus, labia crassa, aures acuminatæ in elephantiasi videntur, atque in totum, qui sic laborant, satyris similes sunt. Cùm verò & his qui patiũtur affectum gallicũ, hæc cõtingant argumẽto ab his sumpto, quæ substantialiter inhærẽt, cõcludendum

dum volunt gallicum affectum esse elephantiasim, in libro etiam de humoribus præter naturam ait, & ipse elephas est melancholica, scilicet affectio, primã quidem generationem ex sanguine melancholico, habens, spatio verò temporis ipsius nigræ plus sanguine fit, cùm malè olentes sunt, & molesti visu, horũ nonnullis vlcera cõtingũt, hãc affectionẽ cùm incipit, satyriasmon nominãt, quoniã satyris similes fiunt visu, Ex his Galeni verbis inferẽdũ indicãt morbũ gallicũ hunc esse affectũ, qui elephas dicitur, & qui in initio quãdoq; vocatur satyriasmos. Et in sexto, de Symptomatum causis, decacochæmia inquit, vniuersi corpori, colorẽ mutari, vt in elephẽte, & ad tertias ferè eiusdem libri partes ait: Atra bilis si in vniuerso fuerit corpore, elephas, si in vna aliqua parte, cancer vocatur, idcirco cùm ista in morbo gallico cõtingat, videlicet, esse per vniuersum corpus humorẽ, proprereà erit elephantiasis, & hoc planius probant ab his, quæ necessariò cõsequuntur, quia in gallico morbo deformitas sequitur, quæ etiã ad elephantẽ sequitur, is igitur antiquus morbus, qui elephas vocatur, iste est, qui nũc gallicus dicitur vel morbus gallicus est antiquorũ Elephas.

Hanc opinionẽ absurdam esse in libello de morbo gallico Leonicenus ostẽdit. sup-

ponit verò elephãtiasim apud Arabes idem esse, quod lepram nominant apud Græcos. Verùm elephas apud Græcos non est lepra, idcirco Arabes, & Græci in lepra, & elephante dissidentes sunt, tu differentiam vide in Leoniceni libello nisi in ipsis anthoribus cõtemplari volueris, ne multa referre cogar, quæ ab aliis iam scripta sunt.

Nos verò in præsenti tũ probemus gallicum morbum elephantiasim esse nõ posse. quod ita facilè fiet, morbus gallicus totius corporis cancer esse non potest. Igitur neq; est elephantiasis. antecedens planũ est, quia multi, qui gallico morbo affecti sunt, neque totum corpus affectum habent, neque niger adest color, qualis est in elephante, vt in omnibus ferè citatis ex Galeno locis patet, consequentia probatur: quia elephas est totius corporis cancer. hoc antem ita esse ostendit Paulus, cùm ait, elephas est cancer totum corpus occupãs, quod à Galeno accepit in sexto de Symptomatũ causis, cum ait, atra bilis si in vniuerso fuerit corpore, elephas, si in vna aliqua parte, cancer vocatur, vt planum sit atram bilem in vna particulari corporis parte collectam, cancrum efficere. atsi multa esset, vt per totum corpus diffundi posset, & iam esset diffusa, elephantiasis esset, quæ est totius corporis cancer.

Præte

Prætereà à Paulo eodem loco docetur, si cuti particularis cancer curationẽ nõ admittit, ita minùs vniuersalis cãcer curationem admittit, sed elephas vniuersalis cãcer est, igitur curationem non admittet, verum morbus gallicus curationem admittit, vt planũ est, igitur non est elephas. quód verò cancer sanitati restitui non possit, apertissimè testatur Hippocrates.

Adde elephãta ex atra bile semper fieri, ac gigni. at morbus gallicus ex vnoquoque humore gigni potest. licet omnes qui gallico affectu cruciãtur, tẽporis tractu attrabilares euadant. in principio autem à pituita esse potest, à sanguine, à bile, & ab illo humore, qui in huius corpore abundat, vt deinceps suo loco ostendemus, sed elephantiasis talis esse non potest, quia semper atra bile generatur, igitur gallicus morbus elephas esse non potest.

Ampliùs, qui elephanta patiuntur, carnẽ denigratam habent, & prædurã, vt elephantes habent cutim, sed qui gallico affectu deprehensi sunt, hoc minime habent, vt experientia ostendit. Igitur gallicus morbus, elephanta esse non poterit, quód verò elephante affecti, nigram carnem habeant, non solùm nomen ipsum indicat, quia morbus elephantis similis esse debet, sed & Galenus

ipse in sexto de Symptomatum causis, inquit, illos, qui elephante laborant nigram habere carnem, tuberibúsque plenam, qualis est elephantum cutis. videmus autem non esse tales morbo gallico affectos.

Alij dixêre morbum gallicũ esse lepram, quia leprosi tales sunt, vt omnes exulcerentur, & pustulas habeant, & quandoque doleant, & cutis tota defœdetur.

At hi aberrant, quia neque Arabum lepra est, neque Græcorum, neque etiã illa, de qua in sacris literis mentio fit. igitur gallicus affectus lepra esse non potest, consequentia proba est, quia nulli alij de lepra tractarũt, quàm isti, & diuerso modo illam posuerunt. nam Arabum lepra idem est, quod elephantiasis, imò elephantiasim à Galeno descriptã lepram vocat Auicenna. à Galeno enim dicitur, & Paulo elephantem esse cancrum totum corpus occupantem, & Auicenna ait lepram esse cancrum toti corpori communẽ, vt idem sit apud Auicennam lepra, quod apud Græcos elephas.

Prætereà Galenus dicit elephanta ex atra bile fieri, & Auicenna ex atra bile suam lepram fieri facit. at elephas morbus gallicus non est, igitur nec Arabum lepra, quæ est elephas morbus gallicus erit.

Probatur insuper Arabum lepram, esse Græco

Græcorum elephanta, quia Paulus elephanta diuidit in vnam speciem, quæ veluti à fæce sanguinis fit, & mitior est: & in vnam speciem, quæ à bile adustu fit, & est prima deterior. Ita apud Auicennam duæ reperiuntur lepræ species, altera à sanguinis fæce, quæ mitior est altera à flaua bile assata, quæ deterior est, vt nulli dubium esse posit, Auicennæ lepram esse Græcorum elephanta. at morbus gallicus, vt superiùs probatum elephas esse non potest, igitur nec Arabum, lepras esse poterit. Prætereo & suadere elephãta Græcorum, esse Arabum lepram, per curationis modum, vel ex curationis modo, qui idem est in lepra apud Auicennam, vt in elephante apud Galenum, & Paulum,

Prætereà Auicennæ verba de lepra, quòd fit plurima in Alexandria, & quod fit ob aëris caliditatem, & ob cibi malitiam, & quia falsis vescantur eduliis, à Galeno integrè referuntur, in secundo de arte curandi ad Glauconem, vt hæc sit summa, Arabum lepram, esse Græcorum elephanta, & cùm elephas morbus gallicus esse non possit, neque etiã Arabum lepra morbus gallicus esse poterit.

Veruntamen nec Græcorum lepram morbum gallicum esse posse ex hoc planũ est, quia Paulus libro quarto cap. 2. dicit, lepra pariter & psora cõmunis quædam summæ

cutis scabredo est, cui sanè prurigo lentáque corporis assumptio accedere consueuit, ex atra bile vtraque originem trahens, verùm gallicus morbus in summa cute, nõ est, neq; semper ex atra bile fit, præsertim in princi- pio. Igitur gallicus morbus lepra non est. minor plana est, quia gallicus morbus ad iũctu ras vsque & ad medullas pertingit: & cùm incipit, hic gallicus affectus: cum eo humore incipit, qui huic peculiaris est, qui afficitur.

Prætereà Paulus differentiã ponens inter lepram, & psoram, inquit, sed lepra profundius circularibúsque erosionibus corporis cuticulam depascit, & squamatorũ piscium instar squamulas ex se dimittit. psora verò superficie tenus summã corporis cutẽ, varia erosione depascit: furfurosáq; magis, quàm squamosa ex se corpuscula edit. at in gallico affectu nullæ decidunt squamæ, quamuis nonnunquã crustæ decidere posfsint, igitur gallicus affectus Græcorum lepra esse non poterit, vt neque secundùm Arabes, neque secundùm Græcos morbus gallicus lepra sit.

Adde in medicis definitionibus Galeno adscriptis ita leprã definiri, Lepra est cutis mutatio in habitum, qui præter naturã fit cũ asperitate, & pruritibus; doloribúsque, nonnunquam & squamis decidentibus, intrinsecus. plures hæc etiã corporis partes depascit

scitur. at morbus gallicus non est cutis mutatio: sed totius habitus, tã intrinseci, quàm extrinseci. Igitur morbus gallicus antiquorum Græcorum lepra esse non potest.

Adde & Hippocratem in tertio Aphorismorũ libro, Aphorismo 20. lepras inter Veris morbos numerare. Galenus verò eodem loco dicit. eo tempore profundum corporis expurgari vitiosis humoribus à partibus principalibus ad cutem peruenientibus & ait, sic igitur & lepræ. at morbus gallicus non solùm in Vere fit, sed in quocunque tempore: neque in morbo gallico profunda corporis expurgantur: sed tam intrinsecus, quàm extrinsecus vexãtur. Morbus igitur gallicus Græcorum lepra dici non potest.

In calce libelli de cibi boni, & mali succi, ait Galenus: At quibus malus corporis humor melancholicus fuerit, cancri, lepræque fient. at morbus gallicus his etiam (contingit (vt planum est) qui sanguineæ sunt, & optimæ tẽperiei. igitur morbus gallicus Græcorum lepra non erit.

In quinto de locis affectis post primum folium, inquit Galenus impetiginem transire in scabiem & in lepram. at impetigo in gallicum morbum non transit, sed in alium cutaneum morbum solum transire debet. in lepram verò transit, igitur lepra morbus

cutaneus est, licet vehementior sit, quàm impetigo. Verùm morbus gallicus non est cutaneus morbus, imò maximè intrinsecus est, igitur morbus gallicus lepra esse non potest, in morbo nimirum gallico nihil extra apparet, sed tantum adsunt intrinseci dolores, qui maximè vexant.

Galenus in 14. Methodi medendi libro, vbi de his loquitur, quæ toto genere præter naturam sunt, dicit: Porrò triplex horum omnium est differentia, quædam nanque ex mutatione consistunt solidarum partium, sicut myrmecia, & leuce, & vitiligo, & ossis caries, quam sphacelum vocãt, & elephas, & scabies, & lepra. at hæc mutatio extrinseca est. illa verò gallici morbi est & intrinseca, igitur gallicus morbus lepra minimè est.

In libro etiã de Dynamidiis Galeno adscripto scriptũ est Ruffi hieram vtilissimam scabiosis, & leprosis, vt ferè semper faciat leprã scabiei, vel psoræ propinquã. at hiera illa morbum gallicũ non sanat, nedum iuuat, igitur alia res est ipsa lepra, quàm gallicus sit affectus, & in libro de medicinis expertis Galeno adscripto, vbi de his medicamentis mentio fit, quibus Achaasos vtebatur dicitur, ex lactis vsu lepras sanasse, verùm gallicus affectus ex lacti vsu sanari non potest, igitur lepra non est idem affectus.

De

Denique superest, vt ostendamus gallicũ affectũ lepram illá esse non posse, de qua in sacris literis mentio fit, lepra nãque illa est antiquorũ leuce, seu vitiligio alba, quoniam squamæ albæ illis instar furfuris decidebát. Constat verò leuce non esse antiquorũleprã neq; morbus gallicus leuce dici potest, quia albæ squamæ ab eo non decidunt.

Alij fuère Medici, qui arbitrati sunt morbum gallicum illum affectũ esse, qui lychene apud antiquos vocatur, quos diligenter Nicolaus Leonicenus reprehendit, quia lychen morbus ille est, qui Latinè impetigo dicitur, vulgò autem volatica. at gallicus affectus impetigo non est, vel violatica, igitur affectus gallicus lychen esse non potest.

Scito autem si lychen pro eo accipiamus, quod impetigo Latinè dicitur, & volatica vulgò, omnino absurdum erit dicere morbum gallicum impetiginem esse, vel volaticam: verumtamẽ hi qui dixère morbũ gallicum esse lychenẽ, de lychene locuti non sunt, vt impetiginẽ significat, quemadmodum illis imponit Leonicenus: sed de alio locuti sunt morbo, qui in præsentiarũ non extat, tamen quandoque fuit, & illum lychenem vocauerunt, neque erat opus multum laborare probando lychenas impetigines esse, & esse morbũ lepra minus molestũ. nã sicuti

ficuti probatū est morbū gallicū nō esse lepram, ita erit iam probatū morbum gallicū non esse lychenem, neque impetiginem.

Veruntamen morbus quidam extitit nouus, qui Tiberij Claudij Cæsaris tēpore ortus est, & Romæ potissimùm: morbus inquam sæuus, quem Græco nomine lychenes appellauêre. & Latinè mentagram, nō quia esset qualis mentagra: quæ volatica dicitur, sed quia à mento ferè incipiebat, imò hoc nomen mentagra fuit illi per iocum inditum, sed posteà cessit in vsum. hic est morbus lychene, vocatus, quem hi arbitrati sunt esse morbum gallicum, & non lychenem, de qua antiqui verba fecêre, quæ impetigo est & volatica. Cùm verò de hoc morbo Plinius amplè locutus sit statim in principio. 26. libri naturalis historiæ, idcirco ipsius adductis verbis facilè intelligemus non esse lychenem illam, quæ impetigo est, & non esse etiam gallicum morbum. inquit verò Plinius, Sensit & facies hominum nouos, omníque æuo priore incognitos, non Italiæ modò, verùm etiam vniuersæ probè Europæ morbos: tunc quoque nec tota Italia, nec per Illyricum Galliásue, aut Hispanias magnopere vagatos, aut alibi quàm Romæ circáque, sine dolore quidem illos, ac si pernicie vitæ: sed tanta fœditate, aut quæ

cun

cunq; mors præferenda esset. Grauissimum ex his lychenas apellauêre Græco nomine: Latinè quoniá à mento ferè oriebatur, io culari primum lasciuia (vt est procax natura multorum in alienis miseriis) mox & vsurpato vocabulo mentagran occupātem in multis totos vtique vultus, oculis tantùm immunibus: descendentem verò & in colla, pectúsque ac manus sfœdo cutis furfure. Non fuerat hæc lues apud maiores, patresq; nostros, & primùm Tiberij Claudij Cæsaris principatu medio irrepsit in Italia, quodam Perusino Equite Romano Quæstorio scriba, cùm in Asia apperuisset, inde contagionē eius importente. Nec sensere id malum fœminę, aut seruitia, plébsq; humilis, aut media, sed proceres, veluti trāsitu osculi maximè fœdiore multorum, qui perpeti medicinā tolerauerunt cicatrice: quàm morbo. Causticis nanque curabatur, nec nisi vsq; in ossa corpus exustū esset nō rebellāte tædio, aduenerúntq; ex Aegypto genitrice taliū vitiorū Medici, hanc solam operam offerentes, magna sua prędà, si quidem certū est Manilium Cornutum ex prætoriis legatum Aquitanicæ prouinciæ H-S. CC. elocasse in eo morbo ad curandū sese. Hic est morbus lychene vocatus, & nō impetigo, licet aliquid cū illa haberet com

mune

mune, & hic est ille, quem hi existimāt esse morbum gallicum: nō autem lychene, quæ est impetigo. Pliniúsque impetiginem cognouit, ac antiquorū lychenas. & ad ipsam diuersis in locis præsidia ponit. non autem ad has lychenas, de quibus mentionem facit præadducto loco.

Quod autem in præsentiarum à Plinio vocatæ lychene non sint morbus gallicus id primò suadere potest, quia inquit innatisse sine dolore quidem vllo, & pernicie vitæ: at gallicus affectus cū dolore est, & vehementissimo & cum nōnullo vitæ discrimine, cum aliquos ob gallicum affectum mori constet.

Præterea à mento oriri dicit. at gallicus affectus à pudendis potiùs incipit, licet ab ore nonnunquam oriatur, & nonnunquam à mammis, vt suo ostendemus loco.

Adde lychenes per totam faciem apparere, oculis tantùm immunibus, descēdentes verò & in colla, pectus ac manus fœdó cutis furfure. at morbus gallicus oculos etiā afficit, nec fœdi furfures ab horū facie dimouentur, ideò gallicus affectus lychene non est. dico autem lychene, de qua mentio fit à Plinio loco præcitato.

Insuper addidit nec sensisse id malū fœminas aut seruitia plebsq; humilis, verùm

fœmin

Fœminæ potissimùm gallico morbo corripiuntur, & seruitia, & plebs humilis, idcirco morbus gallicus nō potest esse lychene.

Lychen osculo transibat in alium, & facili osculo. gallicus verò affectus breui osculo non transibat in alium, sed bene longo osculo ac frequentato in alium transit, igitur morbus gallicus lychen non est.

Denique Plinius de lychene ait, causticis nanq; curabatur, nec nisi vsq; in ossa corpus exustum esset, non rebellante tedio, at gallicus affectus causticis minimè curatur, imò quia nonnulli causticis vtebantur superioribus annis, præsidium dimittere coacti sunt, quia in peius ruebat affectus, vnde experientia ostendit, caustica morbo gallico obesse.

Simpliciter igitur dici non potest morbum gallicum hunc esse morbum, qui Tiberij Claudij Cæsaris tempore fuit, posteà extinctus est. à Græcis lychene vocabatur, à Latinis mentegra. hoc verò morbi genus in medio principatus Tiberij Cæsaris fuit, anno post Chisti natiuitatem vigesimo quinto: ab inchoante verò mundo 5224.

Alij arbitrati sunt morbum gallicū esse morbum illum, qui apud Auicenam vocatur Asafati, verum Asafati apud Auicennā est impetigo, malignior tamē quàm impe

tigo

tigo sit, veruntamen impetigo non potest esse morbus gallicus, idcirco neque Asafati erit gallicus affectus, Asafati veró impetiginem esse, a leó pulchrè & clarè Leonicenus docet, vt superfluum esse videatur, quid sit, & qualisnam sit morbus, & quomodo idem sit velle edocere, cum vnusquisque etiã mediocriter eruditus hoc in Leoniceni libello facile legere poterit ac intelligere.

Nonnulli dixère morbum gallicum esse prunam, vel ignem persicũ. at Leonicenus hæc esse nõ posse ostendit, & omnia ad vnguem pertractat: docet enim quid pruna sit & ignis persicus, posteà ostendit morbum gallicum non posse esse prunã, nec ignem persicum, tu Leonicenum legito, qui etiam sua let non posse ignem sacrum, hæc tam diligenter, tàmque exquisitè pertractat, vt nos ea repetere non sit opus.

Nonnulli recentes ita hunc morbum definire tentarunt: Morbus gallicus est mala epidemialis dispositio totius corporis, & humorũ eius, verùm hi aberrant, tum quia non est epidemicus hic morbus, vt in his quæ sequũtur ostendemus, tum etiam quia faciũt hunc morbũ solùm in qualitate peccare, cùm & in solutione cõtinui, & in mala formatione ac deprauata con sistat:

Nos verò de huius morbi causa agamus id est

Id est contemplemur quomodo cœperis, & quæ causæ illum primò excitarint. Leonicenus inquit esse morbum epidemicũ, quia passim vagatur per populum.

Verùm hęc non est sufficiens causa, quòd epidemicus sit, nisi ex vi vocabuli, videlicet quia vagatur per populum, sed requiritur quòd per populum indifferẽter, & ab aëris temperie proueniat: nõ autem à contagio, & à tali contagio, quod non nisi per coitum recipitur.

At Leonicenus suadere videtur, quòd sit sufficiens causa, cum aëris dispositione, & cum temperie humida, quæ tunc viget, idcirco ait eo tempore, quo morbus gallicus cœpit, magnam fuisse aquarũ copiam per vniuersam Italiem, Romãq; testis est, quę prima hoc malũ sensit, cùm Tybris ita intumuerit, vt tota sit facta nauigabilis, Pomponiiq; illius temporis Poëtæ egregij carmina adducit, quę de hac inundatione confecit, & marmore scripta fuêre in publica columna, quæ adhuc etiã nostris tẽporibus extat, quãuis secundam inundationẽ prima maiorem subierint Romani, anno 1534. sunt verò Pomponij carmina hæc quæ sequuntur:

Tempore Alexandri sexti, Nonisq; Decembris
Intumuit Tybris, bis senas circiter vlnas,
Insula quęq; domus facta est, medijsq; repente

Circunducta vijs aquabat cymba fenestras.

Huic tetrasticho duo carmina addidit Leonicenus, & hexastichũ fecit. Leoniceni vero carmina, sunt hæc duo quæ sequntur:

Deucalioneo vix tantum tempore tellus

Diluuium passa est, latuit cum tota sub vndis

Adducit & Leonicenus Blondum historicum qui pestilentiam quandam ob pluuias & fluminum inundationes ortam refert, suadétque multitudine aquarũ aliquid mali semper portendere, & ad illam sequi famem ac pestilentiam, proptereà Leonicenus inferendum censet ob aquarum multitudinem morbum gallicum eo tempore fuisse excitatum.

At mirum videretur, quòd toties anteà fuerint cataclysmata, & inundationes vehementissimæ. tamen non extiterit hic morbus, insuper si ab his humiditatibus fuisset genitus necessariũ esset, vt aliis aduentantibus humiditatibus augeretur, aut de nouo prodiret, tamen ab eo tempore quo cœpit, quo inquam tampore fuit vehementissimus, paulatim declinare cœpit, núncque adeò declinauit, ac sese remisit, vt mitissimus dici possit, defluuiũ pilorum tantùm incidere videntur, nonnulliq;, quos non pudet videri glabros sponte, nulláque medicamentorum vi sanitati restituũtur, tamen & fuère

& fuêre particularia cataclyſmata noſtro tẽ pore, & maximè inundationes, & ſi vnquàm moleſtare deberet ob humiditatem præſen ti anno 1551. fieri oporteret. quoniam totus annus 1550. humidiſsimus fuit, & aquæ multæ Ferrarienſe ſolum occuparunt, tamen in dies mitior euadit hic affectus.

Prætereà humiditates morbos quidẽ excitant, & multos, ſed tales vt eodem anno vel ſequenti finire debeant. Si quiſpiam epi demicas conſtitutiones ab Hippocrate deſcriptas contempletur, percipiet quínam morbi ad humiditates ſequantur. nam humiditas eſt prauorum mòrborum, & prauarum putredinum cauſa. quod verò annus ille fuerit humidiſsimus, quo cœpit morbus gallicus, eſto, fateamur, & quòd humiditas tunc fecerit morbum. At cùm præter putredinem alia ſint ſymptomata conſideranda, idcirco dicendum eſt alia eſſe ſymptomata, quæ à putredine depẽdent, alia quæ ab ipſo morbo. Putredo, & quæ à putredine dependent ſymptomata, ab aëris humiditate fieri poſſunt, augeri, & cõſeruari. ſed ſymptomata illa, quæ à putredine non dependent, ſed potiùs ab ipſo morbo, à putredine ortũ non habent, nec ab illa conſeruantur. hæc dico, vt aëris humiditatem nõ eſſe propriã huius morbi cauſam oſtendamus, quod tamen in

 plu

pluuioso tempore generentur putredines, nulli dubiũ est. Si verò petas, in qua morbi specie sit affectus iste, vt causam faciliùs rimari possimus, quomodo fiat, simpliciter dicendum est gallicum affectum in nulla esse morbi specie, ex his, quæ ab authoribus numeratæ sunt, nec ex excogitatis: quia nullus à seculo præterquam impræsentiarũ de hoc morbo locutus est, tot nimirũ habet facies, quot sunt homines, qui illo afficiuntur.

Dicamus Ergo morbum gallicum, esse nouũ morbum ab aliquo non descriptũ, nedum cognitum, nisi nostris his temporibus. posse verò & nonnunquam nouos fieri morbos, planissimum est, si quis historicos legerit authores. nam morbos nouos genitos esse plerunque testantur, qui neque priùs fuerant visi, neq; excogitati. deinceps verò iidem morbi obliterati sunt, ac delituêre, forrè huius ratione potest dici epidemicus morbus, nõ quia delituerit tam citò, vt epidemici communiter delitescere solent, sed quia nunc delitescit. & in nihilum resoluetur, cùm per aliquod temporis spatium vexauerit. fieri verò quandoq; nouos morbos Plinius, præcitato loco ostẽdit, videlicet primo capite 26. libri de naturali historia, vt fuit lychene in Plinij significato. non autem in communi apud antiquos significatos.

Mor

Morbos autem nouos ob aliquam prauam aëris qualitatem esse ortos, nulli dubium esse debet. illa verò aëris qualitas peior est quo ad corruptionem, cùm humiditatem sequitur & caliditatem, quàm quãdo siccitatẽ, verũtamen si in siccitatibus contingant morbi, quæ ad acutiem sunt vehementiores, & in febre caliditas ardentior est, idcirco cùm morbi oriuntur noui, magnas vt plurimùm humiditates sequũtur, & in præteritum secuti sunt. nã & magnæ ad illas sequuntur putredines, vt in epidemiis Hippocratis planissimè patet, quoniam vt plurimũ morbi ille epidemici fuêre in humiditatibus vel post humiditates. Nouorum igitur morborum vt plurimùm ambientis aëris humiditas causa est, & si petas vnde sit hæc humiditas, hoc est, vnde aër illã cõtraxerit: Dicendũ à multis pluuiis & à multis fluminum inundationibus. si verò iterum petas, vnde pluuiæ ortum habuerint, necessarium est ad cœlum vsque ascẽdere, & fateri cum Aristotele superiora corpora hæc inferiora regere, in totis scilicet qualitatibus. Hinc nõ ab re ab Astronomis scriptum est, cœlestes influxus concurrere: quoniã res hæ inferiores eodẽ modo procederent, nisi à superiori causa hoc & illo modo prosequi cogerētur. Epidemici ergo morbi, vt plurimùm

ab humiditate generantur, dico vt plurimùm, quia & nonnunquã à siccitate fiunt, vt Anglicus sudor superioribus annis in Britãnia, qui hoc anno 1551. qui fuit siccissimus, adeò Flandros vexauit, vt multa hominum millia desiderari fecerit, núncque dũ hæc scribo, adhuc viget, decimoquinto, scilicet Septembris die, & morbi etiam noui vt plurimùm ab humiditate ortum habent. humiditas verò in aëre imbibitur, vel ob pluuias, vel ob inundationes, vel ob vtrunq; simul. adde & ad multas niues idẽ sequi: magnæ verò pluuiæ, & magnæ niues nõ fiũt, nisi multæ humidæ materiæ attrahantur, & ab astris, vel cœli motu agitẽtur, & aquarũ abũdantiã, vel humiditatẽ faciãt, vnde astra necessariò cõcurrunt ad superfluam in aëre humiditatẽ, ex qua humiditate cũ aliis occasionibus, morbi cõtingunt, fateor igitur in illo principio, cùm gallicus morbus inchoauit, magnas fuisse humiditates, magnásque inundationes, & quòd ad eiuscemodi humiditates sequutæ sint putredines, ad quas morbus gallicus sit consecutus, non quidem sponte, sed adueniente confrictione per mulieris vergen, vnde in gallorum castris 1485. scortũ ederat nobilissimũ ac pulcherrimum, in vteri ore putrefactum gerens abscessum. Viri qui cũ illa coibãt, adiuuãte etiã humiditat

ditate ac putredine , dum mēbra virilia per
vteri collū perfricabant,ob loci etiā putre-
dinē in eorū virilibus mēbris prauā quādā
affectionē cōtrahebant, qua exulcerabātur,
& per penē(mollissimū mēbrū) praua quæ-
dā qualitas ad emūctoria ascendebat, & ad
adenosas inguinum partes ibique bubones
excitabāt.natura nimirū vt prauæ qualitati
venenosæ obuiaret,ma... iā illuc trāsmitte
bat,quæ & ipsa inficiebatur,& bubones ex-
citabat,irrepebat deinde praua illa qualitas
ad iecur,& sanguinem commaculabat.in a-
liqquib⁹ hic sanguis,qui pro parte ad nutriē
dum caput deferrebatur. caput ipsum inficie
bat,& si natura fortis illū ad circunferentiā
expelleret,crustæ inducebantur, sin minus,
dolores vehemētes,& quādoque vtrūq;,& si
hæc infecta materia ad iuncturas defereba-
tur,vehementes in ipsis dolores excitabat,
quandoq; tumores duri inducebantur.in his
verò qui plethora afficiebantur, vel sangui-
ne abūdabant,ac bile,per totū corpus pustu
læ crustæúe prodibant.paucæ verò erāt pu-
stulæ in atrabilariis hominibus, & qui ple-
thora carebāt,verùm in his præduri tumo-
res fiebāt,hæc lues vnum primò infecit ho-
minem,posteà duos,& tres,& centū,quia il
la erat publica meretrix & pulcherrima, &
vt procax est humana natura in coitū. mul-

tæ mulieres cum his vitiatis viris coëuntes, que ista infectæ sunt, quam deinde aliis viris sunt impartitæ, vt deniq; lues p totã Italiã sparsa sit, & per Gallias, & breuibus per vniuersam Europam. audiui verò & nũc esse in summo vigore, in Asia, & iã in Africa pullulare, de India nihil loquor, cum sit ferè huic regioni peculiaris eiuscemodi affectus.

Nota verò præter humiditatis putredinem, loca, in quæ ingrediebãtur priapi cum cõfrictione, tertiã quandã qualitatem cõcitasse, vt ita dicam venenosam, quæ est gallici affectus venenum, & est qualitas secunda à prima dependens: sicut etiam in epidemicis morbis præter morbi genus, in quo continetur, adest praua qualitas venenosa, quæ ex primis qualitatibus non est, & si quis in morbo gallico peteret, quid sit hæc venenositas, dicimus prauam esse talis generis affectionẽ, quæ nomen non habet, & à nullo est definita. dico prauã huius morbi affectionẽ qui excitatus est, tum à praua aëris qualitate, tum à frictione in loco mulieris cauernoso, in quo praua adsit affectio, & morbus est inter contagiosos numerandus. Hæc quę retuli, sunt de primo, qui in hunc incidit affectum. at de aliis qui illum recipiunt, per contagium satis est affecta mulier. aër verò nihil efficit, quoniam & in temperatissimo aëre,

aëre,& in temperatissima constitutione hic morbus etiam per contagiũ recipitur, éstq; talis morbus, vt paulatim per totum corpus irrepat, totúmque malẽ afficiat.

Aliqui attribuêre huius morbi causam Saturno, tũc enim quãdo ortus est, arietem ingrediebatur cum aliis cœli dispositionibus.

Nos verò non magis Saturno, quàm aliis planetis hoc attribuimus, quia cœlestia tripliciter agunt, motu, lumine, & influentia, Saturnus esse potuit qui pessimus iudicatur planeta, potuere esse & alij simul, vnum est quòd per influentiam, lumen, & motum fuit malè dispositus aër, à corporibus cœlestibus, posteà particulari adueniẽte causa, quæ fuit confrictio militis gallici cum Thaide, quæ pudẽda habebat malè affecta, hoc morbi genus excitatum est, quod contagiosam naturam habet. Vnde vero hoc recipiat, vt contagiosus sit, ignoratur, nisi quod est ex propria huius morbi natura.

Aliqui huius morbi causam in Deum referunt, qui hunc miserit morbum, quoniam vult homines luxuriæ peccatũ euitare: proptereà eiuscemodi discrimina in coitu imposuit, vnde nonnulli hunc morbum diuinũ appellarunt, alij saturninum, illi inquam, qui à Saturno excitatũ volunt. Dicunt igitur hoc esse diuinum iudicium quòd de lu-

xuria vlcifcitur. Veruntamen eiufmodi ratio in vnoquoque morbo effe poteft, qui à luxuria dependet, & qui ob illã oritur, propterea hi omnes erunt diuini, & cur fi Deus in luxuriam inuectus eft, in fœneratores inuectus non eft, in graff ores, in latrones, in blafphemas, in homicidas, qui feniora mala perpetrant, quàm qui coitu vtuntur, quàm fi folutus cum foluta iungatur. nam Venerem exercere vnicuique naturale eft. hanc verò vel illã fibi deligere, eft cõfilio & præcepto factũ. hominẽ verò interficere, graffari, furari, blafphemare, funt à toto genere præter naturam: fiq; Deo tantùm difpliceret, vt homines Venere vterentur, poffet illico ab ipfis tantiginem auferre, & nullus inueniretur, qui Venere vti vellet, dic infuper, pueri quibus contingit in aluo materno affectus gallicus, quod mali perpetrati funt, & qua luxuria funt vfi? cum Hippocrate igitur in libello de facro morbo dicamus, non magis facrum effe hunc morbum, quàm alij fint.

At ambigere poffes, quia fi cœleftium corporum motus, influentia, & lumen fuere huius affectus caufas neceffarium eft, vt aliàs etiam fuerit, aliàs futurus fit. veruntamen ego non ibo inficias, quandoque fuiffe, & aliàs futurum effe, tamen nullus eft author, qui de eo pertractauerit, nullus eft hifto-

ricus, apud quē sit ipsius facta mētio, fatēdum prætereà est, quòd & aliàs in futurum excitabitur. quando autem hoc futurum sit, ignorum est, sicuti Aristoteles in libris de Cælo dicit, quòd infinities sunt mutatę & extinctę eædē opiniones, & si infinitū sit tempus (vt Aristoteles fatetur) tam à parte antè, quam à parte pòst, hic morbus infinities fuit, & infinities etiā excitabitur, hæc omnia cōcedēda sunt, quæ ad curationem nihil faciūt. si verò vt nos Christiani putamus, mundus ortum habuerit à sex millibus sexcētis quinquagintaduobus annis citrà, dici posset nūquam fuisse affectū gallicū, sed nostro hoc tēpore primùm prodiisse, cùm priùs nō fuerint ampliùs visus, tamē & hoc noui in mulieribus sanis ac bene dispositis cōtingere, cùm illis menses profluunt, si quis cum eisdē Venere vtatur, pustulas supra penem incidere, & plerunque eòcoriari. hoc tamen in omnibus nō cōtingit, sed in illis solùm, quæ menses habent acriores, & viri, qui cum his coëunt, virile mēbrum valde molle habuerint, sed huius generis pustulæ ob hanc occasionem natæ, breui sanitati instituuntur, ex solo ieiuni hominis sputo, cùm mulier non est affecta morbo gallico, secus esset, si éo affecta esset.

Ex his quæ dicta sunt quispiam petere posset

possset, per quas partes per contagium gallicus affectus recipiatur, respondendum est per molliores partes recipi, mulieres etenim illum recipiunt, per os, per mammas, per vterum, & per anum, vt si vir morbo gallico affectus cum muliere coëat in illa perfrictione, qua vteri collum perfricatur, incalescit hæc pars vna & rarescit, vnde venenosam illam impresionem facilè recipit, ita & semen quòd affectum est calidum exiens, in locum calidum ob frictionem rarefactum facilè imprimit prauam illam qualitatem in talem locum, itaque mulier gallico morbo corripitur, è contrario, si mulier sit morbo gallico affecta, vir contagiũ recipit, primùm in penis extrema parte, & in cole, ac præputio, quia per vteri collum fricando incalescit, & rarescit affectionémque facilè recipit, quæ etiam ab agente facilè datur, quia ob frictionem iam dispositum est, & ad immittendum rarefactum, nonnunquam tamẽ haud recipi contingit, tum ob humorum integritatem, qui ad recipiendum apti minimè sunt, tum ob breuem in loco moram. nã ad actionem requiruntur agens, & patiens, disposita in debita distantia, & tempus, quod satis sit ad actionem imprimendam. contingit vero quandoque, vt virile membrum nõ sit malè affectum, neque mulieris vterus, sed in

in muliere ab ore cœperit, vel à mammis, vel ab ano, tunc vir non tam citò recipiet à muliere hunc affectum, cùm veneream rem cum illa exercet, tamen denique cõtagium recipiet. mulier verò citius recepit, quàm vir, quia venenosum semen in sui vteri gremium recipit. à viro autem mulieris semen non recipitur, licet eo madescat, propterea mulier faciliùs recipit, quãdo vir nõ habuit primò penẽ affectũ, tamẽ sit affectus, quàm faciat vir quando mulier primò affectũ vterũ. Dominus Orobonus de Orobonis nobilis Ferrariensis, vxorem habet honestissimam, quæ affectum gallicum per mammas recepit, vir tamen eius illam frequentissimè cognouit, tamen nunquam affectum recepit. per oscula verò facilè recipitur hic affectus, quoniam vibratio illa, & linguarum conflictus caliditatem auget, linguæque rarescunt, quæ sunt etiam molliores carnes, & quæ facilè impressiones recipiunt, saliua insuper prauam affectionem augente, & hi qui affectum gallicum per os recipiunt, exulcerationem in faucibus, ac palato contrahunt. Et quandoque pars illa putrescit, & ad nares peruenit, & quod bibitur vinum, per nares exit, nonnullisque nasus vlceratur, ac decidit, & in lingua pustulæ fiunt, hoc est primum indicium, quod apparet,
cùm

cum per os contagium accipitur, pustulæ primò in lingua apparent, quæ taroli vocã-tur, posteà fauces malè afficiuntur, & palatum, deinde caput, denique totum corpus.

Per mammas contagium recipitur, quia puer exugendo, & attrahendo mammam, calefacit, ipsiusque os incalescit ac rarescit vt facilè sumere possis ex muliere contagium, hócq; exugit lac, quod praue affectum est, è contrario si infans sit, qui affectum habeat, mammam exugendo illam rarefacit, & facilè recipit à puero contagium. Vt Domini Oroboni vxori contingit. hæc enim vtero gerebat, & ad septimum vsq; mẽsem peruenerat, nutricem conduxerat, quæ nasciturum fœtum nutricaret, cui obierat infans, quem lactabat, ob hoc ex berophotrophio infantem accepere, qui gallico affectus erat imbutus, illum enim ab vtero materno asportauerat, paupercula hæc nutrix ab hoc infante affectum recepit, interim vxor Domini Oroboni peperit, & nutrix remisso ad berophotrophium infante, filium Domini Oroboni nutrire cœpit. receperat vero in mamma contagium, inde ad octo dies non poterat nutrix ob affectum in mamma lac infanti præbere. Mater nutricis vices suppleuit, interim dum nutrix ipsa curabatur, sed non multò pòst, & mater à puero contagium

gium accepit,fuitque sæuissimus morbus, sed denique post multos labores sanitati restituta est.& multos peperit filios.

Per anum huius affectus contagium recipitur ex cōfrictione illa calefaciente, & rarefaciente,vnde ab ano peni præbetur, & à pene ano,& cùm hoc fieri non possit,nisi ex concubitu præter naturam,idcirco hoc videtur diuinum in his,qui per hanc viam sumpsere,contagium,quòd affectus hic gallicus semper sæuissimus est,ob vindictam,quam sumit Deus de hoc nefando scelere, quãuis dici possit,magis imprimi ob loci arctitudinem,tamen vt ab eo nefando scelere homines deterreamus,dicēdū est esse Dei omnipotentis iudicium, quòd pro meritis illos ita tractat,& longè vehementiorē morbum efficit,cùm per talem locum contagiū recipitur.Cùm verò in mulieribus sint quatuor viæ recipiendi huius morbi contagium, vterus,os,anus,mammę.in viris,vnde sunt tres penis,os,anus.pete verò,num per alias carnis porositates recipi possit, vt si quispiam cum affecto morbo gallico ederit, & in eodem vase bibat, ac cum eo dormiat, nunquid possit hunc affectum recipere? Dicimus in præsentiarum , quantum sit de re ipsa,huius possibilitatem non negandam,vt addendum esse ad hoc vsq; tempus,non esse

visum, neque cognitum, quòd quispiam nisi per coitum, vel osculum, vel per mammas hunc morbum receperit, quantum in me fit cum eo haud cubarem, qui scabie gallica affectus esset, neque in eodem poculo biberē, aut in eadem ederem lance, neque eadem vterer mappula ad extergenda labia, tamen nunquam aliquem noui, qui morbum hoc modo susceperit, per solam scilicet conuersationem, neque quempiam audiui, qui id viderit, verumtamen hoc obseruaui, si hi qui cum his versantur, & potissimùm cubant, in scabiem incidant, scabies illa curatu difficilima est, hoc vidi & obseruaui, vt ferè videatur aliquid maligni ex mora, quam habet cum affecto, contraxisse. Consobrinus quidam meus puer, matrem habebat gallico affectu correptam, & cum ea cubabat, quandoque in scabiem incidit, quæ sanitati restitui non poterat, & circa crura crustas habuit, & tubercula, quæ depelli non poterāt, sed diu in illis perseuerarunt, tunc erā puer & coniectatus sum illud contigisse, ob moram, quam trahebat cum matre prauè affecta. non vidi autem gallicum affectum per hanc conuersationem vnquam esse receptum, hoc tamen vidi, quod dixi, morbos in illis fieri vehementiores, idcirco laudarem vt euitarentur, vnde per porositates extrinsecas

ſecas aliorum membrorum prætermembra dicta recipi poſſe non videtur, quoniam hæc praua affectio conſtrictione indiget, & vehementi caloris excitatione, partium apertione, & petes ſi manus cũ manu fricaretur, aut venter cum ventre, num per hunc modũ recipi poſſet? Reſpondemus, non eſſe negandum quòd recipi poſſit, cùm ſuapte natura ſit morbus contagioſus, ſed difficilius eſt, & non viſum anteà, neque partes enumeratæ molles ſunt: quales illæ, per quas recipit.

Cùm morbi omnes peculiarem ſoleant habere humorem, cui primo inhærent. vt phrenitis bilem, lethargus pituitã, inſania atram bilem, & ita per alios diſcurrendo morbos, hinc quiſpiam de morbo gallico petet, quînam ſit ipſius proprius humor. reſpondendum eſt, quando in initio recipitur affectus nullum habere proprium humorẽ, ſed in illo eſſe humore, qui in illius corpore qui affectus eſt, abundat: vnde ſi biliosus natura ægrotãs ſit, affectus gallicus initio biliosus eſt, ſi ſit pituitoſus, morbus eſt pituitoſus, ſi atrabilaris, atrabilaris erit, ſi ſanguineus ſit, affectum ſanguineum eſſe oportet. nam illi innititur humori, qui in corpore dominatur, tamen proceſſu ipſis atrabilaris euadit, & pituita abundat, vel ſit quia morbus qui dolorem incutit, multa indu-

cit fastidia, vt mēte quiescere nō possit, sed
ob cogitationē atra bilis generetur: vel sit
quia morbi natura sit talis, vt atram bilem
inducat, & vnamquanq; tēperiem in atram
bilem vertat, vel sit qualitas illa praua, quic-
quid dicatur, ad rem ipsam nihil facere vi-
debitur. At id solùm dicamus in ipsis proces
su omnes gallico morbo affectos atrabila-
res euadere, in aliquo videtis in initio cru-
stas adesse latas, coloris lutei, quæ bilem
præseferunt, in processu verò nigræ eua-
dunt, in aliquibus sunt rubræ, in aliis albæ,
in aliis nigræ, in aliis diuersis coloribus mi-
stæ, vt sunt & ipsi misti humores, pustularū
etenim colores, & crustarum, peccantis hu-
moris genus ostendunt. Hæc igitur conclu-
sio sit, in initio esse secundùm temperiem, &
humorem genus, qui illo, qui affectus est, a-
bundat, in processu verò omnes atrabilares
euadunt, & pituita etiá abundant, mirè san
guineos vidi ob gallicū morbū atrabilares
esse affectos, initium verò curationis ab il-
lius humoris euacuatione incipere debet
qui in hoc ægrotante peccat, vt suo edoce-
bimus loco.

At dices, cùm morbus gallicus sit quæ-
piam venenosa qualitas, & vnaquequæ qua-
litas per contrariā curetur qualitatem, quæ
erit

erit qualitas qualitati morbi gallici opposita? Dicimus cùm in gallico affectu duo sint, vnum est humor cui innititur hæc affectio, alterum qualitas ipsa venenosa, quæ hunc morbum in specie collocat. Primum quod est humores, ita curandum est, illos euacuando, & alterando, ac illa adhibendo, quæ humoris qualitati contraria sunt.

At hæc secunda gallici affectus qualitas, qualitate sibi opposita remoueri dabet. Verùm hæc qualitas, nõ est calidum neque frigidum, neq; humidum, neque siccum neq; est albedo, neque nigredo, neq; dulcedo, neque amaritudo, sed est qualitas quadam innominata, quæ omnino oppositam habet innominatam qualitatem. At dices, si est innominata, igitur est incognita, dicimus consequentiam non valere: cùm multa sint innominata quæ tamen incognita non sunt, nisi vt nomine carent. At verò notas esse qualitates, quæ gallici morbi qualitati aduersantur, ex sanitate, quæ inducitur planũ est, nam non induceretur, nisi rerum quæ adhibentur qualitates, morbi gallici qualitatibus essent oppositæ, quia omnis curatio per contrarium fit. experientia vero fuit, quæ medicamentum ostendit qualitati morbi gallici, qualitatem oppositam habens, vnde experientia compertum est, hunc affectum

ex decocto indici ligni remoueri, hoc autem non facit quia calidum, cùm multa habeantur calidiora, neq; quia siccum, cùm multa adsint sicciora, quæ tamē hoc minimè præstant, sed fit ob quandam innominatā qualitatē, quæ per experientiam inuenta est, morbi gallici qualitati aduersari, vt pestilenti morbo etiam contingit, si cum febre sit biliosissima Theriaca sanatur, non quia frigida sit, sed quia venenosæ qualitati aduersatur, tamen ratione febris à medico frigida etiam adhibentur, ac Theriacæ commiscentur, vnde Theriaca qualitate sua pestilentiæ aduersatur: & non quia calidum; neq; quia aliquam habet sensibus notam qualitatem, sed quia innominatam qualitatem habet, quæ pestilentis morbi veneno sitati aduersatur. Et si petas, quæ nam sit eiuscemodi morbi gallici qualitas, Dicimus oculis ostendi non posse, sed nonnulli ostenduntur effectus, qui illam presentem esse monent, vt sunt crustæ, tumores, dolores, pallores, & alia multa quæ ad gallicum morbū sequuntur, sicuti nec multæ aliæ secundæ qualitates possunt vel oculis videri, vel aliis sensibus percipi, sed per aliquos effectus percipiuntur, vt est pestilentis morbi qualitas, quæ est venenositas, ob maximas cognoscitur inquietudines, perturbatiões, & mortes.

Multi

Multi gallicum affectum hoc modo definire conati sunt, esse prauam epidemialem dispositionem in corporis membris, precipuè in hepate, & venis, & eorum humoribus ex qua veluti symptomata dolores sequuntur, & per vniuersum corpus pustulæ. Verùm tameo eiuscemodi definitio potuit fortè in huius morbi initio fieri, cùm semper dolores, & pustulæ simul aderant, & nihil aliud. Inpræsentiarum verò, vbi adsunt prædura tumores, vbi pilorum defluuium, vbi vnguium casus, vbi dentium atque oculorum amisio, est imperfecta definitio. non conuenit insuper quia vult & dolores, & pustulas per vniuersum corpus semper adesse, cùm posiint esse pustulæ absque doloribus, & dolores absque pustulis, & plerunque pustulæ vnam solam corporis partem vexant. vt caput, & non aliam dolores nonnunquam in capite tantùm sunt, & non in alia parte, quandoque neque dolores adsunt, neque pustulæ, cùm simpliciter pili decidunt, in quo casu plerunque neque dolores adsunt, neq; pustulæ, fortè verò quãdo in initio cœpit in bello Neapolitano pustulæ simul aderant, & dolores, & hoc per vniuersum corpus, nunc verò res haud ita se habet, sed octo distincti modi reperiuntur, & compositæ complicationes ducentæ & tri-

gintaquatuor, si quis rectè computabit.

Si verò gallicum morbum nos definire tantaremus, in genere potiùs describeremus, cùm sit valde multiplex, quàm vera aliqua definitione explicaremus, vt dicendo, esse affectum multiplicem, modo qualitate afficientem, modò in cõpositione, modò in solutione cõtinui, modò cũ doloribus, modò sine doloribus, modò cum crustis, modò sine crustis, modò cũ tumoribus duris, modò sine his, modò cũ defluuio pilorũ, modò sine illo, modò cum dentiũ defluuio, modò sine illo, modò cum vnguiũ casu, modò sine illo, modò cum oculorũ amissione, modò sine hac amissione, modò cum gonorrhœa, modò sine gonorrhœa, modò cũ omnibus, modò cum aliquibus, vt superiùs ducentæ trigintaquatuor distinctæ sunt species, contempleris quomodo possit vna forma, & vna definitione muniri tam diuersus, támque varius morbus, & tot habens diuersitates, idcirco satis esse arbitror haberi quid nominis de gallico affectu, cùm quid rei verè haberi non possit.

De his in præsentiarum agendum est signis, quæ ostẽdunt hunc tam multiplicem affectum esse hunc vocatum gallicũ. Cùm quenpiam videbis, qui cum meretricula muliere veneream rem exercuerit, & circa

præp

præputium vel penis glandẽ paruas habeat pustulas corrodentes, & inguina intumescunt indicium est hunc recepisse cõtagium, nã pustulæ illæ in glande corrodentes, quæ taroli vocãtur, indicia sunt receptionis contagij, irrepit deinde paulatim morbus (nisi prouideatur) & totũ inficit corpus, primò inguina petens & bubones inducens, posteà in iecur irrepens, denique in cor & caput, & breuiter per totum dilatatur corpus.

Cùm aliquẽ videbis, qui postquam cum impudicis mulieribus cubuerit in gonorrhœam incidat, etiam sine vlcere in pene, & sine bubonibus (quia & cũ his esse potest) & adhibitis præsidiis minimè curetur, iudica hũc affectum esse morbum gallicum. Cùm quispiã cum impudica muliere rem veneream habuerit, & pustulas in ore incidat, & in faucibus ac gutture exulceratio fiat, & haud facilè curari possit, sed abire videatur, posteà reuertatur, indicium est hũc esse morbo gallico affectum.

Si quispiam puer à turpissimo in moribus homine fuerit subagitatus, & illi in ano & circa anum pustulæ cõtingant, quæ facilè remoueri non possint, sed potiùs vsq; ad oschreum dilatentur, & extẽdantur, morbum gallicum esse iudicato.

Si infans lac exugens circa os pustulas

contrahat, quæ extranei coloris sint, nec curari facilè valeant, iudica hunc morbi gallici contagium à nutrice recepisse.

E contrario si infans à brephotrophio receptus, pustulas per corpus habeat, sitque prauè affectus, & nutrix in mammis, ac papillis, pustulas incidat, quæ facilè curari non possint, iudica nutricem hanc ab infante recepisse contagium. Capitis grauitas cum dolore, qui ad humeros vsque extendatur, vt ille brachia eleuare non possit, neque sibi caput detegere, neque quandoque bolum sibi in os immittere, vel vini cyathum suis manibus apprehendere, hoc est gallici affectus indicium. Cùm capitis dolores, humerorum, brachiorum, & reliquarum corporis venenosarum partium vesperi fiant vehementiores, vsque ad dimidium ferè noctis, posteà dolores remitti incipiant, iudicium est esse dolores ex gallico affectu, potissimùm quādo multis adhibitis præsidiis, obliterari non potuerunt.

At quispiam petere posset, cur potiùs noctu, quàm interdiu vexent hi dolores. Non nulli causam reddunt, quia humores noctu augentur. verùm æquè augentur interdiu: nam sicut vna cibatio in nocte coquitur, ita vna coquitur in die, idcirco par ratio est incrementi humorum tam in nocte, quàm in die

Dic-

Dicendum potius est, noctu dolores augeri, quia hoc tempore humiditates mouentur, & nox ipsa humida præcipitat cœlo, humores vero ab humiditate extrinseca commouentur, augentur: & agitantur, tum etiam, quia noctu naturalis calor ad intrinsecus re trahitur partes, idcirco humores commouet qui commoti dolores augent, Adde materias morbum gallicum facientes, vt plurimùm esse frigidas, vel si in principio frigidę non sint in processu frigidæ euadunt.

Cùm in aliquo videbis crustas circa frontem pullulare luteas: siue nigras, siue albicantes: siue mistas, quæ illum deforment, gallicum affectũ habere iudicato: nam hæ crustæ humorum ratione sunt coloratæ. Si verò petas, quomodo discernantur: respondemus, si crustæ sint liuidæ, & hi acuto capi tis dolore deprehensi sint à bile esse, ne dubitato, tum ob crustarũ colorẽ, tum ob doloris capitis vehemẽtiã, & hæ crustæ biliosæ, vt plurimùm in pyramidis formam exacuuntur. Si verò crustæ hæ dealbescant, & latæ sint, capitisq; dolor obtusus videatur, à pituita esse fatendum est, Ab atra bile verò contingent, si nigræ appareãt, & asperæ, & dolor sit vehemens. At si dolor mitior sit, crustæ verò subrubæ sint, à sanguine esse iudicari debet. Cùm verò sunt variæ & di-

uersorum colorum, à diuersis gignuntur humoribus, tu verò diuersitatē & humorū diuersitatem, ex colorū diuersitate deprehendes, quia si color niger sit & luteus, à flaua bile & atrabile crustas confectas esse iudicabis: si albicās & luteus, à pituita & à bile. Si subruber & luteus à sanguine & bile, & ita de aliis complicationibus dicendum est.

Si à quopiam videas capillos decidere, & barbam, & potissimùm supercilia, hunc morbo gallico affectum esse iudicato. Intelligendum verò est: modò hęc nō sequantur ad aliquem magnum morbum, & præsertim cùm scitur hunc Venere, & cum meretriculis esse vsum.

Idem iudicium de dentibus facito, de vngulis, & de oculis, nam in præsentiarum in his solis quandoq; est partibus hic affectus.

Ex pulsibus difficulter cognoscitur gallica lues, imò necesse est, vt variet secundùm humorum variationem, & vt dolores intensi sunt ac remissi, in intensioribus enim magis frequens est, & velox, sed imbecillus, tamen cùm febrè plerunque careant, neque etiam habent certam rationem ex pulsibus: Vnde simpliciter dicendum est, quorum pulsus certum iudicium non præbere, quòd sit affęctus gallicus.

Neque certum faciendum est ex vrinis iudicium

Iudicium, quia vrinæ humorum ratione variæ sunt, & prætereà dolor ac reliqua symptomata vrinorum variationem faciunt, tamen si quæ vrinæ sunt ac lue affectis propriæ sunt vrinæ crudæ, albæ, absque hypostasi, vel cum modica hypostasi: quia materia quæ per vrinam exire deberet, & hypostasim facere, ad iuncturas tendit, ad pustulas, ad caput, & ad alias partes.

Ex sputis ac similibus tuta non habentur gallici affectus signa. neque propria sunt ipsius signa. nisi intelligeremus, quòd sputa de affectu in faucibus iudicare possent, quia quãdoq; ephelcides, id est, crustæ expuũtur, quod indicium est, exulcerationem adesse.

Qui colorem viuidum habere consueuerunt, & floridum, posteà pallidus efficiatur, & luteus, & macilentus, qui aliòqui erat plenus, & ita diu, perseueret, neq; aliquo alio affectu laboret, in morbum gallicũ hũc, incidisse arbitrandum est, solet enim eiuscemodi morbus colorem maximè immutare, & liuidum, pallidum ac luteum reddere.

PRONOSTICA.

In gallico affectu crustæ & pustulæ sunt minùs malæ, quàm dolores. nam per crustas, & pustulas prauæ materiæ corpus exeunt, quæ aliòqui illud praue efficerent.

Dolores gallici qui cum crustis sunt, ac

pust

pustulis,(nam quandoque cũ his fiunt)mitiores sunt,quàm dolores absque crustis.

Dolores cũ duris tumorib.sunt vehementes,sed minùs mali, q̃ dolores absque tumore:nam tumor hic aperiri potest, atsi nihil adsit tumoris,difficilius est negotiari.

Omnium morbi gallici modorum minus malus est pilorum amissio, sed hominem tátum derisui reddit.

Lentæ febres,ac longæ,cùm morbo gallico futuram hecticam minime significant, infinitos ferè vidi, qui in tales incidêre febres,& in vrinis pinguitudo innatans videbatur,tamen hectici haud euasere, imò gallico affectu curato, & etiam per existentia febris ipsa vnà curata est,ac abiit.

Gallicus morbus raros interficit, tamen interficere potest, & nõnunquã id facit, sed tũc potissimè est,quãdo præter gallicũ affectum,ægrotantes se regere noluerint,& inordinatiore victu vtũtur,vt mors potiùs ad eorum errata sequatur, quàm ad morbum.

Gallicus affectus homines semper imbecillos reddit,& qui facilè in alia morborum genera incidant.

Morbo gallico affectus,si in sanitatem restituatur, & sibi digitũ, vel aliquam corporis partem leuiter incidat, per longum temporis spatium sanitati non restituitur.

nam

nam membra prauam quãdam qualitatem amittunt, vt cùm discontinuantur, in continuationem difficulter reduci possint.

Gallica lues reuẽter inducta facilè curari potest, idcirco cùm primùm ægrotãs se tali morbo correptũ perceperit, ilico se curari iubeat, Si verò antiquior fit, difficiliùs curatur, imò ex mora tantùm intendi posset vt curationem nunquam admittere.

Pustulę faciliùs curãtur, quàm dolores, & præduri tumores difficiliùs curantur, quàm pustulæ.

Qui raucam vocẽ habent ac perseuerantem cũ faciei pallore inusitato, tibi de affectu gallico suspecti sint, & per os recepisse contagium indicium est, quanquam posset illuc per alias vias irrepisse.

Atrabilares ad affectũ gallicũ magis parati sunt, quàm cætera hominũ tẽperies. nã & omnes gallico morbo affecti, deniq; atra bilares euadũt, & atrabilares per ad ustionẽ illi potissimùm sunt, qui facilè hũc morbũ incidũt, hoc verò intelligendum est ratione humoris, nõ autẽ ratione soliditatis carnis. nã hoc secus est, caro etenim atrabilariorũ cùm sit arida & densa, difficiliùs recipit cõtagiũ: at atrabilares humores faciliùs recipiunt ob symbolũ quoddam ægritudinis. Sunt ergo humorũ ratione ad hunc affectũ magis

magis parati atrabilares, in secundo loco sunt biliosi, in tertio sanguinei, in quarto pituitosi, quanuis omnes in processu atrabilares euadunt, & pituita insuper abundent.

Raræ texturæ homines faciliùs incidunt in hũc affectũ, quàm nõ raræ texturæ, vnde qui scabiẽ facilè, & morbos cõtagiosos recipiũt, facilè etiã luẽ gallicã recipere possunt.

Qui prauis humoribus repleti sunt, faciliùs & citius in hunc affectum incidunt, quàm qui probos habent humores.

Qui inordinato victus genere vtuntur, & potissimùm si atrabilariis vescantur cibis, in hunc affectũ faciliùs incidunt, quàm qui secus faciunt, & probo victu vtuntur.

Iuuenes & pueri faciliùs ab hoc affectu liberantur, quàm senes, & qui in aliis ætatibus sunt.

Qui tota nocte cum meretricula cubauerit, in hunc affectũ faciliùs incidit, quàm qui interdiu rem veneream exercuerit, & subitò recesserit.

Facillimè omnium illi in morbum gallicum incidunt, qui primò eo fuêre correpti, posteà sanitati restituti, iterum contagium recipiunt, nam relicta est (etiam si sit sanus) qualitas quædam praua, quæ cum lue gallica symbolum habet.

In his edisserendis prognosticis non est opus

opus vel Galeni vel alterius antiqui senten-
tias quærere, quia nouus est morbus citra
septuagintaquatuor annos ortus, quàm an-
tiquiores illi non cognouere authores, ne
que aliquem de eo priùs scribentem legêre
authorem.

Qui verò solo gallici morbi modo affe-
ctus est, faciliùs curatur, quàm qui multis
afficitur morbis, & ita secundùm cõplica-
tionem faciliùs & difficiliùs curatur. at ve-
rò opus est, vt omnia semper æqualiter in-
telligantur. nam si quispiã solis doloribus
affligeretur, sed vehementioribus, alter ve-
rò crustas remissas haberet, & remissum do
lorem, hic qui habet duo hæc remissa, faci-
liùs curabitur (licet duo sint) quàm ille, qui
habet solos intẽsos dolores. Si verò æqualia
essent, semper faciliùs is curatur, qui vnũ so
lùm modũ habet, quàm qui plures, & quã-
tò plures sunt, tanto difficiliùs curabitur.

Qui in pilorum casum incidunt, in ridi-
culum morbũ incidunt, & illi hominibus
derisui sunt, qui hoc affectu sunt deprehẽsi.
At quibus dentes, ac vngues decidunt, in
derisum quidem veniunt, sed misericordiæ
iunctum, at qui oculos amittunt, misericor
dia solùm ac pietate digni sunt.

Quispiam verò dubitare posset, cur à pu
dendis vt plurimùm incipiat hic affectus
respõ

respõdent nonnulli, quia influxus ille pudẽdis aduersabatur, quando hic morbus per influxum excitatus est, nã in pudendis conformitas quædam adest, quæ est inter morbi qualitatẽ, & hæc membra ac cœlestẽ influxum. At hoc videtur esse reddere rationem, per illa, quæ maiori indigẽt percũctatione, querendum nimirũ est, cur ille influxus pudendis aduersetur, & cur deinceps influxu remoto, qui pudendis ampliùs nõ aduersatur, vnde cõcipiatur per illã viã affectus, & prætereà illi, qui cum muliere nõ concubabant, cur nõ incidebãt in hunc affectũ, si ab influxu dependebat, tamẽ nemo vnquã visus est, qui in hunc affectũ inciderit, nisi re venerea vsus sit, aut lac exugerit, aut deosculatus fuerit. nec percipitur cõformitas ista, inter morbi qualitatem, & hæc mẽbra, imò cùm multum neruosa sint, corruptioni multum repugnare videtur, idcirco magis affici non deberẽt, quàm alia membra, quæ ad curationem magis apta sunt.

Alij dicunt in pudendis abundare magis humores, qui sunt putrefactioni parati, ideò in illis mẽbris potiùs fit, vel ab illis potiùs incipit. At hoc absurdum videtur, quia semper nõ incipit in illis mẽbris, sed quandoque à mammis incipit, quandoque à lingua, palato, & faucibus. Prætereà si illa mẽbra

bra plus haberent materiei ad putredinem aptæ, tunc non morbus gallicus solùm, sed multi morbi in his locis orirētur, quāquàm negandum non sit ad has partes tanquam ad cloacam multos descendere humores.

Dicendum igitur est ideo à pudendis incipere, quia illa sunt quæ primò cōtagium recipiunt, nam perfricatio illa insensibiles meatus aperit, & contagiū facilè recipitur, à pudendis ergo incipit: quia illa sunt, quæ primò recipiunt, vel quæ primò præbent, & agitatio concurrit, quæ calafacit, & aperit, cōuenit etiam membri mollities, quod facile recipit, & hæc est vera causa, cur vt plurimùm à pudendis incipiat, & non alia, quia sunt prima membra, quæ tanguntur, & fricantur, & incalescunt ac rarescunt, suntque mollia membra, neq; illud etiam parui est momenti, quòd ad illa tanquam ad cloacam multi praui à natura illuc delegati decurrunt humores.

At quia nonnulli dixêre, ab illis etiā incipere membris: quando primùm oritur, & absq; contagio, propterea quærendum est, nunquid hic affectus de nouo absq; contagio excitari possit, dicimus rei possibilitatem esse quoddam aptum, & hic morbus alias fuisse potuit, licet de ipso nulla sit facta mentio, & futurū esse aliâs, tamen sem-

per crediderim præter influxum, particula-ria etiã requiri circa subiectũ, quod recipit, vt quod rem habeat cum aliqua muliere, quæ vteri partes malè affectas habeat, & quando q; exulceratas, licet non ex morbo gallico: tamẽ hic rem venereã cum illa habeat, & ex illa confrictione cum cœlesti influxu fiat hic morbus. Quod autẽ absq; his oriatur, nunquàm crediderim. Audiui Medicos quosdam de religiosa muliere fatentes, quod morbũ gallicũ ex se cõtraxerat, & non ex cõcubitu, & ego certè scio matronã illã religiosam virginẽ esse, & probissimã, imò in tali esse loco, vt si praue etiã perpetrari vellet, minimè posset, at ego medicos istos rationibus cõuinci, cũ hãc mulierẽ visitassem, & illis ostendi huius mulieris affectus esse vterinos, nõ gallicos, & illam deinceps curaui ex vterinis affectibus, & sanitati deniq; restituta est; absq; medicamentis, quæ morbum gallicũ sanare consueuerunt. Vnde arbitror morbum hunc nõ posse, vel de nouo excitari, vel per contagium recipi, nisi per coitum, vel per lactis exuctionem.

Vt autem ad superiora redeamus, Hippocrates in tertio Aphorismorum libro, in æstate dicit pudendorum putredines oriri, Galenus hoc intelligit in humida æstate, quæ ... in qua non abundauerit ventus;

aut

aut spirauerit auster, vnde temporis humiditas in ipsis putredines excitat, quamuis Galenus intelligat hoc nō solùm in pudendis fieri, sed in alia etiam parte, est 21. Aphorismus, ex hoc tamen non habet, quòd hæc putredo causa sit, cur in pudendis incipiat gallica affectio.

Nec dubium istud prætereundum est, cur nonnunquam contingat, vt aliqui atrabilares sint, & victu tali vtantur, qui temperiem adiuuet, tamen cum gallico morbo affectis mulieribus coëunt, & contagium non recipiunt. nonnulli respondent ex proprietatis indiuiduæ diuersitate hoc contingere, quæ est alia in alio, vt prima primi ex Auicenna colligitur. Vnde aliqui temperiei sanguineæ in hunc morbum incident, alij atrabilares, non incident. superioribus diebus tres vidi, qui cum quadā meretricula venere vsi sunt, & duo vehementissimè affecti sunt gallico morbo & potissimùm pilorum defluuio, hique duo optima temperie præditi sunt, & optimo habitu, tertius vero, qui est prauæ temperiei contagium minimè recepit, tamen non semel tantùm, sed pluries cum eadem meretricula Venere vsus est: primi verò illi duo consocij, qui erant bona temperie præditi, ab [illegible] ctu malè tractati fuerunt, & adhuc in ipsis vestigia supersunt,

Quãuis diu sit, quòd laborent, tamen præter hanc proprietatẽ dici posset, illum nõ incidisse in hunc affectũ propter aliquam indiuidualem proprietatem: sed quia obstructos meatus habebat, nam hi atrabilare (vt ille est qui praua temperie præditus est) corpora habent densiora, quæ sunt ad recipiendum inepta. Vnde ille contagium minimè recepit, quod fuit ratione intensioris carnis, & pororum occlusionis, non autem ratione humoris, qui facilè recipit.

Cùm verò gallicus affectus sub pustularum specie appareat, & sub specie dolorum petendũ est, quando cũ pustulis erit, sub quo pustularum genere contineatur, & ad quod genus reduci debeat? Nonnulli recentes dicunt esse Auicennæ Asafati. at superiùs diximus Nicolaum Leonicenum illos optimè reprehendisse, qui censuere morbum gallicum esse Auicennæ Asafati, forte dices illi saltem assimilari, nam Asafati inter exulceratas pustulas numerari. Dicendum verò est duplex esse pustularum genus in hoc affectu, prædurum vnum, quòd vulgò gummi vocatur, alterũ quod crustam inducit, prædurum sub sclirorum genere cõtinetur. & quãdoq; sub prædurorum œdematum genere, & plerunq; nodi dici possunt: quia ita sunt liquibus membris infixi, vt natiui nodita-

bulis infixi sunt, licet nōnunquam & tales viderim duricies, quæ natæ vocari poterant, cùm per membra commouerētur, & veluti natarent, pustulæ verò, quæ crustas habent secundū colorem, ad pustulas illius humoris reduci possunt, vt si sint luteæ pustulæ, biliosæ vocētur, si nigræ, atrabilares, si albicantes, pituitosæ, & si rubræ, sanguineæ: & licet sanguis inflāmationē faciat, bilis erysipelas, pituita œdemata, atrabilis scyrrhum, tamē hæc fiūt quādo hi soli humores sunt, in crustis verò in hoc morbo non sunt puri humores, sed à superabundati denominatio fit. nam biliosæ crustæ si à bile fuissent pura, crustā non induxissent, sed erysipelas, & ita de aliis, vt conuenit, dicendum est.

In doloribus etiam dubitatio contingit in quo sint genere reponendi gallici isti dolores, nōnulli dicūt inter extēsiuos dolores reponendos esse, qui iuxta Auicennam à flatu fiant, aut à materia, quæ in neruis, aut in musculis impacto sit. veruntamen si hìc dicere intendant, quandoque extensiuos esse dolores gallicos, hoc fatebimur. simpliciter verò non fatebimur, dolores omnes gallicos semper esse extēsiuos. nā quandoq; sunt pulsatiui, quandoque acuti & pungitiui, vt ferreus stylus in membra infigi videatur, quandoque sunt obtusi, quādoq; grauatiui,

Nónulli arbitrati sunt, hos dolores esse (vt Auicennæ verbo vtar) frangitiuos, sed hoc simpliciter dicere, simpliciter etiam falsum est. Nã fieri quidẽ potest, vt aliqui sint frangitiui, sed omnes ita esse censendũ nõ est. nã cùm frãgitiuus dolor iuxta Auicẽnã à materia fiat inter os & pelliculã tegẽtẽ os cõtenta, nõ poterit semper gallicus morbus vocari frãgitiuus, quia & in aliis à prędictis locis materia cõtinetur, quæ hos dolores excitat.

Nos ergo in genere dicamus gallicos dolores in omni ferè esse dolorum genere, quod inueniri possit, neque ad vnam certam dolorum speciem redaci possunt, quia aliqui erunt in vna specie, in qua alij deinde non erunt, hæcque dicenda sunt de morbi gallici pustulis & doloribus.

Cùm in affectu gallico dolores contingant, & vt plurimùm sint circa iuncturas, idcirco dubitare contingit, propter quid in iuncturis potissimùm excitentur, nonnulli dicunt in illis excitari locis, quia & materiæ in eisdem colliguntur. at eiuscemodi solutio absurda videtur, quoniam per motum, qui in iuncturis fit, resolui deberet. nam in omni corporis motu artus & iuncturæ mouentur, & ideò humores ob motum potius resolui deberẽt, quàm colligi. at eiuscemodi ratio hoc modo soluenda est, quod iuncturæ

cauit

cauitatem habent, quæ materia implentur, & quæ per motum tam facilè resolui nõ potest, imò in motu plerunque dolores augentur, tamen si vehementissimus ac diuturnus fieret motus, materiæ resoluerẽtur, & dolores cessarent, deniq; sunt nõnulli qui ex vehementissimo motu quotidie frequentato à gallicis doloribus euasere; vt contingit Dopo Batano Campanario, qui sæuissimus doloribus cruciabatur, sed cordas trahẽdo magnæ campanæ Episcopij Ferrariensis, ab eisdem doloribus euasit. Ad rem igitur, motus quilibet non est aptus, omnes resoluere materias, quæ in iuncturis continentur, sed tantùm vehementissimus motus. plerunque vero ex motu dolor augetur, quãdo materias quidem flatuabit, sed resoluere nequibit.

Nota insuper eos, qui crustas habent, vt plurimùm mitiores habere dolores, vel nullos, quia materia ad circunferentiã exit, & non ad iuncturas. qui vero doloribus absque crustis affliguntur, vehementiores semper habent dolores, hi etiam sunt vehementes dolores, qui ex præduris excitantur tumoribus circa iuncturas.

Priusquàm verò ad gallici affectus curationem conuertamur, scire oportet aliquem esse gallicum morbum incipientem, alium confirmatum, & non inueteratum, alium & inueter

ueteratum, & confirmatum. Primò de curatione gallici morbi, qui incipit, verba faciamus, id est, de eo, qui nondum mensem excessit, vel mensem cum dimidio.

DE CVRATIONE GALLICI AFFECTVS INCIPIENTIS.

SI tibi quispiam occurrat ex gallico affectu curandus, qui in initio sit, id est, non diu sit, quòd cõtagium receperit (id verò cognoscitur, quia prauæ pustulæ in præputio vel cole pullulare incipiũt, & panus, vel bubo excitatur, vel pustulæ in ore incipiunt) hic potest in sanitatem restitui ex sola purgatione prætermittendo maiora, vt sunt maiores inunctiones, & ligni Indici potiones. primò igitur contemplator, an hic macilentus sit, vt sanguine non abundet, an plethoram habeat. nam si sanguine non abundabit, sed eo potiùs indigebit, venæ sectio exercenda non est. si verò abundabit, secoraria dexteri brachij vena secetur, priùs tamen hoc clysteri ventre lenito:

℞. Maluæ
Violarum
Althææ
Mercurialis
Singulorum Man. j.

Misce, & bulliant in aqua secundùm artem, posteà

℞. He

℞. Huius decocti ℔ j.
Olei violacei ℥ iiij.
Cassiæ nuper extractæ ℥ j.
Salis communis ʒ ij.
Misce, & imponatur

Clysteri secreto, venæ sectio fiat ad sanguinis libram plus minus vt vires exigunt, posteà huius generis syrupi præbeantur, si sanguineæ sit temperiei hic, qui sequitur adhibeatur,

℞. Syrupi de cap. ven.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

At si biliosæ sit temperiei, & præcedenti syrupo vti poterit, & hoc qui sequitur:

℞. Syrupi violacei
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Si verò pituitosæ fuerit temperiei, hoc qui sequitur, syrupus adhibeatur.

℞. Syrupi de hyssopo
Syrupi de cap. ven.
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

At si sit temperiei atrabilaris, tunc qui sequitur syrupus præbendus erit.

℞. Syrupi de epythimo
Syrupi de fumoterræ
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

In hoc casu nūquam deserenda est senæ infusio. Vnum enim ex his est, quæ supra alia omnia affectu gallico aduersari videntur, quòd per nullam ex manifestis qualitatibus agit, vt necessariū sit, in sena ipsa dicere ratione huius affectus adesse qualitates occultas, nobísque ignotas, nisi quispiā arbitraretur senā huic morbo aduersari, quia educit, & præsertim atrabilares humores, veruntamen euacuare non est affectus qualitatem remouere, nisi dixerimus affectus qualitatem humoribus inhærere, idcirco cum humores euacuātur, praua etiā affectus qualitas remouetur. At hoc absurdū est, quia humoribus etiā euacuatis, praua adhuc morbi qualitas derelinquitur, quæ solidis innititur membris, nam omnes corporis partes affectæ sunt, præsertim quando est cōfirmatus. Dum verò in initio est, in solis cōtinetur humoribus, iecore, ac venis, idcirco euacuatione curari potest, vnde principium hoc gallici affectus, euacuando tantùm curamus.

Cum

Cum nouem vel decẽ ex illis syrupis accepti sunt, medicamẽtum præbere oportet. at prius notandum est, syrupos præscriptos hoc modo sumendos esse, si quispiam quinquies aut sexties pro singulo syrupo deiiciat, alternis diebus insumantur. Si verò bis, aut ter singulis diebus accipi poterunt deinde vno vel duobus interiectis diebus, qui sanguinea prçditus est temperie, hoc sumat medicamentum non quidem sanguinem educens, sed alios corporis humores.

℞. Pulpæ colocynthidis
Scamonij
Singulorum ℈ j.
Turbith
Hellebori nigri
Singulorum ℈ ß.
Gingiberis Cinnamomi
Camphoræ
Anisorum
Singulorum ℥ x.

Misce, & infundantur in quatuor vnciis infusioni sennæ per decem horas, postea exprimantur, & expressum zuccaro dulcoretur, vel sequentes deuoret pilulas,

℞. Pilularum aurearum
Pilularum cochiarum
Pilularum de lapide lazuli
Singulorum ℈ j.

Misce,

Misce, & tot fiant pilulæ, quot ægrotanti placuerit. at si natura sit biliosus, medicamentum istud recipiatur:

℞. Scammonij ʒ j.
Rhabarbari electi
Myrobalanorum luteorum
Singulorum ʒ ß.

Misce, & infundantur in quatuor vncias infusionis sennæ per decem horas, posteà exprimantur, & expressum hora conuenienti præbeatur, zuccaróque dulcoretur. Si quis verò pilulas magis diligat, aureas pilulas insumat. At si natura sit pituitosus, medicamentum quod sequitur, adhibeatur,

℞. Turbith ʒ j.
Myrobalanorum chebulorum ʒ j. ß.
Agarici ʒ ß.
Gingiberis
Cinnamomi
Aniforum
Camphoræ
Salis gemmæ
Singulorum ℈ ɪ.

Misce, & infundantur in quatuor vncias inf. sennæ per decem horas, posteà exprimantur, & expressum hoc zuccaro dulcoretur, vel cochiæ pilulæ præbeantur. Si verò esset natura atrabilaris sequens medicamentum præbendum est,

℞. Polypodij
Epithymi
Singulorum ℥ iiij.
Senæ ℥ j.
Hellebori nigri ℈ j.
Florum boraginis
Florum buglossæ
Florum violarum.
Florum rosarum
Singulorum ℥ ij.
Gingiberis
Cinnamomi
Anisorum
Amomi
Singulorum ℥ ß.

Misce, & infundantur in aquam fumi terræ secundũ artem, posteà exprimantur, & zuccaro dulcorentur, ac præbeantur, vel pilulæ sumantur de lapide lazuli, vel de lapide armeno. Si verò sit mistæ temperiei, misce quę dicta sunt, secundùm humorum tempetiem, ac miscellam.

Si hic videatur sanitati restitutus, bene illi erit. hoc autem videbitur, per vnius mẽsis, vel duorũ spatium. nam per octo vel decem dies non est tempus valde aptum. In toto autem hoc spatio, & horum, scilicet dierũ, in quibus fit purgatio, & post purgationẽ, ægrotus in sex rebus non naturalibus con-

uenienter regatur.

Pullorum iura edat, & carnem, & vitulorum, hœdorum, paruorum auium, phasianorum, perdicum, iurulenta euitet, falsa, acria, & aromatibus valde plena. album vinum bibat, tenue, odoratum, vel rubellum.

Corpus vehementer moueat. nam inuenti sunt, qui ex solo motu vehementiore & continuo in sanitatem restituti sunt, vnde quantum naturæ satis sit, quiescant.

Euacuatus semper potiùs sit, quàm repletus, neque impleatur, sed perenniter quantũ fieri potest, euacuetur.

Vigilet etiam plusquam dormiat. nam vigiliæ exsiccant, tamen opus est, tantum dormire, quantum naturæ satis sit, ne imbecillitetur.

Animi passiones summopere euitare oportet, & illas præsertim quæ atram bilem inducunt, ac augent, cùm hic affectus per se homines reddat atrabilares: aër ambiens ad temperiem vergat.

Si post mensem vel duos menses integrè sanum esse deprehendas, nihil aliud agas, quàm iubere, vt frequẽter expurgetur Alexandri pilulis, de quibus mentionem faciemus, & descriptionem suo loco referemus. Si verò hũc nõ esse perfectè sanũ percipies, tunc id, quod sequitur decoctũ, fieri iubeto.

Rz. Pol

℞. Polypodij
Epythimi
Singulorum ʒ iiij.
Turbith ℈ ij.
Scamonij
Hellebori nigri
Singulorum ℈ j.
Rhabarbari electi
Agarici
Singulorum ʒ ß.
Senæ ℥ j.
Gingiberis
Garyophyllorum
Cinnamomi Aniforum
Fœniculorum Amomi
Camphoræ
Singulorum G̈ x.
Florum boraginis
Florum buglossi
Florum rosarum
Florum violarum
Singulorum ʒ ij.
Passularum ℥ j.
Sebesten numero xv.
Prunorum Ibericorum numero x.

Misce, & bulliant in sufficienti quantitate aquæ fumi terræ secundùm artem, vt quæ maiorem patiuntur decoctionem, primò infumantur, quæ minorem deinde, & quæ

in mi-

minimam, in vltima ebullitione. quæ verò nullam expetunt, infundantur, posteà singulo mane sex vnciæ insumantur per viginti dies. si verò sit sanitati restitutus. & pustulæ resolutæ sint, ac bubones (si adhuc perseuerent) nihil aliud agẽdum superest. Verùm si non videatur sanitati exquisitè restitutus, vt integrè sanitati restituatur, ligni Indici decoctum eo modo exhibeatur, quo posteà dicemus, sítque decoctum in aqua. Tunc verò integrè sanitati restituetur. victúsque ratio erit ita seruãda, vt postèriùs ostẽdemus.

Nonnulla vero sunt hoc loco pertractanda, quæ virile membrum, inguina, os, vteri collum, & mammas plerunq; vexare solent. Vt plurimùm primum quod contingit in hoc affectu, pustulæ sunt in præputio vel in glande, vel in vtroq;, quæ ex humorum acredine in perfrictione venerea excitatorũ, & ex praua qualitate gallica in vteri collo mulieris, vel è contrario excitantur. dico autem è contrario, quia ex eisdem causis in vteri collo eædem pustulæ excitantur, quãdo mulier non est affecta, & cum viro affecto concubitum habet. eadem verò erit tam in mulieribus, quàm in viris harum pustularum curatio. sciẽdum verò est, vt plurimùm priùs oriri pustulas in pene, vel in vteri ore, quæ taroli vocantur, quàm oriantur bubones, tamen

men nonnunquam prius oriuntur bubones, quàm pustulæ istæ:licet rarò sit,& loci propinquitas,ac virilis membri perfrictio in illa parte supra vteri mulieris prauæ affectæ collum ostendunt primò fieri debere in præputio,& glande prauum affectum, quàm in inguinibus,imò & hoc pro maiori parte contingit:licet dici posset illas esse adenosas partes in quibus bubones gignuntur,quę facilè recipiunt,quod verum esse fatemur :sed & præputij ac colis partes adeò molles sunt,vt faciliùs etiam recipiant,quam adenosæ partes & glandosæ,quæ aliquam habent duritiem.Et si dicas,naturam eiuscemodi officiũ adenosis partibus præbuisse,vt recipiant:dicimus & præbuisse hoc officium, & naturam mollioribus partibus,vt facilè recipiant, & ad omnia sint aptæ,cùm adenosæ partes sint magis duræ quàm molles.

Si hæ pustulæ contingant,quæ taroli vocantur, & quæ pro maiori parte rubræ sunt & in medio albicãtes,ita curari debẽt, si hic venæ sectione indigeat,iecoraria vena secanda est,posteà expurgandus est,vt superiùs diximus in incipiẽte morbo,interim supra pustulas primò hic puluis imponatur.

℞. Ros. rub.
Balaustiarum Boli armeni
Singulorum ʒ j.

Misce,& fiat puluis subtilissimus, qui supra hæc vlcuscula ponatur, vt exiccentur, si hoc efficiatur bene est: sin minus prædictis pulueribus aloën addito, si sanitati non restituatur, hoc alio vtaris puluere:

℞. Aluminis rochæ ℥ j.
Aloes ℥ ß.

Misce & fiat puluis subtilissimus. si non exiccentur, vnguento vocato Apostolorum vtaris, quòd si finem non assequeris Aegyptiaco vnguento vtaris, si adhuc sanitati non restituatur lotionem hanc fieri iubeto.

℞. Tuciæ præparatæ
Aluminis rochæ
Viridis æris combusti
Singulorum ℥ j.

Misce & bulliant in vino albo, vel si sentiret caliditatem in aqua plantaginis, posteà locus bene abluatur, post ablutionẽ ex hoc vnguento inungito.

℞. Vnguenti Aegyptiaci ℥ j.
Pinguedinis anseris ℥ iij.
Mercurij ℥ ij.

Misce, & mercurij priùs pinguedine mortificato, si finẽ nõ assequeris, Mercurij quantitatem augeto. interim verò continuis euacuationibus, & præparationibus homo præparandus est, & vt vnguentum, quod supra ponis seruetur, linteolum super adde cocta

ceruſ

cerussa delinitum, his effectis arbitror in sanitatem iam esse restitutum, & nulla re alia indigere, At si alia creuerint, vt dolores, vel pustulæ per corpus, aut supra caput, & hæ, quæ sunt supra colem & præputium sanitati restitutæ sint, tunc curationem eo modo prosequaris, quo dictum est, Indici ligni decoctum præbendo, vel inunctiones adhibendo, vt de illis verba facturi sumus.

Notãdum verò est in oliquibus magnas fieri per totum virile membrum pustulas, & vsque ad profundum, quandoque tendere potissimùm, quando per aliquod temporis spatiũ ægrotans noluerit affectum suũ medico propalare, sed sese curauerit, vt contingit, tunc solet magna priapi pars, vel totus vlcerari, in hoc casu lotione ista vtaris.

℞. Aloës
Alumnis rochæ
Viridis æris combusti
Aristolochiæ rotundæ
Antimonij
Singulorum ʒ ß.

Misce, & bulliant in vino, si non adsit in loco calor, si calor adsit, bulliant in aqua plantaginis, quãtum sufficit, posteà totus penis abluatur & præsertim vbi vlcera adsunt, quæ plerunq; maligna sunt, & cacoëticha, & veluti chironia, videntúrq; in superficie

benigna: in fundo verò sunt mali moris, facta ablutione, & loco absterso adhibeatur vnguentum Apostolorum cum Mercurio, & pinguedine anseris, vel vrsi. Quidam sunt quibus displicent in his affectibus pinguia & oleaginea, verùm vnguenta absq; his fieri non possunt. Et propterea eorũ ratio absurda est, qua illa non probant. est verò quia penetrare non sinit id quod oleagineũ est, ob suam glutinositatem medicamenta. at isti adeò absurda ratione vtũtur, vt nulla reprehensione indigeant, imò oleum ob tenuem suam substantiam præ cæteris penetrare potest, & nihil est, vel rarũ sunt oleo magis penetratiua, & cùm Galenus in methodo medendi obstructiones aperire tentat, id facit vniuersum corpus oleo aliquo inungendo; inungit enim vel absinthite, vel chamæmelino, vel rutaceo, vel alio simili, propterea non sunt recipiendi, qui dicunt olea simpliciter obstruere, tamen si supra penis vlcera post ablutionem sequenti puluere vti volueris, nihil impediet.

℞. Lithargirij auri.
Antimonij
Plumbi vsti
Aluminis rochæ
Cerusæ
Tutiæ præparatæ

Aeris

Aëris viridis vsti

Singulorum ℥ j.

Misce,& pulucrizentur, posteà madescant in vino nigro stiptico, deinde exiccentur, posteà iterum madescant & exiccentur & hoc sexties fiat,denique redigatur in puluerem,& adde

Aloës

Boli armeni

Terræ sigillatæ

Singulorum ℥ ß.

Mercurij vsti ℈ j.

Misce,& fiat puluis subtilissimus, qui supra maligna vlcera inspergatur. ná omnia huius generis etiam antiquissima sanitati restituit,quando vlcera sunt propè sanitatem,& tu volueris cicatricem inducere, hoc cerato vtaris.

℞. Lythargirij auri

Cerussæ

Singulorum ℥ iiij.

Ceræ nouæ ℥ j.

Olei veteris ℥ iiij.

Misce,& bulliant quo ad cõtrahat colorem pellis leonis,hoc cerato facilè cicatrix inducetur,non tantùm in affectu gallico, sed & in omni alio vlcere sanescente.

Nota autem plerunque in initio gallici affectus præputium,& glandem valde intu

mescere,& præputium adeò intumescere,vt necesse sit glãdem tectam permanere, neq; posse exui præputio,& vrinarij tubi foramẽ clausum videtur,& plerũque adeò sunt dura vt doleant,iubeo vt in lacte per aliquod tem pus seruentur,vt dolor sedetur,& parumper mitescãt,posteà iubeo,vt in hoc decocto la uentur,ac bene tractentur.

℞. Maluæ
Violarum Althææ
Seminum lini
Singulorum Man,j.
Pinguedinis anseris
Pinguedinis gallinæ
Singulorum ℥ ß.

Misce,& bulliant iu aqua,in qua sint lotæ la næ,posteà tumefacta pars tota lauetur,& in hoc decocto calido per horũ seruetur,supraponendo herbas,& tractando herbis loca ista tumefacta ac duriora , veruntamen quia sub prẹputio.quòd cõuerti non potest,adest plerũque dolor , & praua qualitas inducta, propterea opus erit inter glandem & præpu tium syringa iniicere aliquod decoctum.decoctum verò sit hoc,quia & adsunt pustulæ in illa parte,licet non videantur.

℞. Maluæ
Violarum
Florum plantaginis

Foliorum quinqueneruiæ
Taſsi barbaſsi
Balauſtiarum
Singulorum Man.j.
Miſce, & bulliant in aqua fumi terræ, & ſyringa per tres aut quatuor dies in locum iniiciatur, poſteà acceptis ſex vnciis eiuſdem decocti, & ad hanc menſuram addito melle roſaceo, & viride æris iterū hoc iniiciatur:
℞. Huius decocti ℥ vj,
Mellis roſati colati ℥ j.
Viridis æris vſti ʒ j.
Miſce.
Cùm in hoc caſu perſentiūt ex medicamentis in preputio & glande teredinem, ſtatim debet medicus iuberi, vt penem in lac vaccinum imponat, quandoque diſſolui iubeo in prædictum decoctum vnguentum Apoſtolorum, quādoq; vnguentum Aegyptiacum & ſyringa iniici, extrinſecus poſt lotionem in hoc tumore præputij hoc linimēto vtaris,
℞. Olei antiqui ℥ ij.
Butyri bene loti ℥ j.
Litargirij auri
Antimonij Plumbi vſti
Singulorum ʒ iiij.
Viridis æris vſti ʒ j.
Miſce, & fiat linimentum.
Quandoque etiam in pene poſt puſtulas quæ

quæ vocantur caroli, præſertim in his qui diu voluêre morbum occultare, contingũt durities, quæ vulgò gummi vocantur, tunc alio modo procedẽdum eſt. nam opus eſt & emollire, & reſoluere, propterea fomẽtum huius generis ſupra locum efficiendum eſt.

℞. Maluæ
Violarum
Radicum althææ
Florum braſsicæ
Singulorum Man.j.
Semium lini
Seminum fœnugræci
Singulorum ℥ ß.
Medullæ ceruinæ
Pinguedinis anſeris
Singulorum ℥ vj.

Miſce, & bulliant in ſufficienti quantitate aquæ, in quibus lanæ ablutæ ſunt, in fine coctura addantur
Aceti ℥ ij.

Vt vis prædictorum faciliùs ad profunda penetret, poſtquàm fuerit factum fomentum, & penis fuerit bene pertractatus in illa parte, in qua ſunt præduri illi tumores, tunc hoc linimento vtaris ad emolliendas ac reſoluendas durities.

℞. Pinguedinis Taſsi

Ping

Pinguedinis vrsi
Singulorum ℥ j.
Olei antiqui ℥ iiij.
Radicum liliorum alborum
Radicum iridis recentis.
Singulornm ℥ ß.
Mucilaginis althææ
Mucilacinis fœnugræci
Mucilaginis seminum lini
Mucilaginis psilij
Singulorum ℥ vj.
Diaquilonis nigri ℥ j.
Amoniaci præparati ℥ iij.
Misce & fiat linimentum.

Contingi t verò & in illo iuitio simul habere bubones in inguinibus, tunc cauendum est, ne repercutientia apponantur, quo niam ad iecur repercutiunt, & totum corpus inficiunt, vnde reprobandi sunt, qui ceratum de Marchasita apponunt, ac similia, sed attrahentia potiùs apponēda sunt, & maturan tia, vnde cataplasma istud conficiatur.

℞. Maluæ
Violarum
Florum chamæmeli
Meliloti
Singulorum M. j.
Farinæ hordei ℥ vj.
Misce, & cum oleo amygd. dulcium & rosaceo

ſaceo ob inflammationem fiat cataplaſma, quod per tres vel quatuor dies loco ſuprapo natur, ſi extra trahatur, & emolleſcat, bene eſt, ſin minus, hoc aliud parari iubeto.

℞. Maluæ
Florum chamæmeli
Stœcadis
Meliloti
Rutæ
Hyſſopi
Singulorum M. j.
Althææ
Fœnogræci
Seminum lini
Singulorum M. ß.

Miſce, & ſimul bene bulliant, poſteà in mortario pinſantur, & adde
Farinę orobi ℥ vj.
Olei liliorum alborum quantum ſufficit.
Miſce, & fiat cataplaſma.

Si extra ducatur, & emolleſcat, bene eſt: ſin minùs, hoc parari iubeto,

℞ Althææ
Radi. liliorum alborum
Radi. iridis
Florum vrticæ Maluæ
Singulorum M. j.

Miſce, & bulliant ſecundùm artem, poſteà pinſentur, & addatur

Galbani
Bdelij
Myrrhæ
Singulorum ʒ ij.
Fermenti ℥ j.
Stercoris columbini ℥ ß.

Misce, & cum oleo irino fiat cataplasma, quod supra bubonē ponatur. Scito columbinum stercus ac similia adhiberi, vt pellis attenuetur ac fatiscat, si hoc nō effecerit, quod petitur, quid agendū est? ego non nunquàm emplastrum de sinapi iussi, quod locum mirè rubeum reddidit, & materiam ad circunferentiam traxit, deinde iussi apparari Galeni maturans emplastrum ex triticea farina, oleo, & aqua, & breui ac facili caput fecit, & ad exituram venit.

Ambiguum verò est, nunquid immaturum aperiri debeat eiuscemodi abscessus, an vltima cōcoctio sit expectanda? ego semper immaturū potiùs incîdi voluerim, non tamen penitus immaturum, ne ob dolorem inflammatio exoriretur. imò si incisio etiam fieret antequàm pus adesset, cōueniret: nam malum non est vt aliquis adsit dolor, ob quem materia ad locum trahatur ac decurrat, posteà apertum seruetur quantum fieri poterit vlcus, curatio verò fieri debet, vt in eiusdem generis vlceribus fit, tamen aliqua

miscen

miſcenda ſunt vnguentis, quæ hunc affectũ reſpiciant, vt aliquid vocati præcipitati, vel pulueris ligni Indici ad abſtergendum, ac mundificandum: ſemper verò aliqua commiſcenda ſunt ad locum atrahentia, nihilque repulſiuũ accipiatur, præterquàm prima vice, quando inciſio facta eſt, pro hoc die albuminis oui vſus conuenit: laudóque vt ſimul cum vitello ſit. Cùm verò inciditur, tanta ſanguinis quãtitas exire ſinatur, quanta exire poterit, ſeruetúrque quandiu fieri poterit apertũ vlcus, & vnguentis vtaris ſuperiùs enarratis in vlceribus penis malignis, cum bubo apertus ampliùs ſeruari non poterit, claudi ſinatur. Sed hic ægrotus bene expurgetur, & per aliquas hebdomadas ac menſes Alexandri pululis vtatur, in victúſq; ratione optime ſe regat, vt in contracta iam ſenitate confirmetur, ſi affectus ad iecur non irrepſit, neque per totum corpus diſſeminatum eſt, bene huic erit. ſi verò per totum corpus irrepſiſſet, hoc cognoſcitur, vel quia pili decidũt, vel puſtulæ, aut duricies per totam ſparguntur, aut dolores excitantur, tunc eo modo curationẽ molia ris, quo ſuperius dictum eſt: in poſterũ verò de pilorũ defluuio dicemus, quòd cum adeſt affectus, iam bubonẽ prætergreſſus eſt.

Quandoque affectus hic gallicus abſque bubone

bubone, & absq; vlceribus in præputio, vel cole incipit. At gonorrhœa quædam incipit, quæ contingit ob prauam affectionem vim retentricem lædentem, & expultricem ad expellendum lacessentem, quæ materias per vias proprias transmittit, & in inguinibus non colliguntur, neq; in pene, hoc verò profluuium difficulter sanatur, neq; etiam adstringi debet, sed purgãdo potiùs curandum est, vt de purgatione superiùs verba ha buimus, hæc tamen nõ est vera gonorrhœa, id est, veri sanguinis defluxus: sed sunt pituitosæ materiæ, quãdoq; aliis mistæ acrioribus, quæ praua qualitate gallica affectæ sunt. Et si quispiã, hac gonorrhœa, detẽtus cum sana muliere rem veneream habuerit, & ipsa in hunc materiæ defluxum incidat, vt videatur ferè esse alter contagij modus, quoniam in hac specie per contagium recipitur, vt gonorrhœa gonorrhœam pariat, non autem panos vel bubones, neque in pene vel præputio pustulas, curatio fiat per purgationes superiùs enarratas, & si intentum minimè assequeris, ad decoctum, & ád inunctiones deueniendum est. De vera autem gonorrhœa seorsum agemus, & de huius generis profluuiis, tam in mulieribus, quàm in viris, nam multa sunt per penem profluuia, quæ gonorrhœa vocãtur, tamen verè

verè gonorrhea nõ sunt, imò sunt pituitosæ materiæ, quæ exeunt. Tamen cùm plerunque cõtingat, vt in huius materiæ exitu hi vtantur, propterea cõsiderare oportet an sit bilis quæ exeat, at pituita salsa, necessarium nimirum est esse materiam aliquam acrem, quæ vstionem illam parit, si sit bilis, ex colore percipitur: si autem pituita & ex colore indicabitur. At quicquid sit semper est acris materia, tunc syringa per vrinariam fistulam in penem iniice hoc decoctum:

℞. Maluæ
Althææ
Corigiolæ, id est, polygonari
Rosarum rubrarum
Balaustiarum
Singulorum M. j.

Bulliant hæc omnia in aqua plantaginis secundùm artem. Quandoq; cogimur huic docoćto miscere lac siue vaccinum siue alterius animãtis, & quandoq; solùm lac inijcere, facta expurgatione, vt superiùs dictum est, penis & partes penis, & perineum hoc linimento inungantur.

℞. infrigidantis Galeni succo semperuiuæ ter abluti ℥ iij.
Boli armeni
Corallorum alborum

Acatiæ

Acatiæ
Misce
Singulorum ℥ j.
Misce.

Ante prandium & ante cœnam sumant ad castaneæ quantitatem ex hoc electuario.

℞. Zuccari rosati
Zuccari nenupharini
Singulorum ℥ j.ß.
Boli armeni
Terræ sigillatæ
Corallorum alborum
Singulorum ℈ j.
Sandalorum rubrorū
Sandalorum luteorum
Singulorum ʒ ß.

Misce,& cum succo cotoneorū fiat eclegma prædicto modo sumendum, si ex his sanitati restituatur, bene erit,sin minus,ad guaiaci decoctum deueniendum est, & ad inunctiones, de quibus posteà mentionem faciemus: scitóque ad hāc gonorrhœā plerumq; sequi defluuiū pilorū, & alias omnes gallici affectus species, licet quādoque diu perseueret,absq; aliis gallicę luis speciebus.

Veruntamen & in lingua, faucibus, ac gutture in huius affectus initio pustulæ oriuntur, quæ nonnunquàm adeò dilatantur, accrescunt, vt palatū,fauces,vt gutturis

ris initium corrodãt, vt quãdoque cum bibere tentant vinum,siue aqua,siue liquor is qui bibitur per nares exeat: nam cùm trãsglutire volunt, supra rem liquidam linguæ compresſio fit, & palatum versus cõprimitur, quod cùm exesum sit, & apertũ, liquor ille ascendit ,& per nares exit. At qui animaduertunt neque versus palatum liquorẽ cõprimunt,sed absque trãsglutionis motu descendere sinunt , his liquor descendit, & per nares minimè ascendit,quãdoque & labia & gingiuæ præter linguam sunt exanthematibus plena, quæ vulgò caroli vocantur in medio albicãtia, & circũcirca rubentia, quanquàm & alios qnandoque haheant diuersos colores, vt humores sunt affecti, qui in hoc ægrotante superabundant, cùm quempiam incideris ita affectum , qui à te curandus sit , purgationibus illis perfectis, quæ superius enarratæ sunt, primò hoc leui gargarismate gargarizandum est.

℞ Diamori ℥ ij.
Aceti rosati ℥ j.
Aquæ plantaginis ℔ j.
Misce.

Post hoc gargarisma istud aliud præparandum erit,atque exercendum

℞. Ros.rub.
Balaustiarum

Boli armeni
Acaciæ
Hypocysthidis
Singulorum ℥ ij.
Aquæ plãtaginis ℔ j.
Aceti ℥ ij.

Misce,& bulliant ad cõsumptionẽ duarum librarũ,posteà gargarizetur, & frequenter. Tertiò exerceto,& hoc aliud gargarisma.

℞. Aluminis liquidi
Aluminis scissilis
Singulorum ℥ ß.
Boli armeni ʒ ij.
Aqua plantaginis ℔ j.

Misce,& bulliant ad consumptionem duarum librarum,posteà adde
Aceti fortissimi ℥ ij.
Oxym.compositi ℥ j.
Misce & gargarizetur.

Nonnunquàm in his gargarismatibus vnguentum apostolorum vocatum dissoluitur,nõnunquàm Aegyptiacum,quãdo affectus sunt sordidi, tamen cùm eiusçemodi gargarismata in illis exulceratis partibus vredinem quandam inducere soleant, proptereà post huius generis gargarismata, aliquo lactis genere gargarizari iubemus, & quandoq; seminum peponum expresso, vt vredo dimoueatur, imò fuit plerunque

opus in hac vredine amygdalarũ dulcium olei cochlear adhibere, quod esset recenter expressum, vt paulatim deglutiretur. Nam hoc oleum vredinem leuat, neq; vlceribus obest, quandoque iussi fieri hoc decoctum,

℞. Sem. lactucæ
Endiuiæ Portulacæ
Singulorum ʒ iiij.

Misce, & bulliant in aqua plantaginis, hoc decocto gargarizato, vredo visa est abisse: interim verò aliqua semper, per os præbenda sunt, quæ si non profecerit, ad Indici ligni decoctum deueniendum est, & ad alia magna præsidia, quæ ab hoc liberant affectu. nõnulli pituitosi sanitati restituti sunt, quibus eiuscemodi vlcera fuêre ardẽte aqua frequenter contracta. nam vlcera hac aqua vehementer exiccantur, & sanitati restituti sunt, aliquibus oleo ex calchanto confecto, vitrioli oleũ vocato, contracta sunt, & profecere. aliis adhibita est aqua fortis vocata vel da partire, qua aurifices vtuntur, cùm aurum ab argento (cùm simul mista sunt) secernere tentant, hæc præsidia vlceribus crustas induxêre, posteà exiccatæ sunt, & sunt sanitati restituti, eiuscemodi aqua sola non adhibetur, sed alicui rosaceæ aquæ portioni miscetur, nonnullis talium generum vlcera palatum corrosere, ac nares, & hom.

hominem deformem reddidêre, vt quibusdam necessarium fuerit actualem ignem adhibere, & inurere, & corrosio amplius procederet, & ne magis deformarentur, quàm iam essent deformati, hæc his vlceribus adhibentur præsidia, quæ quandoque sunt huius affectus initium, quando videlicet per os contagium recipitur.

Cùm & hic affectus plerunque per mammas recipiatur, & mammæ ipsæ exulcerentur, propterea purgationibus superiùs enarratis præmissis, eo modo tractanda erunt, quæ in his partibus prodibūt, vt illa quæ in pene oriebatur, de quibus superiùs locuti sumus. Vnum tantùm animaduertendum, ne sint in mammis adeò aspera medicamenta, sed semper gummi generibus & mastiche mitigentur, hæc de his, quæ in initio huius affectus contingere solent.

At si quispiam hunc gallicum affectum iam contraxerit, tamen non sit inueteratus, neque sit nouus, sed affectio iecur iam attigerit, & sanguinem affecerit, & per totum corpus diducta sit, pustulásque excitauerit, & crustas, & durities, vel dolores, vel vtrunque simul, tunc vehementiori indigemus curatione, nam homo cuius vis temperiei necessariò atrabilaris efficitur, & pituita abundat, idcirco syrupi semper præbēdi sūnt,

qui hos humores respiciant, aliis haud neglectis. Si igitur sanguineæ temperiei naturaliter fuerit, syrupus hic præbeatur:

℞. Syrupi de fumo terræ
Syrupi de hyssopo
Syrupi de endiuia
Singulorum ʒ vj.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Si verò sit biliosæ temperiei, vel pręscriptus præbeatur syrupus, vel hic, qui sequitur,

℞. Syrupi violati
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Syrupi de fumo terræ ℥ ß.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

At si sit temperiei pituitosæ, hic adhibeatur,

℞. Syrupi de hyssopo
Mellis rosati colati
Singulorum ℥ j.
Syrupi de epitymo ℥ ß.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Et si sit atrabilaris temperiei, hunc insumat, qui sequitur syrupum,

℞. Syrupi de epithymo
Syrupi de fumo terræ
Singulorum ℥ j.

Inf.

Inf.senæ ℥ iiij.

Misce.

Si quis verò sit mistæ temperiei, secundum mistionis genus syrupi commisceri debent, sumptis ex his syrupis ad quindecim vsque Alexandri pilulas præberi poteris, quas in capite de Epilepsia describit,& à Mesue referuntur,cùm de Epilepsia verba facit. Ego etenim in gallico affectu his vtor pilulis,quę maximè proficere vidētur, quarū descriptio hæc est,ne illam desideres:

℞. Aloës

Colocyntidis

Scamonij

Bdellij

Hellebori nigri

Gummi

Singulorum partem vnam.

Euphorbij Nitri

Singulorum partem semis.

Misce, & cum succo caulium conficiatur massa, ex qua posteà pilulæ adhibeantur, quando opus erit, quantitas sumenda est scrupulis duobus vsque ad quatuor. Si quis verò sit,qui catapotia insumere recuset, aut nequeat, omnia prædicta simplicia, quæ in compositione iam dicta sunt, in puluerem redigantur,& additis

Gingibere

Garyophyllis
Cinnamomo
Galanga
Calamo aromatico.
Ad quartam partem singulorum

Misce,& cum zuccaro fiant rotulæ,quarum sumenda quantitas est à drachmis quatuor, vsque ad sex,puluis prædictus in iure sumatur. Tamen potest & insumi ex electuario quod sequitur,

℞. Pulpæ colocyntæidis ℥ j.
Tubith ℥ ß.
Scamonij ℥ j.ß.
Hellebori nigri ℈ iiij.
Salis gemmæ
Cinnamomi
Calami aromatici
Masticbes
Gummi arabici Camphoræ
Singulorum ℈ ß.

Misce,& cum syrupo de fumo terræ, quantum sufficit fiat electuarium, cuius sumenda quantitas est à drachma vna vsque ad tres,cùm probè euacuatus fuerit(si vires constent) ligni Indici decoctum adhibeatur, cum illa ratione victus, de qua sermonem habebimus: Ex his etenim sperandum est, quòd in sanitatem ægrotans restituendus est. At si imbecillis esset, & minimè robu

stus

ftus,hoc deco?um ligni Indici in vino præbendum eft, in qua fumptione tanta victus tenuitate non indigemus, quanta in aquæ fumptione indigemus:quanquàm &in aquę fumptione tanta non indigemus victus tenuitate, quantam requiri fcripfit Vtennus Nobilis Germanus.

At fi morbus inueteratus fit, ac antiquatus, fic neceffariò effectus eft melancholicus,& multa pituita abundat, & totum habet habitum iam immutatum, doctoréfque habere poteft,cruftas,ac duricies fimul, nũc de fimplici curatione loquemur,illa deinde adducemus, quæ à cruftis liberant, à duris tumoribus,& à doloribus,fimplex verò curatio eft ita hunc purgare, vt fimul & euacues ac concoquas.idcirco huius generis fyrupus exhibeatur:

℞. Inf.fenæ ℥ iiij.
Syrupi de epithymo
Syrupi de fumo terræ
Syrupi de pomis fabor
Singulorum ℥ j.

Mifce,fi hi fyrupi multùm elucant,alternis fumantur diebus,& hoc per multos dies continuetur,poftea Alexan.pilulæ exhibeatur, vel hæ,quæ fequuntur pilulæ.

℞. Hellebori nigri
Turbith

Scamonij
Singulorum ℥ j.
Agarici Rhabarbari
Epithymi
Singulorum ℥ ß.
Salis gemmæ
MasticHes Aniſorum
Cinnamomi
Gingiberis
Singulorum ℈ ß.

Miſce, & cum ſyrupo oſaceo ſolutiuo fiat maſſa,ex qua deinde pilulæ conficiantur, cuius ſumenda quantitas eſt à ſcrupulis duobus vſque ad quatuor, vel hæc eademmet ſimplicia cum ſyrupo de fumo terræ in electuarij formam ſecundùm artem reducantur.quod poſteà vel in bolos ſumatur, vel in fumi terræ aquam diſſoluatur, aut in aliam ſimilem,idem medicamentum ex zuccaro in rotulas reduci poteſt, ac in placentulas, electuarij quantitas ſumenda eſt à drachmis duabus vſque ad quatuor,in rotulis à drachmis tribus vſque ad ſex.

Purgatio bis térue reiterari debet, & in ſex rebus non naturalibus probe regendus eſt,hi in tam longo affectu in inedia ſinẽdi non ſunt,& præſertim ſi febre careant, vel ſi illa correpti ſint, ſit remiſſa, in his verò modus ſeruetur ſuperiùs ſcriptus in incipiente

piente morbo, quãuis in confirmato aliqua in vino adhiberi debeant, quæ atram bilem respiciant, & pituitam. Possunt enim varij pro his humoribus fieri intinctus, & ad appetentiam excitãdam, quæ quandoq; adest. Purgationibus perfectis, quia per ipsas ab effectu non liberatur ægrotus, nam purgationes humores quidem euacuant, sed à praua qualitate non liberant, idcirco opus est per aliquod ingenium illum remouere. Tria inuenta sunt ad hanc prauam qualitatem remouendam præsidia. Vnum est suffumigium, secundum inunctio, tertium ligni Indici decoctum, quartum nuper additum est, quod est radicis chinæ vocatæ decoctum, de vnoquoque horum quatuor plenè tractandum est. Primò igitur de suffumigiis verba faciamus, commune suffumigium hoc modo fit, post expurgationẽ denudetur ægrotus, & sub conopeum exerto capitẽ ponatur, mundúsque harum rerum per totum corpus fumum recipiat.

℞. Cinnabaris ℥ ij. ß.
Thuris
Styracis liquidæ
Singulorum ℥ j.
Misce, & fiat puluis.

Huius pulueris portio sub conopeum ponatur supra ignem, & fumus recipiatur, si ve-

rò petas, quomodo locandus sit ad hunc fumum recipiendum: dicimus posse erectum manere, & supra scamnum sedere posse perforatum, vt fumus totum corpus attingere possit, tantúmque in hoc fumo permanendum, quantum sudor exire inceperit, ac inualescere, cùm verò inualescere incipit, ægrotus in calidum lectum ponendus est, probéque tegendus, ac per vnius horæ spatium sudare sinendus: posteà stragulæ sensim remouendæ, & calidis linteis abstergendus, cúmque à sudore quieuerit, prandium adhibendum est, prandium dico, quoniam eiuscemodi suffumigiũ manè potius, quàm vesperi exercendum est, quamuis & vesperi fieri nihil impediat; in prandio pullos edat, capos, vitulinam carnem, hœdinam, veruecinam, oua, phasianos, perdices, & huius generis alia, vina bibat mediocria, quoniam suffumigium hoc vires resoluit. Et si petas, per quot dies debeat eiuscemodi suffumigium exerceri: dicimus per octo, vel ad summũ per decẽ dies, aliqui normam præbent, cùm dẽtes dolere incœperint, veruntamen nos ne doleant, vel ne tam citò fiat, singulo mane scrupulum vnum pilularũ Alexandri superiùs descriptarum præbemus. Et si dicas excernere non posse, quando sudabit: dicimus pilulam esse præbendam quando suffumig

migandus eſt, nam hac hora præbendo, antequàm ad actionem actuetur, extra ſudorẽ eſt, his plerunque gingiuæ vlcerantur, lingua & fauces, tũc gargariſmatibus vti oportebit, vt in inunctionibus dicemus.

Scitóque nonnullos medicos istos ſuffumigaſſe capite etiam à conopeo non exerto, quod periculoſiſsimum eſt. nam quempiam vidi, qui ex hoc fumo caput petẽte in apoplexiam incidit, & ſtatim mortuus in terram corruit, idcirco laudo ac iubeo, vt exerto capite ſuffumigentur, imò papilio circa collum ſtringatur, tum ne fumus exeat, tum ne nares feriat.

Id fuit ſuffumigium commune, quod hominem in ſanitatem reſtituere videtur, ſed omnes in ea non perſeuerant, aliqui tamen ſanitati reſtituti ſunt, ſed longè rariores, quã ex aliis medicamentis, quæ in hoc caſu exercẽtur. nõnũquàm ex aperiẽtibus herbis & roborantibus ſuffumigia tentaui, quæ ſudorem quidem induxere, ſed exulcerationes in ore minimè fecere, & affectum prorſus diminuere, ſed penitus non leuarunt, vt compoſitionem aliquam habeas ſuffumigiorum ex herbis odoratis, ac roborantibus factorũ. Hoc quod ſequitur audito:

℞. Hyſſopi

Saluiæ   Iuæ

Roris

Roris marini
Foliorum lauri
Rof.rub. Pulegij
Calamenti
Carthami
Cardi benedicti
Amaraci
Arthemisiæ
Rutæ
Polij montani
Millefolii
Chalendulæ
Singulorum M. j.
Anisorum
Amidis
Fœniculorum
Gingiberis
Seselidis Amomi
Carui Cumini
Singulorum ʒ ij.

Misce,& fiat puluis qui supra prunas ponatur,eodem modo,vt dictum est fiat suffumigium,quod quidem blandum erit,sudorem prouocat,& resoluit, affectúmque mitigat, sed penitus non liberat. nam materiæ quidem pars resoluitur,sed non tota,& praua affectus qualitas non remouetur. nunc suffumigium addam, quo quandoque vsus sum,cùm essem iuuenis, quinquies, inquam aut

aut sexties. at posteà neglexi suffumigia, cùm certè ab affectu non liberent, nisi raro, videbantur in principio liberasse, posteà ad duos vel tres menses redibat affectus.

℞. Cinabaris ℥ iij.
Masticheś
Gummi arabici
Colophoniæ
Styracis calamitæ
Singulorum ʒ iij.
Antimonij ʒ ij.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

Alij sunt,qui aliis vtuntur suffumigiis. at omnia in similia incidunt,quippe alij cyparissi gallas adiiciũt, alij gallas omphăcitidas, & alij alia simplicia, nonnulli sunt qui addunt etiã aromata,vt nucem moschatã,gingiberem,ac similia.omnes verò cinabarim accipiunt,tamen & nonnulli vocatum præcipitatum adhibent, in quo, & in cinabari tota vis reducendi in sanitatem fixa est.

Ego nonnunquam ligni Indici suffumigium tentaui,quod prorsus contulit.at affectum penitus non exhausit, tamẽ cum cinubari mistum,duo agit, prauam cinabaris vim mitigat,& affectui valde confert. Eligẽdum autem est lignum ,quod pinguissimum sit. quid verò cinabaris sit, & quomodo ab hydragyrio distet,in nostro simpliciũ examine

mine discussum habetur.

Illos non probo, qui bis in die suffumigium faciunt, mane, scilicet & vesperi: sed illos probo, qui semel tantùm hoc efficiunt, & mane: licet alicui non negarim, qui magis commodum vesper haberet, vt vesperi id efficeret, & non mane, quia vires imbecillitantur, si bis in die fiat.

Neq; mihi etiam illi placent, qui volunt hos sudare per integram horã antequam à suffumigio remoueantur. at ne imbecillitentur, vt in magno sint sudore satis est, postea in calidum lectum ponantur, & probè tegantur, & vnius horæ spatio sudare sinantur, denique abstergantur, imò bis vel ter interim abstergi possunt: nam hac abstersione magis sudabunt.

Illi insuper mihi displicent, qui statim cibum præbent, vel potum, sed per trium horarum spatium à suffumigio & à sudore dimitti debent, vel saltem per duas horas.

Denique rarissimos vidi, qui fuerint per suffumigium ab affectu gallico penitus absoluti, licet aliqui plus temporis intermiserint, alij minùs à recidiuatione, sed pro maiori parte illos vidi in recidiuam incidere, de inunctionibus ac ligni Indici decocto secus est, hæcque sint satis de suffumigiis in hoc affectu.

De in

De inunctionibus impræsentiarum loquendum est, verùm sub inunctionibus cerata contineri vidētur. nam illis propinqua sunt, idcirco priusquā de inunctionibus verba faciamus, de ceratis agendum duximus. fit verò communiter hoc modo ceratum.

℞. Pinguedinis suis ℥ xij.
Argenti viui ℥ viij.
Styracis
Theriacæ
Singulorum ℥ j.

Misce, & cum cera & resina pini fiat ceratum, aliqui ceratum hoc supra linteum extendebant, & à genibus infrà applicabant, & per octo vel nouem dies applicatum dimittebant, hócque in vtroque crure faciebant. Magnæ verò fiebant in ore exulcerationes, & in gingiuis ac palato. alij cum minori hydrargirij copia conficiunt, & cum aliis simplicibus. Verùm quia nō sum aliorum modos relaturus, sed proprios, idcirco id tantùm referā quòd effeci, cùm vsus sum ceratis in hoc affectu. Primò ceratum, quòd sequitur confici iubebam. id verò secundùm ætates alterabam, secundùm anni tempora, & secundùm temperies. in sanguineis natura huius generis ceratum parari iubebam, vel (vt vno ac simplici verbo vtar) in calidis āta confici monebam.

℞. Hydr

℞. Hydrargyrij ℥ iiij.
Pinguedinis anſeris ℥ vj.
Miſce,& hydrargirium probè mortifice.
tur,poſteà adde
Gummi arabici
Maſtiches
Colophoniæ
Singulorum ʒ ij.
Camphoræ ʒ j.
Mucilaginis pſilij ℥ j.
Olei roſati omphacini
Ceræ
Reſinæ pini
Singulorum quantum ſufficit.

Miſce,& fiat ceratum,hoc ceratum mediũ eſt.Quando vehemẽs confici volebam,hydrargyrij ℥ vj. ſumi iubebam.In frigidis verò naturis eadem compoſitione vtebar, camphora,mucilagine pſilij & oleo roſato omphacino prætermiſsis,& quæ ſequuntur additis,

Styracis liquidæ
Styracis calamitæ
Singulorum ʒ ij.
Olei laurini quantum ſufficit.

Et in hoc genere vehemens quandoq; faciebam,quandoq; mediocre,quãdoq; imbecillum,hydrargirij quantitatem mutãdo.nam ipſum eſt,quod vehemens,mediocre,& imbecilli

becillũ reddit medicamẽtum, vehemẽs sex recipit hydrargyrij vncias, mediocre quatuor, imbecillum duas, postea supra nouum linteum, vel supra coriumextendi iubebam, quod esset latitudinis quatuor digitorũ, & tantæ longitudinis, vt membra ambire posset, itaq; supra vtrũq; talum ceratum apponi iubebã, quod totum ambiret talum, & supra vtrũque genu, & supra vtrasq; coxendices, & etiã supra vtrũque carpum imponebã, & supra cubitum, & supra humerum, & per tres dies hoc modo seruabam, posteà noua alia cerata imponebam, quæ per alios tres dies adhuc seruabam, iterúmque mutabã, & per alios tres dies in illis locis dimittebam, interim singulo mane Alexandri pilularũ scrupulum præbebã, ne gingiuæ, palatũ, & fauces exulcerarẽtur, scitóque tot debere esse cerata, quot sunt membra, quibus applicãtur, aliqui per nouẽ integros dies cerata prima dimittunt, & nunquam mutant. verũtamen neque multum probo eiuscemodi cerata, quoniam fallacia sunt. nam & si vnum quandoque in sanitatem restituant, decem erunt qui sanitati minimè restituentur. idcirco horum ceratorum vsum prætermisi.

Inunctiones impræsentiarum considerari debent, quæ ad hunc affectum valent, & homines ab eo proculdubio liberant. hæ verò

aun[illegible]iones secundùm temperaturas varia[illegible] [illegible]ebent, & anni tempora, ac ætates, idcirco necessarium est multas adducere compositiones, quæ secundùm harum cõditionum diuersitatem, variæ esse debent. hæc quæ sequitur communis inunctio est, qua multi in omnibus vtuntur absque delectu.

℞. Axungiæ suillæ neque recentis, neque antiquæ. ℔ j.
Butyri recentis ℥ iij.
Theriacæ quæ sit in decimo anno ℥ j.ß.
Mitridati ℥ j.
Argenti viui ℥ ij.ß.
Cinabaris ℥ ß.
Lythargirij auri
Salis communis
Singulorum ℥ j.
Masticlies
Colophoniæ
Singulorum ℥ v.
Olei laurini quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum, aliqui non accipiunt oleum laurinum, sed aquam fumi terræ & scabiosæ ad tantam quantitatẽ, quod omnia simul commisceri possint, mihi tamen potiùs arridet, vt oleum recipiatur. aliqui sunt, qui ita conficiunt vnguentum, sed est vehementissimum.

℞. Pinguedinis suis liquefacti ℥ i[illegible].

Arg

Argenti viui ℥ iiij.
Styracis liquidæ
Theriacæ
Singulorum ℥ ß.
Misce, & fiat linimentum secundùm artem. Nos verò aliis vtimur vnguentis, quorum compositiones ne quispiam illas desideret, in præsentiarum adducemus, si sit medium tempus, vt Ver vel Autumnus, hoc vtor vnguento.

℞. Vnguenti Aragon ℥ vj.
Butyri recentis bene loti ℥ iiij.
Axungiæ suillæ ℥ ij.
Argenti viui ℥ iiij.
Mastiches.
Colophoniæ
Camphoræ
Gummi arabici
Singulorum ʒ iiij.
Olei laurini ℥ iij.
Myrrhæ Styraris
Bdelij
Singulorum ʒ vj.
Misce, & fiat linimentum molle.

Hoc vtor in mediis temporibus, & in temperaturis neque calidis, neque frigidis, tamen ex perseuerante affectu frigidi efficiuntur huius morbi ægrotantes, & hæc est mediocris compositio, inter vehementem, &

imbecillem media. compositio enim vehemens sex recipit hydrargyrij vncias: imbecilla verò duas, vel tres. in æstate verò sequenti vtor linimento, & in calida temperie.

℞. Vnguenti Aragon ℥ vj.
Axungiæ suillæ aqua rosacea lotæ
Butyri eadem aqua loti
Singulorum ℥ iiij.
Hydrargyrij ℥ iij.
Olei rosati omphacini ℥ iiij.
Camphoræ ℥ ß. Bdelij
Styracis Myrrhæ
Singulorum ℥ iij.
Mastiches
Gummi arabici
Colophoniæ
Singulorum ℥ ij.
Olei nenupharini ℥ iij.
Misce, & fiat linimentum.

Si verò sit hyemale tempus, & temperies frigida, hac vtor inunctione.

℞ Vnguenti Aragon ℥ viij.
Butyri loti cum aqua saluiæ
Pinguedinis equinæ
Singulorum ℥ iiij.
Olei laurini ℥ v.
Myrrhæ Aloës
Croci Styracis
Bdelij.

Sin

Singulorum ℥ j.
Masticher ℥ j.ß.
Mitridati
Theriacæ
Singulorum ℥ ß.
Hydrargyrij ℥ iiij.
Petrolei ℥ ij.
Sulphuris ℥ ij.

Misce,& fiat linimentum: quod fieri potest vehementius, si sex vncias hydrargyrij recipiat, & minus vehemens, imò imbecillum si duæ vnciæ tantùm sumantur, vel tres. Nota verò in æstatis linimento nonnunquam esse faciendum vehementius linimentum, quàm quod quatuor vncias recipiat hydrargyrij, quia ob æstatis calorem vires vehementer resoluuntur. Si verò sit temperies frigida,& tempus æstiuum, simplicia contempero,& si sit temperies calida,& hyemale tempus. nam necessarium est medicũ ex proscriptis hisce formulis secundùm varias,& temporum,& temperierum complicationes, compositiones, quæ conueniunt sibi parare, & magis ac minus addere, vt opus est?

De inungendi autem modo diuersi inter se videntur authores. Nam aliqui à genu infrà inungũt,& à cubito infrà, idq; faciũt bis in die. mihi verò potiùs placet, vt semel

tantùm in die inungatur, & hoc modo summo mane brachia inungantur, ac crura, brachia inquam ab humeris ad extremas manus, apud ignem fricando, & penetrare faciendo, & à coxis ad extremas pedis partes, apud ignem etiam fricando, posteà quatuor fasciis & crura vinciantur, & brachia, & in calidum lectũ ponatur, calidísque pelliceis vestibus contegatur, vt sudare valeat, & per integram horam probè tectus remaneat, vt prorsus sudet, posteà bene abstergatur, & per aliam horam cum minori stragularum copia sinatur, vt à sudore quiescat, posteà per aliam horam adhuc quiescat absque stragulis, quæ sudorem excitare posśint. post has tres horas è lecto surgat si voluerit, & prandeat, in hoc casu quia vires ab hac inunctione resoluuntur, fasciæ auferantur, & induat se interula alba, quam deinceps non mutabit, nisi posteaquam fuerit lotus, cibósque probi nutrimenti sumat, vt phasianos, perdices, auiculas, capos, pullos gallinaceos, & columbaceos, oua, hædos, vitulos, optimáq; vina bibat, & si è lecto surgere voluerit, surgat: síque hyems sit, in calido cubiculo maneat. si verò æstas, in frigido minimè præstat, sed in tẽperato. Et ita in mediis temporibus, in his tamen temporibus mediis, ad calidum potiùs inclinet. ante

inunct

inunctionem debuit insumpsisse pilularum Alexandri scrupulum vnum, hócque singulo mane fiat, vsque in inunctionis finem, quem per dies nouem perdurabit, nisi tantum excerneret. quòd nonnunquam pilulas prætermittere cogeremur: quia octies vel decies & copiosæ, per tres aut quatuor dies successiuè excreuisset, vesperi hora conuenienti si cœnet, & cibis iam dictis vescatur.

Secunda die summo mane eodem modo inungatur, eodémque in omnibus tractetur modo, & tertio die, & quarto, vsque in nonum diē. Nota verò, quòd secunda & tertia die ægrotus peiùs habere videbitur. posteà quarto die dolorum remissionem vel crustarum manifestè sentire incipiet. & hoc in his, qui de recenti contagium recepere. in his, verò, qui morbo antiquo laborant, ad sextum vsque diem peiùs habere videntur, posteà in sanitatem restituuntur, imò medicus animaduertere debet, cùm in nona sunt inunctione, nunquid sanitati restitutus esse videatur, si adhuc hæsitet, decima vice inungi faciat, & vsq; ad duodecimam, si opus est. Notādum verò est in forti inunctione non esse pertranseundum nonum diē in mediocri decimum, in imbecilla duodecimum.

Solent quarto die dentes, & gingiuæ do-

lere, atque exulcerari, tunc hordeũ sumatur, cum aliquibus plantaginis foliis ac myrtillis, bulliántque simul, & ex hoc decocto os frequẽter abluatur, posteà si aliquæ paruæ fiunt exulcerationes, mel rosaceum addatur, deinde alumen, & frequẽtissimè abluatur, cùm probè expuit decoctum istud fiat.

℞. Caricarum
Passularum
Sebesten
Singulorum ℥ ß.

Misce, & bulliant in aqua, posteà mellero saceo addito, os abluatur, ac gargarizetur. hoc vtor decocto, quandoque ex vlcusculis pus excitandum est, quandoq; æstiuo tẽpore coactus fui sinere, vt hi in ore cucurbitæ succum seruarent, vel cucumeris, vel portulacæ, & quandoque oleum amygdalarũ dulcium in ore seruandum iussi, quod recenter expressum esset. Nota verò inter illa, quæ in hoc casu magnum faciunt ardorem, potissimum esse vinum, quandoque lacte ablui iussi, quandoque iure pingui, vt magis commodum videatur ægrotanti, in nouem iounctionum fine sequenti die iubeo, vt vino albo potenti, in quo rosæ ebullierint, crura ac brachia linteo madefacto probè lauentur, & alba interula induantur, sequenti die iubeo, vt aquæ dulcis balneum ingrediant

diantur,in qua sequẽtes herbæ ebullierint, neque opus est.vt tot sint,vel pauciores, vel plures,sed illæ ex his sumantur, quæ haberi possunt.

℞. Saluiæ
Menthæ
Roris marini
Rosarum rubrarum
Florum chamæmeli
Stœcadis Meliloti
Foliorum lauri
Rutæ Pulegij
Calamenti
Hyssopi
Arthemisiæ
Absinthij Iuæ
Singulorum M iij.

Misce, & bulliant in sufficienti quantitate aquæ,& ægrotãs hyeme,ac in mediis temporibus lauacrum huius decocti ingrediatur,& optimè lauetur, vt nihil inunctionis supra carnem relinquatur, Si verò sit æstas, ex sequentibus herbis balneum cõficiatur.

℞. Rosarum rubearum
Violarum
Cap.ve.
Florum nenupharis
Florum chamæmeli
Singulorum Man.iij.

Myrtillorum
Nucum cyparissi.
Balaustiarum
Singulorum Man.ij.
Meliloti
Baccaræ
Singulorum Man.j,
Misce,& bulliant in aqua secundùm artē.
Postquā fuerit bene lotus,inungatur oleode rosetis vocato totus, ac in lectum ponatur, vel oleo de floribus citranguli . lectus verò sit albis linteis odoratis stratus . & alba induatur interula,nitida,& odorata, & hoc nitido lecto parumper fruatur , posteà cibum sumat,quia sanitati restitutus est,tamen ab re non erit,singulis hebdomadibus per mensem scrupulos duos pilularum Alexandri exhibere.in hoc etiam casu dum inunctio fit principalia membra roboranda sunt:corrigitur hac inunctione perungatur,
℞. Olei de citrangulis ℥ iij.
Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ʒ j.
Theriacæ ℥ ß.
Misce,& cum cera fiat linimentum molle, quo in hyeme vtaris, & in temporibus mediis.in æstate verònon misceatur Theriaca, sed theriacæ loco apponantur,

Sand

Sandalorum rubrorum
Sandalorum luteorum
Singulorum ʒ ij.

Post inunctionem epithema cordi supraponatur, si hyems sit, ita confici debet.

℞. Aquarum rosarum
Aquarum citrangulorum
Aquarum melissæ
Singulorum ℥ iiij.
Galliæ moschatæ
Corticum citrorum
Singulorum ℥ ß.
Caryophyllorum
Cinnammomi
Singulorum ʒ ij.
Aceti ℥ j.
Vini cretici ℥ ij.
Musci
Ambracani
Singulorum G̈ ij.
Croci G̈ vj.

Hæc omnia simul misceantur, deinde linteum madescat, & supra cordis regionem extendatur. si verò sit æstas hoc fiat, quod sequitur epithema,

℞. Aquarum rosarum
Aquarum citrangulorum
Aquarum boraginis
Singulorum ℥ iiij.

Spe-

Specierum triasandalorum
Succi limonis
Singulorum ℥ iiij.
Succi nenupharis ℥ ij.
Aceti ℥ ij.
Musci
Ambracani
Singulorum Ǧ j.
Croci Ǧ iij.
Misce.

Iecur insuper infrigidante Galeni inungendum est, cui nonnihil vnguēti sandalini hoc modo addatur.

℞. Infrigidantis Galeni ℥ iij.
Vnguenti sandalini ℥ j.
Misce.

Ante prandium atq; cœnam sequentis eclegmatis ad auellanæ quantitatem insumendum est, si hyems sit, aut medium tempus.

℞. Zuccari rosati
Zuccari boraginati
Singulorum ℥ ij.
Lætificantis Almansoris.
Diamusci dulcis
Singulorum ʒ j.ß.
Theriacæ magnæ ʒ j.
Poli armeni
Terræ sigilatæ
Singulorum ℈ j.

Misce

Misce, & cum syrupo de corticibus citri fiat electuarium. Si verò sit æstas, ex his eclegma conficiatur.

℞. Zuccari rosati
Zuccari boraginati
Singulorum ℥ iij.
Lætificantis Almansoris
Diamusci dulcis
Singulorum ʒ j.
Camphoræ ʒ ß.
Sandalorum rubrorum
Sandalorum luteorum
Singulorum ℈ j.

Misce, & cum syrupo de acetositate citri fiat eclegma. Si verò ægrotum reficere tibi placuerit, quia ipsius vires haud robustæ sint, tunc sequentes morsellos (vt communi vtar nomine) fieri iubeto.

℞. Pulpæ caponũ, vel phasiacorum ℥ vj.
Nucleorum pineorum
Pistachiorum
Amygdalarum dulcium
Singulorum ℥ iij.
Cinnamomi ℥ ß.
Gingiberis Garyophyllorum
Singulorum ʒ j.
Musci G ij.
Ambracani G iij.

Misce, & cum zuccaro quantũ sufficit, fiant

vocati morselli, quorũ vnusquisq; sit quãtitatis se miunciæ, & vnus singulo mane ante prandium accipiatur, ac vnus ante cœnam.

His omnibus ex ordine peractis arbitrãdum est hũc ægrotum esse in sanitatem restitutum, tamen post inunctiones ad abundantiorem cautelam, iubeo, vt per viginti saltem dies, ligni Indici decoctum sumatur, hoc etenim est id extremum, quod sanitatem exquisitè confirmat.

Contingit nõnunquam dum aliqui inunguntur, vt duros habeãt in capite tumores aut in aliis corporis partibus, sed presertim supra tibia spiculum, in eo, in quo sunt loco prędicto linimento inungendi sunt, aut cerotum hoc parandum, ac loco intumescenti supraponendum, cùm illud prius supra corium extenderis.

℞. Mercurij ℥ ß.
Diaquironis maioris ℥ j.
Ammoniaci præparati ʒ vj.

Misce, & fiatceratũ. Si verò in eisdem locis adessent crustæ, eodẽ modo essent inungendæ, & prædictũ ceratũ apponendum, tamen ex sola inunctione ad brachia & ad crura crustæ in quocunq; sint loco, decidunt.

Dum inunguntur ægroti, euitandum est, ne testium bursa inungatur: nam pelle exuitur cùm maximo pruritu, id tamen nihil

nihil est, præter incommodum pruritus ea noua pelle induitur bursa.

Denique, ne aliquid prætermittamus ex his, quæ fieri possunt in hoc affectu, vel quæ fieri consueta sunt, nonnulli hac inunctione vtuntur,

℞. Olei chamæmelini
Anethini Laurini
Iridis Rosacei
Singulorum ℥ ij.
Terebinthinæ ℥ j.
Axugiæ suillæ recentis ℔. ß.
Lythargyrij auri Cerussæ
Sublimati puluerizati
Singulorum ℨ ij.

Bulliant simul vna ebullitione, & cum ab igne remouentur, adde simul,

Cineris vitis Thuris
Masliches
Singulorum ℥ ß.

Omnia simul misceãtur, & conficiantur ad formam vnguenti: posteà accipe,

Argenti viui extincti ℥ iij.
Styracis liquidæ ℥ j.

Misce omnia simul, & in mortario bene pinsantur, quoad fuerint probè simul mista, & in vnguenti formam redacta, hæc est aliquorum inunctio, qua in omnibus differenter vtuntur tam in calidis, quàm frigi dis

dis, tam in æstate, quàm hyeme, & mediis temporibus, & est nõ valde efficax vnguentum, sed illud addere volui, ne quicquã prętermitteretur, quod desiderare posses.

Dubium verò contingit, cur in hac vnctione, morbus per os ferè expurgari videatur, & quantò magis expuũt, tantò magis in sanitatem restituuntur, nonnulli hoc referunt in proprietatẽ quandam, ad quam habet argentũ viuum, vt ipsius natura sit ad os transmittere materias, quæ in corpore cõtinentur. at mihi insulsum videtur ad has proprietates, quarũ rationes reddi non possunt, confugere velle. Alij dicunt esse calidissimæ naturæ, nam ad quartũ ferè ordinẽ attingit, idcirco materias crassas liquefacit, & ad os trãsmittit. At dices, cur ad alias partes non transmittit, & cur ad os potiùs, quàm ad illas? Alij dicunt ad os illas solùm materias trasmitti, quæ in capite sunt: & experientia oppositum ostendit, quoniã & reliquæ materiæ, quæ in corpore sunt, ad os transmittuntur. nam tanti materiæ copia quandoq; exit, vt ad illam recipiendam sex capita nõ essent satis. Calidum verò esse argentum viuũ ex Paulo collicere volunt. sed de hac posteà nos potiùs arbitramur frigidæ esse, & tenuiũ partiũ naturæ, cùm & ipsa intensissimi hyemis frigiditas, dum subiit

nostrb

nostra corpora, illa penetrat, & necessariò est tenuiũ partium, aëri nimium innititur, qui per cutaneos meatus ad ossa vsq; penetrat, ita argentũ viuum, & si frigidum sit, tamen tenuiũ est partiũ, cùm sit aqueæ naturæ. hoc verò ita ostenditur, si in crassissimi corij marsupium argẽtum viuum imponatur, & bene comprimatur per solidas corij partes, exit hydrargyriũ: nam sua tenuitate nouit insensibiles illius corij meatus inuenire, quos fortè aqua ipsa nõ inueniret, vel non tam citò: quia aliquid habet sulphuris admisti in sua substantia. Vnde dicendum est argentum viuum sua frigiditate membra omnia comprimere, & ad locum illum comprimere, per quem natum est, naturam humores trãsmittere. Cùm verò os vnus sit locus ex illis, non mirum si ad os materiæ repercutiantur, tamen & in aliquibus ad anum tendunt, & per anum exeunt, qui est alter locus, per quem natura solet transmittere humores, & ideò ad expulsionis loca repercutit. hic verò locus, qui os vocatur, materias facilè recipit, quæ à capite, thorace, & aliis partibus ab aliquo violento medicamento repercutiuntur. itaq; hanc arbitror esse causam, cur materias ad os trãsmittat, sua insuper tenui natura crassas materias attenuat, vt illas ad os facilè repercute-

re posſit. Quempiã vidi, cui ex hac inũctione anus ita exulceratus, vt ſunt gingiuæ, ob harũ ſcilicet materierum tranſmiſsionẽ ad anũ, vt cauſa cur ad os trãſmittit, ſit quia repercutit, & cũ vehemẽtiã, id vnã expulſionis viã materias trãſmittit. Vna autẽ via eſt os, quæ facilior eſt, quàm anus, cùm plures partes ſint ori magis propinquæ, quàm ano, ex his inquam partibus, quæ in corpore ſunt humorũ capacibus, neq; vehemẽs expulſio per venas fit, quæ ad os expreſſe tranſmittunt, fortè ita dicendum eſt de repercuſsione per hydrargyrium, facta ad os.

Aliâs ſentire ſolebam eſſe calidæ temperiei hydrargyriũ, & tũc facilius erat rationem reddere, cur materiæ ad os decurrant, mouebátq; ad ſentiendũ, quòd eſſet calidũ ex quodam Galeni loco, in quarto de Simpliciũ medicamentorũ facultatibus cap. 19. vbi incidenter de hydrargyrio tractat, & inquit, eſſe craſſatum partium, & poteſtate calidum, ſicut ferrum. nam illud ferro comparat: & dicit ventrẽ exulcerare, non aliter quàm ferrum ignitũ ac lapidem. Sequitur verò, tum exurunt, cùm ſcilicet in corpus diſtribui præ grauitate haud poſsint, ſed Galenus in hoc mihi parcat. Nam experientia oſtẽdit per corpus mirè diſtribui argentum viuum, & maximè penetrare. nam ſo
lis

lis inũctis manibus vnguẽto,in quo argentum viuum receptũ sit,per totũ corpus penetrat,egomet cùm nonnunquam scabie affectus essem,& inungi renuerem,argentum viuum suillæ axungiæ miscui, posteà manuum carpum tantum deliniui, & vniuersi corporis scabies trium dierũ spatio tota exhausta est,hinc colligi potest : an penetret, & per corpus distribuatur,an nõ. Prætereo, quæ superiùs dicta sunt de argento viuo in defunctorũ capitibus in sepulchris repertũ, tamẽ brachia tantùm & eruca inuncta sunt, dici insuper Galenũ illud facere calidum potentia sicuti ferrum,quoniã igniri possit & incalescere, sed in actuali sua natura frigidum est. veruntamen de argento viuo hoc dici non potest,quoniã vt igniatur minimè expectat. nam totus euaporat,cùm ignẽ sentit,nisi sit alicui rei mistum, & mortificatũ, vt cùm aduritur. antiquitus verò vtebatur etiã,& per os præbebatur ad nonnullos alui dolores,Paulo teste lib.7. At dices Galenum dicere igniri in humano corpore,& in animante accipere mutationem, non aliter, quàm lapis ferrũmque ignitum, tum exulcerant,tum exurunt, verùm hoc non videtur,quòd exulceret viuum argentum exurátue. Aliâs arbitratus sum Galenum modicam habuisse hydrargyrij cognitionem.

nam in 9. de simplicium medicamentorum facultatibus apertè dicit hydrargyrium nō esse ex sponte nascentibus medicamentis; sed ex iis quæ præparantur, veluti psimithium, ærugo, psoricum, lythargyros: at hydrargyros quandoque est vomica terrenis, quæ à minera exit, fortè Galenus intelligit quòd postquam collectum est expurgatur, sed hoc non aufert quin sit sponte nascens medicamentum. id verò confirmat meam sententiam, quòd Galenus haud probè cognouerit argenti viui naturam, quia statim sequitur: nullum autem eius feci periculum, neque quòd interimat si deuoretur, neque vbi foris admota sit, vt planè videas Galenum haud probè hydrargyrij naturam nouisse. Sed aliud etiam me commouebat, vt putarem esse calidæ temperiei argentum viuum, Pauli videlicet sententia à Rasis adducta, qui expresse fatetur (iuxta Rasim) calidum esse hydrargyrium, verumtamen Paulum diligenter considerans, nullum inueni locum in quo hoc fateretur. Paulus tamen bis de hydrargyrio verba facit, & libro quinto capite lxxiij. & libro vij. in litera *v*, & tamen neque in vno, neque in alio loco mentionem facit quod calidum sit, nedum quòd tali qualitate, vel tali, ex pri-

mis

mis sit præditum. Et Aristoteles calidum esse suadere videbatur in iiij. Meteor. libro, cùm de his quæ coagulari non possunt, agit & inquit, Incoagulabilia autem sunt, quæcunque aut humiditate aquosa carent, aut non aqueæ sunt, sed plus calidi & terræ, puta mel, & mustum, aut plus aëris, sicut oleũ, & argentum viuum, hic supple, iterum aut plus calidi & aëris, vt notetur in argento viuo adesse plus calidi & aëris, propterea non posse coagulari; hunc addiscant chymistæ quomodo fixum reddere possint suum mercurium, quod tantopere quærunt, & quæsiuere, nunquam tamen inuenerunt, neque (vt arbitror) inuenturi sunt; At hæc esset via remanere ab ipso aëream naturam, & calidam, tunc enim fixum redderetur, sed amplius non esset viuum argentum, neque etiã argentũ. Ad rem verò redeuntes, Aristoteles argentum viuum calidum facere videtur, & aëræ substantiæ, ob quam naturam perenni motu agitatur, at liber hic quartus Meteororũ Aristotelis tali authore dignus non videtur, multæq; in eo imperfectiones sunt, neque ad tres meteologicos præscriptos libros aliquid commune habet, imò ad ipsos nihil penitus sperare videtur, idcirco si non recipiatur vt Aristotelis liber, non erit magni momenti erratum, tamen argentum

viuum aqueum facit,& monet esse vti aquā, quæ cum terra valde tenui miscetur sulphu rea, & est horum mistio vehementissima, hinc perenniter mouetur, album esse dicit, ex aquæ albedine, & tenuissima terra mi. sta, cùm verò partes aqueæ magis appareāt in ipso quàm sulphureæ, frigidum potiùs censendum est, quàm calidum. At Haliab. bas ac Rasis in vltimo continentis illud faciunt non tantum calidum, sed & adurentis naturæ, quam quam alij calidum tantum in secundo esse fateantur. tamen simpliciter nos potiùs frigidum esse dicendum iubemus, at argumentantur recentes quomodò illud potest esse frigidum, quod corrodit ac mordicat? id profectò quod huius generis est, frigidum esse non poterit. at argentum viuum corrodere ac mordicare Dioscorides testatur, igitur calidum esse oportet, at eiuscemodi argumentatio non vno errore scatet, sed pluribus, cùm prima propositio, cui tota ratio innititur, absurda sit, non enim omne, quod corrodit, & mordicat, calidum est, nam hyemis tempore frigidus aër corrodit, ac mordicat: tamen nulla caliditate præditum est, sed simpliciter frigidum, neque etiam Dioscorides aliud dicit, quàm intestina erodere suo pondere, illa inquam nō qualitate aliqua calida, sed suo pondere lædit, ac

dit,ac perforat. At hoc non facit in parua copia sumptum, quoniam pondus tale nõ est, vt intestina perforare, ac penetrare possit. At iterum argumentantur, cùm in rebus symbolum sit, si argentum viuum statim in aërem conuertatur, quis negabit illud esse aereæ naturæ? in aërem verò statim conuerti id ostendit, quòd si igni applicetur, in fumum conuertitur, qui statim aër euadit, ad quantum ratio hæc conueniat, tibi ostendere potest aquæ in aërem conuersio per ignis applicationem, nam cùm ignis aquæ applicatur, statim in vapores conuertitur, qui aër mox efficiuntur. tamen non sequitur, ergo aqua calida est. ita neque sequi debet, in fumos conuertitur, qui statim aër efficiuntur, igitur argẽtum viuum est calidum, quoniam & id symbolum quod dicunt, non facit, vt habeat qualitates illius in quod habet symbolũ, nã aqua habet ad aërẽ symbolũ, tamẽ nõ sequitur, quòd aqua aëris qualitates habeat, vt in genere ego potiùs arbitrer esse frigidæ temperiei tamẽ ob pondus maximum, quod habet, tũ quia cũ eo aliqui delinuntur naturalis calor retrahitur, ac ad interiora retruditur: tum quia iuxta Auicennam ægritudines frigidas inducit, vt paralysim, stuporem, epilepsiam, apoplexiam, & similes ægritudines. Præterea in præsen-

tiarum argumentũ à nominis ratione, quòniam hydrargyros vocatur, ac si dicatur aqueum argentum, vt notetur eius naturam esse de aquæ natura, quanquam hoc attribui posset suæ mobilitati, vt aqueum dicatur, non quia sit de aquæ natura, sed quia motũ habeat, albedinem ac luciditatem, vt aqua, imò nonnulli ex mobilitate sumere volunt, quòd calidum sit, quoniam res calidæ motu magis præstant, quàm frigidæ, sed friuolum est argumentum, cum aqua ipsa quæ frigida est, si in plano ponatur, discurrat, nec sistere possit, ita argentũ viuum in plano positum discurrit, cùm verò terminum habet, ibi sistit, neque ampliùs mouetur, vt in summa inferre voluerim argentum viuum esse potiùs frigidum, quàm calidum, tamen & aliquas partes habere calidas, non enim est simplex corpus elementare, sed ex elementis compositum, aqueo elemento superante, cùm aërei miscella terra potissima ac tenuissima, quæ sulphurea est cum ignis portione vehementer commista, planum verò est sulphuream subesse naturam, si quis illud tractet, nam manus sulphur olent. Conciliator in suis differentiis duobus modis conatus est 151. differentia authores in tanto dissidio conciliare. Vnus est modus, quia ex duabus conficitur partibus viuum argentũ, ex

ex aquea inquam parte,& sulphurea,ratione aqueæ frigidū dici potest: ratione verò sulphureæ calidum. Alter conciliandi modus est,quod triplex reperitur argenti viui species. Vna,quæ(iuxta Dioscoridem)ex minio fit,& cinnabari,nam hæc in testeum cacabū ponuntur,& ferreo cooperculo exquisitè tegitur,& igni exponitur, post tres aut quatuor horas ab igne remouetur,& quod operculo inhæret,colligendum, aliud est huius argenti genus, quod decurrit per montes, & est(Plinio teste) veluti vomica,quæ perenniter illud emittit.Extat & tertium genus, quod ex montis lapidibus extruditur, sicut & alia extruduntur metalla,hócque vi ignis efficitur,tunc monet hoc tertium genus esse calidum,reliqua duo frigida:vt ex harum specierum distinctione in authores differentia statuat, & conuenientiam, & illos haud dissidentes reddat.

Sed vt huic negotio finem imponamus, dicendum est argentum viuum esse diuersarum partium calidarum inquam & frigidarum, at frigidæ calidas superant, itaque diuersitatem partium ponendo, faciliùs ratio redditur,cur ad os materias transmittat, nam pars calida penetrat. & frigida illá sequitur, calida attenuat, frigida repercutit, & ad propinquiora loca repellit. Vnde cùm

materiæ quæ in capite,thorace,ac similibus partibus sunt,cum potiùs,quàm ano propinqua existant,idcirco ad os faciliùs transmittuntur,& per illud exeunt. Cùm verò experientia ostendat eos,qui inunguntur,in oris fœtorem incidere,cùm inunctiones hydrargyros ingreditur,secus verò est,si aliis inungantur inunctionibus, in quibus absit hydrargyros,idcirco petẽdum videtur cur oris fœtorem inducat viuum argentum,nonnulli respondent hanc esse argenti viui naturam,nam sua proprietate oris fœtorem inducit,arbitror esse materias istas, os petentes, quæ oris fœtorem pariunt,tamen cùm experientia ostẽdat,nõ paucas mulieres hydrargyro vti sputo extincto, ad mactandos in puerulis pediculos,& compositio huiusmodi ex sputo,scilicet & hydrargyro fœteat,arbitrãdum est & nõnihil etiã ad fœtorẽ addere viuũ argẽtũ:in inunctione verò corpora penetrat,& sputo miscetur, per insensibiles verò meatus corpora penetrare,planũ fiet,si quis inunctorum capita, cùm mortui sunt,inspicere tentet,ego nõ semel in sepulchris argentum viuum in mortuorum capitibus reperi,vidi & quempiam, qui ter fuerat in brachiis solũ de more, & cruribus inunctus, tamen cùm nonnunquam latrinæ insideret,argenti viui paterã ferè euomuit,

rei

rei quam euomuerat pondus persensit, vxorem acciuit, quæ lumen (nam nox erat) afferret, nimium quid euomuisset, inspecturus erat, arbitrabatur ipse crassam pituitam se inuenturum, in terram aspiciens nihil prorsus inuenit, at propè loci parietes argenti viui, quod euomuerat, magnam quantitatem reperit, vt planum sit à brachiis & cruribus in ventriculum per occultos meatus penetrasse, referebat verò quòd antequàm euomuisset, multi erant dies, quòd in ventriculo pondus quoddam & miram angustiã sentiebat. Mirum tamen videtur quomodo in ventriculo permanere potuerit, & ad intestina non descenderit: fortè quia erat in ventriculi cauitate, & ob pondus ad pyloron ascẽdere non poterat, at magno naturæ nixu facto illud euomuit.

Petes iterum, cùm venenum sit, cur hunc non interfecit, qui tanta Mercurij copia plenus erat? Dicimus naturam fuisse paulatim illi veneno assuetam, vel dicamus Dioscoridem & alios authores dicere esse venenũ suo pondere. At inquies in tanta copia cur ventriculum non perforauit? fortè dicẽdum naturã suæ qualitati suóque ponderi paulatim fuisse assuetam, secus esset, si statim biberetur, & per os vẽtriculum ingrederetur. Nota insuper multa esse, quæ homini venena

pena sunt, cùm verò homo aliud veneni genus receperit, cui illud sit aduersissimum, hoc non esse amplius venenum, sed magis antidotum aduersus primum venenum, hoc elegantissimè ostendit Ausonius Gallus in epigrammate, in quo refert vxorē quādam veneno virum suum necare voluisse, & cùm venenum temperasset, visum est illi nō esse decentem copiam, & huic primo veneno addidit argentum viuum, quod fuit viro suo aduersus primum venenum antidotum, ita verò cecinit poëta:

Toxica Zelotypo dedit vxor Mœcha marito
Nec satis ad mortem credidit esse datum.
Miscuit argenti lethalia pondera viui,
Cogeret vt celerem vis geminata necem.
Diuidat hæc siquis, faciunt discreta venenum
Antidotum sumet qui sociata bibet.
Ergo inter sese dum noxia pocula certant,
Cessit lethalis noxa salutifera.
Protinus & vacuos alui petiere recessus,
Lubrica deiectis qua via nota cibis.
Quàm pia cura deum prodest crudelior vxor:
Et cum fata volunt bina venena iuuant.

Eodē pacto gallicus affectus venenū quoddam est humano corpori, cui argentū viuū aduersatur. Vnde homini gallica lue affecto non est venenum, sed potius antidotum, tamen nec homini venenum esse argentum viuum

viuum dici potest. nam per os nonnunquam puerulis pro verminibus adhibui, & sanitati statim restituti sunt.

At hic dubium non mediocre occurrit diluendum, quia in lue gallica nerui, vt plurimùm afficiuntur, at argentum viuum neruis obesse communis omnium consensus asserit, & paralysim inducere testatur Auicenna. Conueniens igitur non erit ad luem gallicam medicamentum hydrargyros, cùm & neruis, ac iuncturis obsit, quæ partes à morbo gallico maximè infestantur, dicendum est esse communem sententiam, & veram, quòd neruis obsit, ac iuncturis, imò & dentibus etiam obest, sed quod medicamentum est, quod alicui non obsit parti? tamen multò minus argenti viui nocumentũ est, quàm id sit, quod præstat vtilitatis, nam ex tam seuo affectu in sanitatem restituit, quanquam læsio quædam neruis illata sit, atque iuncturis, sed tantum excellit sanitatis præstantia, vt hæc minima nocumenta digna non sint, vt considerentur. imò & læsio ista palam non sentitur.

Nota etiam, cùm quispiam ex hac lue inungitur secunda ac tertia die, & vsque ad quartam, dolores ac affectum supercrescere, posteà remitti incipere, nam cùm primis illis diebus homo inungitur, magna fit mater

terierum commotio, ob quã dolores augentur, at in inũctionis perseuerantia resoluuntur humores, & iam omnia mitescere incipiunt, per ósque expuũtur, imò vidimus hos nonnunquam febre correptos esse, & dum inunguntur à febre immunes euadunt, vt quandoque quarto vel quinto die febres ac dolores penitus cessent.

Cùm verò in gallico affectu dolores potissimùm circa iuncturas homines exerceãt ac perturbent, quærendum fortè erit, cur aliæ partes æquè non molestantur, dicendum est in iuncturis adesse cauitates, quæ materia implentur, & ideò partes illæ potiùs, ac magis quàm aliæ, quæ nihil recipiunt dolitant. si verò dicas, & si in iuncturis materiæ coadunentur, tamen & in eisdem iuncturis fieri motus, qui materias in ipsis contentas resoluere possunt, dicendum est motum non esse tantum, vt materias omnes quæ in iuncturis continentur, resoluere possit, imò nouæ semper in ipsis aggregantur, nũc de communi motu, quo vtimur loquor, non de violento, & continuo, ac vehemente, quoniam nonnullos vidi à lue gallica absolutos, per solum vehementem motum, ac continuum.

Petes insuper, cur inungi hoc modo ab omnibus ferè euitetur. Respondemus hanc

ſolam eſſe cauſam, quia omnes exulceratio-nem illam oris verentur, tamen inunctio ipſa ſalutaris eſt à diis potiùs, quàm ab hominibus inuenta.

At petes etiam, quæ cauſa ſit, cur argentū viuum ita proſit & nihil aliud ſit, quod æquè prodeſſe poſsit? in hoc caſu neceſſarium eſt ad occultas recurrere proprietates, quia nulla alia videtur poſſe aſsignari cauſa, quā iſta, quòd argenti viui proprium ſit hoc efficere, & quod aliorum medicamentorum non ſit hoc proprium. Vnde proprietas manifeſta eſt hoc efficere argentum viuum, occultum verò eſt propter quòd, & per quam qualitatem hoc efficiat, niſi ſi perſiſtamus in illa repercuſsione ex frigido cum parte calida, quæ ingreditur, & attenuat, per quas qualitates humores ad os repelluntur, & oris partes exulcerant, & per illud exeunt.

Fortè petes, nūquid per eiuſcemodi inunctionem omnes ſanitati reſtituant: reſpondemus nos rariſsimos vidiſſe, qui per hanc inunctionem non ſint ſanitati reſtituti, vel pro parte ſaltem ab ægritudine abſoluti, quāuis nonnulli ſint, qui inunctiones reprehendant, & dicāt argētum viuum epilepſiā, heralyſim, & apoplexiam inducere. At ego hominem vidi, qui ob inunctionem, in aliquod horum inciderit: tamen aurifices vidi,

& non

& nonnullos qui aurum purificant, & qui alia metalla auro deliniunt, qui ob argenti vi vi fumũ, in epilepsiam incidêre, paralysim, & apoplexiam. & breui, quos etiam curaui, & aliquos vidi ab eodem fumo resolutos, ac curaui, imò qui ferè stupidi euasêre, & iuxta Auicennam, tremorem inducit, & recta membra flectit, auditum obtundit, ac visum, & oris fœtorem parit, & omnibus animalibus eius obest fumus, iuxta Dioscoridem: prauum colorem efficit, & oris putredinem, cerebrúmque offendit, & Plinius lib. xxxiij. cap. tertio, & sexto, dicit esse vomicam liquoris æterni argentum viuum, & esse omnium rerum venenum, aurum insuper corrumpit. Nam si aurum in viuum argentũ imposueris, liquescit ac destruitur. Auicenna iubet à stomacho & à membris nobilibus esse illa remouenda, in quibus recipitur argentum viuum extinctum, tamen nihil horum efficit in vnguento ad hunc morbũ receptum, ipsius vero fumus omnia, quæ prædicta sunt, efficere potest, quando igne exagitatur.

Petes præterea, nunquid sit aliqua præparatione muniendum, ne tantopere lædat. Dicimus nõnullos ita illud præparasse: acetum recepisse, & in eo viuum argentum imposuisse in testea olla, postea lęto igne ebul

liri fecisse,quoad acetum fuerit consumptũ, sempérq; baculo miscebant, vt ad minimas partes diuelleretur,posteà toties aceto laua bant,quòd cærulei esset coloris, ita magnus Chymista Geber præparari docuit, híq; fatentur huius ita diluti vnciã plus valere,quã duas nõ diluti,alij verò sunt,qui hoc modo præparãt,argentũ viuum absq; alio liquore in vitreo vase ponũt,posteà vas aliud vitreũ obtortum supraponũt,& luto occludunt, & igni lento supraponunt,tenues ipsius partes vti fumus eleuantur,& vasis vitrei lateribus inhærent, posteà vasa aperiuntur, & quæ lateribus vasis inhærent, sunt argentum viuum præparatum,quod in vsu esse debet.

Fortè petes,quid per hanc præparationẽ efficiãt?respondent ab argento viuo omnem sulphuris partem auferri, & omnem plumbeam partem, ac terream, at hoc absurdum esse arbitror, quia amplius non esset viuum argentum. Nos verò ita præparamus, vt cùm eo nihil sit pulueris, nihil crassi mistum,iubemus vt in densum coriũ imponatur,ac probè exprimatur, statim è corio exilit purificatum, hoc vtimur absque alia præparatione, hæcque sunt illa, quæ de his inunctionibus in gallico affectu fieri consueuerunt. Duo modi gallicum morbum expellẽdi iam pertractati sunt, suffumigia,

O scil

scilicet & inunctiones,& sub inunctionibus tertiũ quendam subintelleximus modum, qui erat per cerataria illud abigere, nunc modum alium, & saluberrimum adducemus, quo hic affectus non instrenuè repellitur. Fit verò per decoctum Indici ligni in aqua, vel in vino, primò decocto in aqua, posteà de confecto in vino verba faciemus. ego primus Ferrariæ ligni Indici decoctum in aqua illustri Aeneæ Pio 1525. exhibui qui affectu gallico vehementissimè afficiebatur. videbatur tunc Ferrariæ insomnium esse eiuscemodi lignum, imò nonnulli ex nobilioribus illius temporis medicis hoc decoctum deridebant, & ego etiam primus decoctum in vino Ferrariæ adhibere cœpi 1534. peruenerat ad me libellus quidã ab Hispania allatus, in quo modus præstabatur præbendi huius ligni decoctum in aqua, eodem modo præbui illustri Aeneæ Pio, & egregiè successit, deinde verò multa iam inuentis addere cœpi, vt nũc commodiùs, ac faciliùs, quàm anteà præbeatur.

Triplex huius ligni Indici genus noui, quod indica lingua Guaiacũ vocant. Vnum est cõmune hoc, quod passim vẽditur, quo in extremis buxeum ferè colorem habet subalbidum etenim est, meditullium vero nigricat, & splendidam quandam duritiem

habet.

habet, vocatur & lignum sanctum, & palum
sanctum, nonnulli crucis lignum nominare
cœperunt. Aliud genus noui, quod peculia-
riter nonnulli pharmacopolæ palum sanctũ
vocare cẽsuerũt, ac si primum nõ sit eodem
nomine insignitum, hoc lignũ magis albi-
cat, quàm primũ, & ad luteum quẽdam co-
lorem vergit, paruũ habet mediculiũ ac pel
lucidum. Nõ pauci decepti sunt rati lignũ
hoc esse primi ligni Ramos. Verũ & si hoc
genus non sit nimis crassum, tamen diuer-
sum colorem habet, Lusitanósque allocutus
sum, qui Indiam perlustrarunt, mihi retule-
runt hoc esse diuersum arboris genus à pri-
mo, in genere inter hebani species numera
ri possunt, color insuper ostẽdit esse diuer-
sa, & odor. Imò huius secundi ligni Indicũ
decoctum longè acrius est, quã primi deco-
ctum. At si primũ lignũ esset trũcus, & hoc
secũdũ rami, opus esset trunci decoctũ, esse
longè acrius, quã ramorũ decoctũ. oppositũ
verò experientia ostendit, imò cùm Genuæ
nonnunquã esse 1528. lignũ hoc vidi lon-
gè amplius quã primũ relatum Indicum li-
gnum, hoc indiciũ est, si secundum hoc lignũ
sint rami, quòd suæ propriæ arboris rami
sint. Vidimus & tertium genus ab aliis di-
uersum Venetiis, in pharmacopolio egre-
gij viri Caroli, qui pro insigni campanam

 suspen

suspensam habet. Rubebat hoc lignum, &
videbatur vti cornu rubrum in meditulio,
imò lignum hoc est ferè totũ meditulium,
tantũ margine quodam minùs rubro cingi
tur, deniq; extrinsecus adest cortex, eodem
cum aliis corticibus colore insignitus, de
hoc nullum habui exprimentum, nullámq;
notitiã, imò neque bonus Carolus, qui osten
debat hoc lignũ, aliud referre sciebat, quam
esse aliud indici ligni genus, quod breuius
in sanitatem restituit quam alia faciant. Pri
mum & secundum ligni genus in vsu habui:
primo autem frequentissimè sum vsus, bis
verò aut ter secundo. idcirco de his duobus
verba agemus, tertio posthabito. A secundo
verò incipiemus, veluti ab eo in quo modi-
cũ permansuri sumus, ac immoraturi, quo-
niam diu est, quòd illud in Italia non vidi-
mus, ipsius verò vsus hic est, in primis is, qui
affectus est expurgatur, posteà sequenti die
vel altero victum remittere incipit, & mi-
nus edi, quàm esset assuetus, secundo die
adhuc minus edat, & tertio minus, quartó-
que adhuc minus, semper quotidie minuen
do, quousq; nouum attingat diem, tũc verò
tribus panis vnciis in prandio fit contentus,
& duabus in cœna, cum coriãdrorum cõdi-
torum vncia, vel passularum mane, vesperi
autem semiuncia fit, & in hoc victus gene-
re per

re per nouem dies perseueret,& singulo ma ne post septem horas à cœna sex decocti huius ligni vncias insumat post quinque horas ab huius syrupi sumptu prandeat, post septem à prandio horas, iterum sex alias huius decocti vncias ebibat, post quinque ab hoc decocto horas cœnet,in potu verò dum pradet ac cœnat,secūdum bibat decoctum. tertium,quartum,& quintum,quibus etiam vtatur,si interdiu vel noctu sitierit, cùm decoctū sumit,in lecto sit,& iubeat se tegi, vt sudet,vel si à lecto surrexerit,calidum lectū ingrediatur,in quo per horā cum dimidia, vel per duas horas iaceat,posteà surgat, & si sudauerit,abstergatur,si hyems sit,vel frigus adhuc vigeat,in cubiculo maneat calido,si æstas sit,& vehementissimus calor,fenestras aperire potest,& domū etiā exire,vēto autem inualescente occlusus maneat.

Decoctum verò istud eo modo cònficietur.vt explanabimus,quando modum conficiendi decoctum ex communi ligno docebimus & eodem modo de secundo decocto intelligito,tertio,quarto,& quinto, quoniā fieri possunt quinque decocta, quando opus est,& non plura.

Post nouem hos dies quibus decoctum ebibit,opus est paulatim cibum augere vt primo die nonnihil plus sumatur, tertio die au

gere, quarto, quinto, vsque ad nonum, quo die in naturalem cibi quantitatem perueni re debet, & consuetudinem sibi propriam, interim verò dum cibus augetur, pauci fero vino vtatur, dum verò decoctum sumit, si non excreuerit, alternis saltem diebus huius generis clysma imponendum erit:

℞. Brassicarum Man. j.
Sen æ Polypodij
Epithymi
Singulorum ℥ ß.
Saluiæ Maioranæ
Roris marini Iuæ
Foliorum lauri
Singulorum Man. ß.
Aniforum Fœniculorum
Amidis
Singulorum ℥ ij.
Pulpæ colocynthidis ʒ j.
Agarici ʒ j. ß.

Misce, & bulliant in sufficienti quantitate aquæ secundùm artem, posteà

℞. Huius decocti ℔ j.
Olei anethini Olei rutacei
Singulorum ℥ ij.
Hieræ picræ ℥ j.
Hieræ logadij ʒ ij.
Melis rosati colati ℥ j.

Salis

Salis communis ℥ ij.
Misce & imponatur.

Deinceps lignum hoc luteũ non vidi amplius in Italia, cuius adhibitio viginti septem dierũ spatio perficitur. nam diebus nouem victus minuitur, diebus nouẽ decoctũ sumitur, cum victus ratione tenuissima & diebus nouem cibus augetur, quoad ægrotus in suã naturalem victus rationem deuenerit, post viginti septem dies hoc ordine peractos ægrotum sanitati restitutum esse censendum est, nonnulli verò hunc ordinem per triginta dies seruarunt, vt diebus decem victus rationem diminuerent, & diebus decem decoctum præberent, & vltimis decem diebus victus rationem augerent cùm verò diu sit, quod lignum hoc in Italia non viderimus, de illo iam satis dictum esse putamus.

Nũc ad exhibitionẽ decocti Indici ligni cõmunis in aqua sermonẽ cõuertamus, superioribus annis huius decocti sumptio, nimis arcta esse videbatur, ac difficilis, nunc adeò plana, adeóq; facilis relicta est, vt qui æstiuo tẽpore id sumũt, domum etiã exire possit.

Scito autẽ huius ligni decoctum, & simplex fieri posse, & cõpositũ, si simplex fiat, hoc modo cõficiẽdum est, duodecim aquæ libræ sumantur, & vni libræ scobis Indici ligni misceãtur, & per viginti quatuor ho

ras in infusione dimittātur, posteà pēdenda est aqua, quæ nō est in ligni scobe imbibita, si sex libras æquet, satis est, si nō æquet, quia scobi illa multū aquæ in bibendo cōsumit, tantū aquæ suppleatur, quod ad sex librarū pondus attingat, & supra ligni scobem huius aquæ tres libras iniice. Si verò in olla, quæ duple sit capacitatis harum rerū, quas receptura est, scobis scilicet & aquæ, sitque noua olla vitro delinita, posteà cùm tres aquæ libras inieceris, paruum quendam baculum accipito, & in ollæ fundum immergito, posteà baculum in illa parte signato, qua vltimò ab aqua madescit, deinde alias tres libras aquæ iniicito, quas à primis tribus diuiseras, quæ si tres non essent, tantum aquæ adiicito, quòd tres efficiantur, & bulliri facito quoad tres libræ fuerint consumptæ, Id verò erit, quādo tantum aquæ fuerit consumptum, quòd aqua ad signum vsq; in baculo factum cōsumpta sit, tunc tres aquæ libras quæ in vase sunt, per densum linteum percolato, & pro sumendis syrupis reseruetur, si quispiam voluerit simplex decoctum accipere, & nihil aliud, hoc insumat ita simpliciter cōfectum, veruntamen primò ægrotans purgandus est, vt suæ competit temperiei, & humorum abundantiæ, quam habet, purgatione perfecta statim sequenti die per quinq

qninque horas anteprandium quatuor,quinque vel sex vncias sumat huius decocti,vt diligenti videbitur medico, qui illum curat, De quantitate verò sumendi decoctum posteà verba faciemus,mox bene tectus dormiat, quantum illi lubuerit, vt si fieri possit, sudet.post quinque horas prandeat, in prandióque quatuor panis vncias sumat, & pugillum coriandrorum,siue passularum,siue seminum peponum conditorum,siue nucleorum pineorum,siue pistachiorum, siue amygdalarum, siue vuarum exiccatarum Ex Illyrio Ferrariam allatarum, siue lactucæ conditæ,siue cucurbitæ conditæ. Secundum verò decoctum, tertium, quartum, & quintum vini loco bibat,ita verò conficitur secundum decoctum,supra prædictam ligni scobem,sex aquæ libras inijcito & bulliant ad consumptionem trium librarum, posteà percolentur, & seruentur, & secundo & tertio & quarto & quinto eodem fiat modo, non est autem opus quintam cocturam excedere, quoniam nihil virium haberet aqua. Rari etiam sunt, qui secundum cocturam attingant, quoniã rari inueniuntur huius aquæ potatores,post septẽ à prandio horas primi etiã decocti sex vncias insumat,& probè tegatur,& si fieri posit,sudet,post quinque horas à sumpto decocto

cœnet, trésque panis vncias edat, & ex prælictis rebus, quæ in prandio sumpsit, pugillum edat, posteà dormiat, & per septem horas è cœna iterum decoctum insumat, & it pro cõmuni more vsque ad quadraginta dies perseuerer. Nota primũ decoctum esse libras tres, cuius si sex vncię sumãtur per tres dies supplebit, vnde secundo die opus erit noui ligni scobem in infusionem imponere, eodem modo quo dictum est prius, & ita in finem vsque semper prosequi.

Nota verò, si vires defecerint, vt hic videatur inediam ferre non posse, pullorum iure vescatur, & loco secundi & tertij decocti vinum bibat, hanc ob causam medicus quotidie huius pulsum tangere debet, qui in hac tenui victus ratione seruatur, vt noscat an imbecillior euadat, quanquam & decoctum hoc nutriat, cùm pingue sit.

Quia plerũque aluus adstricta efficitur, proptereà præscriptus clyster bis in hebdomada imponi debet, & frequentiùs, etiamsi necessitas exegerit: neque ab re erit singula hebdomada cassiã adhibere, aut mannam, quæ cùm exhibeatur, non est opus illi mane decoctum præbere, potio hæc conuenientissima est in hoc casu.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi de pomis sabor

Syrupi

Syrupi de epythimo
Singulorum ℥ j.
Misce.
Vel hoc insumatur:
℞. Diacatholiconis ℥ j.
Syrupi de pomis sabor ℥ ß.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Decipiuntur illi, qui arbitrãtur medicamenta debere esse decoctum propria, & nihil ab ea euariare: at potiùs debent esse humoribus qui euacuantur propria.

Nonnulli arbitrantur decoctũ istud hyeme bibi non posse, neque debere, imò quòd post Septembris mensem nõ sit bibendum, sed tantùm sumatur Vere aduenrãte. at nos dicimus hyeme etiã præberi posse, quando opus est, etiã si profunda esset hyems, & frigidissima, quoniã cùm maximè affigit affectus, sit quæcũq; anni pars, ægroto prouidendum est, neq; per menses expectandum. hyeme verò opus est cubiculi aërem tepidũ reddere, vel parumper supra tepiditatẽ calidum, idcirco rimæ omnes quæ in fenestris sunt & quæ in ostiis, ac parietibus, occludendæ sunt, ne ventus ingredi possit, & caliditas exire. vnde Ver aptissimum est tempus ad huius ligni decoctum sumendum, secundò autumnus, quia hæc tẽpora ad temper-

periem magis vergunt, posteà æstas, denique hiems, & nisi esset resolutio caloris æstiui, præ omnibus temporibus æstatem eligerem quoniam domum exire possent ægroti, & publicè spatiari, quod aliis temporibus fieri non potest: neque opus est calidarium parare, quia totus aër sponte calidus est, & totius noster orbis calidarium est, imò & quandoque æstuarium.

Idque animaduertito decoctum in eodē fieri cubiculo, in quo ægrotās degit, ac moratur, præserti m primum decoctum, & debet sini frigefieri in eodem cubiculo, vt vapores per aërem spargantur, qui ab ebulliente decocto eleuantur, & cubiculi aërem impleant. nam aër ipse hoc modo fit ægrotanti opportunus. ollæ verò operculum in qua decoctum conficitur, in summitate præparatum esse debet, dum feruet, vt fumi paulatim per aërem spargi possint.

Hinc, qui decoctum sumpturus est, quando expurgatur paulatim, minus ac minus comedere debet, vt victui tenui (quando incœperit) sit ferè assuetus.

Dum decoctum istud paratur, expumandum est, est spuma illa seruanda, nam vbi adsunt pustulæ, siue dolores, siue duricies, hac spuma locus inungēdus est, quæ in hoc casu mirificè prodest, & si spuma colligi nō

poss

possit, vt plerunque in hac ebullitione contingit decoctum ipsum spumæ officio fungetur.

Nota insuper primis duobus diebus. quando decoctũ bibi incipitur, non esse penitus à carnibus abstinẽdum, sed pullorum carnes comedendę, semper paulatim dimi-nuendo, vt tertio die solo pane & rebus pręscriptis pro obsonio vescatur ægrotans.

Et si quatuor panis vnciæ mane sumi dictum sit, & tres vesperi, hoc pro certa regula ac determinata accipiendũ non est, quoniam nõnullis minùs præberi cõuenit, aliis plus. At hoc de quatuor ac tribus vnciis pro exemplo tantum positum est, in quo tamen exemplo multi conueniunt. pro panis verò quãtitate exhibenda ætas cõsideranda est, vis, cõsuetudo, ac eiusdem generis reliqua. an verò panis biscoctus esse debeat, an semel tantùm coctus haud magnifacio: tamẽ exiccat magis biscoctus panis, quàm nõ biscoctus, & sua siccitate decoctũ hoc magis retineri in stomacho creditur, quàm si esset panis nõ biscoctus: quia natura sicci est detinere humidum, ne defluat. veruntamen si panis semel coctus ederetur, faciliùs ligni decoctum ad iecur transiret, & in stomacho nõ coqueretur. At eniti debemus, vt hoc decoctum perfectè cõcoquatur, priusquàm ad

iecur transfeat, sed nos præbemus, & panem non biscoctum: nec veremur, quòd in ventriculo nō retineatur decoctum, quia naturæ opus est non emittere à ventriculo quicquam, nisi posteaquam est coctum: vt etiā in potatoribus planū est, modò supra vires naturæ non potauerint, natura id, quod in eorum ventriculo est, non transmitrit, licet fluidum sit, priusquàm coctum fuerit. Adde biscoctū panē semel cocto pane difficiliùs concoqui, ego sino ægrotantes id panis genus sibi ipsi eligere, quod magis placuerit.

Nonnulli sunt Medici, qui iubent, vt ad nonum vsque diem panem absq; obsoniis edat. A nono autem vsque ad decimum, octauum diem volunt præbenda esse obsonia superiùs enumerata, verū medicus frequenter ægroti vires lustrare debet, & cibum iuxta illas augere ac minuere.

Hoc est animaduersione dignum neminem vnquàm in hac ligni sumptione obiisse, quod indicium est decoctum ipsum nutrire. nam nisi nutriret, impossibile esset nonnullos in tanta victus tenuitate perdurare posse, & qui decoctum bibit, videtur ferè ex decocto sumptio fieri satur, ac impleri, temporéque indiget, vt coquatur, & pinguedo, quam habet nutrire posse ostendit.

Illi etiam audiendi non sunt, qui dicunt

ægroto

ægrotos ex victu tenui in sanitatem resti tui, non autem ob ligni vim. at hoc absurdum esse constat, quoniã plures ægroti per multos dies in tenuissimo victu perstiterunt, tamen in sanitatem restituti nõ sunt. in quam ex hoc decocto restituuntur, miraq; videtur huius ligni natura, ex his, quas habet qualitatibus. nam pingue est, odoratũ, densum, ponderosum, oleagineum, multáque alia habet dona, vt lenitatem, & ad Solem relucere, quæ omnia vim aliquam esse in hoc ligno medicamẽtariam ostendunt, ac excellentem, si ardeat aromatum odorem reddit, & non ingratum.

In huius decocti sumptione vinũ bibendum non est, sed secundum, tertiũ, & quartum decoctum. nam hi melius euadunt, qui hæc decocta bibunt, quàm qui ceruicosi vinum bibere volunt: tamẽ si sint aliqui delicatuli, qui huiusmodi decocta bibere nequeant cogantur, saltem per nouem aut decem dies illa bibere, vel per quot fieri potest, posteà vinum bibere.

Nonnulli decocta ista vino miscẽt. nam vinum ipsis diluũt, sed hoc valde molestum ægrotis videtur, & fortè perniciosum, nec minus hi errant, quàm Staphillus ille primus vini iugulator fecerit, neque illos probo, qui syrupos & medicamenta hoc decta.

cto perfundunt, intelligo iam facta medicamenta, Secus est de medicamentosis simplicibus, quæ in hoc decoctū infunduntur.

Post prādiū dormiēdū nō est, nisi illa hora qua secūda vice decoctū insumitur, tūc si dormire possit, optimū est. nam sudor fortè prodibit, qui in hac actione optimus est.

Totum diem in delitiis trāsigat, ac gratis confabulationibus, musicis instrumentis, & reliquis similibus, quibus tempus sine persceptione consumitur.

Nonnullos insuper in initio sanitati restitui, qui primis tribus diebus panis vnciā insumebant, & semiunciam passularū, post tertium diem Solis passulis ægrotum nutriui. at rari hanc vltimam inediam ferre possunt, propterea vt superius dictum est: cibare opus est.

Sex diebus ab initio elapsis, ab re non est, imò maximè cōuenit huius ligni pulueris scrupulū singulis syrupis esse iniiciēdū.

Post statutum tempus, cùm ægrotus amplius nō bibit, primis diebus cibi sunt paulatim augendi, vt hoc modo procedendo in propriam consuetudinem deducatur.

Prætereà, à calidario in tepidariū transeundum est, & à tepidario in locum minùs calidum, quousq; in aëre m deueniat omnibus hominibus communem ac consuetum.

nam

nam locus calidus eligēdus est,qui ad meatus aperiendos decoctū adiuuet, & eosdem meatus apertos seruet. hoc autem frigore minimè efficitur, notandúmque hunc locum debere esse magis & minùs calidum, ratione temperierum ægrotantium, & vt morbi sunt magis antiqui, vel recentes.

Hic est simplex modus sumendi decoctum ligni Indici ex aqua.

Si cui verò placeret nōnihil medicamentosi aquæ miscere,id illi concedatur: semilibra huius ligni in aquā infundatur, posteà aqua bulliat (cùm lignum in infusione fuerit per vigintiquatuor horas) & dimidium ebulliēdo resoluatur,deniq; hæc quæ sequuntur,in hoc decocto infundantur.

℞. Senæ ℥ iiij.
Polypodij. ℥ j. ß.
Florum boraginis Florum buglossi
Florum rosarum Florum violarum
Singulorum ℥ j.
Gingiberis Cinnamomi
Singulorum ʒ j.

Misce, & infundantur in prædictum decoctum secūdum artem, posteà eodem modo sumantur quatuor aut sex vnciæ, vt dictum est bis in die, eodémq; edatur modo. Nota, quòd primis sex diebus hoc infusum sumi potest, & ægrotus erit à purgatione excusa-

tus, posteà per sex alios dies simplicis ligni decoctũ sumat, absq; rebus prædictis infusis post hos sex dies, per tres dies infusionẽ supradictã sumat, & deinde per sex dies decoctum, & secundũ hunc ordinẽ, quousq; in sanitatẽ peruentũ sit, perseuerato, nonnunquàm per tres dies infusum accipitur, & per tres decoctum quousque ad statutũ tempus perueniatur, nonnulli contenti sunt diutius in hoc potu perseuerare, & solùm vna vice in die infusionem prædictam bibere.

Mihi etiã illi summè displicẽt, qui ligni cortice potiùs vti volunt, quàm ipso ligno, quia & si cortex magis siccus sit, quia etiam magis terreus est, tamẽ odore caret, pinguitudinem nõ habet, neq; aliquã qualitatem ex his, quę ostendunt simplicia aliqua vires habere, quæ medicamentariæ sunt. neque etiã illos probo, qui corticẽ cum ligno miscent. nam cortex lignum potiùs impedit quàm adiuuare possit, quia est res arida, nõ pinguis, absque odore, terrea, à natura facta, vt solùm arborem suam ab imminentibus extrinsecis periculis tueatur. In genere igitur illos non probo, qui huius ligni cortice vtũtur, licet siccior sit, quàm arbor.

Si verò petas per quot dierũ spatiũ sumi debeat eiusmodi decoctũ: dicimus præfixũ tẽpus minimè adesse, sed tãtũ tẽporis sumi

debere

debere,& nõnihil etiã plus,quoad ægrotãtes sanitati restituti sint. Vnde si quispiam decimooctauo die sanus euaserit,per viginti dies vel vigintiduos decoctũ bibat. Si verò sanitatẽ trigesimo tantùm die enanciscatur, per duos aut tres dies adhuc insumat, deinde quiescat. At si quadragesimum diem excedat,& nondum sit sanitati restitutus,ad quinquagesimum pertingat,vel ad sexagesimũ:tamen cõmunis terminus est quadraginta dies, & rarissimi inueniuntur, qui in quadraginta dierum spatio nõ sint sanitati restituti,idcirco hunc diem pro sanitatis termino accepere,imò & multa medicamenta apud antiquos per quadraginta dies exercebantur,& in hoc spatio opus suum perficiebant, hoc planissimum est apud Pli.lib.2. c.9.qui brassicæ succum præbet in vino albo per dies quadraginta splenetricis,& libr. 26.cap.8.inquit:Cissanthemus drachma bis die sumpta in vini albi cyathis duobus per dies quadraginta lienem dicitur paulatim emittere per vrinam. & decimo eiusdem libri capite inquit, ventremen totum adimit Nymphæa Heraclia eadem semel pota in 40.dies,& lib.27.cap.5.de Asplenio loquens ait,huius foliorũ iure in aceto decocto per dies 40.poto lienem absumi aiunt, & octauo eiusdem libri capite inquit: Sunt

qui florem cratægoni bibentes mulieres intra quadrageſimũ diem concipere tradunt, & lib. 28.cap. 12. ait talum candidi iuuenci quadraginta diebus noctibúſq; donec reſoluatur in liquoré decoctum,& illitum linteolo,candorem,cutíſque erugationẽ pręſtare, & 15.eiuſdem libri capite inquit, Calculos expellũt lichenes equini ex vino aut mulſo poti diebus quadraginta, & cap.16.de aſinis agens inquit,Sunt,qui è mare nigróque cor egendũ cum pane ſub dio prima,aut ſecunda Luna præcipiant,alij carnem, aliqui ſanguinem aceto dilutũ per quadraginta dies bibendũ ob morbũ comitialem, & 19. cap. Scriptum eſt,iecur aſini admiſta modico panace inſtillatum in os à comitialibus morbis,& aliis,infantes tuetur, hoc quadraginta diebus fieri præcipiunt,& Dioſcorides de altera ciclamino,quæ ciſſanthemos dicitur ait,acini huius drachma ſumpta in vini albi cyathis duobus per quadraginta dies lienẽ paulatim emittunt per vrinam & aluum,& cappare dicit,ſemẽ ipſum duabus drachmis in vino hauſtis per quadraginta dies lienem obliterat,& de ſylueſtri ruta ſcripſit propter coxendicum morbos diebus quatuordenis bibenda præbetur,& de Aſpleno ait, huius foliorum iure in aceto decoctæ per quadraginta dies poto , lienem abſumi contingit,

&

& de hyperico inquit semine diebus conti-
nuis quadraginta poto coxēdidum dolores
dissoluit,& de peristereo supino ait, morbū
regium folio drachma , cum thuris polline
obolis tribus ex vini veteris hemina qua-
draginta diebus continuis ieiunis dato , de
chamæcisso insuper scripsit, cuius bibant I-
schiadici folia tribus obolis in aqua cyathis
tribus quadragenis , aut quinquagenis die-
bus.Cùm igitur tot reperiantur apud anti-
quos medicamenta,quæ quadraginta dierū
spatio opus suum perficiunt, non mirum ,si
& nostro tempore recētiores medici in hoc
ligni Indici decocto quadragesimum diem
perfectionis suæ actionis inuenêre , qui est
terminus acutorū morborū, & initium diu-
turnorū.At re vera præfixus dierū numerus
esse non debet,sed dies tūc erunt satis, cùm
ægrotus in sanitatem restitutus erit. nam
haud rarò quadragesimus dies non est satis,
sed diutius perseuerare opus est.

Cùm etiam hoc decoctum præbetur per
aliquos dies ex sena,obseruandum est,quod
vltimæ potiones ex illis fiut, quæ senam
recipiunt atque euacuant.At nonnulli sunt,
qui à principio in finem potiones euacuan-
tes semper insumunt.

Cùm è Roma Ferrariam rediissem. 1535.
his qui gallico affectu laborabant, huius

ligni decoctum in vino præbere cœpi. & in primis solo vino potẽti vtebar, posteà expertus sum magis proficere, si nõnihil aquæ adderetur, præsertim, cùm hi sumũt qui natura sunt calidores, in vino autẽ simplex decoctum fieri potest, quod nullum recipiat simplex medicamentum, & fieri potest ex simplicibus, si ex solo fiat indico ligni decoctũ, huius ligni in scobẽ redacti libra infumatur, & in decẽ libras vini albi potẽtis, & in duas aquæ per vigintiquatuor horas infundatur, posteà põderãdũ, an liquor qui in ligni scobe imbutus non est, sex sit libræ. si hoc liquoris pondus reperiatur cũ scobe simul ebulliat, semper spumando, quoad tres libræ euadant, spumáque reseruetur, ad corporis partes delinendas, si liquor ad sex libras non accesserit, tantundẽ vini adiicito, quod sex libræ efficiãtur. (nã scobs illa multum imbibit) posteà bulliant ad dimidias. At si vinũ plus sit, quàm sex libræ, id quod super excedit auferatur, & sex illæ, quæ supersunt libræ ad dimidias bulliẽdo resoluãtur, & tres hæ vini libræ, quæ supersunt percolẽtur, ac reseruẽtur pro syrupis mane & vesperi ad quatuor, vel sex vncias insumendis, secundúmq; fiat & tertiũ & quartũ decoctum, vt de aqua dictum est, & vsque ad quintum, si his qui sumit vehementer bibe-
ret

ret eodem verò modo accipiatur hoc in vino decoctum, & eisdem horis, vt superiùs de decocto in aqua dictum est.

Scito autem alternis diebus, nisi excreuerit, clysma imponẽdum esse superius enarratum, singuláq; hebdomada lene præbendum est medicamentum, quale cassia, manna, vel hoc quod sequitur.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi de epithymo
Syrupi de pomis sabor
Singulorum ℥ j.
Misce. Vel hoc sit.

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf. senæ ℥ j.
Misce.

Id prætereà notandum est, in vini sumptione, consuetum esse plenius nutrire, quàm in aquæ sumptione, cùm tamen aqua minùs nutriat, quàm vinum, idcirco nos dicimus & in vini decocto ita simpliciter sumpto victus rationem debere esse tenuiorem, & fortè tenuiorem, quàm cùm præbetur aquæ decoctum, secus est, cùm vehementia simplicia vino commiscentur.

Nonnulli prohibent hoc vini decoctum simpliciter in febre. at nos dicimus, si febris esset intensa, à vino prorsus abstinendum esse, si verò remissa sit præberi posse.

 nam

nam vinum hoc & si potens sit, ebulliendo tamen imbecillius efficitur, quia tenues & celidæ vini partes exeunt, & duæ aquæ libræ commistæ vinum mitigant, neque potens esse sinunt.

Quando vini decoctum simpliciter confectum sumitur, corpus prius expurgare necesse est, posteà vinum præscripto modo prębere, quod necessarium non est, cùm aliis simplicibus inungitur.

Si quispiam in cœna & prandio, decocta illa secunda & tertia ferre nō posit, vinum bibat mediocre, album, lympidum, ac odoratum, quòd etiam decocta aqua diluat.

Decocto sumpto tegi se iubeat, vt dictum est de decocto in aqua & sudare tentet.

Si verò ligni decoctum cum aliis simplicibus præbere voluerimus, & quod euacuet, hoc duobus modis fieri potest. Vno modo per medicamenta, ac simplicia vehementia, alio modo per imbecilla, si per vehementia fiat, hic egregiè comedere debet, capones, phasianos, perdices, vitulos, hœdos, modò co quere posit, & secunda bibat tertia & quarta decocta, vel si hæc ferre nequeat, vinū bibat potens, quod optimè nutriat, & modicè dilutum sit, oua absorbeat. Si verò simplicia sint non vehementia, sed imbecilla, tam vehementer edēdum non est, sed mediocriter.

Hæc

Hæc quæ ſequuntur ſint vehementia ſimplicia, quæ in vinum ebulliri debent.

℞. Senæ ℥ iiij.
Polypodij ℥ ij.
Roſ. rub. Florum violarum
Florum boraginis
Florum bugloſsi
Singulorum ℥ ß.
Gingiberis Cinnamomi
Singulorum ℥ j.
Turbith Hermodactylorum
Singulorum ℥ j.

Miſce, & infundantur, vt dictum eſt de infuſione in aquæ decocto facta, hæc verò ſunt imbecilla ſimplicia, quæ in hac infuſione ponuntur.

℞. Senæ ℥ iij.
Polypodij ℥ j.
Epithymi Thymi
Singulorum ℥ ß.
Florum violarum Florum roſarum
Florum boraginis Florum bugloſsi
Singulorum ℥ ij.
Gingiberis Cinnamomi
Singulorum ℈ j.
Aniſorum Fœniculorum
Maſtiches Gummi arabici
Singulorum ℥ j.

Miſce, & eodem modo infundantur, vt de

aqua dictum est. Nonnullos vidi circumfo-
raneos, qui hæc quæ sequuntur sumebant
simplicia, quæ vehementissima sunt.
℞. Hellebori nigri
Turbith Hermodactylorum
Scamonij Colocynthidis
Singulorum ℥ j.
Deinceps hæc omnia in vinum infundebãt,
alij ebullire faciebant, itaque absque ulla
præparatione hoc decoctum præbebant, ta-
men & hic est facilis huius vini modus, si ex
his quæ sequuntur fiat:
℞. Senæ ℥ ij.
Polypodij Epithymi
Singulorum ℥ j.
Mirabolanorum Indorum
Mirabolanorum luteorum
Mirabolanorum chebulorum
Singulorum ʒ iiij.
Agarici Rhabarbari electi
Singulorum ʒ vj.
Florum boraginis Florum buglossi
Florum rosarum Florum violarum
Singulorum ʒ iij.
Gingiberis Cinnamomi
Garyophyllorum
Singulorum ʒ j.
M Passularum ℥ j.
Misce, & eodem modo infundantur. hæcque
de

de Indici ligni decocto,& in vino, & in aqua,& simpliciter,& cum aliis simplicibus mistis.

Quispiam verò ambigere posset, quódnam potiùs sit decoctũ,an illud, quod ex vino fit,an quod ex aqua,respondemus vtrunque ad diuersa conuenire, in morbis nouis, calidisq; naturis aqua potior videtur,quàm vinum,in antiquis verò morbis,& in quibus magna ac profunda indigemus penetratione,vinum potiùs quàm aqua eligendum est. Nam vinum est vti vehiculum, quod medicamenta ad illa ducit loca,ad quæ profectura sunt,& antiquiores etiam in medicamentis præstandis vino vsi sunt, & multa vinorum genera medicata à Dioscoride scripta sunt. Nam vinum vires roborat,simúlque est medicina ac nutrimentum,& naturalem calorem,ac spiritus auget,& per omnes artus facilè recipitur. In frigidis igitur & humidis,in longis morbis,in imbecillibus vẽtriculo,& vi concoctrice, vino potiùs vtamur,quàm aqua, in calidioribus natura,in incipiente morbo,in robustis, aqua potiùs vtamur,quàm vino.

Fortè etiam petes de vini sumendi ad decoctionem natura, dicimus, vinũ (apud nos) debere esse antiquum,flauum, potens,odoratum,subdulce,tenuium partium, & quod

facillimè penetret, dixi verò de vino apud nos antiquo: quia Ferrariensia vina diutiùs nõ seruarẽtur, antiquũ nos vinum dicimus, quod secundum expleuit annum, cauẽdum à vocatis albanis, quæ potiùs frigidæ sunt, quàm calidæ, acerbæ sunt, & adstringentis naturæ, optima habentur ad hoc negotium vina Mutinæ & Regij Lepidi, & apud sancti Felicis castrum hoc vinum ad huius ligni decoctum sumendum est.

Dices verò, si in vini sumptione alicuius ægrotantis iecur supercalesceret, quid agendum esset? respondemus hoc minimè contingere, quando aqua additur, imò si etiam absque aqua sumeretur non contingeret, quoniam tantum frigidis præbetur absque aqua decoctum, & ebullitio reddit vinum imbecillius & minùs calidum: tamen si contingeret, iecur Galeni infrigidante inungatur, & in decocto, endiuia ebulliat, portulaca, atque lactuca, quamquam hoc minimè contingere soleat.

At dices, nónne sunt ratione membrorũ patientium herbæ ac simplicia addenda decocto? Scito vniuersam actionem in ligni vi reperiri, qua vnumquodque membrum in affectum lapsum corrigi debet, idcirco cùm simpliciter insumitur decoctum, vel ex aqua sit, vel vino nihil addendũ, sed ligni Indici

folius

folius actio expectanda. Ita enim & indi obseruant, neque aliquod vel minimum addunt: cùm tamen frequentissimè ac ferè spõte hunc morbum incidant, huius nimirum ligni natura est omnibus affectis membris accommodata, & ex vino per totum corpus defertur, & etiam si ex aqua confectum sit, ex sui natura totum permeat corpus, & in illas agit potissimùm partes, quæ sua indigent actione: si in aquæ decocto calido indigeamus, vinũ aquæ addatur, potiùs quàm aliquod aliud simplex, tamen si cupiam placeret saluiam adiicere, mẽtham, libanotim, hyssopum, ac similia non prohibeamus, sed nobis magis placent hęc decocta simplicia, quàm composita, quando non sunt euacuatiua.

Multi conati sunt ex aliis lignis decocta conficere, vt experirentur nunquid ex illis finem assequerẽtur, sed res minimè successit, ego primùm pinguem accepi, & in vino atq; in aqua decoctum præbui, nõ profecere in ægrotis, quamuis visi sint prõ parte leuati, & meliusculè habere, sed in exquisitam sanitatem minimè redacti sunt.

Nonnunquàm vsus sum iunipero, neque exquisitè profecit, sicuti nec pinus: tamen meliusculè habuẽre.

Expertus sum & præbere ex ligno cornu deco

decocta, neq; etiã exquisitè profecere ægrotantes, licet omnes qui acceperere, meliùs habere viderentur, in idem tamen redibant, & iterum vexari cœperunt. Alij insuper medici alij sunt vsi lignis, nullus tamẽ lignum inuenire potuit, quod (non dico æquè) propè huic morbo obsisteret, vt Indicum lignum facit, licet in aliorum vinorum decoctis victus ratio fuerit tenuissima. hócque argumentum est non esse victus tenuitatem, quę in sanitatem redigat, sed esse vim medicamenti, hoc est Guaiaci, quod est pingue, ponderosum, odoratum, tenuium partium, & talium, quæ huic gallico veneno suapte natura obsistunt, tamen & tenuis victus ratio ad opus perficiendum non modicè adiuuat.

Fertur lignum hoc Indicum Guaiacum ab accolis nuncupatum, fructum quendam ferre inter prunum, & ficum, nam prunum non est neq; ficus: vtriq; tamen assimilatur; insularũ nuper repertarũ incolæ hoc fructu vescũtur, & in sanitatem restituũtur, à morbo tali qualis est gallicus affectus, nam in illis locis gallica vocata lues est morbus ferè patrius, quamuis & per contagium etiam recipiatur, faciũtũr super ex ligno decocta, fertur autem & præter contagium hunc affectum apud ipsos oriri, sicuti apud nos oriuntur morbi absque contagio, sed ex intrin
secis

secis humoribus, Lusitani qui illuc nauigarunt, genus morbi videntes affectioni gallicæ simile, & quomodo in sanitatem restituerentur, lignum hoc in Hispaniam attulerunt, deinde per totã Italiã sparsum est, & ab hoc affectu optimè liberare nemo non nouit.

Ex fructus esu incolæ sanitati restituuntur, illos verò solùm absq; pane edunt, quo plenè nutriuntur. Vnde fructus octo in prandio præbent, & octo in cœna, posteà nihil aliud edere sinunt. & ita in triginta vel quadraginta dierum spatio, à doloribus, à pustulis, à crustis, & à duris tumoribus liberantur, vtinã hos fructus in Italia haberemus, qui sapidi esse dicuntur. Nam ægrotantes haud magno labore à tam sæua ægritudine vindicaremus.

Crustæ verò, quæ habentur, & vlcera, vel vlcuscula, vel pustulæ, & præduri tumores, cocturæ primæ spuma delinantur, siue in vino sit, siue in aqua decoctum, si eiuscemodi spuma non profecerit, ex ligno oleum fieri iubeo, quod per alambicam educitur, vel per nostrum vsitatum modum, si etiam oleum istud non profecerit (quod tamen proficit) hoc linimento supra crustas vti soleo, vel supra pustulas, vel supra vlcuscula, & etiam supra duros tumores.

℞. Butyri recentis ℥ ij.

Pinguedinis anſeris
Pinguedinis gallinæ
Singulorum ℥ j.
Gummi Arabici Colophoniæ
Myrrhæ Bdellij
Singulorum ʒ j.
Argenti viui ℥ ß.

Probè miſce, vt hydrargyriũ non appareat, poſteà affectæ partes inungantur: & hoc, quod ſequitur, pro duriciebus potiſsimùm eſt, & modis, qui in hoc morbo cõtingũt, id quod ſuperiùs dictum eſt, præparato, adde

Mucilaginis althææ
Mucilaginis fœnogræci
Mucilaginis ſeminum lini
Singulorum ʒ iij.

Ex his, quæ dicta ſunt, ſperandum eſt ægrotum in vnaquaq; huius affectus gallici ſpecie eſſe in ſanitatem reſtituendum.

Præſcripto modo, vt plurimùm vlcera ſanãtur, cruſtæ, dolores, & tumores prædu- ri, tamen nonnunquam adeò ſunt ſanitati rebellia, ac cõtumacia, vt præſcriptis etiam paratis aboleri non poſsit, propterea de vnoquoq; horum, quando ita rebellia ſunt, & inueterata nunc agere oportet, ab vlceribus verò & cruſtis exordiamur.

Cùm vlcera, & cruſtę curationi aduerſantur. & illa, quæ ſuperiùs facta ſunt, nihil prof

profecere, tunc ad vehementiora recedendum est: cùm verò hæ pustulæ sint ratione humorum diuersæ, nam atrabilares subnigricant, flauescunt biliosæ, sanguineæ in ruborem vergunt. Sunt verò albicãtes, & pallentes pituitosæ, si pustulæ fuerint sanguineæ, faciliùs curantur, & si biliosæ etiã facilè recipiunt curationem, difficiliùs curantur pituitosæ, & difficilimè omnium atrabilares, à sanguineis, & à biliosis inchoemus, si exiccandæ sunt hac aqua probè lauentur:

℞. Balaustiarum
Rosarum rubrarum. Sumachiorum
Mastiches Thuris
Tartari Sandarachæ mineralis
Singulorum ʒ ij.
Aluminis liquidi. Cerussæ
Singulorum ℥ j.ß.
Argenti sublimati. ℈. j.
Aquæ plantaginis ℥ iiij.
Aquæ rosar. ℥ ij.
Succi limonum. ℥ iij.

Misce, & bulliant semper baculo circunducendo, & is qui circunducit caueat, ne fumus ipsius nares pertingat, cùm ebullierit ad consumptionem sextæ partis, ab igne remoueatur, & per linteum excoletur, ac seruetur. hoc enim vlcera (si profunda non sint) & crustæ malefaciẽdæ sunt: quoniam

mirè exiccātur. Si verò essent vlcera, & crustæ pituitosæ hac aqua abluendæ sunt:

℞. Tartari Thuris
Sandarachæ mineralis
Galangæ Gingiberis
Singulorum ʒ ij.
Aluminis rochæ Cerussæ
Singulorum ʒ j.ß.
Argenti sublimati ℈ j.
Aquæ Salniæ ℥ vj.

Misce, & bulliāt eodem modo, & idē sit huius decocti in his crustis ac vlceribus vsus. At si atrabilares sint crustæ, & vlcera attrabilaria non profunda, tunc hac alia ablutione vti oportebit.

℞. Mastiches
Thuris Gummi Arabici
Myrrhæ Bdelij
Sandarachæ mineralis Tartari
Singulorum ʒ ij.
Aluminis liquidi Cerussæ
Singulorum ʒ j.ß.
Argenti sublimati ℈ j.
Aquæ fumi terræ ℥ iiij.
Aceti ℥ ij.

Misce, & eodem modo ebulliant, & percolentur, vt dictum est.

Si ex his in sanitatem restituātur, bene illis erit, sin minus, saponem facito, & cōmuni sapon

ſapone,& ſublimato in hac proportione:

℞. Saponis optimi ℥ ij.

Argenti ſublimati ℈ j.

Miſce,prius ſapone liquefacto, poſteà loca omnia puſtulis plena,cruſtis ac vlceribus nõ profundis,ſapone iſto abluantur. aliqui idẽ efficiunt ex oui albumine probe agitato, & augeto ſublimato.

Tamen quia cruſtæ cùm abolentur, ſolent in facie maculas derelinquere, quæ ægrotis maximè diſplicent, vt neceſſarium ſit & medicum eiuſcemodi maculas delere, id fit ex oleo de vitellis ouorum,cum aluminis confecto,vt de eo locuti ſumus in noſtro de oleis libello,nonnulli vtuntur oleo tartari,quod poteſt alambico educi,tamen videtur efficacius, ſi fiat in loco ſub terra excauato,ſumatur tartari quantum lubuerit,& comburatur, ac in puluerem redigatur, poſteà in linteum ponatur,vt ſub terra ſuſpendatur,vitreo vaſe ſuppoſito,in hoc vas oleũ deſtillabit,& ſi locus eſſet etiam humidiſsimus,quanquam non eſſet ſub terra reconditus,exiret oleum.hoc oleo vel de ouis cum aluminibus facies mane & veſperi vbi maculæ ſunt inungatur.

Cùm nonnunquam vlcera in his affectibus ſint profunda,tunc his nõ ſunt curanda, ſed curatio adhibenda eſt ratione vlcerum,

semper verò in vnguentis argentum viuum addendum, vel argentum sublimatum, nam hæc videntur aptissima ad hanc gallicam luem medicamenta, vnguenta vero sint, vt vlceribus cōueniant ratione humorum, qui in homine ac in vlcere superabundant. Prædurros verò tumores, qui in affectu gallico, sunt, hoc cerato remouere oportet:

℞. Mucilaginis althææ
Seminum lini Seminum fœnugræci
Singulorum ℥ ij.
Myrrhæ Bdelij
Singulorum ℥ j.
Pinguedinis anseris
Medullæ ceruinæ Axungiæ suillæ
Singulorum ℥ ß.
Argenti viui ℥ vj.
Resinæ pini Olei liliorum alborum
Quantum sufficit.

Misce, & conficiatur ceratū, quod extensum supra corium duris in hoc affectu tumoribus adhibeatur si etiam tibi placuerit, priùs duritiem aliquo decocto fouisse ab re nō erit, idcirco fomentū istud præbetur:

℞. Maluæ
Violarum Althææ
Florum chamæmeli
Foliorum brassicarum
Singulorum Man. j.

Oesipi

Oesipi cerati ℥ ß.
Gummi Arabici
Singulorum ʒ ij.
Pingue linis anseris
Butyri recentis
Singulorum ℥ j.

Misce,& bulliant in aqua, in qua lana lota est, vel in aqua, in qua pelles sunt aptatæ,& fiat fomentum supra locum, posteà supponatur ceratum,& hæc quæ prædicta sunt, fieri debēt, etiam dum homo decoctum in vino vel in aqua sumit, quando ex ipsorū spuma non abolentur, quandoque in crustis, vlceribus paruis,& tumoribus, iubeo, vt simplex hoc adhibeatur linimentum:

℞. Vnguenti Aragon ℥ iiij.
Argenti viui ℥ j.
Misce.

Et ex hoc crustæ, vlcuscula, & tumores remouentur ab ægrotante, sed in particularibus tantùm locis adhibētur, vbi illa fuerint quæ prædicta sunt.

Maxima solent fieri in ore vlcera, quæ palatum perforāt,& ad nares vsq; pertingūt, hęc petractāda sunt, vt superiùs à nobis de his vlceribus dictū est, q̄ & guttur etiā,& fauces exulcerare solēt,& erodere, nisi prouideat.

Nonnunquā in hoc affectu, quando veterascit, ossa corrumpuntur,& denigrescūt,&

corroduntur, & hoc tã in capite, quã in cruribus, & in aliis corporis partibus & potissimùm putrescũt partes illæ ossiũ, quæ sub duris tumoribus cõtinentur. tunc quãdo os putrefactum est, cõsiderandum, an sit detectum carne, vel sub carne, & cute, si detectũ sit planissimè apparet ad oculum putredo, tunc opus est considerare, an sit ossis superficialis pars, quæ putrida sit, an etiam profunda, & si quidem superficialis sit pars, pulueres sequentes supra os spargendi sunt:

℞. Aristolochiæ rotundæ
Sarcocollæ Aloës
Singulorum ʒ j.
Alumini liquidi ʒ ij.
Argenti sublimati ℈ j.
Misce, & fiat puluis subtilissimus. Quãdoq; hoc vsus sum,

℞. Aluminis liquidi ʒ ij.
Cerussæ ʒ j.
Euphorbij Argenti sublimati
Singulorum ℈ j.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

His potissimùm pulueribus vtaris, quando os nõ est totũ putrefactum, si verò totũ putrefactum esset, necessariũ esset totum auferre, in aliquibus tota fibula ablata est. Plerunque partes ossis putrefactæ hoc modo remouentur.

℞. Præ

℞. Præcipitati ʒ ij.
Calchanti vsti
Sulphuris viui
Singulorum ʒ iii.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

At inter generosa quæ possunt adhiberi in hoc casu præsidia, vnũ est ignis actualis, ex candenti ferro, hoc præsidiũ egregiè in sanitatẽ restituit, quandoque iussi adhiberi quadragesima, & quinquagesima, ignis ictus, supra aliqua ossa, quæ nõ poterant auferri per alia medicamenta, & statim igne adhibito tabula illa ossis ablata est, quæ putrida erat & denigrata.

Ignis est præsidiũ, quod maximè roborat, præsertim in tabulis ossis capitis remouendis, videtur nõnunquã in capite ossa veluti carie corrosa & perforata, quæ omnia ignẽ corrigũtur, emẽdantur, & sanitati restituuntur. Et vt res suo ordine succedant, cùm ossa putrida apparent, medicamentis primò emendari curentur. Quòd si medicamentis id fieri non possit, ferro abradantur, si ferrũ nihil iuuerit ignem adhibeto, si etiam ignis nihil proficeret, insanabilia esse iuxta aphorismum inferrendum est.

Si verò ossa sint carne, & cute tecta nego tiari difficilius est, cùm vides tumores cum doloribus nũc abire, nũc redire, & iam esse

inueteratos suspicandum est de ossis corruptione, in capite potissimum, & in cruribus, & brachiis vexare solent, cùm medicus de osse suspicatur, etiã si id certè nesciat, tumori illi caustica Cauterelli vocati apponi iubere debet, & tumorẽ durũ aperiri, quousq; ad os peruenietur, & oculis an putridum sit, an nõ putridũ intueri, si putridũ sit, vt dictum est prosequi, si minimè putridũ melius est, neq; ab re fuit tumorem durũ aperire, quoniam tunc facilius est illũ sanitati restituere.

Imò hoc notato præduros tumores, quãdo non possunt dissolui esse causticis aperiendos, nam deinceps faciliùs corrigũtur, in nõnullis huius generis inueteratis tumoribus iussi omnes causticis aperiri, quod citius ægrotãtes in sanitatẽ redigerẽtur. Nam plerunque omnibus etiam prædictis ad vnguem obseruatis emolliri minimè possunt tam rebellis est dissolutioni hæc materia, at per caustica scyrrhi hi aperti curationem faciliùs recipiunt, hæcque de præduris tumoribus sint satis.

Dolores verò & noui, & inueterati, inunctionibus, ceratis, suffumigiis, ligni Indici decoctis, tam in vino, quã in aqua resoluuntur, & abiguntur. at si per potiones illos remouere tẽtemus, interim dũ bibuntur eiusmodi decocta pro abolendis doloribus,

vel

vel mitigandi, modò absint scyrrhi, & crustæ. membra quæ dolent hoc linimento inungantur.

℞. Saluiæ
Menthæ Roris marini Stœchadis
Iuæ Perforatæ Maioranæ
Singulorum M. j.
Misce, & bulliant in vino albo potenti,
posteà
℞. Huius vini ℔ j.
Olei costini
Olei liliorum alborum
Olei rutacei
Singulorum ℥ iiij.
Misce, & bulliant ad vini cõsumptionem,
posteà adde Galangæ
Thuris Mastiches
Singulorum ℥ iiij.
Terebinthinæ ℥ ij.
Styracis calamitæ ℥ j.
Misce, & cum modice ceræ fiat linimẽtum mollissimũ, è quo dolorosa membra inungantur, nam roborãtur & dolores mitiores redduntur, interim potest ægrotus ferre decocta, & expectare, quod à morbo penitũ libe rent, quod effectura sperandum est.

Dum hæc in publicis haberem scholis, excellentissimus vir Alexander Fontana Mutinensis, medicus, nulli nostra ætate in

me lica facultate secundus lectiones nostras frequentauit, & quindecim de ligno Indico quæsita interrogauit, obsecrans, vt illa in eius gratiam dissoluere tentarē, quod me facturum spopondi, imò cùm multa alia essem de hoc ligno dicturus, illa in his enodandis interrogationibus referam inter has verò à celeberrimo viro propositas quæstiones, sex sunt vniuersales, nouē verò circa ligni naturam, quas omnes in tā celeberrimi viri gratiam singulatim referam ac dissoluam.

EXCELLENTISSIMI Alexandrj Fontanæ.

QVAESITVM. I.

Quis primus modum exhibendi hoc decoctum, conficiendique, & in hoc morbo vires eius explicuerit.

BRASSAVOLVS.

Duo in hac quæstione cōtineri video. Vnū de huius ligni decocti inuētore, alterum de huius ligni decocti virib. aduersus hūc morbum primæ parti ita satisfaciēdū putamus.

Cùm gallicus affectus, vel similis quidam sit ferè peculiaris incolis, qui Indicas nuper repertas insulas inhabitāt, Lusitani viri ingenio perspicaces, qui frequēter illud appellunt, homines Indicos videntes tali affectu præditos, talibúsq; symptomatibus, qualibus

bus in Hispania ac Lusitania illi afficiũtur qui lue gallica laborãt, quomodo Indi illi curarentur, ac facilè in sanitatẽ restituerentur animaduerterũt, & curandi modum in Lusitaniã ac Hispanias attulerũt, & vnà secum lignũ hoc Indicum cõportarunt, tamẽ primus omniũ Consaluus quidam fuit Hispanus morbo gallico sæuissimè affectus, qui rei fama cõmotus. (nam omnibus ferè aliis expertis præsidiis sanitati restitui non potuerat) vnà cũ aliis ad insulas nuper repertas nauigauit, séq; curari fecit, ac sanitati restitui, posteà in Lusitaniã rediens, medici officio functus est, & eodẽ modo gallico morbo affectos curare cœpit, quo & ipse ab Indo quodam medico curatus fuerat, ligni scobem simpliciter decoquendo, vt primis etiã annis fieri cõsueuerat, nunc 1552. vigintisex anni aguntur, quòd in Italiã deuectum est eiuscemodi lignũ. At paulatim res processit, quod in omnibus aliis cõtingit rebus, & ars semper iam inuẽtis addit vt his modis in præsentiarum paretur, quo superius dictũ est. Consaluus semel tantùm in die decocta præbebat, nũc bis præbentur magno ægrotãtium cõmodo, multiq; sunt anni, ex quo bis præbetur, vt author quidã Hispanus testatur, qui de hoc scripsit, antequàm librum esse in Italiã conuectum, &

Vtennus

Vtennius nobilis Germanus, à lue gallica (sũ quis vnquàm alter fuerit) pessime tractatus, bis in die decoctũ istud præbendũ scripsit; forte hic gallicus affectus fuit in Italiã ab Indis partibus asportatũ sicuti & lychene Romæ quandoque fuit allata, in diuersis deinde Italiæ vrbibus, & totius Europæ, diuersi fuère primi, qui hoc decoctũ præbuere, ego primus Ferrariæ hoc decoctum præbui Illustri Aeneæ Pio, in dulci aqua 1526. cum omnibus aliis medicis, nouum ac inusitatum videretur (vt vere erat) medicamentum, multiq; idipsum deridebant, quousq; videre Illustrem virũ sanitati restitutũ esse. Ego etiã primus Ferrariæ 1535. decoctum in vino adhibui, in aliis Italiæ vrbibus, alij fuère primi, nunc res adeò facilis reddita est, vt nemo sumẽdi laborẽ subterfugere videatur: cùm prius omnibus minus molestum videretur, ad Indias nauigare, quàm decoctũ istud ebibere. est verò lignũ hoc ebeni species At ad nos prius nõ afferebatur, quia nigrũ nõ est. Ebeni verò vsus in Italia est tantum ad capsas & tabulas variegandas. & opere vermiculato pingendas; sunt nãq; multæ ebeni species. nam aliqua est rubra, aliqua alba, aliqua lutea, & diuersis coloribus affecta. nulla verò ebani species supernatat, sed vnaquæq; ad ima flumi

nis

nis descendit, neq; illud est conueniens argumentum, nō esse ebanū, quia nigrū non est: nam multæ ebani species reperiuntur, quæ nigræ nō sunt. minus illud arguit, quod sit ebanū, quia nō ita maceratur in aqua Indicum lignū, sicut ebanū, quoniā sunt diuersæ species, idcirco necesse est, vt diuersis etiam proprietatibus sit insignitū. nam longè durius est Indicū lignū, nec tam facilè recipit ignē admotum, vt ebanū nigrū, & ob densitudinem quam hoc habet lignū, non adeò redolet, vt ebanū nigrū, tamen & ipsum redolet. Verùm hęc disputare sunt huius affectus curationi inutilia, vel sit ebani species, vel minimè sit, cùm tamē esse nō dubitem. de huius verò ligni perfectione si loqui voluerimus, dicamus posse perfectionē sumi, & ex loco, in quo ortum habet, & ex ipsius dotibus, ex loco inquam, quoniā vt in aliis simplicibus, aliqua sunt in vno loco perfectiora, quàm in aliis, vt mastiche in Chio Insula, mel hybleū, æs Cypriū, ita cùm hoc lignū in diuersis nascatur locis, in insula tamen Sancti Ioannis. (ita enim vocatur vna insularū Oceani maris, è qua eiusmodi lignū defertur) egregius oriri Guaiacū lignū existimatur, quā in tota oriatur India. multę verò sunt insulę in Oceano mari, in quibus nascitur eiusmodi lignum, vt insula Cor

terati

ferati, insula Sancti Benedicti, Hispaniola, insula sanctæ Crucis, & multæ aliæ sunt insulæ, è quibus defertur, tamen nos ex patria lignũ hoc cognoscere nesciremus: neq; fieri potest, vt cognoscatur ex loco, quoniã onustæ hoc ligno naues afferuntur in Hispaniã, Genuam, Venetias, & neq; vnus est, qui certè sciret, à qua insula esset conuectus, propterea opus est ex alijs indicijs lignum eligere, quàm ex eo, in quo nascitur solo. eligatur verũ ex ipsius dotibus, id quod pinguissimum est, & oleagineum, densum, ponderosum, quod in medio nigricat, ac relucet, circuncirca sublutei coloris est, vel subalbidi, & quod aromatum odorẽ spirat, & si igni admoueatur, oleum ab eo resudat, his notis cognoscitur optimum Guaiacum, quod nonnulli palum sanctũ, alij Indicum lignum. alij alio modo vocant.

Ad secundam quęsiti partem, dicimus lignum hoc aduersus hunc affectum per nullam manifestam qualitatẽ valere, imò cum ipsius vsus ad multos alios sit morbos, præter gallicũ, potissimùm aduersus cõtagiosos morbos conuenire videtur. nam & ipso per decoctum nonnullos à scabie liberauimus, qui inungi abhorrebãt, sed potiùs contenti fuère per xv. dies huius ligni decoctũ bibere, & ita sanitati restituti sunt. Cur verò ad

rò ad omnes valeat affectus, nulla alia potest reddi ex euidentibus causa, quam quod in actiuis ac passiuis qualitatibus non multùm excedit, vnde ratione qua tale, & calidis, & frigidis cõuenit affectubus, sed & tali preditũ est à cœlo dotibus, vt sanguinẽ corrigat, & prauos omnes humores resoluat & mẽbra omnia roboret, ac in pristinum vigorem deducat. de actiuis vero & passiuis qualitatibus dicimus esse calidũ ac siccum in secundo ordine remisso. esse calidum in secundo id ostẽdit, quia planè ac sensu percennitur esse calidum, nec caliditas est acris, vt tertiũ attingat ordinẽ, tamen humiditate quadã pingui nõ destituitur, qua corpora nutrit, imò si ipsius decoctũ nõ nutriret, vt iura faciũt, & oleagineorũ iura, nõ possent ægroti tantã inediam ferre: Decipiuntur verò, qui putãt eius caliditatẽ accedere ad tertium ordinem, quod absurdum est: quia necessarium esset, vt caliditatem induceret, ex vsu vehementẽ. At quantũcunque sumatur nunquàm supra modum corpora calefacit, quod indiciũ est, tertium caliditatis ordinẽ minimè attingere, sed in secundo tantùm esse, & qualitatum remissionem quandam habere, vt morbis frigidis, calidis, humidis, atq; siccis, aduersetur, neq; hoc mirũ sit cùm à Galeno edoceamur, multa esse simplicia

plicia, quæ ex diuersis partibus contraria agũt, insuper Indicum lignũ nõ tantùm humana corpora nutrit, & in substantiã ipsorum cõuertitur, verùm & nutriendo omnes corrigit, qui sunt in corpore prauos affectus, nonnulli cõparant in nutriendo huius ligni vires ad ius pulli perfectè cocti, quibus nõ solùm cõcentimus, sed fatemur etiã magis robustũ esse hoc nutrimẽtũ, quod ex ligni decocto habetur, quàm quòd ex pulli iure, hecq; de huius ligni viribus, & quomodo huic morbo aduersari iure dici possit.

QVAESITVM II.

Quibus ętatibus magis cõferat, & si tutò pueris, senibúsque exhiberi possit.

BRASSAVOLVS.

Cùm Indici ligni natura, ac vires fiat tã mites, tam benignæ, támq; ad iustã tẽperiẽ accedentes, omni ætati conueniet, vtrique sexui, & omni tẽperiei. Nobili Cęsari Orobono sex annorũ puero huius decoctũ præbui, & à fœua lue gallica, quam ex nutrice conceperat, egregiè absolutus est, nihilque dispẽdij penitus vnquàm persensit & viginti iam anni à curatione illa absoluti sunt, fertur apud Indos infantes à matris vtero prodeũtes, plerũq; discrimẽ hoc gallicę luis secũ afferre, & per totũ corpus pustulas spargi, matres verò huius ligni radicis decocto

illos

illos sanitati restituere. in his verò ętatibus illud obseruādum cēseo, pueris ac iuuenibus aquā potiùs, q̃ vinum esse adhibēdā. cōsistētibus verò ac senioribus, vinum potiùs, quàm aqua præbeatur, tamē tanta est huius ligni benignitas, vt vini vel aquę decoctum vnicuiq; cùm indiget, in quacunq; sit ætate, præberi possit. Nam si puer sit vel iuuenis, huius ligni decocto indigeat, cùm ex prædictis aquā potius sumere deberet, tamen si morbus sit diutius, vt diu sit, quòd ægrotet vinum potius præbeatur, q̃ aqua, & è cōtrario cum senex, vt dictum est, vinū potius sumere debeat, tamē si morbo hoc recēter correptus sit, decoctū in aqua potiùs bibat, quā in vino, & ita de alijs intelligēdū est. mulierculis etiā præbui, quibus egregiè profecit, vnde vtrūq; decoctū vnicuiq; potest præberi ætati, & naturæ, vt ipsi exigūt affectus, & à senib. tutissimè ac puerulis insumi potest.

QVAESITVM III.

AN maribus, fœmellis'ue plus prosit.

BRASAVOLVS.

Ex his quæ statim superiùs dicta sunt, huic quæsito satisfactū esse videretur. Nunc verò reperimus vtrasque naturas ex his decoctis in sanitatem restitui, vnde ad naturæ mollitiē videretur potiùs aqua mulieribus esse præbenda, vinum autem viris: aut è

contrario, si exiccationem respiceremus. at experiētia ipsa ostendit vtrunq; decoctum vtrique cōferre naturis. fateor verò me pluribus viris hæc decocta exhibuisse quàm fœminis, quoniam & plures viri sunt hoc morbo affecti quàm mulieres, quoniā facilius est mulierē vnā multos inficere viros quàm virū vnū mulieres multas, tamē vtrūque posibile est. Verùm huius ligni decocta vtrisque naturis prodesse exploratū est.

QVAESITVM IIII.

Quibus morbis præter gallicum præsentaneum sit hoc lignum.

BRASSAVOLVS.

In genere dicendum est nullū esse morbi genus, cui nō conferat huius ligni decocta, tamē nos peculiariter illis in his affectibus vsi sumus. & perfecisse experiētia ostendit, ad podagrā valere expertus sum, ad chiragram, ad artritim, ac ventriculi dolorē, ad ilij ac coli dolorē, ad phthisim, & ad vniuersum malum habitū, & ad omnes frigidas, ac humidas ęgritudines, ad antiquū capitis dolorē, ad hemicraneā, ad cæphaleā, ad longa intestinorū tormina, & ad lōgas omnes ægritudines, ad perennē tussim, ad pituitæ abundantiā, ad hydropem, & ad omnia in quibus opus est exiccare, ad frigidas ac humidas ventriculi intemperies, & omnium

memb

membrorum. ad destillationes, & ad peripneumoniam, multósq; post sumptum decoctum pinguefecimus, qui alióqui nõ poterant ex plenissimis dapibus pinguescere, & in summa cùm ad temperiem vergat, ad omnes ferè ægritudines conuenit.

QVAESITVM V.

SI fieret ex hoc ligno poculum, sicut ex tamarisco lienosis, an opem conferret.

BRASSAVOLVS.

Ita gallico affectui cõfert hoc populum, vt lienosis confert ex tamarisco poculum, quod nunquàm prodesse percepi, vel si profuit, nõ fuit sensu perceptum. imò nonnunquàm iussi, vt Guaiaci frustula in vino, quod bibituri essent submersa seruarẽt. tamen nihil (quod viderim) profecère. Verùm credendum est aliquid conferre posse. sed tam minimum est, vt vel vix nullo modo percipiatur, ratio verò dictat aliquo modo conferre posse.

QVAESITVN VI.

SI decoctum in thermarum aquis fieret, an magis proficeret, vt in doloribus ac tumoribus scyrrhosis in balnei porretani aqua, in crustis & vlceribus, in aquis lucanis, quæ de villa dicuntur.

BRASSAVOLVS.

In cachexia præbui huius ligni decoctum

In aqua Aponensis fontis, & in triginta dierum spatio ægrotans hæc in sanitatem restituta est. Erat verò religiosa mulier, quæ ad leucophlegmatiā fere deuenerat, idem q; de poiterano balneo iudiciū faciendum est, si in affectu gallico exiccare sit opus, & si ferro pro crustis & vlceribus sanandis indigeamus, in fontis villæ banei aqua, vel caldarij fontis decoctum fieri poterit: tamē nihil æquè humanā naturam adiuuat vti vinū, quod vires roborat, nutrit, penetrat, & alia sibi cōmista penetrare facit, resoluit & exiccat, verùm neque in thermarum aquis decocta despicienda sunt, præsertim cùm vehementer exiccandum est.

Nouem sequuntur quæsita circa ligni naturam ab eodem excellentissimo Alexandro Fontana nobis proposita.

QVAESITVM PRIMVM

QVomodo extrahatur oleum eius, & quibus morbis conferat.

BRASSAVOLVS.

Ex hoc ligno oleū duobus modis exprimi potest, & cùm pingue sit, facile extruditur. vnus est modus per impositionē in duplex vas, vt ex iunipero oleū educitur, ignē supra vas excitando. alter est modus vt chymistæ ex diuersis rebus per vocatas bocias oleum educunt, adest & pulcherrimus modus

dus,quo nos ex igne & glacie ex omnibus rebus oleũ extrudimus , poteſt,& quarto feſtuca quædam huius ligni aut parua portio accendi,& iuxta cõnexam regulam applicari,vel iuxta pateræ concauum,tunc oleũ circa pateram breuiſsimè defluit . hoc indici ligni oleum durities in gallico affectu diſſoluit,cruſtas exiccat,dolores mitigat,ſi affectæ partes inungantur, mirificum eſt in his,qui affectu gallico correpti ſunt in faucibus,& in vtero,omnibus frigidis & humidis affectibus confert, & reliquis omnibus ſuperiùs enumeratis affectibus.

QVAESITVM II.

AN meditullium eius ſit reliquis partibus efficacius,cum ſit ipſius centrum an è contrario diſtantiores partes propinquioribus ſint maioris virtutis.

BRASSAVOLVS.

De cortice ſuperiùs locuti ſumus, & diximus eſſe quidē ſiccißimā huius ligni partem.At cùm odore careat,pōdere,ſapore,ac pinguitudine, ineptiorē partē eſſe iudicauimus,& potiùs eſſe abiiciendā, quàm ad opus medicum exercendam. De ligno autem ipſo locuturi,primò illud notare debemus, inter ligna omnia , & omnes radices,aliqua eſſe quæ præter ſuperiorem corticem,carnē habent à meditullio diſtinctā,

vt est cichorei radix, quæ superiorem habet corticē, quo in acetariis vescimur, & meditullium amarissimum quod abiicitur, & in nucis ligno cortex adest superior niger, & meditullium fistulosum, & inter superiorē corticem & meditullium adest lignū veluti caro, & cichoreum etiam supra carnē, qua vescimur, hymen habet quod abraditur antequam edatur. Extant verò aliqua ligna & radices, quæ superiorem quidē corticem habēt, sed meditullio carēt, quod à cæteris partibus natura distinctum sit, vt est inter radices rapa, atque rheubarbaricum. nam corticem quidem superiorem habent, sed meditullium nō habent à reliqua carne distinctum. in lignis verò lignum hoc indicū corticē quidem habet, sed meditullio caret, à reliquo ligno præterquā colore distincto, & buxus corticem habet, sed meditullium non habet à reliquo cortice distinctum, in his, quæ meditullium habēt à reliquo corpore distinctum, media inter corticem, & meditullium pars, semper potior est, & in vsu, nisi contingat meditulliū esse densius, quàm medium inter corticem & meditullium corpus, quādo meditulliū densius est, caro media ad cibos magis apta est. quo verò ad medicamēti alias vires minus, vt in cichoreo cōtingit, & in apio hortulano, quod petr

petroselinum vulgò vocatur,& in aliis simi libus, sed quæ meditullio carent, semper centrum versus exquisitiora sunt, vnde cum hoc Indicum lignum distincto careat meditullio, vt inter radices & rhabarbarū, idcirco dicendum est versus cētrum esse perfectiora,& quòd vires in centro vehementiores existunt,& licet in hoc Indice ligno pars quædam media videatur nigra, à parte alia versus corticem quæ subalbida est colore di- incta, tamen hoc solum est, quo ad colorem, non autem quo ad substātiæ continuationem,& ideò distinctum non habet meditullium à parte, quæ inter centrum sit & ipsum corticem, idē de rhabarbaro iudicium faciēdum est, quod efficatiorem vim habet versus centrū, quàm versus circunferentiā, licet quādoq; in pauperibus cortice sum vsus,& egregiè subduxerit. efficacior igitur Indici ligni pars est centrū versus. in reliquis verò in quibus meditulliū varium est & herundinaceum, vt in nucis baculis, caro quæ inter meditullium & corticem continetur, semper melior existit,& ad rē medicamentariam magis apta.

QVAESITVM III.

SI lignum viride haberetur, an magis prodesset quàm id siccum, quo communiter vtimur.

BRASSAVOLVS.

Cùm lignum hoc magis recens est, tantò odoratius est, ac pinguius: idcirco tanto melius lignum est, quod recentius est, quàm quod inueteratum, experientia nimirum ostendit, quòd temporis processu & odorem, & pinguedinem amittit, tamen magis amarũ redditur, cùm magis exiccatur, veruntamen nunquam habere possumus recentissimum, quoniam & si citissimè ex India ad nos afferatur, citius afferri decem & octo mensium curriculo non potest.

QVAESITVM IIII.

AN lignum ponderosius eligibilius sit, cùm Galenus quinto Aphorismorum libro Aphorismo 26. electionem aquæ ex pondere reprobet.

BRASSAVOLVS.

Rerum naturas diuersas esse constat, vt aliqua pōdere probentur, alia leuitate, aqua improbatur ponderosa, quia talis per humanum corpus minus permeare potest, quod est optimæ aquæ proprium, scilicet corporis partes facilè penetrare. Plinius verò præ cæteris ostendit non probari statera aquas, quoniam frustratur diligentia, cùm nulla sit magis alia ponderosa, sed aqua illa apud Hippocratem leuis intelligitur, cæterísque melior, quæ humanum corpus faciliùs permeat

meat, & partes minimè obstruit. illa verò intelligitur esse grauis, quæ corporis partes non permeat, sed illas potiùs obstruit. Indicum verò lignum, quod elementum non est sed ex elementis compositum, in quo adsunt terreæ partes aqueis vehementer mistæ, densum esse debet, & quantò magis densum est, tantò habet ponderosiores partes, itaque densitate probari debet, ac pondere, quæ vires ipsius vehementiores esse ostendunt, sicut & id rhabarbarum efficaciores vires habet, quod ponderosius est: & ita de aliis multis rebus dicere oportet. alia verò raritate probantur, & leuitate, non autem densitate, ac pondere, sicuti agaricum.

QVAESITVM V.

QVid potius in ligno indagandum sit, an pondus, an gumositas, an aromaticitas, an aspredo illa oliualis immatura.

BRASSAVOLVS.

In compositis medicamentis, in quibus multa insunt simplicia, quæ ad vnam formam rediguntur, non dicitur per hanc formā agere, ratione huius, vel illius simplicis, sed omnino simul mistorū ratione agere. licet membrum, quod vno indiget, illud ad se traheret, & aliud mēbrū quod alio indiget, hoc etiam ad se traheret, ita in simplicibus

dicere oportet ex quatuor elementis cōpositis, ex quibus multæ secundæ resultant qualitates, secundùm omnes illas agunt, & non secundùm vnā particularē, quanquam dici etiā posset ex aromatica illa qualitate cor ipsum roborari, & cerebrū, & ex cōsequenti neruos, ex gummea illa substantia & pingui præduros tumores & pustulas emolliri, ex pondere substantiæ densitas ostenditur, qua notatur vires etiam in ipso magis intensas, itaque secundùm diuersas qualitates secundas diuersa agit. In hoc igitur Indico ligno hæ omnes qualitates secundùm diuersas intentiones cōsiderandæ sunt, & secundū quod ex ipsis tertia quædā vis resultat, multis aduersandi affectibus apta.

QVAESITVM VI.

SI Indicum lignū cōbureretur, an ipsius cinis alicuius esset roboris gummea natura, & aromatum odore exhaustis.

BRASSAVOLVS.

Vt diuersorum lignorum cineres viribus diuersi sunt, nā roboris cinis efficacior est, ac vehementior salicum cinere: ita huius ligni cinis, est roboris cinere ad exiccandum, ac roborandum vehementior, & quāuis aromatum odor, & gūmea natura per adustionem auferantur, tamen non aufert, quod exiccet, & membra roboret, hoc cinere vsus sum ad

cinerē conficiendum ad alopecias, & ægrotantes sanitati restituti sunt.

QVAESITVM VII.

AN puluis ipsius debeat exquisitè in pollinē redigi, vt de pipere & colocynthi de ambigunt practici.

BRASSAVOLVS.

In tenuissimum puluerē redigendus est, vt vires omnes integrè in decocto spargantur. nam si in maiora frustula redactū esset lignum, cùm durissimum sit, vis ipsius in aquam, vel vinum haud facilè reciperetur, & ideò cōmodissimus modus hic fuit, lima in tenuissimam scobem lignum illud reducendo, neq; illa ambigua, quæ in pipere & colocynthide dicuntur, in hoc ligno contingere possunt, quia piper partes quibus it hæret adurit, & colocynthis exulcerat. At huius ligni pollen si intestinis inhæreat, illa roborat, & vna ventriculi vires auget, idcirco in tenuissimum pollinem conteri debet.

QVAESITVM VIII.

SI puluis hic bibatur, an conferat cùm indigestibilis sit, vt aurum & cerasorum semina.

BRASSAVOLVS.

Et si puluis hic cōcoctionē nō admittat, tamen cùm ipsius qualitates à naturali calore actuantur, in humanum corpus agunt, vt rei

vt reliqua agunt medicamenta, quæ concoctionem non admittunt, tamen à naturali calore in actum agendi redacta, vel alterant vel subducunt, neque hoc scilicet non posse concoqui à medicamentis aufert, quia agere possint. at neque aurum medicamentum est, nec cerasorum semina, quamuis de auro dici possit quod secundùm vires, quæ illi ab authoribus attribuuntur, agit.

QVAESITVM IX.

AN huius pulueris vis post aliquot menses exoluatur, vt probi medici de aliorum simplicium puluerizatorum fatentur, quòd scilicet tempore fatiscant.

BRASSAVOLVS.

Huius pulueris vim exolui, non quidem post aliquot menses, sed post aliquot dies planissimè constat, idcirco singula vice quo decoctum paratur, iubeo, vt tanta huius ligni quãtitas lima in scobẽ reducatur, quanta ad coctionem illam satis sit. Nam aromatum odor expirat, pinguedo consumitur, quæ omnia in ligni soliditate conseruãtur, & breuius etiã huius ligni vis, quæ in soliditate continetur, quàm aliorũ vis euanescit.

Hæc sunt quindecim quæsita, quæ excellentissimus vir Alexander Fontana Mutinẽsis medicus, mihi proposuit enucleanda. at optassem potiùs, vt ipsemet interfuisset, quàm

quàm abſens hæc legere. non dubitamus etenim, & hunc doctiſsimum virum prędictis ſolutionibus aliquid egregij addidiſſe, hæcque de Indici ligni exhibitione ſint ſatis.

NOn diu eſt, quòd ex India in Italiã radix quædã aduehitur, quã chinam vocãt, quæ noſtratũ cannarũ radicibus ſimilis eſt, imò & cannarũ Indarum radicẽ eſſe nõ dubito, neq; multùm adhibeo ipſi chinæ fidem, quoniã nullas videtur habere qualitates, ex his quæ oſtendunt medicamenta educere, aut vires aliquas habere medicamenticias. nam neque odorata eſt, neque pinguis, neq; põderoſa, neq; dẽſa, neq; amara, neque pellucida, neque dulcis, ſed penitus inſipida eſt, leuis, rara, abſq; vlla pinguedine, & abſq; vllo odore, idcirco chinæ fidẽ nullã adhibemus, quãquam planum ſit chinam ipſam exiccare, cùm ſit ſiccisſima radix, tamen ne ipſius decoctum, & ſumendi modum prætereamus, ita decoctum conficere oportet.

Recipe radicis vocatæ chinæ ℥ vigintiduas, quas in vigintiquatuor partes diuidito, vt vnaqueq; pars vnoquoq; die ſumi poſſit, túncq; portionẽ ſumendã de die in diem in minimas partes, ad quadrãtis quantitatẽ diuidito, & ad ignem ſuſpẽdatur, vel ſupra tripoda vas ponatur, vt ebulliat in tribus aquæ bocalis (ita enim in præſentiarum

me

me loqui liceat,& vti vocabulo bocale) vas autē in quo ebulliturum est, mera sit olla, vitro delinita, sex bocalorum capacitatis, ollámq; probè regito,& lēto igne coquito. tandiu vero coquito, vt duæ ex tribus partibus supersint, posteà ab igne remoueto,& rectam semper seruato. singulis diebus hoc modo facienda est decoctio, qua eodē die vti debes. nam alterius bona nō est. si quispiam sit naturaliter adstrictæ alui, in decoctione prædicta imponatur semiūcia radicis, apij, & simul bulliat, is qui affectus est singulis diebus in aurora, paruam phialam accipiat huius decocti, tantum calidi, quantum ferri posśit,& si integrè phialā exhaurire non poterit, maiorem saltem partem exhauriat, & id quod facilè insumere poterit, in lectóque sit, & probè tegatur, vt sudor euocetur. nam quantò vehementius sudabit, tantò melius erit. è lecto interdiu surgere poterit. domum verò minimè exeat, imò à ventū caueat, primorum saltem octo dierum spatio. Si interdiu sitiret è decoctione bibat,& si biberit illam semper calidam, quandoque frigidam bibat, tamē melius est, illam valde calidam sumere.

Horum cibus per primorum quindecim dierum spatium sit pullus elixus, nō autem assus, à salsis cauere oportet, dum hic ordo

seru

seruatur, ab acetosis, & acribus.

Si delicatulus sit, qui mane & vesperi gallinas, & gallinaceos pullos semper edere nequeat, perdices edat, phasianos, hœdos, veruecis carnem, & similes. in chynæ insula perdices semper non edunt, sed nonnunquam, quia (vt ferunt) infernam aluum ad excernẽdum prouocant.

Scito autem in insula chynæ in qua lignum istud oritur, medios piscos non cohibere, neq; vinum si affectus sit imbecillus, in illa etiam insula hæc in vniuersum prohibent coitum, acetum, res acetosas, res salsas, hircinam carnem, caprinam, & gallorũ carnes, reliqua hœdi permittunt, tamen præcipuus eorum cibus est pullorum caro, & castratorum elixa.

Si is pauper sit & ligni impensas euitare cupiat, idmet lignum qui ebullierit, accipiat, & in frustula adhuc minora, quàm essent, incidat, & secundam faciat decoctionem, hócque ter & quater fieri potest, & adhuc decocta sunt vtilia.

Si ægrotus vlceribus scateãt, tenuia accipienda sunt lintea & in decoctũ immergenda, & supra vlcera imponẽda quæ neq; ligida sunt, ex his madefactis linteis proficiet.

Scito à septem diebus vltra, ad quintum decimũ videlicet diem, in affectis partibu

dolor

dolor augebitur, posteà melius habere inci
piet, vt vigesimo die in sanitatem restitutus
sit, etiam si magnis vexaretur vlceribus.

Si quispiam decoctum istud supra vigesimumquartum diem insumere voluerit, hoc illi sponte concedatur, & quod illi placuerit perseueret. Id autem sit, cùm viderit se sanitati exquisitè restitutũ, si aluus adstricta sit, clysteriis alternis saltem diebus vtatur, sint verò clysteres vocati cõmunes, vel fiat hic, qui sequitur clyster:

℞. Maluæ Violarum
Boraginis Buglossi
Singulorum Man. j.
Hordei ℥ j.

Misce, & fiat decoctio secũdùm artẽ, posteà
℞. Huius decocti ℔ j.
Olei communis ℥ iiij.
Zuccari rubri ℥ j.
Salis communis ʒ ij.
Misce, & imponantur.

Nota etiam, si vires constent, & ægritudo in inferioribus mẽbris occulta sit, hic ægrotus ad septimum vsq; diem tenuissimo victu vtatur, nihil verò aliud in hoc temporis spatio edat, quàm passulas, amygdalas, & panẽ, neque etiã in magna copia, nota insuper huius radicis vsum, non solùm esse ad morbũ gallicũ, sed & ad alios affectus. alij

verò

verò affectus, qui chynæ decocto sanantur, sunt hydrops, obstructio, & potissimum ventriculi obstructio, iecoris, & lienis, venenosis medetur morbis. hæmorrhoidibus succurrit, paralyticis conuenit, capitis dolori cōtinuo, siue sit ob gallicū affectum, siue ob id, quod dum sit alsciosus, siue ab aliis humoribus, & ab alia causa cōuenit, & iuncturarū doloribus potissimùm à causa frigida excitatorum, quartanæ aduersatur, & vnicuique cōtinuæ febri obstructioni iūctæ, modò diutina sit, neruorum doloribus à frigida causa succurrit, dentiū doloribus opitulatur, si decoctū calidū in ore sumatur, valet etiam ad hydropas, & ad vrinæ difficultatem, lapsum ventriculum rectificat atq; roborat.

MODVS BREVIOR PRAEBENDI DECOCTVM LIGNI VEL RADICIS CHYNÆ.

ALij alio vtuntur modo ac breuiori. nā huius radicis vnciam accipiunt, & illam in tenuissimas incidunt partes, ita vt singula pars non sit maior quadrante, postea in tribus aquæ boccalis in noua olla in infusione ponunt, & per viginti quatuor horas dimittunt, posteà igne lento ebullire faciunt, olláque sit probè tecta, ne fumi extrà euaporēt, q[illegible] fuerit coctum, & dimidia pars resoluta, posteà colantur, &

in vitreũ vas, vel in fictile vitro delinitum reponuntur, vasque per septem dies apud ignem seruant, vt semper tepidum maneat, lignum verò quod post primam hanc decoctionem relictum est, in vmbra exiccant, & ita singulo die decoctionem fieri iubent. & cùm decoctio vna facta fuerit, statim lignũ aliud in infusionem ponunt, in qua per viginti quatuor horas immorari volunt, posteà vt dictum est decoqui monent.

Ex præscripto decocto semiampulla aduentante aurora accipiatur, quod, vt ferri possit calidũ fit, & stragulis vt sudet probè tegatur. nam totis viribus excitandus est sudor, post sudorem linteis calidis perfricetur, & exiccetur, interuláque mutáda, ac lintea, posteà per aliquod temporis spatium in lecto quiescat, itaque hora noctis prima eandem decocti quantitatem accipiat, & tegatur, in hócque permaneat loco vsq; ad sequentẽ diem, cibi sint pulli gallinacei absq; sale elixati, tamẽ nõnihil croci in iure ebulliatur, & coriandrorum, prádij hora sit integra ante meridiem hora, ex prædicta aqua quantum lubuerit bibatur, passulæ edendæ sunt, & recens panis, potest etiã ex omnibus cõseruis edi, siue ex melle confectæ sint, siue ex zuccaro, & hec tam in cœna & prandio, quàm in aliis temporibus, cœna ex passulis erit

erit,amygdalis,auellanis,& pane. & de prædicta aqua quantò plus bibitur, tãtò melius esse existimatur,vnde si id totum quod singulo die fit bibatur,melius est.

Interdiu domum exire poterit: & supra omnia flatus,frigus,nocturnum tempus, & præ cæteris coitum euitare oportet.

Per viginti quatuor dies hic ordo absque intermissione seruandus est.

Si radix hæc tibi deficeret,duas vncias ex illo recipito,quod ex prædictis decoctionibus exiccare fecisti,nam duæ vnciæ iã ebulliti pro vna non ebulliti satis erunt.

Si ægrotus iste vlceribus scateret, lintea in decoctum madefactio,& supra vlcera ponito,& cùm exiccantur alia madida indantur,& deinde alia.

Postquam per viginti quatuor dies hunc ordinem seruauerit ægrotus, per subsequentem mensem victus ratione moderata vtatur,ne recidiuet.

Scito verò priùs,quàm decoctum istud recipiatur corpus vniuersum purgandum esse, vt humores,qui in illo superabundant exigunt:hi sunt modi sumẽdi huius radicis chynæ decoctum.

Ego huic radici non fido, licet nonnunquam illa in meis ægrotis, qui ita voluêre vsus sim,quoniam neq; odorem habet, neq;

saporem, neque pinguedinem, neque colorem, neque pondus, neque leuitatem, quæ ostendere possint per aliquas manifestas vires actionem suam perficere, idcirco illam neglexi, imò si illi fiderem, iam ex vino illam exhibere cœpissem, & sennæ commiscere, polypodio, & aliis rebus, quæ in Guaiaci decoctum nunc reponuntur.

Scito etiam in hoc chinæ decocto, si vlcera adsint vel durities, quæ per decocti impositionem non aboleantur, superioribus linimenti vti debemus.

His omnibus præscriptis modis gallicus affectus in sanitatem restituitur, per suffumigia, per cerata, per iounctiones, per Guaiaci decoctum in vino, vel in aqua & insuper per decoctum.

Nonnulli potentiali cauterio in hoc affectu vtuntur, & dicunt ex his, quæ hunc affectum in sanitatem restituunt cauterium esse præcipuum. nota verò, si in gallico affectu durities adsint, quæ dificulter, vel nunquam remolliātur, tunc supra duritiē hanc cauterium poni potest, & scyrrhum exulcerare, quoniam hæc via est ducendi in sanitatem, ad quam hæ durities nunquā peruenirent. veruntamen exercere cauteria in cruribus & in brachiis, vt nonnulli fecere, ad materiam aduertendam longè peius est,

quàm

quàm talium generum cauteria non adhibere, nam plerunque vlcera fiunt, quæ sanitatem nūquam admittunt, & periculo non vacant. Et si dicas talia etiam fieri oportere, quando supra durum tumorem ponuntur dicimus quando supra durities adhibentur, duritiem ipsam dolorem inferre, neque hominem dormire sinere, at cùm per cauteria aperiuntur, exhalant, & dolores cessant, vnde si cauteria nihil aliud fecissent, quàm auferre dolorem hoc non modicum esset, sed vlcera quæ per cauteria fiunt, vbi praua affectio non est, neq; vlla exulceratio, neque scyrrhos, prauā affectionē in eum inducunt locum, in quo nō erat, propterea in aliis locis à duritiebus cauteria faciēda non sunt. quanquàm nonnulli scriptū relinquerint in hoc affectu cauteria maximum esse secretum, arbitror hos præsidium hoc imaginatos esse, quia Plinius de lychene nouo morbo apud antiquos, dicit Romam confluxisse medicos, qui actualibus cauteriis lychenem sanabant, & pulchrum addit fœdiore cicatrice, quàm morbo. nam cicatrix ab igne inducta erat multò fœdior, quàm ipsa lychene, vt etiam in morbo gallico contingeret, si actuali igne curaretur.

Notáq; ad nouos morbos & præsidia, & medicos ab India in Italiam confluxisse, vt

etiam ex India nunc ad gallicam luem medicamenta sunt in Italiam translata, fortè quia huius generis morbi sunt illis regionibus proprij & per contagium fuêre per totã Europam sparsi, sed vtinam neque indica mendicamenta, neque indicos morbos cognosceremus.

Nonnulli etiam sunt, qui alio modo hũc affectum sanare conantur, quem modum ego expertus sum, & neminem in sanitatem reperij restitutam, neq; ex eo restitui posse arbitror. At ne modum hunc desideret, hic est qui sequitur, in primis corpore diligenter expurgato hoc modo stuffa (vt eorum vocabulo vtar) fiat.

℞. Aquæ dulcis quantum videbitur

Maluæ	Florum chamæmelini
Bis maluæ	Meliloti
Ros. rub.	Lãpatij
Fumi terræ	Senæ
Polypodij	Stœcadis
Epithymi	

Singulorum Man. j.

Misce, & bulliant secundùm artem, vt quę sint difficilioris coctionis prius, quæ vero facilioris, posterius imponantur, & ægrotus in stuffa sudet, postquam sudauerit aquam quæ sequitur bibat:

℞ Fumi terræ

Lupia

Lupinorum Lapatij
Althææ Enulæ
Hyssopi Cap. Ven.
Singulorum ℔ ß.
Vini cretici ℔ iiij.

In hoc vino hæc infundantur ad emolliendũ per diem & noctem, postea addatur theriacæ Andromachi ℔ j. ß. & in alambicum ponatur, ac distilletur, aqua quæ descendit & colligitur, post sudorem ad tres vncias insumatur, & duabus aquæ boraginis vnciis misceatur, & ita singulis sex diebus fiat stuffa, & aqua ista bibatur. arbitrantur hi hoc modo peragendo gallicum morbum exire, at nos dicimus neque etiam si singulis diebus sumatur, posse hoc efficere.

Nonnulli sunt circulatores, qui profitentur se hunc morbum sanaturos ex sumptione tantùm pilularum, & præbent pilulam vnam ex vocato præcipitato, quod ex viuo argento conficitur, pilula hæc summopere exagitat corpora & vehemẽtissimè educit, nulli tamen integrè sanitati restituuntur, licet post summã illam euacuationẽ leuiores esse videãtur. sed cùm pilula illa vires deiiciat ac perturbet, propterea deinceps in deterius delabi, ac ruere videntur, & aliis indigent præsidiis, quàm sit vna ex præcipitato pilula. quempiam vidi, qui hanc pilu-

lam imbecillo ægrotanti præbuit, & statim ante prandium desideratus est.

Hi sunt modi, qui ad hoc vsque tempus in vsum deuenêre, vt hi in sanitatem restituantur, qui morbo gallico affecti sunt, tamen inunctio ac decocti Guaiaci potio illa sunt, quæ potissimùm ac verè in sanitatem deducunt, nunc verò quædam particularia occurrunt consideranda, quæ in hoc affectu contingere solent.

Nonnulli neque doloribus infestantur, neq; pustulis, neque duritiebus, neque re aliqua ob quã dici possit, quod gallico morbo affecti sint, hoc solo remoto, quod illorum pili decidunt, tamen prius vel bubone in inguinibus correpti fuêre, vel exanthematibus in præputio, & cole, vel in ore, breui verò ex his in sanitatem restituti sunt, aut etiã aliquis horũ affectum perseuerauit, in casu capillorum, & pillorũ defluuio prouidendũ est, at cùm huius curationis propositum à capillorum profluuio inceperit, idcirco in genere de capillorum profluuio, & alopecia, tractare incipiemus.

DE CAPILLORVM, PILLORVMVE DEFLVuio, & Alopecia.

DE pillorum defluuio, & Alopecia in genere loquemur, vt exquisitè sint per

tra

tractata, antiqui medici de omnibus defluuij capillorũ causis locuti sunt, prӕterquàm de vna, quӕ est defluuium capillorum à lue gallica. nam sicuti antiquitus gallica lues non extabat, ita neque capillorum defluuium ab hac causa, tamen necessariam erit interesse humores etiam in defluuio capillorum à lue gallica.

Galenus in primo capite primi libri de compositione medicamentorum secundùm locos capillorũ defectus duplicem causam assignat. Vnam ab humorum inopia, aliam ob corruptos humores, qui capillorum radices, & pillorum vitiant. ex his verò causis tres possunt contingere passiones, quӕ sunt alopecia, caluities, & ophiasis.

Capillos verò plantis comparat, sicut enim plantӕ ob nutrimenti inopiam exiccantur, & pereunt, ita capilli ob nutrimenti inopiam decidunt, & caluitium fit: proptereà in senibus fit, quia iam cœperũt non transmittere nutrimentum ad nutriendos capillos, caluitium igitur simpliciter fit ob humorum inopiam, & cùm ex ӕtate contingat, non resarcitur, proptereà de caluitio nihil dicimus, tamen si in iuuentute contingeret, corrigi posset, & antequàm superueniret, retardari posset, caluitium igitur prӕteribimus.

Plantæ nonnunquam exiccantur non ratione defectus nutrimenti, & humoris, sed quia vitiatus humor ad illas pertingit, vt cùm arbores exiccãtur ad cuius radices feruens aqua pertigerit, ita circa capillos ob vitiatos humores duo contingunt, alopecia videlicet, & ophiasis. Est verò alopecia capillorum defluuiũ, quo homo vulpibus assimilatur, quibus è cauda pili decidere, inde verò nomen sumpsit hic affectus, quia vulpibus frequenter contingit. at ophiasis cutem serpentibus similem facit, tamẽ vtraq; affectio in causa cùm alia conuenit, quæ est vitiatorũ humorum abundantia. Scito autẽ in alopecia pilos cum aliquibus cutis maculis decidere, in ophiasi autem pellem etiam excoriari. Sunt verò humores qui capillorũ radices adeò vitiãt, vt capillorum defluuium contingat, quod est symptoma ab affectu præter naturã, qui in capite est depẽdẽs, cui medendũ est, & non capillorũ defluuio, propterea à Galeno in primo capite primi de cõpositione medicamẽtorũ secundùm locos libri dicitur, oportet enim veluti in aliis sic & his affectioni mederi, cuius accessio siue symptoma est vitiatus capillus, si verò petas, quinã humor hic sit, Auicenna respondet, à bile, fieri posse, à pituita, ab atra bile, & à corrupto sanguine. Galenus verò ita hu

mores

mores nõ exprimit, tamẽ & ipse dicit, quales autẽ tandem sint corrupti humores, ex cutis capitis colore cognosces, aliquibus enim mutata albidior apparet, aliquibus nigrior, aut pallidior, quare in istis primũ totius corporis purgationẽ adhibebis, aut pharmaco pituitam ducente exhibito. aut quod bilem pallidam, aut nigrã trahit, coniectura redundantis humoris, ex colore cutis facta, vt tres humores à Galeno referuntur, qui possunt esse alopeciæ, causa deprehendatur. de sanguine verò nihil dicit, quia si sanguis sit, necessariò corruptus est. verũ tamen apud Galenũ sanguis cùm corrũpitur, amplius nõ est sanguis, sed statim in bilem cõuertitur, & in alios humores, idcirco neq; diceret sanguinẽ corruptum esse causam, sed humorẽ illũ, in quo cõuersus est sanguis. alopecię igitur, & defluuij capillorum causæ sunt acres humores putrentes, qui siue huius generis sint, siue alterius cutem inficiunt, in qua capilli infixi sunt, vt herbę in terra, & cute ob hos acres & putridos humores affecta, capillorũ radices corroduntur, & decidunt. Idem faciendũ est in pilis iudicium, qui in reliquo corpore sunt, hæ sunt alopeciæ causæ, iuxta Galenum.

Veruntamẽ in capillorũ defluuij reddendis causis, Auicenna negligendus minimè est, à

est, à quo hæc desumuntur, capillorum defluuium (& quod de capillis dicimus, de aliis etiam intelligatur pillis) vel capillorum diminutionem, aut ipsorum penitus ablationem, contingere vel per causam, quæ est in materia, ex qua capilli fiunt, vel contingere per causam, quæ est in membro in quo nascuntur. De vtroque horum à nobis diligenter tractandum est de causa, quæ à materia prouenit, dicamus, quòd vel materia penitus abest, vel modica est si penitus absit, caluitium sequitur, si verò pauciores euadant capilli, vel est materia pauca, quæ in membro continetur, in quo capilli generantur, vel adest quidem multa materia, sed ad superficiem non pertingit, imò latitat in profundo, itaq; ad cutem nõ mouetur, vt exire possit, & in capillos conuerti, vel fortè multa quidem est, & ad circunferentiam peruenit, ac cutem. sed cùm ibi adest à præsente in loco humiditate obtunditur, nam materia hæc quæ capillus fieri debet sicca est, sed humiditas in loco præsens, videlicet in capitis cute, huius humoris siccitatem ad humidum alterat, & in capillos conuerti non potest, vtpote qui materiam exigunt siccam, hoc pueris contingit, mulieribus, & eunuchis, qui barba carent, non ob id quia materiam ad barbam idoneã non habeant,

sed

ſed quòd antequàm ad illum determinatum locum in quo pilli fieri debent, perueniat, ſiccitatem amittit, & ita in pillos conuerti non poteſt: puero autem paulatim creſcente, quia ſemper exiccando procedit, barbam emittere incipit. hoc vero neque eunuchis contingit, neque mulieribus, quia nunquàm exiccantur.

Poteſt etiam contingere capillorum defectus, ex temperici frigiditate, quia ſcilicet homo ſit ita frigidus, vt multa non fiat effumatio idcirco frigidi paucos habent capillos, & modicam barbam.

Si verò cauſam petas, cur in aliquo humano corpore pauca ſit pilorum materia, dicimus hoc poſſe contingere, & per ſe, & per accidens. Per ſe quidem, vt cùm in corpore adſit materia, ex qua pili generantur, quæ eſt materia fumoſa ſicca, per accidens verò contingit paucam eſſe materiam ad pilos gignendos aptam, quia materia oblongam ægritudinẽ exiccatur, vel ob hecticam, vel ob phthiſim, natura ob ſiccitatẽ ab his morbis inductã non relinquitur in corpore materia, non tantùm ad generandos capillos, ſed neque ad illos, qui adſunt nutriendos, hoc idem in hominibus contingit, qui venenum potarunt, ſi ſuperuixerint, & in his, qui ſunt à vipera commorſi. tauri qui à vipera in

pede

Pede, vel in aure commordentur, non moriũtur, sed pili omnes illis decidũt, posteà sanitati restituũtur, hoc fit, quia illud exiccatur, quod pilorum nutrimentũ esse debere, & pili ipsi decidunt, hoc in arboribus æstiuo tempore cõtingit, quando non irrigantur, & nutrimento carent, quo folia nutriantur, ac decidant, quia in solis calore nutrimentum illud consumptum est, imò à nonnullis notatur, quod si caput & totum corpus frigido linimento inungeretur, capilli non generantur, nec pili, quia materia ex qua fiunt intus, ad alias partes repercutitur, quæ non sunt cutis, & in quibus neque capilli, neque pili nascuntur.

Quandoq; non est materiæ defectus, sed potiùs in loco est, in quo pili fiunt, & capilli. Auicenna tres modos assignauit ex loci parte, in quo pili nascũtur, vnus modus est, quia ad hũc locũ capillorũ, materia nõ penetrat, hoc verò cõtingit, quia locus est obstructus, alter modus, quia locus nõ est quidem obstructus, imò potest materia per illum permeare, sed cùm est in loco, ob eius nimiã latitudinẽ nõ retinetur, sed exit. tertius modus est, cùm hęc materia in loco retinetur, sed in eodẽ etiã corrũpitur, & qualitatem requirit, quæ ad pilos generandos inepta est, imò in hoc loco dissoluitur, vt videas

videas membrũ hoc,in quo capilli gignuntur, posse habere meatus nimis arctos, nimis latos,& praua qualitate affectos. Recẽtiores medici tres distinctos affectus in capite facere videntur, Thiriam, Alopeciã,& Tireã. ita verò differũt, quia Thiria serpentis formã in capite facit, Alopecia hanc non facit, sed expilationẽ reddunt, qualẽ vulpes quandoq; habere solẽt. Tirea verò absq; pilis vestium relinquit, & in eodẽ loco pili nunquàm nascũtur, at de his tribus nõ erat faciẽda mentio, quoniã tertium hoc, quod Tireã vocãt, ab his longè distinctũ est,& ab antiquis area vocatur, de qua Galenus seorsum ab his morbis locutus est, idémq; Græci omnes fecêre, simul verò de Thiria, & Alopecia locuti sunt, vnde Area,& hæc alia distincti sunt pertractãda, hæc verò Alopecia, scilicet & Thiria, quia in materia cõueniunt,& sola differunt forma vnà sunt pertractãda, nam ab vnoquoq; humore prauo corrodente,& acri, vel salso fieri possunt,& ideò Galenus in primo de cõpositione medicamentorũ secũdùm locos, dicebat, ambo hæc, scilicet Thiriã,& Alopeciã esse vnũ malum secũdũ morbosam affectionẽ, nomina autẽ iuxta figurã tãtùm diuersa, Et si petas quomodo serpẽti assimilẽtur, id nõ est credendum, quod nõnulli dicũt, assimilari, scilicet

licet serpenti in colore, & in figura, at hoc absurdum est, sed tantum assimilantur (vt dicit Aetius lib. 6. cap. 55.) in tortuositate, quia tortuosè capillorum casus incedit, vt serpens facit, qui tortuosè serpit. nonnullos vidi, quibus à capitis vertice in imum, quædam expilationis tortuosa linea, totum ferè caput circundans apparebat, & ita incedebat, vt serpẽs prorsus videretur, vnde & Galenus præcitato loco dicit, serpenti enim similis læsa capitis pars in ophiasi apparet, hæc similitudo in tortuositate tantũ intelligenda est. alopecia verò dicitur, nõ tantùm quia sit affectus, qui vulpibus frequẽter contingat, quantũ quod deformãtur, vt vulpes illæ deformari vidẽtur, quæ huiusmodi destillationem patiuntur, præsertim cũ cauda ipsis expilatur, & Paulus lib. 3. cap. 1. inquit, ophiasim, & alopeciã solo schemate differre, hæc enim (scilicet ophiasis) tortuosis & obliquis spatiis ad instar anguis locum deglabrat, comámq; vario colore tinctam ostendit, alopeciæ verò quòd eo mali plerũq; vulpes corripiãtur, vt Paulus velit inesse coloris diuersitatẽ, in ophiasi præter tortuositatem, at si intelligat hunc colorẽ esse ratione humorum, secum facimus, verùm & alopecia eandẽ habet in colore diuersitatẽ. Est verò color hic secũdùm diuersos humores, qui

qui alopeciam , & ophiasim faciũt diuersus. Nam vt Galenus notat, quales sunt corrupti humores, talis est color, imò corrupti humores ex cutis capitis colore cognoscuntur. aliquibus enim mutata arbidior apparet, aliquibus nigrior, aut pallidior, idcirco dicamus cum pili decidunt, & cutis capitis alba appareat, pituita est quæ ophiasim, & alopeciam parit, si pallida sit, vel lutea, bilis est: si subnigra, atrabilis: si rubra, sanguis. Cũ verò possint esse misti humores, propterea & varij erunt in cute colores, hi verò & illi esse deprehendentur ex colorum diuersitate, qui oculis præsentantur.

Quandoque imaginatus sum alopeciam ab ophiasi in hoc differre, quare alopecia semper sit ab vno humore facta, vt à bile, siue à pituita, siue ab atrabile, siue à sanguine, ophiasis verò à diuersis sit facta humoribus, & ideò non tantum capilli in ipsa decidunt, sed & cutis ipsa maculatur, vt serpentes diuersis coloribus asperfi sunt, & tantò magis erit ophiasis, quantò plures erunt colores, tunc verò plures erunt, si ex omni humorum genere conficiatur, nam ex omnibus humoribus cutis capitis varia fiet, vt nigra, alba, pallida, lutea, rubra.

Galenus in secundo methodi libro, vbi nominum ægritudinum vnde sumantur,

T ratio

rationẽ ponit, ait, nõnũquàm sumi nomina à similitudine ad aliquid extra positum. & exẽplũ præbet de ophiasis, & alopecia, multa etiã de his affectibus scripta sunt in libello Galeno adscripto de remediis paratu facilibus, in quo loco ita definitur, alopecia est pilorũ denudatio, qua locus affectus apparet colore prorsus exangui. Galenus in xiiij. Methodi medendi libro dicit ophiasim, & alopeciã ex eo esse morborũ genere, in quibus naturale aliquid est amissum. hæc sunt propè libri calcẽ. Paulo post ait, At prorsus quidẽ prodito eo qui pilos alit succo, caluities oritur, eodẽ vitiato, tum quas ophiases Græci vocant, tum alopecia proueniunt.

A recentioribus verò alopecia definitur, esse capillorum casum cum vlceribus, sine squãmis, & furfuribus, veruntamen de capillorum casu, & absque furfuribus, & squammis ita esse constat. At hoc ambiguum est, nunquid necessarium sit in alopecia vlcera adesse, dicimus de ipsius essentia non esse, quòd capitis cutis vlceribus scateat, quoniã & cum vlceribus & absque vlceribus inueniri potest alopecia, tamẽ turpem habere colorem plerunque constat, & talem, qui humorem, qui abundat, sequitur: idcirco in alopeciæ definitione vlcera ponere necessarium non est, imò si vlcera adsint; erit potius

tiùs area, quàm alopecia: quia in area capilli decidunt, & cutis relinquitur vlcerata, in alopecia verò vlceratam esse non est opus.

Nota, cùm de aropecia verba facimus, & de curatione, semper vnà & de ophiasi intelligimus, quia ab eadem fiunt materia, & sola differunt forma.

Alopecia esse certissimo cognoscitur signo, quando capilli decidunt absq; plana, & manifesta causa. & in capillorum radicibus materia adesse videtur, quæ radices corrosit, hæc fortè illa sunt, quæ à recenribus vlcera vocantur: quia si capilli defluere debeant, opus est vt adsit causa, quæ est aliquis acris humor & corrodẽs qui circa capillorũ radices versans illas corrodit & obtrũcat, vnde necesse est vt decidãt, interímq; humores hi acres nõnihil eleuãt epidermidis, vt effectæ videantur exulcerationes, nam huic materiei satis fuit, vt extimam pellem eroderet.

Ad curationem verò deueniemus, si primò edocuerimus diuersas esse ratione humorum huius affectus species: humores verò per cutis colorem cognoscuntur, vt alopeciæ quatuor species esse constet, biliosa, atrabilaris, pituitosa, & sanguinea. de harum vnaquaque sermonem habebimus, & integram curationem moliemur, si à pituita sit, cutis capitis alba apparet, & tali

albedine, quæ in pallorẽ quendam tendere videtur. In hoc casu Gal. in primo de cõpositione medicamentorũ secundũ locos, hieram præbet Diacolocynthidis, quã exacutã vocat, at nobis videtur materiam esse priùs concoquendã, quod hisce efficietur syrupis.

℞. Syrupi de hyssopo Syrupi. de cap. vẽ.
 Singulorum ℥ j.
 Aquarum hyssopi Aquarum saluiæ
 Singulorum ℥ ij.
 Misce.

Post syrupos cũ materia vniuersalis, quæ in corpore cõtinetur attenuata fuerit, & apta reddita, vt facilè à medicamẽto educi possit medicamẽtũ prębẽdũ est, quod sit vel hiera diacolocynthidis, vel hoc sit, quod sequitur.

℞. Puldæ colocynthidis Turbith.
 Singulorum ʒ ß.
 Agarici ℈ ij.
 Cinnamomi Gingiberis Anisorum.
 Singulorum ℈ ß.

Misce, & infundantur in aquam hyssopi, vel saluiæ secundùm artem, posteà exprimantur, & in expresione dissolue.

 Myrobalanorum chebulorum ʒ j.
 Misce & propinetur,

Si verò cuispiam sit, cui catapotia magis arrideant, hæc conficiantur, & conuenienti hora præbeantur.

℞. Pu

℞. Pulpæ colocynthidis Turbith
Singulorum ℈ ß.
Agarici ℈ j.
Myrobalanorum chebulorum Ǧ xv.
Anisorum Fœniculi Cinnamomi
Singulorum Ǧ ij.

Misce,& tot fiant pilulæ quot ægrotāti placuerit. Galenus præcitato loco notat post vniuersalē purgationem caput particulariter esse purgandum,& monet apophlegmatisinatibus vtendum, idcirco ita procedendum erit: Hic,qui erit vniuersaliter purgatus,pyretrū masticet, vt pituitam quantum potest per os trahat,& oleum amygdalarū amararum in aures imponat, & intra nares taurinū fel ex agarico & aceto admoueat. sint verò in hac portione simplicia.

℞. Fellis taurini ʒ ij.
Agarici ℈ j. Aceti ℥ j.

Misce,& nares intus inungantur, vel primò amaraci succus exorbeatur,siue hyssopi, siue saluiæ,& denique anagallidis rubros flores habentis, vel duo fiant hoc modo balani,qui naribus imponantur.

℞. Agarici Pyretri
Singulorum ℈ j. Euphorbij ℈ ß.

Misce,& cum melle vel ex tragacātho fiant duo parui balani in nares imponēdi, conuenit etiā gargarismatibus vti , quale hoc est.

℞. Myrobalanorum chebulorum ℥ j.
Saluiæ Hyssopi
Rutæ Amaraci
Singulorum M. ß.
Aceti ℥ ij.

Misce,& fiat decoctio in aqua saluiæ,posteà gargarizetur,post hæc localibus indigemus medicamentis,de quibus deinceps agemus. nota verò eiusccmodi pituitam esse posse vniuscuiusque generis vitiatã, & tali vitio, quod putrefacit , & capillorũ radices corrodit,vt mox decidãt,vnde hun or hic euacua ri debet, & insuper probis cibis nutriendus est,vt probus etiã sanguis generetur,& non corrũpatur,neq; pituitosus gignatur,idcirco in hoc casu oua edantur,pullorũ iura, & pulli ipsi,capi,phasiani,perdices,& calida olera, quæ in pituitam minimè conuertantur, supra omnes dapes puluis sequens spargatur.

℞. Gingiberis
Cinnamomi Aniforum
Garyophyllorum Piperis nigri
Singulorum ℈ j.
Zuccari ad duplum ponderis omnium.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

Galenus in hoc casu cõcoquentes potiones præbuisse nõ videtur,sed semper euacuãdo processit. nam cuiuspiam adolescentuli, qui bonam habebat habitudinem casum refert,

&

& multi erat exercitij.expleuerat antè sese quotidie ferè per tres aut quatuor menses fungis, vt arbitrãdum sit, quod ex victus genere alopeciam ex pituita contraxerit. nam ex fungis pituita gignitur. Galenus verò ait quòd illum purgauit sola hiera ex colocynthide, bis in quinque diebus, & in prima purgatione quatuor ex ea drachmis, in secunda quinque exhibitis. veruntamen hunc prepa rasse videtur Galenus, quia priusquàm his purgationibus manũ imponeret, catapotia ex aloe ei vndecim præbuerat, ciceribus ferè magnitudinem parem habẽtia. Et si quis quæreret quomodo catapotia huiusmodi ex aloë conficiebat, dicimus hunc fuisse eius conficiendi modum.

℞. Colocynthidis partem j.
Aloës Scamonij
Singulorum partes ii.
Succi absinthij partem j.

Misce. Hæc sunt ex aloë catapotia, quibus in hoc casu vtebatur Galenus. prius verò his catapotiis chiã mastichen addebat, & bdeliũ, quia & hæc addebat Quintus. posteà verò ista reiecit Galenus, spoponditq; se aliàs edocturum, cur illa in præsentiarũ prætermiserit. Tres ergo fuère purgationes, quas in hoc adolescentulo Galenus exercuit. At vna videbatur præparatoria, quando ex

aloë catapotia adhibuit, posteà bis in quinq; diebus hierã diacolocynthidis præbuit, cùm Gale. huic adolescẽtulo iussit vti apophlegmatismis, vt pituitamà capite euacuaret, contingit, vt peregrinari coactus esset, profectus igitur est, & per viginti dierũ spatiũ absens, posteà reuersus est, tamen cibis vsus est, quos Gale. illi laudauerat, cùm reuersus fuit, liber erat ratione victus conueniẽti solùm vsus, & hoc modo multos se curasse dicit. At in ophiasis principio & alopeciæ Galen. inquit repellentia conuenire, & prohibendũ esse, ne fiant. at alopeciæ principiũ vel ophiasis nõ sunt dicẽda alopecia, vel ophiasis, sicut nec psorã aut lepram iam appellamus, quę ex lychene oritur. sed de iam factis alopeciis loquẽdo Gal. inquit nos vti debere discussoriis pharmacis, discussoria verò pharmaca calida sunt, notátq; aliquos ex alopecia sola purgatione & euacuatione curasse, neque adhibuisse apophlegmatismata, aut talia topica præsidia.

Si verò quispiam alopecia ex bile vexaretur, Galenus materiam præparare non videtur, sed hieram prębet ex scamonio, nam dicit, si amara bilis purganda est, adhibendum scamonium.

Nobis verò in hoc casu videtur materiã primò syrupis esse præparãdam, posteà per omnes

omnes vias educendã, præsertim cùm si factus morbus, idcirco syrupo isto vtaris.

℞. Syrupi de endiuia
Syrupi acetosi simpli.
Singulorum ℥ j.
Aquarum endiuiæ ℥ iij.
Acetosæ ℥ j.
Misce.

Post syrupos medicamentum præbendum est, quod vim habeat bilem educendi, quale hoc, quod sequitur.

℞ Hieræ simpl. Galeni ʒ j.
Scamonij Ǧ x.

Misce, & in iure propinetur, vel in aqua endiuiæ, aut in catapocia reducatur, poterit & hoc aliud præberi.

℞. Myrobalanorum luteorum
Rhabarbari electi
Singulorum ʒ j.

Misce, & infundantur in sex vncias aquæ capillorum Veneris per decem horas, posteà exprimantur, & in expresione dissolue.

Scamonij Ǧ j

Pro his qui nõ possunt amara bibere medicamẽta, syrup⁹ rosaceus solutiu⁹ aptisimus est, diaptunis solutiuus, diamãma, diacassia & similia, imò cũ resæ capiti conferãt, ab re non erit in hoc affectu talibus vti medicamentis, euacuatione perfecta illa per nare

attrahēda sunt, quæ bilem educere possunt. Hoc igitur decoctum ita conficiatur,

℞. Ros. rub. M. ß.

Sebesten numero x.

Prunorum ibericorum numero vj.

Aloës lotæ ℈ j.

Misce, & bulliant in aqua cap. ven. & secundùm artem decoctum fiat, quod per nares attrahatur. nam bilem educet, imò quia aloë ita insumpta vehementem in ore amaritudinem parit, ob hoc potest & absque aloë confici, & nihil amari ad os penetrabit.

Poterunt & ex sequenti linimento nares inungi. nam & per ipsas bilis educetur.

℞. Aloës ʒ ß.

Scamonij ℈ j.

Olei rosati omphacini ℥ j.

Misce, & ex cera fiat linimentum, vt magis inhæreat, & bilem educere valeat, adhibeātur & huius generis gargarismata.

℞. Sebesten Caricarum

Tamarindorum Passularum

Prunorum Ibericorum

Singulorum ʒ ij.

Misce, & fiat decoctio in sufficienti quātitate aquæ, secundū artē, posteà gargarizetur.

Intra nares rosaceū oleum imponere cōuenit, & masticare sebesten, & pruna Iberica, ac tamarindos, nōnulli sunt, qui rhabar-

barum

barũ maſticare poſſunt, his præbeatur maſticãdum, & myrobalani citrini, & ſi eſſent cõditi recentes, hos optimos exiſtimarem.

At ſi ex atra bile ſit alopecia, Galenus præcitato loco hierã præbet ex veratro nigro, at ego priùs voluerim materiam ſyrupis eſſe præparatam, quales hi ſunt.

℞. Syrupi de corticibus citri
Syrupi de epythymo
Singulorum ℥ j.
Aquarum boraginis Acetoſæ
Singulorum ℥ ij.

Miſce. Poſteà præbendum eſt huius generis medicamentum iuxta Galenum.

℞. Hieræ picræ ʒ j.
Hellebori nigri ℈ j.

Miſce, & in catapotia conformentur, vel in potu ſumantur, ex infuſione ſenæ in tanta copia, vt hæc diſſolui poſſint, vel pilulæ præbeantur de lapide laxuli, vel de lapide armeno, vel hoc quod ſequitur:

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf. ſenæ ℥ iiij.
Miſce.

Poſſet & medicamentum iſtud præberi:

℞. Myrobalanorum Indorum ʒ ij.
Hellebori nigri ʒ ß.
Senæ ℥ j.
Polypodij ℥ j. ß.

Miſce

Misce,& infundantur in aquam fumi terrę secundũ artem,deinde exprimantur,posteà

℞. Huius infusionis ℥ iiij

Lapidis lazuli præparati ʒ ß.

Misce.

Fumi terræ succum per nares attrahere conuenit,vel eiuscemodi decoctum.

℞. Myrobalanorum Indorum ʒ ij.

Epithymi ʒ j.

Polypodij ʒ ß.

Misce,& bulliãt in sufficiẽti quãtitate aquę fumi terræ secũdũ artẽ,posteà per nares attrahatur,niger helleborus masticandus est, polypodiũ,& similia.optimum verò esset,si myrobalani Indi conditi haberentur,epithymum insuper masticandum est.

Potest & gargarisma fieri ex illo decocto,quod per nares attrahi debere diximus.

Amararũ amygdalarũ oleũ auribus instilletur.Scito verò posse fieri secundũ recẽtes & alopeciã ex sanguine,de quo Galen.mentionẽ nõ fecit,quia alopecia fieri nõ potest, quin,humor qui illam facit,putrefactus sit. At cùm sanguis putrescit, sanguis amplius nõ est,verùm quomodocũq; sit,ex putrefacto sanguine fieri potest,siue sit sanguis,siue non sit sanguis,prius tamẽ erat sanguis. curatio autẽ hoc modo mollienda est, primò huius generis clysma imponendum.

℞.Mal

℞. Maluæ
Violarum Hordei
Singulorum M. j.
Misce, & fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ, posteà,
℞. Huius decocti ℔ j.
Olei violati ℥ iiij,
Salis communis ℥ ij.
Misce & imponatur.
Imposito ac secreto clysteri, venæ sectio fiat, sit multo abundent sanguine, ex cõmuni vena primò fiat, & sex aut octo sanguinis vnciæ educãtur, posteà dies vnus interponatur, & ex cephalica vena sanguis, iterũ ad alias, sex aut octo vncias educatur, si modò nõ abundaret sanguine, semel venã secare esset satis. at cephalica ipsa secãda est, & illius partis cephalica, in qua caput est magis affectũ. Vel si, vtrũq; sit æquè affectum ex dextera parte, & sex vel octo sanguinis vnciæ sunt educẽdæ, nec minor copia educi debet. intelligito verò, quòd conditiones omnes adsint, quæ ad sanguinis subductionẽ requiruntur, secta vena syrupi præbendi sunt, qui materiam præparẽt, qualis in hoc casu hic est, qui sequitur:
℞. Syrupi de cap. ven.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.

Aqua

Aquarum cap. ven.
Aquarum endiuiæ
Singulorum ℥ ij.
Misce, post sumptos syrupos medicamentum hoc præbendum est.
℞. Myrobolanorum luteorum
Myrobolanorum chebulorum
Singulorum ʒ j.
Misce & infundantur in quatuor vncias infusionis senæ per decem horas, posteà exprimantur, & in expressione dissolue.
Agarici trochiscati ʒ j.
Misce, & conuenienti hora præbeatur.
Vel accipiat aggregatiuas pilulas, vel hoc aliud, quod sequitur medicamentum:
℞. Diacatholiconis ʒ iiij.
Syrupi rosſ. sol. ℥ ij.
Inf. senæ ℥ iij.
Misce.
Illa masticāda sunt, ac in os seruāda, quæ superius in illa, quæ à bile facta est retulimus.

Notādum verò est alopeciam nōnunquā fieri ab acribus ichoribus, qui capillorū radices adeò corrodunt, vt ipsi decidant, Cùm verò ichores possīnt esse vniuscuiusque humoris ichores, idcirco sit cuiusuis humoris ichoris, qui alopeciam facit, erit curanda, vt de alopecia ab illo humore dictum est, mò videbitur difficilior curatu illa, quæ ex

ex ichoribus, quia Galenus præcitato loco dicit. difficulter enim eluuntur in his cuti impacti serosi humores. sunt verò ita impacti in inueteratis alopeciis.

Nota verò non solùm alopecias inueteratas difficulter curari, sed & illi difficulter curantur, in quibus cutis ipsa ad malum habitum peruenerit, neq; hi possunt solis medicamentis curari.

De præsidiis modò topicis, quæ ad alopeciam competunt iam dicẽdum est, Galenus in primo de Compositione medicamentorum secũdùm locos cap. 1. notat, debere esse euacuatiua medicamenta, illa quæ huic affectiui conueniunt nihilq; euacuare posse, quin vi discussoria præditum sit. nihil verò discutere potest, quin calidum sit, at duplex est calidum, vnum vehemens, aliud non vehemens, si ex vehemẽter sit calefaciẽtibus, cutem exuret, si ex non vehementer calefacientibus, in principio præclarè iuuabit, sed temporis processu cutis capitis exiccabitur, qualiter in caluis videmus. Vnde opus est medicamentum ad Alopecias esse calidum, nõ in extremo, sed cùm mediocritate, & esse tenuium partium, vt penetrare possit, & ad illam peruenire partem, in qua capillorum radices nascuntur, & tale etiã esse debet, quia capitis cutis, est durior, vt vehementi-

menti indigeat penetratione medicamentum, quod illam penetrare debet. vnde medicamentum quod alopecias sanat, prauos humores discutere debet, & bonum sanguinem ad locum trahere, vt bene nutriatur.

Inter presidia verò à Galeno enumerata, primum est thapsia, quæ cùm nimis calida sit, & exulceret, ac tumores inducat inflammatos. idcirco Galeno nõ placet quod sola Thapsia accipiatur, sed ait inungẽdum esse cerato ex oleo. Ego Thapsia vsus sum ex oleo rosaceo omphacino, & iussi in profluuium capillorum patiente, vt supra caput extenderetur, huic breuissimè capillorum profluuiũ cessauit, & qui deciderant, capilli tam breui crescerũt, vt nullus preuiderit capillorum defluuium esse passum. Galenus verò pro cerato ex oleo vult sumẽdum esse oleum tenuium partium, quale Sabinum, at nos Sabino caremus, tamen sanitati restituuntur, non dico ex alopecia solùm. sed & ex capillorum defluuio. Thapsiæ insuper multam aquam admiscuit Galenus, ne læderet. at nos nihil magis aptum inuenimus oleo rosato omphacino hoc nimirum prohibet, ne thapsia exulceret, & aliquid habet penetrantis naturæ, quandoquã ad hoc peragendum, nõnihil aceti quãdoque admiscuerim, scitóque hoc de thapsia præsidium esse

apud

apud omnes cõmunissimum. nam Dioscorides de thapsia dicit, quapropter alopecias succo inducto aut radice, cùm recẽs est affricata cohonestat eas pilo, ac densat. Miscui nõnunquã thapsiæ lac, & caput ablui ac deliui cuipiam, qui vehemẽtem patiebatur alopeciam. vtitur & Galenus cicino oleo cũ thapsia, monétq; oleum moderatæ ætatis esse oportere, vt videlicet sit moderatè vetustum, iussi nonnũquã irato cuipiam homini, ac desperato, qui profluuiũ capillorũ nullo modo ferre volebat, vt thapsiæ radicẽ supra caput perfricari faceret, quod cũ executus esset, tota capitis cutis exalcerata est, & cõquerebatur, quòd caput ardere persentiebat, & veluti ardentem fornacem videri, tũc iussi, vt linteum in oleum rosaceũ omphacinum imponeret, & frigidum supra caput extẽderet, id effectum est, ter & quater successiuè, quia prima & secunda vice incalescebat oleum, & ab eo incõmodo solutus euasit. Sed hoc boni habuit, quòd deinceps nõ decidêre capilli, & breui in locum à quo deciderant, subcreuêre alij, Dioscorides(vt planum est) nihil thapsiæ miscet, hoc verò in thapsia animaduertendum est, an recens sit, an antiqua, nam Galenus recenti plus aquæ ad miscet. antiquæ verò minus, primo anno recens est, secundo vete-

rascit, tertio vim habet extinctam, tamen & tertio anno caue, ne illa abuti volueris.

Vtitur etiã Galenus in hoc casu post thapsiam euphorbio, & laurino siue oleo, siue vnguento, ego quandoq; ita commiscui.

℞. Olei laurini ℥. vj.
Euphorbij ℥ ij.

Misce. Hoc linimento alopecias inungi iussi, & per totam noctem supra caput seruari, postea mane caput lixiuio lauari, in quo hæc quæ sequuntur, ebullierint.

℞. Laudani, Adianti
Seminis nasturtij
Aloës Myrrhæ
Singulorum Man. ß.

Misce. Vesperi iterum prædicto linimẽto inungatur, & iterum mane lauetur, hocq; per decem dies obseruet, hæc etenim vim habent at trahẽdum sanguinem ad cutem Galenus enphorbio vtitur, moleo, scilicet oliuarũ leuigato, & laurino oleo seorsum vtitur, arbitror apud antiquos alopecias fuisse mitiores, quam nostro tempore. nam Galenus cum vna olei oliuarũ libra euphorbij vnciam commiscet. At ego oleum laurinum ad vncias sex, & euphorbium ad vncias duas commiscui, forte euphorbiũ erat antiquum, & multorum annorum, tamen Galeni tempore alopeciæ nõ aderãt scabiei

gallicæ

gallicæ cōiunctæ, vt nunc adſunt, propterea tantis vtebatur correctionibus in medicamentis.

Naſturtium inſuper & ſinapi ſunt iuxta Galenum ad alopeciam medicamenta, iuſsi nōnunquam capiti ſinapiſmum apponi, & alopecias curauit, quandoq; hoc modo medicamentum confici iuſsi.

℞. Sinapi ℥ j.
Naſturtij ℥ j. ß.
Sulphuris viui ℥ ij.
Nitri ℥ ß.
Olei laurini ℥ viij.

Miſce, & cum cera fiat linimentum molle. Veratrum prætereà, & adarcæ & erucæ ſemen ad alopecias à Galeno valere dicūtur, & alcyonium, & pix liquida, & cedria, murium ſtercus, & vrſinus adeps.

Paupercula quædam filiam habebat, quę alopecia affecta erat, illi inſtitui, vt caput filiæ muſcerda, & vrſino adipe deliniret, poſteà quam in lixiuio ex radicum cannarū cinere facto hæc ebullirent:

℞. Seminis erucæ
Seminis naſturtij
Seminis ſinapis
Singulorum ʒ ß.

Miſce. Poſteà iuſsi, vt caput hoc lixiuio lauaretur, alia multa ſimplicia ad alopeciā

refert Galenus, & post simplicia composita etiam adducit, quæ erant in vsu apud antiquos. de his verò nihil à nobis agẽdum est, sed quisq; Galenum legãt, cui antiqua composita scire placuerit. nam omnia ad vnum refert. de simplicibus verò ab authoribus positis primò agemus, posteà composita, quibus vsi sumus in medium adducemus.

EX DIOSCORIDE.

CANNAE communis cortex alopecias emendat vstus, & in aceto perlitus.

Iuglandis putamen crementum, tritúmque in oleo atque vino infantum puerorum capite perunĉto capillum nutrit, & ad alopecias eo sic vtuntur.

Auellanæ tritæ cum suo cortice comburũtur, exceptæq́ue axungia vel sæpo vrsino, alopecias pilo restituunt.

Erinaceus terrestris cute vsta, & impositacũ pice liquida inanitates alopeciarum frequenti pilo adobruit.

Hippocampinus cinis alopecias replet cum pice liquida mistus, aut sincerus ex posca amaracinóue vnguento.

Cinis ranarum vstarum alopeciis cum pice liquida illinitur.

Caprarũ vngues cremati alopecias ex aceto inunĉti conuestiunt.

Adeps vrsinus ferulis pilo ad alopecias emend.

mennandas illitus.
Cinis cremati fimi caprarum cum oxymelite aut aceto, si quis illinat, alopeciæ adoperiet areas pilo.
Cortex raphani cum aceto mulso alopecias explet.
Betæ foliis illitis implẽtur alopeciæ, sed scalpello prius exasperatæ.
Cepæ & alopeciæ confricantur succo fœcũditatem capilli celerius, ita quàm alcionio consequi solitæ.
Allium alopecias curat, & in iis cũ nardino vnguẽto, & oleo, & sale pustulas erũpẽtes.
Sinapi vtuntur ad alopecias cum rubrica.
Ciclamẽ sincerũ aut cũ melle mistũ. i. ipsius succ⁹ molestias in facie, & alopecias tollit.
Asphodeli radicis crematæ cinis, alopecias ad pilum reducit.
Batrachion alopeciis imponunt, celeriter reremouet.
Laserpitium alopecias cum vino, pipere, aceto, illitum curat.
Nymphææ radix alopecias densat cũ pice.
Alopeciis & ambustis illinere conuenit cynoglossi succo & adipe suillo.
De Thapsia ait, quapropter alopecias succo inducto, aut radice, cùm recens est affricata, cohonestet eas pilo ac densat.
Aerugo ferri alopecias pilare cogit.

Sandaracha alopecias cum resina terebinthi na tollit.
Alcyonium vstum & illitum cum vino, alo pecias conuestit.
Cotes alopecias inunctum pilis explet.
Hæc ex Dioscoride collecta sunt.

EX PLINIO.

CARDVI florem purpureũ emittentis illitũ succo alopecias replet, lib. 20. cap. 33.
Rosa syluestris cum adipe vrsino alopecias mirificè emendat, lib. 21. cap. 19.
Chorcoron Alexandrini cibi herba est, alo peciis vtilis, lib. 21. cap. 32
Carinũ oleũ alopeciis vtile est, lib. 23. cap. 4.
Cotonea alopeciis capillum reddunt, libro 23. cap. 6
Folia ficuũ perfricanda alopeciis. li. 23. ca. 7
Roboris pilulæ ex adipe vrsino alopecias ca pillo replent, lib. 24. cap. 4
Glandes fagineæ illinuntur cum melle alo peciis, lib. 24. cap. 5
Sicca pice vtuntur ad alopecias, lib. 24. ca. 5
Harundo Cypria cortices cinere alopecias emendat, lib. 24. cap. 11.
Ruborum rosa alopecias cũ axungia emen dat. lib. 24. cap. 13
Linguæ herbæ radix combusta, & trita cum adipe suis, alopecias emendat, vngẽtium in sole, lib. 24. cad. 19

Spon

Pellium viperinarum cinis alopecias celerrimè explet.ibidem

Gallinarum fimum recens illitum alopecias explet,lib.29.cap.6.

Aliqui alopecias cantharide trita illinunt cũ pice liquida nitro præparata cute. ibidẽ

Cerebrum cornicis in cibo sumptum,palpebras gi[illegible]ere dicitur.ibidem

Sanguine [illegible]udinum alopeciarum inanitas sanatur:lib,32.cap.4.

Alopecias replet Hippocampinus cinis nitro &adipe suillo mistus,aut syncerus ex aceto,lib.32.cap.7.

Cyprij verò,qui etiam donax vocatur, cortex alopeciis medetur vstus,lib.32.ca.10.

Hæc sunt,quæ ex Plinio colliguntur,multa verò prætermisimus,quia ex Dioscoride erant enarrata, ne bis idem repeteretur. Tamen cùm hæc potius confusa videantur, quàm per methodum pertractata in præsentiarum composita illa adducemus,quibus in hoc casu vsi sumus,nihil illorum repetentes, quæ superius dicta sunt.Si igitur à bile sit alopecia,caput nouacula abradendum,posteà linimentũ hoc superaddendum.

℞. Radicum nenupharis

Rosarũ syluestrium Foliorum myrti

Corticis cannæ communis

Cineris corticis iuglandis

Ciner

Cineris corticis auellanæ
Glandium faginearum
Singulorum ℥ ß.
Picis naualis Olei myrtini
Singulorum quantum sufficit.

Misce,& fiat linimentum,è quo totum caput inungatur,posteà lixiuium facilè fiat, in quo hæc ebulliant:

℞ Corticum auellanarum
Corticum nucum iuglandium
Rosarum syluestrium
Cyclaminis Myrtillorum
Singulorum Man.j.

Misce,& bulliat in prædicto lixiuio,posteà quando caput à prædicto linimento mundare volueris,hoc decocto vtaris, nam linimentum debet per totam noctem supra caput seruari,posteà mane caput probè abluatur,& vesperi iterum linimentum supraponatur,quoad hic affectus sit in sanitatem restitutus.

Si verò sit corruptus sanguis,qui alopeciã fecerit,tunc abraso capite,liniment̃um quòd sequitur supraponatur:

℞. Corticum cancrorum
Catoneorum
Radicum nymphææ
Cotis Cynorrhodæ
Cynoglossæ Myrtillorum

Radicis asphodeli
Cardui florem purpureum hebentis
Ciclaminis
Singulorum ʒ vj.
Terebinthinæ Olei myrtini
Singulorum quantumsufficit
Misce,& fiat linimētum molle,quo totum caput noctu regatur, mane ad linimentum aufenendi prædicto decocto vtaris.

Si verò sit pituita,quæ alopeciam fecerit linimento isto ad sanitatem vsque vtaris.

℞. Thapsiæ Aeruginis
Sandaracæ Laserpitij Ranunculi
Sinapis Adianti Myrrhæ
Laudani Seminum nasturcij
Corticistaphani
Singulorum ʒ v.
Fellis taurini Succi cyniglossi
Singulorum ℥ iij
Adipis taurini quantum sufficit
Misce, & fiat linimentū molle,è quo caput totum inungatur, posteà sequenti lixiuio bene lauetur.

℞. Corticis cannarum communium.
Semiuis nasturtij Adianti
Corticis raphani Vnguium caprarum
Laserpitij
Rosarum syluestrium
Singulorum M. j.

Misce

Misce,& bulliant in lixiuio dulci, & caput lauetur,quādo linimētum auferendum est. At si atra bilis sit,quæ alopeciam induxerit, caput delinendum est hoc, quod sequitur linimento:

℞. Adianthi
Myrrhæ Laudani
Seminis nasturtij Aloës
Lapidis armeni Senæ
Polypodij Fumi terræ
Radicis alphodeli
Corticum auellanarum vstarum
Corticum iuglandium vstarum
Vnguium caprarum vstarum
Sinapis Ciclāminis
Cineris cancrorum Corticis raphani
Laserpitij Sandaracæ
Aeruginis Thapsiæ
Rosarum syluestrium Myrtillorum
Singulorum ʒ iij.
Fellis taurini ℥ vj.
Terebinthinæ ℥ viij.
Adipis vrsini ℔ j.
Olei de euphorbio quantum sufficit.

Misce,& fiat linimentum molle eiuscemodi alopecia vehementissimo indiget medicamento,quia & ipsa est vehemētissimus affectus,nā difficulter euellitur, si caput lauare volueris,& à prædicta inunctione quādoq

emu-

emundare,decoctũ istud fiat, & quãdo opus est caput abluatur,videlicet quando tibi videbitur, auferendum esse medicamentum.
℞. Lixiuij facilis ℔ xv.
Senæ Polypodij
Radicum cannarum
Fumi terræ Seminum nasturtij
Corticis raphani Cynoglossæ
Epithymi Myrtillorum
Singulorum M. j.
Misce, & bulliant simul secundùm artem, posteà caput quando opus erit abluatur.
In hoc casu quandoque totum caput sinapismo deliniui, quo remoto linimentum apposui.
Quandoque totũ caput scilla deliniri iussi, & posteà linimentum adhiberi.
Quandoque ante linimentum euphorbio deliniui & oleo ex oleastro.

Si verò ex ichoribus fiat alopecia, ichoris genus considerandum est, & secundùm genus in quo est, curatio molienda, vt si sit biliosus ichor, vt alopecia ex bile curanda, si sit pituitosus, vt alopecia ex pituita curanda, & ita de aliis.

Cùm de alopecia satis dictum sit, quæ ratione deprauatorum humorum semper fit, alia est affectio pertractanda, quæ defluuium capillorum vocatur ab alopecia distin

cta

cta, de qua Hippocrates in secundo Epidemiorum libro intellexit, cùm dicit capillorum defluuium, & hanc etiam speciem ponit Galenus in primo de compositione medicamentorum secundùm locos, capite secundo. Est verò distinctus hic capillorum casus ab alopecia, quia alopecia fit ex vitiatis humoribus: & si capilli abstrahantur, capillorum radices purulentiam semper ostendunt.

At capillorum defluuium ab his non fit vitiatis humoribus, neque si capilli euellantur in eorum radicibus aliquid purulentiæ apparet.

Adde in alopecia capillos citò defluere, in capillorum verò defluuio paulatim, & ideo à Galeno notatur diuersam esse alopeciæ curationem à capillorum defluuij curatione: quia in alopecia scopus est, vitiatū humorē cōsumere, in defluuio autē capillorū scopus est, capitis habitum roborare, & boni succi allationē procurare, cutémque ad raritatē, ad densitatem moderatam reuocare.

Huius capillorum defluuij duæ causæ à Galeno prædicto loco redduntur. Vna est, cutis raritas, & sub raritate densitatē etiam intelligit. Alia est substantiæ pilos generantis inopia, itaque tres erunt defluuij capillorum causæ.

Vna

Vna est, cutis raritas
Secunda, cutis densitas
Tertia materiæ affectus, ex qua capilli oriuntur.

Contingere potest, vt sit tam rara cutis, vt materiæ quæ capillos gignunt, exeant, & ob nimiam pororum latitudinem contineri non possint. hæc verò latitudo contingere potest, vel ob prauam temperiem calidam, vel ob laborem calefacientem, & dilatantẽ, vel ob balnea calida, in quibus quispiam versatus sit, vel ob vnguẽta calida, cùm ita sunt dilatati meatus, vapores condensari non possunt, sed exeunt.

Cõtingit quãdoq; meatus nimis adstringi, & ob frigiditatem obstrui, & ita vapores exire non possunt, vnde nec capilli oriuntur.

Capilli nõnunquàm defluunt, quia nulla adest in corpore materia, quæ illos nutriat, & hoc plerunque in hecticis contingit, & in his, qui longos morbos perpessi sunt, recentiores addunt hoc idem cõtingere ieiunantibus religiosis, quod nostro hoc tempore vix contingere potest, vel nullo modo potest, si quis religiosorum ieiunia contempletur. Galenus monet, in hoc capillorum defluuio ab his causis facto scopum esse capitis habitũ roborare, & ad capitis cutim bonos succos mouere, & cutem ad densitatem,

ac ra

ac raritatem moderatam reuocare.

In genere verò dicit ad pharmaca humectantia aliquid moderate adstringẽs addendum esse, quale est ladanũ, quod mediocrem habet caliditatem, mediocrémq;, humiditatem, & mediocrẽ adstringẽdi vim. Vnde ladanum oleo mistũ linimentũ facit, quod ad defluuiũ cõmodissimum est. scito autẽ hoc quòd adstringens esse debet, tũc adhibendũ esse, quando pori fuerint nimis dilatati.

Vehementer adstringentia minimè conueniunt, nam refrigerãt, & capillis alimentum auferunt, imò nimis occludere possunt, oleum verò hispanum ladano miscet, non autem Sabinum, ad caput inungendum, & cæteris oleis lentiscinum vehementius esse dicit, idcirco inter præsidia illud præ cęteris præfert, quod ex lentiscino oleo & ladano constitutum est. Vult verò raso hoc crassum supraponendum medicamentum, non rosa verò tenue, tamen sit tonsum. monet verò neminem mentem capillis adhibere debere, priusquàm fuerit sanitati restitutus, sed sinere se tundi ac abradi, vt erit opus.

Nos verò huius affectus curationem per vnãquanque causam diligentiùs cõtemplemur, si capillorũ defluuium ob cutis raritatem contingat, id cognoscitur: quia est rara texturæ homo, & ipsius caput ab omnibus

qua

qualitatibus facilè læditur, & è capite perenniter materia defluit, neque condensatur, tunc re leui caput densandum est. Nam materiæ, quæ facilè in pilos cõuertuntur, ad caput tendunt, sed cùm meatus nimis lati sint exeunt, & in capillos non condensantur. Primò igitur corpus expurgetur & hi insumantur syrupi:

℞. Syrupi myrtini
 Syrupi rosf. de rosis siccis
  Singulorum ℥ j.
 Aquarum rosarum
 Aquarum plantaginis
  Singulorum ℥ ij.
 Misce.

Post aliquot syrupos syrupi rosacei solutiui vnciæ quatuor præbeatur, deinde caput abradatur, & linimentum istud supraponatur:

℞. Olei myrtini ℥ iiij.
 Ladani ℥ ij.
 Misce,

Deinceps caput hoc decocto lauari poterit.

℞. Rosf. rub.
 Balaustiarum Myrtillorum
 Copularum glandium
 Radicis asphodeli
  Singulorum M. j.

Misce, & bulliant in sufficienti quantitate aquæ rosaceæ secundùm artem, posteà caput

put abluatur,& vesperi iterum prescriptum linimentum supraponatur, & deinde manè lauetur, itáque fiat quoad capillos oriri percipiatur.

Si verò capillorũ defluuium ob nimiam meatuum adstrictionem contingat, meatus aperire opus est, ob hanc verò causam esse cognoscitur, quia à meatibus nihil effluit, & aliqui exeunt tenuissimi capilli, ac breues, qui consistentiam non habent, sed citò defluũt, primò is qui afficitur, purgandum est, hoc syrupo in primis sumpto.

℞. Syrupi de hyssopo
Syrupi de cap. ven.
Singulorum ℥ j.
Aquarum hyssopi, Aquarum saluiæ
Singulorum ℥ ij.
Misce.

Post aliquot syrupos medicamentum istud præbeto.

℞. Inf. Senæ ℥ iiij.
Electuarij de dactylis ʒ iiij.
Misce.

Posteà totum caput, priùs tamen abrasum, terebinthina tegito, & ita per diem ac noctem permaneat, deinde caput hoc decocto abluatur.

℞. Myrrhæ
Bdellij

Seminis nasturtij
Sinapi Thapsiæ
Singulorum ℥ ij.
Saluiæ Roris marini
Hyssopi Baccaræ
Foliorum lauri
Singulorum M. ß.

Misce, & bulliant in vino albo potenti secundùm artem, capútque lauetur, & ita procedatur quoad meatus dilatati sint, & capilli prodierint.

At si ob substantiæ pilos generantis inopiam capilli deciderint, contingit, vel quia hic acuta ægritudine vexatus fuit, quæ illum extenuauit, ac exhausit, vel ob longam ægritudinem, quæ idem effecit. Vnde non adest ferè nutrimentem, quo corpus nutriatur, nedum capilli.

In hoc casu purgatione aliqua non indigemus, sed potiùs refectione, idcirco probis cibis nutriendus est ægrotus, & qui tales sint, vt illum reficiant, posteà caput fricandum est, vt vapores attrahantur, & hac lotione lauandus.

℞. Ladani
Corticis cannæ communis
Corticum auellanarum vstarum
Corticum iuglandium vstarum
Adianti

Cineris

Cineris cancrorum

Singulorum M. ß.

Misce,& bulliant in vino albo potenti, capútque abluatur,posteà sequenti linimento inungatur.

℞. Ladani Sinapi
Laserpitij Thapsiæ
Singulorum ʒ ij.
Terebinthinæ ℥ ij.
Olei veteris quantum sufficit.
Misce,& fiat linimentum molle.

Hi refectione tantùm indigent, & materiæ pilorum ad capitis circunferentiam attractione.

Nunc simplicia addenda sunt, quæ aduersus capillorum defluuia faciunt, & primò ab his, quæ à Dioscoride referuntur, exordiamur.

De ladano dicit vino accepto, myrrha, & oleo myrteo capillorum fluentem cõtinet.

De myrrha verò idem dixerat ad capillum fluentẽ, cũ ladano, vino, & oleo myrteo.

Idem dicit, vinum sit è myrti granis quod fluentibus capillis conuenit.

Succus brassicæ satiuæ capillũ capitis fluentem detinet.

Semẽ nasturtij capillum in capite defluum continet.

Aloë capillum fluentem continet, cum vino.

Adiantum capillum cũ ladano,& oleo myrto,& lilieno, aut cum hyssopo, & vino defluentem confirmat,ac densat.

Decoctum spicæ nardi pilorum defluuia in genis coercet adstringendo eos obiter, sarciendóque.

Elimacibus saliua quædam lenta, & sequax colligitur,quæ protinus applicata, intempestiuos genarum pilos reglutinat.

Pilo genarum defluenti medetur œsipum.

Chondrillæ succi natura inordinatos palpebrarum pilos regendi.

Armenius lapis ad pilos vtique alendos in palpebris natura fertili cognoscitur.

A Galeno particulariter fit mentio de loto, quod fluentes capillos cohibeat.

Et de piceæ fuligine ad superciliorũ pilos.

DE PLINIO.

BRASSICA fluentes capillos detinet, cum alumine rotundo ex aceto. Plinius lib. 22.cap.9.

Iasion infantium capiti illita nutrit capillũ, tenerioremque eius cutem efficit.ibid.

Foliorum myrti arentium farina capillis fluentibus succurrit,lib.23.cap.9

Humor è medulla tiliæ castratæ capillum reddit capiti,lib.24.cap.8

Echites infantibus illita capillum alit, libr. 24.cap.13

Poly.

Polynica defluentem capillũ confirmat, & densat, lib.25.cap.9

Lingulata idem facit, ibidem

Trichomanes succ⁹, cohibet capillos defluẽtes, aut si effluxerunt reponit, alopeciásq; densat, tritum & in oleo inditũ. lib.27.c.13

Caprini cornu farina, vel cinis, magísq; hircini addito nitro, & tamaricis semine, & butyro oleóq; prius capite raso, mirè cõtinet, ita fluentem capillum lib.28.c.2

Vngularum caprinarũ cinis cum pice fluentem capillum continet, ibidem

Herinacei caput vstum per se etiam cicatricibus, pilos reddit. lib.29.cap.6

Cancri marini cinis cum cancrorum fluuiatilium cinere, pilos restituit. lib.32.c.10

Omnia bituminis genera incõmodos oculorum pilos replicant. lib.35.cap.15

Extat in præsentiarum aliud pilorum defluuium antiquis medicis ignotum, nam ex affectu gallico constat, & vulgò pellarola vocatur, si cuipiam placuerit in vnam defluuij pilorum superius nominatam speciem hoc gallicum defluuium deducere, ad alopeciam potiùs deducendũ erit, quàm ad simplex capillorũ profluuium, quoniã ob nimis latos meatus minimè fit, nec ob nimis arctos, nec etiam fit ob alimenti defectum, idcirco dici non potest capillorum defluuium, vt de

eo superius locuti sumus, At ab humoribus fit capillorũ radices putrefacientibus, ac erodentibus, vt in alopecia cõtingit. Differẽtia tamen est, quia alopecia à putrescẽtibus fit humorib' co... ...ous putredine, vt humores putrescunt, & vim quandã erodẽtem ex putredine acquirunt. sed in gallico pilorum defluuio humores necessario aliã putredinem nõ acquirunt, quàm morbi gallici affectionem, & dispositionẽ quandam, quæ est secunda qualitas ratione cuius pilorũ radices exarescunt, & capilli decidunt; barba, supercilia, & palpebrarum pili, vt homines deformes a ridiculi euadant, hicque affectus in minus malum quàm in istud deuenire non potuisset, vt, scilicet pili tantùm deciderẽt, & capilli, & nihil aliud dispẽdij paterentur, potest verò & vnà contingere, quòd humores communem illam putredinem contrahaut, & tunc erit gallica alopecia.

Nota insuper defluuium istud quandoq; ad bubonẽ sequi, siue ad vlcus in pene, siue ad vlcus in ore. at vlcus in pene, in ore, & bubo sanitati restituuntur, & defluuium perseuerat. Nam praua qualitas derelinquitur, quæ pilorum radices arefacit, nec eos nutrire sinit, & decidunt, necessarium que est prauam hanc qualitatem in humoribus esse, qui ad circunferentiam mouentur, nam

quand

quandoq; videmus in vna capitis parte fieri defluuium, & non in alia, vt quandoq; in quatuor digitorum spatio tota cutis appareat, nec vnus adsit pilus. Est vero magna pars illius affecti humoris, qui ad locum illum peruenit, & minor ad alias partes, idcirco in pillorum casu inæqualitas fit. Non est opus signa edocere, quibus cognoscatur, quia seipsum pandit hic morbus, nam vna in parte pili rarescere videntur, vt in capite, in superciliis, in barba. notandum tamen est quandoque in capite fieri, & non in aliis partibus, sed tempore procedente in aliis etiã decidunt pili partibus. Experientia nimirum ostendit capillos quandoque decidere, & non barbam, neque supercilia, quandoque è conuerso. posteà & hi decidere incipiunt, qui in his sunt partibus, nonnunquam simul partes omnes depilari incipiunt, plerunque perseuerant adeò penis vlcera, & oris, ac bubones, vt vna cùm illis pilorum incidant defluuium. Cùm dictum sit omnes, qui gallico morbo affecti sunt temporis successu atrabilares effici, in hoc tamen pilorum defluuio, homines atrabilares fieri necessarium non est, at in sua vnusquisque, vel pars maior perstat natura, cùm aliquis tibi occurrit ob affectum gallicum ex pilorum defluuio curandus, primò pur-

gandus est, & si sit natura biliosus syrupus hic exhibendus est.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi ros. sol.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.

Misce. si plurimum educat, alternis diebus præbeatur, posteà medicamentum hoc exhibendum est.

℞. Syrupi ros. sol. ℥ iij.
Electuarij de succo rosarum ʒ ij.
Inf. senæ ℥ ij.
Misce.

Nota, & si sena ac senæ infusio atram bilem euacuare videantur, semper tamen conuenit, in omni affectionis gallicæ specie senam adhibere, nã huic morbo ex quadã naturæ proprietate conferre videtur, & ideò (si vires constent) sena semper adhibẽda est, si ex syrupis sanus esse videretur, bene illi esset. Si verò adhuc perseueraret affectio, Guaiaci decoctum in aqua, vt superiùs dictũ est, præbere oportet. Vt autem capilli ac barba seruentur, & illi qui non sunt affecti, non decidant, & noui renasci procurentur, caput, barba, ac supercilis sequenti lixiuio abluantur.

℞. Lixiuij ex cannatum radicibus ℔ iij.
Adianti Ladani

Cineris

Cineris cancrorum
Radicis nymphææ
Rosarum syluestrium
Foliorum myrti
Singulorum M. j.

Misce, & bulliant ad quartæ partis consumptionem, posteà caput lauetur, & sequenti linimento inungatur.

℞. Adipis vrsini ℥ ij.
Myrrhæ Ladani Aloes
Copularum glandium
Corticum iugulantis crematorum
Corticum auellanarum crematorum
Singulorum ℈ j.

Misce, cum oleo ex oleastro, vel omphacino (si illud desit) & fiat linimentum molle, supercilia insuper & barba sunt eodem linimento abluenda, at eodem linimento (in bilioso homine) inungenda, & multos dies perseuerandum, non enim credendum est, quòd tribus vel quatuor vicibus in sanitatem restituatur.

At si hic pituitosus sit, qui in eiuscemodi pilorũ defluuium inciderit, vena secãda nõ est, sicuti neq; in bilioso, nisi pletora correptus esset. Verũ hoc modo purgãdus est.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi byzantini Oxy. simp.
Singulorum ℥ j. Misce.

Post aliquot syrupos medicamentum sequens præbendum est:

℞. Diaphiniconis ʒ vj.
Inf. senæ ℥ iiij. Misce.

Vel cochiæ pilulæ adhibeantur, posteà sequenti decocto caput abluatur.

℞. Lixiuij ex radicibus cãnarũ facti ℔ vj.
Adianti | Myrrhæ
Laduni | Seminum nasturtij
Aloës | Sinapis
Radicis asphodeli | Ranunculi
Thapsiæ | Myrtillorum
Hyssopi | Corticum raphani
Aeruginis | Laserpitij
Singulorum ℥ ß.

Misce, & bulliant secundùm artẽ ad tertiæ partis consumptionem, posteà colentur, & caput abluatur, barba, supercilia, ac cilia, deinde sequenti linimento inungantur.

℞. Adipis vrsini ℥ iiij.
Fellis taurini ℥ ij.
Lasapitij | Sandaracæ
Singulorum ʒ ij.
Sinapis | Myrrhæ
Ladani | Aloës
Singulorum ʒ j.
Terebinthinæ ℥ j.

Olei ex oleastro vel olei omphacini, quantum sufficit.

Misce

Misce,& fiat linimentum molle.

Si verò vlterius progredi sit opus,ligni Indici decoctum in aqua præbeto, vel dimidia pars sit aqua,& alia dimidia vinum.

Si quis verò sit atrabilaris tẽperiei,hoc modo curãdus est. Primò hos syrupos insumat.

℞. Inf.senæ ℥ iiij.
Syrupi de epithymo
Syrupi de fumo terræ
Sinhulorum ℥ j.
Misce.

Post hos syrupos, qui alternis sumãtur diebus,quia ventrem subducent, sequens præbendum est medicamentum,

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf.senæ ℥ iiij.
Misce,& conuenienti hora præbeatur.

Deinde si opus sit,quia in hac temperie vehementioribus indigemus medicamentis, ligni Indici in vino decoctum præbeatur. semper verò notato si febris adsit, frigida esse addenda,sin minus,non addenda.

Post purgationem caput,barba,cilia & supercilia sequenti decocto lauanda sunt.

℞. Lixiuij ex cannarum radicibus ℔ vj.
Senæ ℥ j.
Polypodij ʒ ij.
Ladani Myrrhæ
Seminis nasturtij Corticis raphani.

Myrt

Myrtillorum Laserpirij
Radicis asphodeli Batrachij
Singulorum ʒ iij.

Misce, & bulliant secundùm artem, posteà caput lauetur mentum cilia, ac supercilia, deinde frequenti linimento eædem partes inungantur.

℞. Aedipis vrsini ℥ vj.
Terebentinæ ℥ iiij.
Felis taurini ℥ ij.
Laserpitij Ladani
Aloës Thapsiæ
Singulorum ʒ iiij.
Sinapis Radicis asphodeli
Batrachij
Singulorum ʒ ij.
Roboris pilulæ
Glandium saginearum
Singulorum ʒ j.
Lapidis armeni ʒ j. ß.
Olei myrtini ℥ iiij.
Olei ex oleastro quantum sufficit.

Misce, & fiat linimentum molle, his opus est vti, quoad capilli, ac pili creuerint. Quandoq; in vnaquaque specie hoc decocto vti simpliciter solebam.

Recipe cannarum radices & illas exure, ac cinerem facito, intellige verò cannarum Ferrariæ græcarum vocatarum, posteà ex hoc

hoc cinere lixiuium vt cõuenit facito, quod tamen facilè fit lixiuium, in quo hæc ebullire facito.

℞. Ladani ℥ ß.
Spicæ nardi Hyssopi
Singulorum ℥ iij.
Acaciæ Boli armeni
Masticheś Balaustiarũ
Thuris
Singulorum ℥ ij.

Misce, & bulliant secundùm artem, posteà iubebam omnia lauari loca, in quibus pili ac capilli nascuntur, & diligenter exiccari, neque alio vtebar præter lotionem linimento, quandoque hoc sequente vsus sum purgatione perfecta prædictum lixiuium accipi iubebam, & in eo ardentem calibem frequenter extingui, prædictis deinde additis modò plus, modò minus, ac percoctis easdem partes lauari iubebam.

Dubium verò contingit, an capilli atq; pilli abradi debeant? respondendum est, si abradantur, faciliùs applicari posse medicamenta, tamẽ expertus sum quòd difficiliùs & tardiùs capilli nascuntur, si caput abradatur. At crescunt faciliùs, si omnes non abradantur, quia non omnes decidunt, sed aliqui etiam seruantur, idcirco potiùs probo non abradere caput, quàm abradere.

Si

Si verò abradatur, tunc octies, aut decies in octo aut decē dierum spatio abradi debet. Vt autem cetius crescerent, ac renascerētur, iussi quandoque vt abradrerentur, posteà terebinthina capiti supraponetur, & ita ad alteram vsque diē serueretur, sequenti autem die hoc decocto ablueretur:

℞. Lixiuij ex cannarum cinere ℔. vj.
Hyssopi
Spicæ nardi
Nasturtij
Asdodeli
Singulorum M. j.
Ladani
Myrrhæ Aloës
Singulorum ℥ j.

Misce, & bulliant secundùm artem, posteà caput abluatur, & iterum terebinthina supraponatur. Itáque fiat per octo aut decem dies, caput quotidie abradendo, & terebinthinā reiterendo, post octauum aut decimū diē, vt dierum numerus mihi videbatur explendus, abrasiones dimitti iubebam, & eo modo inūgi ac lauari, vt superiùs dictū est.

Mirificum vidi in hoc casu, ablutionem scilicet ex vino cretico potenti fieri, posteà terebinthinam, & thapsiam ad hanc mensuram suraponi.

℞. Terebinthinæ partem vnam.

Thap

Thapsiæ partem quartem.

Misce. Quandoq; iussi taurium fel capiti supraponi, eo modo quo per illos octo dies aut decem terebinthina vsus sum, & ita bene, ac breui finis successit optatus.

Pauperculos hoc modò curaui: iussi vt caput illis abraderetur, posteà probè vrina ablueretur, deindè acciperetur,

Calcis viuæ ℔ j.

Olei rosf. omph. ℥ vj.

Misce, & fiat globus, qui supra cutim extendatur, & per quatuor horas seruetur, posteà caput vrina lauetur, hoc citissimè capillos crescere facit; neque arbitreris calcem ita compositam exulcerare, sed à rosaceo omphacino corrigitur, & minimè exulcerat, verùm pilorum materiam ad circunferentiam trahit.

Superioribus diebus mulierem quãdam curaui, quæ nec vnum habeat capillum, & capitis cutis alba erat, ac lucida, caro videretur, infinita ferè præsidia & ab aliis medicis, & à me ipso huic mulieri adhibita sunt. nam fui ego vltimus ad hanc curationem vocatus, denique percepi esse maximam cutis obstructionem, qua mulier hæc afficiebatur, primò iussi, vt illius caput nigro sapone teneretur, & nihil effectum est. nam nonnullos nigro sapone quandoq; sanitam.

nitati restitueram, posteà iussi vt canthari-des supra caput apponerentur, quæ cutem exulcerarunt, & inde ad quinq; vel sex dies capilli apparere cœperũt,& se prodire velle ostenderunt, cùm prius minime prodirent, & ita breui tẽpore creuerunt, arbitror cantharidas exulcerando capillorũ materiam ad se atraxisse, & capillos tam citò obstructione remota prodiisse.

Nonnunquam ad hoc propositum sinapismo supra caput vsus sum,cùm capilli prodire non poterant,& in mundo quando barba non exibat.

Nonnùnquam laserpitio & laurino oleo totum caput deliniui, eiusdémque lotionibus laui.

Hæc est curatio, quando solùm adest capillorum defluuium.

At si cuipiam dentes etiam deciderẽt, & vocata vulgò dentarola correptus esset, huic succurrendum est, ne omnes penitus amittantur,solet hic dentium casus ad pilorum defluuium sequi, quandoque ad bubonem simpliciter sequitur, & ad illas primas enarratas affectiões , quæ in pene sunt, atq; ore,fortè ab eadem materia dentium casus contingit, à qua fit defluuium capillorum,si eiuscemodi materia ad gingiuas progrediatur, & dentiũ ligamenta relaxet,

ac frãgit, dentes absq; vlla macula decidũt, hoc est nõ corrosi, neq; curiosi, neq; putridi. Cùm hoc percipitur statim decoctum ligni Indici in vino præbeatur, præsertim cùm ad capillorum defluuium sequitur. At cùm incipit, decoctum in qua potiùs conuenit. interim verò ne dentes corruãt, & materia illa consumatur, quæ iam gingiuas occupat hæc aqua conficiatur, è qua dentes frequenter abluantur.

℞. Aquæ plantaginis ℔ iiij.
Aluminis rochæ ℥ viij.

Misce, & adhibito alãmbico vi ignis elique tur, postquam eliquatum fuerit in ore seruetur: nam vim habet materiam illam resoluendi, & repercutiẽdi. Et si magis penetrare volueris, nõnihil aceti addito, posteà iubeto fieri & hanc aliam lotionem, quæ magis resolutiua est:

℞. Vini cretici ℔ j.
Aluminis rochæ ℥ j.
Boli armeni ℥ ß.
Misce, & in ore seruetur.

Tertiò autem ad vehementissime resoluendum hoc quod sequitur vtitor:

. Aquæ ardentis ℔. j.
℞ Boli armeni ʒ j.
Aluminis liquidis ℥ ß.
Acaciæ Thuris Mastiches.

Singulorum ℥ j. ß.

Misce, & os abluatur, ac in ore seruetur. Deniq; hoc vehementissimo nonnunquam vsus sum, quod vim tantùm resoluendi habet, & nonnihil roborandi, & in sanitatem restituit.

℞. Aquæ ardentis ℔ iij.

Saluiæ

Roris marini

Zaccaræ Hyssopi

Ros. rub.

Singulorum man. ß.

Aluminis liquidi ℥ ij.

Misce, & per noctem ac diē vnà madescant, posteà alanbico iterum vi ignis eliquētur.

Interim verò medicus prosequatur ligni Indici decoctum præbendo, vt superius dictum est, quò parua qualitas auferatur, hæc est curatio in solo dentium casu, & non in aliis partibus.

Nunc parumper ad capillorū defluuium redeamus, nonnulli sunt qui infelicissimè hoc decocto vsi sunt in capillorum defluuio.

℞. Senæ Man. j.

Radicis lapatij acuti ℥ j.

Florum roris marini Man. j. ß.

Misce, & simul decoquantur, sed tantū obstat capillorum defluuio hoc decoctū, quantum id quod nihil obstat. Alij hoc vsi sunt.

℞. La

℞. Ladani
Succi myrtillorum
Singulorum ℥ j.
Papaueris nigri
Spicæ nardi
Cap. ven.
Singulorum Man. j.
Cyperi
Corticis pini
Seminis apij
Singulorum ℥ ß.
Olei sesamini
Olei myrtini
Singulorum ℔ j.

Misce, & bulliant in duplici vase, & colentur, ac seruentur.

Aliqui vtuntur fœnugræci decocto, sed præsidio nimis leui.

Cotingit & in hoc gallico affectu vnguium casus, quem vnguiarolam vulgus vocat, affectus potiùs fœdus, quàm dolorosus. nam decidunt vngues, vt capilli, & dentes faciunt, & hic affectus nonnunquam ad capillorum casum sequitur, nōnunquam antecedit, tamē semper illum precedunt, aut bubo, aut penis exulceratio, aut oris exulceratio, aut aliqua ex his simul, quantum fit de his, quæ per os adhibentur, ita hi curandi sunt, vt illi, quibus pili decidunt, ac

dentes. vngues verò hac ablutione lauandi.

℞. Myrtillorum
Acaciæ
Balaustiarum
Corallorum alborum
Masticher
Thuris
Singulorum ℥ ij.

Misce,& bulliant in aqua plantaginis, secundùm artem, posteà digiti in hoc decocto per semihoræ spatium immittendi, deinde hoc linimento perungantur:

℞. Olei myrtini ℥ ij.
Pinguedinis tassi ℥ ß.
Picis hispanæ
Gummi arabici
Mastiches
Singulorum ℥ j.
Misce,& cũ cera fiat linimentum molle.

Cùm verò deciderint vngues, vel fuerint perfracti, & scissi, fiat hoc ceratum, quod ipsis supraponatur:

℞. Ceræ nouæ ℥ ij.
Resinæ pini
Olei myrtini
Quantum sufficit.
Misce, & fiat ceratum.

In hoc verò affectu pessimum omnium est oculos amittere, & hunc affectum vulgus

occhia

occhiarolam vocat, propterea & de hoc canemus, quanquam neminem Ferrariæ viderim qui oculos penitus amiserit. Romæ autem, & Venetiis nonnullos vidi, qui oculos ac visum prorsus amiserant. at Ferrariæ in ophthalmiam incidunt, quæ difficulter quidem curatur, sed denique sanitati restituitur. prouidendum statim est huic Ferrariensi ophthalmiæ, in primis venæ sectione cucurbitulis, & euacuationibus, vt superiùs dictum est.

In principio autem materia repellatur, dolórque hoc modo remittatur:

℞. Aquarum rosarum
Aquarum plantaginis.
Singulorum ℥ ij.
Tutiæ
Antimonij
Singulorum ʒ j.
Misce. Posteà aliud colyriũ fiat, partim repercutiens, partim resoluens hoc modo.

℞. Aquæ rosatæ ℔ ß.
Tutiæ ʒ ij.
Aloës lotæ ʒ j. ß.
Misce.

Deinde hoc lene fiat resolutiuum.

℞. Meliloti
Fœnugræci
Singulorum ℥. ß.

Aquæ fœniculi ℥ vj.
Misce & modice simul bulliant,
Denique hoc valde resoluens conficiatur.
℞. Aquarum fœniculi
Aquarum rutæ
Singulorum ℥ iij.
Myrrhæ
Bdelij Meliloti
Fœnugræci
Sarcocollæ
Singulorum ℥ j.
Misce, & nonnihil bulliant.
Sanguisugæ post aures applicentur, & in occipite scarificatio fiat.
Quandoque ex solo aloë & zuccaro quãdo resoluere opus fuit nonnullos in sanitatem restitui, his videlicet in puluerem redactis, & in oculorum angulis positis.
Inter mirifica verò, quæ ab hoc oculorum morbo liberare solent, sunt setarum tractiones, quæ in occipite fiunt, posteaquam locus fuerit ignitus, & per foramen ab igne factum ligula ex equina seta trahatur.
Conuenit & ad nares sanguisugas apponere, & sanguinis copiam educere.
Posset & duabus spongiis supra oculos positis fomentũ fieri, quod ex his esset cõfectũ.
℞. Maluæ
Violarum Meliloti

Fœnugræci
Singfilorum Man.j.
Mifce, & bulliant in aqua padana, poſteà collyrium vltimũ refolutiuum adhibeatur. Hic verò femper euacuandus eſt, & decoctum ligni Indici in aqua fumere debet, & tenuiori victus genere vti, & quali debemus vti, cùm aqua infumitur, tamen intelligendum eſt, fi vires ipfæ conſtent.
Si verò fimul complicentur capillorum, & dentium cafus, vel vnguium, vel ophthalmia, complicentur etiam fimul & prçfidia, quæ in his affectibus conuenire dicta funt, & fi fit cafus dentium, vel vnguium cum ophthalmia eodem modo curationes complicentur: idémque de omnibus aliis complicationibus intelligendum eſt: quando fcilicet fimul aderunt dolores, tumores, fcabies, & reliquæ fpecies de quibus fuperius pertractatum eſt.
Contingit quandoque, vt ex his quæ dicta funt, nihil accidat ægrotãtibus, fed tantùm gonorrhœa afficiantur. hi ex ligni Indici decocto in priftinum ſtatum reducẽdi funt, & illa agẽda quæ fuperiùs cum de hac gonorrhea tractaremus annotauimus, nã quandoque lues gallica ab hac incipit gonorrhœa, & in ea perfeuerat. Nota verò nõ effe adſtringendam, nifi poſt multas eua-

euationes,& ſumptionem decocti, in aqua ſi recens ſit: vel in vino, ſi antiqua.

Vnum inſuper conſiderandum eſt in hoc affectu, cùm aliqui ex hoc affectu in ſanitatem reſtituuntur contingere, vt in æſtate, vel aliis quibuſdam tẽporibus in manuum ac pedum ſciſſuras incidant, & duritias vti callos, ac exulcerationes, hi cùm in hæc incidunt, purgandi ſunt, ratione temperiei adhibita & peccantis humoris, vt ſuperiùs dictum eſt, poſteà iubeto vt manus in hoc decoctum imponat, mane, & veſperi, & per ſemi horam ſaltem in illo immoretur, ad ſummum verò horam.

℞. Maluæ
Violarum
Althææ
Foliorum caulium
Singulorum man. j.
Pinguedinis hirci
Pinguedinis anſeris
Singulorum ℥ j.
Seminum lini
Seminum fœnugræci
Singulorum ℥ ß.

Miſce, & bulliant in aqua ſecũdùm artem, poſtquam manus per prædictum tempus in hoc decocto probè cálido ſeruatæ fuerint, filtro bene perfricentur, vt rubeſcant,

poſteà,

posteà sequenti linimento deliniantur:

℞. Pinguedinis anseris
Agungiæ suillæ
Singulorum ℥ j.
Mercurij ℥ ß.
Masticlies
Gummi arabici
Colophoniæ
Singulorum ℈ ß.

Misce, & cum oleo laurino fiat linimẽtum molle. Nonnunquàm in delicatioribus hoc sapone sum vsus ad manus abluendas, & sanitati restituti sunt.

℞. Saponis vocati fini ℥ iiij.
Argenti viui extincti ℥ ß.
Argenti sublimati ℥ j.

Misce, & sapo in massam reducatur, quandoque hoc modo tantùm confici iùssi, quia argentum viuum deturpat.

℞. Saponis ℥ j.
Argentum sublimati ℈ j.
Misce

Hoc est aliud linimẽtum, quo etiam quandoque vsus sum.

℞. Olei amygd. dulc.
Olei liliorum alborum
Singulorum ℥ iiij.
Polypodij triti ℥ ij.
Radicum althææ ℥ j.

Misce

Misce, & bulliant probè simul, posteà colentur, deinde
℞. Lithargyrij auri
Plumbi vsti
Tutiæ præparatæ
Antimonij
Cerussæ
Alcionij
Singulorum ʒ iij.
Succi radicum althææ
Succi rumicis
Succi chelidoniæ
Singulorum ℥ j.
Misce, & omnia hæc cum prædictis oleis probèagitentur quoad vnguenti formam contraxerint, denique adde
Argenti sublimati C xv.
Si manus hoc linimento inungātur, omnia obliterantur, quæ ob gallicum affectum in manibus fiunt, & scissuras ac callos delet, quando vesperi, aut mane vnguentum hoc à manibus erit remouendum, manus hoc decocto calido abluantur.
℞. Aquæ padanæ ℔ iiij.
Vini albi ℔ ij,
Ros. rub. Cap. Ven.
Aluminis rochæ
Singulorum ℥ ß.
Misce, & bulliant ad consumptionem

duarum librarum.

Hæcque sunt satis de omnium specierum morbi gallici curatione, si denique notauerimus, hũc morbum inueteratum, vel nunquàm, vel raro in sanitatem restitui. Raro dixi, quia nonnullos vidi, qui ex antiquissimo huius generis morbo, & cum summis cruciatibus, tandem sanitati restituti sunt, & in ea perseuerarunt. Quod ab hoc affectu malè tractati fuerunt, tamen sanitatem adepti sint, quemcunq; inciderint in morbum, semper morbus ille in quacunque sit specie, vehementior efficitur, quàm esset si hic non fuisset morbo gallico affectus.

Si quispiam vulneretur, qui morbo gallico affectus sit, vel aliàs fuerit morbũ gallicum perpessus, sanitati tardiusculè restituitur. imò si quispiam cultro sibi digitum inciderit, panem incidendo, qui aliâqui invigintiquatuor horarum spatio consolidatus esset, quadraginta dierum spatio in sanitatem haud restituitur, tam vehementem ex lue gallica qualitatem prauam in carne contraxit, vt difficulter minimæ etiam incisiones consolidari possint, imò vnusquisque etiam breuissimus morbus sanitati sit rebellis, & ad eam acquirendam longa indiget mora, vnusquisque igitur in hunc morbum incidere caueat.

Si

Si podagrici dolores cum gallico affectu contingant, vehementissimi efficiuntur, & hic qui affectus est, non minus vehementer molestatur, & angitur, neque breui sanitatem recuperare potest.

Morbus gallicus est in declinatione vniuersali, iam remitti cœpit, & adeo remittetur, vt penitus abeat, neque amplius aliquē vexabit, satis enim per octuaginta ferè annos vagatus est, hoc nimirum modo morbi omnes noui, & qui nonnullis solùm temporibus visi sunt, deinceps delituerunt, & absoleti sunt.

Et si oculorum perturbatio sæua videatur affectio, tamen parua est, quia vnum solum occupat membrum, & id etiam paruum, licet nobilissimum sit, secus est cum oculi ipsi amittuntur. SENEX. Cùm Indici ligni decocta, & radicis vocatæ chinæ iam nouerim, huic sermoni de decoctionibus finis imponendus est, præsertim cùm in nostris pharmacopoliis nullæ seruentur, non ab re autem videbitur si de infusionibus verba faciamus. BRAS. Cùm hoc tibi gratum sit, de infusionibus agere non recusabo.

FINIS.

INDEX HVIVS OPERIS ANTONII MVSAE BRASSAVOLI.

Duæ

alia

L V G D V N I,
Excudebat Petrus
Michael.
1561.

FINIS INDICIS.